Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bedae expositio in Lucam - Cod. Aug. perg. 64

[S.l.], [1. Drittel des 9. Jh.]

urn:nbn:de:bsz:31-1401

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Iste liber ⁊ cetera fere omnia uetusta.

REVERENTISSIMO

IN XPO FRATRI ET CONSACIRDOTI BEDA PRBO ACCA PERPETUAM IN DNO SALUTEM.

Saepe quidem tuae scae fraternitati & absens scribendo & conloquendo praesens suggessi ut post expositionem actuum apostolorum in euangelium quoq; lucae scribere digneris. Quod ipse actenus uerecunda excusatione differre quam facere maluisti. At testando te duas maxime obcausas atemptando hoc opere deterritum. Quia uidelicet ipsum opus arduum a scissimo ac doctissimo antistite ambrosio sit praeoccupatum. Nec te negotium uires tuas excedens suscipere ausum. Immo nec te opus fore abullo repeti quod a summo ingenio constare & optime completum. Et esse laboris superflui post fortissima tanti uiri dicta uel eadem aliter quasi compilatorem dicere uel quasi minus doctum infirmiora uelle subire. Teque multum timere ne in reprehensionem studii uetera noua condere puteris. Dicatur q; tibi illud antiqui prouerbii in mare quid pisces quid aquas in flumina mittas. Larga sed indigus munera funde locis. Sed huic obiectioni tuae breuiter respondeo. Quia iuxta comicum nihil sit dictum quod non sit dictum prius. Et quia caritas omnia sustinet. Nec scissum unquam moris fuerit inuicem inuidere inuicem prouocare sed unumquemque in ornanda domo dni prouirib; suis obtulisse quod potuerit. Neque enim uel beatus papa gregorius timuit ne offendere patres. A quib; tot expositas euangelii lectiones in suis ipse retractauit omeliis uel augustinus aut qui lib. alius patrum antecedentium tractatorum intuitu. Ne aut psalmos aut alia quae

rogabatur exponere. Aut quaeq;
sibi uidebantur scribere. manum mutu
endo retraxit. Quin etiam ut idem
Augustinus ait. Ideo necesse est ut
plures a plurib; fieri libros diuerso
stilo sed non diuersa fide etiam de
quaestionib: eisdem ut ad plurimos
res ipsa perueniat ad alios sicut ad
alios autem sic. Sunt autem quae
dam in expositione beati ambrosii
in lucam tam di sesta simul et ex
celsa quod tuam quoq; scitatem
uidisse non ambigo. Ut ad doctori
bus solum intelligi queant. A ru
dib; uero fastidiosisue lectorib;
quales in praesenti aeuo plures
inuenies praedifficultate uel ad
sequendi quae di sesta sunt uel capi
endi quae alta. Ne quaerenda qui
dem quasi se celsiora nec quasi se
fortiora putentur esse scrutanda.
Nec parum dedit indicii doctissimus
pater augustinus. qui ad paulinam
di famulam deuudendo do scribens
non alius magis quam ex hoc opuscu
lo sumptis beati ambrosii testimoniis
utendu putauit. Et ea partter
non solum ponenda simpliciter sed
etiam exponenda iudicauit. Adeo
ut ex paucissimis memorati tractato
ris sententiolis non parum uolu
men retractando confecerit.
Quod ideo commemorandum putaui
ut et tua sca fraternitas et legentes
simul agnoscerent. Uolo enim com
plete ate perdi auxilium opere qd
postulo hanc simul epistulam in
capite praeponi te non ab aliam
quam con discensionis fraternae
gratiam in lucam scribere rogatu.
Ut qui obtenerit ut dum Ingenii sub
limia uel difficilia intellectu ca
pere nequeant haec simpliciori stilo
exposita faciliu ad prehendant. Er
go age dilectissime memorato ope
ri sed uelut insiste beatum lucam
luculento sermone expone. Et quia
ser ambrosius quaedam indiscussa
praeterit quae illi quasi summe
eruditionis uiro plana nec quaesitu
digna uidebantur. Haec quoq; per
spectis aliorum patrum opusculis di
ligentius uel tuis uel eorum dictis
explanare curato. Credo etiam

tuo uigilantissimo studio qui in
lege di meditanda dies noctesq;
ducis per uigiles non nullis in locis
quae abeis intermissa sunt quid sen
tiri debeat auctor lucis aperi. &
Iustum namque satis est & superne
pietatis atque aequitatis moderami
ni conuenient: ut qui neglectis ad
integrum mundi negotiis aeternū
uerumque sapientiae lumen indefes
sa mente perequeris. Et hic fructū
intellegentiae puriori adsequaris.
Et in futuro ipsum in quo sunt omnes
thesauri sapientiae & scientiae
abscondit. Regem in decore suo
mundo corde contempleris. Intiman
dum sane tuae sanctitati credidi
quod moneo & quosdam. quare in ex
positione apocalipsis ubi ad quatu
or animalia uentum est noua inter
pretatione mattheum in leone. mar
cum in homine designatum dixeris.
Cum nonnulli contra mattheum ho
mini. quia quasi de homine scribere
incipiat. Marcum leoni. in quo uox
indefesto rugientis audiatur adsig
nent. Rogoque in hoc opere plenius
quid tibi de his uerius uideatur
insinues. Memorem nostri tuam
sancta fraternitatem dei dilectionis
& pacis conseruare & ad consideran
da suae legis mirabilia semper in
lustrare dignetur

DOMINO BEATISSIMO
ET NIMIUM DESIDERANTIS
SIMO ACCA EPO. BEDA
HUMILIS PRBR. IN DNO AE
TERNO SALUTEM

Mira uere est & uera mire
doctoris egregii sententia. Quia
caritas omnia credit omnia sperat.
Datis namque ad me epistulis ut
aliqua tibi scribam rogare te dicis.
Et interrogandam: nec dum que
meae consensionis accepto respon
so quaesitis adhuc opusculis quasi
iam adquisitis ac perfecte consumatis
praefationis signaculum condis.
Nondum fundamine iacto non adlata
saltim materia ipse quasi complete iam
tanti laboris aedificio. Claues quib;
introitus muniatur dirigis. Ut pude
at non cito subire opus quod cito sub
eundem citius explendum fides amica

praesumat. Non haec cesta alia
quam indubitata mutui fiducia
facit amoris. Quae de amico pesto
re ut dictum est omnia dum taxat
quae fieri possunt credit omnia
sperat. Unde & ego mox lectis tuae
dulcissime scitatis paginulis in unc
ti me operis labori subposui. In
quo ut innumera monasticae ser
uitutis rudimenta praeceream ipse
mihi dictator simul notarius & li
brarius existerem. Adgregatisq;
hinc inde quasi insignissimis ac
dignissimis tanti muneris artificib;
opusculis patrum. Quid beatus
ambrosius quid augustinus quid
denique gregorius uigilantissimus
iuxta suum nomen nostrae gentis
apostolus. Quid hieronimus sacre
interpres historie. Qui dicerem
patres in beati lucae uerbis senserint
quid dixerint diligentius inspi
cere satagi. Mandatumq; contin
uo sedulis utiuissim uel ipsis eorum
syllabis uel cesta meis breuiandi
causa sermonib; ut uidebatur edidi
Quorum quia operosum erat
uocabula interserere per singula
& quid a quo auctore sit dictum no
minatim ostendere commodum
duxi eminus elatere primas nominum
litteras inprimere. Per quae has
uiritim ubicumque patrum incipiat.
Ubi sermo quem transtuli desinat
intimare sollicitus per omnia ne
maiorum dicta furari. Et haec
quasi mea propria conponere dicar.
Multumq; obsecro & per dnm legen
tes obtestor. Ut si qui forte nostra
haec qualiacumq; sunt opuscula tran
scriptione digna duxerint memo
rata quoque nominum signa ut
in nostro exemplari repperiunt
adfigere meminerint. Nonnul
la & iam quae ut uerbis tuae
scitatis loquar mihi auctor lucis
aperuit propriu sudoris indicia
ubi opportunum uidebatur ad
nexui. Qui in legis diuinae medi
tatione & si non ut ipse scripsisti.
Dies noctesq; peruigiles ducere
sufficio. Non paruum tamen
studii me in scripturis impendis
se non dubito. & ea solum quae

mihi auctor lucis aperire dignatus est. Non in hoc tantum opusculo sed in omni prorsus lectione potuisse uidere. Idest recte sentiendo dinoscere. Quod uero aiunt mouere quosdam quare in apocalipsi noua inter prefatione matheum leoni. marcum homini adsignarem. Intueri debuerant. quicumque illi sunt quos mouet. quia non hoc mea noua sed antiqua patrum explanatione traditū dixi. Neq; enim mihi a me ipso ita uisum sed ita a beato augustino expositū fuisse memorauī. Et paucis et iā inde adfirmare et adiunxi. Cuius non abre est si ipsa quoque uerba ponentes. Quid de euangelistis uel tripis eorum animalib; senserit ostendamus. Quib; et illud nostrum opus ab inusta uituperatione saluetur. et hoc praeposita tanti doctoris auctoritate firmetur. Cum ergo multa pulchre et maxime de euangelistis in libro de consensu eorū primo praemisisset iungit inter cetera dicens.

Et quamuis singulis suum quendā narrandi ordinem tenuisse uideantur. Non tamen unusquisq; eorū uel ut alterius precedentis ignarus uoluisse scribere reperitur. Uel ignorata praetermisisse quae scripsisse alius inuenitur. Sed sicut unicuiq; inspiratum est non superfluam cooperationē sui laboris adiunxit. Nam matheus suscepisse intellegitur incarnationē dñi secundū stirpem regiam. et pleraq; secundū hominem praesentem uitā facta et dicta eius. Marcus eum subsecutus tamquam pedisequus et breuiator eius uidetur. Cum solo quippe iohanne nihil dixit. solus ipse per pauca. cum solo luca pauciora. Cum matheo uero plurima. et multa pene totidem atq; ipsis uerbis siue cum solo siue cum ceteris consona. Lucas autē circa sacerdotalem dñi stirpem atq; personam magis occupatus apparet. Nam et ad ipsum dauid non regium sthemma secutus ascendit. sed per eos qui reges non fuerunt exit ad nathan filiū dauid

qui necipse rex fuit. Non sicut
mattheus qui per salomonē re-
gem descendens. Ceteros etiam
reges ex ordine persecutus est.
seruans ineis de quo postea loque-
mur mristicum numerum. Dñus
enim ihs xps unus ueruś rex &
unus ueruś sacerdos. Illud ad re-
gendos nos illud ad expiandos
has duas personas apud patrem
singillatim commendatas suā
figuram egisse declarauit. Et
paulo post secundum hominem
quippe xps inquit & rex & sa-
cerdos effectus. Cui dedit ds
sedem dauid patris sui ut regni
eius non esset finis. Et esset & ad in
terpellandum pro nobis mediator dei
& hominum homo xps ihs. Non au
tē habuit tamquam breuiatorē
coniunctum lucas. Sicut marcum
mattheus. & hoc forte non sine ali
quo sacramento quia regum non ee
fine comitū obsequio. Unde ille qui regiā per
sonam xpi narrandā susceperat
habuit sibi tamquā comitē adiunctū
quisua uestigia quodā modo sequens &

Sacerdos autē qm in sca scorū solus
intrabat. Propter ea lucas cuius
circa sacerdotium xpi erat intentio
Non habuit tamquam socium subse-
quentem quisuam narrationē quodā
modo breuiare. Tres tamen isti euan
gelistae in his rebus maxime diuersa
ti sunt. Quas xps per humanā carnē
temporaliter gessit. Porro autē io
hannes ipsam maxime diuinitatē
dni qua patri est aequalis intendit
Eam q; precipue suo euangelio quan
tū inter homines sufficere credidit
Commendare curauit; Itaq; longe
atrib; istis superius festur Ita uti hos
uidear quodam modo in terra cum
xpo homine conuersari. Illū autem
transcendisse nebulam qua tegitur
omnis terra. & peruenisse ad li
quidum caelum. Unde acie mentis
acutissima atq; firmissima uider
In principio uerbum dm apud dm
per quo d facta sunt omnia. & ipsū
agnoscere carnem factum ut ha
bitare in nobis. Item post aliquan
ta. Unde mihi uidentur inquit qui
ex apocalipsi illa quattuor

animalia adintellegendos quat
tuor euangelistas interpretati sunt.
probabilius aliquid adtendisse
illi qui leonem in mattheo hominem
in marco uitulum in luca aquilam
in iohanne intellexerunt. Quam
illi qui hominem mattheo aquilam
marco leonem iohanni tribuerunt.
De principiis enim librorum quanda
coniecturam capere uoluerunt.
Non dicta intentione euangelis
tarum quae magis fuerat perscru
tanda. Multo enim congruentius
ille qui regiam xpi personam maxi
me commendauit per leonem signi
ficatus accipitur. Unde et apoca
lipsi cum ipsa tribu regia leo com
memoratus est. Ubi dictum est.
Uicit leo de tribu iuda. secundum
mattheum enim et magi narran
tur uenisse a oriente ad regem quae
rendum et adorandum qui eis per
stellam natus apparuit. Et tipie
rex herodes regem xpm formidat
infantem atque uteum possit occi
dere tot paruulos necat. Quod
autem per uitulum lucas significatus

sit propter maximam uictimam sacer
dotis neutri dubitauerunt. Ibi enim
a sacerdote zaccharia incipit sermo
narrantis. Ibi cognatio mariae et
elisabeth commemoratur. Ibi sacra
menta primi sacerdotis in infante
xpo in templo narrantur. et quaecumque
alia possunt diligenter aduerti
Quib; appareat lucas intentionem circa
personam sacerdotis habuisse. Marcus
ergo quoque stirpem regiam neque
sacerdotalem uel cognationem uel
consecrationem narrare uoluit.
Et tamen in eis uersatus ostenditur
quae homo xpi operatus est. Tantum
hominis figuram in illis quattuor
animalibus significasse uidetur.
Haec autem animalia tria siue leo
siue homo siue uitulus in terra gradi
untur. Unde isti tres euangelistae
in his maxime occupati sunt quae
xpi in carne operatus est et quae
praecepta mortalis uitae exercen
dae carnem portantib; tradidit.
At uero iohannes supra nubila in
firmitatis humanae uelut aquila
uolat et lucem incommutabilis

ueritatis acutissimis atq; firmissi
mis oculis cordis intuetur

Haec beati augustini pauca de
plurib; excerpta testimonia ad
repellendam querulorum ca
lumniam epistulae praefationis
inserui · Quae et prisco nostro
operi · ut dictum est tutelam
defensionis exhibeant · et praesenti
signaculum non ignobile prae
figant ·

Orantem pro nobis sanctam
paternitatem uestram gratia
superni adiutoris conseruare
atq; ad defensionem eccle
siae suae scae semper corro
borare dignetur

I PRAEFATIONE LUCAS
theophilo euangelium indi
cat per ordinē descripturum ·

II Sacerdotium iusti zachariae re
festur · et uisio in templo qua ei filius
angelo reuelante promittitur nas
citurus · Cuius etiam conceptio
memoratur ·

III Missus angelus ad mariā nasciturum
loquitur saluatorē quo mox
concepto salutatur abelisabet · ex
ultante in utero iohanne · Unde post
tres menses reuersa est in domū suā ·

IIII Nato iohanne uox eloquium muto
redditur patri · illico prophetanti
puer in deserto est usq; in diem
ostensionis suae ad israel ·

V Refestur edictū caesaris et nati
uitatis xpi pastorib; ab angelo nun
tiat · Cum quo caelestis militiae
multitudo canit gloria in excelsis deo ·

VI Angelis discedentib; pastores
profecti saluatorem in praesepio
positū reppererunt dm super his
quae uidebant conlaudantes ·

VII Octauadies circumcisionis eius
et tricesima tertia purgationis eius

cũ prophetia praesentis simeonis iusti
uel annae prophetissae narratur.

VIII Duo dennis ipse remansit a suis in
templo quaerentu matri dicens in
his quę patris mei sunt oportet me ee

VIIII Anno quinto decimo tiberii caesaris
iohannis ostaṗdicatio dicitur qua
cunctos ad paenitentiam cohortat
& calciamentis dni se fatetur indignũ.

X. Herodes carceri dat iohannẽ &
triginta annorũ baptizato dño
trinitatis in baptismo mysteriũ de
claratur. Generationũ septuaginta
septem a xpo sursum uersus usque
ad dm ordo contexitur

XI. Quadraginta dierum ieiuniũ
& trina temptatione diabolus
superatus ostenditur.

XII Gama egressi in galilaeam re
fertur & quo disaiae librum ac
cipiens de se inplectum dixerit.
Nec habere prophetam honorẽ
in patria sua relata etiam uidua
de sarepta uel leprosi nemansyri
mundatione quod per medium
eorũ quieum demonte ṗcipitare
uolebant transierit indicatur

XIII Confitentẽ in synagoga daemo
nem pellit ex nomine.

XIIII Socrus petri & multorũ infirmo
rum turba sanatum & confessio
daemonũ prohibetur.

XV Duab; nauiculis captura piscium
in uerbo dni repente complet is timor
pauescentis petri sociorũq; ei edicitur.

XVI Leproso mundato multitudinis dni
curantur infirmi.

XVII Paralyticum nudato tecto
dimissum ante se & a peccatis
& a paralysi curat.

XVIII Leui qui & mat theus de teloneo
uocatur murmurantes de publicano
rũ conuiuio uel de ieiunio adhibita
sponsi & uestimenti acuini com para
tione redarguit.

XVIIII Quaerentes de euulsione spicarũ in
sabbatis relato dauid exemplo conuincit.

XX. In synagoga manum aridam sanat
replet is insipientia pharisaeis

XXI Pernoctans in oratione mane
duodecim apostolos nominat
tangentes eum sanantur egroti

XXII Pauperes esurientes flentes per
secutionẽ patientes uocat uae diuitib;

acridentib; dicens. & iam inimi
cos pcipit diligendos & percutienti
uel nu. lanti minime resistendum

XXIIII De festuca & trabe arbore quoq;
bona & mala atq; domo aedifican
da parabolam ponit.

XXIIII Centurionis seruum curat rogan
tib; pro eo seniorib; & amicis

XXV Filius unicus uiduae matris mortu
us iam ciuitate elatus defertur &
suscitatur

XXVI Regressis Iohannis nuntius multa
de eius magnitudine loquitur &
pueris sedentib; in foro generationem
comparat iudaeorum.

XXVII Discumbentis dni pedes mulier la
crimis. & pharisaei cogitatio parabo
la duorum arguitur debitorum.

XXVIII Euangelizanti dno & discipulis
eius mulieres de suis dicuntur facul
tatib; ministrasse parabola quoq;
seminantis fructuumq; pponit atq; exponit.

XXVIIII Lucernam sub uase non proponendam
& eos matrem fratresq; uocandos
aut qui patris fecerint uoluntatem

XXX In nau dormiens excitatur
periclitantib; & tempestatem
maris uerbo compescit

XXXI Hominem a daemonii legione cu
rauit quos in porcos ire concessit

XXXII Pergens ad filiam iairi suscitandam
mulierem a profluio sanguinis saluat.
resuscitate puellae dari praecipit
manducare

XXXIII Conlatis uisitatib; mittit duo
decim pdicatores praeceptis
salutarib; institutos.

XXXIIII Fama meius herodes audisse
refertur & apostoli dicuntur
quae fecerant retulisse

XXXV Quinq; panib; & duob; piscib;
quinq; hominum milia saturat.

XXXVI Interroganti discipulosq; eum
dicerent homines petrus res
pondit xpm di at ipse praenun
tiat sepassurum

XXXVII Docet ut eum quisq; secuturus
abneget sem ipsum. & quosdam
nonuisuros ait mortem donec uide
ant regnum di. mox infertur tras
figuratus in monte

XXXVIII Cuiusdam filium a daemonio lncre
pata generationis lncredulitate
curauit.

xxxviiij Iterũ dicit sepassurum fore &
deprimatu cogitationes eorũ statuto
in medio puerou & ans humilitate doc &
& non phiberi uistutes in eus nomine
facientem.

xl Ignem de caelo super contempto
respetere uolentes discipulos increpat & dicenti sequar te uulpes foueas
habere testatur inueni sequenti di
mitere mostuos tuos & tenentẽ ara
trum non respicere retro.

xli Designatis & alius septuaginta
duob; dat precepta quib; debeant
pdicare mox incredulas increpat ciui
tates. septuaginta duob; reuersis atq;
gaudentib; pcipit non de subiectione
daemonum sed de suorum in caelo
nominum scriptione gaudere

xlii Confessio laudis in gaudio refer
tur ad patrem. Postquã infest priores
iustus quae uident discipuli non uidisse

xliii Legis perito de uita aeterna
quaerente & quis eius est proximus
scisitante inducit parabolam uulne
rati cui conlato à samaritano mise
ricordiam pcipit imitandam.

xliiij Querelam ministrantis martha
de sorore non eam adiuuante optimã
eã partẽ elegisse dicendo compescit.

xlv Normam orationis quinq; peti
tionum rogatus discipulo tradit.

xlvi Amici tres panes media nocte
peti parabolam ponens petendum
quaerendum pulsandumq;

xlvii Mutum daemoniacum res
tituto curat eloquio & in belzebub
talia eum posse dicentes de armato
fortiore deiecto & de spiritu inmundo
septem plicãt in hominẽ regresso redarguit.

xlviij Exclamanti mulieri beatum
esse uentrem quieum portasset. res
pondit esse eum beatum qui seruaue
rit uerbum dei & de signo Ionae dicens
reginam austri commemorat

xlviiij Lucernam dicens non esse sub
modio ponendam. oculum doc & simpli
cem esse debere.

l Apud pharisaeum prandere rogatus
cogitantem de iudaico baptismate
notans. & uae pharisaeis species dicens
multae eorum mala corrigit

li Discipulis pcipit & a fermento hypo
crisis cauere & eos qui corpus occidunt
non metuere nec in persecutione quid

locuturi sint cogitare.

Lii Petenti quoda inter se & fratre suu diuidi hereditatem parabolam ponit de diuite auaro mox & discipulis sollicitudinem cibi uestisq; qua carent aues praecipit euitandam

Liii Pusillo gregi regnum promittens possidenda uel possessa propter elemosinam uendi. lumborsq; praecinctos & lucernas ardentes esse debere iub&. Uigilandu quoq; seruii boni maliq; mentione facta pcipiens seruum scientem uoluntatem dni multis ingnorantem uero paucis uapulare confirmat

Liiii Ignem interra se dicit necessitudinu diuisione missurum & faciem caeli probantes debere tempus intellegere manifestum. atq; consentiendu aduersario iniua pronuntiat.

Lv Nuntiatis quibusdam apilato occisis aut omnes nisi paenitentiam agant similiter perituros. uel sicut illi decem & octo ruina turris oppressi. Parabolam de sterili arbore fici ponens indicat paenitentiam differentes & mulierem abannis decem & octo curuatam erigens. Decura sabbati murmurantes exemplo bouis ad aquandi refellit. gaudente populo de eius miraculis gloriosis.

Lvi Regnum di grano sinapis comparans & fermento. Deangusta quoq; uitae uia paucorum loquens erunt inquit primi nouissimi. & nouissimi primi.

Lvii Herodem uulpem appellat & hierusalem increpat alis eius protegi respuentem

Lviii Hydropicum sabbato curans uelut de umoris puteo liberatum. murmurantes pharisaeos asini uel bouis in eo cadentis extractione confundit. humilitatem quoq; sectandam docens inconuiuio primum accubitu praecipit non quaerendum nec diuites sed pauperes quinon retribuant esse pascendos

Lviiii Ponit parabolam de inuitatis quise excusare studentes cena non fuerint digni

Lx. Oditurus necessitudines insuper & animam suam. & ad sumpta cruce secuturis similitudinem aedificande turis. & de bello regum duorum exponit neue sit quisal

infatuatum sed aures habeat
audiendi.

LXI Murmurantibus de peccato
rum conuiuio parabolam ouis
& dragme ponit inuentae com
mendans gaudium de paenitentiū
salute futurum.

LXII Parabolam ponens de frugi
& luxorioso filius reuersione
prodigi ad patrem. salutem indi
cat paenitentiam

LXIII De uilico iniquitatis ex
dissimilitudine qui debitum
domini sui astu solertiore minu
erat introducit

LXIIII Non posse dō seruire
quemquam & mamone. auaros
increpat pharisaeos. legemq; di
cens. uel prophetas usq; ad iohan
nem baptistam. & quod dimit
tens quis uxorem moechatur.

LXV In misericordem diuitem pur
puratum & pauperem lazarum
intero ducens ostendit qualia sint
passuri raptores si sic merentur
puniri tenaces

LXVI Vae dicitur scandalizanti:
paenitenti uero fratri & iā septua
gies septies praecipit remittendum

LXVII Augeri sibi petunt apostoli
fidem & audiunt de translatione
arboris facultatem. Positaq; simili
tudine de seruo arante uel pascente
doceat ut inutile se etiam impientes
quae praecepta sunt fateantur

LXVIII Decem leprosis mundatis unus
tantum. & hoc alienigena ad gratias
reuertitur referendas

LXVIIII Interrogatus de tempore
regni dī respondit non cum obseruā
tione uenturum eumq; fulgori com
parans occupatos
homines sicut in diebus noe & lot
& dehinc in lecto in mola & in agro
singulos adsumendos & singulos
pronuntiat relinquendos

LXX Ad semper orandum parabolā
de uidua ponit. Vltionem de ad
uersario suo ab iniquo iudice
postulante

LXXI Orationem pharisaei in tem
plo. & publicani proposita doceat non
iactanda merita sed confitenda
peccata

lxxij Paruulos á se uocari prohi
bens humilitatem sub eorũ nomine
significat obtinendam

lxxiij Interrogans diues de possidenda uita
aeterna secunda responsione tristis
abscedit. & relinquentibus propter
nomen suum temporalia dns aeterna
promittit

lxxiiij Tradendum se hiero solymis passu
rumque praedicit

lxxv Iuxta hiericho caeco medicanti
lumen in praesenti restituit

lxxvi Perambulans hiericho Zaccheum
publicanum absoluit quuenit sal
um facere quod perierat

lxxvij Parabolam ponit seruorum accipi
entium a domino suo decem mnas
ut negotiarentur ex eis & inimicos
regni sui pronuntiat perimendos.

lxxviij Super pullum asinae sedens cunctis
dicentib; pax in caelo & gloria
in excelsis & de increpandis discipu
lis suis ait. si hi tacuerint lapides
clamabunt

lxxviiij Videns ciuitatem fleuit super eam
praenuntians euestendam & emplo
uendentes eicit scribis insidiantib;
a populo libenter audiuntur

lxxx. Sciscitantes de potestate eius
uicissim ab interrogante de iohanne
baptismo conuincuntur

lxxxi Parabolam dicit de cultoribus
uineae qui domini sui & seruos &
filium occiderunt

lxxxij Temptantes de tributo caesa
ris reddendo denarii inscriptione
conuincit.

lxxxiij Saducaeis de septem fratrũ
uxore quaerentib; resurrectionem
etiam mortis testimonio firmat

lxxxiiij Quaerit quomodo xpus fi
lius sit dauid cum dns a deo uoca
retur in psalmo centesimo nono
elevationem quoque scribarum
arguit. Viduam in gazaphilacio
duo aera mittentem plus omni
b; misisse confirmat

lxxxv Laudantib; aedificium
templi praedicit o cuius destruen
dum & interrogantibus de fine
respondit mala plurima preces
sura nec precogitanda quod
traditi loquantur sed in patientia
sua possideant animas suas

lxxxvi Circumdandam ab exercitu hierusalem & uae pregnantibus gladium quoq; & captiuitatē signaq; caeli futura seq; uenturū in nube cum potestate magna & maiestate praedicit

lxxxvii Respicite inquit quia ad propinquat redemptio uestra ab ebriietate quoque & curis huius uitae prohibens Uigilandum pcipit & orandum

lxxxviii Iudas pascitur praetium parant discipuli pascha mysterium cenae dominicae celebratur

lxxxviiii Contentionem discipulorū seipsum illorum ministrum adstruens tollit · quib; regnum promittens ait post aliqua petro confirma fratres tuos:

xc Passionis gesta narrantur ubi interceptera & iam auriculā quam puero petrus abscideraat ipse manus suae tactu restituit

xci Crucifigentib; ueniam á patre deposcens & iam unum ex latronib; crucifixum confitentē absoluit

xcii Resurrexisse eum mulieres angelica reuelatione cognoscunt & petrus ad monumentum currens acuidens quod factum fuerat ammiratur

xciii A duob; idest cleopa & socio eius cuius nomen tacetur euntib; in castellum quod tunc emmaus uocabatur post confabulationē pfolixam infractione panis agnoscitur

xciiii Conloquentib; discipulis adstans in medio dicit pax uobis. & adhuc pauentes spm que putantes ostensione transfixarum manuum pedumq; confirmat · edens coram ipsis partem piscis assi & fauum mellis instruit eos · promissum patris missurum seducens ascendit in caelum

INCIPIT EXPOSITIONIS IN LUCAM LIBER PRIMUS

BEATUS EUANGELISTA LUCAS DE OMNIBUS QUAE COEPIT IHS FACERE ET DOCERE USQUE IN DIEM QUA ADSUMPTUS EST SERMONEM FACTURUS PRIMO EORUM QUI FALSA DE ILLO SCRIPSERE REDARGUERE CURAVIT AUDACIAM. LECTOREM UIDELICET TACITE AMMONENS UT NON SOLUM QUAE PREDICAT IPSE SEQUENDA UERUM QUAE ALITER SONUERINT NOUERIT PENITUS ESSE DETESTANDA; ET NE ERRORUM FOSTE INFIRMIS ORIRETUR OCCASIO SUPERFLUA PASSIM SCRIBENTIUM LECTIONEM PRORSUS AUERSANDAM. NEQUE ENIM DE OMNIB; GENERALITER SED DE QUIBUSDAM SPECIALI FIDEI UEL SCIENTIAE UIRTUTE PRAEDITIS DICI POTUIT. ET SI MORTIFERUM QUID BIBERINT NON EOS NOCEBIT;

SIC ERGO INCIPIT LUCAS.

QUONIAM QUIDEM MULTI CONATI SUNT ORDINARE NARRATIONEM QUE IN NOBIS COMPLETE SUNT RERUM. SICUT TRADIDERUNT NOBIS QUI AB INITIO IPSI UIDERUNT ET MINISTRI FUERUNT SERMONIS. UISUM EST ET MIHI ASSECUTO A PRINCIPIO OMNIBUS DILIGENTER EX ORDINE TIBI SCRIBERE OPTIME THEOPHILE, UT COGNOSCAS EORUM UERBORUM DE QUIBUS ERUDITUS ES UERITATEM.

Quo manifestissime probe
mo significat eam sibi
maxime causam euangelii fu
isse scribendi. Ne pseudo euan
gelistis facultas esset falsa
predicandi. qui ut eorum ho
die monimenta testantur
sub nomine apostolorum. per
fidie conati sunt inducere
sectas. Denique nonnulli
thomae. Alii bartholomei.
quidam mathiae. Aliqui
etiam. xii. apostolorum ti
tulo repperiuntur. falso sua
scripta praenotasse. sed et
basilides atq; apelles. quorū
unus trecentos sexaginta qui
que caelos. alter duos inuicem
contrarios deos. inter alia nefan
da dogmatizabant. euangelia sui
nominis errore feda reliquisse.
Inter quae notandum quod dicitur
euangelium iuxta hebreos. non
inter apocriphas. sed inter eccles
asticas numerandum historias,
Nam ipsi sacre scripturae
interpres hieronimo. pleraque
ex eo testimonia usurpare. et ipsum
in latinum grecumque uersum est
transferre sermonem. Falsa uero
euangelia lucas prima mox
praefatione refellit; Quoniam
quidem multi inquit conati sunt
ordinare narrationem multos
uidelicet eos non tam numerositate
quam hereseos multifariae
diuersitate commendans. qui non
spiritu sancti munere donati. sed uacuo
labore conati magis ordinarent
narrationem quam historiae
texerint ueritatem. Deo alius
complendum opus inquo frus
tra sudauere reliquerint. illis
nimirum quicum sint quattuor.
non tam quattuor euangelia
quam unum. quattuor librorū
uarietate pulcherrima consonū
ediderunt. Edideruntenim
sicut tradiderunt illis qui
ab initio ipsi uiderunt et minis
tri fuerunt sermonis; qua sen
tentia. non solū lucas et marcus
qui presentem incarne
dnm non uiderant. atq; ideo

quae scriberent auditu discere
debebant. Uerum matheus
quoq; & iohannes apostoli sunt
designati & ipsi enim in multis
quae scriberent ab his qui infan
tiam puericiam genelogiamq;
eius scire & gestis interesse
potuerant audire opus habebant.
Quod autem uisum & iam sibi
scribere dicit. Non quasi á se sibi
uisum. sed spū scō instigante sibi
quoque uisum significat. iuxta
quod in epistola sua dicunt apostoli, uisum est enim spūi scō & no
bis. Cuius nimirum gratia geri
tur ut id quod bonum est nobis
& iam bonum uideatur.
Et assecutum quidem se non pau
ca dicit sed omnia. Uerum asse
cuto omnia uisum est scribere
non omnia sed de omnibus. que
ad fidem legentium confirman
dam credere & bonea. quia
nec ipse mundus si scriberentur
caperet omnia. Unde & iam con
sulto nonnulla quae ab aliis sunt
dicta praeterit. ut multifaria
in euangelio gratia refulgere.
& proprius quibus dam singuli li
bri mysteriorū gestorum q; mira
culis eminerent. Theophilus int
pretatur amans dm uel amatus
á dō. Quisquis ergo amat dm siue
á dō se desiderat amari. ad se scrip
tum puta euangelium. & ut sibi
datum munus sibiq; commendatū
pignus conserua. Ne uidelicet
acceptam uerbi pecuniam uel tinea
delacerationis heresis uel sordide
cupiditatis erugo deuastet. Non
autem nouorum quorum lib & eidē
theophilo & uelut ignotorum ratio
panderida sed eorum de quib; eruditus
est uerborum promittitur ueritas
exprimenda. Scilicet ut quo quid
ordine de dno uel á dno gestum
dictum ue sit agnoscere queat.
Neque enim qui perfectus esse cupit
solummodo in xpm credere sed &
fidem perpetuae diuinitatis & tem
poraneae dispensationis illius debet
ordinē nosse.

Fuit in diebus herodis regis iudae sa

CERDOS QUIDAM NOMI
NE ZACHARIAS · DE UICE
ABIA · ET UXOR ILLI DE
FILIABUS AARON · ET NO
MEN EIUS ELISABEth ·

Sacro scā precursoris dñi nobilitas
non solum aparentib; sed a proge
nitorib; gloriosa descendit Quate
nus aduentus illius fidem non sub
ita inspiratione conceptam uerū
a uita magis propagatione suscep
tam liberius praedicaret & qm̄ qui
dem aaron primus in lege pontificis
cunctis ē nota dignitas dicendū
paucis de abia Cum dauid rex
& prophēta magna deuotione pēte
rēt ut inueniret tabernaculum dō
iacob Dñs autem magis hoc á sa
lomone fieri decernere & atque
ideo dauid eidem salomoni omnia
quae ad impensas domus pertī
nebant praeparare & ipsius quoq;
domus per singulas mensuras &
descriptionē dare & ut crescente
extrinsecus statu. culturae & iā
deuotionis interius culmen auge
ret & diuisionē nihilominus
sacerdotalium leuiticorumque
graduum in omnia opera domus
dñi distribuit erant enim princi
pes sciarū & principes dī Id est
summi sacerdotes tam de filius
eleazar. quam de filius ithimar;
Quorum uices secundum ministeria
sua ut ingrederentur domum dī ·
uiginti quattuor sortib; distinxit ·
in quib; abia familiam · de qua
Zacharias ortus est. sors contigit
octaua; diuisit enim utrasque
inter se familias sortibus. unam
domum quae ceteris praeerat ·
eleazar. & alteram domum
quae sub se habebat ceteros. ithā
mar; lege uerba dierum; sed &
antiquitatum iosepi librum sep
timum ubi statim refert ut
utraque generatio iuxta ordinē
sortitionis ministrare & dō per dies
octo sabbato usque ad sabbatum ·
ubi & iam de tribu leuitarum
XXIIII pastes factas asserit ut
ipsi quoque eodem modo sortiti
iuxta morem sacerdotum octonis
diebus ministrarent Non autem

frustra primus noui testamenti
preco in octauę sortis uice
nascitur quia sicut septenario
saepe numero propter sabbatū
uetus testamentum · sic nouum
aliquotiens octonario propter
sacramentum uel dominicae
uel nostrae resurrectionis ex
primitur Unde quia non aliter
quam per obseruantiam utriusq;
testamenti regni caelestis aula
penetratur · Recte et in templo
salomonis mysticus quindecim
graduum ascensus fuisse nar
ratur · et is qui ad dnm intri
bulatione clamans exauditur
Totidem graduum psalmis
ad superna perducitur quo
tandem in atrius domus dī posi
tus audire possit · benedicat
tedns ex sion Tempus quo
que herodis alienigenae uide
licet regis etiam ipsum
dominico adtestatur aduentui
Praedictum nam q; fuerat
quia non deficiet princeps
exiuda neq; dux de femorib;
eius donec ueniat quim itten
dus est Ex quo enim patres
aegypto exierunt suae gentis
iudicibus usq; ad samuhel pro
phetam · Ac deinde regib; us
que ad transmigrationem babil
loniae regebantur · Post reditū
uero de babillone per pontifices
rerum summa gerebatur usque
ad hyrcanum regem simul et
pontificem quo fratris inuidia
multis calamitatib; uexato et
adultimum ab herode · cuius
patrem ipse de ignobili aduena
hoc est idumeo sublimem fecerat
et ciuem · ui fraudis interemto
Judeae regnum ipsi herodi ius
su caesaris augusti traditur
gubernandum · Cuius tricesi
mo primo anno · iuxta pro
phetiam supra dictam qui
mittendus erat aduenit ·
ERANT AUTEM IUSTI
AMBO ANTE DM · INCE
DENTES IN OMNIBUS
MANDATIS · ET IUSTIFI
CATIONIBUS DNI SINE

QUERELA.

Bene iusti ante dm Non enim omnis qui iustus est ante hominem. Iustus est ante dm Aliter uident homines aliter uidet dr. Homines in facie. dr in corde. & ideo fieri potest ut aliquis affectata bonitate populeri iustus uideatur mihi. Iustus autem ante dm non sit. si iustitia non exmentis simplicitate formetur sed adulatione simulet. Beatus autem ille. qui in conspectu dni iustus est Beatus autem ille de quo dns dignatur dicere Ecce uere israhelita. In quo dolus non est. Uerus enim israhelita qui dm uidet. & uideri se nouit ad no & ipsi exhibet occulta cordis. Incedentes inquit in omnibus mandatis & iustificationibus dni. prius mandatum secunda est iustificatio. Cum enim mandatis caelestibus oboedimus. in mandatis Incedimus dni. Cum iudicamur & congrue iudicamur tenere dni iustificationes uidemur. Plena igitur laudatio quae genus mores officium factum iudicium conprehendit genus In maioribus mores in aequitate officium in sacerdotio factum in mandato in iustificatione iudicium. quodq; addit sine querela Hoc est quod apostolus ait Prouidentes bona non tantum coram do sed etiam coram hominib; & ecclesiastes ne sis inquit multum iustus Quia plerumq; iustitia durior hominum querelam prouocat quae uero temperata est ipsa suae dulcedinis gratia etiam in iudie quaerimoniam uitat.

ET NON ERAT ILLIS FILIUS EO QUOD ESSET ELISABETH STERELIS ET AMBO PROCESSISSENT IN DIEBUS SUIS.

Diuinitus est procuratum ut prouecte aetatis diuque coniugi fructu priuatis iohannes parentibus nascereur. Quatenus in opinato prolis ostu ipsos deuotiores donum gratius efficeret. & ceteros miraculi stupor futuri prophetae parare auditur Denique

pasuerunt omnes qui audierant
in corde suo dicentes quid putas
puer iste erit.

FACTUM EST AUTEM CUM
SACERDOTIO FUNGERETUR
IN ORDINE UICISSUAE ANTE
DM SECUNDUM CONSUETU
DINEM SACERDOTII.

Per mor sen qui dem dns unum
constituit summum sacerdotem.
Cui mos tuo unum per ordinem
succedere iussit Et hoc adda
uid usque tempora seruatum
est a quo plures fieri ut diximus
dno nihilominus agente decretum
est qui uicissim ministrantes
tempore uicissuae singuli
castimoniae studerent. Domuq;
suam omnino non tangerent.
Unde nunc Zaccharias in ordi
ne uicissuae sacerdotio functus
asseueratur

SORTE EXIIT UT INCENSUM
PONERET INGRESSUS IN
TEMPLUM DNI. ET OMNIS
MULTITUDO ERAT POPULI
ORANS FORIS HORA INCENSI.

Non noua nunc soste lectus est
cum incensum esset adolendum
sed prisca tunc soste praelec
tus cum primo ex ordine sui
pontificatus inuicem abia succe
deret. Incensum autem in sca
scorum a pontifice deferri ex
pectante foris templum omni
populo decima die septimi mensis
est iussum & hanc diem expia
tionis siue propitiationis uocari.
quae apud nos obuarium lunae
discursum. A qua menses computant
hebrei modo in septembrem men
sem modo Incidit in octobrem.
Quia scilicet mensis quo pascha
geritur & ordine conditionis
& edicto legis ami principium ton &
Dicente dno ad mos en Mensis
iste uobis principium mensum
primus erit in mensibus anni.
Decima die mensis huius tollat
unusquisque agnum & cetera.
Huius autem diei apostolus ad
hebreos scribens ita meminit
In priori quidem tabernaculo
semper introibant sacerdotes
sacrificiorum officia consum
mantes In secundo autem

semel in anno solus pontifex non
sine sanguine quem offert & cete
ra. Quibus diebus huius mysterium
pandens ihm ostendit pontificē
esse uerum. Qui consummatis
officii sui diebus hoc est in plena
dispensatione carnis in sanguine
proprio caeli secreta subiit.
Ut propitium nobis faceret & pa
trem. & inter pellare & pro pec
catis eorum qui adhuc praeforibus
orantes expectant & diligunt
aduentum eius. Pulchre igitur
ea die discensio eius per angelū
nuntiatur qua eius per legem
ascensio figurabatur. Quia qui
discendit ipse est & qui ascendit
& ut psalmus ait A summo caelo
egressio eius & occursus eius
usque ad summum eius

APPARUIT AUTEM ILLI
ANGELUS STANS DEXTRIS
ALTARIS INCENSI.

Bene angelus & in templo & &
iuxta altare & a dextris
appare & quia uidelicet & uen
sacerdotis aduentum & mysteri
um sacrificii uniuersalis & caelestis
domi gaudium praedicat.
Nam sicut per sinistram pre
sentia sic per dexteram saepe
bona praenuntiantur aeterna.
Iuxta quod in sapientiae laude canitur
Longitudo dierum in dextera
eius. In sinistra illius diuitiae
& gloria.

ET ZACCHARIAS TURBATUS
EST UIDENS ET TIMOR INRUIT
SUPER EUM AIT AUTEM AD
ILLUM ANGELUS NE TIMEAS
ZACCHARIA QUONIAM
EXAUDITA EST DEPRECA
TIO TUA.

Trementem Zachariam con
fortat angelus. Quia sicut
humanae fragilitatis est spiri
talis creaturae uisione turbari
ita angelicae benignitatis est
pauentes de aspectu suo mortales
mox blandiendo solari. At con
tra daemonicae ferocitatis
quos sui praesentia territos
senserit amplioris semper hor
rore concutere. Quae nulla
melius ratione quam fide
superatur. Intrepida

ET UXOR TUA ELISABETH
PARIET TIBI FILIUM
ET UOCABIS NOMEN EIUS
IOHANNEM

Deprecationem dicens exau
ditam. pastum continuo pro
mittit uxoris. Non quod
ille qui pro populo oblaturus
intrauerat. relictis publicis uotis
pro accipiendis filiis orare
potuerit. Praesertim quia
nemo orat quod se accepturū
desperat; Adeo autem ille
iam suae aetatis & infecundae
coniugis memor. nasci sibi filios
desperabat. Ut nec angelo hoc
promittenti crederet.
Sed quod dicit. Exaudita est
deprecatio tua. Pro populi
redemptione significat; Quod
uero adiungit. Et uxor tua
pariet tibi filium. Eiusdem
redemptionis ordinem pandit.
quod uidelicet natus Zaccha
riae filius. redemptori illius
populi praeconando sit inter
facturus. Singularis autem
meritis indicium datur. quoties
hominib; adō uel inponitur
nomen uel mutatur; sicut
abram. quia pater multarū
gentium erat futurus.
abraham est uocatus. Sic
iacob. quia dm̄ uidit. israhel
appellari meruit. Sic iosias
rex ob eximiae iustitiae
culmen. nominatus adō est
multo antequam natus.
Iohannes ergo interpretatur.
In quo est gratia. uel dni gratia.
Quo nomine declaratur. primo
parentib; eius gratiam quib;
decrepitis filius nascerētur
esse donatam. Deinde ipsi
iohanni. qui magnus coram
dno futurus. adhuc ex
utero matris. spsc sci sit mu
nere ditandus. postremo
etiam filius israhel. quos
ad dnm dm̄ ipsorum erat
conuersurus
ET ERIT GAUDIUM TIBI ET
EXULTATIO ET MULTI IN
NATIUITATE EIUS GAUDEBUNT
Merito gaudet pater. quod
uel in senecta natum uel talis

gratiae acceperit filium;
Gaudent & alii · quibus
inauditum eatenus regni
caelestis euangelizarit
ingressum; & notandum
quod nato praecursore multi
gaudent. Nato autem dño
adnuntiat angelus gaudiũ
magnum quod erit omni
populo; Quia uidelicet hic
salutem multis praedicare.
ille omnib; qui uelint ad
uenit donare
ERIT ENIM MAGNUS CORAM
DNO · ET UINUM ET SICERĀ
NON BIBET. ET SPUSCO RE
PLEBITUR ADHUC EXUTE
RO MATRIS SUAE ·

Magnae coram dño iustu
tis est. praedicantem in deser
to caelestia gaudia · terrenas
exintegro spreuisse delicias.
Sed & hoc coram dño magnũ
eminet. quam uis hominibus
uideatur esse dispectum. Quod
si cui innatis mulierum ma
ior nemo est. lasciuientis obludũ
puellae capite truncatus est;

Cuius ordinem magnitudinis.
ipse qui proposuit angelus sub
sequenter exponens.
Et uinum inquit & siceram
non bibet · Sicera. interpretatur
ebrietas; quo uocabulo hebrei
omne quod in ebriare potest
poculum · siue de pomis. siue
de frugib; · siue de qualibet alia
materia confectum. significant;
Proprium uero in lege nazare
norum erat. uino & sicera tem
pore consecrationis abstinere;
Unde iohannes. samson. & hiere
mias. ceterique tales. ut semper
nazaren. Idest sci manere
possint. semper his abstinere
satagunt; Dect enim uas
caelesti gratiae mancipatũ.
a saeculi illecebris castigari.
Nec uino inquo est luxuria · de
briari eum qui musto spr sci
desiderat impleri;
Unde recte cui uini ebrietas
collitur. spr gratia cumulatur;
Quasi tunc ut praedictũ
erat ipse repletum monstrauit.
Cum intrante beata maria.

In utero genitrices exultauit
& praecursionis suae cognoscens
officium. dni quantum adhuc
potuit euangelizauit
ad uentum.

ET MULTOS FILIORUM IS
RAHEL CONUERTET AD DNM
DM IPSORUM. ET IPSE PRAE
CEDET ANTE ILLUM IN
SPU ET UIRTUTE
HELIAE.

Cum iohannes qui xpo testi
monium perhibens In eius
fide populos baptizabat.
Dicitur filios israhel ad dnm
dm ipsorum conuertisse.
Patet profecto xpm esse dnm
dm israhel; Si autem xpi est
Immo quia xpus est dns israhel.
Desinant arrianorum xpm dnm dm
esse negare. Erubescant
fontanam xpo ex uirgine prin
cipium dare. Cessent manichei.
aliu populi israhel atque alium
xpianorum dm credere;
Et quia iohannes praecedere
ante illum dicitur. Uideant
aeternum ante saecula dm. post
hominem in saeculis natum.
Ideo a suo praecursore modo uirtu
post se uenturum. modo di filium
esse nominatum. Qui bene in spu
& uirtute heliae praecedere dicit.
quia sicut ille preco uenturus
iudicis. Ita hic preco factus est
redemptoris. Unde & conuersa
tione prorsus simillima. Ambo
deserta secuti. uictu frugi.
Uestitu inculti. cinctu sunt des
pecti. Ambo regis & reginae
uesaniam tolerant. Ille iorda
nem caelum patiturus diuisit.
Hic ad lauacrum salutare quo
caelum patatur conuestit.
Hic cum dno uersatur interris
Ille cum eo manifestatur in gloria.

UT CONUERTAT CORDA PA
TRUM IN FILIOS ET INCREDI
BILES AD PRUDENTIAM IUS
TORUM. PARARE DNO PLEBEM
PERFECTAM

Corda patrum in filios conuerte
re est. spiritalem scorum
antiquorum scientiam populis
praedicando infundere.
Prudentia uero iustorum est.

Non de legis operib; iustitiam
praesumere sed ex fide salutem
quaerere. Ut quamuis in lege
positi legis iussa perficiant. gra
tia se tamen dī per xpm saluan
dos intellegant. Iustus enim ex
fide uiuit. Et p&rius de iugo legis
ait. Quod neque patres nostri
neq; nos portare potuimus.
Sed per grātiam dñi ihū credi
mus saluari quemadmodū & illi.
Qua prudentia quia diutius in
cruduli & per iohannē imbuti &
per helia sunt imbuendi. Recte
haec sententia quae per angelū
de iohanne dicta est. Eisdem pene
syllabis est de helia per malachiam
praedicta; Parare inquit dño ple
bem perfectā. Quia enim zacchari
am pro plebe supplicantē dixerat
exauditum. Doc & quo ordine
plebs eadem saluari & perfici
debeat. Ad praedicationem uideli
cet iohannis pœniten do. & credendo
in xpm

ET DIXIT ZACCHARIAS
AD ANGELUM UNDE
HOC SCIAM. EGO ENIM
SUM SENEX. ET UXOR
MEA PROCESSIT IN
DIEBUS SUIS.

Ob altitudinem promissorū hesitans.
signum quo credere ualeat inquirit.
Cui sola angeli uisio uel allocutio.
pro signo sufficere debuerat; Unde
meritā diffidentiæ tacendo poenā luit.
Cui taciturnitas eadem. & signum
fidei quod quaesiuit. & infidelitatis
ers & poena quam meruit.

II. ET RESPONDENS ANGELUS
DIXIT EI. EGO SUM GABRIEL
QUI ASTO ANTE DM. ET MIS
SUS SUM LOQUI AD TE. ET
HAEC TIBI EUANGELIZARE.
ET ECCE ERIS TACENS ET
NON POTERIS LOQUI USQUE
IN DIEM QUO HAEC FIANT.
PRO EO QUOD NON CREDI
DISTI UERBIS MEIS QUAE
IMPLEBUNTUR IN TEM
PORE SUO.

Vult intellegi. quia si homo talia
promitter &. Inpune signum fla
gitare licet &. At cum angelus pro
mittat iam dubitari non deceat.
Datque signum quod rogatur.

Ut qui discredendo locutus est. iam
tacendo credere discat. Ubi notandum
quod angelus se & ante dm adstare.
& ad euangelizandum Zacchariae
missum esse testatur. Quia & cum
ad nos uenunt angeli sic exterius im
plent ministerium. ut tamen numquam
desint interius per contemplationem
Et mittuntur igitur & adsistunt
Quia & si circumscriptus est angelus
ut sps. summus tamen sps ipse qui
dr est circumscriptus non est. Angeli
itaq; & missi ante ipsum sunt. quia
quo lib& missi uenunt intra ipsum
currunt.

R ETERAT PLEBS EXPEC
TANS ZACCHARIAM. ET MI
RABATUR QUOD IARDARET
IPSE IN TEMPLO. EGRESSUS
AUTEM NON POTERAT LO
QUI AD ILLOS. ET COGNOUE
RUNT QUOD UISIONEM UI
DISSET IN TEMPLO. ET IPSE
ERAT INNUENS ILLIS. ET
PERMANSIT MUTUS. ET FAC
TUM EST UT IMPLERENTUR
DIES OFFICII EIUS. ABIIT IN
DOMUM SUAM

Hoc est quod dixi. quia uicis suae tem
pore pontifices. templi tantu officius
mancipati. non solu a conplexu uxoru.
sed ab ipso quoq; domoru suaru absti
nerent ingressu. Ubi nostri temporis
sacerdotib; quibus semper altari seru
re lub&cur. Perp&uo seruandae cas
titatis exemplum datur. Quia enim
tunc sacerdotalis exstirpe aaron suc
cessio quaerebatur. Necessario tempus
substituendo sboli procurabatur.
At quia nunc non carnalis successio.
sed perfectio spiritalis inquiritur.
Consequenter sacerdotib. ut semper
altari queunt adsistere semper abuxo
rib; continendu. semper castitas
obseruanda praecipitur
POST HOS AUTEM DIES CON
CEPIT ELISABET UXOR EIUS.
Post dies uidelic& officii zacchariae
compl&os. huius sacratissimae concep
tionis. iohannes constantinopolitanae
urbis antistes mentionem faciens. gesta
sunt haec inquit mense septembrio oc
tauo kalendas octobres. incipiente
luna undecima. quando opostebat iudae
os ieiunium scenopegiae celebrare.
Et inuentum est ipsa die octaua

kalendarum octobrium esse aequi
noctium. In qua est inchoatio noctis
maior quam lucis. Illū enim oportet
crescere inquit. me autē minui.
Minorata enim fuerat lux a tene
bris. Cum Iudaei secundum legem
et prophetiam sacrificia dō offe
rebant. In qua et Iohannes concep
tus est. Haec sunt enim quae ante
pro peccatis populi offerebantur.
Quae iam cessare oportebat. Cum
Iohannes id est baptistes concipe
retur. Et ideo Zacharias pater
eius sacerdos Iudaeorum emutuit.
Quia iam cessare et emutescere
oportebat sacrificia eorum quae
pro peccatis populi offerebantur.
Veniebat enim solus sacerdos. qui
de agno suo proprio immolato. sa
crificium dō pro peccatis omnium
offerret. Quib: beati Iohannis uerbis
edocemur. Prima mox die post
diem expiationis mutationem tunc
sacerdotalis uicis esse celebratā. Ideoq:
In hac precursoris dni conceptionē
fieri. Quae non frustra die ieiuni
orū et afflictionis est ab angelo
praedicta. quia per ipsū erat hominib,
afflictio paenitentiae praedicanda.

ET OCCULTABAT SEMEN
SIBUS QUINQUE DICENS.
QUIA SIC FECIT MIHI DNS
IN DIEBUS QUIBUS RESPE
XIT AUFERRE OB PROBRIUM
MEUM INTER HOMINES.

Quanta sanctis cura sit. ne quid
turpe de quo erubescere debeant
admittant. ostendit elisabeth. quae
et de ipsis quae accipere cupiebat donis
erubescit. et licet de ablato gaudeat
obprobrio sterilitatis. De pastu tamen
anilis uerecundatur aetatis. sed pudet
onus matris. quamdiu latet honor
prolis. Nam quae occultabat se quia
conceperat filium. Iam intrante beata
dī genitrice. clamosa exultauit. qua
partura erat prophetam.

Allegorice autē per Zachariam
sacerdotium Iudaeorū. Per elisabeth
potest lex ipsa designari. quae sacer
dotium doctrinis exercita. quasi au
xilio uirili fulta spiritales dō filios
gignere debebat. sed quasi ob steri
litatis Iniuriam minime ualebat,

Non quia non multi & ante legem &
in lege perfectissime uiuere fuerint.
Sed quia neminem ad perfectu adduxit lex quae regnum caelorum reserare nisi xpo praecedente non potuit.
Bene autem dicitur quia erant iusti ambo ante dm quia sicut bona est lex & mandatum scm & iustum & bonum ita & iam sacerdotium legale pro dispensatione temporis illius scm bonum & iustum est. & quod sequitur quia ambo processissent in dieb, suis. ita potest exponi quod legali deuotioni quasi adulescentia uel iuuentus ipius morsi temporib, & deinceps efflorueritt. Incumbente autem saluatoris aduentu dira eam senectus incuruauerit. quando & sacerdotii ordo per ambitiones & contentiones pontificum confusus & ipsa lex per pharisaeorum traditiones decisa minus habilis est adsignendum dom filios effecta.
Ingreditur ergo zacharias templum quia sacerdotium est intrare in sanctuarium dei & intellegere innouissima misteriorum caelestium. Erat foris multitudo. Quia qui secreta quaeq; & mistica penetrare sublimiter nequeunt doctiorum necesse est monitis humiliter intendant. Dum uero zacharias altari thimiama inponit nascituru iohannem cognoscit. quia dum doctores ampliori flamma diuinae lectionis inardescunt gratia di per ihm xpm uenturam & de interiori litterarum medulla quasi de uulua elisabeth prodituram esse reperiunt & hoc bene per angelum quia & lex est ordinata per angelos in manu mediatoris.
Sed qui audita credere dissimulat silentii poena multatur quia mutus est qui non sensum litteris intellegit in esse spiritalem. Nec talis iam uerba dare populo quasi magister nouit. sed quasi uerbi & rationis expers tacitis utitur dicam nutib, innuit.
Quale tunc erat sacerdotium iudaeorum cum nec rationem sacrificiorum nec dicta curare & scire prophetarum.
Muto ergo permanente zacharia concipit iohannem elisabeth. Quia non intellegant iudaei pontifices distinctione fidei pharisaei amittant

& scribae. Itaut nec ipsi intrent nec
auditores suos intrare permittant
Interiora tamen legis xpi sacramentis
abundant. Et bene conceptum suum
elisabeth quinq; mensib, occultat.
siue quia ipse legifer moysen quinq;
libris mysteria xpi parabolatim desig
nat seu quia tota ueteris instrumenti
series eandem xpi dispensationem
In quinq; mundi aetatib; per sorum
facta uel dicta praefigurat. Et
ideo quia xpi incarnatio uel sexta
aetate saeculi futura uel adimpleti
one legis erat profutura. Recte
sexto mense concepti iohannis mis
sus ad mariam angelus nascituru
nuntiat saluatorem ut sequens ex
ordine lectio demonstrat.

III. In mense autem sex
to missus est angelus
gabriel a deo in ci
uitatem galilaeae
cui nomen nazareth.

Idcirco angeli priuatis nominib, cen
sentur. Ut significetur per uocabula
etiam in operatione quo ualeant.
Neq; etenim in illa sea ciuitate
quam diuisione omnipotentis di plena
scientia perficit. Idcirco propria
nomina sortiuntur ne eorum persone
sine nominib; scirri non possint sed
cum ad nos aliquid ministraturi
ueniunt apud nos etiam nomina
a ministeriis trahunt. Ad mariam
ergo uirginem gabriel mittitur
qui di fortitudo nominatur. Illu
quippe nuntiare ueniebat qui ad
debellandas aerias potestates humi
lis apparere dignatus est. De quo
per psalmistam dicitur. Dns fortis
& potens dns potens in proelio. &
rursum. Dns uirtutum ipse est rex
gloriae. Per di ergo fortitudinem
nuntiandus erat qui uirtutum dns
& potens in proelio contra potestates
aerias ad bella ueniebat.

Mensem autem sextum martium In
tellege. Cuius uicesimo & quinto die
dns noster & conceptus traditur & passus.
Sicut & uicesimo quinto die mensis
decembris natus. Quod si uel hoc die
ut non nulli arbitrantur aequinoctiu
uernale [illegible] pascha bruma le
fieri credamus. Conuenit utique.

cum lucis incremento concipi uel nasci
eum qui illuminat omnem hominē
uenientem in mundum. At siquis
ante dominicae natiuitatis & con
ceptionis tempus lucem uel crescere
uel tenebras superare conuicerit. dici
mus & nos quia & iohannes tunc ante
faciem aduentus eius regnum caelo
rum euangelizabat. & nunc quoq;
praedicatorib; imperatur. Ter
facite ei qui ascendit super occasum.
Cur autē iohannes circa aequinoc
tium autumnale conceptus. circa
sol stitium aestiuum sit natus. Doce &
ipse qui uel ex sua uel ex ueteris testa
ut multi
menti autum, aut persona loquitur.
Illū opostet crescere. me autē minui.

ADUIRGINEM DESPON
SATAMUIROCUINOMEN
ERAT IOSEPH DEDOMO
DAUID. ET NOMEN UIR
GINIS MARIA.

Multas ob causas saluator non de
simplici uirgine sed desponsata
uoluit nasci. Primo uidelicet
ut per generationem ioseph
cuius maria cognata erat
mariae quoque noscereturorigo.
Neque enim moris est scripturae.
feminarum genealogiam texere.
Nam & de utroque potest intellegi.
quod dicitur de domo dauid.
Deinde ne uelut adultera lapidaret
a iudaeis. malens aliquos de suo ostu
quam de pudore dubitare parentis;
simul & uirginib; impudicis occa
sionem tollens. Ne matrem quoq;
saluatoris. dicerent falsis suspicio
nibus infamatam. Tertio. ut in
aegyptum fugiens & rediens.
haberet solatium uiri. Qui inte
gerrimae uirginitatis custos pari
ter ac testis existeret. Quarto. ne
pastus eius diabolo pateret.
Quasi eum de uirgine natum
cognoscere. forsitan quasi
ceteris hominib, eminentiorem
mosti tradere timeret.
Maria autem hebraice. stella
maris. Syriace uero domina
uocatur. & merito quia & totius
mundi dnm. & lucem saeculis meru
it generare perennem.

ET INGRESSUS ANGELUS AD EA.

Dixit. hauegratia plena. dns te
cum. benedicta tu in mulieribus.
Bene gratia plena uocatur.
quae enim irum gratiam quam
nulla alia meruerit assequi.
ut ipsum uidelicet gratiae con
cipiat & genet & auctorem
Q uae cum audisset. turbata est
in sermone eius. & cogitabat
qualis esset ista salutatio.
Discere uirginem moribus.
discere uirginem uerecundia.
discere uirginem oraculo.
discere mysterio; trepida
re uirginum est. & ad om
nes uiri affatus uereri.
Discant mulieres propositum
pudoris imitari. sola in pe
netralibus. quam nemo
uirorum uidere. solus
angelus repperire. sola
sine comite. sola sine teste.
Nequo de generi depraua re
affectu. ab angelo salutatur.
Discere uirgo. uerborum uitare
lasciuiam. Maria etiam salu
tationem angeli uerebatur. ent
tam cogitans inquit qualis et hec
salutatio. et ideo cum uerecundia ac
pauebat omnium ingressus pauebat

cum prudentia. quia bene
dictionis nouam formulam
rabat. quae nusquam lecta est.
nusquam antecompesta.
Et tu tangere ei. nec ime as
maria. inuenisti enim
gratiam apud dm.
Q uae salutatione insolita
utpute que ei sola seruabat
uidentur turbata. quasi fami
liarius notam uocans ex nomine.
nec ime redebeat iub & & q
gratia plena uocauerit.
et ad gratiam & instruit ple
nius & uberius explicat dicens.
Ecce concipies in utero
& paries filium. & uo
cabis nomen eius ihm
Ihs saluator siue salu tur is
mpretatur. Cuius sacram
tum nominis. ad loquie sioseph
angelus exposuit. Ipse enim
inquiens saluum faciet populum
suum a peccatis eorum; non at
populum israel. sed populum suum.
Hoc est in unitate fidei ex pur
putio & circumcisione uiocentum.
quib; excluersis pastes congre
gatis. fiet unum ouile
& unus pastor.

hic erit magnus & filius altissimi uocabitur. & dabit illi dns deus sedem dauid patris eius

Dictum ē & de iohanne. quia erit magnus; sed ille quasi homo magnus. hic quasi deus magnus. ille enim magnus contemdno. hic autem erit magnus inquit. & filius altissimi uocabitur. idem ergo filius altissimi. quippe utero uirginali conceptus & natus ē. Idē homo in tempore creatus ex matre. quid ē ante tēpora natus expectare.

Sicut ē idē homo quid ē. omittat nestorius hominē tantum dicere ex uirgine natum. et hunc auerbo di non in unitate personae. sed in societate ē inseparabilem esse receptū. Alioquin non unum xpm uerū dm & hominē. sed duos qd dicine fas ē. aut separare. Ac ph hoc ñ trinitatē sed quaternitatem dicare conuincit. Catholica autē fides docet unūquē lib & hominem carnē & animā. Ita hominē & uerbū unū xpm rectissime confitetur;

iuxta qd & angelus uerba significat. quae dandam illi sedem dauid patris eius ad seuerant. Quem eundem ipsum patrem habere dauid. quem filium altissimi uocari pronuntiat. inducab; utiq: naturis unam xpi personam demonstrat. Accepit autē sedem dauid. ut nimirum gentē cui dauid quondā & filii eius tēporalis regni gubernacula praebuerunt. Ipse per p & uū uocare & ad regnum quod eis pactum ē ab origine mundi.

Et regnabit in domo iacob in aeternum. & regni eius non erit finis.

Et isaias ait. multiplicabitur ei imperium. & pacis non erit finis. super solium dauid & super regnum ei. ut confirm & illud. & corroborā in iudicio & iustitia; non dixit in adquisitione gloriae gaudarūq: terrestrium. non in victoria gentiū plurimarū urbium q: debellatione superbarum. sed in iudicio & iustitia. haec enim regnum xpi & in singulis quib;q: fidelib; & in uniuersae

porbem multiplicatur pariter
& confirmatur ecclesia.
Domum nãq: iacob. totã ecclesiã
dicit. quae uel de bona arte dice
nda. uel cum olea ster erra &
men tota men fedet in bona m
est in sestae oliuam. quamp̃
triumphum passionis callo
quens. saluator ait. quiti
m & ir dnm laudate eum. uni
uersum semen iacob magnifi
cate eum. Non autẽ ideo futuri
temporis uerbis magnus exti
turus ihs filius altissimi uocabi
dus. sceptrum dauid accepturus.
& in domo iacob regnatur ur
ad seritur. Quia iuxta quod
her & ici sapiunt atq: auerta a de
sipiunt. xps tantem mariã ñ fuerit. sed
quia homo ad sumptus sit in dm. clari
ficatus ẽ ea claritate qua uerbũ
di habuit. priusquã mundus
ers & apud patrem. hoc est
uti dem filii nomen et eundem xpi
personam homo cum dõ plenus
gratia & ueritate sostinet & ur.
Dixit autem maria ad an
gelum. quomodo fi & istud
quoniam uirum ñ cognosco.
Propositum succement ir

reuerenter exposuit.
uitam uidelic & uirgina
lem seducere decreuit re.
quae quia prima femi
narum tantae seuir
tuti manci pare cunctuit.
iure singularip̃ c & eris fe
minis beatitate meruit ex
cellere; quomodo inquit fi &
istud. ñ ait. unde hoc scia. sed
quomodo fi & inquit qm̃ uirũ
ñ cognosco. ordinẽ uidelic &
obsequi cui subdat inquirens.
Haec enim decebat electã generando
dõ uirginẽ dubia diffidentia
sed prudentia cauta existere.
quia nec facile potest homo
nosse mysteriũ qd in dõ mane
beata sacra abscondita; quia
ergo legent. ecce uirgo in ute
ro habebit & pariet filiũ. sed
quomodo id fieri possit ñ le
gent. Merito credula hisque
legent. sciscita ab angelo qd
in pph & ñ inuenit
Et respondens angelus
dixit ei; spiritus sanctus super uen
& inte. & uirtus altissimi
obumbrabit tibi;
Non uirili inquit. quod

Non aliũ signũ cui credat flagitans.

non cognoscit semine.
sed spr sci quo impletis
opere concipies; erit in
te conceptio. libido non erit.
Concupiscentia enon erit ac ces
tus: ubi umbra fuerit & spr sc;
Uerum ineo qd erit. & uirtus
altissimi obumbrabit tibi.
Potest & ia incarnati saluato
ris nutriq: natum designari.
Umbra quippe a lumine sol &
& corpore formari & cuio bu
bra a lumine quidem a calore
solis quantum sufficit reficit.
sed ipse sol iscardor: ne ferrine
quea. interposito nubiculo
leui. tquo lib & alio corpore
temperatur; Beata atq: uir
go quia qua si purus homo
omne plenitudinem diuini
tatis corporalit capere nequi
bat. uirtus sci altissimi obumbrauit.
id e incorpore lux diuinitatis.
corpus in ea suscepit humanita
tis, de quo pulchre pph & ca.
Ecce ad nos inquit ascend & sup
nubem leue. & ingredi & ur
ce egypti; quod est dicere.
Ecce uerbum dip patris co & nu.
lumen q: de lumine a perfectana
tu.

carne in fine sectorum iacq:
animam nullo peccati pondere
grauatam suscipi & de intero
uirginali tamquam sponsus de
thalamo suo procedit & in mundum
Ideoq: & quod nascetur
sem uocabitur filius di.
Addistinctione enim sci tacitis.
ibi singulariter sci nascitu
rus asseritur. Porquippe & si
sci efficimur. n tamen nascimur.
quia ipsa natura incorruptibili
condicione constringimur: ut
merito cum proph & ageni tes.
singuli dicamus. Ecce enim in iniqui
tatib; conceptus sum. & in delictis
peperit me mater mea. Ille autem
solus uenit sci. e. qui ipsa
condicione natura incorruptibi
lis iuncta & ex commixtione
carnalis copulae conceptus n e.
sem in quid uocabit filius di;
Quid hic dicis ne storiane qui bea
tam mariam di negare ee genet
tricem capessam niteris in pugna
reuertatem. Ecce dm dixit.
superuenturum di filium nasci
turum. Quomodo ergo ait di
filius dr non e. aut quae dm
edidit quomodo theotocos. id est

digentetrix noner sepotest.
Et ecce elisab cognata
tua. et ipsa concepit filium
in senecta sua. et hic mensis
sextus est illi. qui a uocatur
sterilis. quia non erit
impossibile apud dm
omne uerbum.
Neu ergo separantur reporse diffi
dat. accipite exemplum ste
rilis anus parituree. ut discat
omnia dō possibilia. & iam quae
naturae ordine euidentur esse
contraria. si quemuero mou &
quomodo beatae mariae cogna
tam dicat elisab &c. Cum haec
de domo dauid. illa de filia abiur
aaron originem duxerit. anim
aduertat. pro auos earum.
liberis inuicem nuptum tradi
tis. utrumq; tribum potuisse
coniungere; Cui si haec exposi
tio fortenon sufficerit. conten
tio siur insistenti. quae si hoc con
tra interdictum legis fieri ne
quiuerit. legat exodum ubi
scriptum est. Accepit autem
aaron uxorem elisabe filiam
aminadab sororem naason.
quae peperit eis nadab. & abiud.
& eleazar. & ithamar.
Uidetq; ante edictum legis. su
pra capuisione sacerdotale re
galiunctae iam fuisse pgenie.
ut uidelic & dnī ihū xpī qui secun
dū carnem uer. ut rex & sacerdos
erit futurus. ipsa quoq; carne
de utraq; dauid scilic & aaron
stirpe suscipere. & unde & in hac u
traq; tribu. christi mag legem ri
tica celebrabatur. xpī in mirū
nominis pariter & generatio
nis pnuntiū. Et ipse dauid do
mum dī ingrediens. panem & &
gladium quasi rex & sacerdos ac
cepit. illum uidelic & de suo semine
uentur ūp figurans. qui & pro
nra libertate regis iure pug
nare &c. & pro nra cōbsolu
tione panem sue carnis offerre &c.
Dixit autem maria. ecce
ancilla dī. fiat mihi
secundum uerbum tuum,
Quae tanta cum deuotione humi
litas. quae & angeli pmissū
opta impleri. & seipsam que
mater eligitur. ancillam un
cupiat. aptissime in sinuans. quā
nil sibi mertum indic & in eo qd
dni iuris sit obsecundare. fiat ipsi qd.

sine uiri semine conceptus in uir
gine nascitur de spiritu sancto integra
caro est. Quod nascitur de
homine. Caro est. sine homine pa
tre uocatur dei filius.

ET DISCESSIT AB ILLA ANGELUS.
EXSURGENS AUTEM MARIA
IN DIEBUS ILLIS ABIIT IN MONTANA CUM FESTINATIONE IN CIUITATEM IUDA.

Acceptouirginis consensum mox
angelus caelestia rediit.
Illuc redit montana festinat
in uisere elisabeth. Non quasi
incredula de oraculo. Et dubia
de exemplo sed uti e tapuoto.
religiosa pro officio. Et pia
pariter exemplum tribuens.
Quod omnis enima quae uerbum
dimente concepit. iustitiam
statim celsa cacumina gressu
conscendit amoris. Quae ten
ciuitatem iuda. id est confes
sionis. Et laudis arcem penetra
re. et usque ad perfectionem
fidei spei et caritatis. quae sit trib;
in eae mensibus uacare
commorari.

ET INTRAUIT IN DOMUM ZACHA
RIAE. ET SALUTAUIT ELISABETH.

Discit uirgo humilitatem mariae.
ut et corpore casta. et pectore
pariter et deuota. Uisitat iuniorem
seniorem. salutat uirgo uxorem.
Dec et enim ut quo castior uirgo. eo
sit humilior. et senioribus deferen
t habitum castitatis. pro conio
commendet humilitatis.
Alter maria ad elisabeth. et hospitium
nit ad iohannem. haec ut spiritu sancto
replentur. illius ut baptis ma
consecretur. Maiorum que humi
litas minorum est. utique exul
tatio. Denique sequitur.

ET FACTUM EST UT AUDIUIT
SALUTATIONEM MARIAE
ELISABETH. EXULTAUIT INFANS
IN UTERO EIUS. ET REPLETA EST
SPIRITU SANCTO ELISABETH.

Uide distinctionem singulorum que
uerborum. pri et ultes. uocem
prior elisabeth audiuit. Iohan
nes prior gratiam sensit.
Illae nectunt ordine audiunt.
iste exultauit motionem mysterii
Illa mariae. iste domini sensit. ad
uentum. iste gratiam loquun
tur. Illi uiscera aperiuntur.
pietatis que mysterium maternis
adoriuntur profectibus.

duplicique mirtculo ppheca cum
matres spuparuulorum
exultauit infans & repleta
mater e, Non prius mater
repleta quam filius sed cum
filius esset repletus
spu sco. repleuit & matre; +
Et exclamauit uoce mag
na & dixit,
BENEDICTA TU INTER
MULIERES ET BENEDICTUS
FRUCTUS UENTRIS TUI,
Notandum quod premissa
de xpo ppheta non rerum
tantum mirtculis sed & uerbo
rum propriete complentur,
Iste e enim fructus quid quid
patriarche sub iureiurando
promittitur, De fructu uen
tris tui ponam super sedem meam,
simul que intuendum quod eadem
uoce mater ac abelisabet quae
zabrihel e benedicitur quatu
nus & angelis & hominib; uene
randa & cunctis merito femi
nis preferenda monstretur,
Et unde hoc mihi ut ueniat
mater domini mei ad me.
Non quasi nescia perquirit qd
nimirum sciens per se
cognoscit seu de lice & amatre
dni ad pignoris sui perfectu
salutari sed mirtculi noui
tate pculsa non hoc sui merito
sed muneris fatetur e eidum,
Ecce enim ut facta e uox +
salutationis tuae in au
ribus meis exultauit in gau
dio infans in utero meo,
Erubescebat elisabet onus
parentis quamdiu nesciebat
mysterium religionis sed que
occultabat se quia concepe
rat filium iactare se coepit que
genetrix pphetae et quae
ante erubescebat benedicit
& quae dubitabat ante fir
matur, Ecce enim in
quit ut uox salutatio
nis tuae facta est in
auribus meis, exultauit in
gaudio infans in utero
meo, Tuque magna uoce
clamauit ubi dni sensit
aduentum quia religiosu
credidit pactum, Nulla
enim causa erat pudoris
ubi pphetae fortis dicte non affec
tate fide generationis sed circere
ET BEATA QUE CREDIDISTI QUONIAM

pficientē eaque dicta sunt ad pfo-
Uidere ndubitauisse mariam
sed credidisse & ideo fructū fidei
consecutā; beata inquit quę
credidit & uere beata quę sacer-
dotē pstantior cū sacerdos ambi-
gens & uirgo correxerit errorem,
Nec mirū si dnī redēptūrus mun-
dum operationē suā in hoc
uita matre utq quā salus om-
nib, parturiuit & ex ea dēprima fruc-
tū salutis hauriret & expignore,
paritq: notandū quia pceli
sub hanimū gnticmaria
intuente ditauit quē simul
dē pteritto pseniatq: futuro.
ppph & ie spm inlustratus,
dicens seni beatę quę credidisti.
Apte indicat quę uerba angeli
quę dicta ad mariā fuerūt
pspm magnouit atq: subiungens
pficientur ea quę dicta sunt
tibi ad nō quę & iam ea ipsa futu-
ro sequerentur pnuntiauit,
Matrem uero dni sui nominans.
quę redemptorem humani ge-
neris in utero portare intellexit.
Et ait Maria, Magnifi-
cat anima mea dnm!
& exultauit spr meus.

in dō salutari meo;
Tanto inquit me dnī tāq: in caudito
munere sublimauit quōd non ullo
lingue officio explicari sed ipso
uix intimi pectoris affectu
ualeat comprehendi.
Et ideo tota sua anima ue-
ut res
in agendis gratiarum laū
dibus offero. Totum in contem
planda magnitudine eius cuiū
ē finis. quicquid uiuo sentio dis
cerno gratulanter impendo.
Quia & eius dem mihi id ē salutā
ris spr meus & eterna diuinitate
lauetur. Cuius mea caro tem
poralī conceptione fouetur,
Cui simile ē illud psalmistę.
anima aut mea exultabit in dno.
& delectabitur super salutari
eius; et ipse enī pectrem filium q:
parturienta adorabatur amore.
Quia respexit humilitā
tem ancillae suae. ecce
enim ex hoc beatā me di-
cent omnes generationes.
Cuius humilitas respicitur.
recte beata a omnibus cogno
minanda gratulatur. si
cut e contrario cuius superbia
despecta condemnatur.

eiuce. id.ē uce siue ecclamitatis
nomine multata tabescit,
Decebat enim sicut ꝑ superbiam
primae nostrae parentis
mors inmundum intrauit,
ita denuo per humilitatem nostram
ricae iustae introitus pandetur;
QUIA FECIT MIHI MAGNA
QUI POTENS EST. ET SCM
NOMEN EIUS,
A dinitium carminis respicit
ubi dictum ē. magnificat anima
mea dnm, solae quippe animae
illae cui dns magna facere digna
tur. dignis eum pconis magnifi
care. & ad consoler eiusdem
uoti ac propositi potest. chor
tando dicere, Magnificate dnm
mecum. & exaltemus nomen ei
in inuicem. Nam quid nm quem
cognouit quantum in se ē magni
ficare. & nomen eius sci ficare
contempsit minimus uocabi
tur in regno caelorum,
sm autem nomen ei uocatur.
quae singularis culmine potentiae
transcendit omnem creatu
ram atq: ab uniuersis
quae fecit longe segregatur;
quod graeca locutione melius
intellegitur in quo ipsum uerbum
quod dicitur a gōnio quasi extra
terram ē significat,
Cuius & ianosimitatione ꝑ mo
dō longe segregari prae
cipimur. ab omnibus quin s
sci nec dō dedicati dicere sed pō
sci estote quia & ego sc̄ sum;
Quicumq: enim se consecrauerit
merito extra terram & extra
mundum uidebitur; potestem
& ipse dicere super terram
ambulantes conuersationē
in caelis habemus.
ET MISERICORDIA EI IN
PROGENIES ET PROGENI
ES TIMENTIBUS EUM,
A speculis, sed omnis ad genera
lia iudicia conuertens.
totius humani generis statum
describit. et quid sup bi quid
humiles mereantur. quid
filii adoptiui liberum arbitrium.
quid filii diffinit. ꝑ gratiam al
ternis uersib; explicat;
Non ergo in quid solum fecit
magna qui potens ē sed &
in omni gente & ꝑ gentes;
quorum & eum & operatur
iustitiam. accepturus ē illi;

Fecit potentiam in brachio suo dispersit sup
bos mente cordis sui.
In brachio suo in prodi filios significat. Non qd dispicit figuram
d&ermin& carnis humane
eiq: filius tanquam membrum
corporis hereat sed quia omnia
ipsum facta sunt ideo brachium dni dicitur esse sicut eni
tuum brachium quo operaris sic dni brachium dictum est
eius verbum quia per verbum operatus est mundum;
Cur enim homo brachium utaliquid operari & ut extendit
Hisiquia non continuo fiat qd dixerit sicut tanta potestate preditus & ut sine ullo motu corporis suiqd dicere & fieri &
brachium meum verbum eius &;
Cum ergo audiimus brachium dni patris esse dm filium
non nob obstrepat consuetudo carnalis sed quantum illo donante possumus diuinam
tem & sapientiam cogitemus
per quam facta sunt omnia.
Deposuit potentes de sede
de et exaltauit humiles;
Esurientes implenit bonis
et diuites dimisit inanes.
Quod dixit in brachio suo & quod
praemisit in progenies & progenies hisquoq: apocoinum per singula commata esse adnectendum
uersiculi sequuntur delicet per omnes
sectigenerationes & per in
superbi & humiles exaltari
piaculumque diuinae potentiae
dispensationem noncertant;
Suscepit israel puerum
suum memorari
misericordiae suae.
Pulchre puer dni appellat
israel quia beo sit ad seruandum
susceptus; obodientem uidelicet
& humilem iuxtaqd o seedicit
quia puer israel & dilexi eum; Nam
qui contemnit humiliari in potest
uiq: seruari nec dicere cum p
ph& ecce enim dns adiuuat me
& dns susceptor est animae meae;
Quia cum autem humiliauerit
se sicut parvulus hic est
maior in regno caelorum;
Sicut locutus est ad pa
tres nros Abraham et
semini eius in secla.
Semen abrahae non carnale

sed spiritale significat. id est
non eit tantum carne proge
nitos. sed siue in circumcisione.
seu in praeputio fidei illius
uestigia secutos; Nam et ipse in
praeputio positus credidit re
putatum que est ei ad iustitiam.
Atque eius de fide signaculum
circumcisionem accepit. ut sic
utriusque populi pater fieret
per fidem iuxta quod apostolus
ad romanos plenissime
disseruit; Aduentus ergo ad
uctoris abrahae est. et semini
eius in secula promissus.
hoc est filius promissionis. qui
bus dicitur, sicut et nos xpi
ergo abrahae semen est. secun
dum promissionem heredes;
Bene autem dnm iuelio hannis
ex ostum matres sepe phecando
praeuenium. ut sicut peccatum
a mulieribus coepit. ita et ia
bona a mulieribus incipiant
et quae puniuntur deceptionem
perit. ducab; cessat a mpraeco
nantib; mundo uita reddatur.
Mansit autem maria
cum illa quasi mensibus
trib; et reuersa est

In domum suam;

Tamdiu mansit maria donec
elisabeth pastus tempore con
pleto. et cur sorit dni sui ppter
quam maxime euenerit nuncti
uit cate uidere; Dictum est aut
supra quod omnis anima custa
quae spiritale uerbi desiderium
concipiet. Alta mox necessi
sit exercitus celestis iugata iubeat;
et quae si trium mensium dies ibi
dem demorat. quousque per
fecta principalium uitium
lucem dicitur perseuerare
non desistat; quos hymnum
perfectissimi fulgoris mensem
describens sic apostolus ait;
Nunc autem manet fides. spes
caritas. tria haec. maior
autem his est caritas.

Elisabeth autem
impletum est tempus
pariendi et peperit filium;
Verbum impletionis. sic scriptu
ra in bonorum tantum ostu
uel obitu tacitu ponere con
suetum. quorum tantam plenitudinem
perfectionis habere significat;
Denique elisabeth implectum est
tempus pariendi. impleti sunt.

dies meos ut pareret; imple
uit salomon edificare domum
dni; defunctus est ebrnchā tcdius
ecliquis petrus senex & plenus
dierum; et p quem uenit ple
nitudo temporis misit ds filiū
suum; et tot nrc dies impiorū
incuenerisset & uccaui; uir enim
sanguinū & dolosi non dimi
dicabunt dies suos.

Et audierunt uicini et
cognati ei quia magnifi
cauit dns misericordi
am suam cum illa et con
gratulabantur ei.

Hcab & sororū editio laetitiam
plurimorum quia commune
est bonū; iustitia cenī commu
nis est uistus. et ideo in nostu
iusti futura eius ae insigne p
mittatur. et gnrtia secutura
uistutis exultatione uicino
rū p figūram esignatur;

Et factum est in die octa
uo ueperunt circūcidere
puerum. et uocabant eū
nomine patris sui zacha
riam; et respondens ma
ter eius dixit nequaquā.
sed uocabitur iohannes.

Mirest euangelista p mittendum
putauit qd plurimi in fantem
patris nomine zacharie appel
landū putarunt. ut ceduestac.
matri non nomen elicuius displicu
isset degeneris. sed id sco in fusū
spū qd ebangelo ante zacharie
fuerat prenuntiatum; et qui
dem ille mutus intimare uocabu
lum filii nequit uxori. sed per
prophetiam eliseb & h didicit.
quod non didicerat a marito;

Et dixerunt ad illam, quia
nemo est in cognatione tua
qui uocetur hoc nomine;
innuebant autem patri ei
quem uellet uocari eum;
et postulans pugillare
scripsit dicens, iohannes
est nomen eius; et mira
ti sunt uniuersi;

Johannes est inquit nomen eius;
hoc est nomen. nos nomen imponi
mus quia ad ō nomen accepit;
hcab & uocabulum suum quod
agnouimus. non quod elegimus;

Nec miretis. si nomen mulier
quod non audiuit adseruit.
quando eis spūs scs qui angelo
mandauerat reuelauit;

Neq: potest dñi ignorare prae nun
tium. quae proph&ce uenit xpm;
Et bene ccc dicitur: quia nemo ip
cognatione eius uocabatur hoc
nomine: ut intellegas nomen
non generis sed sed uatis;
Apertum est autem ilico
os eius et lingua eius. et lo
quebatur benedicens dm; et
Factus est timor super
omnes uicinos eorum.
Quia uox clamantis in deserto. e
nata merito est lingua parent
is soluta; neq: enim patre
audiebat silere decebat.
qui uerbi praecone sibi iacto
gaudebat. Quippe cuilabia
quae incredulitas uinxerat.
fides iam soluit; Uerum haec
&iam allegoricae si quis scru
tari deridet. iohannis cele
brata nativitas. gratiae noui
testamenti est inchoata sublimitas;
Cui uicini & cognati.
patris nomen quam iohannis
imponere malebant. Quia
iudaei quia legis obseruatio
ne quasi finita euanuerant
Magis iustitiam quae
ex lege. e sectari quam fidei
gratiam suscipere cupiebant;
sed iohannis hoc. e gratiae
diuocabulum. mater uerbis
paterli terris tuma resca
gunt. Quia & lex ipsa sed
mi q: ac pph&e. cuptus sermen
tiarum uocibus. gratiam xpi
praedicant. & sacerdotium illud
u&ius figuratis ceremonia
rum & sacrificiorum umbris
eidem testimonium phib&.
Pulchre q: zacharias octaua
die prolis editae loquitur.
Quia p dñi resurrectionem
quae octauae die hoc. e post
septimam sabbati facta. e.
Occulta sacerdotii legalis ar
cana patuerunt. linguae q:
pontificum iudaeorum. quam
diffidentiae uinculis strin
xerant. intellegentiae ratio
nabilis. e. uoce solutae.
Et super omnes timores iu
daea diuulgabant
omnia uerba haec;
et posuerunt omnes
qui audierant in corde
suo dicentes; quid putas
puer iste erit. etenim manus
dñi erat cum illo.

Magna opera dni exquisita
in omnes voluntates eius.
Ecce enim unus zacharias si
lentium, nisi pstitit tu cum da
tus ad poenam incredulitatis
& signum credendi pficit sed &
cum audisset omnis uicinos eius mirac
ula occasionem stupefacit
Omnia circumquaque montana
fluminaq; pph & ep fundit.
Omnis quicumque dire potest ad pqui
rendum diligentius puerique
nascitur e modum factum q; sol
licitat uth sum delic & cetq: hui
modi futuri xpi pph & ac
commend & causpicius iterq:
ut tradixerim pnre cursori
uertactis pcurrentia sig
na pnrebeant.
ET ZACHARIAS PATER EI
IMPLETUS EST SPU SCO.
ET PROPHETAUIT DICENS
Benedictus dnus deus israel.
quia uisitauit & fecit
redemptionem plebis suae.
Quanta supernimuneris
est largitas: si prompta
ad accipiendum nra fidei
sit pi & cas; et celo quelaque
sola e ablata diffidenti.
cum spu pph & ice e restituta
credenti; Uisitauit autem dns plebem suam quasi longa infirmitate tabescente. et quasi uinculis sub peccato unici filius suus qui ne redemit; qd quia beatus zacharias pxime faciendum cognouerit pph & ico more quasi iam factum narrat;
Et notandum quod uisitasse & redemisse plebem suam dicitur.
Non quia uidelic & hanc uenerit suam inuenit sed quia uisitando suam fecit; cui simile e quod in prouerbiorum fine de eadem plebe canitur. Mulierem fortem quis inuenit & pauca enim eandem mulierem uidelic & ecclesiam fortem id e fide deuotam inuenit. sed ribidem pons sed do fortem reddidit quia suae fidei sublimitate perfecit.
ET ERECXIT CORNU SALUTIS NOBIS. IN DO MO DAUID PUERI SUI
Cornu salutis firmam celsitudinem salutis dicit. ossa si quidem omnia carne inuoluta sunt. cornu excedit carnem et ideo cornu salutis regnum

salvatoris xpi vocatur. Quo
℟ mundo spiritalis & quae carnis gaudia super & altitudo nunticatur; In cuius figuram dauid uel salomon cornuolei sunt in regni gloria consecrati.
SICUT LOCUTUS EST PER OS SANCTORUM A SAECULO PROPHETARUM EIUS.
A saeculo inquit quia totaue teris instrumenti scriptuam; phetica de xpo praecessit;
Nec solum hieremias. daniel & esaias. ceteri quoque tales. qui & prophetae specialiter appellati. & de eiaduentu manifeste sunt locuti. Verum ipse pater adam. abel. & enoch. & ceteri patriarchae qui quoque suis eius dispensationi testimonium reddunt; Unde dns ipse iudeorum arguens ait; si crederetis mosi. crederetis forsitan & in me. de me enim ille scripsit.
t. nris
SALUTEM EX INIMICIS NOSTRIS. ET DE MANU OMNIUM QUI ODERUNT NOS.
Iungendum e. a superiori uersiculo. erexit nobis. id e erexit nobis salutem ex inimicis nris; cui enim primo breuiter pmisisset & erexit cornu salutis nob. continuo quasi aptius quid dixerit explanans. salute inquit ex inimicis nris. & de manu omniu qui oderunt nos;
Omnes autem qui oderunt nos. t homines puer so. siue immundos spis significat. De quorum manu & interim spes aliqui facti sumus. & in futuro re ipsa saluandi;
AD FACIENDAM MISERICORDIAM CUM PATRIBUS NRIS. ET MEMORARI TESTAMENTI SUI; IUSIURANDUM QUOD IURAUIT AD ABRAHAM PATREM NRUM DATURUM SE NOBIS.
UT SINE TIMORE DE MANU INIMICORUM NOSTRORUM LIBERATI SERUIAMUS ILLI,
Dixerat dnm iuxta eloquia pphetarum in domo dauid nascituru. Dicit eundem explendum testamentum quod cum abraham disposuit nos esse liberandum quia uide licet hi praecipue patriarchis de suo semine congregato

gentium uel xpre incarna
tio pmissa. qd matheus quo
q breuiter hnam areuolu
it. Qui euangelium principi
um hoc modo coepit.
Lib generationis ihu xpi filii da
uid filii abrahā. Ubi notandū
quod apud utrumq euange
listā dauid pfert abrahae
Qui ac sitē poris ordine poste
rior pmissionis tam ēmunere
maior. Abrahenā q quia ad
huc in ppuitio positus ppria
de reliquit dm cognouit.
fide testimoniū meruit.
fides tantū gentiū & sacros scr
ipta aeco & use pmissus dicepe
ad eū dno. atq inte benedicē
uniuersę cognationes terre.
Dauid autem ontra alo sublimio
re quod ex ipso xpi secundū
carnē nascituru se & audiuit.
Cum q impleueris inquit di
es tuos & requiescas cū patribus tuos.
suscitabo semen tuum post te
qd erit de filiis tuis. & stabilia
regnum eius. ipse aedificabit
mihi domum & firmabo solium
eius q in & num. ego ero ei
in pater & ipse erit mihi in filiū.

INSCITIA ET IUSTITIA CORAM
IPSO OMNIBUS DIEBUS PRIS
A peste & breuiter. quomodo sit
dno seruiendum designat. in deli
c & & inscitate & iustitia & coram
ipso & omnib; diebus. Nam qui uel
contemo stem ab ei seruitio dis
cedit. uel in mundicia aut lib &
siue in iustitia fidei sine sincerit
tatem commaculat. uel coram
hominibus tantū & n & ia coram
dno scrip dum tre contendit &
iustus sed dum pfecte de manu
spiritalium hinimicorum libe
ratus dno seruit. sed exemplū
uiuerum sanctorum dis
gentium pariter & dno
seruire conatur
Et tu puer propheta al
tissimi uocaberis. praei
bis enim ante faciē dni
parare uias eius
Pulchre cum de dno loquere &c.
ad pph & cū repente succurrit
conuertit. ut hoc quoq be
neficium ee dni designare &c.
Ulterius quaerit. quomodo octo
dierum alloquat infantem.
sed quia ratione uoce patris
non audierit natus.

Qui salutacionem in carne ad huc
utero clausus audiuit. Nisi forte
putandus ē zacharias propter
eos potius qui aderant instru
endos. futura sui filii munera
quae eiusdem per angelum di
cerat mox loqui potuit prae
dicare uoluisse. Audiant sane
arriani & erubescant. Audiant
mansueti & laetentur. Qd xpm
dnm quem iohannes proph & cando
pibat altissimum uocat. iuxta
quod & psalmista dm hominē q.
factum in unica persona con laudan
dans ait. Mater sion dic & homo.
et homo factus est in ea. & ipse
fundauit eam altissimus. eum
factum qui fundauit eundem
hominem quem altissimum in uncupat.
ADDAVDAM SCIENTIAM SALUTIS
PLEBI EIUS IN REMISSIONE
PECCATORUM EORUM.
Quae si ibū id ē seductoris nomen
exponere ac diligentius commen
dare desiderans. salutis men
tionem frequentat. Cum cor
nu salutis erigendum. salutē
ex inimicis futurum. scientiam
salutis plebi dandam comemo
rat. sed ne temporalem
carnalēq; promitti salutē
putares. in remissionē inquit
peccatorum eorum. Verum iu
dae. ideo non ihm xpm suscipe
re sed antichristum adu tex
pectare. quia non intus sed foris
saluari. non ad peccati domi
nio. sed ab humana seruitutis
cupiunt iugo liberari.
PER VISCERA MISERICOR
DIAE DI NRI. IN QUIBUS VISI
TAVIT NOS ORIENS EX ALTO.
Et. pph & ad dnō loquens.
ecce uir inquit oriens nomen ei.
Qui ideo recte oriens uocatur.
quia nobis ortum uerae lucis
aperiens. filios noctis & tene
brarum luci effecit filios. iuxta
qd beatus zacharias conse
quenter exponit dicens.
IN LUMINARE HIS QUI IN TE
NEBRIS ET IN UMBRA MORTIS
SEDENT. AD DIRIGENDOS PE
DES NROS IN VIAM PACIS.
Sedentib; quippe in tenebris
& in umbra mortis dnō in lu
minare ē. his qui in peccatis
& ignorantia ceciderunt. in
agnitionis amoris q suauiorem
infundere. quae libus dicit

apostolus fuistis aliquando
tenebre sed nunc autem lux in domino.
Pedes eorum in viam pacis dirigunt. Cum autem omnium nostrum
iter pro omnium redemptoris in
luminatoris que nostri gratia
concordat. Congruo sane
ordine primo illuminanda cor
da & postea operum dirigenda testatur.
quia nemo quicquam nisi prius didicerit
pacem amare & operari. Nunquam
tempus dum iste inquiremque inquit
pacem & sequere eam quod est dicere.
illuminare quum tenebris
sedebas & viam pacis ac quam diu
tius exulabas ingredere.
Puer autem crescebat
et confortabatur spu.
et erat in desertis usque
ad diem ostensionis
suae ad israhel.
Praedicator paenitentiae
futurus opportunum iustumque
et utsolitudinis asperitas sequa
tur & quo liberius audiens audi
tores suos a mundi illecebris
erudiendo subtollat. Ipse etiam
primaeva aquae diluvio inde
sectis suis tentigat.
V. Factum est autem

In diebus illis exiit edictum
a caesare augusto ut de
scribere turba universus orbis.
Nascitur sine carne dei filius sicut
parentes sibi quos suo luit & lo
cum nativitatis quem voluit
elegit. eosque ad ipsum locum per quos
quam nascere & quomodo vovoluit
adduxit. Ita et ita tempore quo vo
luit. immo quo ipse unaccum
patre & spu sancto sancti disposuerunt.
per quos ora prophetarum p
dixerunt. mundum ut seduca et
intuitu. Quomodo enim
de virgine matre natus. virgin
tatis sibi gloriam. & angelicum
castimoniae decus ostendit esse
gratissimum. sicque quoque peccatis
simo saeculi tempore perfectis.
quia pacem magnopere quae
rere & ait. amare & edocuit.
quia pacis caritatisque sectatores
semper invisere dignatur & ut indi
cavit. iuxta quod ipse fidelib.
promittens ait. Ubi enim sunt
duo vel tres congregati in nomi
ne meo. ibi sum in medio eorum.
Quod enim mavis regni quia issi
mi & pulcherrime quantum
ad homines potuit esse pacis

indicium quāuna totum orbem
discriptione concludi eodem.
cunctos longe lateq; mundi fines
censui numismate conprehendi.
Cuius auctor ac moderator
augustus. tantae iuxta fidem
historiarum duodecim annos
circa tempus nativitatis domi
nicae pace regnavit. ut tam
foris sectis quam civilib; bellis
toto orbe sopitis. spiritale
prophetae praesagium etiā
ad litteram videatur impleisse;
Quinde lice prophetae cum mys
ticae dispensationem xpi voce
praecinere dicens; et erit in
novissimis diebus ppetuus
mons domus dni in vertice mon
tium. et eleevabitur super colles.
et fluent ad eum omnes gentes.
Post pauca etiam temporis
illius sacratissimi factum
describere curavit. et confla
bunt inquit gladios suos in vo
meres. et lanceas suas in falces;
Non levabit gens contra gente
gladium. nec exercebuntur ul
tra ad proelium; domus iacob
venite et ambulemus
In lumine dni;

Non solum autem hec nova mun
di descriptio illius summi regis
advenientis testimonium prhibebat.
qui congregatos ad mundi pla
gis omnib; electos suos ad ne
bectitudinis alboconscriberet.
Verum etiam eiusdem regni duces
qui ante suum modeerxmini pace
iuvabat. Quia enim iuxta prophe
sias proeliorum turbine gentib;
universis. pdicaturos orbi
xpi discipulos quo lib. ppter
verbum revellent. ab ingruen
ente iuste ore seditionum.
Tremenda id temporis iuvita
dixerim romana nomini sum
bra pretegebat; Exiit ergo edi
ctum a cesare augusto. ut
census profiteretur universus orbis.
Quia imminebat edictum regis
xpi. quo salutem consequerent
universus orbis. Quia vocabu
lum augusti perfectissime com
plens. ut pote suos augescere
desiderans. et ipse augere suf
ficiens. censoribus. suscepfes
sionis. non ablatione pecunie
subiectos. sed fidei oblatio
ne signare cepit. Eunte si
quidem in mundum universum

praedicante euangeliū
omni creaturę; qui crediderit
& baptizatus fuerit saluus erit.
HAEC DESCRIPTIO PRIMA
FACTA Ē PSIDE SYRIAE
CYRINO; ET IBANT OMNES UT
PROFITEREN TUR SINGULI
IN SUAM CIUITATEM;
Hunc Cyrinum tēporib; habitū
censum & iā Iosephus inlustris
hebreorū historiographus.
in octauo decimo antiquitatū
libro hoc modo memorat;
Cyrinus scaurus uir unus ex con
ser su curię romanę; p singu
los magistratus usq; ad gra
dū consulatus ascendens. p
ca & ente quoq; honorabilis.
cū pauci ss. riā uenit. a Augusto
iussus dare gentib; missus. & cen
sor simul patrimonio rū futu
rus; Iteq; qd ait. hanc descrip
tio prima facta ē. pręside
ss. riae Cyrino. Significat hanc
discriptionē. t prima ē ea
rum q. totum orbem conclu
serint quia plerique q; iam par
tes terrarū sępe leguntur
fuisse discriptę. t ceste primo
tunc coepisse. quando
Cyrinus ss. riam mis sus est.
Quomodo autē tunc imperante
augusto. & Cyrino a presidente.
ibant omnes ut censum profiteren
tur singuli in suam ciuitatē.
Iste & nunc imperantē pectae
pręsides. id ē doctores mundo
succedente & praemia pollicente
xpo. eamus omnes. nullus excipia
tur a censu iustitię. Veniamus
ad eum qui laboramus & onerati
sumus. & ipse reficiat nos.
tollamus iugum eius super nos.
& discamus a beo quia mitis est
& humilis corde. & inuenietis
requiem animabus uris;
Haec ē enim nra ciuitas & patria.
requies uidelicet & beata &
caelestis animarum. ad quam
in saeculum nascentis ex corde
ad ō xpo creati. Ad quā ab ho
mine xpo sumus in fine sctorū
recreati. Ad quā animi rum
ciuitatē pacis & quia ire. &
deuotā regin rō the saurum
ferre ē. crescentibus cōtidie
uirtutis sacę fidei profectibus.
sup nuce lucis quae sint gaudia
aeternae speculari. & pro his
acquirendis prosperae

mundi simul & caduer sa contemp
nere et his acquisitis mundatos
nos ab omni inquinamento carnis
& ipsi pretiosius aurodomunus
offerre. Quod si & iam genus
numismatis qd caesari pendebat
diligentius inspexerimus. non
parum nobis deuotionis & ipsum
mandare probabimus.
Quod non aliunde melius quam
de ipso euangelio quaerere &
inuenire uidemus. ubi temptan
tibus sed & tributo caesari red
dendo dnsait. Ostendite mihi
numismata census. at illi inquit
obtulerunt ei denarium. & ait
illis ihs. cuius e imago haec &
super scriptio. dicunt ei caesaris.
Tunc ait illis. reddite ergo quae sunt
caesaris caesari. & quae sunt
dei deo. Ubi primum notandum.
quod caesari denarius quidem
nummos habebat quod & iam
nomine prodit. Imagine eius
& supscriptione titulatus
soluebatur. Deinde inferendum.
quia iubente dno quae caesaris
caesari. & quae dei sunt deo esse
reddenda. Nobis quoq: solet ter
mtimatur. In similitudinem
denarii regis. & ni. hoc est cognitio
deo decalogum legis offerendum.
hoc e amore dei & proximi
quorum unus trib; praeceptis.
septem diuis complectitur.
integro ee corde seruandum.
in quo uidelicet scriptura sa
cra credenda. de tum mandatis
caelestib; quaesito ti de aureis
numis insignito. uultum nomen q:
qu regis & ni. hoc est cognitio
ne deum ne uolunt tacti squi squi
intuerinouit inuenire & qd &
intabulis sui cordis quisq: per
fecte credit. spernit. diligit.
stilo sedulae castigationis &
amit et hoc nobis cum denarium
quaesis sacculo inclusum nuia
posteamus. quando dicere scien
tes cum psalmista signatum
e super nos lumen uultus tui dne.
dedisti laetitiam in corde meo.
Ipsum tam hactenus fidei sig
naculum gaudium q: spei &
caritatis. in occulta nra recon
scientiae meditatione seruia
mus deo testere conditum.
Uerum patriam pueniente
regi nro cuius uisionem sitimus.
ad que in suo decore contuendum.

totonisiuuistutis.totcumeptis
intentionepperamus.que
interris lactuentrnt.incelis
coronandanntebonetconuer
sationisdonariapferemus.
quccpdoqintenebrisdixim.
inluminedicent.&qdinaure
locutisim incubiculis.pnte
diccabitur intectis.

ASCENDIT AUTEM ET IOSEPH
A GALILAEA DE CIUITATE
NAZARETH IN IUDEAM CIUI
TATEM DAUID QUAE UOCAT
BETHLEEM EO QUOD ESS&
DE DOMO ET FAMILIA DD.
UT PFITERET CUM MARIA
DESPONSATA SIBI UXO
RE PRAEGNANTE.

Supnccdispensationepfes
sio censusitaudescriptaē.
utsuāquisq:pcatriāireiube
r&ur. Nontantuppter
mrsterium qd diximus.
Uerū&iāutdnscdlibiconceptus.
cdlibinatus.insidiantis sibihe
rodis furorēfuciliusēuccder&:
Quisib&hleemitispcarentib;
nascer&ur.fugā eorūsubi
tamccdlidus scrutator potuiss&
habere suspectam.

praesertim cum eos de stirpe dauid
unde xpsenit futurus.cuncta
genus ducere nossent. Cui dauid
ipse suo &nomine &patria &of
ficio testimonium perhib&
Dauid quippe manu fortis.siue
desiderabilis interpretatur
Nomen quidem inde mutauerat.
quod &gigantem fortiter strauerit
&pulchera aspectu decoraq:
facie fuerit. seductiori mrste
rio illum de sua domo ac familia
nascituum praefigurans.qui
singulariter mundi principē
debellaret. Speciosus forma
praefilius hominū &ipse in b&h
leem natus.&intellectualium
pastor ouium. hoc ē simplicium
rectorq animarum. Cuius non prete
reunter tantatāque benigna
est humilitas intuendo.
Qui non solum in carnem pro nobis.
sed &eo tempore dignatus sit ip
carnari quomodo natus censu caesa
ris adscribere&ur. atq: ob nri
liberationem ipse seruitio subde
r&ur. Quem &iam nobis humili
tatis eius semitam. neq: eni con
dicione suent mutare sed animos.
Pater insinuat. subditi inquiens

7

estote omnibus omni creature
propter dm siue regi quasi precel
lenti siue ducibus tamquam ab eo
missis sed & ad apostolus eius
Paulus. Reddite inquit omnibus
debita. cui tributum tributum.
cui vectigal vectigal. cui timorem
timorem. cui honorem honorem.
Nemini quicquam debeatis.
nisi ut inuicem diligatis.
FACTUM EST autem cum
ESSENT IBI. IMPLETI SUNT
DIES UT PARERET. ET PEPE
RIT FILIUM SUUM
PRIMOGENITUM.
Bene non solum propter indicium
regii stemmatis. sed & propter
nominis sacramentum. dns
in bethleem nascitur; bethleem
namq: domus panis interpretatur.
Ipsenamq: est qui ait.
Ego sum panis uiuus qui de celo
discendi. Locus ergo in quo dns
nascebatur: domus panis ante
uocatur. e. qui ad futurum pro
fecto erat. utille ibi per materi
am carnis apparere.
Qui lectorum mentes in nocte sicti
bute reficere. sed usq: hodie
usq: ad consummationem secli.

dns in nocte & hic concipi nasci
in bethleem desinit. Cui quili
bet audientium uerbis flore
suscepto domum se in panis
efficit; Cotidie in utero uir
ginali hoc e in animo cre
dentium fide concipit. p baptis
ma gignit. Cotidie digent
tri xecta. sui comitata doctore.
De rota mundane conuersa
tionis. qd galilea sonat. in ciui
tate iuda confessionis. in delic &
& laudis ascendens scens. in suae
deuotionis & in ore gi p solutt.
Quae ne exemplum beatae semp
uirginis Mariae nupta simul
& immaculata. Concipit nos
uirgo de spu. parit nos uirgo
sine gemitu & quasi ad uiquid de
desponsata. sed ab alio fecun
data. p singula sui pastesque
unam catholicam faciunt.
Preposito sibi pontifici uisibi
liter iungitur: sed in uisibili
spiritu sciuisitute cumulatur;
Unde & bene Ioseph auctus interp
tatur: indicans in mirum hoc
uocabulo. qd instantia magis
tri loque pisnilucla & sina aug
mentum supni uuuaminis

ut euidenter acceperit; qd
enim filium suum primogenitum
maria peperisse describit.
Nonnulli xte cheluidianos acci
piendum esse. eos quoq; filios ex
pcreas sequens ne eat pri
mogenitus dicimus si qui habeat
frres. sicut unigenitus. si si qui
ccr & frres tib; sol & cuppellari.
Qr & testimonium legis & cepta
ratio declarat. omnis unigeni
tos. Nec autem omnis primogenitos.
& ia unigenitos posse uocari.
Hoc enim solum esse primogenitum
p quem alii. sed omnem ante quem
nullus euulucq pcesserit.
Denicq; quia omnem masculum
qd aperit uuluam sanctum dno uo
cari pcipit. siue frres sequant
siue non sequant. qd primum
de uuluam ascit. primogenitum esse.
iure consecrandum. Uerum alter
ratione dicimus filium in carne appa
rentem. & iuxta diuinitatis excellen
tiam unigenitum a patre. & iuxta fra
ternam societatem. primogenitus
est omnis creaturae
Deh ccc dicitur. panquos
praesciuit & praedes
tinauit conformes fieri
imaginis filii sui ut sit ipse primoge
nitus in multis fratribus. de illo autem.
& uidimus gloriam eius gloriam
quasi unigeniti a patre. Est
ergo unigenitus in substantia
deitatis. primogenitus in suscepto
ne humanitatis; primogenitus
in gratia. unigenitus in natura.
Inde est quod frater nuncupatur &
dns. frater. quia primogenitus.
dns. quia unigenitus est.
Et pannis eum involuit.
et reclinauit eum in praesepio. quia non erat ei
locus in diuersorio.
Quid retribuam dno pro omni
bus quae retribuit mihi;
Qui enim maior est omnibus de
paruulis natus est nobis. ut nos
uiri possimus esse perfecti.
Qui tota mundum uestitur
ornatu pannis uilibus involuitur.
ut nos stolam primam recipere
ueleamus; per quem omnia
facta sunt manus pedesq; eius
adstringitur. ut nos emunus
ad opus bonum exercitae. nostri
sint pedes in uia pacis directi;
Cui caelum sedes est. et uir in sepis
angustia continetur. ut nos

pcceleſtis regni gaudiccdilut&;
Quipanis est cccngelozum inprte
ſepio reclinatur· utnoſqucc ſi
ſcā animccliaccccrnis ſucce
frumentoreficiat; Quiccddec
tentmpatris ſed& indiuerſozio·
locpeg& utnobindomopatris ſui
multaſmanſiones p̄parꝫt&;
Quamuis hocquodnoninparen
tumdomcꝫ ſed indiuerſorio& in
uiancuſcitur· perſignificccctio
nem intellecdtius poteſt.
Ipſenamq: ait· Egoſumuia& ueri
tcc& uitcc; quiergo perdiuini
tatis eſſentiam· ueritcc& uita
permcn& perincarnccationis
mꝫſteriumuicc factus eſt.
quccnoſccd patriam ubiueritate
& uitcc frueremur adducer&
Et pastores erant in regi
one eadem uigilantes.
Et custodientes uigilias
noctis supra gregē suum;
Et ecce angelus dn̄i stetit
iuxta illos. Et claritas
dn̄i circumfulsit illos.
Pulcherrima actione. dn̄o
nccto· pcſtores uigilcant.
gregemq: ſuum ccb inſidiis noc
tis cuſtodiendo defendunt.

uituidelic& & iā phocoſten
dat· illudccdeē tēpus quod
ueruſ& ſolus bonus paſtor
olimpmiſit dicens; ecce ego ip
ſe requirē oues meas& uiſitabo
eas· ſicut uiſitat paſtor gregē
ſuum& liberabo eas de omnib;
locis in quib; diſperſe fuerant.
In die nubis& caliginis; & paulo
poſt; & ſuſcitabo ſuper eas paſ
torē unū qui paſcat eas ſeruū
meum dauid· & ceſſare fa
ciam beſtias peſſimas de terra;
& cc& era quccemintr bilter
a proph& ccpntredicta mintr
biliuſccd nouidem uſimpl& cc·
Meminit& michapph& cc
locihuius& tēporis dicens·
Et tu turris gregis nebuloſa·
filiccſion uſq: ccd teuenient·
& uenie& poteſtas primcc
regnum filiccſion.
Turris quippe gregis quccc
hebraiccc turris ader· uoca
t· mille circiter paſſib; aci
uitcctcb& hlee ccd orientē diſtat·
Ucctcinio ſuno minis paſtores
hoſ multo ccntedemonſtrans·
ccd quā uſq: filiccſion·
angelicccc uidelic& poteſtates·

pastoribus appurendo ue
ner. Vigil pitaq: nato dno
pastores supra gregē oiuīsua
rū significat. Pei dispensatione
manifestata uigilaturos in
ecta pastores cū in marū casta
rū. quib; dicat. pascite qui p
uob. ē. gregēdi. Bene autuigi
lantib; pastoribus angelus
appar & eos q: dicl aritas circū
fulg & quia illi pa & eris inde
resublimia merent. qui fidelib;
gregib; pē e sollicite sciunt.
Dūq: ipsi pie sup gregē uigilant.
diuina super eos gratia largius
coruscat. Alitera angel maria.
angl ioseph. angl pastores
instruit. et concipiendū & con
ceptū & natū celicis esse dnm
testantur. ut & mortales suf
ficient imbuant & suum auc
tori seruitū incessanter impen
dant. Nam & insequentib;.
tēptato passuro resurgenti.
atq: ad celo ascendenti sēp
ad eē perhibentur.
ET TIMUERUNT timore
magno. ET DIXIT illis an
gelus. NOLITE TIMERE. ec
ce enim euangelizo

uobis gaudium magnum
quod erit omni populo.
Non omni populo iudaeorum.
quorū plurimi rebelles extiterē.
sed omni fideliū populo
de cunctis tribubus. gentibus.
& linguis. in unam xpi ec cle
siam congregato. qui & eternum
gaudium euangelizat & magnū
Quia natus ē uobis hodie
SALUATOR. QUI EST XPS
DNS IN CIUITATE DAUID.
Haec ē potestas primū hoc
regnum filii ēsion. quod pfa
topph & ue testimonio promis
sum ē. in turre gregis sionis.
Ubi notandū quod angelus qui
in nocte sitiq: uigilis pastores
affatur. non ait. hoc nocte.
sed hodie cum se uobis sclua
tor. non alia scilicet & ob
scuram. nisi quia gaudium
magnū euangelizare
ueniebat. Nam ubi tristitia
quaeq: noctis nisi tēporibus
gestat gerendā significan
t. ibi sepe nox tenebrosa iungitur.
uel & iam sole. nominatur
Ut ē illud. Omnes uos filii da
lum patiemini in me in ista nocte.

Et ali bi; amen dico tibi quia ante cantabit gallus
die hnnocte hae priusquā bis gallus
uocem dederit. terme es negaturus.
Neq: enim frustra angelus
tanto lumine cinctus apparuit.
Ut claritas dī pastores cir
cumfulsisse. hoc est ex omni
parte illorum radios luminis
aspersisse dicatur. quod nun
quam in tota testamentiu & e
risserie. toties angelis apparen
tibus accidunt gitur. sed mystice
praemonuit. quod apostolus postea
monuit apostolus dicens.
Nox praecessit dies autem ap
propinquauit. abiciamus ergo
opera tenebrarum. & induamus
nos arma lucis. sicut in die
honeste ambulemus.
Et hoc uobis signum. inuenie
tis infantem pannis
inuolutum. et positum
in praesepio.
Crebris infantia seductoris.
& angelorum praeconis & euan
gelistarum nobis est inculcata
testimonius. ut nostris cordibus
quid pro nobis sit
factus infigatur. Quia ut delic
tum nemo tuis est. propter hi qui
tantes mores. & infirmitatis
propter peccata nra.
Et notandū solet tuis qd signū
natis saluatoris dat hnfante
non ter rio exceptō ostro sed
pannis squalentib; inuolutū.
pinorna tis auro stratorius.
sed in praesepib; inueniendum.
hoc ē non tantū humilitatis
eū & mostra litatis. sed & pau
ptatis habitum suscepisse
pro nob. Quia cū dives esset &
paup factus ē pro nobis. ut nos
illius inopia ditaremur.
Cum esset & dns caelorum.
pauper factus ē in terris.
ut terrigenas ad ocer & pau
ptates pr. regnum caelqui
re repos se caelorum
Et subito facta ē cū angelo
multitudo militiae caelestis.
laudantium dm et
dicentium. Gloria
in altissimis dō. et
in terra pax hominī
bus bonae voluntātis
Uno euangelizante nuntio
natū in carne dm. mox multitu
do militiae caelestis cū duo lans. con
sono in laude creatoris ore prūpit.

ut & sui sicut semp obsequii de
uotione xpo impendat & nos
suo part instituat exemplo.
Quotiens ergo aliquis fratrum sacrae
eruditionis verbis insonuerit.
uel ipse lectio siue auditu quae
pia & tristis sint ad mente reduxe
rimus. Do sancta laude corde
corde & opere reddendae.
Et bene chorus caelestis uocabu
lum accipit. qui & ad cuilibet
potestatem in proelio quae debel
landa sicut a potestate sap
parent. humiliter obsecundat.
Et ipse potestates caelestes contra
rias. nemo stultes tantum
tentare audeant. quae tan
uolunt. fortitudo armis caeles
tibus perturbat. Nam sicut
imperator septimi puisione.
cuncta manu militari loca
adversus hostile munium
adventum. Ita & dsqm
in mundi spsa pacis seuer
sione ubique uersantur. ad
tutelam nram constituit
exercitus angelorum quor
praesentia. & daemonum con
fringatur audacia & nob
pacis gratia ministrat & ur.
Quia uero dsa homo nascitur.
iure hominib pax & do gloria ca
nitur. glorificant angeli dm.
pnra redemptione incarnata.
Quia dum nos conspiciunt reci
pisuum gaudent numerum re
pleri. Optant pacem hominib.
quia quos infirmos prius abiectos q:
dispexerant Nascente in carne
dno. iam socios uenerantur.
Quia cum pace hominib poscunt.
exponunt & quib uide lic &
bona uoluntatis. hoc e eis
qui suscipiunt natum xpm.
Non autem herodi pontificibus
& phariseis & eis q: antichris
tis. qui eius nativitate audita
turbati sunt. eumque quaerentes
occidere gladius insecuti.
Non enim pax impiis dicit dns.
Pax autem multa diligentib
nomentium dne. & non
est illis scandalum.
Quib. & hoc quod sequitur.
aptissime congruit. Expec
tabam salutare tuum dne.
hoc euentum xpi adventu
longaeuorum pnrestulae
tione suspirabam.

VI

Et factum est ut discesserunt
ab eis angeli in caelum.
pastores loquebantur
ad inuicem; transeamus
usque ad bethleem. et
uideamus hoc uerbum
quod factum est. quod fe
cit dns et ostendit nobis.
Uerba pastorum quam sint ra
tionabilia. & pastoribus ec
clesiae digna. diligenter inspice.
Uere enim quasi uigilantes non
dixerunt. uideamus puerum.
uideamus quid dicitur. sed ui
deamus uerbum quod factum.
In principio erat uerbum. & uerbum
caro factum est. Uerbum quod sem
per erat. uideamus quomodo
nobis factum est. quod fecit dns.
& ostendit nobis. Uerbum hoc.
ipsum se fecit. siquidem hoc ipsum
uerbum dns est. Uideamus igitur
quomodo hoc ipsum uerbum hoc
est dns. ipse fecerit & ostenderit
nobis carnem suam. quod enim
uidere non poteramus dum erat
uerbum. uideamus factum. quia
caro est. Cui simile est quod iohan
nes ait. quod fuit ab initio. quod
audiuimus. quod uidimus oculis
nris. quod perspeximus. & ma
nus nostre contrectauerunt de uer
bo uitae. & uita manifestata est.
et uidimus. & testamur. & annun
tiamus uobis uitam aeternam.
quae erat apud patrem. & ap
paruit nobis.
Et uenerunt festinantes.
et inuenerunt mariam &
ioseph. et infantem positum
in praesepio. uidentes autem.
cognouerunt de uerbo quod
dictum erat illis de puero hoc.
Festinant pastores xpi quem
cognouere. tamen ita festinare
uidetur accidentium desiderium.
Nec enim cum desidia xpi est que
renda praesentia. & ideo fortes
non nulli quaerentes inuenire
non merentur. qui ad desidio
si xpm requirunt. sed eo pasto
resistis in memoria inuenerunt.
qui ad illum fide infecta curre
bat. Adque festinant ire. et pe
dum gressus accelerare. sed
in fide semper acuistare pro
ficere. Inuenerunt inquit
mariam & ioseph. & infantem
positum in praesepio. sed & domi
nici gregis pastores quo crebrius

ac succuiu sint hui uitae tenebras
caelesticae tollunt ortculo.
eo ferientur sublimē patrū
p̄cedentium uitam in qua pauis
uitae semp & seruatur & reficit.
Quae si post ad bethleem contē
plando subeunt; Nil q: in hac
aliud quā uirginalē caetholi
cae et ac pulchritudinem.
quae si maria uirilē spiritu
alium doctorum co & ui quasi ioseph & humilē mediatoris di
& hominum hominis ihū xpi
caduentū scriptuarū sacrae
paginis in sestum quasi in p̄se
pio positum infantem xpm
primae uisione repperiunt.
De eo uidelicet & sacrā scriptura
rū pnt̄ sepio. eximium illud
animal. & sacrosanctis
hostis captissimum pascebat.
quo exultando p clamabat.
D ñs pascit me. & nihil mi deerit.
In loco pascuae ibi me con locabit. Et psalo p̄. Parasti in conspectu meo mēsā. aduersus eos
qui tribulant me; Videntes aut
inquit cognouerē de uerbo qd
dictum erat illis de puero hoc.
quae enim mirum iusti ē ordinis.
ut cognita amata & honore digno
celebrata uerbi incarnatione.
ad ipsa quando q: uerbi gloriam
contuendam capacioris longo
exercitio mentis acumine
pestingatur.
Et omnes qui audierunt
mirati sunt. et de his
quae dicta erant
a pastoribus ad ipsos.
A pastoribus populus addi reuerentiam cogitur. Non mediocre fidei tibi hoc uideatur exemplum.
non uilis persona pastorum.
Ceste equo uilior ad prudentiam.
eo pnt̄ & ioso ad fidē non sapientes. sed simplices. qui fucare audita ne scirent. Dñs sui praeconē selegit. Non rhetores. sed
piscatores sed euangelizandum
destinauit; Denique & in ipsi testamento praecipuos quosq:
successis pensationis nuntios.
pastores ordinauit; Proto
martyr abel. qui innocuam
pastoralis officii conuersationem proprio sanguine dicauit.
Cuius q: in figuram dominicae
passionis sanguis clamat de
terra. quasi doctissimus ac

primus opilionum primitias gregū
suorum dnō deuotus offerebat.
Abraham pater fidei quem exultauit
ut uideret diem xpi. Et uidit
& gauisus est. Non aurime
tallo quibus sui cultui orna
menta conquireret & sed aquarū
fontes quibus pecora potarent &
interueniens fodiendo quae
sis sed describitur. Iacob duodecim
tribuum pater. bis denis annis
in pascendis pecoribus aestu
ure bestiae & gelu. quorum ipse
figuram in ueri pastoris habi
tum ostensa inter doctrinae
salutaris aqua sui ministrum suarū
uarias & testatus sublimiore donabat.
Legislator mos ses. qui prius
in rpum ecclesiae septiformis.
sorores septem pascentes. ad bis
ruentium pastorum. donec suas
oues ad aquarum. in probitate
defendit. Postmodum in tē pas
cua de sesti dnm uidere & alloqui.
atq: in uirga pastorali signa
facere ac populum dilibenter re
promeruit. Ipse dauid cuius
dns nr uocari & esse dignatus
est filius. Aries & em sui patris.
de manu ursi & leonis eripiens.
ostendit eum de sua stirpe &
ciuitatem nascituru. Cui simili sn
ē eripiens si ouē de manu fostio
ris sei. egenū & pauperē ara
pientibus seum. Et ideo ñ ē
parui ducenda pastorum
adtestatio. qui tunc uigilare.
& angelice exultationis rm
nū audire meruer. Quan
do relicti sunt de sesto nona gita
nouē ouib; ad requirendā
ouē centesimā bonus pastor
apparuit. cui sempa uenerā
totus fidelium grex deside
rans implorat. Et ut uisit
ouis quae perierat. requi
re seruum tuum dne.
Maria autē conseruā
bat omia uerba haec.
conferens in cor de suo.
Quid uult hoc qd dicit. confe
rens. debuit dicere considera
bat in cor de suo & conseruabat
in cor de suo. Sed qd a scā scrip
tura legerat & sciebat ph & as
conferebat eaque secum s
actu de dno. Cui his que noue
rat ph & is scripta de dno.
& conlata ad inuicē cognouit.
instar celestiū cherubim.

socio cum multitudine luce concordia;
Dixerat enim gabriel. ecce concipies in utero. & paries filium;
Et dixerunt te sciam. ecce enim ego concipio. & pario. & filium. Et ne dixerunt michaeli filio sion in turre gregis. ad uenturus. & potestas tempori mater tunc euenturus;
Dicebant pastores. sup nocte si biciuitatis in turre gregis. apparuisse eo hostes. quenam cum erent xpm;
Legerunt maria. bos cognouit possessorem suum. & asinus presepe domini sui. Uidebant in presepi filium uagientem. qui homines sed uaticinium ta. & in his singulis. atq; huiusmodi conferebat que legerunt. & comparabat his que audiebat. & uidebat. Et reuersi sunt pastores glorificantes et laudantes dominum in omnibus que audierant et uiderant sicut dictum est ad illos
Glorificant pastores. & laudant dominum in omnibus que audierunt. & uiderunt. sicut dictum est ad illos. id est. & in hoc glorificant. quod nihil aliud uenientes inuenerunt quam dictum est ad illos. siue sicut dictum est ad illos. gloriam domino laudes que referunt. Et hoc enim illis facere dictum est ab angelis. Nequidem uerbo imperantibus. sed formam suae deuotionis offerentibus.
Cum domino excelsis gloriam unanimes exultatione resonarent.
Nam. & quid dicit. euangelizo uobis gaudium magnum quod erit omni populo. ad glorificandum uiuum quod dominum laudandum que uocat;
Sed. & magistri spirituales gregum. modo. & eris dormientibus. contemplando celestia subeunt.
Modo fidelium castra lustrando. & probitatis exemplaque serendo circueunt. Modo ad publicum pastoralis officium docendo redeunt.
Ut memoriam abundantiae suauitatis dum quam repentinae & intuendo gustauerant. praedicando proximis eructent.
Et post quam consumati sunt dies octo ut circumcidere tur puer uocatum est nomen eius ihs. quod uocatum est ab angelo priusquam in utero concipere tur.

Ritus & religio circumcisio
nis ab beato abrahā patriarcha
susceptus est exordium. Qui cū posse
tus sed huic in ppuitio. p fecte
dō credidisset & reputatum
q: ei esset & ad iustitiam signū
accipit circūcisionis. signaculū
iustitie fidei que ē in ppuitio.
Aquo & iā uitandi circūcisionis no
mē paruuli sāpta & ex hoc tūc
Quia & ipse cum testamentū ad dō
circumcisionis accipere & ea dē
pruus die cū sua coniuge nom
nisi augmentum nomeruit ut
quia ex tenuis abram. id ē pater
excelsus sic occabitur. Deinceps
ob meritum fidei abrahā hoc ē
pater multarum gentium nun
cupar & sānt quoq: sārradi
cer & Erat autem circūcisio
nis trpus ac figura multifor
mis. Nā & signaculū data iustitiē
ē iustitie fidei abrahe & semini
ei & indicium castigandi eos quia d
hoc semen hanc q: fidē ptinere ꝓ.
ad omni in quinamento carnis
& spis & pphetia nascituri de
hoc semine saluatoris. quinos

et in ppsentip baptismum ab
omni mostifer eactionis pol
lutione mundare & et in futu
ro presurrectionē ab uniuer
sa mostis ipsius corruptione
in pp & uū liberare & et ꝑcipue
donum remissionis q d soluere &
a peccato ꝑuaricationis ade
phanci d tēporis ministrare
eidē gratie legis q: lectori con
placuit. Quie nūnunc dicit.
Nisi quis renatus fuerit ex aq
& spū scō ñ potest introire in
regnū dei. Ipse tunc dicebat
Masculus cui ppuitia car circūci
sā ñ fuerit peribit anima illa
de populo suo q: pactū meū irr
ritū fecē. Ñ pactū uitiq: circūci
sionis q d ñ in fans quid discernere
nec dū uidu ꝯ maiores q id ser
uare nouerunt potent ꝯ debuerunt
irritū fecer. Ueru pactū q d cū
primo homine d ſ initi. q d omnis
q tum uidelicet ātē esset in ter
puarica sec uuncert atq: ideo re
medio sed uitis sed liq op habere ñ
ignorant. Nā q d ante tēpora cir
cūcisionis. d & iā p data circūcisionē

de exteris gentib; extitere fide
les; inter exemplar patientie iob & ami
ci; liberi q; illius siue uictimis hostia
rũ se suos sc̃ab originali peccato; seu
ceste solu fide siluabant. quia
iustus ex fide uiuit & sine fide impos
sibile ē placere dō. Uerũ his atq;
huiũmodi remediis egent. quide
peccati trahuce ppagati; in inimi
tatib; concepti & in delictis nati.
Redēptor autem: qui ut peccata
mundi tollere & sine peccato uenit
inmundũ sicut suo baptismate
nob remedia pcurauit. Id ē nris
ablueudis sceleribus; aquarũque
subiit lauacra consecrauit. ita
& ia circũcisione quã suscepit pon
sua que nulla ē ut ita dimissa pur
gauit. sed intrē insenatur reu & iusta
tē docuit innouanda. & nunc uide
lic & eam pse auctiorũ labe pur
gandã. & in nouissima die sig
nificans sc̃ab ipsa multifariae mor
talitatis ac mostis pestepeni
tus eē restauranda.
Unde congrue ihs octauadie
circumcisus asserit. quod non
facile nisi & in testamento

de quo qua legimus scripturã. quam uis
sciepissime de omnib; iussum; ab eo
solo dum taxat isaac. quique si filius
pmissionis primus octauadie cir
cũcisionē accepisse perhibet & ur.
Bene in qua ihs octauadie circũcidit.
Quia uidelic & utrq; hec nrã
quã p dximus hoc ē & moderna
& futura & spsi & carnis innouatio
et in eã resurrectione p figurata
& in nrã ē quandoq; pficienda.
Siquidē de prima nrã resurrectione
quae interim mutuae & fidei emen
datione celebratur: apostolus
ait. Quicumq; enim baptizati sum;
in xpo ihũ in mostei ipsius bapti
zati sumus. Utq; uomodo surrexit
xps a mostuis p gloriam patris.
Ita & nos in nouitate uitae ambu
lemus. De secunda autem que in fi
ne spem tē tradit. Si enim credimus
quod ihs mostuus ē & resurrexit
ita & ds eos qui dormierunt
per ihm adducet cum eo.
Octauum autem numerũ resurrec
tionis gloriae conuenire pe
ne omnib; clarũ. Nam & dns
octauadie. hoc ē p septimam

sabbati resurrexit; et ipsi ipse ex
hui sancti & uates & septima sabbati
animarum quae nunc interi
mendia autem gerunt quasi oc
tauo tempore resurgemus.
Tunc ueri israhelite circumcisi hoc e
cibo omnib; carnalis concupiscen
tie uitiis & corruptionib; inq; b;
maxime luxuria regnat expo
liati. Ueri israhelite circumcisi sum. IX
quia sicut dns ait. filii seculi
hui nubunt & tradunt ad nup
tias. Illi autem qui digni habe
bunt seculo illo & resurrecti
one ex mortuis. neq; nubent
neq; ducent uxores. neq; enim
ultra mori poterunt. aequales
enim angelis sunt & filii sunt di
cuntur cum sint filii resurrectionis.
Uocatum de Inquit uocabitur
ihs. quod uocatum est ab angelo
Lo priusquam in utero concipere
Ihs saluator interpretatur.
cuius nomini & iam fideles &
electi quique in utero sunt de qui
sacrisdictum est circumcisione
participes existere gaudent.
Ut sicut a xpo christiani uocati

a saluatore saluati nuncupent.
Nunc quidem spe saluati facti per fidem.
Tunc autem re ipsa per uisionem
gloriae quae est in xpo ihu dno
nro. quod illis sacro uocabulum
non solum priusquam in utero
ecclesiae per fidem conciperent.
sed & iam ante tempora secularia
uocatum est. Cuius sacrosancti
nominis. non tantum & homo
logia sed & ipse quem litteris
comprehendit numerus ppe & ue
nerande salutis mysteria credo &
sex quippe litteris apud grecos
scribitur iesus. iudeice & iota & ita
H & sigma C & o & u & sigma C quorum
numeris sunt. x & viii & cc
duentum
& lxx & cccc & cc. quinque
septuaginta quadringenti; ducenti
octingenti octoginta octo
simul. dccclxxxviii. Quip
pe fecto numerus quia figuram
resurrectionis sed gaudet
satis se suipsum tantum;
Nam quod octo simplicem posita
hoc ipsa de decem sive ceptum
multiplicata significant.
uel certe per sectorum comulatio
numerorum firmitatis indicium
ee credendum est.

Possumus & ita dicere: qd nom
sed lucrori: octo absolutae con
tinent; Quia resurrectionis
in se exemplum ostabit; octava
die resurgendo pstitere it.
Continent & decuplata id est deca
logus legis: sed modo debent imple
ri sue nos resurrectionis figuris
instituerit parti & iuuerit.
Utquomodo ipse surgens a mor
tuis iam non morit mors illi ultra
non dominabit. Ita & nos existime
mus nos mortuos quidem ee peccato
uiuentes autem do in xpo ihu
Continent & iacentes ducta qua
gloria sue resurrectionis
ostensa: quae nos in futuru
sequat retributio postenderit.
Centenarius numerus:
quip tot in leua cursu numero
rum primus dexterae p & it
illius nimirum sed gaudius figu
rendis aptissime congruit.
quando nouissima inimica des
truit & mors: quando nos sumus;
qd relinqmur simul rapiemur
cum illis quae resurrecer in nubibus ob
uiam dno in aere & sic sep cum dno erimus;

Unde pulchre inter pum omnium lec
torum primus pmissionis filius
& centenario pcatre nctus ac cir
cumcisus & secundum dni pdictum
isaac quod risum siue gaudium
sonat e appellatus illius poma
temporis dexterum felicitate
pfigurans: de quo dns ait. Iterum
autem uidebo uos & gaudebit cor
uestrum & gaudium uestrum nemo tollet
a uobis. Uerum quae de circumcisione
sermo e lib & inquirere: quare
moses ipse qui legem circumcisionis
& patrib; ad dandum & sibi to
ties inculcatum reflet. Toto ducatus
sui tempore nemine circumcidi
uoluerit. Pterunum solum modo
filium suum quem mater arrepta
p & ntr acutissima: nec dno ferire
circumcidit. sed dom sequum heremo
nctisum. alios sue circumcidendos
reliquerit. more mudelic & diu
nitus imperatum. quae dringe pis
& sex annis obseruatum & acuta
sibi successione contradictum.
annis quae dnrgintae continuus
Intermittens; Nequaquam hoc
frustra sed magnom ysterio

factum credidérim, de quo sed uo
maiorum intellectu dicam breuiter
ipse quod sentio. Moses circum
cisionem praedicat sed Iosue p
ficit. Quia lex per Moysen data est.
gratia autem et ueritas per Ihm
xpm facta est. Nihilque prodest
litteram ubens. nisi ad fuerit
gratia iuuans. Moses per dicat le.
per peccatum crescit. quia sicut
apostolus ait ex operibus legis
non iustificabitur omnis caro coram illo. per legem enim cognitio
peccati. et alibi usque ad lege enim
peccatum mortuum est in mundo. peccatum
autem non imputatur cum lex non fuerit.
et iterum lex autem subintrauit ut
abundaret delictum. Nam concupis
centiam nesciebam nisi lex diceret.
non concupisces. Occasione autem
accepta peccatum per mandatum
operatum est in me omnem concu
piscentiam. sed Iosue populo in terram
repromissionis inducto. per peccatum quod
moses uiuente adcreuerat. cultris
praeputii incidit. Quia ubi abundaue
rit peccatum. superabundauit gratia.
Nam quare praeputia circumci

dendum Iosue cultris iussit.
Intellegit qui legit. quia per hoc
erit xpus. et super hanc inquit petram
aedificabo ecclesiam meam.
Quod enim impossibile erat legis.
in quo infirmabatur per carnem.
deus filium suum mittens in simili
tudine carnis peccati. et de peccato
damnauit peccatum in carne.
ut iustificatio legis impleretur
in nobis. qui non secundum carnem
ambulemus. sed secundum spm.
Haec autem xpi gratia non solum
nouum testamenti fideles iustificat.
uerum quicumque in lege perfecti
fuerent non ex operibus legis. sed ea
dem xpi in carne uenturi gratia
sunt sed iustificati per fidem. et hos
populos Iosue circumcisus. illos
moysi filius designat. quia cum le
gis seueritatem coercti discerent
xpi gratiam flagitare. quasi
impendentem dni gladium pauere
circumcisione uitabant.
Paulo autem testante. quidem uo le
gis loquensant. quod neque patres nri.
neque nos potuimus portare. sed per gra
tiam dni ihu credimus saluari.

9 Quemadmodum & illi & psalmista
quique sic arce[ra] legis custodia
conclusus & in carne vivendi nul
lam nisi in gratia xpi reperiens
exclamat; Dum angor cor &
meum in p & in exultatione
Dedixisti me quia factus sum spes mea
turris fortitudinis a facie inimici
Nemo sine circumcisione p[cum] dicari
audierit Unius solum membri
continentiam autum & imperii
quasi vel a fornicatione tutum.
Licito matrimonio temperant
utentem. Virginitate gloriosum
existere absque aliarum iustitiam
adiectione sufficiat & non om
nium potius quos corde et corpore
gestamus sensuum castigatione
praecipi. Nam & moses mundissi
ma divina verba suscipiens in circumcisu
sela abiis eee quere batur; Et ste
phanus iudaeis non credentib;
In circumcisi inquit cordib; & au
rib; vos semp spu sco restitistis;
Ille itaque venit circumcisione mun
datus se. quo obtinuit aures suas
praeaudiat sanguinem & cludit
oculos ne videat malum.

Qui custodit viam suam ne delinquat
in lingua sua & qui tendit sibi negra
u & ir cor eius in carpula & ebri & ate
Qui donec supe habitus in eo & sp di
in carib; eius non loqu & labia iniqui
tatem; Qui laudat inter innocentes
manus suas & ab omni iniquitate
phibuit pedes suos Qui sup omnia
castigat corpus suum & seruitati
subicit Omniq custodia serua
suum cor: qm ex ipso omnia procedit
Ille vero p circumcisionem habiere sa
lem ad lactus & dno oblectus est.
Quia ex tacitum quid dixit declina a ma
lo & fac bonum p quam desit
a peccatis. bonis coepit operib;
abundare quid dicere potest Oculi
mei semp ad dnm Et circuibo altare
tuum dne. ut audiam vocem laudis tue
Quid dicit xpi bonus odor sumus deo.
& levavi manus meas ad mandata
tua & comfestipedes meos testi
monia tua Qui sive manducat
sive bibit sive aliud quid agit omnia
in gloriam dei facit Et dicit.
quam dulcia faucib; meis eloquia
tua Et ad extremum
cor meum & caro mea exultaver

Indmunum sed & ipsa bona actio
sua quae in abscondito est circum
cisione non minus indiget & ut cum
ieiuno oro. elemosynam facio. glo
riam intrinsecus quaerentem.
Nam si in angulis platearum sto.
faciem demolior. Tuba ante me
cano. ut videar & laudar ab homi
nibus. foris quidem circumcisus cap
pareo. sed in mundus in corde pma
nens. poena insuper simulatae sci
tatis incurro. In exemplum uidelicet
sychimitarum qui cum patriarcha
rum circumcisionem uiderentur
imitati. quia non obdnitestamtui
sed ob causam fecere luxuriae.
Non modo nil adquisiere mercedis.
Uerum testis die quando gnituissi
mus. uulnerum dolor et inter suae
ciuitatis periereruncus.
Tales nam q: oblitus pph & ipse moni
tionis circumcidimini dno. & au
fere praeputia cordium uestrorum.
Ubi tempus resurrectionis ingru
erit. eiuscuiatis quibus confidebat
uiuitatibus in mostem mittent ac nna.
Quia propter & apostolus abscon
ditam cordis circumcisionem
sedulo commendat cuius laus
non ex hominibus sed ex dō est.
Et p quam impleti sunt
dies purgationis eius
secundum legem moysi.
tulerunt illum in hierusa
lem ut sisterent eum dno.
Decretum quidem legisset.
puerum in tricesimum testum
circumcisionis diem ad templum
dni deferri deceriq: hostiam pro eo.
Primogenitum autem masculum
sanctum dno fieri. Mystice sicut
diximus insinuans. neminem
nisi circumcisum uitus domi
nici dignum esse conspectibus.
Neminem nisi mostis ultatis nexibus
absolutum supna ciuitatis
gaudia perfecte posse subire.
Quia non habitabit inquit
iniustitia malignus. neq: pma
nebunt in iustitia ante oculos tuos.
Et tamen caro & sanguis regnum di
ni possidebunt. Neq: corruptio
incorruptelam possidebit.
Uerum si legis ipsius uerba diligen
tius inspexeris. perfectorem esse peries.
qui non solum dnis incarnatus quantum

a peccati contagione tantum a con
ditione legis fuerit liber. Quam
ob hoc magis suscipere dignatus est.
Ut eam sancta, iustam, ac bona mente
probare. & noscere iuste seruitute ac
timore. fide ignorantia liberare.
sed & ita in spiritu diligere et trix. sicut ab
adulterio uirili. sic & a legali
statu uel immunis. Dicit enim moses.
Mulier si suscepto semine peperit
masculum. immunda erit septem
diebus. iuxta dies separationis menses
stri. Et die octauo circumcidet in
fantulus. Ipse uero triginta tribus
diebus manebit in sanguine purifica
tionis suae. Omne sanctum non tanget.
Nec ingredietur sanctuarium donec im
pleantur dies purificationis suae.
& cetera. quae ad ritum parientis
pertinent sequuntur. Notandum ergo
quod non omnis mulier parens. sed eaque
suscepto semine peperit designe
atur immunda. Ritus quoque legis
doctor ea mundanda. Addis
tinctionem iudaica & illius quae
uirgo concepit. & peperit filium.
& uocauit nomen eius emmanuhel.
quae inter prae cetera nobis audis.

Non ergo filius quicumque homine dis ea
Nam mater quae spiritu sancto operante
peperit. Ut ipsa hostiarum quibus
purgari indigebat. sed ut nos
a legis iuga solueremur. sicut
dominus ipse ita et beata semper uirgo
maria. legem sponte subiecta.
Sicut scriptum est in lege domini.
quia omne masculinum adape
riens uulua sanctum domino uocabitur.
Quod dicit. Omne masculinum ad
aperiens uulua. & hominis & pe
coris primogenitum significat.
quod utrumque sanctum dicitur uocari atque
ideo sacerdotis ea praeceptum est ita
dum tangat. ut primogenito prius aliquid accipere.
animal immundum redimi facere.
Cuius inquit redemptio erit pro uno
mensem siclis argenti quinque.
Ubi saluo subtiliore tractatu breui
ter intimandum quod illa omnia
primogenita figura fuerunt eius
quae cum unigenitus dei filius.
primogenitus fieri dignatus est omnis
creatura uere & singulariter
sed domino. quia peccatum non fecit
nec inuentus est dolus in ore eius

Uel ceste nmre fuerint deuotionis
indicium. Quomodo bone actionis
initia quasi quasi corde signum;
dni gratiae deputare. Male autem
gestu redimere debeamus. dig
nos uidelicet penitentiae fruc
tus: psingulisque inq: corporis
tanimae sensib; offerentes:
Itaq: quod ait. ad aperiens uulua
consuetudine natiuitatis more lo
quit. Nonq dns sinit. sacrae uetris
hospitium. q dingressus sciificant
egressus de uirginea se credendus
sit iuxta cher & icos. qui dicunt
beatam mariam uirginem usq:
ad pactum nuir gine ee ppactu
seduxta fidem catholicam clau
so uirginis utero quasi sponsus
suo pcessisse d & hadamo. De quo
pulchre pph & ie & conuestime
inquit. ad uiam post ae sanctu
ari exterioris quae respiciebat
ad orientem. & erit clausa.
Et dixit dns ad me. porta haec
clausa erit non aperietur.
& uir non transit & peam qm
dns dr israhel ingressus e pea.
Erit q: clausa principi prin
cep sinet sedebit ut comedat panem
coram dno. Quamuis possit & ia
mr sticedesignari. Nullum pt
dnm ecclae uirginis uterum
pacqua & spm scm ad generan
dos dno filios posse resentre.
Ideoq: hunc masculum incompa
rabili dignitate dno scm uocari.
Et tu dabis pro hostia secu
ndum quod dictum e
In lege dni par turturum
aut duos pullos columbae.
Dictum e in lege ut pinfante
si masculus sit ut p dixi qua
dragesimo. si femina octogesimo
die actiuitatis agnus cap mculus
immaculatus in holocaustum.
& tu stur siue pullus columbae mus
offert & ur ppeccato. Sicut e
non inuenerit inquit manus ei.
nec potuerit offerre agnum.
sum & duos tu stures uel duos pullos
columbae unum in holocaustum
& alterum ppeccato. Dns ergo
ihs xps cum diues esset & pauper
factus pnobis. Pauperem
pro se hostiam uoluit dari.
ut uidelicet uinea sua pauptate

pos & hic diuites infide & illic
fuerit & heredes regni quod
repmisit dis diligentibus se.
Moraliter autem siue fortia quis
operat seu crediderit infirma.
quia masculi ac femina uocabulo distinguunt. Ut hac lege
time dno uiduam consecrari.
Ouem necesse e innocentia &
iustitie pariter siue columbam
compunctionis offerat.
Quia enim uolucres hac pacis
gemitus habent. Nimirum
lacrimas humilium designat
quib; plurimum in ipsis & iam
bonis operib; indigemus. Quia
& si bona ee quae agimus noue
rimus. quia tamen districtione
ad dno examinanda quia ab
pseuentia sint consumanda
nescimus; Qui uero diuitias iusti
tiam habendo. De quib; ad corin
thios apt ait. Qm in omnib; diuites
facti estis in illo in omni uerbo &
omni scientia. Agnouit ac in
nocue in actuum suorum grege
inuenerit. Duos scilicet iustitias
aut duos colubes pullos offerat.
hoc e ad lacrimarum flagitanda
suffragia confugiat, Et bene duos.
Unum pp peccato & alterum in holo
caustum holocaustum cum q; totum
incensum dicit. Quia duos nimirum
generat compunctionis; dum nam q;
stiens anima prius timore compungit. p amore. Prius enim se se in
lacrimis afficit. quia dum malorum
suorum recolit. phis per p & i sup
plicia & ne pestimescit. At uero
cum longam eroris cancri & acte
fuerit formido consumpta. quedam
iam de p sumptione uenie secu
ritas nascitur. & in amore cae
lestium gaudiorum animus
inflammatur; Contemplat
& enim mens qui sint illi ange
lorum chori. quae ipsa sociat & ad
bea torum spiritum quem ma
iestas & nae uisionis di. & am
plius plangit. quia a bonis
pennib; de e quam flebat
prius cum malis & nam & uebat.
Qui ergo prius flendo ducere
& ad supplicium iustitiam
p peccato offerebat, De alte
ro facit holocaustum.

Cum modum flere cem cerissime
incipit quae differt a regno.
Columba ppe cacto offert quilae
bonis ingemitu suo lauat p singu
las noctes lectum suum hoc ē p
singulas pulsantis culpae tenebris.
operis suae bonae in quib; requiescere
debeat lacrimis ablueren cessat.
Colū barum pullos in holocaustum
ferunt quipatrice caelestis absen
tiam deflentes cauunt. Sup flumi
na babylonis illic sedimus & fle
uimus dum recordaremur tui sion.
Sicut enim columbae sup fluenta
residere delectantur ut accipitris
aduentum umbra ei cursu paquae
pendere simul & euadere ~~delectant~~ queant.
Sic profecto sic animae pauperum spū.
fluctus saeculi mente transcenden
tes. quo plures in hac babylone quae
suis gemitib; pascuntur maligni
hostis exempla conspiciunt. eo
crebriores ad ad aeterna sui desiderii
pennas sustollunt. Hoc scene
inter turturis & columbae signifi
cantiam distat. quod columbae
quae gregatim conuersari uolare.
& gemere consueuit. Actiuae
uitae frequentiam demonstrat.
De qua dicit; multitudinis autem
credentium erat cor & anima una.
Nec quisquam eorum quae possi
debant aliquid suum esse dicebat.
sed erant illis omnia communia.
Turtur uero qui singularitate
gaudet & adeo ut sic coniugem
casu perdiderit solus exinde
permanet. speculatiuae
uitae culmine denuntiat.
Quae & pauicorum est iste aur
tus. & his singillatim ad tributa
solus iscias dnm exercituum
und & laudes seraphim contem
platur. et quae male tacuerit.
quae si turtur singulari singemit.
Moses patiente procul populo
solus ascendit ad dnm. & ne
idem populus feriatur. la
crimosis precibus imp & inter
solus fugientibus socius danihel
inter angelos remanet.
solus ezechibel quadriga sae
rubim & super eae eiuitatis
aedificia celsa mirtur;
solus paulus ad delicias para
disi & uisendae caelestis

secretaque rapiatur. Item cum intrans
cubiculum clauso ostio oro patrem
in abscondito, iustum me offero;
Et cum eidem oberis comparesque ac
ro. canendo cum psalmis et Venite
adoremus et procidamus ante dm.
ploremus coram dno qui fecit nos.
Columbas sacrificare deposito,
et quia aeque utraque condi
tori accepta est hostia.
Consulte lucas utrum iustures.
an pullicolumbarum pro dno
sint oblati non dixit. Neu nu
alter iuuenum ordinem perferret.
sed utrumque sequendum. Utrique
diuini cultibus docere offerendum.
Igitur quia de purgatione lon
gior sermo protraxit.
Quid ipse dierum purgationis
numerus contineat mysterii.
Et quare idem in femine genitri
ce purgando geminari iussus sit.
In leuitico congruentius explanabit.
Et ecce homo erat in hie
rusalem cui nomen symeon, et
homo iste iustus et timorat.
expectans consolationem israel.
Et spiritus sanctus erat in eo.

Nato in carne dno, non solum angeli
de celis sed omnis creatura mortalium
et inter quos sexus testimonium reddit,
Deceberat enim omnium seductorem.
sicut uenturum in carne omnium
toto seculi tempore fidelium
facto uel dicto prae fugari ita et ia
uenientem commum omnium laui
de praedicari. Impletur psalmus quia
quae dicit laudate dm de celis.
et cetera usque quo ait. Iuuenes et
uirgines. seniores cum iunioribus;
laudent nomen dni. quia exaltatum
est nomen eius solius. Confes
sio eius super celum et terram.
Iustus inquit et timoratus. quia
difficile iustitia sine timore custo
ditur. Non illum dico timore
qui sub lege poenae iste ponere
bona sibi subtrahi horrescit.
quem perfecta dilectio foras mittere
consueuit. sed timorem dni sem.
quem mundus in se et in se. Quo ius
tius dm suum quanto ardentius
diligit. tanto solertius offendere cauet.
Et responsum acceperat
a spiritu sancto. non uisurum se
mortem nisi prius uideret

XPI DNI; ET UENIT IN SPIRITU IN TEMPLUM.

Uide locutionem scriptuarum; mortem uidere dixit; quomodo uid&ere: quib; ue oculis. Quae ueniendo ipso oculos clauditur ne aliquid uideant, sed uidere mortem experiri significat. Multum q: felix mortem uidebit carnis: qui cum q: xpi dni prius oculis cordis uidere sciens gerit. conuersationem habendo in celestibus hierusalem. Templi dei limina frequentando. Hoc e pia sororum in quib; dni inhabitat exemplo sectando. suspirando. Cum psalmista. Una p&i a dno hanc requiram. ut inhabitem in domo dni omnib; diebus uite meae. Ut uideam uoluntatem dni; sicut ipse uerbum dei in manib; accipere. & fidei caritatisq: succe bratrchus merebitur amplecti.

augustinus de simeone

Quod autem ait. & uenit in spiritu in templum. significat eum ad de spiritu gratiae. quae olim uenturum praecognouerat. & iam nunc uenientem. & iam cum q: a se uidendum cognouisse saluatorem.

simeon

Et cum inducerent puerum IHM parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo. et ipse accepit eum in ulnas suas.

Magna quidem dni potestas. sed non minor clara & humilitas. Utqui caelo terraque non capitur. grande uu hominis gesta & totus in ulnis; sed & tropice accipit fr meon xpm u&entrnus infantem: ut doceat nos exuere u&ere hominem. qui corrupit cum actib; ei. & renouatos spiritu mentis nrae. induere eum qui secundum dm creatus est in iustitia & sanctitate & ueritate.

Hoc e deponentes mendacium. loquuiamur ueritatem. et & enr quae ad nouum hominem pertinent. ore. corde. & opere exercere.

Accipit senior ius tuis secundum legem & timorem tuis puerum in ulnas suas. ut significet iustitiam operumque ex lege erit;

Qui senim nescit operari manus & brachia solere figurari.

Humili quidem sed salutari

fidei euangelicae gratiam u
tandam. Accipit senior Infantem
xpm. ut in sinu & hoc scilm qua
si senior iam & longaeua & ute
de fessum ad innocentiam & ut
ita dixerim Infantia xpiana ue
conuersationis redituru & sicut
aquilae iuuentutem illius ee
renouandam. ET BENEDIX
DM ET DIXIT; NUNC DIMITTIS
SERUUM TUUM DNE SECUNDUM
UERBUM TUUM IN PACE:
Videsne non solum noui sed & uetis
testamenti iustos sspe futuru re
uite desiderium habuisse dissol
ui a corpore. Immo pacem suam
deputasse sarcinam deponere ter
restre. utpote qui se in sinu abr
hae requiem ndubitare habi
turos ee ppetua; Denique & ithi
dun hoc ee transitor cupiditatu
saeculariu. Quam multa
diuitiarum mundi mala contem
platus sint na secum cordis
meditatione conculit. tum
de locutus in lingua sua. & quid
intuse egerit pro mens. Potu
inquit mihi fac dne finem meu.
& numeru dierum meorum quis se. ut
sciam quid desit mihi; ecce uetere
posuisti dies meos; Quib; cb sq: dubio
uerbis cperit quu mcoximum se sibi
psentium ad amitatiu ad scituru sperare
in fine solatium quem tantis per
ad uenire desiderat.
QUIA UIDERUNT OCULI MEI SALU
TARE TUUM. QUOD PARASTI
ANTE FACIEM OMNIUM POPULORUM.
Beati oculi quidem quae sr meo
uidit. beati quinuider & credider.
Illud ipsum inquit quod omnib;
pmodum gentib; populis & linguis
mente ac fide conspiciendum
parasti spe ac dilectione quae
rendum praeuidisti. Ipse dui
desiderium nunc & carnis & cordis
oculis tuum sdlitare contemplor.
LUMEN AD REUELATIONEM
GENTIUM. ET GLORIAM
PLEBIS TUAE ISRAHEL.
Lumen quidem utriq: populo.
sdlitare di. id est xps. ad o
pere parturi. quia tamen
gloria magis israhel.
Cuius diu spectatus & ex quo praenu
nuntiatus aduenit. gentium

uerodicit ee reuelatio quae rum
mentis oculos profundaiam cae
citate demersos. Neq: ullaspe
caduentus dominicie rectos.
Ipse uisitare partter: reuelare.
atq: illustrare dignatus est.
Et bene reuelatio gentium: sit
helis gloriae pnre fertur.
Quae cum plenitudo gentium in
troierit. tunc omnis israel saluus fiet.
Quomodo et psalmista cum dicere.
Notum fecit dns salutare suum.
ante conspectum gentium
reuelauit iustitiam suam.
Subiunxit atq: ait. Memor fuit
misericordiae suae iacob. et ue
ritatis suae domui israhel
Et erat pater eius et mater.
mirantes super his quae
dicebantur de illo;
Et benedixit illis symeon;
Patrem saluatoris appellat
ioseph. non quo uere iuxta
fotinianos pater fuerit eius.
sed quo ad famam mariae con
seruandam pater sit ab omnib;
aestimatus. Neq: enim obli
tus euangelista. quod eam
de spu sco concepisse et uirginem
peperisse nar rare. sed opinionem
uulgi exprimens. quae uerba his
toriae lex. eum patrem ioseph nuncu
pat xpi. Quam uis et eo modo pat
illius uideat dici. quo et uir mariae
recte intellegitur: sine commix
tione carnis. ipsa copulatione
coniugii. Multo iudelicet coniunc
tius quam sies et aduiunde adoptatus.
Neq: enim ppter ea uenerit appel
landus ioseph pater xpi. quae
non eum concumbendo genuerit.
quando quidem recte pater et
et iam eius quem non ex suae con
iugi pcreatum alicubi adoptasset.
Et dixit ad mariam matrem
eius; ecce positus est hic
in ruinam et in resurrec
tionem multorum in israel.
et in signum cui contradicet.
Bene et in resurrectionem. quae
lumen est. quae gloria plebis
israhel. quae dicit; ego sum resur
rectio et uita. qui credit in me.
et iam si mortuus fuerit uiuet.
et omnis qui uiuit et credit in
me non morietur in aeternum.

Quomodo autem in ruinam nisi
quia & lapis offensionis & petra
scandali id est ruinae his qui of
fendunt uerbo nec credunt. &
De quib; ipse dicit, si non uenissem
& locutus eis fuissem peccatum
haberent; Nunc autem excusa
tionem non habent de peccato suo.
Quia non in seipso tantum sed in suis
quoq; predicantib; in ruinam posi
tus est resurrectionem q; multos.
Testante apostolo quia ait, Xpi bonus
odor sumus deo in his qui salui
fiunt & in his qui perdunt;
Qui enim predicante apostolo uerbum
quod audit amando sequitur.
bono odore resurgit & saluat.
qui odiendo insequit. eodem ip
so bono odore corruit & morit.
Signum autem cui contradic &
fide dominicae crucis accipe.
De quo apostolo paulo dicunt iudei;
Nam de secta hac notum est nob
quod ubiq; ei contradicitur;
Et apostolus ipse. Nos enim inquit prae
dicamus xpm crucifixum.
iudaeis quidem scandalum
gentibus autem stultitiam,

Et tuam ipsius animam pertransiet gladius
Nulla doc & historia beatam ma
ricam ex hac cuita gladii occi
sione migrasse. Praesertim
cum non anima sed corpus fer
ro solea t interfici; Unde restat
intellegi gladium illum de quo
dicitur. et gladius est in labius eorum.
hoc est dolorem dominicae passionis.
eius animam pertransisse. quae &
si xpm ut pute dei filium spon te
pp ricamori mostem q; ipsam non
dubitare & ee deiecturum ut sucta
men carne perectum. nisi sine dolo
ris affectu potuit uidere crucifigi,
Nam & ferrum quod animam
ioseph pertransisse canitur.
Nullum melius quam dum
tribulationem mentis intellegit.
Ut reuelentur ex multis
cordibus cogitationes.
Ince stum erat quondam qui
iudaeorum gratiam xpi qua
uentur mutiq; noueratur reci
pere. qui autem respuere malle
cadeius actiuitate cauditc.
reuelatis mox cordium cogita
tionib; herodes rex turbatus est

& omnis hierosolima cum illo.
Pastores cum timore & gaudio
dolaudem resonant. hominib;
pacis nuntium pandunt. eius
doctrina & iustitie diffamata.
alii adeum quasi magistrum
ueritatis confluunt. alii abeo
quasi seductore refugiunt. eius
signo crucis erecto. hi quasi iuste
mosti dati blasphemantes irri
dent. illi quasi uitae auctorem
mori acriter dolent. Sed & usq;
hodie. & usq; adconsummationem
saeculi praesentis. ecclesiae
animam gladius durissime tribu
lationis pertransire non cessat.
Cum signo fidei. abimprobis
contradici. cum audito di
uerbo. multos cum xpo resur
gere. sed plures acredulitate
ruere gemebunda pertractat.
Cum reuelatis multorum cor
dium cogitationib; Ubi opti
mu euangelii seuit semen. ibi
zizania uitiorum. uel plus iusto
praeualere. uel & iam quod die
tu graue est. sola germinare
ac regnare conspicit.

ET ERAT ANNA PROPHETISSA
FILIA PHANUHEL DE TRIBU ASER.
HAEC PCESSERAT IN DIEBUS MULTIS.
ET UIXERAT CUM UIRO SUO ANNIS
SEPTEM A UIRGINITATE SUA; ET HAEC
UIDUA USQ; AD ANNOS OCTOGINTA
QUATTUOR. QUAE NON DISCEDEBAT
DE TEMPLO. IEIUNIIS ET OBSECRATIONIB;
SERUIENS NOCTE AC DIE.
Juxta historiam deuotae conuer
sationis & uenerandae pariter
actatis. dignaq; peromnia quae
dno incarnato testimonium
ferre & anna fuisse doceat. Juxta
intellectum uero mysticum. quia
ecclesiam significat. quae in
praesenti quasi sponsi dniq;
sui est moste uiduata. Numerus
etiam annorum uiduitatis eius.
tempus ecclesiae designat. quo
In corpore constituta peregrinat
ad dnm. Magnaeq; deuotionis
affectu. caelestis templi
limina seruans. Cotidianum
illum dni pretiosi aduen
tum. Deque dicit. Uenientem
& mansionem apud eum faciem.
Septies quippe duodeni. octo gintae

quatuor faciunt. Et septē.
quidē. ad huius sæculi cursum qui
dieb; septē uoluitur. Duodecim
uero. ad perfectionē doctrinę apos
tolicae pertinent. Ideoq; siue uniuersa
lis ecclesia seu quaelib& anima fidelis.
qua& totū uitae suae tempus apostolicis mancipare curat instituitur.
quasi septem per duodecim multa
octoginta quatuor
plicare. & tripicis. LXXXIIII. annis
dno seruire laudat. Sicut & iū tem
pus septē annorū. quo cū uiro suo
manserat. dominicae incarnationis
tēpori decentissime congruit.
septenario namq; ut dixi numero
perfectio sol& temporis
Indicari. sed ibi propt dominicae
priuilegiū maiestatis quo incar
ne uersatus docuit. simplex septē
annorū ē numerus expressus.
Hic ob apostolicae culmen dig
nitatis. septē anni per duodecim
multaplicantur. A tertio& autem
ecclesiae mysteriis. quod anna
& gratia eius interptat. & filia
ē phanuhel. qui facies di dicitur.
Cum psalmographo decantis. sig
tan
natū ē super nos lumen uultus
tui dne. & d& tribua ser hoc est
beati descendit. qui int patriarchas
duodecim. ordine nascendi ē octauus.
De quo numero. quia nouo testamento
sit sacer. crebrius est inculcatum.
hora
Et haec ipsa superueniens. con
fitebatur dno. et loquebatur de
illo. omnib; qui expectabant
redemptionem hierusalem.
Proph& uit simeon. proph& a
uerat copulata coniugio.
proph& uerat uirgo. debuit
& iam uidua. Nealiqua aut pro
fessio de ess& aut sexus. & ideo
anna & stipendis uiduitatis & mo
ribus talis inducitur. Ut digna
plane fuisse credatur. quae redep
tor ē uenisse omniū nuntiar&.
Et ut perfecerunt omnia
secundum legem dni. reuer
sisunt in galilea. in ciuitatē
suam nazareth.
Pra& ermisit hoc loco lucas.
quae a matheo satis exposita
nouerat. dnm uidelic& post hiec
ne ab herode necandu inuenire
tur. aegrptum a parentibus ee
delatum. defunctoque herode.

sic demũ galilęam reuersum.
nazar&h ciuitatẽ suam inhabitare
coepisse; solent enim euangelistae
singuli sic omittere quaedam.
quae uel ab alis commemorata inde hn2
: uel ab alis commemoranda
: in spũ praeuiderint. Ut continu
ata suae narrationis serie. quasi
nulla pertermississe uideantur;
Quae tamen alterius euange
listae considerata scriptura
quo loco transilita fuerint.
diligens lector inueniat.
Puer autem crescebat
et confortabatur. plenus
sapientia et gratia erat in illo.
Notanda distinctio uerborum.
quia dns ihs xps in eo quod puer
erat. id est humanae habitum
fragilitatis induerat. Crescere
& confortari habebat.
In eo uero quod & iam
uerbum di. & ds a & ęternus
erat. nec confortari indigebat.
nec habebat augeri. Unde
rectissime plenus sapientia p
hibetur & gratia; sapientia qui
de. qui in ipso habitat omnis ple
nitudo diuinitatis corporaliter.
gratia autem. quia eidem media
tori di & hominũ homini ihu xpo
magna gratia donatum est.
Ut ex quo homo fieri coepisset.
perfectus esset & ds. Cui simile est
quod iohannes scribit eu plenum
gratia & ueritate. Cande ipse
diuinitatis excellentia ueritatis.
quam lucas sapientiae nomine
commendans.
Et ibant parentes eius
per omnes annos in hieru
salem in die sollemni paschae.
Uides hunc euangelistam inter
animalia quatuor non frustra
uitulo comparatum. qui quasi
hostis deputatu animal. circa
templum maxime & hierosolyma.
narrationis suae diuersatur in
cessu; siquidem in principiis sacer
dotem collocat ad aram. orantem
populi multitudinem. templi
sistit in atriis. mariam mox dno
concepto hierosolyma mittit.
domum pontificis intromittit.
ibi & baptistam natum refert.
& dnm post nativitatem conti
nuo cum hostia transfert.

Eundem illo singulis annis cum
parentibus ducit & duodecim
In templo doctorum chorus inserit;
ubi inter alia sapientiae stupenda
dicit. quia in his quae patris mei
sunt oportet me esse; & post
cetera talia laudantes dum in tem
plo discipulos in euangelii sui
fine concludit.

VIII Et cum factus fuisset
annorum duodecim ascendent
tibus illis in hierosolyma
secundum consuetudinem diei
festi. consummatisque diebus
cum redirent remansit pu
er iesus in hierusalem.

Qui ante natiuitatem immo de concep
b tione humana manifestissimi
miraculorum quia dissit est ad pro
batus in iudicis ipse & iam mox
ubi tempus aetatis congruebat.
utriusque suam reuerentiam
pandere coepit atque aperire
substantiam & quid uidelicet pa
tri iuxta ueritatem diuinae ma
iestatis. & quid iuxta assumptionis
humanae fragilitatem debeat mater.
Nec absque prouidentia duodecim

prima suae fidei rudimenta reue
labat. quae duodecim apostolorum
ministerio cuncta erat reuelan
da & elucidanda per ben.
Possumus & hoc dicere. quia sicut
septenario sic & duodenario numero
qui multiplicatis inter se inuicem septe
narii partibus constat. uel rerum
uel temporum uniuersitas ac perfecto
designatur. atque ideo quo omnia
loca uel tempora deceat occupa
ri. Recte ad duodecimo numero
lubar sumat exordium. Non igitur
otiose suorum phibetur immemor
extitisse parentum. sed uti nos ins
truat quia non solum antequam pa
rentes ipsi fuerunt & iam antequam
abraham fieret ipse est in ciuitate
potius templo di quasi paterno
iure residere delectat.

Et non cognouerunt parentes
eius existimantes autem illum esse
in comitatu. uenerunt in die
et requirebant eum inter cog
natos et notos. et non inuenien
tes. regressi sunt in hie
rusalem requirentes eum.

Quaerit aliquis quomodo di

filius tanta parentũ cura puerilis
his abeuntib; potuerit obliuiscendo
relinqui; cui respondendũ, quia
filius israel moris fuerit ut tempo
ribus festis uel hierosolima con flu
entes uel ad propria redeuntes
seorsũ uiri seorsũ autẽ feminae.
choros ducentes incederent. infan
tes q; uel pueri cũ quolib& parente
indifferenter ire potuerint. Ideoq;
beatã mariã uel ioseph uicissim
putasse puerũ ihũ quem se
comitari non cernebant. cum
altero parente reuersum

Et factum est post tri
duum. inuenerunt illum
in templo sedentẽ in medio
doctorum audientẽ illos
et interrogantem eos.

Quasi fons sapientiae. doctorũ
medius sed& sed quasi exem
plar humilitatis. audire prius
& interrogare doctores quam
instruere quaerit indoctos. Ne
& enim paruuli a senioribus eru
bescant discere. & ipse obedientiae
humanae congruentia hominib;
auscultare non erubescit.

Ne infirmus docere quis audeat
& ille puer doceri interrogando
uoluit. Qui p diuinitatis potentiã
uerbũ scientiae ipsis suis doctoribus
ministrauit.

Stupebant autẽ omnes qui
eũ audiebant super prudentia
et responsis eius. et uidentes admirati sunt

Nota distinctionẽ uerborũ. &
tuae salutationis ac fidei mysteria
sedulus intuere. stupebant qui
eũ audiebant. & uidentes admi
rati sunt. & eo amplius stupebant
super prudentia responsionũ.
quo paucitatem uidentes con
temnebant annorum. diuinum
lingua sapientiam prodebat.
sed infirmitatem aetatis praetende
bat humanam. Verum haec
doctores iudaeorũ quasi noua
stupebant. Interq; alta quae
audiunt. & infirma quae uident.
dubia admiratione turbentur.
Nos autẽ scientes hunc esse de
quo olim pphta gratulabundus
exultabat. Paruulus natus est
nob. filius datus est nob & uo
cabit nomen eius admirabilis.

consiliarius dr: fostis. Nequaquam
miremur eum. quisic paruulus
factus est homo. ut nihilominus
quod erat semp dr ac fostis permane
re & modo diuinitatis suae. modo
humanitatis his quos erudire cupi
ebat indicia dedisse. sed digna
fide. spe. & caritate. agamus illi
gratias. Quia qui magnus erat
& laudabilis nimis. sed nos non
cognoscebamus. Paruulus natus
est nobis. ut crescendo & profi
ciendo inter paruulos paulatim
eos ad capes senda suae uirtutis
ac magnitudinis arcana puer &

V ET DIXIT MATER EIUS AD
ILLUM; FILI QUID FECISTI
NOBIS ECCE PATER TUUS ET
EGO DOLENTES QUAEREBAMUS
TE; ET AIT AD ILLOS QUID EST
QUOD ME QUAEREBATIS NESCIE
BATIS QUIA IN HIS QUAE PATRIS
MEI SUNT OPORTET ME ESSE.

Non ioseph. qui nil in eius ge
neratione praeter ministerii
praestitit & affectum. Unde &
pro fideli ministerio. & ab euan
gelista & ab ipsa maria pater
appellatur. Uel ipse xpi sui negat
esse parentem. sed simpliciter & a parte quisit uerus sibi pater. nobis pariter & illis insinuat. Non quod eum quasi filium quaerunt uituperat. sed quid ei potius cui aeternus est filius debeat. cogit oculos mentis ad tollere; Quia enim dr & homo est nunc excelsa deitatis. nunc infima praefert humanae fragilitatis. quasi homo seniores interrogat. quasi dr quae seniores & docti mirentur respond &. quasi di filius In templo di commoratur. & quasi filius hominis. cum parentibus quo iubent regreditur.

ET IPSI NON INTELLEXERUNT
UERBUM QUOD LOCUTUS ES AD ILLOS;
ET DESCENDIT CUM ILLIS ET UENIT
NAZARETH. ET ERAT SUBDITUS ILLIS.

Quantum pietatis simul in dno
& humilitatis exemplum; paren
tes eius non intellegunt uerbum.
quod de sua diuinitate loquitur
ad illos. & tamen ipse humanae
illorum erga eum sedulitatis
Non ingratus. quo praecipiunt
descendit. & subditur illis; Quid

enim magister uiuitatis nisi officiū
pietatis impleret. quid inter nos ali
ud quam quod á nobis agi uellet
agere. deferebat homini. defere
bat ancillae; Ipsa enim dicit;
ecce ancilla dñi. deferebat simu
lato patri. deferebat dō uero
patri. utique matrem natus
uirginem conseruarat. castam
utique á patre non uoluntate.
non opere. non tempore distabat
ut eius uidelicet exemplis animó
niti. quid parentibus debeamus.
qui tanta pro nobis patiebantur
agnoscamus. Solent autem
dicere arriani. inperfectum
esse filium. quia dixerit. pater
maior me est; sed quid mirum.
si ex humana susceptione minorē
se patre asserit in caelo. ex qua
subditus erat. illi parentibus in terra.

5 ET MATER EIUS CONSERUABAT
OMNIA UERBA HAEC IN CORDE SUO.
Siue quae intellexit. seu quae
nondum intellegere uerba euan
gelii potuit. Omnia suo pariter
in corde. quasi ruminanda &
diligentius scrutanda recondebat.

Dicamus ergo scae uirginis
in omnibus castitatem. quae non
minus ore pudica. quam corpo
re. argumenta fidei conserua
bat in corde. Et si illa ante
praecepta apostolica tacet. Cur
tu post apostolica praecepta magis
cupis docere quam discere.

ET IHS PROFICIEBAT SAPIEN
TIA ET AETATE ET GRATIA APUD
DM ET HOMINES.
Hic locus manicheos pariter
et apollinaristas expugnat.
ostendens dñm ueram carnem.
ueram habere et animam.
Nam sicut carnis est aetate.
sic est animae sapientia proficere
et gratia. quae tamen in sapientia
nullatenus proficere. si naturalē
intellegentiam quae hominibus
rationis causa concessa est non
haberet. Non quia hoc suscepto
dñi eguit. praesertim cum supra
plenus sapientia puer fuisse
describatur. sed quia hoc pro
remedio nostrae salutis effec
tus piae susceptionis elegit.
Ut dum caro et anima rationalis

á dō suscipitur. utraque pariter
saluar & ur.

VI. ANNO AUTEM QUINTODE
CIMO IMPERII TIBERII CAE
SARIS PROCURANTE PONTIO
PILATO IUDAEĀ TETRARCHA
AUTĒ GALILAEAE HERODE PHILIP
PO AUTĒ FRATRE EIUS TETRARCHA
ITUREAE ET TRACHONITIDIS REGIO
NIS ET LYSANIA ABILENAE TETRARCHA
Herodes philippus & lysanias.
quicum pilato pnteside romano
iudeam regebant. filii sunt
herodis illius sub quo dns natus
est; Inter quos & ipsum herodē.
archelaus frater eorū decim
annis regnauit. Quia iudaeis
ob intolerabilem animi ferocitatē apud augustum criminatus.
a cerno apud uiennam disperit
exilio. Regnum uero iudaeae.
quominus ualidū fier & idem
augustus pest & rarchias dissen
dere curauit. Porro pilatus
duodecimo anno tiberii caesaris
iudaeam missus. procurationem
gentis suscepit. atq; inibi per
decim continuos annos usq; ad ipsū
pene finem tiberii perduraut.

SUB PRINCIPIBUS SACERDOTUM
ANNA ET CAIPHA FACTUM EST UER
BUM DNI SUPER IOHANNĒ ZACCHA
RIAE FILIUM IN DESERTO.

Ambo quidem incipiente praedicationē iohanne: Idest annas & caiphas principes fuere sacerdotii. sed annas illum annū. Caiphas uero eum quo dns crucem ascendit administrabat & quidē tribi alius in medio pontificatu perfunctis. Clerū his maxime qui ad dni passionē pertinerent. ab euangelista commemoratis.
Legalib; namq; tunc praeceptis ui & ambitione cessantibus nulli pontificatus honor uitae uel generis merito redoebatur. sed romana potestate. alius nunc. item alius summa sacerdotii praestabatur. Denique iosephus refert in hunc modum dicens: Ualerius gratus anna sacerdotio deturbato ismahelem pontificē designauit. filium baffi. sed & hunc non multo post abiciens. eleazarū annaniae pontificis filiū. pontificatui subrogauit. Post annū uero & iam hunc arce & officio.

&simoni cuidã cantri filio pontificatus tradidit ministerium. Quo non amplius & ipse quam unius anni spatio perfunctus. Josepp̃ cui & caiphas nomen fuit accepit successionem Aeper hoc omne tempus quo dñs noster in terris docuisse describitur intra quadriennii spatia coaptatur. In quo quattuor iste quas Josippus memorat successiones pontificum describuntur uix per annos singulos ministrate. Quia ergo iohannes illũ praedicare ueniebat qui & ex iudea quosdam & multos ex gentibus redemptu rus erat per regem gentium. & principes iudaeorum praedicationis eius tempora designantur. Qui autem gentilitas colligenda erat. & iudaea pro culpa perfidiae dispergenda ipsa quoq; discriptio terrae ni principatus ostendit. qm & in romana republica unus praefuisse describitur. & in iudeae regno per quasdam paste plurimi principabantur; Voce enim ñri redemptoris dicitur; omne regnũ in seipso diuisum desolabitur.

Liquet ergo quod ad finem regni iudea peruenerat. quae tot regib; diuisa subiacebat, Apte quoq; non solum quib; regib; sed quib; etiam sacerdotib; actum sit demonstratur. Ut quia illum iohannes baptista praedicat. qui simul rex & sacerdos existet. Lucas euangelista praedicationis eius tempora per regnũ & sacerdotium designauit,

VII ET UENIT IN OMNEM REGIONEM IORDANIS. PRAEDICANS BAPTISMU PAENITENTIAE IN REMISSIONEM PECCATORUM.

Cunctis legentib; liquet quia iohannes baptismũ paenitentie non solũ praedicauit. Uerũ & iam quibus dã dedit. sed tamen baptismũ suũ in remissionem peccatorũ dare non potuit; Remissio enim peccatorũ in solo nobis baptismo xpo tribuitur; Notandũ itaque quod dicitur. praedicans baptismũ paenitentiae in remissionem peccatorũ. qm baptismũ quod peccata soluere & quia dare non poterat.

praedicabat. Ut sicut incarnatū
uerbū patris praecurrebat uer
bo praedicationis. ita baptismū
paenitentiae. quo peccata soluun
tur. praecurrere & suo baptismate.
quo peccata solui non possunt.

Sicut scptū est in libro
sermonū esaiae prophe
tae; Uox clamantis in de
serto. parate uiam dni. rec
tas facite semitas eius.

Idem uero iohannes baptista
requisitus quis esset & respondit,
Ego uox clamantis in deserto;
qui ideo uox prophēta uocatus
est quia uerbum praeibat; qui
etiā in deserto clamat. quia de
relictae ac destitutae iudaeae
solacium redemptionis annun
tiat; Quid autem clamat & ape
ritur cum subditur, parate u
iam dni. rectas facite sem
tas eius; Omnis qui fidem
rectam & bona opera praedi
cat. quid aliud quam uenienti
dno ad corda audientiū uiā
parat. ut haec uis gratiae penetret.
& lumen ueritatis illustret.

ut rectas do semitas faciat. Dum
mundas in animo cogitationes. per ser
monē bonae praedicationis format.

Omnis uallis implebitur. et om
nis mons et collis humiliabitur.

Qui hoc loco uallium nomine. nisi hu
miles. quum montium & colliū. nisi supe-bi
homines designantur; In aduentu igit
redemptoris. uallis impletae. montes
uero & colles humiliati sunt. Quia
iuxta eius uocem. omnis qui se exaltat
humiliabitur. & omnis qui se humiliat
exaltabitur; Uallis enim impleta
crescit. mons autē & collis humiliatus
decrescit. Quia nimirū in fide media
toris di & hominum hominis ihū xpi.
& gentilitas plenitudinem gratiae
accepit. & iudaea per errorē perfi
diae. hoc unde timebat perdidit.

Eterunt praua in directa.
et aspera in uias planas;

Praua indirecta fiunt. cū malorū
corda per iniustitiā dedicata ad ius
titiae regulā diriguntur; & aspera
in uias planas immutantur. cum
immitis atq; iracundae mentes. per
infusionem supernae gratiae. ad
lenitatē mansuetudinis redeunt;

quando enim uerbum ueritatis
ab iracunda mente non recipitur
quasi asperitas itineris gressum
pergentis repellit; sed cū mens
iracunda per accepta mansuetudinis
gratiam correptionis uel exorta
tionis uerbum recipit, ibi planam
uiam praedicator inuenit. Ubi
prius pro asperitate itineris
pergere. id est praedicationis
gressum ponere non ualebat,
Et uidebit omnis caro
salutare dei.
Quia omnis caro accipitur
omnis homo. salutare dei uidelicet
xpm. in hac uita omnis homo
uidere non potuit; Ubi ergo
in hac sententia prophetae pro
phetae oculum. nisi ad extremi
iudicii diem tendit. Ubi cum
apertis caelis. ministrantibus
angelis. consedentib; apostolis.
In sede maiestatis suae xps
apparuerit. Omnes hunc et
electi et reprobi pariter uidebunt.
Ut et iusti de munere retributionis
sine fine gaudeant. et iniusti in
ultione supplicii in perpetuū gemant;

Nam quia hoc ista sententia in
tendit. quod in extremo examine
a bomni carne uidebit. recte subiungit,
viii. Dicebat ergo ad turbas
quae exiebant ut baptizaren
tur a ipso. genimina uiperā
rum. quis ostendit uobis
fugere a uentura ira.
Uentura enim ira est. animaduer
sio ultionis extremae; Quam tunc
fugere peccator non ualet. qui
nunc ad lamenta paenitentiae
non recurrit. Et notandum.
quod male soboles. malorū pa
rentū actiones imitantes. gen
mina uiperarum uocantur. quia
per hoc quod bonis inuident.
eos q; persequuntur. quod quib; dā
mala retribuunt. quod lesiones
proximis exquirunt. qm in his
omnib; priorum suorū carnalium
uias sequuntur. quasi uenenati
filii. de uenenatis parentib; nati sunt.
sed quia iam peccauimus. quia usu
male consuetudinis inuolu
ti sumus. Dicat. Quid no
bis faciendum sit. ut fugere
a uentura ira ualeamus.

et mādus
si qui
q.

FACITE ERGO FRUCTUS DIGNOS PAENITENTIAE.

In quib; uerbis notandu est. quod non solum fructus paenitentiae sed dignos paenitentiae ammonet esse faciendos; Aliud namq; est fructum facere. Aliud dignu paenitentiae facere; Neq; enim par fructus esse boni operis debet eius qui minus. et eius qui amplius deliquit. aut eius qui in nullis. et eius qui in quibusdam facinorib; cecidit; Per hoc ergo quod dicit. facite fructus dignos paenitentiae. Uniuscuiusq; conscientia conuenitur. Ut tanto maiora quaerat bonorū operū lucra per paenitentiā quanto grauiora sibi intulit damna per culpam;

Sed iudaei de generis nobilitate gloriantes. Idcirco se agnoscere peccatores nolebant. quia de abrahae stirpe descenderant. quibus recte dicitur,

cat. q. dño. a. Et ne coeperitis dicere. patrem habemus patrem abraham; dico enim uobis. et. quia potens est ds de lapidibus istis suscitare filios abrahae;

Quid enim lapides. nisi corda gentilium fuerunt. ad intellectum dī omnipotentis insensibilia. Sicut etiam quibusdā excudiens dicitur; auferam cor lapideum de carne uestra. Nec immerito lapidum nomine gentes significatae sunt. quae lapides coluerunt, Unde scriptum est. Similes illis fiant qui faciunt eos. et omnes qui confidunt in eis; De quib; nimirū lapidib; filii abrahae suscitati sunt. Quia dum dura corda gentilium in abrahae semine id est in xpo crediderunt. eius filii facti sunt cuius semini sunt uniti, Unde et eiusdem gentibus per egregium praedicatorem dicitur. Si autem uos xpi ergo abrahae semen estis; sugitur nos per fidem xpi abrahae iam semen existimus. iudaei propter perfidiā abrahae filii esse desierunt

Iam enim securis ad radicem arboris posita est

Arbor huius mundi est uniuersū genus humanū. Securis uero est redemptor noster. que uelut exma nubrio et ferro tenetur ex humani

tate. sed incidit ex diuinitate, quae
uidelicet securis iam ad radicem ar-
boris posita est. quia et si per paci-
entiam expectat. uidetur
tamen quid factura est.

OMNIS ERGO ARBOR NON FACIENS
FRUCTU BONU EXCIDETUR ET IN IGNEM
MITTETUR

Quia unusquisque peruersus paratior
citius gehennae concremationem
inuenit. qui hic boni operis fructum
facere contemnit. Et notandum
quod securem non iuxta ramos
positam sed ad radicem dicit. Cum
enim malorum filii tolluntur.
quid aliud quam rami infructuosae
arboris abscidunturur. Cum uero
tota simul progenies cum parente
tollitur. infructuosa arbor ara
dice abscisa est. Neiam remaneat
unde praua iterum suboles succres-
cat. Inquibus iohannes baptistae
uerbis constat. quod audientium
corda turbata sunt. cum pro
tinus subinfertur

ET INTERROGABANT EUM TURBAE
DICENTES. QUID ERGO FACIEMUS.

Percussae enim terrore fuerant.
quae consilium quaerebant.

RESPONDENS AUTEM DICEBAT
ILLIS. QUI HABET DUAS TUNICAS.
DET NON HABENTI. ET QUI HABET
ESCAS. SIMILITER FACIAT

Per hoc quod tunica plus est
necessaria usui nostro quam
pallium ad fructum dignum pae
nitentiae pertinet. Ut non solum
exteriora quaeque. et minus neces-
saria. sed ipsa uel de nobis neces-
saria diuidere cum proximis
debeamus. scilicet uel etiam qua
carnaliter uiuimus. uel tunica
qua uestimur. Quia enim in lege
scriptum est. Diliges proximum
tuum tamquam te ipsum. Minus
proximum amare conuincatur.
quia non cum eo in necessitate
illius. et iam ea quae sibi sunt ne-
cessaria pastitur. Idcirco ergo
dediuidendis cum proximo duab;
tunicis datur praeceptum.

Quia hoc de una dici non potuit.
qm siuna diuiditur. nemo uestitur.
In diuisa quippe tunica. et nudus
remanet qui accipit. et nudus qui
dedit. inter haec autem sciendum est.

quantum misericordiae
opera ualeant cum ad
fructus dignos paenitentiae
ipsa praecedere praecipiuntur;
hinc etiam per semetipsam ueri
tas dicit; date elemosinam &
ecce omnia munda sunt uobis
R
Uenerunt autem et publicani
ut baptizarentur et dixe
runt ad illum magister quid
faciemus at ille dixit ad eos;
nihil amplius quam con
stitutum e uobis faciatis.
Quantum beati baptistae sermo
uisturem habuerit quantumq;
mentes concusserit audientium
hinc probatur cum etiam pu
blicanos & milites ad consilium
salutis suae coegerit inquiren
dum; quib; ipse non aliter quam
turbis iuxta congruum sibi
modum misericordiam suadet
agendam; Praecipit ergo
publicanis ne ultra praescriptum
exigant; publicani enim sicut
etiam nomine probant appel
lantur hi qui uectigalia publica
exigunt. siue qui conductores sunt
uectigalium fisci uel rerum publi
carum. nec non et hi qui saeculi
huius lucra per negotia sectantur.
eodem uocabulo censentur; Quos
omnes pariter in suo quemq; gradu
ab agenda fraude cohercet.
Ut dum primo se abalienarum
temperarent appetitu tandem
ad propria cum proximis com
municanda pertingerent;
Interrogabant autem illum
et milites dicentes; Quid
faciemus et nos et ait illis;
Neminem concutiatis. neque
calumniam faciatis. et contenti
estote stipendiis uestris.
Iustissimo doctor eximius mode
ramine praemonet; ne abeis calum
niando praedam requirant. quib;
militando prodesse debuerant;
Docens idcirco stipendia constitu
ta militiae. Nedum sumptus
quaeritur praedo grassetur;
Nullum ergo officium. nullu
ab agenda misericordia genus
excipitur. quae plenitudo uistu
tum est. et sola a morte liberat.
uitamq; confert aeternam.

ipso iudice adtestante. qui se dictu
rum esse promisit; Venite
benedicti patris mei. percipite reg
gnum; esuriui enim & dedistis mihi
manducare & cetera.

EXISTIMANTE AUTEM POPULO.
ET COGITANTIBUS OMNIBUS IN CORDIB;
SUIS DE IOHANNE. NE FORTE IPSE ESSET
XPS. RESPONDIT IOHANNES.
DICENS OMNIBUS

Quomodo respondit eis. qui existi
mabant de illo. & secreto in corde
quia xps. esset & cogitabant. nisi
quia non solum cogitabant.
sed etiam sicut alius euangelista
declarat. missis ad eum sacerdo
tibus ac leuitis. an esset xps. in qui
rebant. Unde patet. iudaeis tunc
fuisse notissimum secundum
scripturas. Incarnatio
nis dominicae tempus adesse. sed
mira caecitas. quod in iohanne
sponte credebant. hoc in salua
tore tantis signis ac uirtutibus
adprobato. & ipso etiam iohanne
adtestante. non credere uolebant.

X. EGO QUIDEM AQUA BAPTI
ZO VOS. VENIET AUTEM FORTIOR
ME. CUIUS NON SUM DIGNUS
SOLUERE CORRIGIAM CALCIA
MENTORUM EIUS

Iohannes non spu. sed aqua bapti
zat. quia peccata soluere non
ualens. baptizatorum corpora
per aquam lauat. sed mentem
per uenam non lauat; Cur
ergo baptizat. qui peccata per
baptisma non relaxat. nisi ut
praecursionis suae ordinem
seruans. qui nasciturum nascendo
praeuenerat. baptizaturum
quoque dnm baptizando prae
uenire. & qui praedicando
factus est praecursor xpi. bap
tizando etiam praecursor eius
fiere. imitatione sacramenti.
Mos autem apud ueteres fuit.
ut siquis eam quae sibi con
pere. accipere uxorem nolle.
ille ei calciamenta soluere.
qui ad hanc sponsus iure propin
quitatis uenire; Quid igitur in
ter homines xps. nisi scae ecclesiae
sponsus apparuit; de quo eiusdem
iohannes dicit; Qui habet sponsa.
sponsus est; Sed quia iohannem

hominem xpm esse putauerunt.
quod idem iohannes negat. Recte
se indignu esse adsoluendu cor
rigiam eius calciamenti denudat,
Acsi apeste dicat; Ego redempto
ris uestigia denudare nonualeo.
quia sponsi nomen mihi immeritus
non usurpo; Quod tamen intellegi
& aliter potest, Quis enim nesciat.
quod calciamenta exmortuis ani
malib; fiant. Incarnatus uero dns
ueniens. quasi calciatus apparuit.
qui indiuinitate sua mortalitatem
nostrae corruptionis adsumpsit.
sed huius incarnationis misteriu.
humanus oculus penetrare non suf
ficit; inuestigari enim nullatenus
potest. quomodo corporatur
uerbum. Quomodo summus &
uiuificator sps. intra uterum
matris animatur. quomodo is qui
initium non habet. & ex istat & con
cipitur; Corrigia ergo calcia
menti. est. ligatura misteriu,
Johannes itaq; soluere corrigi
am calciamenti eius nonuale.
quia incarnationis misteriu.
nec ipse inuestigare sufficit.

Qui hanc per prophetiae spm agnouit
IPSE UOS BAPTIZABIT IN SPU
SCO ET IGNI.
Hoc est & purgatione scificationis. & probatione tribulationis; Potest autem idem sps sce & ut
nomine ignis significatus intellegi.
Quia & incendit per amorem. &
per sapientiam corda quae replet
illuminat; Unde & illi quibus
dictum est. quia iohannes quidem
baptizauit aqua. uos autem bapti
zabimini in spu sco. Idem baptis
ma sps. in ignis uisione percipiunt.
sunt qui ita exponunt. quod in
praesenti. in spu. & in futuro bap
tizemur in igni. Ut iudelic & sicut
nunc in remissionem omnium
peccatorum ex aqua & spu renas
scimur. ita & tunc deleuib; quibusda
peccatis quae hinc nobis euntib;
adheserint. Purgatorii ignis
ante ultimu iudicium baptisma
te permundemur. Dicente apostolo
Siquis super aedificauerit su
per hoc fundamentu. aurum.
argentum. lapides pretiosos.
ligna. fenum. stipulam.

Uniuscuiusque opus quale sit ignis
probabit; sicuius opus manserit quod
super aedificauit mercedem accipiet;
sicuius opus arserit detrimentum pati
tur. ipse autem saluus erit. sic
tamen quasi per ignem;
Quod quamuis de igne tribulationis.
in hac nobis uita adhibito possit
intellegi. tamen siquis hoc de igne
futurae purgationis accipiat. pen
sandum sollicite est. quia illum dixit
posse per ignem saluari. Non
qui super fundamentum xpi. ferrum.
aes. uel plumbum aedificat. id est
peccata maiora et duriora atque
tunc iam insolubilia. sed lignum.
foenum. stipulam. id est peccata
minima atque leuissima. quae
ignis facile consumat; hoc ta
men sciendum est. quod illic
saltim de minimis nil quisque purgetur
obtinebit nisi bonis hoc acribus
in hac adhuc uita positis ut illic
obtineat promereatur.
Cuius uentilabrum in ma
nu eius. et purgabit
aream suam.
Per uentilabrum. id est. palam.
discretio iusti examinis.
per aream uero. praesens ec
clesia figuratur. iniqua procul
dubio quod lugubre satis est.
multi sunt uocati. pauci
uero electi. id est pauca grana super
nis recipienda mansionibus. in
comparatione loliorum. quae
flammis sunt mancipanda
perpetuis. Cuius aree purga
tio. et nunc uritur geritur.
cum quisque peruersus. uel
ob manifesta peccata de eccle
sia sacerdotali castigatione
reicitur. uel occulta post mor
tem diuina districtione damnatur.
et uniuersaliter in fine perficietur.
quando mittet filius hominis
angelos suos. et colligent de regno
eius omnia scandala; Uentilabrum
itaq; dni in manu. id est iudicii
discrimen habet in potestate. quia
pater non iudicat quemquam.
sed iudicium omne dedit filio.
Et congregabit triticum
in horreum suum. paleas
autem conburet igni inextinguibili.
Et ipse dni parabolam boni

seminis. cui super seminauit inimicus homo zizania. ita terminauit ut dicer&. & in tempore messis dicam messoribus meis. colligite primu zizania. & alligate ea fasciculos ad comburendum. Triticu autem congregate in horreum meum.

Nimirum docens. impios & peccatores gehennae igni tradendos. sos uero caelesti gloria coronandos; Uerum hoc inter paleas & zizania distat. quia paleae non alioquam triticu semine prodeunt. quamuis a radicis boni nobilitate degenerent. Zizania autem non fructus solum merito discrepant. sed & diuersa prorsus origine procreantur. quod paleae sunt illi. qui eiusdem cum electis fidei misteriis imbuuntur. sed abeorum solida perfectione uel operu leuitate. uel per fidei uacuitate dissentiunt; Zizania uero. quine audire quidem fidei uerba dignantur. Ideoque abonorum sorte & opere simul & professione secernuntur. & ita in agro mundi istius. unus electorum. & duo sunt fructus reproborum. quia & omnia quae inimicus seminat flammis obnoxia sunt. & quod est grauius. plurima ex his quae bonis sator iacit. aut auolatilibus rapta. aut sole arefacta. aut spinis suffocata. aut ceste in paleas uersa depereunt; solu autem d&certa bona creatum. & patientia digna probatum triticum electorum. caelestis uitae recond&ur in horreum; Quomodo iuxta aliam parabolam. non solum pisces qui apostolicae fidei r&ia declinant. imis peccatorum obscuri resident in undis. Uerum multi ad litus usq; discer&ionis extremae. inter bonos adtracti. Tunc obsuae nequitiae noxam. exteriores mitti merentur in tenebras; Ignem autem gehennae bifaria ratione inextinguibilem uocat. id est quia neq; ille perp&uo possit extingui. Neq; eos quos cruciat. ut quu extinctur ius. sed in mo stat ut ita dixerim sit moste plectur ius. Addistinctione uidelic& illius sacratissimi ignis. quo electos xpi baptizandos esse praemiserit; De quo & psalmista. igne nos examinasti. aut sicut igne examinatur argentu; & paulo post.

non hesimus in aeternũ. sed transiui
mus inquit per ignem & aquam.
& induxisti nos in refrigerium.
Introibo in domũ tuam in holocaustis.
id est deuictis pressurarũ angoribus.
In gratiarum actione. regnitui
caelestis atria penetrabo.

XII. X. HERODES AUTEM TETRARCHA
CUM CORRIPERETUR A BILLO
DE HERODIADE UXORE FRATRIS
SUI. ET DE OMNIBUS MALIS QUAE
FECIT HERODES. ADIECIT ET HOC
SUPRA OMNIA. ET INCLUSIT
IOHANNEM IN CARCEREM.

Plenius haec á matheo comme
morantur & marco. Iohannem
uidelicet. herodiadis insidiis non
modo uinculatum. sed & iam capite
caesum. quod non his diebus. sed
iuxta euangelium iohannis. post
aliquot adno signa patrata. eiusq;
iam baptisma diffamatũ. sciendũ est
esse gestum. Uerũ ab hoc euange
lista. propter exaggerendam herodis
malitiam. praeoccupando commemo
ratum. Quicum ad praedicationem
iohannis. imperitum uulgus conflu
ere & militer crederent. publicani
paenitentiae. Totus in commune
populus baptisma suscipere.
Ipse. e contrario illum. non solũ
contemnere. sed & occidere non
dubitarit. Altioris autẽ ratione
mysterii. quia iohannes euangelista
de diuinitate xpi. tres autẽ alii de
eius humanitate ministerium susce
pere scribendi. Baptista uero
iohannes. legis uaeris quae prae
cursor est gratiae triptum tenet.
Pulchre iohannes euangelista.
praedicante adhuc & baptizante
dni praecursore. Ipsum dnm plures
discipulos facere & baptizare tes
tatur. Mystice docens. eum prius
quã in carne nasceretur. a aeternũ
per saecula dm. & fidelium per legẽ
doctorem fuisse populorũ. Pul
chre & euangelistae alii. post
traditum carceri iohannem. do
minicae praedicationis exordiũ
sumunt. Quorum officii erat.
post corruptam á iudaeis legẽ.
& quasi tenebris carceris. ignoran
tia caeca. scelerumq; traditione foe
datam. dni in carne apparentis.
ac per carnem operantis. quasi

aduenientis ingalilea. caelestem
pandere doctrinam

FACTUM EST AUTEM CUM
BAPTIZARETUR OMNIS POPU
LUS. ET IHŪ BAPTIZATO. ET
ORANTE APERTUM EST CAELUM.

Baptizatus est dnis. Non ipse
aquis mundari. sed ipsas mun
dare cupiens aquas. quae ablu
tae per carnem eius. peccati
utique nesciam. baptismi ius
induerent. & quod tam innume
ra sub lege baptismata non po
terant. contra praeuaricationis
malum. uim regenerationis scifi
cationis conciperent. Unde bene
cum baptizatum dicer & omnē
populum. nihil magni addidit.
Ihū autem baptizato & orante,
apertum est inquit caelum.
Quia dum corporis humilitate
dnis undas iordanis subiit
diuinitatis suae potentia caeli
nobis ianuas pandit. Dum que
caro innoxia frigentib; tangu
tur aquis. opposita quondam
noxius romphea restinguitur igne.
Quid enim. num quid ei tunc caelū
apertū est. Cuius oculi. caelorum
interiora cernebant. Seduistus ibi
baptismatis ostenditur. De quo quisq;
cum egreditur: regni caelestis ei
ianua declaratur. Sicut & illud.
quod ihs cuius omnia quae patris
sunt. baptizatus orasse memoratur.
Adnos informandos actū non dubitatur.
Quibus post lauacrum baptismatis.
ut aula caeli pandatur. Non otiose
uiuendū. sed ieiunis. praecib;. atque
elymosinis est insistendum. Quia & si
peccata sunt omnia in baptismo laxata
non adhuc tamen est carnis fragilitas
solidata. Nam quasi transito mari
rubro. necatos quidem gratulamur
aegiptios. sed in deserto mundanae
conuersationis. hostes occurrunt
alii. qui duce & cooperatrice xpi
gratia. nostro sudore uincantur.
donec promissam uitae aeternae
peruenamus ad patriam.

ET DESCENDIT SPS SCS CORPORALI
SPECIE. SICUT COLUMBA IN IPSUM.

Bene corporali specie. quia in
natura diuinitatis a mortalib;
uideri non potuit; bene sicut co
lumba. quia disciplinae effugit

ficium. Nec habitabit incorpore
sub dito peccatis; & qui adexem
plum simonis. in felle amaritudinis.
& iniquitatis obligatione perdu
rant. sortem in eo partemq; habere
nullatinus possunt; Unde cum mun
di crimina. quondam in figura
baptismi diluuio purgarentur.
non corui. sed columbae ore. dela
tus oliuae ramus. pacem saeculo
redditam nuntiauit; mystice docens.
solis eis qui in cordis simplicitate
baptizati sunt. unctionem sci sps
affuturam. Nemo enim puta&
dnm. post baptisma primum sps
sci gratia per unctum. aut ali
quem diuinae naturae partem
pora gessisse profectum. sed nouerit
potius a primo concepti humani
tempore. quemuerum hominem eum
dem & dm existere uerum; Aduen
tu autem columbae demonstratum
quod in corpore eius id est ecclesia.
praecipue baptizati accipiunt spm scm.

ET UOX DE CAELO FACTA EST.
TUES FILIUS MEUS DILECTUS.
IN TE CONPLACUIT MIHI;

Merito iohannes inter natos
mulierum nulli secundus est.
cui se baptizandum credit xps.
secundum inuisibilis exhib&
sps. suum de caelo filium commen
dat pater; Neque enim ipsi fi
lio quod opta me nouerat. sed uel
iohanni uel c&eris qui aderant
quod nosset indicabatur; Unde
notandum. quod idem iohannes
quia tenus uirum se fortiorem.
& xpm euangelizabat. Ex inde
lam uel descensione sps. uel patris
a testatione praemonitus. aper
te di filium praedicauerit. hic
est inquit de quo dixi. post me
uenit uir qui ante me factus est.
quia prior meerat. & ego nesciebam
eum; Itemq; de columba. & ego uidi
& testimonium perhibui. quia
hic filius di; Itaq; mysterium
trinitatis in baptismo saluatoris
ostenditur. Ut & nos in eius nomine
baptizandos esse doceatur; Quod
autem dicit. inte conplacuit mihi.
tale est. ac si dicat. Inte placitum
meum constitui. hoc est per te
gerere quod mihi place&; Quod
uero secundum matheum dicitur.

inquo mihi conplacuit. ita ex
ponitur: quod omnis qui pœnitendo corrigit aliqua quae fecit. eo ipso quo pœnitet. se sibi displicuisse indicat. qui emendat quod fecit; quia omnipotens pater. sicut intellegi ab hominib; poterat. humano modo locutus est de peccatorib; dicens.
Pœnitet me fecisse hominem
super terram. quasi sibi metipsi displicuit in peccatorib; quos creauit; In solo autem sibi uni genito dño nostro ihu xpo complacuit. Quia hunc inter homines hominem creasse non pœnituit. in quo peccatum nullum omnino inuenit; sicut de illo per psalmis tam dicitur; iurauit dns. et non pœnitebit eum. tues sacerdos in aeternum.

Duodennis

XIIII

ET IPSE IHS ERAT INCIPIENS QUASI ANNORUM TRIGINTA UT PUTABATUR FILIUS IOSEPH;

Tricennalis

Ihs annorum triginta baptizabatur. et tunc demum incipit signa facere et docere. legitimum uidelicet et maturum tempus ostendens aetatis his. qui omnem aetatem. uel ad sacerdotium. uel ad docendum. putant opportunam; Qui etiam ut supra lectum est anno duodecimo aetatis suae. in medio doctorum sedens in templo. Non docens sed interrogans uoluit inueniri; Ut enim non auderent homines. in infirma aetate praedicare. Ille duodennis interrogat homines in terra. qui per diuinitatem suam. semper angelos doc et in caelo;
Nec contra haec mouere quempiam debet. quod hieremias atque danihel prophetiae spm pueri perceperunt. quia miracula in exemplo operationis non sunt trahenda;
Omnipotens enim ds. et linguas infantium facit disertas. Et ex ore infantium et lactantium perficit laudem; sed aliud est. quod nos doctrinae usui dicimus. aliud quod de miraculo scimus; Potest autem tricennalis baptizari saluatoris aetas. etiam nostri baptismatis intimare misterium. Propter fidem scilicet sae trinitatis. et

operationem decalogi legalis. qui
nimirum decalogus. reuelata
fidei gratia. quo sublimius intelle
gitur. eo & deuotius implet&ur; quasi
enim quodam sacrosem triennii
tempus baptizandos habere docuit
quiait; Ite doc&e omnes gentes.
baptizantes eos in nomine patris
& filii. & spi sci; quasi hoc idem
triennium. per decem multiplicari
praecepit. cum subiunxit; docen
tes eos seruare omnia quaecumq;
mandaui uobis; incuius &iam figura.
mare aeneum. in quo sacerdotes
templi intraturi lauabantur. &
xxx. cubitorum funiculo circuiri
exterius. & intus tria milia me
tretas capere potuisse narratur.
Quia corde creditur ad iustitiam.
ore autem confessio fit ad salutem.
Cui sensui suffragatur. quod apos
toli. percepta sci spi gratia. primo
animarum tria milia baptizant;
& quia maris aenei mentio incidit.
lib& & inc&eris quomodo baptismi
regulae congruat inquirere;
A labio inquit usque ad labium
cubitorum decem; Quia non terrena
nos sollicitudine coangustari.
sed caelestis denarii opo&t& ex
pectatione dilatari; Labium eius.
quasi labium calicis. uel folium
repandi lilii; quorum uno.
poculum dominicae passionis.
Altero patefacta resurrectionis
eius claritas exprimitur;
Nam quod ait apostolus. qui
cumq; baptizati sumus in xpo
ihu in mo&te ipsius baptizati su
mus. Ad labium calicis pertin&;
quod uero subiungit. ut quomodo
surrexit xps a mortuis per
gloriam patris. ita & nos in no
uitate uitae ambulemus. ad
florem repandi lilii respicit;
Grossitudo eius trium unciarum.
ut omne baptizatorum robur
fidei. spei. caritatisque perfectio
ne solid&ur; quinque cubitos
habebat altitudinis.
quia quicquid uisu.
auditu. gustu. olfactu uel tactu
delinquitur. totum unda rege
nerationis abluitur; Boues
qui portant. singulas caeli plagas
terni aspiciunt. ut in fide

scae trinitatis. orbis baptizatur
uniuersus; stabat autem in
latere dextro atrii sacerdotū
contra orientem ad meridiem.
quia flante noui testamenti
gratia. datum est per eum.
qui uisitauit nos oriens ex alto,
Sed & innumeris scripturae.
scae locis. tricennarius numerus
xpi. & ecclesiae sacramentis
aptatus inuenitur; Nam &
Ioseph qui in figuram resurrec
tionis nouiq; testamenti. octo
ginta annis aegyptios a fame
defendit. Tricennarius ablutis
ergastuli sordib;. regni guber
nacula suscepit; & dauid ea
dem aetate. regnum quod
septuagenarius hoc est perpe
tua quiete dignus complere &
inchoauit; & ezechihel tri
ginta annorum. apertis sibi
caelis prophetiae dona prome
ruit; & quia per fidem & aduer
sa longanimiter ferri. & subli
miter debent praemia sperari.
Et arcae uel templi altitudo. &
tabernaculi longitudo xxx cubitis
mensuratur; Ut putabatur inquit
filius ioseph, Hoc uerbum propter
illos posuit. quieum ex ioseph sicut
alii homines generantur rebantur
esse progenitū; Unde si quem mouet
cū maria de spū sco genuerit xpm.
Et ioseph illius nonuere sed putatiue
pater appellatur. Cur non mariae
potius quam ioseph. quae nihil ad eū
pertinere uidebatur generatio
describatur. sciat primum non
esse consuetudinis scripturarum.
ut mulierum in generationib; ordo
texatur; Deinde ex una tribu fuis
se ioseph & mariam. Unde & lege
eam accipere cogebatur ut pro
pinquam; & quod simul censentur
in bethleem. ut de una uidelicet stir
pe generati. atq; ideo per generatio
nē ioseph. origo quoq; mariae
monstratur; Pulcherrime sane lu
cas genealogiam xpi dicturus. ipsum
patrē praemisit loquentem. Tues
filius meus dilectus. Ut eundē uerum
di filium diuina adtestatione. quem
uerum hominis filiū. humana suc
cessionis ordine comprobaret;
Qui fuit heli.

qui fuit matthat.
qui fuit Leui; etcetera.

Merito mouet quomodo ioseph
duos patres ex diuersa pro auorū
stirpe uenientes. unum quem lucas.
Alterum quem mattheus comme
morat. habere potuerit; Dicit enim
mattheus; matthan autē genuit
iacob. iacob autem genuit ioseph
uirum mariae; sed huius modum
quaestionis. africanus deconsonantia
euangeliorum scribens. apertissime
soluit; Matthan inquit & matthat.
diuersis temporib; de una eademq;
uxore estha nomine. singulos filios
procrearunt; Quia matthan qui
per salomonem descendit. uxorem
eam primus acceperat. & relicto
uno filio iacob nomine defunctus
est; Post cuius obitum. quoniam lex
uiduam alii uiro non uetat nubere.
Matthat qui per nathan genus ducit.
Cum esset ex eadem tribu. sed non
ex eodem genere. relictam matthe
accepit uxorem. ex qua & ipse ac
cepit filium nomine heli. per quod
ex diuerso patrum genere efficiun
tur iacob & heli uterini fratres;

Quorum alter id est iacob.
fratris heli sine liberis defuncti.
uxorem ex mandato legis acci
piens. genuit ioseph. Natura quidē
germinis suum filiū. propter
quod & scribitur. Iacob autem
genuit ioseph. secundū uero legis
praeceptū heli efficitur filius.
Cuius iacob quia frater erat.
uxorem adsuscitandū fratri
semen acceperat; & per hoc rata
inuenitur atque integra genera
tio. & ea quam mattheus enumerat
dicens. Iacob autem genuit ioseph.
Et ea quam lucas competenti
obseruatione designat dicens;
Qui putabatur esse filius ioseph.
qui fuit heli; Qui & ipse subso
nante eadem distinctione. heli
esse filius putabatur. qui fuerat
matthat. Quia legalem hanc
successionem. quae uelut adop
tione quadam erga defunctos
constat. magis quā germinis ueri
tatem competenti satis per hoc
designauit indicio; Obseruans
euangelista. ne omnino in huiusce
modi successionib; genuisse

aliquem nominar&. perquod
digna distinctione nondescendens.
sed ascendens usque ad adam. &
hadipsum usque peruenit dm;
haec autē nonnobis adsubitū
repesta. aut absque ullis auctorib;
commentata sunt. sedipsi haec
saluatoris nostri secundum car
nem propinqui. seu studio tanti
seminis demonstrandi. seu docendi
quae secundum ueritatē gesta
sunt tradiderunt; haec afri
canus his ipsis syllabis profest.
Excepto quod promatthat.
posuit melchi. Quia fortasse
uel codex illius sic habuit.
uel inhistoria Inqua haec dt
dicerat. eundem matthat Inue
nit esse dronimum; Quia ergo
matthaeus regalem. Lucas
sacerdotalem dni personam
suscepere taxandam. Unde
&inquadriga cherubim. hunc
leo fortissimus bestiarum. illū
uitulus sacerdotium uidelic&
hostia designat. eandem uter
q; sui operis intentionem. In
genealogia quoque saluatoris.

texenda seruauit; acute nam que
animaduersum est. mattheum qui
regiam Inxpo instituerat Insinuare
personam. excepto ipso xpo. quadra
ginta homines ingenerationum
serie nominasse; Numerus autem
iste. illud tempus significat. quod
inhoc saeculo &inhacterra. agi nos
opost&. axpo. secundum disciplinam
laboriosam qua flagellat ds. ut
scriptum est. omnē filiū quem recipit;
Neque enim quadraginta duae
quo faciunt ter quaterni &dem.
sedpropter unum lechoniam bis
numeratum. quadraginta una gene
rationes fiunt. si &ipsum xpm ad
numeremus. qui huic regendae uitae
nostrae temporali atq; terrenae.
tam quā numero quadragenario
regaliter praesid&; Nam quia nu
merus iste laboriosi huius temporis
sacramentū est. quo subdisciplina
regis xpi. aduersus diabolū dimicamus.
&iam illud declarat. quod xl. dierū
ieunium. hocest humiliationē animae
consecrauit. &lex &proph&ae per
moysen &helian qui quadragenis
dieb; ieunauerunt. &euangelium

per ipsius dñi ieunium; Quibus dieb;
quadraginta &iam temptabatur
á diabolo. quid aliud. quam per
omne huius saeculi tempus temptatio
nem nostram incarne sua quam de
Nostra mostalitate adsumere digna
tus est praefigurans; Idcirco autem
iste numerus. hanc temporalem uitã
terrenamq; significat. Quia &tem
pora annorum quadri pertitis uicib;
currunt. &mundus ipse quatuor
partib; terminatur; Quadraginta
autem. quater habent decem; porro
ipsa decem. abuno usque ad quatuor
progrediente numero consummantur;
Adistam itaq; mostalitatem nobis
cum participandam. quia descenden
tẽ xpm uoluit significare mattheus.
Ideo ipsas generationes ab abraham
usq; ad ioseph. &usq; adipsius xpi
natiuitatẽ descendendo commemo
rauit abinitio euangelii sui;
Lucas autem non abinitio euangelii
sui. sed á baptismo. xpi generationes
enarrat. Nec descendendo sed ascen
dendo. tam quam sacerdotem inexpi
andis peccatis magis adsignans. Ubieũ
uox decaelo declarauit. Ubitestimoniũ
iohannes ipse perhibuit dicens.
Ecce qui tollit peccata mundi.
Ascendendo autem transit &
ad abraham &peruenit ad dõm.
cui mundati &expiati reconcili
amur; Merito &adoptionis
originem ipse suscepit. quia
per adoptionem efficimur
filii dei. credendo in filium dei;
per carnalem uero generatio
nem. filius dei potius filius homi
nis factus est, satis autem de
monstrauit. Non se ideo dixis
se ioseph filium heli. quod de
illo genitus. sed quod fuerit
adoptatus. Cum &ipsum ad dã
filium dei dixit. Cum sit factus
á dõ. sed per gratiam quam
postea peccando amisit.
Tam quam filius in paradiso
constitutus sit, qua propter in
generationib; matthei significa
tur nostrorum susceptio pecca
torũ á dño xpo. In generationib;
autem lucae. significatur abolitio
nostrorum peccatorum ad dño xpo.
Ideo eas ille descendens enarrat.
iste ascendens; Quod enim dicit

apostolus: Misit dꝰ filium suũ
in similitudine carnis peccati.
Haec est susceptio peccatorũ;
quod autem addit. ut de pecca
to damnaret peccatum in car
ne. Haec est expiatio peccatorũ;
Proinde mattheus ab ipso da
uid per salomonem descendit.
In cuius matre ille peccauit;
Lucas uero ad ipsum dauid
per nathan ascendit. per cuius
nominis prophetam. dꝰ peccatũ
illius expiauit.
QUI FUIT INQUIT NATHAN.
QUI FUIT DAUID.
QUI FUIT IESSE.
Iste quoque numerus quem
lucas exsequitur: cestissime
prorsus abolitionem indicat
peccatorum. de quo suo loco
uidebis; Nec miremini si lucas
ad dauid usq; ad xpm plures
successiones. mattheus pauciores.
quadraginta tres
Hoc est iste. XLIII. ille uiginta
octo posuit. Cum per alias
personas generationẽ fatearis
esse decursam; Potest enim
fieri. ut alii longaeuam
transegerint uitam. Alterius
uero generationis uiri. Immatura
aetate decesserint. Cum uideamus
complures senes cum suis nepotibus
uiuere. alios uero uiros statim
filius obire susceptis.
QUI FUIT SELA.
QUI FUIT CAINAN.
QUI FUIT ARFAXAT.
Nomen & generatio cainan. lux
ta hebraicam ueritatem. neque
in genesi. neq; in uerbis dierum In
uenitur. sed arfaxat sela uel sale
filium. nullo inter posito genuisse
perhibetur; sic enim habes; porro
arfaxat uixit triginta annos. &
genuit sale; Item que in paralipemenon.
Arfaxat autem genuit sala. qui
ipse genuit heber; sato autem
beatum lucam hanc generationẽ
de. LXX. inter prae septuaginta
sumpsisse. ubi scriptum est. quod
arfaxat. CXXXV annorũ genuerit
centu triginta quinq;
cainan. & ipse cainan. cum. CXXX.
fuerit annorum genuerit sela; sed
quid horum sit uerius. aut si utrumq;
uerum esse possit. dꝰ nouerit.
Nos simpliciter admonemus

lectorem. tantam inter utrosque
codices inserie temporũ esse dis
crepantiam. ut a diluuio usq; ad nati
uitatem abrahae. in hebraica uerita
te. anni · CCXCII · In septuaginta inter
pretum translatione septu
aginta. VII · repperiantur esse com
praehensi & quod quidam chrono
graphi medii horũ incedentes. Ab
lata tantum cainan generatione.
nec ceteris annis ad hebraeum exem
plar emendatis. Non centos quadra
ginta duos annos eiusdẽ describant aetatis.

QUI FUIT MATHUSALAE.
QUI FUIT ENOCH.

Pulchrae generationum ordo.
a baptizato di filio. usque ad dõm
patrem ascendens. septuagesimo
gradu enoch habet. qui dilata mor
te translatus est in paradisum. ut
significet eos qui in gratiam adop
tionis filiorum. ex aqua & spũ scõ
regenerantur. Interim post absolu
tionem corporis. aeternam suscipiendos
in requiem septuagenarius quippe
numerus. propter septimam sabbati.
ad requiem eorum significandam.
qui iuuante xpi gratia decalogum
sedul legis impleuerint. aptissi
me congruit. & in tempore re
surrectionis. in de mutabili di
sapientiae contemplandae.
per saecula monstret esse lugendos.

QUI FUIT SETH.
QUI FUIT ADAM.
QUI FUIT DI.

Quia xpi aliqua iniquitas
quinulla habuit. non est utiq;
coniuncta iniquitatib; hominũ
quas in sua carne suscepit. Ideo
numerus penes matheum. ex
cepto xpo est quadragenarius;
quia uero iustitiae suae patrisq;
nos expiatos ab omni peccato
purgatos coniungit. ut fiat
quod ait apostolus. qui autem
adhaeret dno unus sps est. Ideo
in eo numero qui est penes lu
cã. & ipse xps a quo incipit enu
meratio. & ds ad quem peruenit
connumerantur. & fit numerus.
septuaginta septem.
· LXX · UIII · quo significatur om
nium prorsus remissio & abolitio
peccatorum. Nam & huius
numeri mentionẽ dns fecit.

Cum eum petrus de dimittendis

peccatis fratris interrogas suū
s&; ait enim. nonsolum septies
sed septuagies septies esse dimit
tendum; Unde recte creditur.
commemoratione huius numeri.
omnia peccata iussisse dimitta.
Nec temere dns & frustra sep
tuagesima & septima genera
tione uenit abolituris omnia
peccata. Nisi quia in illo nume
ro aliquid lat & quod ad signi
ficationē pertineat omnium
peccatorum; Hoc autem in
un denario numero. & septe
nario considerandum est. qui
numeri per se multiplicati ad
tantum peruenium Nam
undecies septeni. uel septies
undeni. Lxx.vii fiunt. Undeci
autem transgressionem dena
rii significant; At si in denario.
perfectio beatitudinis significa
tur; Unde est & iam illud.
quod omnes conducti aduineā.
denario remunerantur; quod
fit. cum septenaria creatura.
trinitati creatoris adiungitur.
Manifestum est. quod trans
gressio denarii. peccatū significat.
per superbiam plus aliquid habere
cupientis. & integritatē perfectionemq;
amittentis; Hoc autem septies prop
terea ducitur. ut motu hominis
facta significetur illa transgressio.
Ternario enim numero. Incorporea
pars hominis significatur; Unde
est. quod ex toto corde. & tota
anima. ex tota mente diligere iube
mur dm. Quaternario uero. corpus.
multis enim modis. quadripertita
inuenitur natura corporis.
Ex his ergo coniunctis homo constans.
Non absurde septenario numero
significatur; Motus autem in nu
meris non exprimitur. Cum dici
mus. unum. duo. tria. quattuor. & ceteris
sed cum dicimus. semel. bis. ter. quater.
quapropter ut dixi. non septem
& undecim. sed septies undecim
significatur transgressio. quae
motu facta est hominis peccantis.
Hoc est perfectionis suae stabilitatē
transgredientis cupiditate amplius
aliquid habendi; Conuenienter
Igitur undenario septies multiplicato.
ad numerū septuagesimū & septimū.

cuncta peccata perueniunt. In
quo numero &iam fit plena remis
sio peccatorum. Expiante nos
carne sacerdotis nostri. a quo nunc
iste numerus incipit. & reconcili
ante nos dō ad quem nunc iste nu
merus peruenit. Per spm scm. qui
columbae specie in hoc baptismo.
ubi numerus iste commemoratur
apparuit. Verum praemissae supe
rius expositioni. si qui resultare
uoluerit. dicendo mattheum non
quadraginta unam. sed quadragin
ta duas generationes posuisse. quia
iuxta fidem paralipomenon. lecho
nias pro duab; personis. patre scilicet
& filio debeat computari. Intelle
gat eundem nihilominus numerū
praesens ecclesiae tempus. quod nō
cooperante in spem futuri sabbati
laborat intimare; septies enim seni.
quadraginta duo faciunt; & sex
quidem ad opera. septem uero
ad requiem significandam pertine
re rarus qui dubitet. Unde bene
populus de terra aegipti saluatus.
xl. quidē annos moratur in deserto.
sed quia sub spe intrandi in requiem
sedulus exercetur. septies sena.
id est quadraginta duo, uiae
astutissime castrametatur. quorū
ultimo. dum iesum ducem suscipit.
mox apesto iordane. promissas
olim sedes deuictis hostib; adit;
Sicut & dns ihs. quadragesima
secunda generatione. ex quo
mundus caecitatis priscae tenebras.
abraham credente discussit.
Aduenien incarne. baptismi
nobis lauacro caeli ianuas pandit;
& ipsi perfecto uistutum cursu.
in quo quod non uidemus spe
rantes. per patientiam expec
tamus. sub eiusdem ut dictū est
numeri sacramento. post sic
catum xpo duce lo&i fluui
um. promissa patriae caeles
tis peruenienus ad regna; qui
quoniam ipso quod tricennari
us inchoauit baptismo. totius sit
ecclesiae sordes expiaturus. eo
rundem quoq; numerorū mystica
cognatio declarat. quia uidelicet
triginta aequalib; suis passibus
computata. pariunt amplius duode
cim. qui est patriarcharū & apostolorū

numerus: & fiunt. xLii; habent
enim pastes. tricesimam unum.
quintam decimam duo. deci
mam tria. sextam quinque.
quintam sex. Testiam decem.
dimidiam quindecim. quae
simul iuncta: quadraginta duo
consummant; Ubi mystice ut
diximus innuitur: totam ecclesie
perfectionem In xpi fide &
gratia consistere. quae á pa
triarchis primo agnita. apos
tolorũ est latius uoce diffa
mata. Nec esse nomen
aliud subcaelo Inquo oposteat
nos saluos fieri. quomodo in
quadraginta duobus nulla est
pasticula. quae non aequalibus
tricennarii numeri continetur
inpastibus. Tricennarius ergo
numerus: suis pastibus quadra
gesimum compl& & secundum:
quia dns ecclesiam siu baptis
matis sacramentis. & nunc
laborantem temporaliter
munit. & finitis laboribus
ad requiem a&ternaliter
perducit.

XV / XI Ihs autem plenus spu sco
regressus est abiordane. et
agebatur inspiritu indeser
tum diebus quadraginta
haec baptizato dno confestim
facta mattheus marcusque desig
nant. quorum unus descrito eius
baptismate. mox ita subiunxit.
Tunc ihs ductus est indesertum ab
spũ ut temptar&tur á diabolo. Alter
ta. & statim sps expulit eum In de
sertũ. & erat ibi quadraginta diebus
& xL noctibus. & temptabatur á satana
Verum ne cui uenit& Indubium.
aquo eum spũ ductum siue expul
sum dicerent indesertum. Consulte
lucas primo posuit. quia ihs plenus
spũ sco regressus est abiordane.
Ac deinde intulit. & agebatur in
spũ indesertum. nequid contra eum uolu
sps putar&tur immundus. quiple
nus spũ sco quo uolebat gradi
endo quaeque uolebat agebat.
Nam & infra ubi manifeste
á diabolo assumptus siue statutus
asseritur. Non eius inbecillitas
sed inimici superbia. qui uo
luntatem saluatoris.

necessitatem putat. arguitur
Nonergo iustitie spiritali. ihs
agitur Indesertum. seduoluntate
sui spiritus boni. locum certaminis quo
aduersarium sternat deuictoria
certus ingreditur; Ubi nobis parte
ordinem recte conuersandi prae
monstrat. ut post acceptam uide
licet inbaptismo remissionem
peccatorum. spiritq; sci gratiam
astius contra nouas antiqui hostis
insidias accingi. mente saeculu
deserere. & quasi manna deser
ti. sola aeternae uitae gaudia
dicamus esurire.

XVI. ET NIHIL MANDUCAUIT
IN ILLIS DIEBUS. ET CON
SUMMATIS ILLIS ESURIIT.

Quadragesima ieiuniorum.
habet auctoritatem & in
uetere; libris ex ieunio moysi
& heliae. & ex euangelio. quia
totidem dieb; dns ieiunauit.
Demonstrans euangeliu non dissen
tire a lege & prophetis; in persona
quippe moysi lex in persona heliae
prophetae accipiuntur. Inter quos
In monte gloriosus apparuit. ut
euidentius eminere & quod de illo
dicit apostolus; testimoniu habens
a lege & prophetis; in qua autem
parte anni congruentius obseruatio
quadragesimae constituere
nisi confinis atq; contigua domi
nicae passionis. quia in ea significa
tur haec uita laboriosa cui
opus est continentia. ut a ipsius
mundi amicitia ieiunetur. Aliter
ieiunauit dns. cum temptaretur
antemostem. Cibo adhuc indigens.
Manducauit autem & bibit. cu glo
rificaretur post resurrectionem
iam cibo non indigens; hic enim
ostendebat in se nostrum labore.
Illic autem in nobis suam consola
tionem. quadragenis dieb; utrumq;
definiens; Quo numero quadra
gesimae. huius saeculi significare
uidetur excursus. In his qui uocantur
per gratiam ad eum qui non uenit
legem soluere sed adimplere;
Decem namque praecepta sunt
legis. iam gratia xpi diffusa
per mundum. & quadripertitus
est mundus. & decem quadrupli
cata. quadraginta faciunt.

Qm̃ qui redempti sunt a dn̄o de re
gionib; congregauit eos. Abori
ente. & occidente. & aquilone.
& mari; Ieunans itaq; .xL. dieb;
ante mostem carnis. uelut clama
bat. Abstin&e uos a desideriis huius
saeculi; Manducans autem & bibens
.xL. dieb; post resurrectionem carnis.
uelut clamabat Ecce ego uobiscũ
sum usq; ad consummationẽ saeculi;
Ieunium quippe in tribulatione ẽ
cestaminis. qm̃ qui in agone est.
ab omnibus abstinens est, Cibus
autem in spe pacis. quae perfecta
non erit. nisi cum corpus nostrum
cuius expectamus redemptionem.
Induerit immostalitatem. quod
non dum adipiscendo gloriamur.
sed sperando iam pascimur;
Utrumque apostolus simul nos
agere ostendit dicens. spe gau
dentes. in tribulatione patientes;
tamquam illud esse & in cibo. hoc
in ieunio; simul enim cum uiam dn̄i
carpimus. & a uanitate praesentis
saeculi ieunamus. & futuri promis
sione reficimur. hic non apponentes
cor. illic pascentes sursum cor;

Quod autem dn̄s consummatis ieu
nii diebus esuriuit. Cum de morse
uel helia ieunantib; nihil tale sit
scriptum. Ideo factum est. ne a deo
temptando pauens hostis aufugere&
quem cum tot signis caelestibus
praeconatum. & iam uiris ex
cellentissimis in abstinendo uidere&
aequatum; esuriuit enim humilis
dn̄s homo. ne inimico innotescat
sublimis homo dn̄s

DIXIT AUTEM ILLI DIABOLUS.
SI FILIUS DI ES. DIC LAPIDI
HUIC UT PANIS FIAT.

Antiquus hostis. redemptorem hu
mani generis debellatorem suum.
inmundum uenisse cognouit. Unde
& per obsessum hominem dixit.
Quid nobis & tibi fili di. uenisti huc
ante tempus torquere nos; quia
men prius cum hunc passibilem cer
ner&. Cum posse mostalia per p&i
humanitatis uidere&. Omne quod de
eius diuinitate suspicatus est. et fastu
suae superbiae indubium uenit.
Nihil quippe nisi superbum sapiens.
dum esse hunc humilem conspicit.
dm̄ esse dubitauit. Unde & ad

temptationum se argumenta con
uestit; sed non sicut nos qui puri homi
nes sumus in fruente saepe temptatio
ne concutimur. Ita redemptoris
nostri anima. temptationis est neces
sitate turbata; hostis namque
noster. & si in excelsum montem eu
permissus assumpsit. sidaturum
se regna mundi perhibuit. siquasi
in panem uestendos lapides ostendit.
Mentem tamen mediatoris di &
hominum. temptatione quassare
non ualuit, Sic enim dignatus est
haec exterius cuncta suscipere. ut
tamen eius mens interius diuinitati
suae inherens inconcussa permaneret;
Qui & si quando turbatus spu infre
muisse dicitur. Ipse diuinitus dispone
bat; quantum ipse humanitas
turbaretur.

Et respondit ad illum ihs.
scriptum est. quia
non in pane solo uiuit homo.
sed in omni uerbo di.

Ideo sic respondit dns. quia pro
positum ei erat humilitate diabolu
uincere non potentia; simulq; ani
ma duestendum. quod nisi ieunare
coepisset dns. temptandi occasio
non fuisset diabolo; secundum illud.
filii accedens ad seruitutem di:
praepara animam tuam ad tempta
tionem; sed & ipsa responsio salua
toris. hominem fuisse indicat
qui temptatus est. Non in pane
solo uiuit homo. sed in omni uerbo
di; siquis ergo non uescitur uerbo
di. iste non uiuit.

Aliter hostis noster adhuc in
hac uita nos positos. quatomagis
nos sibi rebellare conspicit.
Tanto amplius expugnare contendit;
eos enim pulsare neglegit. quos
quiete iure possidere se sentit;
Contra nos uero eo uehementius
incitatur. quo ex corde nostro
quasi exiure propriae habitationis
expellitur; Hoc enim in se ipso
dns subquadam dispensatione
figurauit. qui diabolum non nisi
post baptisma se temptare permisit.
Ut signum nobis quoddam futu
rae conuersationis innuere &
quod membra eius. postquam ad
dm proficerent. Tunc acriores
temptationu insidias tolerarent;

ET DUXIT ILLUM DIABOLUS · ET OSTENDIT ILLI OMNIA REGNA ORBIS TERRAE IN MOMENTO TEMPORIS

Cum ductus á diabolo dr̃ homo narratur · mens réfugit humana · hoc audire aures expauescunt · Cui tamen non esse incredibilia · ista cognoscimus · si in illo & alia facta pensamus ·

Ceste iniquorum omnium diabolus caput est · & huius capitis membra sunt omnes iniqui ·

Quid ergo mirum si sé permisit a bello in montem duci · qui sé pestulit & iam á membris illius crucifigi · Non est ergo indignũ redemptori nostro quod tempta ri uoluit quiuenerat occidi ·

Iustum quippe erat · ut sic temptationes nostras suis temptationibus uincer & · sicut mortem nostram uenerat sua morte superare ·

Bene autem in momento temporis saecularia & temporalia monstrantur · Non enim tam conspectus celeritas indicatur · quam caducę fragilitas potestatis exprimitur ; in momento enim cuncta illa praeiereunt · & saepe honor saeculi abiit antequam uenerit ·

Quid enim saeculi potest esse diuturnum · cum ipsa diuturna non sint saecula ·

ET AIT EI · TIBI DABO POTESTATEM HANC UNIUERSAM ET GLORIAM ILLORUM · QUIA MIHI TRADITA SUNT ET CUI UOLO DO ILLA · TU ERGO PROCIDENS SI ADORAUERIS CORAM ME · ERUNT TUA OMNIA ·

Arrogans & superbus & iam hoc deiactantia loquitur ·

Non quod in toto mundo habeat potestatem ut possit omnia regna dare diabolus · cum sciamus plerosque scos uiros á dõ reges factos ; sic inquit procidens adoraueris coram me ; Ergo qui adoratus est diabolum · ante corruit ·

ET RESPONDENS IHS DIXIT ILLI · SCRIPTUM EST DNM DM TUUM ADORABIS · ET ILLI SOLI SERUIES ·

Dicens diabolus saluatori · si procidens adorauerisme ·

Econtrario audit, quod ipse magis
adorare eum debeat dnm & dm
suum; quaerit forte aliquis
quomodo conueniat quod hic
praecipitur dno soli seruiendum.
Apostoli uerbo qui dicit. sed per
caritatem seruite inuicem; sed huic
facile grecae linguae ex scriptu
re translata est origo satisfacit.
inqua seruitus duobus modis ac di
uersa significatione sol & appellari.
Dicitur enim latria dicitur & dulia
seddulia intellegitur seruitus
communis. hoc est siue dō siue homi
ni siue cuilib & rerum naturae
exhibita aqua & iam seruus.
Id est dōlos grece nomen accipit.
Latria autem uocatur seruitus
illa quae soli diuinitatis cultui
debita. neq; ulli est participanda
creaturae. Unde & idolatrae
nuncupantur hi quiuota preces
& sacrificia. quae unidō debu
erant idolis inpendunt. Iubemur
ergo per caritatem seruire in
uicem. quod est grecae duleum.
Iubemur unidō seruire quod est
grece latreuin. Unde dicitur
& illi soli seruies quod est grece
latreusis. & iterum. Nos enim su
mus circumcisio spiritui dī seruientes.
quod est in greco latreuontes.

ETDUXIT ILLUM INHIERUSALĒ
ETSTATUIT EUM SUPER
PINNAM TEMPLI.

Ut quem gula uel auaritia
superare non poterat. tempt &
& uana gloria si fosset illū uel
ipsa uictoriae suae iactantia
deicere queat.

ETDIXIT ILLI SIFILIUS DĪ
ES. MITTE TĒ HINC DEORSUM.
In omnibus temptationib; hoc ait
diabolus. ut intellegat si filius dī
sit. sed dnis sic responsionem tem
perat ut eum relinquat ambiguū.
Mitte tē deorsum uox diaboli.
quasemper omnes deorsum cadere
desiderat; mitte tē inquit per
suadere potest. praecipitare
non potest.

SCRIPTUM EST ENIM QUOD
ANGELIS SUIS MANDAUIT
DE TĒ UT CONSERUENT TĒ.
ET QUIA IN MANIBUS TĒ NE
FORTE OFFENDAS AD LAPIDEM

PEDEM TUUM

Hoc in nonagesimo psalmo legimus Uerum ibi non dexpo sed uiro seo prophetia Male ergo interpretatur scripturas diabolus. ceste siuere de saluatore scriptu nouerat debuerat & illud dicere quod in eodem psalmo contra se sequitur. Super aspidem & basilis cum ambulabis. & conculcabis leonem & draconem. De angelorum auxilio quasi ad infirmu loquitur. De su conculcatione quasi tergiuersator tacet.

ET RESPONDENS IHS AIT ILLI DICTUM EST NON TEMPTABIS DNM DM TUUM

Falsas de scripturis diaboli sagittas ueris scripturarum frangit clipeis. Et notandum quod necessaria testimonia de deutero nomio tantum protulerit. Ut secundae legis sacramenta monstraret. Non temptabis inquit dnm dm tuum. suggerebatur enim tamquam homini ut signo aliquo explorare ipse quantus esset. Idest quam multum apud dm posset.

qd uiro se fit. cum fit pestis & namq; ad sanam doctrinam quando habet quod faciat homo non temptare dnm dm suum. Neque enim ipse saluator non poterat tuere discipulos suos. Quibus tamen ait. suos persecuti fuerint in una ciuitate fugite in aliam. Cuius rei prior exemplum praebuit. Nam cum potestatem haberet ponendi animam suam. Nec eam poneret nisi cum uellet. in aegriptum tamen infans postantibus parentibus fugit. & ad diem festum non euidenter sed latenter ascendit. Cum alias palam loqueretur iudaeis irascentibus & de inimicissimo animo audientibus nec tamen ualentibus in eum mittere manus. quia non dum uenerat hora eius. Qui ergo palam docendo & arguendo. & tamen inimicorum rabiem ualere in se aliquid non sinendo. di demonstrabat potestatem. Idem tamen fugiendo & latendo. hominis instruebat infirmitatem. Ne dm temptare audeat. quando habet quod faciat. ut quod cauere oportet euadat.

Et consummata omni
temptatione diabolus re
cessit abillo usq: ad tempus
Uides ipsum diabolũ non esse infu
dio pertinacem cedere uerae
solere uirtuti. & si inuidere non
desinat, tamen instare formidat.
quia frequentius refugit triumphari.
Audito itaq; dĩ nomine recessit
Inquit usque ad tempus. postea
enim non temptaturus sed apertę
pugnaturus aduenit. Quamuis
siepe antiquus hostis. postquam
menti nostrae temptationũ cesta
men influxerit. Ab ipso suo cesta
mine ad tempus recedit. Nonut
In latae malitiae finem praebeat
sed ut corda quae per quietem secura
reddiderit. Repente redienś
facilius inopinatus inrumpat.
Notandum autem. quod tribus
solum temptatoris fraudib; exposi
tis. omnem temptationem dicit
esse consummatam. quia uidelicet
his omnium uitiorum origines
amplectuntur & fontes. iohanne
attestante quiait. quia omne
quod in mundo est. concupiscentia
carnis est & concupiscentia
oculorum. & superbia uitae. &
in euangelica parabola tribus
solum reprobi negotiis. ab aeternae
uitae dapibus excluduntur.
Primus inquit dixit. Uilla emi
& necesse habeo exire & uidere
illam. & alter dixit. iuga boum
emi quinque & eo probare illa.
& alius dixit. uxorem duxi ideo
non possum uenire. Uxoris quip
pe appetitus sicut & gula ad con
cupiscentiam carnis pertinet. Uillae
emptio. quae auaritia non caret.
ad superbiam uitae respicit. Proba
tio quinq; iugorum id est corpora
lium rerum curiositas. quae est
uana gloria. ad concupiscentiam
refertur oculorum. Nam per ocu
los maxime curiositas praeualet.
Et his quidem dnis quasi fortior
facie ad faciem temptatur. Nos
uero. cum & ipsi percepto baptismate
gratia spi heremum uirtutum
adimus. Cum ieunium quadragesi
male suscipimus. id est ab inlecebris
saecularibus toto uitae nostrae
tempore continere disponimus.

uel tacitis appetimur insidiis uel
aliquando etiam proximiore
pulsamur quicum blandiens dicit
homo fortis es manduca et bibe
et similis mane uidendum est ne
nobis serpentis antiqui nescius
uenena propinet. Dicendumq:
non in pane solo uiuit homo sed
in omni uerbo dei Verum multi
concupiscentia carnis deuicta mox
auaritia pulsantur. et aliquoti
ens etiam superantur adeo ut pro
oblatis muneribus diabolum
adorare non metuant Quorum
ubi plurimi continentiam laudant
Maiores etiam personae honorant
dona tribuunt Fit ut uoluptatum
ultores filargiria uincantur. et crescente per tempus in
sania diuites quosque quos per
apesta facinora daemone plenos
agnoscunt nonmodo non execrantur et arguant sed et flexo ceruice adorent et suscipiant. Unde
dicit apostolus: Auaritiam simulacrorum esse seruitutem. Qui
si et hanc saluatoris exemplo
triumpharint. Domino uidelicet
dum suam adorando et pro
aeternis gaudiis illi soli seruiendo
Aderit et cestia uanae gloriae
pestis quae uitiorum praecedentium
uictores de suis uiribus ex
tollat Ut quasi inuistitum culmi
ne positos ulterius etiam cadere
non posse praesumant Et hoc
plane curiosis oculis dum temptare
est de suis quempiam meritis gloriari.
Contra hoc quod ipse fidem disci
pulis augens ait. cum per fece
ritis omnia quae praecepta sunt
uobis dicite serui inutiles sumus
quae debuimus facere fecimus
Quicum alibi praecipere ne
iustitiam nostram coram
hominibus faciamus in eiusdem
definitione ieiunium tantum
elimosinam atque oratione
subiunxit. Triplici scilicet
hostis telo totidem arma
defensionis obponens. Ut ieiunio
concupiscentia carnis.
Elimosinis auaritia. prae
cibus iactantia pellatur meritorum
Haec de principis euangelistae
dispensationis uno libello dixisse

sufficiat · Verum quae sequun
tur gesta uel dicta saluatoris.
non solum nostrae quiẽ · sed &
legentium commodo consulentes.
ab alio magis intueamur exor
dio Nescio quo enim modo ut
augustinus ait ita libri termino
re ficitur lectoris intentio ·
sicut labor uiatoris hospitio ·

EXPOSITIONIS IN
LUCAM LIBER PRI
MUS EXPLICIT

INCIPIT LIBER
SECUNDUS ·

ECCLESIASTICA NARRAT
HISTORIA BEATISSIMŪ
IOHANNEM APOSTOLUM
USQUE ADULTIMUM PAENE
UITAE SUAE TEMPUS · ABSQUE
ULLIUS SCRIPTURAE INDI
CIIS · EUANGELIUM PRAE
DICASSE

Sed cum trium inquit euan
geliorum & iam ad ipsum noti
tia peruenissẽt · probasse quidem
dicitur fidem & ueritatem dicto
rum ; De esse tamen uidit
aliqua · & ea maxime quae primo
praedicationis suae tempore
dñs gesserat · ; Certum est enim
quod in superioribus tribus
euangelistis haec uidentur sola
contineri · quae in eo gesta sunt
anno · quo Iohannes baptista · uel
Inclusus est incarcerem · uel puni
tus · Denique si obserues · statim
initius narrationum · posteaquã
refert matheus de quadraginta
dierum ieunio · & de temptatione
eius · continuo subiecit dicens
Audiens autem quia Iohannes
baptista traditus est · secessit ·

a iudaea & uenit ingalilaeam.
sed & marcus similiter. Posteaquā
inquit traditus est iohannes uenit
ihs ingalilaeam. Lucas uero
&iam priusquam incipiat aliquid
de actib; referre ihu. Dicit. quia
adiecit herodes super omnia mala
quae gesserat. & inclusérat iohan
nē incarcerem. Quia inquam
abhis haec uidebantur omissa.
Rogatus dicitur iohannes aposto
lus. ut ea quae praeterierant
priores. ante traditionem iohan
nis. saluatoris gesta describer&.
Et ideo dicit in euangelio. haec fecit
initio signorum ihs. iterum in
alio loco indicat dicens; Nondum
enim iohannes missus fuerat in
carcerem. Ex quibus constat
quod ea quae antequam iohannes
tradere&ur. abihū fuerant gesta
describit. His memoratae
historiae dictis. initium huiusce.
hoc est secundi nostri in lucam
libelli praemunire curauimus.
nequis legentium putar&.
ea quae per ordinem sunt
exponenda. Post dierum
quadraginta ieiunium confestim
facta. sed post aliquot ádno
miracula uel in iudaea uel ingali
laea patrata potius animaduerte
r& esse secuta.

xvii

xii ET REGRESSUS EST IHS
IN UIRTUTE SPIRITUS
INGALILAEAM ET FAMA
EXIIT PER UNIUERSAM
REGIONEM DE ILLO ET IPSE
DOCEBAT IN SYNAGOGIS
EORUM ET MAGNIFICABATUR
AB OMNIBUS.

Uirtutem spiritus signa miracu
lorum dicit, sicut & alibi iudaei
admirantes. Unde inquiunt huic
sapientia haec & uirtus. Sapiencia
iudelic& ad doctrinam. uirtutem
uero ad opera referentes. Quae
utrq; pariter & in hoc loco iungun
tur. dum ihs & in uirtute spi ingres
sus esse & in synagogis eorum
docuisse perhib&ur. Unde merito
& magnificatur a praesentibus.
& per absentes quosque fama

uulgatus asseueratur · quod non
utiq; nisi praecedentibus factorum
dictorumue fieri possit indicis
sed horum tempus & ordinem in
Iohannis ut dictum est euangelio
quisque quaesierit inueniet ·
Cuius ut cetera praetermittens
unum solummodo testimonium
ponam · Cum uenisset inquit
in galilaeam exceperunt eum
galilaei cum uidissent omnia
quae fecit in hierosolimis in die
festo · Notandum sane quod
primo ihm uirtutem spis demons
trasse · & post doctrinae gratiam
ministrasse · Primo deuirtutibus
famam egressam & sic doctrinam
magnificatam esse commemo rat
iuxta ordinem uidelicet · quem
& in actibus apostolorum breui
ter commendare curauit ·
Quae coepit ihs facere &
docere · Prius enim facere
& postea posuit docere ·
Nequi doctor auditoribus
suis quae nondum factis
ipse patrarit imperare
praesumat ·

XVIII ET UENIT NAZARETH UBI
ERAT NUTRITUS ET INTRAUIT
SECUNDUM CONSUETUDINEM
SUAM DIE SABBATI IN SYNA
GOGAM

Sinagoga grecae latinae dicitur
congregatio · Quo nomine non
solum adfluentium turbarum con
uentum · sed & domum qua ad audi
endum dicendumue diuerbum
conueniebant iudaei appellare
solebant · Unde dns ad annam
pontificem · Ego semper inquit
docui in sinagoga & in templo
quo omnes conueniunt iudaei ·
sicut & nos ecclesias fidelium
& loca & choros uocitamus ·
Verum differt inter sinagogam
quae congregatio & ecclesiam
quae conuocatio interpretatur ·
quod uteris instrumenti populus
utroq; uocabulo · Noui autem tantum
ecclesia nuncupatur · quia uidelicet
& pecora & inanimae quaeq; res
congregari in unum possunt · Con
uocari autem nonnisi ratione utentia
possunt · Ideoq; nouae gratiae populum
quasi maiori dignitate praeditum ·

rectius conuocatū in unitatem
fidei quā congregatum dicere Idē
ecclesiam quā synagogā nominare
apostolicis scriptoribus & doctoribus
usum est. Confluebant autē die
sabbati in synagogis. Ut iuxta
quod dñs praecipit. Vacate & uidete
qm̄ ego sum ds. feriatis mundi nego
tiis admeditanda legis monita
quibus corde residerent.

Cuius eo die deuotionis agendae
hactenus in ecclesia perdurat indicū.
quae ad memoriam prisce relegio
nis canticū deutero nomii in quo
uniuersus uberis populi status
quid uidelicet offenso quid propi
tio dō meruerit continetur
non nullis in locis sabbato dicere
consueuit. alioquin esset praeposterum ut priorib; septimanae
dieb; prophetarum dictis carminib;
morsi ultimum dicerētur. Intra
uit ergo ihs die sabbati in synagogam. Utritum legis mosaicae
cumulo gratiae caelestis adimplere.

Et surrexit legere et
traditus est illi liber
prophetae esaiae.

Indicium quidem humillimae
dispensationis est quad inter ho
mines ministrare non ministrari
uenerat. quod etiam lectoris sus
cipere non dedignatur officium
sed altiore prouidentia lucas
alectione & explanatione pro
phetae gesta dñi scripturis in
choauit. Quia scilicet omnis pro
phetae scriptura a dipsum usq;
pestingens. per ipsum nobis aperien
da & in ipso constiterit adimplenda
Unde & utrumq; hoc in euangelii
sui fine manifestius explicat
cum posito prius dicto saluatoris
qm̄ necesse est impleri omnia
quae scripta sunt in lege mosi
& prophetis & psalmis deme mox
ipse subiunxit Tunc aperuit
illis sensum ut intellegerent scrip
turas. surrexit igitur legere ihs
ut quos Noua signorum operatio
ne non uestierat uel prophetica
lectionis adtestatione corrigere.

Et ut reuoluit librum
inuenit locū ubi scriptum erat

Pulchrae librum prophetae
clausum accipit sed reuolutū legit

quia mysterium incarnationis suae
prophetarum uoce praescriptum.
et prius suscepit exhibendum. et
post intellegendum mortalib; aperuit.
SPIRITUS DNI SUPER ME
PROPTER QUOD UNXIT ME
EUANGELIZARE PAUPERIB;
MISIT ME PRAEDICARE
CAPTIUIS REMISSIONE
ET CAECIS UISUM
Loquens supra deuotione
gentium et ecclesiae confirma
tione per prophetam saluator cum
inter cetera dicere Ego dns in
tempore eius subito faciam istud.
Confestim hoc quod hic lectum
est intulit. Spis dni super me non
quo dns dis habeat dnm dm. sed
quo iuxta dispensationem carnis
adsumpte dicat ea quae humilia sunt.
Adquem psalmista iam dixerat. Di
lexisti iustitiam et odisti iniquitatem.
propterea unxit te ds ds tuus oleo
laetitiae prae consortibus tuis.
Quando enim consortes nominantur
naturam carnis intellege qua
ds consortes substantiae suae nos
habet. et quia erat unctio
spiritalis et nequaquam humani
corporis ut fuit in sacerdotibus
iudaeorum idcirco praeconsortib;
id est ceteris sanctis unctus esse
memoratur. Cuius unctio illo
explicata est tempore quando bapti
zatus est in iordane. et spis sanc
tus in specie columbae discendit
super eum et mansit in illo.
Unctus est igitur oleo spiritali
et uirtute caelesti ut paupertatem
conditionis humanae thesauro
resurrectionis rigaret aeterno.
Captiuitatem mentis auferret et
caecitatem inluminaret animo
rum. Beati inquiens pauperes
quia uestrum est regnum di.
Et iterum. suos filius liberaue
rit uere liberi eritis. Et iterum.
Qui sequitur me. non ambulabit
in tenebris sed habebit lumen uitae.
DIMITTERE CONFRACTOS
IN REMISSIONEM PRAEDI
CARE ANNUM DNI ACCEP
TUM ET DIEM RETRIBUTIONIS.
Sacrificium inquit do spis
contribulatus. cor contritum
et humiliatum ds non spernit.

Atque ideo missum siue unctum
sedicit admedendum confractis
siue contritis corde iuxta quod
& psalmista deillo quisanat inquit
contritos corde & alligat con
tritiones eorum Uel ceste dimit
tere confractos in remissionem
eos quilegis pondere grauii atq;
inpostabili fuerant depressi
releuare atque in remissionem
uenit gratiae spiritalis admittere
Et hoc ipsum est praedicare
annum dni acceptum
Tunc enim uerus iobelei id est
libestatis annus aderat
Tempus uidelicet ecclesiae quo
Incorpore uersata peregrinatur
ádno, De quo psalmista canit.
Benedices coronā anni benigni
tatis tuae Neque enim ille quo
dns praedicabat solus fuit ac
ceptabilis sed etiam iste quo
praedicat apostolus dicens Ecce
nunc tempus acceptabile Ecce
nunc dies salutis Post annum
sane dni acceptabilem etiam die
retributionis extremae praedicat
dicens Filius enim hominis uenturus
est in gloria sua cum angelis
suis & tunc redet unicuiq;
secundum opus eius Ad cuncta
igitur haec euangelizanda uel
agenda Ideo se dicit missum quia
spis dni est super eum.

Et cum plicuisset librum
reddidit ministro et sedit
Librum dns omnib; qui ad
erant audientibus legit
Lectum uero ministro reddidit
quia sicut ipse alibi testatur
Cum esset in mundo palam
locutus est mundo semper
docens in sinagoga & in templo
quo omnes Iudaei conuenire
consueuerant sed ad caelestia
regressurus his qui abinitio ipsi
uiderunt & ministri fuerunt
sermonis euangelizandi officiū
tradidit, Et bene stans quidem
legit sed libro reddito resedit.
Stare enim operantis sedere
quiescentis uel iudicantis est quia
dns ihs xps ut uiam nobis scientiae
quae de se erat scripta patefaceret
Ad tempus in carne dignatus
est operari Peracto autē piae

dispensationis officio discipulos
suae doctrinae sequaces elegit
seque supernae quietis solio resti
tuit. Unde et nunc occulto iu
dicio cuncta dispensat et in fine
totius saeculi iudex manifestus
appareat simul exemplum mis
ticae proponens ut uerbi quisq;
praedicator eiusdem sit etiam
factor. Surgat legat et resedeat
hoc est operetur praedicet et sic
praemia quietis expectet. Et notan
dum quia librum ipse reuolutū
legit. Ministro autem plictum
reddidit. quia et ecclesiam suā
misso a patre spiritu ueritatis
docuit in omnem ueritatem. et
tamen non omnibus omnia dicen
da sed pro captu audientium
uerbum doctori dispensandum
suo praemonebat exemplo. Cū
ait multa ~~habeo uobis~~ habeo uo
bis dicere sed non potestis illa
portare modo

ET OMNIUM IN SYNAGOGA
OCULI ERANT INTENDENTES
IN EUM. COEPIT AUTEM DICERE
AD ILLOS QUIA HODIE IMPLETA
EST HAEC SCRIPTURA IN
AURIBUS UESTRIS.

Ineo utique impleta quia sicut
illa praedixerat et magna faciebat
et maiora dnis euangelizabat. Quod
igitur maius quaerimus testimo
nium quam quod se fuisse qui lo
cutus est in prophetis propria uoce
signauit remouens sacrilegia per
fidorū. qui alium dm dicunt ueteris
testamenti alium noui. Uel qui
initium xpi dicunt esse de uirgine
Quomodo enim coepit ex uirgine
qui ante uirginem loquebatur.

XXI ET OMNES TESTIMONIUM
ILLI DABANT ET MIRABANTUR
IN UERBIS GRATIAE QUAE
PROCEDEBANT DE ORE ILLIUS,

Testimonium illi dabant adtestan
do illum uere ut dixerat
eum esse de quo cecinere pro
phetae. Uere spis sci gratia
per unctum. uere se pauperes
caecos captiuos atque confractos
illius per omnia indigere muneribus.

ET DICEBANT, NON NE HIC
EST FILIUS IOSEPH.

Quanta nazarenorum caecitas

quieum quem inuerbis factisq;
xpm esse cognoscunt / ob
generis tantum notitiam con
temnunt / quorum tamen error
salus nostra est / & hereticorum
condempnatio; Iudaeis enim
cernebant hominem ihm xpm /
& hunc filium ioseph / & iuxta
alias euangelistas / fabrum uel
fabri clamarent filium;
Inter quae intuendū / quare xps
in carne apparens / fabri filius immo
faber appellari uoluerit; sanoq;
intellectu sentiendum / quod & iam
per hoc seculis ante saecula filiū
esse docuerit / qui fabricator omni
um in principio in principio
creauit ds caelum & terram,
Nam & si humana non sunt
comparanda diuinis / Trpus
tamen integer est / quia pater
xpi igni operatur & spiritu;
Unde & de ipso tamquam de
fabri filio / praecursor suus ait,
Ipse uos baptizabit in spū scō
& igni / qui indoma magna huius
mundi / diuersi generis uasa fa
bricat. Immo uasa irae / spiritus
igne moliendo / in misericordiae
uasa commutat; Unde bene mala
chias cum ex persona patris dicere /
Ecce mittam angelum meum
& praeparabit uiam ante faciem
meam / & statim ueniet ad templū
suum dominator quem uos quae
ritis / Post pauca subiunxit atque ait;
& sedebit conflans & emundans
argentum / & purgabit filios leui /
Et conflabit eos quasi aurum &
quasi argentum, sed huius sacra
menti Iudaei ignari / diuinae uir
tutis opera / prosapiae, Carnalis
contemplatione dispiciunt /
sicut non solum ex praecedentib;
ipsorum / sed & iam ex subsequentib;
dni uerbis appar & cum subditur,
xx ETAIT ILLIS, UTIQUE DICITIS
MIHI HANC SIMILITUDINEM
MEDICE / CURA TEIPSUM.
QUANTA AUDIUIMUS FACTA
IN CAPHARNAUM / FAC ET HIC
IN PATRIA TUA
Quorum in sina perfidia / sanam
lic & nesciens fidem confitetur /
quae dnm xpm fabrum
cognominat & medicum,

Faber est enim uerus quia omnia
per ipsum facta sunt;
Medicus est quia omnia per ipsum
restaurata sunt in caelis & in terra,
Et sicut de se ipse testatur Non ha
bent opus sani medico sed male haben
tes; Et quia diximus quo instrumen
to fabricandi dicamus & quo utatur
genere medicandi; Praeteriens
uidit caecum a natiuitate expuit
in terra & fecit lutum de sputo
lenuitq; super oculos eius & dixit
ei, uade laua in natatoria siloae
quod interpretatur missus, abiit
ergo & lauit & uenit uidens.
Agnosce igitur magnae modū
medicinae & gaude quia per
hanc inluminari meruisti,
Lutum de terra caro xpi est
sputum de ore diuinitas eius est
quia caput xpi dr; sputum luto
inmixtum nos inluminat in nata
toria siloae baptizatos quia uer
bum caro factū est & habitauit
in nobis & uidimus gloriam
eius quam prius tenebris arcen
tibus conprehendere non po
teramus; Per fabrum ergo xpm.
creatus es ut esses; per medicum
xpm recreatus es ut post uulne
ra sanus esses, Qui ab inriden
tibus quidem ciuibus se ipsum
curare hoc est in sua patria
uirtutes facere monetur sed
non otiose ab euangelista
alio excusatur quia non pote
rat ibi uirtutem ullam facere
nisi paucos infirmos in positis
manibus curauit, Et miraba
tur propter incredulitatem
illorum Ne fortasse quis uilio
rem nobis fieri debere patriae
putet & affectum, Amabat
itaque ciues sed ipsi se caritate
patria qui libuere priuabant.
xxi Amen dico uobis
quia nemo propheta
acceptus est in patria sua,
Prophetam dici in scripturis
dnm xpm & mors eius testis est.
Qui autem prophetam uobis suscita
uit dr uester de fratribus uestris
tam quam me ipsum audietis;
Non solum autem ipse qui
caput & dns est prophetarum
sed & helias hieremias ceteriq;

prophetae minores in patria
quam in exteris ciuitatibus habiti
sunt quia prope modum natu
rale est ciues semper ciuib:
inuidere. Non enim considerant
praesentia uiri opera sed fra
gilem recordantur infantiam
quasi non et ipsi per eosdem
aetatis gradus ad maturam
aetatem uenerint.

XXII IN UERITATE DICO UOBIS
MULTAE UIDUAE ERANT
IN DIEBUS HELIAE IN ISRAHEL
QUANDO CLUSUM EST
CAELUM ANNIS TRIBUS
ET MENSIBUS SEX CUM FACTA
ESSET FAMES MAGNA IN
OMNI TERRA ET AD NULLA
ILLARUM MISSUS EST HELI
AS NISI IN SAREPTA SIDONIAE
AD MULIEREM UIDUAM.

Non inquit hoc quod diuina
fastidiosis ciuibus beneficia sub
traho prophetarum gestis aduer
satur quia sicut fame quondam
omnem terram praeemente ne
mo est in iudaea reppertus helyae
dignus hospitio sed exter aegenas
est uidua quaesita quae ob fidei
gratiam a tanto propheta uisitari
deberet et sicut multis ibidem leprosis
neman tantum syrus quia deuote
quaesierat abhelisaeo prophetacu
rari promeruit sic et uos non
alia quam inuidiae perfidiaeq;
causa superno munere priuabit.
Quorum si facta prophetarum
etiam allegorice discusseris
inueniesq; profecto dnm in patriae
suae aquirere ceptus non est per
fidia superbiam notasse iudaeorū
Nomine uero capharnaum quae
ager consolationis interpretatur
gentium praedicasse salutem.
Ubi maiora cotidie signa per
apostolos apostolorum q; successo
res. Non tam incporū quam in
animarū sanatione patuerunt.
Igitur uidua ad quam helyas missus
est gentium designat ecclesiam
quae a suo diuitiis conditore deserta
populum rectae fidei nescium quasi
pauperē filium egena sti pe nutri
bat. Id est uerbo fructus expeste
docebat. Donec aduenienis sermo
propheticus qui exsiccato uellere

israhelis/ut pote clausa caeli tanta
fame periclitabatur In iudaea
pascerentur ibi simul & pascerent/
& receptus uidelicet a credentib;/
& reficiens ipse credentes,
Unde bene haec eadem uidua/
de sarepta sidoniae dicitur esse
morata; Sidonia quippe uenatio
inutilis sarepta uero incendium/
uel angustia panis interpretatur/
Quia ubi abundauit peccatum/
super abundauit gratia Ubi reb;
superuacuis adquirendis/ quasi
aucupandi cura inpendebatur/
ubi dirae sitis incendium/ panis
que spiritalis antea fiebat an
gustia/ ibi farina oleumque
ore prophetico benedicitur/ id est
fructus & hilaritas caritatis/
siue gratia corporis dominici/
& chrismatis unctio indefectiuo
uerbi caelestis munere
fecundatur; Cuius hactenus
inuasis oleum gaudii spiritalis
& benedictionis farina non
defecit/ ceteris quae non cre
dunt gentibus/ inopia panis
diuini miseris & uenatui debitis

inutilis; Nam & ipsa pulcherrime
mysticum sibi priusquam morte
retur panem factura/ duo se ligna
colligere uelle testatur; Non
solo ligni nomine/ sed etiam
numero lignorum signum cru
cis exprimens/ quo nobis est panis
uitae praeparatus aeternae;

ET MULTI LEPROSI ERANT
IN ISRAHEL SUB HELISAEO
PROPHETA/ ET NEMO EORUM
MUNDATUS EST NISI NEMAN
SYRUS

Quia nota est historia/ de mysterio
necesse est paucis intimemus;
& neman iste syrus/ qui inter
pretatur decor/ populum demons
trat nationum/ quondam per
fidiae scelerum q; lepra maculosum/
sed per sacramentum baptismatis
ab omni mentis & corporis foedi
tate purgatum/ qui captae con
silio puellae/ hoc est inspirationis
supernae gratia/ quam iudaei
conseruare non ualentibus
gentes rapuere salutem
sperare commonitus/ septies
lauari iubetur/ Quia nimirum

solum baptismi genus quod ex
spiritu sancto regenerat saluat;
Unde iure caro eius post
lauacrum uelut caro pueri
parui apparuisse memoratur/
siue quia cunctos in xpo
baptizatos/ inunam parit
gratia mater infantiam./
seu magis ille sit intellegen
dus puer/ de quo dictum est/
, Paruulus natus est nobis/
, filius datus est nobis./
Cuius corpori per baptismum
tota credentium suboles
adunatur; Et ut cuncta hic
baptismi scires sacramenta
praemonstrata/ in quo abre
nuntiare satanae/ fidem con
fiteri praecipimur/ Negat se
neman ultra dis alienis litaturū/
soli per omnia dno seruiturus;
Pastem quoq; terrae sanctae
secum tollere gaudet/ quia bapti
zatos opostet dominici quoq; cor
poris participatione confirmari;
Merito igitur neman/ cuius dum
aqua corpus alluitur/ fide pec
tus abluitur/ Idest populus
gentium/ Iudaeis lepra con
tumaciae squalentib; antefertur/
Merito uidua sarepthena idest
ecclesia/ ligno crucis refici
desiderans/ Iudaeis fame uerbi per
euntib; / pane sacro sancti corporis
& uuu ficis spiritus unctione
recreatur/ probatur q; dnis non
obsuam inpotentiam ciuibus/ sed
ob eorū inuidentiam uistutum
dona negasse/ atque hoc exemplo
totam postremo gentem/ non quia
non amarentur/ sed quia ipsa se amari
non amarent/ abeo derelictam/
doctorib; scilicet inde ob saluationē
gentium toto orbe dispersis/
sed quod dnis uerbo de iudaeis/
hoc ipsi de se iudaei facto testan
tur, Nam sequitur;
Et repleti sunt omnes
in synagoga ira haec
audientes/ et surre
xerunt et eicerunt illū
extra ciuitatem,
Sacrilegia quippe iudaeorum/
quae multo ante dnis praenunti
auerat per prophetam dicens/
, retribuebant mihi mala pro bonis.

In euangelio doc& esse complea,
Nam cum ipse per populos
beneficia diffunderet Illi iniurias
inrogabant; Nec mirum si
perdiderunt salutem qui eice
runt de suis finibus salutarem;
Moralis enim dns & qui
docuerit exemplo sui aposto
los suos omnib; omnia fieri.
Nec uolentes repudiat nec inui
tos alligat nec eicientib; reluctat
nec rogantibus deest sic gera
senos alibi cum uisitates eius sus
tinere non possent quasi infir
mos & ingratos reliquit.
Simul intellege non ex necessita
te fuisse sed uoluntariam corpo
ris passionem Nec captum a iu
daeis sed a se oblatum; & enim
quando uult capitur quando
uult labitur quando uult suspendi
tur quando uult non tenetur
Et duxerunt inquit illum
usque ad supercilium
montis supra quem ciuitas
illorum erat aedificata
ut praecipitarent eum ipse
autem transiens per medium

illorum ibat,
Opeior magistro discipulorum
heredit diabolus uerbo dnm
temptat Iudaei facto; Ille dicit
mitte te. Isti adoriuntur ut
mittant, Et quidem dns super
cilium montis praecipitandus
ascenderat sed per medium illorum
mutata subito uel obstupefacta
furentium mente discendit quos
adhuc sanare quam perdere
malebat. Ut cassata uidentes suae
coepta nequitiae a poscenda dein
ceps eius morte desisterent,
Nec dum enim uenerat hora pas
sionis quae non quolib& sabbato
sed in parasceue paschae futura
exiterat, Nec dum locum pas
sionis qui non in nazar&h sed hie
rosolimis hostiarum sanguine
figurabatur adierat. sed nec hoc
genus mortis quo crucifigendus
a saeculo praeconabatur elegerat,
Non igitur a nazareis praecipitari
non ab hierosolimitis lapidari.
Non inter pueros b&hleemitas ab
herode perimi non alia uel alia
uoluit morte consummari; Quod

enim taly moste / regiae potestatis
indicium / quo fidelium frons ar
mar & ur emineret / sed solum crucis
expectatum est uexillum / cuius
figura & celerrimo dexterae
motu contra maligni hostis
temptamenta depingi / & ipsa
nihilominus figura monarchiae
singularis potiuss & trpus haberi /
Utquomodo triumphum crucis
exponens apostolus ait / In nomi
ne ihu xpi omne genu flectatur /
caelestium & terrestrium & in
fernorū. hoc est enim quod eius
dem crucis cacumina caelos
tendunt. ima p & unt / infer os
cornua terram tegunt.

xiii

xxiii. Et descendit in capharnaum
ciuitatem galilaeae ibique
docebat illos sabbatis,
Uide clementiam dni saluatoris,
Nec indignatione commotus / nec
scelere offensus nec iniuria uiolatus
iudaeam deserit. quin & iā inmemor
iniuriae / memor clementiae.
Nunc docendo / nunc liberando /
nunc sanando infidae plebis
corda demulc & ; Quod autem
sabbatis maxime medicinae
doctrinae q: suae dona frequentat /
doc & se non sub lege esse sed su
pra legem. qui eandem quoque
legem adimplere. Non autem
soluere uenerit. Nec iudaicum eli
gere sabbatum / quo uel ignem
accendere. uel manum pedemq;
mouere non liceat. seduerum
sabbatum dilectamq; dno esse
requiem. si saluti studentes ani
marum / ab opere seruily. id est
a cunctis contineamus inlicitis.
Et stupebant in doctrina
eius quia in potestate
erat sermo ipsius
Sermo doctoris in potestate fit
cum ea quae doc & operatur; Nā
quiactis ipse sua dicta destruit.
contemnitur; Cui contra docto
rem instituens Apostolus ait;
Nemo adulescentiā tuā contemnat;
singulariter autem dns ac princi
paliter solus ex potestate bona locu
tus est. quia ex infirmitate mala
nulla commisit. Ex diuinitatis
quippe potentia habuit / id
quod nobis per humanitatis suae

Innocentiam ministrauit.

Aliter inpotestate erat sermo ipsius: siue ut alius euangelista dicit, Erat docens eos sicut potestatem habens & non sicut scribae, quae per legem didicerant, quo scribe praecepta populis dabant, ipse uero quasi auctor impl&corq; legis uel mutando uel augendo quae minus uidebantur libere agendo substituit.

LXXV Et in synagoga erat homo habens daemonium inmundum.

Bene in synagoga homo erat qui spm inmundum habebat, quia spm sm amiserant, introierat enim diabolus unde xps exierat. sicut &iam nunc quidam dicunt se iudaeos esse & non sunt sed sunt sinagogae satanae.

Et exclamauit uoce magna dicens, sine quid nobis et tibi ihu nazarene.

Paululum inquit ame uexando quiesce cui nulla est cum nostra fraude societas; Et uere, quae enim participatio luci ad tenebras. quae communicatio xpi ad belial

Uenisti perdere nos, scio te qui sis scs di,

Non uoluntatis ista confessio est quam praemium non sequitur confitendi, sed necessitatis extortio quae cogit inuitos; Et uelut si serui fugitiui, post multum temporis dominum suum uideant, nihil aliud nisi de uerberibus depraecantur, sic & daemones cernentes dnm interris reppente uersari ad iudicandos se uenisse credebant, praesentia saluatoris tormenta sunt daemonum,

Et increpauit illum ihs dicens, obmutesce et exi ab illo,

Qm inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Ideo contra ipsum mortis auctorem primo debuit medicina salutis operari. Primo lingua serpentina ne ultra uirus spargere & obcludi. Ac deinde femina quae primą seducta est a carnalis concupiscentiae febre curari. Tertio uir qui male suadentis dicta

contugis audiuit ab erroris sui
lepra castigari. Ut ipse apud
hunc euangelistam esset ordo
restaurationis qui fuerat &
casus

ET CUM PROIECISSET ILLU
DAEMONIUM IN MEDIUM
EXIIT A BILLO NIHIL QUE
ILLI NOCUIT

Diuina permissione liberan
dus a daemone homo proici
tur in medium, ut uisus
patefacta saluatoris plures ad fide
uiamque salutis inuitet, sed quod
dicitur nihil q; illum nocuit uide
tur repugnare marco qui ait,
Et discerpens spm inmundus & ex
clamans uoce magna exiuit abeo,
Nisi intellegamus hoc dixisse mar
cum discerpens eum quod lucas
dixit. & cum proiecisset illum
in medium ut quod secutus ait
nihil q: eum nocuit intellegatur
quia iactatio illa membrorum
atq; uexatio non eum debilitauit
sicut solent exire daemonia
etiam quibusdam membris am
putatis aut euulsis. Unde merito
pro tam integra restitutione
sanitatis qui aderant pauentes
tam etsi nondum credentes ad in
uicem dicebant,

QUIA IN POTESTATE ET UIRTUTE
IMPERAT SPIRITIBUS IN
MUNDIS ET EXEUNT.

Expellere enim daemonia &
homines sci sed in uerbo di possunt.
ipsum autem di uerbum propria
potestate uirtutes operatur.

SURGENS AUTEM DE SYNAGO
GA INTROIUIT IN DOMUM SIMO
NIS. SOCRUS AUTEM SIMONIS TENE
BATUR MAGNIS FEBRIBUS.

Siuirum a daemonio liberatum
moraliter animum ab inmunda
cogitatione purgatum significa
re dixerimus. Consequenter
femina febribus tenta sed ad
imperium dni curata carnem
ostendit a concupiscentiae suae
feruore per continentiae
praecepta frenatam.

Omnis enim amaritudo & ira
& indignatio & clamor &
blasphemia spiritus inmundi
furor est. fornicatione uero

, In mundiciam libidinem concu
, piscentiam malam & auaritiam
quae est simulacrorum seruitus
febrem inlecebrosae carnis intellege

ET TROCAUERUNT ILLUM PRO
EA, ET STANS SUPER ILLAM
IMPERAUIT FEBRI ET DIMI
SIT ILLAM,

Modo saluator rogatus modo
ultro curat aegrotos
Ostendens se contra peccatorum
quoque passiones & praecib; sem
per adniuere fidelium & ea quae
ipsi minime in se intellegunt uel
intellegenda dare uel & iam non
intellecta dimittere Juxta quod
psalmista postulat; Delicta quis
intellegit ab occultis meis munda
me dne;

ET CONTINUO SURGENS
MINISTRABAT ILLIS,

Naturale est febricitantib;
incipiente sanitate lascescere &
aegrotationis sentire molestiam;
Uerum sanitas quae dni con
fertur imperio simul tota redit
Non solu ipsa redit sed & tanto
robore comitante ut eis continuo
quise adiuuerant ministrare
sufficiat & iuxta legem tropo
logiae membra quae seruierant
inmunditiae adinimicitatem ut
fructificarent mosti seruiant
iustitiae inuitam aeternam,

Cum sol autem occidisset
omnes qui habebant in
firmos uariis languoribus
ducebant illos ad eum, at
ille singulis manus inpo
nens curabat eos

Solis occubitus passione mortemq;
, significat illius qui dixit, quamdiu
, in mundo sum lux sum mundi; &
sole occidente plures daemoniaci
quam ante plures sanantur aegroq;

Quia qui temporaliter in carne
uiuens paucos iudaeorū docuit
Calcato regno mortis omnib; per
orbem gentib; fidei salutisq; dona
transmisit, cuius ministris quasi
uitae luceisq; praeconib; psalmista
canit; Iter facite ei qui ascendit su
per occasum; super occasum quippe
dns ascendit quia unde in passione
occubuit Inde maiorem suam
gloriā resurgendo manifestauit;

xxvi. EXIEBANT ETIAM DAEMONIA
A MULTIS CLAMANTIA ET
DICENTIA: QUIA TU ES FILIUS DI;
ET INCREPANS NON SINEBAT
EA LOQUI: QUIA SCIEBANT IPSUM
ESSE XPM;

Daemonia filium di confitebantur: & attestante euangelista sciebant ipsum esse xpm. Quia quē dierum quadraginta ieunio fatigatum: diabulus hominem cognouerat nec temptando ualebat: an & di filius esset & experiri: Iam nunc per signorū potentiā uel intellexit: uel potius suspicatus est esse filium di; Non igitur Ideo iudaeis eum crucifigere persuasit: quia xpm siue di filiū non esse putauit: sed quia se moste illius non praeuidit esse damnandum; Vere enim de hoc misterio a saeculis abscondito dicit apostolus: Quod nemo principum huius saeculi cognouit; si enim cognouissent numquā dnm gloriae crucifixissent; quare autē daemonia dns se loqui prohibebat: psalmista manifestat: Quait; Peccatori autem dixit ds; quare tu enarras iustitias meas &c&cera

Nequis dum praedicantē audit sequatur errantem; Improbus enim magister est diabolus: qui falsa ueris saepe permisc&: Vt specie ueritatis testimoniū fraudis obtexat; Alius autē non solū daemones: qui inuiti confitebantur iubentur silere de xpo: Sed & illi qui abeo sanati sponte confiteri uolebant: Immo ipsi apostoli quieum post resurrectionē toto erant orbe praedicaturi: ante passionē eius praecipiuntur omnino reticere de illo: Ne diuina uidelic& maiestate praedicata passionis dispensatio differetur: & dilata passione salus mundi: quae per hanc futura erat negaretur;

xxvii. FACTA AUTEM DIE EGRESSUS
IBAT IN DESERTUM LOCUM:
ET TURBE REQUIREBANT
EUM: ET UENERUNT USQUE
AD IPSUM; ET CETERA

Si occasu solis dni mors exprimitur: quare non die redeunte resurrectio illius indicetur: Cuius manifestata luce

acredentium turbis inquiritur
& ingentium deserto inuentus
ne abeat dicitur maxime cum
haec prima sabbati quo resurrectio
caelebrata egressio quaesitio & in
uentio contigerit;

XV
XXVIIII FACTUM EST AUTEM CUM
TURBE INRUERENT IN EUM UT
AUDIRENT UERBUM DI ET IPSE
STABAT SECUS STAGNUM
GENNESARETH;

Stagnum gennesar & h idem
dicunt esse quod mare galilaeae
uel mare tiberiadis sed mare gali
lilaeae ab adiacente prouintia
dicitur mare tiberiadis a proxima
ciuitate quae olim chenner & h uoca
ta sed abhero de tetrarcha instau
rata in honorem tiberii caesa
ris tiberias est appellata;
Porro gennesar alaci ipsius
natura qua crispantibus aquis
de se ipso sibi excitare auram
perhibetur graeco uocabulo
quasi generans sibi auram
dicitur; Neque enim in stagni
morem sternitur aqua sed
frequentibus auris spirantibus
agitatur haustu dulcis & ad
potandum habilis; sed hebreae
linguae consuetudine omnis
aquarum congregatio siue
dulcis siue salsa mare nuncupatur;
Qui lacus inter fluente iordane
CXL stadiis in longitudinem &
XL extenditur in latitudinem;
Quia ergo stagnum siue mare
praesens saeculum designat
dns secus mare stat. Postqua
uitae labentis mortalitatem
deuincens in ea qua passus est
carne stabilitatem perpetuae
quietis adiit;
Turbarum conuentus ad eum
gentium infide concurrentiu.
tripus est. De quibus isaias
Et fluent inquit ad eum omnes
gentes & ibunt populi multi & dicent;
Uenite & ascendamus ad montem dni;

ET UIDIT DUAS NAUES STANTES
SECUS STAGNUM;

Quae naues secus stagnum
positae circum cisionem &
praeputium figurant;
Quas bene ihs uidisse perhibetur
quia in utroque populo nouit dns

qui sunt eius eorumque cor
a fluctibus saeculi huius adfuture
uitae tranquillitatem quasi ad
soliditatem litoris uidendo. hoc est
misericorditer uisitando prouehit;

PISCATORES AUTEM DESCEN
DERANT ET LAUABANT RETIA.

Piscatores sunt ecclesiae docto
res quinos rete fidei conpre
hensos de profundo ad lumen
elatos quasi pisces litori. sic terrae
uuentium aduehunt, quasi
enim quaedam retia piscantium
sunt complexae praedicantium
dictiones quae eos quos ceperint
in fide infine non amittant. Unde et
retia quasi retinentia sunt uoca
ta, sed haec retia modo laxantur
in capturam modo lota plicantur.
quia non omne tempus est habile
doctrinae sed nunc exerenda
lingua doctori non sum et cura
gerenda

ASCENDENS AUTEM IN UNAM NAUEM
QUAE ERAT SIMONIS ROGAUIT
EUM A TERRA REDUCERE PUSILLUM
ET SEDENS DOCEBAT DE NAUICU
LA TURBAS;

Nauis simonis est ecclesia
primitiua de qua paulus ait
, Qui enim operatus est petro
, in apostolatum circumcisionis
, operatus est et mihi inter gentes
bene una dicta quia multitudi
, nis credentium erat cor et anima
una de qua docebat turbas quia
de auctoritate ecclesiae doce
usque hodie gentes;

xxx UT CESSAUIT AUTEM LOQUI
DIXIT AD SIMONEM DUC IN
ALTUM ET LAXATE RETIA UES
TRA IN CAPTURAM;

Quod primo rogauit simonem
naue a terra reducere pusillu
significat uel temperate utendu
uerbo ad turbas ut nec terrena
eis praecipiantur; Nec sic a terre
nis in profunda sacramentorum rece
datur ut ea penitus non intellegat
uel prius in proximis regionib; gen
tib; praedicandum ut quod dicit i tem
porto. Duc in altum et laxate
retia uestra in capturam.
Ad remociores gentes quibus
postea praedicatum est
pertinet;

Et respondens simon dixit
illi; Praeceptor per totam nocte
laborantes nihil cepimus in
uerbo autem tuo laxabo rete;
Nisi dns aedificauerit domum
in uano laborant qui aedificant
eam; Nisi dns cor inlustrauerit
auditorum doctor in nocte
laborat. nisi in uerbo gratiae
supernae laxata fuerint instru
menta disputationum frustra
uocis suae praedicator iaculum
mittit. Quia fides populorum
non sapientia uerbi conposita sed
diuinae uocationis munere prouenit;
Et cum hoc fecisset con
cluserunt piscium multi
tudinem copiosam; ruebat autem rete eorum
Prae multitudine piscium
Rete rumpebatur. quia nunc
ad confessionem fidei. etiam
cum electis reprobi tanti
intrant. qui ipsam quoque
ecclesiam heresibus scindant;
Rumpitur autem rete
sed non labitur piscis.
Quia suos dns etiam inter
per sequentium scandala seruat;

Et annuerunt sociis qui
erant in alia nauigio ut uenirent
et adiuuarent eos;
Alia nauis ut praediximus
est ecclesia degentibus quae
& ipsa non sufficiente una
naucula piscib; impletur electis
quia nouit dns qui sunt eius.
Et apud ipsum certus est suorum
numerus electorum;
Dumq; tot in iudaea credituros
non inuenit quot ad fidem
uitamq; praedestinatos
nouit aeternam. Quasi aliae
nauis receptacula piscib; quae
rens suis corda quoq; gentium
fidei gratia replet; Et bene rupto
rete socia nauis aduocatur. qm
ante iudas prodidit. ante simon
magus pisces nequissimi capti
sunt. ante ananias & saphira.
fidei rete subdole tentabant ingredi
ante ut iohannes testatur.
multi discipulorum eius abie
runt retro. etiam non cum illo
ambulabant; Ac de inde barna
bas & paulus. ad gentium sunt
apostolatum secreti

ET VENERUNT ET IMPLEVERUNT
AMBAS NAVICULAS ITA VT
MERGERENTUR

Harum implio nauium usq;
in finem sieculi crescit sed quod
impliae merguntur hoc est in
submersione praemuntur Non
enim submersa sed tamen sunt
periclitata Apostolus exponit
dicens In nouissimis dieb; erunt
tempora periculosa & erunt
homines seipsos amantes &c cetera
Nam mergi naues est homines
in saeculum ex quo elati perfi
dem fuerant morum prauitate
relabi Quales & ipse petrus ad
huc in infirmitate positus hoc
loco demonstrat Unde sequitur

XXXI Quod cum uideret Simon
Petrus procidit ad genua ihu
dicens Exi a me quia homo
peccator sum dne

Quia carnales quiq; in ecclesia regi
men spiritaliu in quib; maxime
xpi persona emin & a se quoda modo
repellant Non enim hoc uoce
linguae dicunt bonis ministris di
ut eos a se repellant seduoce morum
& actuum suorum suadent a se
recedi ne per bonos regantur &
eo uehementius quo deferunt
eis honorem & tamen factis suis
a se recedere ammonent Ut hono
rificentiam eorum significauerit
petrus cadens ad pedes dni mores
autem in eo quod ait Exi a me
dne quia peccator homo sum
Quod tamen quia non fecit dns
non enim recessit abeis sed eos
subductis nauib; ad litus perduxit
significat in bonis & spiritalibus
uiris non esse oportere hanc
uoluntatem ut peccatis turbaru
commoti quo quasi securius tran
quilliusq; uiuant munus eccle si
asticum deserant

XXXII ET AIT AD SIMONEM ihs
NOLI TIMERE

Confortat dns amore carnaliu
animosq; fragiliu consolando
erigit Neque uel de suae consci
entiae culpae tremens uel de alio
ru innocentia stupens scitatis ter
formido adgredi quod autem sequitur
Ex hoc iam homines eris
CAPIENS

A dipsum p&rum specialiter pesta
n& exponit enim ei dñs quid haec
captura piscium significe quod
uidelicet ipse sicut nunc per retia
pisces sic aliquando per uerba sit
capturus homines totus q; facti
huius ordo quid in ecclesia cuius
ipse tripum tenet cotidie geratur
ostendat; quod uero subiungitur.

ET SUBDUCTIS AD TERRAM
NAUIBUS RELICTIS OMNIBUS
SECUTI SUNT EUM.

Potest significare finem tem
poris quo ab huius mundi salo qui
xpo inhesermt penitus recessuri
sunt. Sciendum est autem hanc
eadem non esse lectionem qua
mattheus & marcus: binos de na
uiculis piscatores: primo petrum
& andream: deinde filios zebedei.
a dño narrant esse uocatos;
Non enim lucas nunc a dño uoca
tos: sed tantum petro fuisse prae
dictum quod homines esset capt
urus insinuat. Quod non ita
dictum est quasi tam pisces num
quam esset capturus. Nam
& post resurrectionem dñi
legimus eos esse piscatos.
Unde datur intellegi eos ad
capturam piscium ex more remeas
se ut postea fiere quod mattheus
& marcus narrant quando eos
binos uocauit. Tunc enim non
subductis ad terram nauib; tamquā
cura redeundi sedita eum secuti
sunt tam quam uocantem ac iu
bentem ut sequerentur.

XVI

XXXIIII

ET FACTU EST CUM ESSET
IN UNA CIUITATUM ET ECCE
UIR PLENUS LEPRA ET UIDENS
IHM ET PROCIDENS IN FACIEM
ET ROGAUIT EUM DICENS,
DNE SI UIS POTES ME MUNDARE,

Bene ubi leprosus mundatur
certus non exprimitur locus
ut ostendatur nonnum popli
specialis alicuius ciuitatis
sed omnium populos fuisse
sanatos. & quia dñs aut
non uenit soluere legem sed
adimplere. ille qui excludebatur a lege purgari se
dñi potestate praesumens: non
ex lege sed supra legem
esse gratiam iudicabat.

Quae leprosi maculam possit
abluere. Verum ut in dño po
testatis auctoritas ita in illo fidei
constantia declaratur ille in fa
ciem procidit quod humilitatis
est & pudoris. Ut unusquisq; de
suae vitae maculis erubescat.
sed confessionem verecundia
non repraesit. Ostendit vul
nus remedium postulavit. &
ipsa religionis & fedei plena con
fessio est. Si vis inquit poteſ
me mundare In voluntate dñi
tribuit potestatem. De voluntate
autem dñi non quasi pietatis
Incredulus dubitavit. sed quasi
conlusionis suae conscius Non
praesumpsit.

TETIGIT

ET EXTENDENS MANU ILLUDI
CENS VOLO MUNDARE ET CONFES
TIM LEPRA DISCESSIT AB ILLO.

Nihil medium est inter opus
di atq; praeceptum. Quia in prae
cepto est opus; denique dixit & facta
sunt. Videsne igitur quod dubitari
Non potest quia voluntas dei potes
tas est, si ergo voluntas eius potestas
ē. qui unius voluntatis asserunt
unius utiq; asserunt potestatis. Itaq;
quasi habens potestatem sanandi.
& iubendi auctoritatē. operandi testi
monium non refugit. Volo enim dicit
propter fotinum. Imperat propter
arrium. Tangit propter manicheum
Et lex quidem tangi leprosos prohi
bet; Sed qui dñs legis est non obse
quitur legi sed legem facit. Non
ergo ideo tetigit quia sine tactu
mundare non poterat sed ut pro
bare quia subiectus non erat legi
Nec contagium timebat ut homines
sed quia contaminari non poterat
qui alios liberabat lepra tactu
dñi fugatur quae solebat conta
minare tangentem. simulq; illud
mirabile quod eos sanavit genere
quo fuerat obsecratus Si vis poteſ
me mundare volo inquit
mundare. habes voluntatem
habes etiam pietatis effectum.

ET IPSE PRAECEPIT UT
NEMINI DICERET

Quare praecipitur Nemini
dicere. Nisi ut doceret
Non vulganda Nostra bene
ficia sed premenda.

ut nonsolum a mercede abstineamus pecuniae sed etiam gratiae

SEDUADEOSTENDETE SACERDOTI ETOFFER PRO EMUNDATIONETUA SICUT PRAECEPIT MOYSES INTESTIMONIUM ILLIS.

Ostendere se sacerdoti iubetur ut intelleger sacerdos eum non legis ordine sed gratia di supra legem esse curatum; Offerre autem sacrificium ut ostender dns quia legem non soluer sed impler. Qui secundum legem gradiens supra legem sanar eos quos remedia legis non sanauerant, Et bene addidit intestimonium illis hoc est si do credant si impietatis lepra discedat; Quod si quem mouet quomodo dns mosaicum uideatur approbare sacrificium cum id non receperit ecclesia. Meminerit Nondum esse coepisse sacrificium sem scorum quod corpus eius est. Non dum enim obtulerat inpassione holocaustum suum; Non autem oportebat auferri significantia sacrificia priusquam illud quod significabatur confirmatum esset contestatione apostolorum praedicantium et fide credentium populorum; Quia uero cripice uir iste peccatis languidum genus designat humanum. Recte non solum leprosus sed et plenus lepra describitur; Omnes enim peccauerunt et egent gloriam di; Illam scilicet ut excenta manu saluatoris hoc est incarnato di uerbo humanamque contingente naturam ab erroris prisci uanitate mundentur. Possintque cum apostolis audire iam uos mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis Et qui diutius abhominabiles a populi di erant castris secreti iam aliquando templo reddi et sacerdoti queant offeri. Illi utique cui dicitur, Tues sacerdos in aeternum; Audient es a apostolo, Templum enim di sem est quod estis uos, Offerantque pro emundatione sua sicut praecepit moses

id est exhibeant corpora sua hos
tiam uiuentē scām dō placentē.

XXXIIII. PERAMBULABAT AUTEM
MAGIS SERMO DE ILLO ET
CONUENIEBANT TURBAE MULTE
UT AUDIRENT ET CURARENTUR
AB INFIRMITATIBUS SUIS.

Unius perfecta saluatio multas
addūm cogit turbas. Ut enim
ipse se exterius interiusq; doceret
esse sanatum. Nequaquam per
ceptum beneficium uel a ipso
a quo acceperat iussus tacere.
Quin potius ut marcus narrat
euangelista functus officio mox
egressus coepit praedicare et dif
famare sermonem. Ita ut iam
non posset manifeste in ciuitatem
introire. Sed foris in desertis
locis esse et conueniebant ad eū
undique. Unde merito quaeri
tur quidnam sit quod dns non
nulla quae gessit abscondi
iussit. et nec ad horam potuerunt
abscondi. Numquid enim uni
genitus filius patri et spiritui
sancto coaeternus hac in re uelle
habuit quod implere non potuit.

Sed notandū quod redemptor noster
per mortale corpus omne quod egit
hoc nobis in exemplo actionis
praebuit. Miraculum namque
faciens ut taceri iussit. et tamen
taceri non potuit. Ut uidelicet
electi eius exemplo doctrinae
illius sequentes in magnis quae
faciunt latere quidem inuolun
tate habeant sed ut prosint alis
prodantur inuiti quatenus
et magnae humilitatis sit quod
sua opera taceri appetunt. Et
magnae sublimitatis sit quod
eorum opera taceri non possunt.
Non ergo dns uoluit quic quā
fieri et minime potuit. sed quid uel
le eius membra debeant quid ue
deis etiam nolentib; fiat doctrinae
magisterio exemplum dedit.

XXXV. IPSE AUTEM SECEDEBAT IN
DESERTUM ET ORABAT.

Quod secedit orare non ei naturae
tribuas quae dicit. Uolo mundare
et curat ab infirmitatib; sed quae
extendens manū tetigit leprosum
Non quo iuxta nestoriū geminasit
filii persona. sed quo eiusdem psonae

sicut naturae sic & operationes
sint duae. Aliter quod in urbe
miracula facit in deserto uero uel
in monte ut infra legitur orando
pernoctat. Utriusq; uitae nobis
& actiuae scilicet & contemplatiuae
documenta praemonstrat. Ut nec
contemplationis studio quis proxi
morũ curam neglegat nec cu
ra proximorum in moderatius
obligatus contemplationis studia
derelinquat. Quatinus nec amo
rem dei praepediat amor proximi.
nec amorem proximi quia trans
cendit abiciat amor dei; in monte
quippe orare est relictis infi mo
rũ cogitationum curis totamente
quem lib& ad aeterna supernae
contemplationis gaudia festinare.
in deserto secedere & orare est
exsurgente intrinsecus strepitum
terrenorũ desideriorum premere.
& quodam sibi cũ dño intra se
secretum quaerere. ubi cũ illo
exteriore cessante tumultu.
per interna desideria silenter
loquatur.

XVII

XXXVI Et factum est in una dierũ
et ipse sedebat docens et erant
pharisaei sedentes et cet.
Ubi dñs sedens docuerit quando
scribis & pharisaeis consedentib; pa
ralyticum curauit; Lucas bre
uiandi gratia praeterit. sed
matheus & marcus quinarrant.
quaestionem facere uidentur.
Qm quidem matheus in ciuitate
sua .. marcus in capharnaum
hoc eum fecisse testantur.
Quae difficilius soluerentur. si ma
theus & iam Nazareth nominaret.
Nunc uero uel ipsa galilaea in qua
erat Nazareth intellegenda est dicta
ciuitas xpi ad distinctionem
iudeae & regionis transmarinae
gerasenorum. de qua transeun
do sicut matheus scribit uene
rat galilaeam. Uel ceste ipsa
capharnaum ciuitas xpi est dicta
Quam non nascendo. sed uisitando;
inlustrando suam ipse fecerat.

XXXVII Et ecce uiri portantes
in lecto hominem qui erat para
lyticus et quaerebant eum inferre
re et ponere ante eum.

Curatio paralitici huius
animae postdiuturnam inlece
bre carnalis inertiam adxpm
suspirantis indicat saluationē.
Quae primo omnium ministris
qui eam subleuent &xpo ad
ferant. id est bonis doctoribus
qui spem sanationis opemq; inter
cessionis suggerant indig&. Qui
bene marco narrante quattuor
fuisse repperiuntur siue quia
quattuor euangelii libris omnis
praedicantium uistus omnis
sermo firmatur. Seu
quia quattuor sunt uistutes
quibus ad promerendam sospita
tem fiducia mentis erigitur.
De quib; in&ernae sapientiae laude
dicitur Sobri&atem enim &sa
pientiam doc& &iustitiā & uistutē.
Quibus utilius nihil est in uita
hominib; quas non nulli uersis
nominib; prudentiā fortitudinē
temperantiā &iusti tiā appellant.
ET NON INUENIENTES QUA
PARTE ILLUM INFERRENT
PRAE TURBA ASCENDERUNT
SUPRA TECTUM PER TEGULAS

Obsiderant paralyticum xpo
offerre. sed turba interposita
ab omni parte recludunt ur
Quia saepe anima post infimi tor
poris desidiam addm resipiscens
supernaeq; gratiae remedio cupi
ens innouari. Priscae consu&udi
nis obstaculo r&ardatur, Saepe
inter ipsas orationes secr&ae
dulcedinis &quasi suaue cum
dno conloquium. Turba cogita
tionum interueniens aciem mentis
ne xps uideatur intercludit.
Et quid inter haec agendū; Non
utiq; in infimis exterius quatur
bae tumultuantur remanendū
sed tectum domus in qua xps
doc& ascendendum. id est sacrae
scripturae sublimitas est app&en
da. Lex dni cum psalmista die
noctuq; meditanda; In quo enim
corrigit iuuenior uiam suam In
custodiendo inquit sermones tuos.
ET SUMMISERUNT ILLUM
CUM LECTO IN MEDIUM
ANTE IHM
Pace facto cecco ante ihm
summittitur. Quia reseratis

scripturarum misteriis adno
tiam xpi peruenitur
hoc est ad eius humilitatem fidei
pietate descenditur. & bene
domus ihu tegulis contecta
describitur. Quia sub contem
tabili litterarum uelamine si
adsit qui reser& doctor diuina
spiritalis gratiae iustus inuen
&tur. Quod autem cum lecto
deponitur significat abhomine
in ista carne adhuc constituto
xpm debere cognosci.

QUORUM FIDEM CUM UIDIT
DIXIT HOMO REMITTUNTUR
TIBI PECCATA TUA

Hominem dns a paralysi cura
turus primo peccatorum uin
cula dissoluit ut ostender&
eum obnexus culparum artuum
dissolutione damnari. Nec nisi
his relatis membrorum posse recu
peratione sanari. Sic &illi para
lytico qui iuxta probaticam pis
cinam diu motum aquae frustra
praestulabatur sanato adno
dicitur. Ecce sanus factus es iam
noli peccare. Ne d&eterius tibi
aliquid contingat. & bene cui is
peccata dimittebantur homo
uocatur. qui hoc ipso quod homo
erat non poss& dicere non pecca
ui. simul &iam ut ille qui hominem
dimittebat intelleger&tur dis
Intuendum sane quanti pro
pria cuiusq; fides apud dm
ualeat. Ubi tanti ualuit aliena
ut totus homo repente id est
exterius interiusq; iam saluatus
exsurger&. Aliorum q; merito
alius laxarentur errata.

ET COEPERUNT COGITARE
SCRIBAE ET PHARISAEI
DICENTES. QUIS EST HIC QUI
LOQUITUR BLASPHEMIAS.
QUIS POTEST DIMITTERE PEC
CATA NISI SOLUS DS.

Uerum dicunt scribae quia
nemo dimittere peccata nisi
dis potest qui per eos quoque
dimittit quib; dimittendi tribuit
potestatem. & ideo xpis uere dis
esse probatur. quia dimittere
peccata quasi dis potest. Uerum
do testimonium reddunt sed per
sonam xpi negando fallunturr.

Erant itaq; iudaei quicum xpm
& dm esse & peccata dimittere
posse credunt. Ihm tamen xpm
esse non credunt. Seo multo de
mentius errant arrian. quicum
ihm & xpm esse & peccata posse
di mittere euangelii uerbis de
uicti negare non audeant
Nihil omnis tamen dm negare
non timent. At ipse perfidos sal
uare desiderans & occultorum
cognitione & iustitie operum
dm se esse manifestat
Respondens enim dixit ad illos.
quid cogitatis in cordibus uestris.
Eidem namq; dō quidicit. Ego sū
ego sum ipse qui deleo iniquitates aus
sapientissimus adorator ait. Tu
enim solus nosti corda omnium
filiorum hominū. Eadem ergo
inquit maiestate & potentia qua
cogitationes uestras intueor. possū
& hominib; delicta dimittere ex uobis
Intellegite quid paralyticus con
sequatur
Quid est facilius dicere dimit
tuntur tibi peccata an dicere
surge et ambula

Utrum sint paralytico peccata
dimissa solus nouerat qui dimit
tebat. Surge autem & ambula
tam ille qui surgebat quam hi
qui surgentem uidebant ad pro
bare poterant. fit igitur carnale
signum ut probetur spiritale
Ut autem sciatis quia
filius hominis potestatem
habet in terra dimittere
peccata
Si & ds est iuxta memoratum
isaiae testimonium qui delet
iniquitates nostras. & filius homi
nis potestatem habet in terra
dimittendi peccata. Ergo idem
ipse & ds & filius hominis est & uiho
mo xps per diuinitatis suae poten
tiā dimittere peccata possit & idem
ds xps per humanitatis suae fragili
tatem pro peccatoribus mori.
Ait paralytico tibi dico surge
tolle lectum tuū et uade in domū tuā
Spiritaliter dilecto surgere est
animā se a carnalib; desideriis ubi
egra quiescebat abstrahere
Lectum uero tollere est ipsam
quo q; carnem per continentiae

frena correptam spe caelestium
praemiorū delicis priuare terrenis.
ipse est enim lectus qui per singu
las noctes lauatur a dauid id est
pro uniuscuiusq; noxae maculis
digno paenitentiae fluminae
castigatur Sublato autē lectō
domum ire ad paradisū redire est.
Ipsa est enim uera domus quae
hominem prima suscepit Non
iure amissa sed fraude tandemq;
restituta per eum qui fraulento
hosti nihil debuit Aliter sanus
qui languebat lectū repostat domū.
Cum anima peccatorum remis
sione accepta ad internam sui
custodiam cum ipso se corpore
refert Ne post ueniam quid unde
iterum iuste feriatur admittat
ET CONFESTIM SURGENS CORA
ILLIS TULIT IN QUO IACEBAT ET ABIIT
IN DOMUM SUAM MAGNIFICANS DM ET CET
Mira diuinae potentiae uirtus
ubi nulla temporis interuenien
te morula iussa saluatoris salus
festina comitatur Merito
qui adfuerant damnatis blas
phemiae iaculis ad laudem
tantae maiestatis stupentia
corda conuertunt

XVIIII

ET POST HAEC EXIIT ET UIDIT
PUBLICANUM NOMINE LEUI SEDEN
TEM AD TELONEUM ET AIT ILLI
SEQUERE ME
Idem Leui qui matheus est sed
lucas marcusq; propter uerecun
diam & honorem euangelistae
noluerunt nomen ponere uulgatū
Ipse autem matheus iuxta illud
quod scriptum est iustus accusa
tor sui est in primordio sermonis.
Matheum se & publicanū no
minat ut ostendat legentib;
nullum debere conuersum de
salute diffidere Cum ipse de
publicano in apostolum de telo
nario in euangelistam sit repen
te mutatus
ET RELICTIS OMNIBUS SURGENS
SECUTUS EST EUM
Intellegens matheus quid sit
uere acciter dnm sequi relictis
omnib; sequitur. sequi enim
imitari est ideoq; ut pauperem
xpm non tam gressu quam affectu
consecuti potuisset reliquit

propria quirapere solebat aliena
perfectamq; nobis abrenuntiationis
saeculi formam tribuens Non solũ
lucra reliquit uectigalium sed &
periculum contempsit quod euenire
poterat á principib; saeculi quia
uectigalium rationes inperfectas
atq; inconpositas reliquerit Tanta
enim cupiditate sequendi dñm
ductus est ut in nullo prorsus
huius uitae respectum uel cogi
tationẽ sibi m & reseruauerit.
Propter quod iusta mercede dum
humana sedulus negotia deserit.
Dominicorũ fidelis dispensator
meruit esse talentorum.

xxxviiij Et fecit ei conuiuium
magnum Leui in domo sua
Qui domicilio xpm recipit inter
no maximis delectationibus ex
uberantium pascitur uoluptatũ.
Itaque dns libenter ingreditur
& ineiur qui crediderit recumbit
affectu. & hoc est bonorũ ope
rũ spiritale conuiuium quo di
uer populus eg & pauper aepulatur.
Et erat turba multa publica
norũ et aliorũ quicumilis

erant discumbentes
Uiderant publicanũ á peccatis
ad meliora conuersum locum inue
nisse paenitentiae. & ob id & iam
ipsi non desperant salutem.
Et murmurabant pharisaei
et scribae eorum dicentes ad
discipulos eius quare cum publicanis
et peccatoribus manducatis et bibitis
Conuiuantib; cum dño publicanis
pharisaei murmurantes de ieiunio
gloriantur ubi primo int emulos legis &
gratiae quanta sit distantia de
clarãtur. quia qui legem sequuntur
ieiunae mentis famem patiantur
aeternam Qui uero uerbum
in interiob; animae receperunt
alimenti caelestis & fontis ubertate
recreati esurire & sitire non possunt.
Deinde retributionis futurae
species praefiguratur quando
epulantib; cum xpo electis per
fidia superborum ieiuna torque
bitur. quibus dicitur meretrices
& publicani praecedunt uos in regno
di Quod si per matthei electionẽ
fides gentium quae prius mundi
lucris inhiabant sed nunc corpus xpi

sedula deuotione reficiant
exprimitur Profecto superciliū
pharisaeorū iudaeorū inuidiam
qua degentium salute torquentur
Insinuat.

XL. ET RESPONDENS IHS DIXIT AD
ILLOS NON EGENT QUI SANI SUNT
MEDICO SED QUI MALE HABENT.
NON UENI UOCARE IUSTOS SED PEC
CATORES IN PAENITENTIAM,

Suggillat scribas & pharisaeos
qui iustos reputantes pecca
torum consortia declinabant,
se ipsum namque medicū dicit
qui miro medicandi genere uul
neratus est propter iniquitates
nostras & liuore eius sanati sumus;
Sanos autem & iustos appellat
eos qui ignorantes dei iustitiam
& suam uolentes constituere iusti
tiae dei non sunt subiecti. qui ex
lege praesumentes euangelii
gratiam non quaerunt; Porro
male habentes & peccatores uocat
eos qui suae fragilitatis conscientia
deiecti. Nec per legem iustifi
cari posse uidentes xpi se gratiae
paenitendo submittunt,

Ubi simul ostenditur quod non
in pristinis uitiis permanentes
ut pharisaei & scribae murmura
bant sed paenitentiam agentes
publicani uenerint ad Ihm, Et
ipse quoq; ibi conuiuia peccatorū
ut occasionem haberet docendi
& spiritales inuitatoribus suis prae
beret cibos adire dignatus sit;
Denique cum frequenter pergere
ad conuiuium describatur
nihil refertur aliud nisi quid ibi
fecerit quid docuerit ut & hu
militas dni eundo ad peccatores
& potentia doctrinae eius in paeni
tentiū conuersione monstretur;

ATILLI DIXERUNT AD EUM QUARE
DISCIPULI IOHANNIS IEIUNANT
FREQUENTERE TOBSECRATIONES
FACIUNT SIMILITER ET PHARISAEORUM
TUI AUTEM EDUNT ET BIBUNT.

Mattheus refert ipsos iohannis
discipulos haec dixisse saluatori;
Unde patet utrosq; coniunctos
hac eum quaestione pulsasse,
Ubi iohannis maxime repraehen
dendi discipuli. non solum desui
lactantia ieiunii uerum quia

calumniabantur quē sciebant
a magistro p̄dicatū & iungebantur
pharisēis quos abeo nouerant condem
natos,

Spiritaliter autē discipuli iohannis
& pharisaeorū ieiunant xp̄i autē
edunt & bibunt quia siue opera
quis legis seu traditiones sequatur
hominū siue ipsum & iam xp̄i
praeconium audire tantū percipiat
corporis spiritalib; abstinens
bonis ieiuno corde tabescit; Qui
uero xp̄i membris fidei incorpo
ratur amore Non potest ieiunare
quia carne ipsius epulatur &
sanguine, Aliter iohannes
uinū & siceram non bibit Ds̄ cū
publicanis & peccatorib; manducat
& bibit quia ille abstinentia meri
tū aug & cui potentia nulla na
turae; Ds̄ autem cui naturaliter
subp & ebat delicta donare Cur
eos declinar & quos abstinentibus
poterat reddere puriores; sed ie
iunauit & xp̄s ne praeceptum de
clinares; Manducauit cū peccato
rib; ut gratiā cerneres agnoscere
potestatem,

Quibus ipse ait, Numquid po
testis filios sponsi dūcum
illis est sponsus facere ieiunare
uenient autem dies et cum ablatus
fuerit a illis sponsus tunc ieiuna
bant illis diebus,

Sponsus xp̄s sponsa ecclesia
est de hoc seō spiritaliq; conubio
apostoli sunt creati; Unde bene
marcus euangelista filios eos appel
lat nuptiarum Non tantum
sponsi sed & iam sponsae uolens
intellegi Quia per lauacri rege
nerationē in ius diuinae generationis
adsumpti sunt Qui ieiunare ac
lugere non possunt quamdiu spon
sum in thalamo uident & ipsum
sciunt esse cum sponsa; Quando
uero transierint nuptiae & passionis
ac resurrectionis tempus aduenerit
tunc sponsi filii ieiunabunt; Quod
autem lucas nonait ut & eri
Numquid possunt filii sponsi aut
nuptiarū ieiunare uel lugere sed
numquid potestis filios sponsi face
re ieiunare Eleganter intima
uit eosdem ipsos qui loquebantur
fuisse facturos ut lugentes ieiunarent

filii sponsi / Qm ipsi essent sponsū
occisuri, Notandum uero hunc
luctum absentiae sponsi non
nunc tantum id est post mortem
resurrectionem q; eiusdem sponsi /
sed & ante incarnationem illius /
pertotum huius saeculi tempus esse
celebratum, Prima quippe
tempora ecclesiae ante uirginis
partum sctos habuere / qui deside
rarent incarnationis xpi aduentū //
istauero tempora exquo ascendit
in caelum / scos habent qui deside
rent eius manifestationem / ad
uiuos & mortuos iudicandos;
Neque hic desiderabilis ecclesiae
luctus requiescit aliquantum /
nisi quam diu hic cum discipulis
in carne uersatus est / iuxta leger
autem tropologiae / sciendum /
quo quam diu sponsus nobiscum
est & in laetitia sumus / nec ieu
nare possumus nec lugere; Cum
ille autem propter peccata á nobis
recesserit & auolauerit / tunc indi
cendum ieuniū / tunc recipiendus est luctus;
DICEBAT AUTEM ET SIMILITUDINEM
AD ILLOS / QUIA NEMO COMMISSU
RAM AUESTIMENTO NOUO / IMMIT
TIT IN UESTIMENTUM UETUS; ALIO
QUIN ET NOUUM RUMPIT / ET UETERI
NON CONUENIT COMMISSURA A NOUO,
Cum interrogatus esset dns / cur
discipuli eius non ieunarent /
Respondit carnales adhuc
quosque / & nec dum passionis
resurrectionisq; suae fide solidatos /
non posse seueriora ieunia / & con
tinentiae sustinere praecepta /
Ne per austeritatē nimiā / & iam
credulitatem quam habere
uidebantur amittant;
Ipsos ergo adhuc discipulos tam
quam ueteria uestimenta dicit /
quibus inconuenienter nouus
pannus assuitur / id est aliqua
particula doctrinae / quae ad nouae
uitae temperantiam pertinet;
Quia si hoc fiat / & ipsa doctrina
quodam modo scinditur. cuius
particula quae ad ieunium ciborū
ual & inopportunae traditur /
Cum illa doceat / generale ieu
nium non á concupiscentia ciborū
tantū / sed ab omni laetitia temporalium
delectationum; Cuius quasi pannum.

Id est partem aliquam quae ad
cibos pertin& dicit·non oportere
hominib; adhuc u&eri consu&ue
tudini deditis impertiri·

Quia &illinc quasi conscissio
uid&ur fieri&ipsi u&ustati
non conuenit·

ET NEMO MITTIT UINUM NOUUM
IN UTRES UETERES·ALIOQUIN
RUMPIT UINUM NOUUM UTRES·ET
IPSUM EFFUNDITUR·ET UTRES
PERIBUNT·SED UINUM NOUUM IN UTRES
NOUOS MITTENDUM EST·ET
UTRAQUE CON SERUANTUR;

Eosdem quoq; u&eribus comparat
utribus; quos uino nouo·Id est
spiritalib; praeceptis facilius
disrumpi·quam id posse conti
nere dicit; Erunt autem iam
utres noui·cum post ascensum
dni·desiderio consolationis eius
orando &sperando innouantur;
Tunc enim acceperunt spm scm·
quo impl&i cum linguis omnib;
loquerentur·

Iudaeis nescientib;·sed tamen
uere adtestantib; dictum est·
quia musto plenisunt isti;

Nouum enim uinum iam nouis
utribus uenerat·hoc est spi sci fer
uor·spiritalium corda repleuerat;
Aliter cauendum doctorine
animae non dum renouatae·
sed in u&ustate malitiae perdu
ranti·nouorum misteriorum
secr&a committat

ET NEMO BIBENS UETUS STATIM
UULT NOUUM; DICIT ENIM·
UETUS MELIUS EST

Iudaeos significat·quibus uitae
u&eris saliua imbutis·nouae
gratiae praecepta sordueranti·
Quia profecto maiorum tradi
tionib; commaculati·dulcedine
spiritalium uerborum percipere
nequaquam ualebant·

XVIIII

XL

FACTUM EST AUTEM IN SABBATO
SECUNDO PRIMO·CUM TRANSI
RENT PER SATA·UELLEBANT DISCI
PULI EIUS SPICAS·ET MANDUCABANT
CONFRICANTES MANIBUS;

Hoc est quod marcus ait·quia
discipuli propter nimiam eorum
qui uenebant ut curarentur
inpostunitatem·ne mandu
candi quidem spatium habebant·

&ideo quasi homines esuriebant,
quod autem spicas segetum
manib; confricant & inediam con
solantur. Ultae austerioris indicii
est non praeparatas aepulas sed
cibos simplices quaerentiū, & nota
quod primi apostoli saluatoris
litteram sabbati destruunt. Aduer
sum hebionitas quicum cæteros
recipiant apostolos Paulum qua
si transgressorem legis repudiunt,
Unde bene lucas diem quo sabbati
littera solui coeperat deutero proton
hoc est secundo primum sabbatū
nuncupat. Volens intimare sabba
ti legalis obseruantiam cessare
ultra debere & naturalis sabbati
libertatem quae admorsi usque
tempora cæterarum dierum similis
erat opostere restitui. Ut sicut
ecclesiam non circumcisio uel
ceremoniae legis sed fides
abrahae qua in praeputio iustifica
tus est per dilectionem operata
saluat. Ita hanc &iam non aliud
quam spiritale sabbatum. quo
&ipse abraham semper a seruili.
Id est noxia uacabat actione.

per septiformem spi sci gratiā
dō commendē.

Huius itaque temporis sabbatum.
quosicut inceteris diebus utilia
quaeque licet operari. Addistinc
tionē iudici sabbati. quo non ter
facere non ligna colligere. non alia
quaelibet necessaria facere licebat,
Secundo primum appellat. primū
uidelicet. hoc ac secundo praelatā
siue temporis ordine. quia per
innumera ante legem saecula
quomodo nunc agitur a patribus
agebatur. seu ceste gratiae mu
nere significans. ut nil aliud secun
do primum. quam inferiori supe
rius intellegas esse sabbatum.
Nam & primus homo de terra
terrenus. secundus homo de caelo
caelestis; Nec tamen errat. siqui
dem ihm xpm secundo primum
adam uelit appellare. qui merito
scilicet & gratia. non humanae
natiuitatis ordine. Primum prae
cesserit adam. iuxta quod de illo
praecursor suus ait; qui post me
uenit ante me factus est. quia
prior me erat; Potest & ita in sabbato

secundo primo dictum intellegi.
Ut unum Idemq; nouu testamenti
sabbatum. & secundum & primum
sit: secundum qua post legale
sabbatum a nobis obseruatur.
primum qua & ante decr & a legis.
a iustis obseruabatur antiquis.
Mystice autem discipuli per sata
transeunt. illa uidelicet de quib;
dns ait; leuate oculos uestros: &
uidete regiones. quia albae sunt
iam ad messem. & quim & it mer
cedem accipit; & ideo nihil
melius esurire quam salutem
intelleguntur hominu. quam
ipse messoru primus quondam
inter praeces esurienis. mox
ostensis quas cupiebat dapib;
audit; Surge pete occide &
manduca; & mira sacramenti
concordia. Quia & ibi mactari
& manducari lubentur animalia
& hic confricari. & nihilominus
manducari spicae re feruntur;
Hoc est enim mortificate membra
uestra quae sunt super terram.
& excite uos uberem hominem
cum actibus eius. Quia non aliter
quisq; transit in corpus xpi. non
aliter doctorem profectus sui fruc
tib; pascit; Uellere itaque spicas
est homines a terrena intentione
qua solum mentis quasi radicem
fixerant eruere; Fricare autem
manib; exemplis uirtutum a ipsa
& iam carnis concupiscentia quasi
folliculis atq; integumentis aristaru
puritate mentis excuere; Granauero
manducari est. emundatum quemq;
a omni inquinamento carnis &
spis. per ora praedicantium ecclesiae
membris incorporari; & bene haec
discipuli apud marcum dnm prae
gredientes egisse referuntur. qua
doctoris necesse est sermo praecedat.
& siccor auditoris gratia supernae
uisitationis inlustre;
Quidam autem pharisaeorum
dicebant illis; quid facitis quod
non licet in sabbatis.
Haec alii euangelistae narrant.
ipsi dno fuisse magis obiecta. sed
siue illi siue discipuli eius. siue
per plures passim criminantes
utrisque sint dicta. Neque enim
ullus euangelista falsum scribere

potuit. Tamen quia quicquid
a discipulis agitur ad eum respicit.
Cuius imagendo magisterium
sequuntur. Confestim ille iuxta
quod isaias ait. Et argu& in aequi
tate pro mansu&is terrae.
Falsos legis defensores ueris scorũ
deuincit exemplis; Ait enim;
Nec hoc legistis quod fecit
dauid cum esurisset ipse
et qui cum eo erant quomodo
intrauit in domũ dei et panes
propositionis sumpsit et man
ducauit et dedit his qui cum ipso
erant. quos non licet manducare
nisi tantum sacerdotibus.
Regum narrat historia beatũ
dauid insidias saulis uitantem.
ad abimelech sacerdotem uenisse
In nobe. sibi suisq; cibos p&ti se;
At sacerdotem panes communes
non habentem. cum solum primo
discer& mundos a mulieribus; ab
heri &nudius tertius fuisse pueros.
Panes consecratos ei dare non
dubitasse melius arbitratum
proph&ia dicente. Misericordiã
uolo &non sacrificium. De amis
periculo homines liberare
quam dõ offerre sacrificium;
hostia enim dõ placabilis homi
num salus est; Obponit ergo
dñis pharisaeis calumniantib; &
dicit. Si &dauid scs est. &abime
lech pontifex a uobis nonre
praehenditur. sed legis uterque
mandatum probabili excusatione
transgressi sunt. & fames in causa est.
Cur eandem famem non probatis
in apostolis. quam probatis in &eris.
Quamquam &in hoc multa distan
tia sit. Isti spicas in sabbato manu
confricant. Illi panes comedere
leuiticos. &ad sabbati solemnitatẽ
accedebant. Coquebantur enim
panes propositionis ante sabbatũ.
& sabbato mane oblati sunt supra
sacram mensam. ponebantur
bissenii ad alter utros conuersi.
duab; pateris aureis superpositis
ture plenis quae permanebant
ad aliud sabbatum. &tunc pro
illis alii depostabantur; illi uero
sacerdotib; exhibebantur &
ture incenso in igne sacro in quo.
In quo omnia holocausta fieri solebant.

Aliud tus super alios xii panes
adiciebatur; Qua hora superue
niens dauid panesq; consecratos
accipiens. Ostendit figurate
sacerdotalem cibum adusum
transiturum esse populorum.
siue quod omnes uitam sacerdo
talem debemus imitari. siue
quia omnes filii ecclesiae
sacerdotes sunt; Unguimur
enim in sacerdotium scm offeren
tes nosmetipsos dō hostias spirituales.

ET DICEBAT ILLIS QUIA DNS EST
FILIUS HOMINIS ETIAM SABBATI;

Si inquit dauit rex sacerdota
li cibo pastus excusabilis
est. Et iuxta alterius euange
lii fidem sacerdotes sabbatum
per templi ministerium uiolan
tes crimine carent. quantomagis
filius hominis. qui uerus rex
& uerus sacerdos. & ideo dns est
sabbati euulsarum sabbato
spicarū noxa nonten&tur

xx
xxxii

FACTUM EST AUTEM ET IN ALIO
SABBATO UT INTRARET IN SYNA
GOGAM ET DOCERET. ET ERAT IBI HOMO.
ET MANUS EIUS DEXTERA ARIDA;

Sabbatis praecipue dns in sinago
ga doc& operaturq; uisitutes.
Non solum propter insinuandum
spiritale sabbatum. sed & propter
celebriorem eo die populi con
uentum. Cui tunc ex antiqua
patrum institutione moris erat
Quia uacare a labore per lege
lubebatur. legendis audiendisq;
scripturis operam dare. iuxta
quod in actibus apostolorum Iacob;
loquitur; Moyses enim a dieb;
antiquis hab& qui eum praedicen
in sinagogis. ubi per omne sabbatū
legitur; Nam sicut hi quibus
venandi ars est. ubi feras pisces
& uolucres plus abundare de
dicerint. ibi sua maxime r&ia
tendunt. Ita & dns semper docuit
in sinagoga & in templo. quo om
nes iudaei conueniebant. Uoles
omnes saluos fieri. & ad agnitio
nē ueritatis uenire; Homo sane
quis manum habebat aridam.
humanum genus indicat in fecun
ditate boni operis arefactum.
sed dni miseratione curatum.
cuius dextera quae in primo

parente. dum uetite arboris po
ma decerpere a ruerat. Per
redemptoris gratiam dei insontes
manus in crucis arbore tendere.
bonorum operum fructis est restitu
ta saluti; & bene in synagoga
manus erat arida. Quia ubi
scientiae donum maius, ibi grauius
est in excusabilis noxae periculum.

OBSERUABANT AUTEM SCRIBE
ET PHARISAEI SI SABBATO CURARET.
UT INUENIRENT ACCUSARE ILLUM.

Quia destructionem sabbati quam
in discipulis arguebant. Probabili
magister excusauerat
exemplo. Nunc ipsum obser-
uando magistrum calumniari
uolunt. Ut si sabbato curet
transgressionis. sin on curet cru
delitatis aut inbecillitatis arguant.

IPSE UERO SCIEBAT COGITATIO
NES EORUM. ET CET.

Hoc est quod legimus. dns nouit
cogitationes hominum. qm
uanae sunt. & quod sequitur.
Beatus homo quem tu eruditeris
dne. & de lege tua docueris eum.
De illis dictum est qui legem per-
xpm ad impletam. nec nobis
carnale per hanc. sed spiritale sab
batum dediceruit esse praeceptum.

AIT AUTEM AD ILLOS IHS. INTER
ROGO UOS SI LICET SABBATO BENE
FACERE AN MALE.

Praeueniens dns calumniam
iudaeorum. quam sibi perfida mente
paraueranr arguit eos. quia
legis praecepta praua interpre-
tatione uiolarint aestimando
in sabbato etiam a bonis operibus
feriandum cum lex a malis
abstinere iubeat dicens. Omne
opus seruile non facietis in eo
id est peccatum. Omnis enim
qui facit peccatum seruus est
peccati. Eodem praecepto si
mul & futuri saeculi formam
in praesentib; adumbrans.
Ubi qui per sex saeculi huius
aetates bona fecerunt. In septima
quiete malorum tantummodo
Non autem & bonorum sint
feriae habituri. Nam lice & saecula
ria opera conquiescant. Non otio
sus tamen boni operis actus est
in die laude quiescere.

ANIMAM SALVAM FACERE
AN PERDERE

Hoc est hominem curare an non idem
est quod praemiserat benefacere
an male Non quod dñs summe
bonus auctor mali nobis aut
perditionis esse possit sed quod
eius non saluare scripturae consu
&udine perdere dicatur sicut
dicitur Indurasse cor pharaonis.
Non quod molle obdurauerit
sed quod meritis praecedentib; ob
duratū misericorditer emollire no
luerit; & nos cum rogamus ne
nos inducat In temptationem
Protinus addendo sed liberanos
a malo Manifeste docemus eius
Inducere Intemptationem non esse
aliud quam non liberare a malo.
Eius perdere animam esse aperditio
ne saluam non facere. si quem uero
mou& quare dñs cum corpus esset &
curaturus de animae saluatione
Interrogauerit Intellegat uel animā
more scripturarū pro homine posita.
Sicut dicitur. Hae sunt animae
quae exierunt de femore Iacob.
Uel quod illa miracula propter
animae salutem faciebat uel quod
ipsa manus sanatio salutē animae
significabat quae a bonis ut praedixi
ces sans operibus aridam quodam
modo dextram habere uidetur.

ET CIRCUMSPECTIS OMNIBUS
DIXIT HOMINI EXTENDE MA
NUM TUAM ET EXTENDIT ET
RESTITUTA EST MANUS EIUS

Sananda manus arida iubetur ex
tendi quia infructuosae debilitas
animae nullo melius ordine quam
elimosinarum largitate curatur.
Unde Iohannes baptista turbis
scisitantib; quid facerent ut non
uelut arbores aridae mitterentur
In ignem. hoc solum praecepit qui
habet duas tunicas det non habenti
& qui habet escas similiter faciat.
Et in ecclesiastico dicitur Fili non
sit manus tua ad accipiendum
porrecta & addandum collecta.
Frustra enim manus ad dñm pro pec
catis rogaturus expandit qui non
has ad uiduam rogantem beneficū
laturus extenderit.

IPSI AUTEM AUTEM REPLETI SUNT
INSAPIENTIA ET CONLOQUE AD IN

uicem · Quidnam facerent ihu

Magna uicique insipientia eos
qui salute plurimum indigebant
de nece saluatoris agere consilia
Qui quanta nequitae studeant ostendit
Cum & hoc incrimen reputant
quod aduerbum illius saluam
qui languebat extenderit dexterā
quasi non eorum quisque maiora
sabbatis egerit cibos portando por
rigendo calicem ceraq; quae
uictui necessaria sunt exsequendo
Neq; enim qui dixit & facta sunt
sabbato laborasse poterat
conuinci

XXI
xl.iij. Factum est autem in illis
diebus exiit in montem

orare

Non omnis qui orat ascendit
in montem Est enim oratio quae
peccatum facit sed qui bene orat
quidem orando quaerit hic ater
renis ad superiora progredienis
uesticem curae sublimioris ascendit
Qui uero dediatais aut de honore
saeculi aut ceste de inimicis oste
sollicitais obsecrat Ipse in infimis
lacens uiles ad dm preces mittit

Orat autem dns non ut pro se
obsecra & sed ut pro me inpera
Nam & si omnia posuerit pater
in potestate filii filius tamen ut
forma hominis implera & obsecrandū
patrem putat esse pro nobis quia
aduocatus est noster Aduocatū
enim inquit habemus apud patrē
ihm xpm si aduocatus est deb & pro
meis interuenire peccatis Non
ergo quasi infirmus sed quasi pius
obsecrat Cur scire quam omnia
quae uelit possit & aduocatus
& iudex est in altero pietatis officiū
in altero insigne est potestatis
Et erat pernoctans in

oratione dī

Forma tibi praescribitur
quam debeas aemulari Quid
enim te pro salute tua facere
oportet quando pro te xps in
oratione pernoctat · Quid te face
re conuenit cum uis aliquod
officium pietatis adoriri quan
do xps mistrus apostolos prius
orare curauit Cur scire quam
mihi non sibi orauerit.

xliiij. Et cum dies in quid factus

esset uocauit discipulos suos
et elegit xii ex ipsis

Ubi notandum quod euangelica
& apostolica scriptura non solum
illos duodecim appellat discipu
los xpi. sed & omnes qui in eum
credentes magisterio eius ad
regnum caelorum erudiebantur.
Discipuli quippe adiscendo sunt
uocati ex quorum multitudine
quos ipse uoluit elegit

Quos et apostolos
nominauit

Apostoli grece latine missi
dicuntur. cuius sacramentum
nominis exponens euangelista
marcus ait. Et fecit ut essent
duodecim cum illo & ut mitteret
eos praedicare euangelium. &
ipse dnus dicit. sicut misit me pater
& ego mitto uos. Qui bene duodecim
sunt electi. ut uidelicet mundi sa
lutem quam uerbo praedicarent.
suo quoq; numero mistice commen
darent. Ter enim quaterni decus
dipundius. hinc est enim quod & su
perius dixi quia cum in tripo ecclesiae
salomon dno templum con dere
fecit & mare aeneum in quo sacer
dotes lauarentur. Duodecimq;
illud boum clunis inposuit. quo
rum tres aquilonem tres occi
dentem. tres meridiem. & tres aspi
cerent orientem. Figuraliter insi
nuans quomodo apostoli apostolorumq;
successores. cunctas orbis quadrati
plagas fide & confessione sae
trinitatis essent a peccatorum
labe purgaturi

Simonem quem cognominauit
Petrum et Andream fratrem eius

Non nunc primum simoni petri
cognomen indidit. sed longe ante
cum fratre andrea ad se adductum
intuitus dixit. Tues simon filius
iohanna tu uocaberis cephas quod
interpretatur petrus. sed cum
uolens lucas nomina duodecim
apostolorum enumerare. necesse
habet petrum dicere breuiter
innuere uoluit. quod non hoc ante
uocabatur. sed ita eum dns cogno
minauerit. quamuis non tunc
sed quando iohannes ipsa dni uerba
posuit intentos uidelicet reddens
auditores. Nam si hoc ante uocabatur

Non ita uideret misterium
petrae. Putans eum casu sic
uocari non prouidentia dei
Ideo uoluit eum prius aliud
uocari. Ut ex ipsa commutatio
ne nominis sacramenti uirtutes
commendarentur. Idem ergo lati
nae petrae quod syriace cephas
et in utraq; lingua nomen a pe
tra derivatum est. Haud dubium
quin illa de qua paulus ait.
petra autem erat xpus. Nam
sicut lux vera xpus donauit apos
tolis ut lux mundi uocentur.
sic et simoni qui credebat in petram
xpm petri largitus est nomen.
cuius alias adludens ad etimolo
giae dixit. Tues petrus et super
hanc petram aedificabo eccle
siam meam. Uiolenter ergo
quidam latino uel greco nomi
ni hebreum quaerentes ad et
mologiam dicunt petrum dis
soluentem siue discutientem
uel agnoscentem interpretari.
Cum et expositio iohannis euange
listae cuius meminimus et ipsa lingua
hebraea quae p. litteram omnino
non sonat hebreum hoc nomen
non esse testatur. Abusiue enim fabrum
proprio. sicut et paulum et pilatum
pro pilato. et paulo scribentes uio
lenter ficto nomini falsam inter
pretationem subnectunt. Simon
autem oboediens interpretatur.
Porro andreas grecum nomen est
et apo tu andros. hoc est
a uiro uirilis appellatur quib; recte
uocabulis apostolorum primi deco
rantur. quimox agnum dei a iohan
ne cognouerunt eum uidere et
audire curauerunt. Quod uero
simon ponens merorem uel audi
ens tristitiam interpretatur
illi tempori congruit. quando
post resurrectionem uiso domino
uel mortis illius uel suae nega
tionis merorem deposuit. sed suae
confestim mortis tristitiam audi
uit dicente domino. Cum autem senu
eris extendes manus tuas et alius
te cinget et ducet quo non uis.
Iacobum et iohannem philip
pum et bartolomeum matthe
et thomam
Pulchrae ac reuerenter lucas

In catalogo apostolorũ usitato
nomine mattheum inprima uero
d&eloneo uocatione ut superius
ammonui leuin appellare maluit
Ipse uero mattheus iuxta quod
scriptum est Dicta iniquitates
tuas ut iustificeris Et manifeste
mattheum d&eloneo uocatum &
in ordine se apostolorũ publicanũ
cognominat sed & cum pari suo thomae cum ác&e
ris euangelistis sit praelatus se
in ordine subponit Iacobus sane
& iohannes qui ob eximium uistutis
& animi culmen filii tonitrui
hoc est boanerges siue ut emen
datius scribitur banereem sunt
á dño cognominati Nec frustra
quorum unus ecaelestib; intonans
uocem illam theologicam quã
nemo prius edere nouerat emisit
In principio erat uerbum & uerbum
erat apud dõm & ds erat uerbũ
& c&era qua & anto robore gra
uida reliquit Ut si aliquanto
plus intonare uoluisset Nec ipse
capere mundus posset; sed &
ambo saepe seorsum & in montẽ
á dño duci & aliquando sonum de nube
terrificum percipere meruerunt
hic est filius meus dilectus
Prisca quoq; nomina mortis
aptissima gestarunt Iacob enim
subplantator Iohannes in quo est
gratia uel dñi gratia dicitur
Nam ille & carnis curam dño
uocante subplantare & ipsam
carnem herode trucidante
gauisus est contemnere Iste
ob amoris praecipui gratiam
quam uirginali gloria merue
rat super redemptoris sui pec
tus in cena recubuit Philippus
os lampadis interpra&atur
Et recte qua & uocatus á dño
mox inuento nathanaheli lumen
quod agnouerat praedicauit
dicens Quem scripsit moyses in
lege & proph&ae inuenimus ihũm
filium ioseph á nazar&h; & post
modum quod se de lumine minus
scire sentiebat supplicitter quaesiuit
Dñe inquiens ostende nobis patrẽ
& sufficit nobis Bartholomeus sirũ
est non hebreum & interpr&atur
filius suspendentis a quas hoc est
filius dĩ qui praedicatorum suorũ

mentes adcaelestia contemplanda
suspendit utquo celsa liberius per
uolant eo terrenorum corda
feracius dictorum suorū guttis
inebrient. Unde bene moyses
de ecclesia mystice disserens ait
Quia non est terra adquam ingre
dimini possidendam similis terrae
aegypti dequa existis Ubi iacto
semine inhostorū morem aquae
ducuntur inriguae sed decaelo
pluuias quam dñs suus inuisit omni
tempore. Saecularis enim sapi
entia quasi coluber per humum
serpit. Diuina autem decaelestib;
intonat Mattheus donatus dicit
uidelicet quia magno dñi munere
de celonearioet publicano inaposto
lu est & euangelistae delegatus
officium. Thomas abrissus uel ge
minus. Unde & grece didymus
appellatur. Quia quo ceteris
diutius dubitauit eo dominicae
resurrectionis ueritatem altius
didicit. Dequo pulchrae paulinus
nolane antestis cecinit. Hic dubius
gemino didymus cognomine
thomas adiacet hunc xpi pauidae
cunctamine mentis. pronostra
dubitare fide permisit ut & nos hoc
duce firmati dñm que dñmq; tre
mentes uiuere Postmortem uero
fateamur ihm corpore. uiua suae
monstrantem uulnera carnis.

IACOBUM ALPHEI ET SIMONEM QUI UOCATUR ZELOTES

Hos cum addita mente posuit
addistinctionem iacobi zebedaei &
simonis petri uel etiam iudae tradi
toris Nam & hunc simonem
fuisse dictum iohannes ostendit
quiait. & cum intinxisset panem
dedit iudae simoni scariothis Et
iacobus quidem alphei ipse est qui
in euangelio frater dñi nominatur
Quia maria uxor alphei soror fuit
mariae matris dñi quam mariam
cleophae iohannes euangelista cog
nominat fortasse quia uel idem
alpheus etiam cleophas est dictus
Uel ipsa maria defuncto post natum
iacobum alpheo cleophae nupsit.
Cui symeonem filium genuisse
eumq; consobrinū dñi existentem
eoquod cleophas frater fuerit ioseph
hierosolimae post iacobum rexisse

ecclesiam historia ecclesiastica tra
dit. siue hic apostolus simon seu qui
lib& alius symeon fuerit. Quia
uero Iacob merito filius alphei
idest docti sit cogminatus ipsi testan
tur apostoli. Qui eum post dni pas
sionem statim hierosolymorum
ordinauerunt episcopum. quia
& ante sanguinis effusionem uerus
&iam ipse carnalis desiderii sit sub
plantator. Testatur hegesippus
uicinus apostolorū temporum histo
riaus Suscepit inquiens ecclesiam
hierosolimae post apostolos frater
dni Iacobus cognomento iustus.
Multiquidem Iacobi uocabantur.
hic deutero matris scs uocatus
fuit. Unum &sicera nonbibit.
Carnem nullam comedit Numquā
attonsus est. neq; unctus est
unguento. neque usus est balneo
huic solitum erat ingredi scā
scōrum. siquidem uestib; laneis
non utebatur sed lineis: solus in
grediebatur intemplum &fixis
genib; pro populo depraecabatur
intantum ut camelorum duritiā
traxisse eius genua crederentur

Simon autem zelotes ipse est
&simon cana neus de uico galilee
cana ubi aquas dns conuestit
in uinum Cana quippe zelus.
cananeus zelotes interpra&tat.
IUDAM IACOBI ET IUDAM SCA
RIOTH QUI FUIT PRODITOR
Et horum distinctionis gratia
nomina duplicauit. Quorum
unus ut ipse in catholica scribit
epistola frater est iacobi qui &iā
thadtheus uocabatur Alter
autem á uico inquo ostus est aut
ex tribu Isachar praesagum suae
condempnationis uocabulum
sumpsit Isachar quippe quod
dicitur est merces pra&ium
proditionis insinuat scarioth
autem quod memoria mostis
interpra&tatur. Arguit eum
non repente persuasum sed me
ditatum diuitus dominicae tra
ditionis subisse piaculum Qui
non per inprudentiam sed per
prouidentiam inter apostolos
eligitur quanta enim est ueritas
quam nec aduersarius minister
infirmat. quanta moralitas dni

qui periditari apud nos iudicii
suum quam affectui maluit.
Susceperat enim hominis fragi
litatem & ideo nec has partes recu
sauit infirmitatis humane. Voluit
deseri uoluit prodi uoluit ab apos
tolo suo tradi. Ut tu a socio desertus
a socio proditus moderate feras
tuum errasse iudicium perisse
beneficium.

Et descendens cum illis
stetit in loco campestri
et turba discipulorum
eius. et multitudo copio
sa plebis.

Electurus apostolos dns in
montana subiit. Turbas uero
docturus ad campestria redit
quia nonnisi in humili xpm tur
bae uidere sufficiunt. Nam hec
est norma quam secutus apostolus ait. Non potui uobis loqui
quasi spiritalibus sed quasi carnalibus
quasi paruulis in xpo. Lac uobis
potum dedi non escam. Non du
enim poteratis sed ne nunc quidem
potestis. Apostoli autem ipsi secundu
matthaeum quasi perfectiores
& in monte & a pesto saluatoris ore
docti esse narrantur. Ubi si qui diligen
tius utrumq; uelit euangelistam
perscrutari potest intellegi cum
in monte duodecim discipulos
elegit e pluribus quos & apostolos
nominauit quod mattheus prae
termisit tunc illum habuisse ser
monem quem mattheus interpo
suit & lucas tacuit hoc est in monte.
Ac deinde cum descendisset & in loco
campestri habuisse alterum si
milem de quo mattheus tac&
lucas non tac& & utrumq; sermo
nem eodem modo esse conclusu.

A bo omni iudea et hierusa
lem et maritima et tyri
et sidonis. et cet

Maritimam multitudinem
non a proximo mari galilaeae
Neq; enim hoc miraculi loco
ponere. sed a mari magno reor
esse cognominatam in qua ciui
tatis & sidon comprehendi po
terant. Verum quia gentium
ciuitates sunt. iudaeis quidem softe
datae sed non ab eis possessae
Co quod hostes exterminare

Nequirent Consulte nominatim
ponuntur Utquanta sit fama
iustusq: saluatoris intam &ur; quae
exteras &iam ad sanitatem doc
trinam q; capessendam ciuitates
accersiat Ubi notandum quia
dñs &siuementib; ad se gentilib;
misestus sit Unde & puerum
centurionis & chananeae filiam
ad probata petentum fide
curauit Non tamen eorum
ciuitates intrasse reperitur.
Neuidelic& occasionem quaerelae
Iudaeis calumniantib; suggerat
sed perfectam potius salutem
gentium passionis & resurrec
tionis suae tempori reseruar&
quo inminente tempore genti
tib; eum uidere quaerentib; ait.
Nisi granum frumenti cadens
in terram mortuum fuerit
ipsu solu man& Si autē mortuu
fuerit multu fructu ad fert.
ET OMNIS TURBA QUAERE
BAT EUM TANGERE QUIA
UIRTUS DE ILLO EXIEBAT ET
SANABAT OMNES
Et supra leprosus dno tangente
mundatur & hic omnis turba quae
eum tangere potuit spis illius iustitie
sanatur Tactus ergo saluatoris
opus est salutis quem tangere est
fideliter in eum credere a quo tan
gi est eius munere firmari sed
unusquisq; in suo sensu abundat.
Turbae quae de longe ad audien
dum confluunt discendentis in
campu dni curantur ad tactu Discipuli
qui in minoribus iam sunt instituti in
montis cacumine ad maiora proue
huntur Equib; &iam eliguntur
qui eum transfiguratu secr&o in
monte speculentur Unus prae om
nib; quasi sublimioris sapientiae fonte
debriandus magistri recumbit in pec
tore raroq; uspiam uel tur bas dnm
ad altiora sequi uel quempiam debile
inuenies in monte curari Sed exancta
febre libidinum accensaq; scientie
luce pedetentim quemq; ad culmen
subire uisum Nam & in uetere testa
mento moses solus cum iosue monte
di ascendens ad regendu uulgus
in campo donec redirent. aaron
ordinauit & hur Aaron quippe
qui inter praedicatur mons fortitudinis

singularem dominicae incarnatio
nis excellentiam. Hur uero qui
ignis dicitur donum sci spi insinuat
Quia plures in ecclesia parruli &si
comitui magistros adpen&iranda
summe diuinitatis arcana requirunt.
dominicae tamen incarnationis
sacramentis redimi & spi sci possunt
ardore signari.

XXII Et ipse eleuatis oculis
XLVI in discipulos suos dicebat:
beati pauperes quia uestru
est regnum di

Et si generaliter omnib; loqui
tur specialius tamen oculos
saluator in discipulos leuat ut his
qui uerbum intenta cordis aure
percipiunt latius saporis intimi
lumen aperiat Cui simile est
quod mattheus ait, & cum sedis
set accesserunt ad eum discipuli
eius & aperiens os suum docebat
eos dicens beati pauperes spu
Nam quib; os in monte sedens
aperit ut magna sublimiter audi
ant in eos oculos stans in campo
dirigit ut audita patenter intelle
gant Beati itaque pauperes
Non utiq; omnes sed illi tantumodo
qui omne praesentis saeculi tam
&si altum uideatur pro nihilo
culmen ducunt Qui merito reg
ni caelestis perhibentur munere
digni. quia delectationis huma
nae probantur cupiditate nudati
Qualem se rex dauid pauperem
sustinuisse declarans ait Ego
uero egenus & pauper sum. &
alibi non modo terrestria sed &
ipsa pro dno supercaelestia parui
pendens dicensq; Quid enim mihi
restat in caelo & a te quid uolui
super terram. Mox ubi spe suae
fixus & anchoram subdendo ma
nifestat. Mihi autem adherere
do bonum et ponere in dno do spem meam
Alioquin non nulli miserrima
conditione paupertatis & hic saeculi
gaudius ob inopiam rerum & ibi
regno di ob mericorum nequitia carent
Beati qui nunc esuritis
quia saturabimini
Quid esurire beati quid sitire
debeant mattheus exponit.
Uidelicet iustitiam; apertissime
nos instituens numquam nos satis

iustos aestimare debere · sed coa
diani iustitiae semper amare
immo ardere profectū Cuius
perfectam saturitatē non in hoc
saeculo sed in futuro posse prouen
nire supernorū desiderio psalmista
flagrans ostendit quiait · Ego
autem cū iustitia apparebo conspe
ctu tuo satiabor dū manifes
tabitur gloria tua Potest & sim
pliciter accipi beati qui nunc esuri
tis Qui castigatis corpus uestrū
& seruitutī subicitis qui in fame
& siti uerbo operam datis quia
caelestium tunc gaudiorū habitis
ubestate perfrui

Ad vm. BEATI QUI NUNC FLETIS
QUIA RIDEBITIS

Non temporalium damna com
modorum sed uitiū & crimina
spiritalium qui flent · Aeterna
beatitudine consolabuntur ·
Ubi non nostra solum sed & proximi
iubentur commissa deflere · quem
si ut nos diligimus consequenter
illius & profectu nos gratulari
& defectu necesse est tribulari ·
Nec solum tribulari uerū ad lacrimas
usq; succendi, sic enim samuhel &
dauid peccatum saulis & incertū
lugent · sic peccatricem dns ipse
fleuit super ciuitatem & mestis com
passus sororib; Lazarum quem diui
na erat maiestate resuscitaturus
humana prius miseratione deflebat
Mystice significans eos qui peccati
morte sopiuntur ut reuiuescere
queunt aproximis esse plangendos,
quod autem nunc flentes risuros
esse promittit · Non puerilitter
accipiendum sed scripturae more
risus nomine mentis exultatio &
affectus quidam laetior intellegen
dus est esse designatus Sicut sa
ra, risum inquid mihi fecit dns:
Etiam iob dictum est · Os autem
ueracium replebitur risu · Per quae
ut dixi nomina gaudium animae
figuratur interius

Ad vm. BEATI ERITIS CUM UOS ODE
RINT HOMINES ET CUM SEPA
RAUERINT UOS ET EXPRO
BRAUERINT

Qui propter diuitias hereditatis
xpi inscis propter panem uitae
aeternae propterq; spem caelestium

gaudiorum flacus esuriem pau
pestatem q; pasti desiderat beatus
est. Multo autem beatior qui
has inter aduersa uiuaciter seruare
non trepidat quia odiant licet
homines corde nefando dilectū
cor xpo ledere nequeunt separ
rent & synagoga depellant xps
inuenit & confirmat. Ex pro
brent nomen crucifixi ipse con
mostuos sibi conresuscitat & con
sedere facit incaelestibus.

ET EIECERINT NOMEN UESTRŪ
TAMQUAM MALUM PROP
TER FILIUM HOMINIS

Nomen uestrum quod dicit
nomen christianorum significat
quod a gentilibus iudaeisq; saepis
sime quantum ad ipsos memoriae
abrasum & abhominib; est eiectū.
Nulla tam existente causa odii
nisi propter filium hominis. Quia
uidelicet nomen xpi credentes
suum uoluerint facere cogno
men. Atq; ideo nominis summi
persecutores hominū non inmerito
nomine notantur. Beati inquit
ertis cum uos oderint homines
docentes eos abhominib; insectandos
sed ultra homines esse beandos.

GAUDETE IN ILLA DIE ET EX
ULTATE. ECCE ENIM MERCES
ŪRA MULTA IN CAELO.

Non hoc a quolibet patiente
sed a beo qui supernae tantū
mercedis intuitu patitur. Prae
ceptū potest impleri ut scilicet
inter odia cordium inter probra
linguarum inter ipsas persequen
tium manus aequali immo latiori
adhuc corde uersetur. Non ad hoc
nostri similes ualent sed eorum
qui ibant gaudentes a conspectu
concilii qm̄ digni habiti sunt pro
nomine ihū contumeliam pati.
Qui ergo multa in terris pro xpo
sustinet aduersa. multa in caelis
a xpo recipiet dona. Certū quanta
abbelja uerborū iacula falsi susti
nuere prophetae. quos deridens
aiebat. Clamate uoce maiore
dr̄ enim est babal & forsitan loquit
aut in diuersorio est aut in itenere
aut ceste dormit ut excitetur quan
tam dedere stragem qui octangenti
simul & quinquaginta sunt int̄empti

Uerum quia babal & non xpi in
causa erat Nec inrisi gaudebant
nec occisi palmam sed poenam
meruere perennem

SECUNDUM HAEC ENIM
FACIEBANT PROPHETIS
PATRES EORUM.

Bene exemplo adhostatur est
quia uera dicentes solent per
secutionē pati Nec tamen ideo
prophetae antiqui timore perse
cutionis auertitatis praedicatione
defecerunt. Notandum sane quia
sicut matheus per octo quas posu
it beatitudines octauam spei
nostrae perfectionē quae resur
rectionis gloria dedicatur insinuat.
Ita lucas per quatuor iustitiae
am plectitur cardinales. Beati
enim pauperes qui pestem perantiā
ámundi refrenantur Inlecebris
Beati esurientes qui sua fame com
moniti esurientib; esse miserendū
& ipsi per iustitiā miserentur ut ualent.
Nam elimosinā quae xpo non nostra
donamus sed sua reddimus. Iustitiam
recte dicit testatur psalmista Quait.
Dispersit dedit pauperib; Iustitia eius
man & in saeculum saeculi.
Iustitia est enim qua sua cuiq; tri
buimus. Nemini quicquam deben
tes nisi ut inuicem diligamus.

Beati qui per prudentiam Inter bo
num dinoscentes & malum. Occidua
flere & ada & erna norunt anhe
lare Beati qui per fortitudinē
fidei omnia ualent molesta tole
rare Igitur qui nec dum consum
matae iustitiae arcem conscendere
ualent Generalis interim per
fectionis sunt beatitudine perfouendi
Quatenus á bonis paulatim ad melio
ra progressi dum consistenti In
planitie dño libenter auscultant.
Adhunc quandoq; in monte se
dentem sublimiter ascendant.
Nam quorum adhuc e domandis
instruendisq; cordib; insistit.
Hor quasi stans quisitus est labo
rantis affatur quos uero longo
studii spiritalis exercitio promptos
lamq; ac dociles inuenit his libertate
ac dignitate magistri quasi
quiescens saluator residens mystica
quaeq; de super nis intimat.
Quae spiritalium differentia

profectuum In israheliticae
plebis est habitu pulcherrimis ex
praesta figuris ubi uulgus omne
quib; lib& uestibus utens In quat
tuor angulis palliorū iacintinas
sibi fimbrias est facere praeceptū
sacerdotes quatuor habere uestes
totidem mysticis coloribus mira uari
&ate distinctas pontifices &ea quae
sacerdotes &alia quattuor indumenti
genera colorū quidem eorundem
sed sublimioris gratia dignitatis &
auro inter lucente coruscā &patri
archarum atque ipsius dñi nomine
redimita gestare quae per singula
uel exponere uel solum proponere
proprii industriā spectat operis.

Verum tamen uae uobis
diuitibus qui habetis con
solationem uestram

Quod sit uae diuitib; adfuturū
acontrario melius intellegitur
ubi pauperum dicitur esse
regnum dī aquo se regno per
omnia quibic consolari quaerunt
alienant audituri a iusto iudice filii
recordamini quia recepistis bona
luuita uestra Ubi notandum
quod non tam diuitiae quam diui
tiarum amor inculpa est Nonenim
omnis qui hab& diuitias sed ut eccle
siastes ait Qui amat diuitias fructus
non capi& exeis quia qui habita
temporalia uel animo contem
nere uel pauperi nescit erogare.
Usu quidem horum delectatur
adpraesens sed fructu quem
dando poterat adquirere
carebit inposterum Et alibi
legimus Beatus diues qui in
uentus est sine macula qui post
aurum non abiit nec speraui t
inpecunia &thesauris.

Vae uobis qui saturati
estis quia esurietis

Saturatus erat diues ille
purpuratus quando epulabatur
cotidie splendide sed dirum
uae sustinebat esuriens quando
delazari quem dispexerat
digito guttam aquae quaerebat
Aliter si beati sunt illi qui
iustitiae semper esuriunt opera
infelices econtrario sunt aesti
mandi qui sibi in desideriis placentes
Nullā ueri & inconcussi

boni famem patiuntur.
Satis serati beatos sinon adtempus
sua uoluptate priuentur.
UAE UOBIS QUI RIDETIS NUNC
QUIA LUGEBITIS ET FLEBITIS
Et salomon ait risus dolori
miscebitur & extrema gaudii
luctus occupat & iterum cor
sapientium ubi tristitia est & cor
stultorum ibi laetitia.
Manifeste docens stultitia riden
tibus prudentiam ut supra
docuimus flentibus semper
adscribendam
℣. UAE CUM BENE UOBIS
DIXERINT OMNES HOMINES
Hoc est quod psalmista deplorat.
Qm laudatur peccator in
desideriis animae suae & qui
iniqua gerit benedicitur.
Cui non minima poenae pars
est sua scelera non modo non
argui. sed insuper quasi
bene gesta laudari. Unde
prouide dns nonait uae quia
bene uobis dicunt homines quasi
distante Aliquantu tempore
culpam tardius poena sequatur
sed uae inquit cum bene uobis dixerint
omnes homines Quia ipsa peccati
nutrix adulatio. sicut oleum
flammis. sic inculpa ardentibus
solita ministrare fomentum.
Maxima est utique poena peccantu.
Nam quomodo pauperes esuri
entes & flentes malorum
dec& inprobitate probari.
Ita diuitis epulis risuq; uacantes
perdistricti iudicis iram male ob
sequentium clientela maiorem
fouentur adpoenam
SECUNDUM HAEC ENIM
FACIEBANT PROPHETIS
PATRES EORUM
Pseudo. proph&as significat
qui & ipsi saepe in scriptura
sacra proph&ae solent appellari.
eo quod ob captandum uulgi
fauorem futura praefari. id est
praeloqui conentur.
Unde dicit hiezechiel.
Uae proph&is insipientib; qui sequun
tur spm suum & nihil uident.
quasi uulpes in deserto proph&ae
tui israhel erant. Itaque dns in
monte beatitudines solum modo

proborũ incampouero &iam
uedescribit repborum Quia
rudes ad huc auditores mini
necesse ē acterroribus ad bona con
pellip fectos autem sat ē pmis
inuitari Sed uobis dico qui
audtis diligite inimicos
uros bene facite ēis quos odeis
Quia dixerit supra quid ab
inimicis pati possint
Nunc quaeliter ipsi cum eis de
inimicis agere debeant ostendit
Multi autem putant sufficere
uitutib; non odisse inimicos
Cæterum diligere plus pcipi
quam humana natura patiatur
non uidentes quia & moses & mu
hel & stephanus pro inimicis orā
bant et mos tuos dauid planxit
inimicos Neq; enim dnis inpos
sibilia sed perfecta iuber &c
Non deficientes ergo dum tem
pus ē operemur bonũ ad omes
maxime autem ad domesticos fidei
BENEDICITE MALEDICENTI
BUS UOBIS ORATE PRO
CALUMNIANTIBUS UOBIS
Et haec se suiq; similes egisse
testatur apostolus qui ait
Maledicimur & benedicimus
blasphemamur & obsecramus
sed hic merito mou & quomodo
huic pceptodni non sit aduersũ
qd & in pph & is inuenimur
Multae in pcatrecationes aduersus
inimicos quae maledictiones pu
tantur sicut ē illud Fiat men
sa eorum coram ipsis in laqueũ &
cæteraque ibidicuntur Et io
hannes apts ait Qui scit fratrē
suum peccare peccatum non
ad mortem p&&& & dabitur ei
uita peccanti non ad mortem
Est peccatum ad mortē non p
illo ut rog & quis Ubi primo
uidendum quia pph & ae p in p
cationem quidem & futurũ
cecinerunt Non optantes in uoto
sed spũ pauidentes Quia maxime
solent figura in pcantis futura
predicere sicut figura pteri
temporis ea quae uenturae erant
saepe cecinerunt Deinde in
apostoli uerbis intellegendũ ē
quosdam fratres p quibus orare
non nob pcipitur Cum dnis & ia

pp̃ secutorib; nr̃is ꝺnr̃ re nos lu
beat. Cuius ꝛ soluiq; ꝗstio n̄ po
test nisi fateamur ee̅ aliqua
peccata in fr̃ib; inimicorũ
p̃secutione grauiora fr̃is cau
xp̃ianos significari multis
diuinarũ scripturarum do
cumentis probari potest.

Peccatum ergo fr̃is ꝯd mor
tem puto ee̅. Cum p̃ agnitio
nẽ ꝺi p̃ gratiã ꝺn̄i n̄ri ihũ xp̃i datae
quisq; obpugnat fr̃ n̄itatem
et ꝯduersus ipsã gratiã quare
concilietur ẽ ꝺõ inuidentiae fa ci
b; agitatur. Peccatũ aut n̄ ꝯd
mortem ẽ. si quisquã non amo
rem a fr̃re alienauerit sed
officia fr̃ternitatis debita p
aliquã infirmitatem animi n̄
exhibuerit. Qua ꝓp̃ter ꝺn̄s in
cruce ait. Pater ignosce illis
quia nesciunt quid faciunt.

Non ꝺũ enim gratia sp̃s sci participes
factis ꝓcidere ẽ sancte fr̃n̄itatis
inierunt. Et beatus stepha
nus orat pe ꝯ quib; lapidat̃.
quia cũ ꝺum xp̃o crediderunt
neq; ꝯduersus illã communẽ
gratiam dimicabant et apl̃ paut
ꝓpter ea credo non orat pro alexan
dro quia ꝯ fr̃ erat & ꝯd mortẽ
idẽ in uidentia. fr̃ter n̄itatem
oppugnando peccauerat. phis
autẽ quia non abruperunt amorẽ
sed amorẽ succubuerunt orat
ut eis ignoscatur. Sic enim dicit
Alexander aerarius multa ma
la mihi ostendit. redd& illi ꝺn̄s
secundũ opera illius quẽ& ꝯueni
ta ual. de enim resistit n̄ris ser
monib; Deinde subungit. p quib;
orat. Ita dicens. In prima mea
defensione nemo mihi ꝯd fuit
sed omnes me deseruerunt.

Non illis imputet istud ꝺ̃ ffere ꝓ ia
peccatorum uidamur de se.
ap& ꝓ ne gante distinguit.

Et qui te percutit in ma
xilla ꝓ ꝓbe et alteram.

Non autem qui te ꝓcutit noli mi
per tutere. quamquam hoc
& iam magnum ꝓceptum sit
sed aut parte ꝯd huc percuti
quod ꝯd misericordiam ꝓtinere
hinc ꝯxime sentiunt quei s
quos multum diligunt. tamquã

filiis uel quib; lib & dilectissimis suis
egrotantib; seruiunt t pariuli st
frenetici; A quib; multa sæpe pa
tiuntur et si eorum sed uis id exigat
præbent se & iacent ut plurimum pati
antur donec uel a & ictis uel mor
bi infirmitas transeat;
Quos ergo dns medicus animarū
curandis pximis instruebat
quid eos id uidd docere potest & nisi
ut eorum quorum sed uitiis consule
re uellent in becillitates sæpe quo
animo tollerent rent Omnis nāq:
inpbitas & im becillitate animi uenit;
Quia nihil innocentius ē eo qui in
uisti tu p fectus ē; Multi autē
alterum maxillam præbere no
runt diligere uero illū a quo
feriuntur ignorant; A tuero
ipse dns quid uitiq: præcepta quæ
docuit primus impleuit p cuti
entia se in mā xillam ministro
sacerdotis non pbuit alterum
sed insup dixit; si male locutus
sum testimonium phibe de malo;
sicut em bene quid me cedis
Non tamen ideo pantus corde ñ fuit
Non solum in alterā mā xillam
cedi pro sed uite omnium sed
& iam toto corpore crucifigi;
Et habeo qui auferet tibi
uestimentū et tiam tunic
ca noli prohibere.
Quod de uestimento & tunica
dictum ē Non in eis solis sed in
omnib; faciendum ē quæ
aliquo iure tempor lit nr tē
dicimus; si enim de necessariis
hoc impertium ē quanto magis
sup fluæ contēpnere conuenit
Omni auti petenti te tribue;
Omni p & enti in quid ñ omnia
p & enti ut id des quod dare
honeste & iuste potes; Quid si
enim pecunia emp & ut quæ in
nocentem con & ur opprimere
Quid si postremo stuprū p & ict
sed ne multa p sequar quæ sunt
innumerabilia id profecto
dandum ē quod nec tibi nec al
teri nocet quæ tantum scire aut
credi ab homine potest; et cui
iuste negaueris quod p & it indi
cando ē ipse iustitia ut nonē
inanem dimittus sit omni
p & enti te tribues quā uis non

semp id quod p&it tribues;
Et tu diliquando meliusaliquid
tribuesc̄ ip& ente inuita correxeris;
Et qui auferet quae tua
sunt ne repetas.
Deuestedomafundoiumento
&generaliter omnipecunia dicit,
Utrum autem &de seruis accipi
endū sit magna quaestio est;
Nonenim xpianū opost& sic possi
dere seruum quomodo equum
aut argentum quanquā fieri
possit ut maiore pticio uideat equus
quam seruus & multo magis si di
quid aureum argentum, sed ille
seruus si rectius & honestius & ad
dm̄ colendum ad cōmodatius abs
te dn̄o educatur aut regitur
quam ab illo potest quem eū ipse
auferre. Nescio utrū quisquā
dicere audeat ut uestimentum
eū debere contemni hominēnāq:
homo tamquam seipsum diligere
deb& cuia bomnium dn̄o & ia
ut inimicos diligat impetrtur.
Et prout uultis ut faciant
uobis homines et uos
facite illis similiter.

Quia caritas patiens est benigna est.
Non tantum iniuria sinimici for
tissime suffert sed amici quoq: gra
tiam benignissime pstreuent.
Nam re da mare amantem cunctos
natura docuit. Non amantē uero
beneficius ad amorem cogere xpi
solum doctrina pfectos instituit.
Quicumnos priores pstrnos fieri
uelimus ad hus facere iubet & eum
dēmo xsensū latius ad struendo
firmauit dicens.
Et si diligitis eos qui uos dili
gunt quae uobis est gra
tia. Nam et peccatores
diligentes se diligunt et c̄t
Si & iam peccatores publicani & aet
nici ergā dilectores suos natura
ducenorunt esse benefici.
Quantum uos inquid quib; ut gra
dus pfessionis eximior ita cuiusne
cessē est ut uestris uberior latior
sinu dilectionis amplecti deb& is & ia
ñam amantes. Unde equum est ut dignū
uid& quomodo cū dn̄s eos qui dili
gentes se solum diligunt benefaci
entib; sibi benefaciunt amicis
faenerantur. Non modo pfectā

non habere caritatem uerum pec
catorib; aequipenrrit est & ur
Ille pectoris do . & is minimi recu
bitor epistolam dedi & proximi di
lectione consummans non uspiam
inimicos moueritee diligendos
sed absolute dixerit Quia si di
ligamus inuicem dm in nobis man &
& caritas dei in nobis perfecta e
Quod si quem mou & scitatem in de im
micorum amore tu cuisse sed
& illos fratrum nomine comphen
disse fratrem q: amoris intuitu
diligi & peis pnrecipisse oratri
scilic & utinam semp inimici remane
ant sed resipiscant ad iobolila
quei s nobis q: germano foedere socia
entur Nec durum uideatur quod
nondum credentes propter spe
tamen credendi fratres appel
lari posse dicimus; Nam idem
iohannes eos & iam filios dei uoci
tari legitur; Quia ihm inquit
moriturus erat pro gente &
non tantum pro gente sed ut filios
dei quenrnt dispersos congregar & in unum
Quam diu enim dispersi nondum
filii sunt dei sed conueniendo in unum

iam efficiuntur filii
Uerum tamen dilicite
inimicos uestros et bene
facite et mutuum date
nihil inde sperantes
Quia dilectionem beneficium
mutuum q: peccatorum infruc
tuosa redarguit Nunc quia
liter haec a fidelib; fructuose
fieri debeant ostendit Mutu
atur autem omnis qui accipit
& iam si non ipse solutur ure
Cum enim misericordib; dm
plum restituat Omnis qui be
neficium pstat foenenrtur
Aut si non plus & acciperemu
tuant emnisi eum qui accipit red
diturus Intellegendu e dnm
ipse duo genera pstandi ee
complexum; Nam q: aut do
namus quod dicimus benuole
aut reddituro commendamus
Quia enim multi uti scriptum e
quaesi inuentionem aestimauer
foenus & molestia pstiter his qui se
adiuuauer Multi ñ curant equi
tie ñ foenerati sed fruudeari
gratis tumuer huic & iam

infirmitate diuina med&c auctoritas dicens. Et mutuum date nihil inde sperantes. idē ñ in homine spē mercedis figentes. Qui siue reddat qd commodastis redd&c &c dr. quod illo ubente fecistis. siue ñ reddat hereditas sunt tua &c ernum erit. Mutuatur enim peccator &c ñ soluit iustus autē miser&c &c commodat qm̄ benedicentes eum possidebunt terram, et alibi cum dicer&c Jocundus homo qui miser&c &c commodat. continuo subiunx. Jn memoria aet&ernae erit iustus. Et erit merces sua magna multa. Et eritis filii altissimi.

Nulla maior potest ee merces quam filios hominum terrigenas effici filios altissimi quin ceelis ē, Itaq: quod ait Et eritis filii altissimi ex illa regula ē intellegendum qua & iohannes dicit, Dedit eis potestatē filios dī fieri, Unus enim natus uiliter filius ē qui nescit omnino peccare. Nos autem potestate accepta efficimur filii in quantum ea quae a illo ꝑcipiunt implemus, Unde apostolica disciplina id est sē optionē appellat quamuis & ñ hereditate uocamur ut coheredes ee possimus, Igitur nonne facite ista quia estis filii sed facite ista & eritis filii, Cum autē ad hoc nos uocat ꝑ ipsum unigenitum ad similitudinē suam nos uocat, Quia ipse benignus ē. Inquiens. Sup ingratos et malos etc.

Benignus ē dr. super ingratos & malos. Et multiplici scilicet & sua misericordia. quia & cum uita scilicet temporalia bona largiendo uel caelestia dona singulari gratia quae dator solus glorificat inspirando sed siue hoc siue illud siue utrumque intellegas magnae dī bonitate fit quae nobis mutanda ꝑcipitur si filii dī esse uolumus.

XXIII; LVI

Nolite iudicare et non iudicabimini. Nolite condēnare et ñ condēnabimini.

Hoc loco nihil aliud nobis pnte cipi existimo nisi ea facta quae dubium ē qd animo facim

pastem
Inmeliorem interpretemur.
Quod enim scriptum ē ex fructib;
eorum cognoscetis eos. De mani
festis dictum est quae non possunt
bono animo fieri sicuti sunt stu
pra et blasphemiae et furtae uel
ebrietates et siquae sunt tales.
De quib; nos iudicare permittitur.
De genere autē ciborū quae possunt
bono animo et simplici corde sine
ullo concupiscentiae. Quicūq;
humani cibi indifferenter sumi
Prohibet apostolus iudicari eos
qui carnib; uescebant et uinum
bibebant. ebrietas quise ab huius modi
alimentis temperabant. Qui
manducat inquit ñ manducan
tem non spernat. Et quiñ man
ducat manducantē non iudicet.
Ad hoc ptin et iam illud qd dicto
loco dr. Nolite ante tēpus quic
quam iudicare. quoadusq; ueniat
dnus et inlumin et abscondita tene
brarum et manifestabit cogita
tiones cordis. Sunt ergo quae
dam factae medicae quae ignō
ramus quo animo fiant. q. et
bono et malo fieri possunt.

De quib; temerarium ē iudicare.
Maxime ut condemnemus hoc
autē ueni et tempus iudicent.
Cum dnus inlumin abit abscon
ditatenebrarum et manifes
tabit cogitationes cordis
Duo sunt caua in quib; temerariū
iudicium cauere debemus
cum incestum ē. Quo animo
quidq; factum sit uel cum
incestum ē quale futurus sit
qui nunc malus et bonus appar et.
DEMITTITE ET DEMITTEMINI.
DATE ET DABITUR UOBIS.
Demittere nos iniuriam dare
beneficia iub et ut et nos peccata
dimittant. et iuxta id et ea et
nec. Quae sententia breuis sed ci
mia. Cunctaque lectissime de
conuersando cum inimicis man
dauerat comphendendo concludit.
MENSURAM BONAM CONFER
TAM ET COAGITATAM ET SU
PER EFFLUENTEM DABUNT
IN SINUM UESTRUM.
Huic simile ē quod alibi dr.
ut et ipsi recipiant uos in aeta
nea tabernacula.

Nonenimpaupereſipſiſ̃ xp̃ſ
mercedemhiſquelemoſynã
fecereredditurusſ̃. Quãtam̃
inſinumdaredicum̃ quiapme
rendaeilluſoccaſionemdedere
cumuel egenteſmiſere tinpbe
ſicuientes fortioꝝ ſunt & tolerã
tipacientia & beneficientiaſuſ
tentati & cadipſamaliquotieſfi
dẽdulcigratiaprouocati.

EADEMQUIPPEMENSURA
QUAMENSIFUERITIS
REMETIETURUOBIS.

Etapoſtoluſcadelemoſynam
corinthioſhoſtanſinteraliaLvm
diẽ hocautẽ quiparceſeminat
parce & m&&. etquiſeminatin
benedictionib; debenedictionib;
& m&&. Poteſtautẽ & deomnib;
quaemente manulinguagerim;
accipi. Quiacturedderſingulis
inquit ſecundumopentreorũ.

DICEBATAUTEMILLIS ETSI
MILITUDINEM Numquid
POTESTCAECUSCAECÃDUCERE.
NONNEAMBOINFOVEAMADENT.

Senſus huuiuſce ſententiaepen
d& exſuperioribuſ ubidedan
daelemoſynaeinuriademitten
dapcipit ſiteinquitinrcontra
uolentum & contrap&entem
filargyriacaecauerit Numquit
tuamente uitiata uitiumeiuſcu
rarepoteriſ aut illeſoluſquiniu
riamfecit & nontu & iamquiſer
reneſciebaſreuſdeputaberiſ.

Atſimitemtetranquilliq; pecto
riſeiuſinpbitaſinuenerit & ille
adpaenitentiammouebitur &
tuipacientiepmiodonaberiſ.

Quiuacaecumuidenteoculo hoc ẽ
cordeſerenoducerecumbaſadlum̃.

NONESTDISCIPULUSSUP
MAGISTRUM PERFECTUS
AUTEMOMNISERITSISIT
SICUTMAGISTEREIUS.

Simagiſterquiutiq; quaſidſpo
tuit ñſuaſ ultureinuriaſ ſed
ipſoſmuluit inſecutoreſpati
endo reddereemtioreſ. ean
demneceſſe eſt diſcipuliqui
puribominer ſunt regulam
perfectionis ſequantur.

QUIDAUTEMUIDESFISTUCÃ
INOCULOFRATRISTUITR
BEMAUTEMQUAEINOCULOTUO

EST NON CONSIDERAS:

Et hoc ad superiora respicit. Ubi ait cum alacre coduci id ē peccantem a peccatore castigare non posse praemonuit. Multi enim superbi aut uel odio fili aut gratia uel auaritia uel alio quolibet crimine praeuenti. Leuia haec aut nulla iudicantes acerrime corripiunt eos quos subita uiderint inturbato oculū mentis a solito puritatis statu quasi festuca inruente mutasse atq; inmemores dominici praecepti quo ait. Nolite condēnare et non condemnabimini.

Magis amant uitia pentre et dānare quēdare atq; corrigere.

Et quomodo potes dicere FRATRI TUO FRĀ SINE EICIAM FESTUCĀ DE OCULO TUO IPSE IN OCULO TUO TRBĒN uides.

Hoc cum fratre agis. siue bigna ta quod in ille peccauit tu odio reprehendis. quantum aut inter festucam et trabem quasi tantum inter inimicitias atq; odium. Odium ē enim inimicitia quasi quū iustate ipsi tantū acceperit ut merito appellet trabes. fieri aut potest ut si inter scaris hominis uelis eū corrigi. sicut e moderis hominē nō potes eū uel corrigere. et ideo impossibile dicit ut festucā fratris oculo demat qui sibi trabem gestat in oculo.

HYPOCRITA EICE PRIMŪ TRBEM DE OCULO TUO. ET TUNC PERSPICIES UT EDUCAS FESTUCĀ DE OCULO FRTRIS TUI.

Id ē primo a te expelle odiū. et deinceps poteris iam eum quem diligis emendare.

Et estuere multum cauendū et molestum hypocritarum id ē simulatorum genus. Qui cū omnium uitiorum accusationes odio et liuore suscipiant. et iā consultores iudeis esse uolunt.

Et ideo pie cauteq; uigilandū ē ut cū aliquē reprehendere et obiurgare necessitas coegerit. primo cogitem; utrū tale sit uitiū quod nū quā habuim; tq; iam carum; et si nūq habuim; cogitemus et nos

homines ee & habere potuisse
siuero habuimus & ñ habemus tan
gat memoriam comunis infirmi
tas ut illam reprehensionem aut ob
iurgationem. ñ odium sed misericor
dia cp cedat ut siue ad correctio
nem eiusdem ppter quem id facimus siue
ad peruersionem euadere. Nam
incestus ee excitus. Nos tamen de
simplicitate oculi nri securi sumus
sicut cogitantes nos m & ipsos inue
nerimus in eo ee uitio in quo eum le
quem reprehendere parabamus.
Non reprehendamus neq: obiurge
mus sed tamen congemescamus.
Et nullum ad obtemperandum nos
sed ad partem concendum inuitemus.
Raro ergo & magna necessitate
obiurgationes adhibendae sunt
Luctamur & iam in his ipsis nos
fidem ut seruamus instemus. Ipse
enim finis ut nihil duplici corde
faciamus. Auferentes turbem de o
culo tro in uidentis et malitiae
trimulationis ut uideamus et ice
re festucam de oculo fratris.

Nonestenim arbor bona
quae facit fructus malos

NEQ: ARBOR MALA FACIENS
FRUCTUM BONUM.

Contra hypocritam quae coepit
exsequitur, siuera inquit & ñ fictam
uis habere iustitiam quae uerbis
ostentas. & iam factis compensare cuiuis
ut bona existens arbor bonis orna
ris & fructibus. Quia & si se fingat
hypocrita ñ bonus qui facit ope
ram mala. Et si reprehendat in sonte ñ
ideo malus ee qui facit opera bona

Una quaeq: enim arbor
de fructu suo cognoscitur

Quisit fructus quo malus bonus ue
dinosci debeat arbor apostolus
ostendit dicens: Manifesta at
sunt opera carnis, quae sunt:
fornicatio, inmunditia, luxuria,
idolorum seruitus, ueneficia,
inimicitiae, contentiones, aemu
lationes, irae, rixae, dissensiones,
haereses, inuidiae, homicidia,
ebriatates, comesationes & his
similia, quae p dico uobis sicut
praedixi quoniam qui talia agunt
regnum dei non consequentur.
Fructus autem spiritus, caritas,
gaudium, pax, longanimitas,

bonitas benignitas fides modes
tia continentia castitas eleemosi
nae uel oratio et ceteri fructus
quidem ē propriae bonorum sed non
numquam simulate et iam usur
patus a malis, De quibus dns ait
Quia receperunt mercedem suam,
Et alibi Attendite a falsis pphis
qui uenunt ad uos in uestimentis
ouium Intrinsecus autem sunt lupi rapa
ces; sed non ideo debent oues
odisse uestimentum suum qd
plerumq; illo se occultant lupi
dum aliud ostendant ad decipien
dum aliud exerunt ad dep̄dan
dum Int̄ficiendum eos qui sibi s
tauestitu ouino lupo sinudere non posset
Hic ergo non ē fructus de quo cog
nosci arbor ē mouet sed ille
qui ē supra monstratus
Neq; enim de spinis colli
guntur ficus Neq; de rubo uindemia
mus, Spinas ergo et rubū
scilicet asperitates et punctiones ē ē uitio
De quibus peccatis hominis dic
tum est Terra tua spinas
et tribulos germinabit tibi
Ficus ū et uinea dulcedinem ē conuer

sationis nouae quā dns in nobis fecit
et feruorem dilectionis quia et si
ficat cor hominis, De quibus euan
gelio coruscante Vox turtu
ris in terra longe lateq; reso
nabat ficus protulit grossos
suos uineae florentes dederunt
odorem Non autem de spinis
ficus non uua de rubo colligit
Quia mens adhuc et ceris homi
nis consuetudine depressa si
mul crepo est sed fructus no
ui hominis ferre non potest;
Quod siquis obicere uoluerit ac
dicere qd et mors ses de rubo uin
dem ari tua quando a cognato
gentili consilium utile suscepit
Et de spinis colligerint ficus hi
quibus dictum ē de phariseis que
dicunt facite Quae autē faciunt
facere nolite Sciat quia sicut
ferax nunquā palmes se pin
uolutare cubit Postans q: fruc
tum spinarum suum ut sibi seruat
humanis sic dicta uel actu
malorum siquando bonis pr̄
Non hoc ipsi faciunt mali sed
fit de illis sup nos pude ne consilio,

BONUS HOMO DE BONO THESAURO CORDIS SUI PROFERT BONUM ET MALUS HOMO DE MALO

I PROFERT MALUM.
Idem thesaurus cordis qd ore dicē arboris. et quod de corde profert. Lxiii
Idem ē quod arboris fructus.
Qui ergo thesaurum in corde pacientiae perfectiq: hab& amoris optimos nimirū fructus effundens.
Diligit inimicum. benefac odientī.
Benedicit maledicenti. Orat pro calumniante. patienti se vel dispolianti non reluctatur.
Omni p& enti tribuit. suc ablata non rep& it. Non iudicare non condemnare desiderat.
Et in tempacienter amantq: corrigit. &c& eraque supra scripta docuit, Atque ne quā thesaurū cor deseruat odit amicū. malefac diligenti. maledicē benedicenti. &c& eraque dominicus sermo redarguit,
Bono thesauro contraria pagit q̄ne sibi frustra blandir& ex eo qd sequitur, EX ABUNDANTIA ENI CORDIS OS LOQUIT.

Quasi non fructus arboris sed folia hoc ē verba solum. & non magis operis tuerix pianī vel hypocritae quaerantur. consequenter dns cadiungit.
Quid autē vocatis me. dne dne et ñ facitis quae dico.
A sicculus verbis ita dicer& quid folia recte confessionis vos germinare iactatis.
Quia multos operis boni fructus ostendit, Unde apostol pōtiosiū aui li separatur us. Hoc est bonum thesaurum a malo. bonā arborem a mala. perfectū bonum magistri discipulum ab hypocrita.
Duce mundem ē a caeco secr& ruisat. Veniam ātā duos sidnr uoluerit. &cognoscam in sermonem eo. quia infl ati sunt sed iustitiē. Non enim in sermone ē regnū di. sed in iustitiē.
Per oris ergo locutionem idnr uniuersa quae tactu vel fatu vel cogitatu de cor de proferimus insinuat. quae magis quam hominib, dicta nuda & apert sunt oculis eius.

Nam & moyse scriptura rerum uer
ba prozebus ponere. Unde psal
mista dicinquid anima eme ae
salustuc ego sum; Ethiezechias
non fuit uerbum quod non ostende
rimeis quuitiq: rerum & nuerboz
chaldaeis reuelauit arcana.
Item q: apostolus; & nemo dicit
dnm ihm nisi in spu sco. proeo
uidicer & nemo dnm ihm intel
lectu cernit. Nemo uoluntate
amplectit nisi pgratia spi sci.
Omnis quui uenit ad me et
audit sermones meos et
facit eos ostendam uobis
cui simili sit similis e ho
mini aedificanti domu
Multa dni supra dea peste bonis
malisue multa deuere acci
mulate bonis disputans quib;
trib; psonis omne opinoz homi
num genus conprehendi.
Totum suum sermonem terri
bili simul & amabili auditoes
diabolo alios xpo as simul &
quuiuterque suam in hominu
subiectione domum totum
huius saeculi tempa aedificare
parabola conclusit qua alios uerbi
pondesinit. Itaq: qui sermo
nes xpi audit & facit com
parabitur xpo. Qui sicut
xpi uarius hominib, psonis
unam sibi ecclesiam catholi
cam construit erudit & gu
bernat. Inuitam quandoq:
dedicaturus sa & nam sic &
auditor utilis uixta ppriu
modulu uarius institutum stu
dius cadsup na pficiens habita
tionem sibi pp & ue mansionis
aedificat. Cui in psenti qua
si quadrnti dispoliendis cari
tatisq: glutino copulandis
lapidib; inst & sed in futuro
cu xpo dedicatione la & &ur.
Qui fodit in altu et posuit
fundamenta super petra
Fundamtu quando pluralit
in ecclesia emrsterio ponunt
doctores significant, de quib;
dicitur. Fundamta eius in
montib; scis. Quando uero
singularit fundamentum
ipse doctoz. doctoz & funda
mentum fundamtoz. expri
mitur xpus. De quo dicitur;

Fundamentum aliud nemo potest
ponere ꝑter id quod positum ē
quod ē ihs xps. Hucc ergo fun
dcmentcc non supnrterntm
sed suprap&ram sapiens ar
chitectus locccuit Quia ꝰ̄ter
sublimium uirorum ꝰ̄ intrenis
desiderius xps sed in superabili
succfide spe & cccritcte constitu
tum. P&ntrccuit inquit enim xps.
Qui fodit in cclcum quicc ꝑceptas
humilitatis terrena omnia
fidelium decordibus eruit
Nec ꝑter aliquit infimum t
commodum tē ponrle dō seruiant.
Moraliter autē fundamenta do
mus ipse sunt intentiones bo
nccc conuersationis quaep fec
tus uerbi auditor exhaustis
humilitate christiancc sup
uccuarum frnrgilium q: cogi
tctionum ruderib; inccdim
plendis xpī mandatis firmitē
inserit. Hocuidelic & in seipse
xpō cooperntur specicli tē agens.
qd in uniuersali ecclesia xps ge
neralitē agit. Gcaudens q: cum
a sicd mistcc Quie duxit me de
lccccum misericcc & de lito fecis. Et
statuit suprap&rā pedes meos. & cet.
INUNDATIONE AUTĒ FACTA IN
LISUM EST FLUMEN DOMU
ILLI ET NON POTUIT EAM MO
UERE. FUNDATA ENIM ERAT
SUPRA PETRAM.
Fluminis inundatio quam alibi
postcc inferinuncupat dicēs.
Quicctues p&rus & suphanc p&rā
ccedificcbo ecclesiccm meam.
& postcc infernī non praeua
lebunt cccuersum eam.
Ipsccē cuius supra meminit.
Beati ertis inquiens cū uos oderint
homines & cum sepantuerint
uos & exprobrauerint uos & ite
rint nomūrm tam quā malū.
quccc firmos ecclcccsie angulos
& si inruere non tam diruere
potuit. Qk gaudebant in illa die
& exultabant. Itcc se in uicē contur
undarum rbiem cohostantes.
Eccce beatificamus eos qui sustinu
erunt pacientiam iob audistis
& finem dni uidistis. & iterū
Fluminis impetus lcccificat
cuitatem dī. scificauit tcc

bernaculum suum altissimus.
dr in medio ei non commouebit.
Sed & iuxta legem tropologicae
singulae nrae domus cotidie
tinmundo, spirituum tinp
borum hominum uel ipsa sue
mentis aut carnis inqui & iudi
ne pulsentur & quantum ppri
a suis rib; fidunt inclinantur;
Quantum uero inuictissime illi
p & re adherent. lcbe factari nequnt;
Qui audit ea & non
fecit similis e homini ae
dificanti domum suam su
per terram sine fundamento.
Domus diabboli mundus.
Qui in malignopositus e n
creatoris dignitate. s magni
tudine delinquentis uocatur;
Quam sup tn nra edificat q obsequen
tes sibi de celis ad trenaed & rahit;
sine fundamento aedificat q ome
peccatum fundamentum n habet & qd
n ex ppria natura subsistit;
Malum quippe sine substantia
est qd tamen ut cumq: sit.
in bonina tum coalescit, quia
uero a fundo dicit fundae
mentum. Possum & ia fundamentum
p fundum positum. Non inconuenie
enter positum sicut audiuis
Abaure dicitur; Et tum pl
rimum q ipsa auris audiuis
nomine designatur; Sicut
ergo qui in puteo mergitur
putei fundo r & in &. Ita cor
ruens: quasi in quodam fundi
loco consistere & anima
si semel lapsa in aliqua se peccati
mensura r & inere &; sed cum
peccato in quo labitur n potest ee
contenta. Dum cotidie add & eri
ora deicit quasi in puteo quo
cecidit fundum n inuenit quo
figuratur; Unde bene alicui dicit.
Peccator cum uenerit in p fundum
malo, contemnit redire.
Nam q: dissimulat q miserere
sibi posse desperat, s: cum desperan
do amplius peccat q si puteo suo
fundum subtrahit. Ne ubi & inere
possit inueniat; Ergo qui audit
sermones xpi & n fecit. siue in
tuitus mysterius xpi. seu in totum
alienam xpo q seipsum male edificat.
similis e homini stulto de qd dr.

Inimicus homo hoc fecit.
In quantum se fluuius et
continuo cecidit et facta est
ruina domus illius magna.
Manifestum est quingue sequa
lib & tentationem mox & uere
mali & ficte boni peiores fiunt.
Donec ad extremum pp & uia la
bant in poena. Porro monit
lit dicendum quunquisq: tent
tat a concupiscentia sua abs
tractus & inlectus. dehinc con
cupiscentia cum coeperit parit
peccatum. peccatum autem cum consuma
tum fuerit genenrt mortem.
Potest & ita pimp & um fluminis ex
tremum iudicium discrimen intellegi.
Quando utraq: domus consumata.
Omnis qui se exaltat humiliabit.
& qui se humiliat exaltabit. Ibunt q:
impuni solum homines sed & angeli
qui cum diabolo domum pti
nebant in supplicium a & nu
lustia autem inuita ma & nam.
Cum autem impleisset
omnia uerba sua in
aures plebis intra
uit in capharnaum

Hic intellegendum est cum impleis
set & quidem omnia uerba sua
in aures plebis intrauisse ex pm
cu pharnaum quae cum ante
quam haec uerba terminasset &
intrauit sed non ea expressum p quan
tum temporis intercessit cum ista
sermones terminasset & intrauit
cu pharnaum. Ipso quippe in tua allo
le prosus ille mundatus est.
Quem locum suo matheus inter
ponit iste autem ante occupat.
Centurionis autem cuius dam
seruus malo habens et
moritur qui illi erat pretiosus.
Quaerit forte aliquis uel pius
ut inuenient tempus ut re
prehendat quae ratione eua
gelista seruum quem mortuus
sed sanatus sub infesto dixe
rit eum moriturum. Cui bre
uiter respondendum quia re
uera erit moriturus sinon
domini sui fide deprecantes
& xpi pietate miserentur
fuisset & redditus uitae.
Sic & hiezechias rex iuxta
quendam ait humanae

modum erat moriturus. Cum
ueracis prophetae uerbis audiuit;
Dispone domui tuae quia mo
rieris tu et non uiues; Sed oc
cultae diuinae prouidentiae
iudicio. quae omnia in mensura
et numero et pondere disposuit.
quindecim adhuc annorum
uitam. lacrimis praecibusque
nacturus ÷ ;

ET CUM AUDISSET DE
IHU. MISIT AD EUM SE
NIORES IUDAEORUM.
ROGANS EUM UT UENIRET
ET SALUARET SERUUM
EIUS

Superna dispensatione
factum est. ut seniores iudae
orum mitterentur ad dnm. hisque
adstantibus qui languerat sana
retur. Quo inexcusabiles forent.
si credente uiro gentili. non crederent;
Uerum quaeritur quomodo con
ueniat. quod lucas centurionem
nuntios mississe. mattheus autem
ipsum accessisse narrat ad dnm;
Sed pie quaerentibus facile pate.
Quod mattheus breuitatis
causa dixerit ipsum accessisse.
cuius desiderium et uoluntas ad dnm
ueraciter aliis lice deferentibus
est perlata; Mystice etiam nobis
commendans hoc quod scriptum est;
Accedite ad eum et inluminamini;
Nam quia fidem centurionis qua
uere accedit ur adihm. ipse ita
laudabit ut dicere et; Non inuenit
tantam fidem in israhel; ipsum
potius accessisse ad xpm dicere
uoluit prudens euangelista. quia
illos per quos uerba sua miserat;
Porro autem lucas ideo totum
quemadmodum gestum sit
aperuit. ut ex hoc intellegere
cogeremur. quemadmodum
accessisse dixerit. Aliis qui
mentiri non potuit; Sicut enim
illa mulier quae fluxum sangui
nis patiebatur. quam uis fimbriae
uestimenti eius tenuerit.
magis tamen quia credidit tetigit
dnm. quam illae turbae aquibus
premebatur. ita et centurio quo
magis credidit. eo magis accessit ad dnm.

DILIGIT ENIM GENTEM NOS
TRAM ET SYNAGOGAM IPSE

AEDIFICAVIT NOBIS

Qui aedificatam sibi á centurio ne narrant synagogam · euidenter ostendunt · Quia sicut nos ecclesiá sic & iam illi synagogam · non conuentum solum modo fidelium · sed & locum quo conueniebant sint appellare soliti · iuxta quod & supra docuimus ·

IHS AUTEM IBAT CUM ILLIS ·

Magna dni sublimitas qui solo uerbo curare ualebat; sed non minor humilitas qui seruum dignatus est uisitare languentē, Nam quasi potens & benignus & rogatus · saluare pergebat · & itineris medio rogatus dicto saluauit, Neuidelicet ob inpotentiā uirium & non ob humilitatis exemplū corporaliter ire putar & ur; Alibi ad sanandū reguli filium uenire noluit · Ne diuitias honorasse uider & ur hic ne conditionem spraeuisse seruilem · ad centurionis famulū mox ire consensit ·

ET CUM IAM NON LONGE ESSET A DOMO MISIT AD EUM CENTURIO AMICOS DICENS DNE NOLI UEXARI; NON ENIM DIGNUS SUM UT SUBTECTUM MEUM INTRES ·

Propter uitae gentilis conscientiam grauari se magis dignatione putauit dni quam luuari; Nec posse habere hospitem xpm cuius & si fide p̄ dnus · non dum tamen erat sacramentis imbutus; sed quia quae nostra infirmitas non praesumit · diuina gratia dare nouit; & alius centurio qui sicut & iste credentē ex gentib; populū praefigurat ·

Magnae fidei & iustitiae merito spis sci donum priusquā baptizar & ur accepit; & iste nec dum chatecizatus & fidem suā laudari á dno · & famulū saluari promeruit; De quo pulchrae per allegoriam dicitur · quia ihm non longe haber & á domo · Tam & si subtectum suum inuitare non auder & · quia prope timentib; eum salutare ipsius; & qui naturali lege recte utitur · quo bona quae nouit operatur ·

Eo illi qui uere bonus est ad pro
piat; atqui errori gentilitatis
&iam crimina lunxerunt.
his aptari potest quod conflu
entib; ad se turbis alibi dns ait.
Quidam enim ex his & de longe
uenerunt.
PROPTER QUOD ET ME IPSUM
NON SUM DIGNUM ARBITRA
TUS UT UENIREM AD TE,
Et nos qui degentib; credimus
non ipsi ad dnm uenire possumus
quae nunc in carne uidere nequa
quam ualemus: sed quicumque
passiones nostrae seruitutis ag
nouimus ad residentem in dextera
patris iam per fidem accedere
debemus; iam seniores iudaeorū
mittere. hoc est summos ecclesiae
uiros. quinos ad dnm praecesserunt.
supplicter obsecrando patronos
adquirere. Qui nobis testimoniū
reddentes. quod diligamus ecclesiā
& quantum in nobis est aedificare
curemus. Pro nostris apud dnm
nostroruq; peccatis intercedant.
SED DIC UERBO ET SANABI
TUR PUER MEUS.

Magna fides centurionis
qua uerbi opus in xpo confitet
& nostrae sanationis accommoda
misteriis qui & si noueramus secundū
carnem xpm. sed iam nunc non
nouimus.
NAM ET EGO HOMO SUM
SUB POTESTATE CONSTITUTUS,
HABENS SUB ME MILITES
Hominem se & potestati uel
tribuni uel praesidis subditum
dicit. Imperare tamen posse minori
b; ut sub audiatur eum multo
magis. qui ds sit & super omnia
potens. innumeram uirtutis angelice
quae ad imperata obtemperet &
habere militiam;
ET DICO HUIC UADE. ET UADIT.
ET ALIO UENI. ET UENIT. ET SER
UO MEO FAC HOC. ET FACIT,
Uult ostendere dnm quoque
non per aduentum tantum cor
poris. sed per angelorū ministeria
posse implere quod uell &; Re
pellendae enim erant uel infirmi
tates corporū uel fastidiues con
trariae. quib; homo ad debilitate
saepe concedit. & uerbo dni

& ministeriis angelorū. Aliter
milites & serui quicenturioni
oboediunt. uiriutes sunt naturales.
Quare non minimam copiam.
multi ad dnm cientes. secum de
ferunt; De quib; in cornelii centu
rionis laude dicitur; Quia erat
uir iustus & timens dm cum om
ni domo sua. faciens elrmosinas
multas plebi. & deprecans dm sempe;
Quo audito ihs mirratus est.
Miratus est quod uidit centu
rionem. suam intellegere maies
tatem; sed quis in illo fecerat ipsa
fidem uel intellegentiam. Nisi
ipse qui eam mirabatur; Quodsi
& alius eam fecisset & quid mirarentur
qui praescius erat. Notandum
ergo quia quod miratur dns nobis
mirandum esse significat. Quibus
adhuc opus est sic moneri; omnes
enim tales motus cum de dō dicunt.
Non pesturbati animi signa sunt.
sed docentis magistri
Et conuersus sequentibus
se turbis dixit; Amen dico
uobis. Nec in israhel tantam
fidem inueni.

Non de omnib; retro patriar
chis & prophetis. sed de praesentis
aeui loquitur hominib; quib; ideo
centurioni fides ante festatur. quia
illi legis prophetarumq; monitis
edocti. Hic autem nemine doceu
te. sponte credidit.
Et reuersi qui missi fue
rant domum. inuenerunt
seruum qui languerat
sanum.
Probatur fides domini. & serui
sanitas roboratur; potest ergo
meritum domini & iam famulis
suffragari; Non solum fidei meri
to sed & iam studio disciplinae;
Pleniius sane haec explicat matthe
us quod dicente dno centurioni
uade & sicut credidisti fiat tibi.
sanatus sit puer ex illa hora; sed
beato lucae moris est. quae plene
uiderit a aliis euangelistis exposi
ta breuiare. uel & iam de iudi
cia praeterire;
Quae uero a eis omissa. uel breuiter
cognouerit adtacta. dilucidare
solestius. Mystice ut dixi
centurio cuius fides israhel

praefertur electos nimirum
ex gentibus ostendit; qui quasi
centenario milite stipati uirtu
tum spiritalium sunt perfec
tione sublimes. Nilque a dño
terrenum sed ola aeterna salu
tis gaudia sibi suisq; requirunt.
Numerus enim centenarius
qui deleua transfertur ad ex
teram in caelestis uitae significa
tione poni consueuit. Unde
est quod arca noe centum
annis fabricatur. Abraham
centenarius filium promissionis
accepit. se[illegible]uit isaac. & inue
nit in ipso anno centuplum.
Atrium tabernaculi centum
cubitos longum est. Incente
simo psalmo. Misericordiā
& iudicium cantabo tibi dñe.
cantatur. & cetera huiusmodi.
talis ergo meriti uiri pro
his necesse est dño supplicent.
qui adhuc spū seruitutis in timore
praemuniur. quatenus eis paulatim
ad sublimiora proiectis perfecta
XXV dilectio foras mittat timorem.
LXVII Et factum est deinceps.

ibat in ciuitatem quae
uocatur naim.
Naim ciuitas est galilaeae.
In secundo miliario thabor
montis contra meridiem iuxta
aendor qui est uicus grandis.
In quarto miliario eiusdem mon
tis ad meridiem.
Et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa.
cum autem adpropin
quaret portae ciuitatis.
ecce defunctus deferebatur filius unicus matris suae.
Defunctus hic qui extra portam
ciuitatis multis est intuentib;
elatus. significat hominem lo&cali
criminum funere soporatum.
Eandemq; insuper animae mortem
non cordis adhuc cubili tegentem.
sed admultorum notitiam
per locutionis operisue indicium.
quasi per suae ciuitatis ostia
propalantem. Quibene filius
unicus matris suae fuisse per
hib&etur. quia lic& emultis collecta
personis una sit perfecta & in
maculata uirgo mater ecclesia.

singuli quique tamen fidelium
uniuersalis se ecclesiae filios
rectissime fatentur;

Nam & electus qui lib& quando
ad fidem imbuitur filius est.
quando alios imbuit mater, an
non materno erga paruulos
agebat affectu. Qui ait;
Filioli mei quos iterum pasturio.
donec formetur xpus in uobis;

Postam ciuitatis qua defunctus
efferebatur. puto aliquem de
sensib; esse corporeis; Qui enim
seminat inter fratres discordias.
qui iniquitatem in excelsum
loquitur per oris postam extra
hitur mostuus; Qui uiderit
mulierem ad concupiscendum
eam. per oculorum postam suae
mostis indicia profert; qui fabu
los otiosis obscenisue carminibus
uel detractationibus aurem
libenter aperit. Hanc animae
suae postam mostis efficit, cae
rosq; qui non seruat sensus mostis
sibi ipse reddit auditus; Obsecro
dne ihu cuntas meae ciuitatis
portas
postas iustitiae facias ut ingressus
in eas confitebor nomini tuo
tuaeq; maiestati. Cum ministris
caelestib; eam crebrius in
uisenti bus non fetor elati cadaue
ris occurat sed occupet salus
muros illius & postas eius laudatio.

ET HAEC UIDUA ERAT
ET TURBA CIUITATIS MUL
TA CUM ILLA.

Uiduam esse ecclesiam.
omnis anima quae sponsi.
dniq; sui se moste redemptam
meminit agnoscit, Diuino auxi
lio. multa dnm turba multa
uiduam comitabatur. ut uiso
tanto miraculo. multi testes.
multi di fierent laudatores;

QUAM CUM UIDISSET DNS
MISERICORDIA MOTUS
SUPER EAM. DIXIT ILLI;
NOLI FLERE;

Desiste inquit quasi mostuum
flere. quem mox uiuum resur
gere uidebis; Ubi mystice
nouati dogma confunditur.
Qui de sua munditia superbe
gloriatur. humilem paenitentiae
mundationem euacuare conatur.

Ueramque matrem ecclesiam
denatorum suorum spiritali ex
tunctione plorantē. spe uitae
redonandae negat consolari
debere; & pulchre euangelista
dnm prius misericordia motum
esse super matrem. ac sic filium
suscitare testatur; Ut in uno
nobis exemplum imitandae
pietatis ostendere. In altero fidem
mirandae potestatis adstruere.

ET ACCESSIT ET TETIGIT
LOCULUM; HI AUTEM QUI
PORTABANT STETERUNT;

Loculus inquo mortuus effer
tur male secura desperati pec
catoris conscientia est; Qui uero
sepeliendum portant uel in
munda desideria quae hominē
rapiunt in interitum. uelleno
cinia blandientium sunt uene
nata sociorum; Quae peccata
nimirum dum fauoribus tol
lunt accumulant. peccantesq;
contemptu quasi aggere ter
rae obruunt; De quibus alibi
dicitur; Dimitte mortuos
sepelire mortuos suos.

Mortuos quippe mortui se
peliunt. Cum peccatores quiq;
sui similes. alios nociuo fauore
demulcent. congestaq; pessime
adulationis mole. nequa ali
quando spe resurgendi potian
tur opprimunt; dno ergo loculū
tangenti funeris baiuli steterunt.
Quia superni formidine iudi
cii adtacta conscientia. & car
nalium saepe affluentiam
uoluptatum. & in iuste laudantiū
turbam cohercens. ad se ipsam
reuertitur. uocantique aduta
festina. respondet saluatori.
Unde recte sequitur.

ET AIT. ADULESCENS. TIBI
DICO. SURGE; ET RESEDIT QUI
ERAT MORTUUS. ET COEPIT
LOQUI. ET DEDIT ILLUM
MATRI SUAE.

Residet quippe qui erat
mortuus. cum interna con
punctione reuuuscit peccator;
incipit loqui. cum reducis in
dicia uitae. cunctis qui peccatū
luxerant ostendit; redditur
matri. Cum per sacerdotalis

decreta iudicii communioni
sociatur ecclesiae

ACCEPIT AUTEM OMNES
TIMOR ET MAGNIFICABANT
DM DICENTES; QUIA PROPHE
TA MAGNUS SURREXIT
IN NOBIS.

Quanto desperatior animae
mors aduitam reuocatur tanto
plures eodem corriguntur exem
plo; Uide dauid prophetam.
uide apostolum petrum. Quorū
quo gradus altior. eo casus gra
uior; Quo autē grauior casus.
eo pietas erigentis gratior; Quo
uero gratior in eis. dni pietas
apparuit. Eo cestior cuncta
paenitentia; spes salutis apparuit.
ut iure omnes qui audiunt dicant.

QUIA DS UISITAUIT PLEBEM SUAM.

Non tantum modo uerbum suū
semel incorporando. sed etiā nos
tra hoc ut suscitari debeamus.
semper in corda mittendo;

Lectio viii. ET NUNTIAUERUNT IOHANNI.
DISCIPULI EIUS DE OMNIBUS HIS.

Non simplici corde ut opinor
sed inuidia stimulati discipuli
Iohannis. ei. xpi uirtutes & miracula
narrant; Nam alibi ita apud
eum questi esse produntur; Rabbi
quietat tecum trans iordanen.
cui tu testimonium perhibuisti.
Ecce hic baptizat & omnes ueniunt
ad eum; quib; tunc respondit
Iohannes; quia non potest homo
accipere quicquam. nisi fuerit
ei datum de celo &c&c; Quib;
& se purum hominem. & xpm di
filium manifestae declarat:
Uerū quia mansit inuidia ly u orq;
nequibat expelli. quid pro eis corrigendis
optamus magister adhuc egerit adtende

XXVI ET CONUOCAUIT DUOS DE DIS
CIPULIS SUIS IOHANNES ET
MISIT EOS AD DNM DICENS:
TU ES QUI UENTURUS ES. AN
ALIUM EXPECTAMUS.

Uidelicet ut per hanc saltem occa
sionē uidendo signa quae faciebat.
crederent in eum. & magistro in
terrogantes sibi discerent; Ergo
non ait. Tu es qui uenisti. sed tu es
qui uenturus es; & est sensus;
manda mihi quia inter ficiendus
abberode & ad inferna discensurus

sum. Utrum te & in inferis debeā
nuntiare qui nuntiaui superis.
an non conueniat filio dī. ut
gustet mortem. & alium ad haec
sacramenta missurus ér.

IN IPSA AUTEM HORA CURA
UIT MULTOS A LANGUORIBUS.
ET PLAGIS. ET SPIRITIBUS
MALIS. ET CAECIS MULTIS.

I DO NAUI TUI SUM
Iohannes interrogauerat per
discipulos. tues qui uenturus er
an alium expectamus. xpi signa
demonstrat. non ad ea respon
dens quae interrogatus fuerat.
sed ad scandalum nuntiorum.

EUNTES INQUIT RENUNTIA
TE IOHANNI QUAE UIDISTIS
ET AUDISTIS. QUIA CAECI UI
DENT. CLAUDI AMBULANT.
LEPROSI MUNDANTUR:
SURDI AUDIUNT. MORTUI
RESURGUNT

Et quod his non minus est.
PAUPERES EUANGELIZANTUR.
Uel pauperes spū. uel celeste opib;
pauperes. ut nulla inter nobiles
& ignobiles. Inter diuites & egenos.
in praedicatione distantia sit
haec magistri rigorem haec prae
ceptoris comprobant ueritatem.
quando omnis apud eum qui saluā
ri potest aequalis est. Quod autē ait.

ET BEATUS EST QUICUMQUE
NON FUERIT SCANDALIZATUS
IN ME.

Et nuntios Iohannis qui eum
esse xpm non crediderant. á per
fidiae scandalo castigat.
Et eidem Iohanni quod quaere
bat exponit. Quia dr saluos
faciendi & dni exitus mostis.
Uisis enim tot signis tantisq; uirtu
tibus. non scandalizari quisque
potuit sed admirari. sed infideliū
mens. graue in illo scandalum
pertulit. Cum eum & post tot
miracula morientem uidit.
Quid est ergo dicere beatus est
qui non fuerit scandalizatus in
me. Nisi apesta uoce abiectionē
mostis suae humilitatem q; signare.
Ac si patenter dicat. mira quidem
facio. sed abiecta per p&i non de
dignor. Quia ergo moriendo te
subsequor. Cauendum ualde est

hominib; ne in me mostem dispici
ant qui signa uenerantur,

ET CUM DISCESSISSENT
NUNTII IOHANNIS COEPIT IHS
DICERE DE IOHANNE AD
TURBAS,

Quia turba circumstans: Inter
rogationis mysterium nesciebat.
& putabat iohannem dubitare
de xpo quem ipse monstrauerat.
ut intellegerent iohannem non
sibi interrogas se sed discipulis suis.
dignis eum laudib; accumulat.

QUID EXISTIS IN DESERTUM
UIDERE HARUNDINEM UENTO
MOUERI?

Quod uidelicet non asserendo
sed negando intulit; harudinem
quippe mox aura contigerit in
partem flectit; & quod per harun
dinem. nisi carnalis animus de
signatur. qui mox fauore uel de
tractatione tangitur. in partem
quam lubet inclinatur; Si enim
ab humano ore aura fauoris
flauerit hilarescit. extollitur.
totamq; se quasi ad gratiam in
flectit; sed si inde uentus detractationis
erumpit, unde laudis aura
ueniebat. mox hunc quasi in par
tem alteram aduersum furoris
inclinat; Sed harundo uento
agitata iohannes nonerat.
Quia hunc nec blandum gratu
nec cuius lib& in asperum fa
ciebat; Nec prospera hunc eri
gere. nec aduersa nouerunt
inclinare;

SED QUID EXISTIS UIDERE
HOMINEM MOLLIBUS
UESTIMENTIS INDUTUM.
ECCE QUI IN UESTE PRAETIO
SA SUNT ET DELICIIS. IN DO
MIBUS REGUM SUNT;

Camelorum enim pilis
uestitus iohannes fuisse de
scribitur; Non ergo caelesti
inquit. sed terreno regno mili
tant hi qui pro do per p& aspera
fugiunt, sed solis exteriorib; dedi
praesentis uitae mollitiem &
delectationem quaerunt; Nemo
ergo existim& influxu atq;
studio uestium peccatum de esse.
Quia si hoc culpa non esset& nullo
modo iohannem dns de uestimenta

sui asperitate laudarit; quam uir
hoc quod iohannes non esset uestitus
mollibus dicitur: per significationem
intellegualiter potest;
Mollib; enim uestitus non fuit quia
uitam peccantium non blandimen
tis fouit sed uigore asperę inuectio
nis increpauit dicens: genimina
uiperarum quis uobis demonstrauit
fugere a uentura ira.

SED QUID EXISTIS UIDERE
PROPHETAM UTIQ; DICO
UOBIS ET PLUS QUAM
PROPHETAM;

Prophetae quippe ministerium
est uentura dicere non etiam
demonstrare; Iohannes ergo
plus quam prophetae quia eum
quem praecurrendo prophetauerat
etiam ostendendo nuntiabat;

LXX. HIC EST DE QUO SCRIPTUM
EST; ECCE MITTO ANGELUM
MEUM ANTE FACIEM TUAM.
QUI PRAEPARAUIT UIAM TU
AM ANTE TE,

Quod grece angelus hoc latine
nuntius dicitur; Recte ergo
qui nuntiare supernum iudicem
mittitur angelus uocatur ut digni
tate seruet in nomine quia expletur ope
ratione; Altum quidem nomen
est sed uitam nomine inferior non est;
Sed omnes qui sacerdotii nomine
censentur angeli uocantur;
Prophetia adtestante qui ait;
Labia sacerdotis custodient scie
ntiam et legem requirent ex ore
eius quia angelus domini exercituum est;
Nec non etiam unusquisque fidelium
in quantum sufficit in quantum
gratiae supernae aspirationis
accipit si a praeuitate proximum
reuocat si exhortari ad bene ope
randum curat si a aeternum regnum
uel supplicium erranti denuntiat;

LXX. DICO ENIM UOBIS; MAIOR X
INTER NATOS MULIERUM
PROPHETA IOHANNE BAPTIS
TA NEMO EST;

Inter mulierum inquit natos;
his ergo praefertur hominibus
qui de mulieribus nati sunt et
de concubitu uiri et nonei qui
est natus ex uirgine et spiritu sancto;
quam quam in hac sententia
non ceteris prophetis et
cum uerba sicut ad nuntiationis
impendit profecto angelus existit;

patriarchis cunctisq; hominib;
Iohannem praeculit. sed Iohanni
ceterosq; exaequauit.
Non enim statim sequitur. ut si alii
maiores eo non sunt. ille maior aliorum sit.
Verum ut aequalitatem habeat
cum ceteris sanctis.

QUI AUTEM MINOR EST.
IN REGNO DI MAIOR EST ILLO.

Haec sententia duob; modis potest
Intellegi; aut enim regnum di appel
lauit quod nondum accepimus. & in
quo nondum sumus; Unde in fine
dicturus est; Venite benedicti
patris mei percipite regnum; &
quot ibi sunt sci angeli. qui lib&
in eis minor. maior est utiq; quo
lib& sco & iusto. postuate corpus
quod corrumpitur. & aggrauat
animam; aut si regnum di intel
legi uoluit huius temporis eccle
siam. cuius filii sunt omnes
ab institutione generis humani.
usque quo quot iusti & sci esse
poterunt. Profecto seipsum
dns significauit. quod nascendi
tempore minor erat Iohanne.
maior autem diuinitatis
aeternitate & dominica potestate
proinde secundum priorem
expositionem. ita distinguitur.
Qui autem minor est in regno
di. ac deinde subinfertur. ma
ior est illo; secundum posterio
rem ita; qui autem minor est.
ac deinde subinfertur. in reg
no di maior est illo;

Lxii ET OMNIS POPULUS AUDI
ENS. ET PUBLICANI IUSTIFICA
UERUNT DEUM. BAPTIZATI
BAPTISMO IOHANNIS

Iustificatur dns ipse per bap
tismum. dum se homines peccata
propria confitendo iustificent.
sicut scriptum est; Dicta
iniquitates tuas ut iustificeris.
& iustificatur in eo. quia per con
tumaciam refutatur. sed per
iustitiam di munus agnoscitur.
Iustus enim dns. & iustitiam dile
xit; In eo ergo iustificatio di est
sinon ad indignos & noxios.
sed ad innocentes per ablutio
nem faccos uideatur & iustos.
sua munera transtulisse;
David quoq; dicit; Tibi soli

peccaui & malum coram te
feci ut iustificeris in sermonib;
tuis & uincas dum iudicaris.
Ergo si qui peccat & confite
tur dō peccatum iustificat dm.
Caedens eum centi & abeo
gratiam speranis; In baptisma
te igitur iustificatur dis. In quo
est & confessio & uenia pec
catorum.
PHARISAEI AUTEM ET
LEGIS PERITI CONSILIUM
DI SPRAEUERUNT IN SEMET
IPSOS NON BAPTIZATI ABEO;
Quod dicit in sem & ipsos uel con
tra sem & ipsos significat.
Quia qui gratiam di respuit
contra sem & ipsum facit; uel ad
sem & ipsos missum di consilium.
stulti & ingrati uituperantur no
luisse recipere; Consiliū ergo
di est quo per passionē & mortem
dni ihū mundū saluare decreuit;
sed hoc pharisaei & legis periti
spraeuerunt. Respuentes secretū
& salubre misterium cuius auspitia
& iohannis praedicatione baptis
moq; praecesserunt, sed tamen
eidem consilio nesciendo ac
nolendo seruientes; iuxta quod
apostolus petrus de dno loquens ait.
Hunc definito consilio & praesci
entia di traditum per manus ini
quorum adfigentes interemistis.
CUI ERGO SIMILES DICAM
HOMINES GENERATIONIS
HUIUS ET CUI SIMILES SUNT SI
MILES SUNT PUERIS SEDENTIBUS
IN FORO ET LOQUENTIBUS AD INUICE
ET DICENTIBUS CANTAUIMUS UOBIS
TIBIIS ET NON SALTASTIS LAMEN
TAUIMUS ET NON PLORASTIS.
Generatio iudaeorum conpa
ratur pueris sedentib; in foro.
quia doctores solim prophetas accipie
bat de quib; dicitur; Ex ore infantū
& lactantium perfecisti laudem;
Et alibi; Declaratio sermonum
tuorum inluminat me. & intellec
tum dat paruulis. Id est humilib;
spū; forum autem dominicum uel
synagoga uel ipsa est hierusalem.
In qua praeceptorū caelestium iura
con debantur; ubi adinuicem isti pue
ri. siue iuxta matheum ad coaequa
les suos loquebantur. qua generis

gentis que suae populis patria
cotidie uoce solebant exprobrare.
Quod nec psalmis primo dauitici
allecta nec chrenis postea correpta
uoluerint adnuere prophaticis.
Quotiens uictoria de hoste uel futura
praecinebatur uel factare colebat.
nec aduersuris opera consentiebant
adsurgere; Nam saltationis uer
bo nonbis cromicis motab; sinuati
corporis rotatur: sed inpigri deuo
tio cordis & religiosa membrorum
designatur agilitas. Quotiens ex
cidia uel facta ab hoste uel fienda
prophaarum lamenta resonabant;
Et nec sic auditores: ad paenitentie
remedia confugere curabant.
Canit psalmista; Exultate do ad
iutori nostro. iubilate do iacob.
Sumite psalmum & date tampanum
& c&c. Sed quid sequitur.
Et non audiuit populus meus uocem
mea & israhel non intendit mihi;
Clamat prophaa; Haec dicit dns;
conuertimini ad me in toto corde
uestro in ieunio & in flaetu & in planc
tu & scindite corda uestra & non
uestimenta uestra; Et iterum;

Uentrem meum uentrem meum
doleo sensus cordis mei conturba
ti sunt in me; Non tacebo quoniam uoce
bucinae audiuit anima mea clamo
rem proelii; & paulo post; quia stul
tus populus meus me non cognouit.
filii insipientes sunt & uae corde.
Uenit enim iohannes
baptista neque manducans
panem neq; bibens uinum
et dicitis daemonium ha
bet; uenit filius hominis
manducans et bibens et di
citis ecce homo deuorator
et bibens uinum amicus publi
canorum et peccatorum
Sicut inquit tunc sic & nunc
uiam q; salutis uiam respuitis;
Nam quod ait: Lamentauimus &
non plorastis ad iohannem pestin&
Cuius abstinentia a cibis & potu luc
tum paenitentiae significabat;
Quod autem ait: Cantabimus tibis
& non saltastis. Ad ipsum dnm
quiescendo cum caeris cibo & potu
laetitiam regni figurabat; Ad illi
nec humiliari cum iohanne. Nec
cum xpo gaudere uoluerunt.

dicentes illū daemonium habere.
Istū uoracē & ebriosum & amicū
publicanorū & peccatorum; quod
autem subiungit.

ET IUSTIFICATA EST SAPI
ENTIA ABOMNIBUS FILIIS SUIS.

Ostendit filios sapientiae intel
legere nec in abstinendo nec in
manducando esse iustitiam sed
in aequanimitate tolerandi inopiā
& temperantiā per abundantiam;
Non se corrum pendi at opportune
sumendi uel non sumendi ea
quorum non usus sed concupis
centia repraehendenda est; Non
est enim regnū dī esca & potus sed
iustitia & pax & gaudium; & quia
solent homines multū gaudere
de carnalib; epulis addidit in spūsco;
Aliter iustificata est sapientia
abomnib; filiis suis. Id est dī dispen
satio atq; doctrina quae superbis resis
tit humilib; autē dat gratiā. iustē
fecisse ad fidelib; suis conprobata est.;
Ex quorum numero sunt & illi
de quib; supra dicitur; & omnis
populus audiens & publicani
iustificauerunt dm̄ amen.

EXPOSITIONIS IN LVCAM LIB SECVNDVS EXPL
INCIP LIB TERTIVS.

LEGE FELICIT

SANCTISSIMA
MARIAE

Vdalstrb

Spaenitentis historia quae
testū nostri in lucam caput
est libri, & si ob laborem
legentium minuendum
a nouo inchoatur exordio.
rerum tamen nec [illegible] tura
secundi libri finem respicit,
Nam quia superius sive ex
persona euangelistae sive ex
dni saluatoris ut quibusdam
placuit dictum fuerat.
& omnis populus audiens
& publicani iustificauerunt
dm̄ baptizati baptismo iohannis;
Quod si ad no dictum inter
praeteris audiens iohannem
populus intellegitur esse desig
natus; si ab euangelista interpositū.

audiens ipsum dnm de iohannis
magnitudine disputante restat
intellegi, Pharisei autem &
legis periti consilium di spre-
uerunt in sem & ipsos non baptiza
ti a eo; pergit idem euangelista
quae uerbis proposuerat & iam
factis astruere; Iustificatam
uidelicet sapientiam a omnib; filiis
suis. Id est & iustis & post ~~paenitentiam~~ mutationem
paenitentibus. decentissi
mo comprobans exemplo,

XXVII ROGABAT AUTEM INQUIT
ILLUM QUIDAM DE PHARISAE
IS UT MANDUCARET CUM ILLO;
ET INGRESSUS DOMUM PHARI
SAEI DISCUBUIT; ET ECCE MU
LIER QUAE ERAT IN CIUITATE
PECCATRIX UT COGNOUIT QUOD
ACCUBUIT IN DOMO PHARISAEI
ATTULIT ALABASTRUM UNGENTI;
Alabastrum est genus marmoris
candidi uariis coloribus
intertincti. quod ad uasa
unguentaria caudere solent.
eo quod optime seruare
incorrupta dicitur;
Nascitur circa thebas aegyptas
& damascum syriae. cæteris
candidius; probatissimum
uero in india,
Quidam dicunt hanc eadem
non esse mulierem. quae
imminente dominica passi
one. caput pedesque eius
unguento perfudit,
Quia haec lacrimis lauerit
& crine pedes terserit. & mani
feste peccatrix appellatur;
De illa autem nihil tale
scriptum sit. nec potuerit
statim capite dni meretrix
digna fieri; Verum qui
diligentius inuestigant inue
niunt eandem mulierem mariam
uidelicet magdalenam. soro
rem lazari; Sicut iohannes
narrat. bis eodem functam
fuisse obsequio,
Semel quidem hoc loco cum
primo accedens. cum humilitate &
lacrimis remissionem meruit pecca
torum; Nam & iohannes hoc
quamuis non ut lucas. quomodo
factum sit narrauerit. Tamen
ipsam mariam commendans

Commemorauit. Ubi de resur
citando fratre eius,
coepit loqui; Erat autē quidā
Inquiens languens lazarus
ab bethania de castello mariae &
marthae sororis eius; Maria
autē erat quae unxit dnm
unguento & extersit pedes
eius capillis suis; Secundo autē
In bethania; Nā prius in galilaea
factum est; Non iam peccatrix
sed casta sca deuotaq; xpo mulier.
non solum pedes sed & caput
eius unxisse reperitur; Quod
& regulis allegoriae pulcherri
mae congruit. Quia & una
quaeq; fidelis anima prius ad
dni pedes humiliata peccatisq;
absoluenda curuatur; Dein
augescentib; per tempora meri
tis. laudae fidei flagrantia
dni quasi caput odore perfundit
aromatum; Et ipsa uniuersalis
ecclesia xpi. in praesenti quidem
incarnationis eius. quae pedum
nomine designatur. mysteria
celebrando. deuota redemptori
suo reddit obsequia; In futuro
autem & humanitatis et gloriā.
& diuinitatis eius aeternitatem.
quia caput xpi dr. simul intuendo.
perpetuis confessionū laudib;
quasi pistica nardo glorificat;
attulit ergo inquit alabastrū unguenti;

ET STANS RETRO SECUS
PEDES EIUS LACRIMIS COEPIT
RIGARE PEDES EIUS ET CAPIL
LIS CAPITIS SUI TERGEBAT.
ET OSCULABATUR PEDES EIUS
ET UNGENTO UNGEBAT.

Liquet omnibus quod inlicitis
actibus. prius mulier intenta.
ungentum sibi pro odore suae
carnis adhibuit; quod ergo sibi
turpiter exhibuerat hoc iam
dō laudabiliter offerebat.;
Oculis terrena concupierat.
sed hos iam per paenitentiam
conterens flebat.;
Capillos ad conpositionem multis
exhibuerat. sed iam capillis lacri
mas tergebat.;
Ore superba dixerat. sed pedes
dni osculans. hoc in redemptoris
sui uestigia figebat; Quot ergo
in se habuit oblectamenta tot de se

inuenit holocausta; conuestit
aduistutum numerum numerū
criminum · uttotum seruir&
dō inpaenitentia quicquid exse
dm contempserat inculpa

Uidens autem pharisae
us quiuocauerat eum ·
ait intra sedicens; hic
si esset propheta · sciret
utiq; quae et qualis mu
lier esset quae tangit eū ·
quia peccatrix est ·

Ecce pharisaeus ueraciter apud
se superbus · & fallaciter iustus ·
egram repraehendit de egritu
dine · me dicum derubuentione ·
Qui ipse quoq; de elationis uulne
re · egrotabat & ignorabat ·
Unde necesse semper est utcum
peccatores quosq; conspiciamus ·
nos m& ipsos prius in illorum
calamitate defleamus · Quia
fostasse in similib; aut lapsi sumus ·
aut labi possumus · si lapsi
non sumus · & si censura
magisteriu deb& semper
uistute disciplinae uitia
persequi · O post& tamen
ut sollicite discernamus · quia
districtionē · debemus
utcuis · compassionem naturae ·
sediam iste superbus & arro
gans · qua sententia conuinca
tur audiamus ;

Duo inquit debitores erant
cuidam feneratori · unus de
bebat denarios quingentos ·
alius quinquaginta · non
habentibus illis unde red
derent donauit utrisque ·
quis ergo eum plus diliget ·
Respondens simon dixit
aestimo quia his cui
plus donauit ·

Qua in renotandum est · quia
dum sua sententia pharisaeus
conuincitur · quasi frenetacus
funem porrat ex quo ligat&ur ; Enume
rantur bona peccatricis · enu
merantur mala falsi iusti cum
dicitur ;

Intraui in domū tuam ·
aquam pedibus meis non
dedisti · haec autem lacri
misrigauit pedes meos · et
capillis suis tersit · et cet ·

Post enumerationem uero sub
infertur sententia,
PROPTER QUOD DICO TIBI
REMITTENTUR EI PECCA
TA MULTA QUONIAM DI
LEXIT MULTUM.
Quid est se dilectionem credi
mus nisi ignem, & quid culpas
nisi rubiginem? Unde nunc dicitur,
Remittentur ei peccata multa
quia dilexit multum. Acsi
apeste dicerétur, Incendi plene
peccati rubiginem quia ardé
ualde per amoris ignem. Tanto
nam que amplius peccati rubi
go consumitur quanto peccato
ris cor magno caritatis igne
concrematur. Ecce ea quae
ad medicum uenerat egra
sanata est sed de salute eius
adhuc alii egrotant. Nam sequit,
ET COEPERUNT QUI SIMUL
DISCUMBEBANT DICERE
INTRA SE, QUIS EST HIC
QUI ETIAM PECCATA DIMITIT.
Sed caelestis medicus egros
non respicit quos iam de
medicamento fieri deteriores
uidet, eam quam sanauerat
per piétatis suae sententiā con
firmat dicens,
FIDES TUA TE SALUAM
FECIT UADE IN PACE.
Fides enim saluam fecit
quia hoc quod petiit, pos se se
accipere non dubitauit, sed ipsā
quoque spei cestitudinem iam
ab illo acceperat a quo per spem
etiam salutem quaerebat. In pace
autem ire praecipitur ut aue
ritatis tenere inuiā scandali
ulterius non deriuétur. Haec
historica expositione dicta sint.
Nunc mistici intellectui secreta
uideamus. Quem namq; pharisaeus
de falsa iustitia praesumens nisi
iudaicum populū quem peccatrix
mulier sed ad uestigia dni uenien
ens & plorans nisi conuersā genti
litatem designat. Rogabat
autem pharisaeus dnm ut manducaret
cum illo quia populus idem
quē uenientem credere noluit
uenturum sperare non desit.
Immo uotis precatoris ut ueniat
optare dicens. Excita potentiatua

&ueni · ut saluos facias nos:

Ono quippe cum pharisaeo man
ducare est decredentis populi
deuotione mentis gaudia suscipere;
Unde ipse alibi credituri a samaria
discipulis ait; Ego cibū habeo man
ducare quem uos nesciti; Illisque
hesitantib; quid dicere & Exponens
ait; Meus cib; est ut faciam uo
luntatem eius qui me misit ut
perficiam opus eius; Et ingres
sus inquit domum pharisaei
discubuit; Domus pharisaei ipsa
legis prophetarumq; custodia ē.
In qua ē populus iudaeorum
mansionem continuae conuer
sationis habere gloriabatur ..
quam dn̄s ingressus est. Quia
tem poraliter in carne apparens
non uenit soluere legem aut
prophetas. sed adimplere; discu
buit autem quia qui in sublimi
tate suae maiestatis intellegi
non poterat formae serui lis
humilitatem qua uideri potest
adsumpsit; Cognouit itaque
mulier quae erat in ciuitate
peccatrix quod accubuit in domo
pharisaei quia gentilitas immun
dis prius actib; in saeculi conuersa
tione deuincta fama sermonis
apostolici didicit quod misit dn̄s
filium suum factū ex muliere
factū sub lege ut eos qui sub lege
erant redimeret; Atque in domo
pharisaei non pharisaeus sed illa
iustificatur. Dum populus iudaeo
rum litteram tantum legis:
Nos autem & gratiam spīs in lege
sequimur; Ille ihū non esse pro
phetam eo quod peccatores reci
piat aestimat. Nos uero hunc
&iā dn̄m uerū qui peccatores iusti
ficare possit agnoscimus; Attu
lit autē mulier alabastrum un
genti; Quid in ungento nisi bonus
odor opinionis exprimitur; Unde
& paulus dicit; Xpi bonus odor
sumus dō in omni loco; Sugitur
recta opera agimus quib; opinio
nis bonae odore ecclesiā rer
pergamus. Quid in dn̄i corpore
nisi ungentū; sed secus pedes muli
er stetit; Contra pedes enim dn̄i
stetimus cum in peccatis positi
eius [illegible] iniquitatib; renitebamur;

sedsi adueram paenitentia post
peccata conuertimur. Iam retro
secus pedes stamus. quia eius uestigia
sequimur. quae inpugnabamus;
Lacrimis mulier pedes rigat; quod
nos quoq; uere agimus. si quib;
lib& ultimis membris dni. per con
passionis affectum inclinemur.
si scis eius in tribulatione conpati
mur. Si eorum tristitia nostra
putamus; Capillis mulier pedes.
quos rigauerat tersit; Capilli quip
pe superfluunt corpori; & quid
abundans terrena substantia nisi
capillorum speciem ten&; Quae
dum adusum necessitatis super
fluit. & iam abscisa non sentit;
Capillis ergo pedes dni tergimus.
quando scis eius quib; ex caritate
compatimur. & iam ex his quae
nobis superfluunt. miseremur;
Quatenus sic mens per compassione
doleat. ut & iam manus larga
effectum doloris ostendat;
Osculatur mulier pedes quos ter
sit.
Quod nos quoq; plene agimus. si
studiose diligimus. quos ex lar
gitate continemus; Ne grauis
nobis sit necessitas proximi. Nec
ipsa eius indigentia. quae sustin
tatur fiat honerosa; & cum ma
nus necessaria tribuit animus a
dilectione torpescat;
Potest quoq; per pedes. ipsum mis
terium incarnationis eius intellegi.
quo diuinitas terram tetigit. quia
carnem sumpsit; Verbum enim
caro factum est & habitauit in nobis;
Osculamur igitur pedes redempto
ris. cum misterium incarnationis eius
ex toto corde diligimus; Ungento
pedes ungimus. cum ipsam huma
nitatis eius potentiam sacri elo
quii bona opinione praedicamus;
Sed hoc pharisaeus uid& & in uid&.
quia cum iudaicus populus gen
tilitate dm praedicare conspicit.
sua apud se malitia tabescit;
Sed redemptor noster facta ei
mulieris. quasi bona gentilitatis
enumerat. ut in quo malo iaceat
agnoscat; Intrauit in domum tua.
aquam pedib; meis non dedisti.
Haec autem lacrimis rigauit
pedes meos; Aqua quippe exte
nor est. lacrimarum umor interior;

quia uidelicet infidelis ille po
pulus nec ea quae extra se erant.
um quam pro dño tribuit; Conuer
sa autem gentilitas pro eo non solū
rerū substantiā sed etiam sanguinē
fudit; Osculum mihi non dedisti.
haec autem ex quo intrauit.
non cessauit osculari pedes meos;
Osculum quippe dilectionis est
signum; et infidelis ille populus
dō osculū non dedit. Quia ex
caritate eum amare noluit.
cui extimore seruuit; Uocata
autem gentilitas redemptoris
sui uestigia osculari non cessat.
quia ineius amore continuo suspi
rat; Oleo caput meum non un
xisti; si pedes dni mysterium in
carnationis accipimus. Congrue
per caput illius ipsa diuinitas
designatur; Unde et per apostolū
dicitur; Caput xpi dis; indē
quippe et non se quasi in homine
credere iudaicus populus fatebatur;
sed pharisaeo dicitur; oleo caput meū
non unxisti; Quia ipsam quoq;
diuinitatis potentiam in qua se
iudaicus populus credere
spopondit digna laude prae
dicare neglexit; haec autem
unguento unxit pedes meos; Quia
dum incarnationis eius mysteriū
gentilitas credidit summa
laude etiam eius ima praedica
uit; Duo quoq; debitores de
quib; simoni paradigma ob
ponitur. Utriusq; populū iudae
orum scilicet et gentium desig
nant; Qui uno fenoratori id est
suo creatori non materialem
pecuniam sed propriae salutis
nummum debebant; Conditor
enim noster quos ad imagi
nem et similitudinem suam
creauit quasi commodato ad
seruandum sublimauit denario;
Nam denarius sol et regis imagine
ac nomine formari; Omni autē
cui multū datū est multū quae
retur abeo; et cui multū commen
dauerunt plus petent abeo. Et
quidē utriusq; populi debitum
per quinarium nōmerū multiplicat.
Quia uidelicet quinq; sunt sensus
quib; in hac uita utentes imaginē
quam accepimus nostri conditoris

excolere debemus; sed minus deb&
populus cui legis decalogus per ser
uum data est; Amplius autem cui
gratia uitae aeternae per filium
commissa; Ideo q; huius per denarii
illius per centenarii numerum fenus
accumulatur; Quae ad regni cae
lestis quod dextris dabitur significa
tione pertinere nemo qui dubit&;
Neque enim frustra eodem flexu
digitorum quod denarius in leua
ipse figuratur In dextera Nisi qua
&nunc opera decalogi quae litte
ra non poterat fides perficit; Et
in futuro redd& unicui q; secundum
opera eius; His quidem qui secundu
patientiam bonio peris gloriam &
honorem & incorruptionem quae
rentib; uitam aeternam;
Uerum quia neutri nostri iuris;
sed illius gratia saluifacti sumus
per fidem Rectae dicitur; non
habentib; illis unde redderent
Donauit utrisq; & quia plus diligit
cui plus donatur; cui autem minus
dimittitur minus diligit; quia
siue bona perficiendae quam in
currimus insipientiae uelis

intellegere Multoutiq; plus eccle sia e
quam synagogae donatur; quae &
fedior quondam utpote quam nullus
doctor prohibuit idolatriae
sordae corrupta est; Sed ubi
abundauit peccatum superabun
dauit gratia; & maiori nunc est
perfectionis euangelicae sublimata
praeconio Cui dicitur; quia multi
proph&ae & iusti cupierunt
uidere quae uos uid&is & non
uiderunt; & audire quae audistis
& non audierunt;
Congruit sane huic loco quod
numerorum historia refert diuisis
aequaliter caesorum madianitarum
spoliis; Eos quidem qui depugna
uerunt quin gentesimum desua
portione capiunt; c&eros uero
quin quagesimum dno dedisse;
quia & magna offert quise in castris
uisitum exercendo tutum ab
incursione conseruat hostili; sed
maiora utiq; qui gladium uerbi
uibrando innumeras aduersarii
exercitus copias sternit;
XXVIII
LXXV
ET FACTUM EST DEINCEPS
ET IPSE ITER FACIEBAT PER

quam accepimus scientia seu uitande.

CIUITATEQ; ET CASTELLA;
PRAEDICANS ET EUANGELI
ZANS REGNUM DI ET DUODECI
CUM ILLO.

Uidemus in xpi discipulis impl&iu;
quod de anti quo illo hebraeorū
populo legimus dictum; Nec
mirum quia unus utriusq; testa
menti dr. ipse per filium bene
dictionem dabit qui legem dedit
per famulū; Sicut inquit aquila
prouocans ad uolandū pullos
suos & super eos uolitans. Ex
pandit alas suas & adsumpsit eum.
& posuit in umeris suis.

Nam sicut mox nati pulli donec
plumescant aera uolando
superare non ualent. Ita quisq;
fideles ut ad caelestia peruolan
da sufficiant. In nido prius fidei
necesse est. uistutum penna se
uestiant; Ita ipsi fidelium docto
res apostoli. pede tentum ad sub
limia. quatenus & alios eruditos
praefica possint ascendunt;

Prius siquidem dns doc& in synago
gis; Miracula facit. famam ubiq;
dispergit. Conuenientes ad se
turbas. suscipit. curat instruit;
hinc discipulos facit. in sponsi
nuptiis reficit. per sata ducit.
atque a calumniatoribus pharisaeis
quasi teneros aquila pullos a
serpentinis morsibus ad lato
a&ite defendit; Ex his duodecim
quos apostolos nominat. eligit;
sed & hos primo praesente turba
doc& comitante cum eis turba
solita miseris beneficia reddit;

Postmodum uero ut in prae
senti lectum est per ciuitates
& castella praedicans solos secū
quietum familiarius audiant
r&in&; solis mysteriū regni di
quae c&eteris parabolam dixerat
exponit; Ac sic demum uistutū
suarum ostensione quasi alarū
protectione firmatis. dat & illis
potestatem curandi. mittitq;
praedicare regnum di.

Et mulieres aliquae quae
erant curatae a spiritib;
malignis et infirmita
tib; Maria quae uocatur
Magdalenae de qua
daemonia septem exierant;

Maria magdalene ipsa est
cuius tacito nomine proxima
lectio paenitentiam narrat;
Nam pulchrae ac reuerenter.
euangelista ubi eum cū dno iter
facere eiq; de facultatib; suis minis
trare commemorat; Noto hanc
uocabulo manifestat ubi uero
peccatricem sed paenitentem
describit mulierem generaliter
dicit Ne uidelicet tantae nomen
famae quo per omnes hodie uene
ratur ecclesias prisci erroris
nota fuscaret; De qua de qua
daemonia septem exisse refe
runtur. Ut in numeris immo
uniuersis uitiis plena fuisse
monstretur. Nam quia septe
nis diebus saecula currunt sep
tenario saepe numero sol et in
scripturis uniuersitas intimari;
Unde et sci quoque spiritus gratia
prophetia septem uirtutum
distinctione complectitur.

Et iohanna uxor chuza
procuratoris herodis,

Si maria mundata a sorde
uitiorum · ecclesiam degenerib.
insinuat Cur non iohanna
eandem designat ecclesiam; Quondā
quidem idolorum cultui subdita
sed iam nunc xpi pietate redempta;
Nam qui libet malignus spiritus adde
ceptionem generis humani proprius
dum pro regno diaboli facit quasi
herodis impuissimi procurator existit.

Et susanna et alia eiusmodi
tae quae ministrabant
eis de facultatibus suis

Consuetudinis iudaicae fuit
nec ducebatur in culpam
more gentis antiquo ut mulieres
de substantia sua uictum atq;
uestitum praeceptoribus ministra
rent; Hoc quia scandalum facere
poterat in nationib; paulus se ab
iecisse memorat; Numquid non
habemus potestatem sororem mu
lierem circumducendi sicut et
ceteri apostoli faciunt; Ministra
bant autem dno de substantia sua
utentes eorum carnalia cuius
ille metebant spiritalia Non
quo indigerent cibis dni creaturarū
sed ut corpum ostenderent magistro
rū quod uictu atq; uestitu ex discipulis

deberent esse contenti; Inter
praeeur autem susanna lilium
aut gratia eius [illegible] sed
melius si femininō nomen figu
raeur ci lilio Credo propter
odiferum caelestis uitae candorem
aurosāmq; Internae dilectionis
ardorem, Johanna dnis gratia
eius uel dnis misericors. Fidelicet
quxeius est omne quod uiuimus.
Maria amarum mare. Propter
utiq; insitum paenitentiae
rugitum quoue ipsa maria
uel nos singuli uitia prisca de
flemus ut ad gratiam splendoreq;
peruenire mereamur aeternum;
Magdalenae turris: sed melius sicut
ut a monte montanus. Ita tur
rensis a turre dicatur; Illa scilicet
cui psāmista canit; Deduxisti me
quia factus es spes mea turris fosti
tudinis a facie inimici.

LXXV. Cum autem turba pluri
ma conueniret et de ciui
tatib; properarent ad eū
dixit per similitudinem;
Exiit qui seminat semina
re semen [illegible] suum

Hanc parabolam dnis ideo per
seipsum exponere dignatus est
ut figuratae se loqui innotescerent.
Rerumq; significationes in his
etiam quae per semetipsum noluit
explanare docere et esse quae
rendas; Sed quia semen quod
uerbum di sit terramq; uariam
quod diuersum cor auditorū
significet ipse dnis aperuit sato
rem quem nobis [illegible] quae
rendum reliquit. Nullū melius
quam filium di intellegere possu
mus; Qui exit seminare semen suū
quia de sinu patris qua creaturae
noncerat acce[illegible]sus egrediens. Ad hoc
uenit in mundū ut testimoniū perhi
beret ueritati; Unde bene iuxta
euangelistas alio hanc parabolā
dicturus; De domo exisse mare
adisse nauem conscendisse perhi
beur Ipsum nimirū si tū corporis
quod processu sermonis insinuans.
Et dum seminat aliud
cecidit secus uiam et con
culcatum est et uolucres
caeli comederunt illud;
Quae dnis exposuit pia fide

suscipienda sunt. quae autē tacita
nostrae intellegentiae derelinquit.
perstringenda sunt breuiter.
Semen quod secus uiam cecidit.
duplici est uia disperiit. & a uiantib;
scilic& conculcatū. & a uolucrib;
raptum; Uia est ergo cor sedulo
malarū cogitationū transitu
attritū atq; arefactum. neuer
bi semen excipere. ac germinare
sufficiat, Atq; ideo quicquid
boni seminis uicinia talis uiae
contingit. pessime cogitationis
meatu conculcatū. a daemonib;
rripitur. qui uolucres caeli.
siue quia caelestis spiritalisq;
sint naturae. seu quia per aera
uolitant appellantur.
ET ALIUD CECIDIT SUPER
PETRAM ET NATUM ARUIT
QUIA NON HABEBAT UMOREM.
P&ra dicit duru & indomitū
cor. ac nullo uerae fidei uomere
pen&ratum, hoc est autem ad humor.
radicē seminis. quod iuxta aliam
parabolam oleū ad lampides
uirginum nutriendas. id est
amor & peuerantia uirtutis.
ET ALIUD CECIDIT IN TERRA
BONAM ET ORTUM FECIT
FRUCTUM CENTUPLUM.
Fructū centuplū. fructū per
fectū dicit. Nam denarius
numerus. ad perfectione sēper
accipitur. quia in decim praecepta
legis custodia contin&tur. Actiua
enim & contemplatiua uita. simul
in decalogi mandatis coniuncta est.
Quia in eo & amor dī. & amor ser
uari proximi iub&tur. amor quippe
dī ad contemplatiuam. amor uero
proximi pertin& ad actiuam.
Denarius autem numerus per
sem&ipsum multiplicatus. in
centenarium surgit. Unde recte
per centenariū magna perfectio
designatur. sicut de illo qui sua
pro dno terrena relinquit dicit.
Centuplū accipi& & uitam a&ter
nam possidebit. Quia quisquis
pro dī nomine. temporalia atq;
terrena contemnit & hic per
fectionem mentis recipit. uitam
ea non app&at quae contemnit.
& in sequenti saeculo ad a&ternā
uitae gloriam peruenit.

Terra ergo bona fructu centuplo
fecundatur. Quando cor docile
uiuituū spiritalū pfectione donatur,
HAEC DICENS CLAMABAT,
QUI HABET AURES AUDIENDI
AUDIAT.
Quoties haec admonicuncula
uel in euangelio uel in apocalip
si Iohannis interponitur mysticū
esse quod dicitur quaerendūq;
a nobis intentius ostenditur,
INTERROGABANT AUTEM EUM
DISCIPULI EIUS QUAE ESSET
HAEC PARABOLA,
Nemo put& finita mox parabola
discipulos haec interrogasse salua
tore. sed ut marcus ait, Cum esset
singularis interrogauerunt eum
hi qui cum eo erant duodecim parabolas;
Et dicebat eis, Uobis datum est nosse
mysterium regni di. &c&
CETERIS AUTEM IN PARA
BOLIS UT UIDENTES NON UI
DEANT ET AUDIENTES NON
INTELLEGANT
Marcus ita dicit illis autem qui
foris sunt in parabolis omnia fiunt,
Ideoq; & nos cum discipulis xpi
Intremus in scuarium di ut
Intellegamus in nouissima mys
teriorū regni di; Nam qui
ad propinquant pedibus eius
accipient de doctrina illius, Dicentes
cum psalmista, Reuela oculos
nostros & considerabimus mirabilia
de lege tua, Recte itaque in pa
rabolis audiunt & in aenigmate
Qui clausis sensibus cordis neque
intrare neque curant cognosce
re ueritatem. Oblti dominicae
praeceptionis. qui habet aures
audiendi audiat.
QUI AUTEM SECUSUIA SUNT
QUI AUDIUNT DEINDE UENIT
DIABOLUS ET TOLLIT UERBUM
DE CORDE EORUM NE CRE
DENTES SALUI FIANT
Oe hoc semine marcus ita scribit,
hi autem sunt qui circa uiam
ubi seminatur uerbum & cum
audierint confestim uenit sata
nas & auferet; Matthaeus ita;
Omnis qui audit uerbū regni
& non intellegit uenit malus
& rapit; Ex quo manifeste doce
tur eos circa uiam seminatos

quiuerbum quodaudiunt
nulla fide nullo intellectu
nulla saltam temptante utilita
tis occasione percipere dignant;
Porro per petrosa & in spinis
ut dns exponit seminantur.
hi quiauditi quidem uerbi & uti
litatem probant & desiderium
gustant sed ne ad id quod pro
bant peruenianti huiusuitae eos
uel aduersa terrendo uel pros
pera blandiendo retardant;
Contra quae utraq; damna
semen quodacceperat tutari
curabat. Qui ait, per arma
iustitiae a dextris & a sinistris.
per gloriam & ignobilitatem.
per infamiam & bonam famam.
ut seductores & uera cer his er
go tribus terrae generib; scito
omnes qui uerbum auditu
non faciunt esse designatos;
A quib; omnibus qui semen ac
ceptum seruat terra bona est.
excipiuntur sane iudaei & gen
tiles qui ne audire quidem merentur;
QUOD AUTEM IN SPINIS
CECIDIT HI SUNT QUI AUDI
ERUNT ET SOLLICITUDINIB;
ET DIUITIIS ET UOLUPTATIB;
UITAE EUNTES SUFFOCANTUR
ET NON REFERUNT FRUCTU
Mirum quomodo dns spinas
diuitias interpretatus sit cu
illae pungant istae dilectent.
& tamen spinae sunt quia cogi
tationum suarum punctionib;
mentem lacerant. & cum usq;
ad peccatum pertrahunt quasi
inflicto uulnere cruentant.
Quos bene hoc in loco alio euan
gelista testante. Neque quia dns
diuitias sed fallaces diuitias appel
lat. Fallaces sunt quae mentis
nostrae inopiam non expellunt
solae autem diuitiae uerae sunt.
quae nos diuites uirtutib; faciunt
Notandum vero est quod ex
ponens dns dicit; Quia sollici
tudines & uoluptates & diuitiae
suffocant; Suffocant enim.
quia inpostunis cogitationib; suis
guttur mentis strangulant.
& dum bonum desiderium
intrare ad cor non sinunt quasi
aditum flatus uitalis necant.
hi Fallaces enim sunt quae nobis cu
diu p manere non possunt.

Notandum &iam quod duo sunt
quae diuitias iungit. Sollicitudi
nes uidelicet & uoluptates.
Quia profecto & per curam mentem
opprimunt & per affluentiam
resoluunt. Res enim contraria
possessores suos & afflictos & lu
bricos faciunt. Sed quia uolup
tas conuenire cum afflictione
non potest.

Alio quidem tempore per
custodiae suae sollicitudinem
affligunt atq; alio per abundan
tiam ad uoluptates emollunt.

QUOD AUTEM IN BONAM
TERRAM HI SUNT QUI IN
CORDE BONO ET OPTIMO
AUDIENTES UERBUM RE
TINENT ET FRUCTUM AFFE
RUNT IN PATIENTIA

Bona terra ut praediximus omni
bus tribus terrae nequa uariet a
tab; contraria facit & libenter
uidelicet semen uerbi suscipiendo
& quod suscipit inter aduersa
& prospera patienter ad fructus usq;
tempora seruando. Aliter bona
terra fructu per patientiam reddit
quia scilicet nulla sunt bona
quae agimus sin on aequanimiter
&iam proximorum mala toleramus.
quanto enim quisq; altius profe
cerit tanto in hoc mundo inuenit
quod durius post & quia dum
a praesenti saeculo mentis nostrae
dilectio deficit eiusdem saeculi
aduersitas crescit. Hinc est enim
quod plerosq; cernimus & bona
agere & tamen sub graui tribu
lationum farce desudare. sed
iuxta uocem dni fructum per
patientiam reddunt. Quia cum
humiliter flagella suscipiunt
post flagella ad requiem sub
limiter suscipiunt. Quod uero
secundum mattheum dicitur &
fructu ad fest & facit. Aliud
quidem centum aliud sexaginta
porro aliud triginta. triginta
referuntur ad nuptias. Nam
&ipsa digitorum coniunctio
&quasi molle osculo se complec
tans & foederans maritum pingit
& coniugem. sexaginta ad uiduas
eo quod in angusti a & tribulatione
sint positae. Unde & in superiore

digito deprimuntur; Quantoq;
maior est difficultas ex parte
quondam uoluntatis inlecebris
abstinere tanto maius & praemiū
Porro centesimus numerus
quaeso diligenter lector adten
de a sinistra transit festur ad dex
teram: & hisdem quidem digitis
sed non eadem de manu quib; in leua
ma nuptae significantur &
uiduae circulū facient expri
mit uirginitatis coronam:
Aliter fructum tricesimum
uerbum profert quod fidem
sae trinitatis aedificat sexa
gesimū quod operis perfec
tionem doc & quia sex dies sunt
in quib; oport & operari; Cente
simum quo dadde exceram regni
uitam praedicat aeternam
CCVIIII Lcxviiij NEMO AUTEM LUCER
NAM ACCEDENS OPERIT
EAM UASO AUT SUBTUS LEC
TUM PONIT SED SUPRA
CANDELABRŪ PONIT UT
INTRANTES UIDEANT LUMEN.
Quia supra dixerat apostolus;
Uobis datū est nosse mysterium
regni dei ceteris autē in parabolis:
Nunc ostendit per eos aliquando
& iam ceteris idem mysteriū esse
reuelandū: Et pectus omnium
qui domum dei essent intraturi
fidei flammis inlustrandum;
Quib; & iam uerbis tripice fiduciā
doc & praedicandi; Nequitiam ore carnalū
Incommodorū lucē scientiae quam
nouit abscondat; Quasi enim & lecti
nomine carnem lucernae autē
uocabulo uerbū designat Quodqui
obm & iū ut dixi carnalū Incommo
dorū occultat ipsam carnē utiq;
praeponit manifestationi ueritatis
& ea quasi operit uerbū quod prae
dicare trepidat Supra candela
brū autē ponit lucernam qui corpus
suū ministerio dei subicit ut super
or sit praedicatio ueritatis & infe
rior seruitus corporis: Per ipsam
tamen corporis seruitutem excel
sior luceat doctrina quae per offi
cia corporalia. Idest per uocem
& linguā & ceteros corporis motos
In bonis operib; insinuat discentib;
super candelabrū ergo ponit lucer
nā: Cū dicit apostolus; Non sic pugno

tamquā aerem cedens sed castigo
corpus meū & seruitutī subicio
ne forte alīs praedicans ipse
reprobus inueniatur.

NON ENIM EST OCCULTUM
QUOD NON MANIFESTETUR
NEC ABSCONDITUM QUOD
NON COGNOSCATUR ET
IN PALAM UENIAT.

Nolite inquit erubescere euan
geliū dī sed inter tenebras per
secutorū lumen uerbi supra uer
tri corporis candelabrum leuate
fixa mente rēuinentes illum rēri
butionis extremae diem. Quo in
luminabit dīs abscondita tenebrarū
& manifestabit cogitationes cor
dium Tunc enim & uos ādō laus
& aduersariis ueritatis poena
man & aeterna.

UIDETE ERGO QUOMODO
AUDITIS

Instanter nos doc & uerbo auscultā
re quatenus & nostro illud pectore
continue ruminare & alieno ruc
tare sufficiamus auditui.
QUI ENIM HABET DABITUR ILLI.
ET QUICUMQ; NON HABET
ETIAM QUOD PUTAT SE HA
BERE AUFERETUR A BILLO.

Tota inquit intentione uerbo
quod auditis operam date. Quia
qui amorem hab & uerbi dabit illi
& sensus intellegendi quod amat.
At qui uerbi amorē non hab &
audiendi & iā siuel naturali inge
nio uel litterario se callere puta
rit exercitio; Nulla uerae sapi
entiae dulcedine gaudebit. Quod
& si specialiter de apostolis quib;
caritate fideq; potatis. Datum est
nosse mysterium regni dī & de
perfidis iudaeis. quum parabolis
uidentes non uidebant & audien
tes non intellegebant. Quod uidelic &
litterā legis in qua gloriabantur
amissuri essent dictum uideat.
Potest tamen & generaliter accipi
Quia nimirum saepe lector ingenio
sus neglegendo se priuat sapien
tia. quā simplex sed studiosus ela
borando degustat. Idcirco autē
saepe & desidiosus ingenium
accipit. Ut de neglegentia iustus
puniat. quia quod sine labore ad
sequi potuit scire contemnit.

& idcirco non numquam studio
sus tardicate intellegentiae prae
mitur. Ut eo maiora premia
retributionis inueniat quo magis
studio inuentionis elaborat.

Venerunt autem ad illum
mater et fratres
eius et non poterant
adire ad eum prae
turba.

Fratres dni non filii beatae
semper uirginis ma riae iux
ta heluidiu nec filii ioseph de
alia uxore iuxta quorda putan
di sed eorum potius intellegendi
sunt esse cognati sicut & supra
disseruimus; sane quod dns ad
matrem fratresq; rogatus ab
officio uerbi dissimulat egredi.
Non maternae refutat obsequia
pietatis cuius praeceptum est; honora
patrem & matrem. sed paternis
se misteriis amplius quam mater
nis affectib; debere demonstrat;
idem nobis exemplo quo uerbo
commendans qui amat patrem aut
matrem plus quam me non est me dig
nus. Non iniuriosi e fratres contenit.
sed opus spiritale carnis cognationi
praeferens religiosiorem cordium copu
lam doceri esse quam corporum;
Mystice autem haec lectio superi
ori concinnit ubi de iudaeis lit
teram solum legis intuentib;
dicitur. & quicumq; non habet & id
quod putat se habere auferet ab illo.
Nam mater & fratres ibi synago
ga excluus carne est editus &
populus est iudaeorum qui salua
tore intus docente uehementer
intrare nequeunt; Cuius spiritalem
intellegere dicta neglegunt;
Praeoccupans enim turba eius in
greditur domum. Quia differente
iudaea gentilitas confluxit ad xpm
atq; interna uitae misteria
quanto fide uicinior tanto mente
capacior hausit; Iuxta quod
psalmus ait; Accedite ad eum
& inluminamini.

Et nuntiatum est
illi mater tua et
fratres tui stant
foris uolentes te
uidere

Intus uerbum. Intus est lumen

Unde supra ut intrantes inquit uideant lumen Si ergo foris stantes nec ipsi agnoscuntur parentes & propter nostrum fortasse non agnoscuntur exemplū quemadmodū nos agnoscemur si foris stemus; foris enim stantes uolunt dnm uidere qui spiritalem in lege sensum non quaerentes sese ad custodiam litterae foris fixerunt, Et quasi xpm potius ad carnalia docenda cogunt exire quam se addiscenda spiritalia consentiunt intrare,

QUI RESPONDENS DIXIT AD EOS MATER MEA ET FRATRES MEI HI SUNT QUI UERBUM DI AUDIUNT ET FACIUNT,

Tota uitae caelestis perfectio duob; his conprehenditur Uerbū scilicet di audire & facere, Unde supra dns parabolā seminis exponens ait eos qui auditu tantū uerbum susceperint terrā esse reprobam bonam uero eos qui in corde bono & optimo uerbū quod audiunt retineant & fructum adferant in patientia

Qui mater dni uocantur eo quod illū cotidie suo uel exemplo uel dicto quasi pariant in mente proximorū fratres quoq; sunt eius cum & ipsi faciunt uoluntatem patris eius qui in caelis est

XXX

LXXXIIII

FACTUM EST AUTEM IN UNA DIERUM ET IPSE ASCENDIT IN UNA NAUICULA ET DISCIPULI EIUS ET AIT AD ILLOS TRANSFRETEMUS TRANSTAGNUM ET ASCENDERUNT

In hac nauigatione dns utriq; unius eiusdemq; suae personae naturam dignatur ostendere

Dum is qui ut homo dormit in naui furorem maris ut ds uerbo coherc&; Porro iuxta allegoriam mare siue stagnum quodcum suis transire desiderat Tenebrosus amarusq; saeculi praesentis accipitur aestus;

Naucula autē quā ascendunt nulla melius quā dominicae passionis intellegitur arbor, Cuius beneficio quiq: fideles adiuti

emensis mundi fluctib; habitationē
patriae caelestis quasi stabilitatē
securi litoris obtinent. Quod autē
ipse in unā naiuculā cum discipulis
saluator ascendit. Alibi quid sig
nific& aperit cū praenuntiato
suae passionis resurrectionisq;
mysterio mox dicebat ad omnes.
Siquis uul post me uenire abneg&
seipsū & tollat crucem suam
cotidie. & sequatur me.
NAUIGANTIBUS AUTĒ
ILLIS OBDORMIUIT.
Discipulis nauigantib; xp̄s
obdormiuit. quia calcantib;
saeculum fidelib; futuriq; regni
qui&em animo meditantib; &
uel secundo sp̄s sc̄i flatu uel
propriu remigio conatus infidos
mundi fastus cestatim post ter
ga iaccantib; tempus subito
dominicae passionis aduenit.
Unde bene marcus: hoc inminente
noctis tempore gestū fuisse
perhib&. Utuerī solis occubitū.
non sola dn̄i dormitio sed &ipsa
decedentis lucis hora signific&.
ETDESCENDIT PRO
CELLA UENTI IN STAGNU.
ET COMPLEBANTUR ET
PERICLITABANTUR.
Ono puppim crucis qua somnū
mostis carper& ascendente
fluctus blasphemantium per
secutorū daemonicis excitati
procellis adsurgunt, quib; tamen
non ipsius patientia turbatur.
sed discipulorū inbecillitas con
cutitur trepidat periclitatur.
ACCEDENTES AUTEM
SUSCITAUERUNT EUM
DICENTES PRAECEPTOR
PRIMUS
Suscitant dn̄m discipuli nec eo
dormiente fluctuum feritate
disperant quia cuius mostem
uiderant maximis uotis resurrec
tionē quaerebant. Nesi diutius
ipse moste carnis sopir&tur. Eorū
mens spiritaly in p̄ p&cuū moste
perir&; Unde bene sequitur.
AT ILLE SURGENS INCREPAUIT
UENTUM ET TEMPESTATEM
AQUAE ET CESSAUIT. ET FACTA
EST TRANQUILLITAS.
Ventum quippe surgens increpuit.

quia resurrectione celebrata
diabolj superbiam stravit.
Dum per mortem destruxit eum
qui habebat mortis imperium,
Tempestatem quoque a quae
surgens cessare fecit quia
ue sanam iudaeorum rabiem
quae caput quatiens clamaue
rat; si filius dj est descendat
nunc de cruce & credimus ei;
De sepulchro surgendo labefecit
Ubi iuxta litteram notandum
quod omnes creaturae sentiant
creatorem. quibus enim increpatur & imperatur sentiunt
imperante; Non errore heretj
corum qui omnia putant
animantia sed maiestate con
ditoris quae apud nos insen
sibilia illi sensibilia sunt.
DIXIT AUTEM ILLIS UBI
EST FIDES UESTRA

Recte arguuntur qui praesente
xpo timebant cum utiq;
qui ei adhaeserit perire non possit;
Cui simile est quod post mortis
somnum discipulis apparens ex
probrauit incredulitate illorum
& duritiam cordis quia his qui
uiderant eum resurrexisse non
crediderunt, Item q; dixit ad eos:
O stulti & tardi corde ad credendum
In omnib; quae locuti sunt prophetae
non ne haec oportuit pati xpm
& ita intrare in gloriam suam.
Ac si per mare aphoran nauigui
dicer & non ne oportuit xpm
soporari; Undis nauem in qua
quiescebant hinc inde uerentib;
& ita sedatis extimplo cum idis
gurgitum cumulis diuinitatis
suae cunctis patefacere potentia
QUI TIMENTES MIRATI
SUNT DICENTES AD INUICE
QUIS PUTAS HIC EST QUIA ET
UENTIS IMPERAT ET MA
RI ET OBOEDIUNT EI
Matheus ita scribit Porro
homines mirati sunt dicentes
qualis est hic &c&cera Non ergo
discipuli sed nautae &c&ceri qui
in nauj erant mirabantur; si nauta
quis contentiose uoluerit eos
qui mirabantur fuisse discipulos.
Respondemus recte homines
appellatos qui nec dum potentia

nouerant saluatoris.
Et nos quoque singuli cũ signo
dominicae crucis inbuti saeculũ
relinquere disponimus. Nauem
profecto cum ihũ conscendimus.
stagnum transfr&are conamur.
Sed qui nondormitabit neque
obdormi& custodiens semper israhel;
Nobis tamen saepe nauigantib;
quasi inter aequoris fremitus ob
dormit. Quando crebrescente
intermedios uiuturũ nisus uel in
mundorũ spiritauum uel hominũ
prauorũ uel ipso nostrarũ cogi
tationũ imp&u fidei splendor
obtenebrescit spei celsitudo con
tabescit amoris flamma refri
gescit; Verum inter huiusmo
di procellas adilli necesse est
gubernatores curamus illũ
sedulj excitemus quinonseruiat
sed imper&uentis; Moxtem
pestates compesc& refund&
tranquillitatem postum salutis
indulgebit; Lib& inter haec
paucis discursa apostolici naugi
uari&ate qualiter bonos suũ se
cr&ũ iuu& malorum ue permixtio
turb& intueri; Ecce enim ita
perfectiorib; inchoemus post
celebrata dominicae
resurrectionis solemnia septem
electi discipuli nauem piscaturi
ascendunt. Et quia non longe
a terra perp&uae quie&is sed quasi
cubitis ducentis aberant.
Hoc est tantum mundo animũ
quantum gemina dilectio
poscebat adposuerant. Quia se
p&rus negotiis saecularib; exuerat;
Iam dnm in litore inmortalitatis
stantem cernere. Iam cum illo
aepulari. Iam mane supernae
lucis aspirante mystico magno
rum piscium numero suar&ia
impl&a nec tamen rupta suscipere atque infimis saeculj fluc
tib; extrahere merentur.
Alibi p&rus ut supra legitur
iubente dno r&ia laxat incaptu
ram piscium q; conpraehendit
multitudinẽ copiosam. sed quia
ipse fragilis adhuc animi fuerat
ita ut xpo tremens dicer&:
Exi a me quia homo peccator
sũ dne & r&ia tunc rupta sunt

& sinon socii adiuuassent. Naues
& iam mersae subsiderent. Item
hoc loco discipuli cum dño naue
conscendunt. mare adeunt.
Sed quia inter erat & iudas. & dns
in puppi qua sedes erat guber-
nandi dormisse & uentis pontusq;
deforis saeuisse perhibentur.
Nam & simulta illic discipulorũ
merita nauigabant tantũ ad
huc eam perfidia proditoris
agitabat. & qui suis meritis
firmi fuere turbantur alienis.
Itẽ paulus cum fratrib; hierosolima
nauigans. & diem pentecosten
ibi spsq; scẽ gaudia celebrare
festinans. Recto cursu
cuncta peragrat.
Porro ab hierosolimis romam
religatus. quia cum infidelib; iter
agit. mare furit. uenti refragan
tur. imber imminet & frigora fati
gant. astra obnubilant. terra
negatur. triticum in mare iactatur.
nauis armenta tolluntur. ipsa
postremo nauis arenis inlisa
dissoluitur; Nautae quam
non agnoscunt terram nando

p&unt & qui saeculi undis
onerati cupiditatib; sibi erant
eodem aduersante saeculo uix
nudi euadunt. Iuxta quo idem
apostolus ait. Ipse autem saluus
erit sic tamen quasi per ignem.

XXXI

Et nauigauerunt
autem ad regionem
gerasenorum quae
est contra galilaea.
Gerasa est urbs insignis
arabiae transiordanen iuncta
monte galaad quã tenuit trib;
manasse non longe a stagno
taberiadis. In quod porci praecipitati
sunt, significat autẽ nationẽ gentiũ
quã post passionis somnũ resur-
rectionisq; suae gloriam missis
praedicatorib; saluator est uisita
re dignatus. Unde bene gerasa
siue gergesi utqui dã leguntur
colonũ eicens. uel aduena pro
pinquans. Inter pra&atur;
Uidelicet insinuans quia gentiũ
populus & eum a quo nequiter
incolebatur hostem suis decoribus
eicerit. & qui erat longe factus
sit prope in sanguine xpi.

ET CUM EGRESSUS ESSET
AD TERRAM OCCURRIT
ILLI VIR QUIDAM QUI
HABEBAT DAEMONIUM IAM
TEMPORIBUS MULTIS.

Vir iste figuram populi gentilis accipit qui multis tempo
rib; hoc est ab ipso paene mundi
nascentis exordio uexabat furore
dementi;

ET VESTIMENTO NON INDU
EBATUR;

Quia integimentu naturae suae
& uiftutis amisit; Hoc enim fidei
& caritatis indumento primi pa
rentes nostri post quā peccauere
nudati esse leguntur; Hac stola
prima filius luxoriosus postquā
paenitens ad patrē redit induitur.

NEQUE IN DOMO MANEBAT
SED IN MONUMENTIS.

Quia inconscientia sua non re
quiescebat sed in mostuis operib;
hoc est in peccatis delectabatur.
Quid enim sunt corpora perfi
dorū nisi quaedā defunctorū
sepulchra. In quib; non dī habitat
sermo sed anima peccatis mostua
conclud[illegible]tur.

IS UT VIDIT IHM PROCIDIT
ANTE ILLUM; ET EXCLAMANS
VOCE MAGNA DIXIT; QUID
MIHI ET TIBI EST IHU FILI
DI ALTISSIMI.

Quanta arrogantia ihm
creaturam & non dm credere
quem filium dī altissimi daemones
credunt & contremescunt; Quae
impietas iudaeorum eum dicere in
principe daemoniorum eiecisse
daemonia; quē ipsa daemonia fatentur nihil secum
habere commune qui hoc ipsū quod
tunc per daemonia clamauere
furorem. Post in delubris idolorū
dicere & confiteri non desinunt.
Ihm uidelicet esse xpm filium dī
altissimi nec se aliquid cum illo
pacis aut societatis habere.

OBSECRO TE NE ME TORQUEAS;
PRAECIPIEBAT ENIM SPIRITUI
IMMUNDO UT EXIRET AB
HOMINE; MULTIS ENIM TEM
PORIBUS ARRIPIEBAT ILLUM;

Hostis humanae salutis non exiguū
sibi ducit esse tormentū ab homi ndo
nis laesione cessare; Quo qs; hunc diutius
possidere solebat eo difficilius

dimittere consentit. Unde
studendum summopere est ut
& siquando uchomines a diabolo
superemur. mox eius laqueos euita
re satagamus. Nesi tardius eius
iuri resistat laboriosius quandoq;
pellatur.

ET TUNC IEBATUR CATE
NIS ET COMPEDIB; CUSTODITUS;

Catenis & compedib; graues &
durae leges significantur gen
tium quib; & in eorū re publica
peccata cohibentur;

ET RUPTI TUNC VINCULIS AGE
BATUR A DAEMONIO IN DESERTO

Quia & iam ipsis transgressis legib;
adea scelera cupiditate ducebat
quetam uulgarē consuetudinē excederet;

INTERROGAUIT AUTEM ILLUM
IHS DICENS; QUOD TIBI NO
MEN EST; AT ILLE DIXIT.
LEGIO QUIA INTRAUERUNT
DAEMONIA MULTA IN EUM;

Non uelit inscius nomen in
quirit sed ut confessa corum peste
quā furens tolerabat uiatus cum
tus gratior emicar &; Sed & nostri
temporis sacerdotes quiper exor-
cismi gratiā daemones eicere
norunt solent dicere, patentes
non aliter ualere curari Nisi quan
tū sapere possunt omne quod
ab inmundis spiritib; uisu auditu
gustu tactu uel alio quolib &
corporis uel animi sensu uigi
lantes dormientes ue pestulerint
confitendo patenter exponant
& maxime quando uel uiris
in specie feminea uel in uiriliq;
habitu feminis habitu seminis
apparentes; quos daemones
galli dusios uocant; in fando
miraculo spiritus incorporei
corporis humani concubitū pe
re ac patrare confingunt
& nomen daemonis quo se conse
ri dixerit & delegerandi modos
quib; amoris sui foedus alteru
trū pepigerint prodendos esse
praecipiunt; Quae men datio
simillima res sed adeo uera &
plurimorū est adtestatione no
tissima, Ut quidam uicinus mihi
praesbiter reculerit se quandā
scimonialē feminā a daemo
nio curare coepisse; sed quādiu

rer latebat nihil apud eam proficere potuisse; Confesso autem quo molestabatur fantasmate. mox & ipsum orationib; cæterisq; quae oportebat purificationū generib; effugasse. & eiusdem feminae corpus adulceriib; quae daemonis tactu contraxerat medicinali studio adiuncto saleb ene dicto curasse; sed dum unum de ulceriib; quod altius lateri infixum reppererat nullatenus posset quin continuo pandereiur obducere. ab eadem ipsa quam sanare uolebat consilium quo sanareiur accepisse;

Si inquit oleum pro infirmis consecratum. eidem medicamento asperseris. sicque me perunxeris statim sanitati restituar.

Nam uidi quondam per spm in qua dam longuis posita ciuitate. quā numquā corporalib; oculis uidi puellam quandā paricalamitate laborante. taliter a sacerdote curatā;

Fecit utilla suggerserat statiq; ulcus remedium quo dante res puerat accipere consensit;

Haec contra fraudes daemoniū paucis explicare curaui. Utquā nonfrustra dñi nomen eius quē expulsurus erat spr interrogarit intellegas; Quod uero daemonia multa hominē intrasse memorantur. significat populū gentium non uni cuilib& sed innumeris ac diuersis idolatris cultib; esse mancipatū; cui contra scriptum est. quod multitudinis credentium erat cor & anima una;

Unde bene in babilonia linguarum unitas scissa. In hierosolima est linguarū uariēt ad unata. & illa confusio. haec uisio pacis interpraetatur. quia uidelicet electos inplensq; linguis & gentib; una fides acpiēt pacificando confirmat; Reprobos autem. plures sectae quam linguae dissociando confundunt;

ET ROGABANT EUM NE IMPERARET ILLIS UT IN ABYSSUM IRENT

Sciebant daemones aliquando futurū ut per dñi aduentū mittantur in abissum.

Non ipsi futura praediuinantes
sed prophetarum de se dicta re
colentes; Ideoq; domici aduenturi
quā mirabantur gloriam ad suā
uerebantur tendere perniciem.
Erat autē ibi grex porcorum multorū pascentium in monte et rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi et permisit illis.
Ideo permisit quod petebant daemonib; ut per interfectionē porcorū hominib; salutis occasio praeberetur; Pastores enim ista cernentes statim nuntiant ciuitati Erubescat manicheus si de eadem substantia et ex eodem auctore hominum bestiarumq; sunt animae. Quomodo obuius hominis salutem duomilia porcorū suffocantur; In quorū tantum interitu figuraliter homines in mundi uocis et rationis expertes indicantur qui in monte superbie pascentes luxuriis oblectantur inanitib; Talib; enim per cultus idolorū possunt daemonia dominari.
Nam nisi quis porci more uixerit
nunquā accipit in eum diabolus
potestatē. Aut ad probandum tantū
non autem et ad perdendum accipit.
Exierunt ergo daemonia
ab homine et intrauerunt in porcos et impetu abiit grex per praeceps in stagnum et suffocatus est
Significat quod iam clarificata ecclesia et liberato populo gentū a dominatione daemoniorū in abdicis agunt sacrilegos ritus suos quū xpo credere noluerunt.
Caeca et profunda curiositate submersi et notandū quod spi inmundi nec in porcos irent Nisi hoc illis benignus ipse saluator petentib; quos ceste in abis suos et religare concedere; Rem necessariam docere nos uolens Ut sciamus et nouerimus eos multo minus posse sua potestate nocere hominib; quinec pecorib; qualibuscūq; potuerunt; Hanc autem potestatem dis bonus occulta iusta nobis dare potest iniusta no potest.

QUOD UT UIDERUNT FACTU
QUI PASCEBANT FUGERUNT.
ET NUNTIAUERUNT IN CIUI
TATEM ET IN UILLAS.,

Quod pastores porcorū fugien
tes ista nuntiarunt significat
quos dī &iam primates impiorum
quam quā xpianam legem fugiant
Potentiā tamen eius pergentes
stupendo &mirando praedicare:

EXIERUNT AUTEM UIDERE
QUOD FACTUM EST ET UENERUNT
AD IHM ET INUENERUNT HOMI
NEM SEDENTEM A QUO DAE
MONIA EXIERANT UESTI
TUM ACSANA MENTE
AD PEDES EIUS ET TIMUE
RUNT ET CETERA

Significat multitudinem u&ustā
sua uita delectam honorare
quidē sed nolle piā christianā legē
Dum dicunt quod eam Implere
non possint admirantes tamen
fidelē populū a pristina perdita
conuersatione sanatū; sedere namq;
ad pedes dni est rationali quem piū
mentis examine subnixum uesti
gia saluatoris quae sequat intuery.

Uestigium resumere est uiam tū
studius quae deceptus amiserat ornary.

ET ROGAUERUNT ILLUM
OMNIS MULTITUDO REGIONIS
GERASENORUM UT DISCE
DERET A BILLIS QUIA TIMORE
MAGNO TENEBANTUR

Conscii fragilitatis suae gerasen.
praesentia sedni iudicabant
indignos non capientes dī uerbū
nec in firma adhuc mente pondus
sapientiae sustenere ualentes.,

Quod & petro ipsi uiso piscium
miraculo contigisse legitur.
Et uidua sarepthena beati heliae
cuius se sensit hospitio benedici
Nihil ominus se putauit praesentia
grauari; Quid mihi & tibi inquit
uirdi ingressus es ad me utreme
morentur iniquitates meae &
occideres filium meum.

lxxxiiij. IPSE AUTEM ASCENDENS
NAUEM REUERSUS EST.

Dixerat supra dnm relictis nauē
ascendisse parentib; Compressisq;
una cum uento fluctib; egressum.
mox occurrentem sibi curasse dae
moniacū. Quod significare docuimus

eum relictis iudaeae populis ex
qua carnis duxit originem.
Transacta suae passionis tempestate
gentium procuravit salutem.
Hisita gestis patriam revertitur.
quia caecitas ex parte contigit
in israhel donec plenitudo gen
tium intrar&. & sic omnis israhel
saluus fier&. Ascendit autem
in navi sed neq; ipse somno prae
mitur neq; navis procella pulsat.
Quia xps surgens a mortuis iam
non moritur. mors illi ultra
non dominabitur. Cuius tamen
tropheum passionis resurrec
tionisq; gloria creditur is.
Iudaeae tribubus intimabitur.
& cum praedicato mortis suae
quo mortem vicit vexillo credi
ab hebreis coepert quasi repsita
in qua dormierat navi patriam
regreditur.

ET ROGABAT ILLUM VIR
A QUO DAEMONIA EXIERANT
UT CUM EO ESSET; DEMISIT
AUTEM EUM IHS DICENS: REDI
DOMUM TUAM ET NARRA
QUANTA TIBI FECERIT DS.

Haec ex illa apostoli sententia
recte possunt intellegi. Cum ait
dissolui & esse cum xpo multo
magis optimum. Manere in car
ne necessariū propter vos. Ut
sic quisq; intellegat post remissio
nē peccatorum redeundū esse
sibi in conscientiā bonam & ser
vendū evangelio. Propter
aliorum & iam salutem. Ut
deinde cum xpo requiescat.
Nec cum praepropere iam vult
esse cum xpo neglegat minis
terium praedicationis. fraternę
redemptionis accommodatum.
Quod vero matheus duos dicit
a daemonum legione curatos;
Marcus autem & lucas unū
commemorant. Intellegas
unum eo fuisse personae alicu
ius clarioris & famosioris quem
regio illa maxime dolebat &
procuius salute plurimū satagebat.
Hoc volentes significare duo
evangelistae. solum commemoran
dū iudicaverunt de quo facti
huius fama latius praeclariusq;
flagraverat sed & allegoriae

summa concordat Quia sicut unus
a daemonio possessus: sic & duo
gentilis populi trpum non incon
uenienter exprimunt. Nam cū
tres filios noe generauerit.
Unius solum familia in possessio
nē adscita est dī; Ex duob;
reliquis diuersarū nationū quae
idolis manciparentur. procreati
sunt populi.

LXXXV. FACTUM EST AUTEM
CUM REDISSET IHS EX
CEPIT ILLUM TURBA;
ERANT ENIM OMNES
EXPECTANTES EUM.

Et superius dixi quod in fine
saeculi dns sit ad iudaeos
clementer rediturus atq; ab eis
per fidei confessionē libenter
excipiendus; Nam quod
erant omnes expectantes eum.
hoc est nimirum quo de eidem
synagogae per prophetam
loquitur; Dies multos expectabis
me non fornicaberis & non eris uiro;
Nunc enim nec uiro xpo subdita
nec fornicata cū idolis: expecta
tione longissima sponsi sui
prioris hoc est dni xpi quandoq;
per gratiam uenturi praestulat
amplexum.

ET ECCE UENIT UIR CUI NO
MEN ERAT IAIRUS ET IPSE
PRINCEPS SYNAGOGE ERAT

Priori lectioni quam de ab
iectione synagogae fideq; eccle
siae atq; iterū instauratione
synagogae sumus interpretati
consequenter archisynagogi
filia morienti subiungitur quā
dum suscitare properat dns
praeoccupat a moro usa mulier
7 praeripit sanitatem. fitq; ut post
ueniens prior saluti potiatur;
Aethiopia praeuenit manus
eius dō. Et cū intrauerit plen
tudo gentiū tunc omnis israhel
saluus fiet; Princeps itaq; synagoge
nullus melius quā ipse mores in
tellegit. Unde bene Iairus; Idest
inluminans siue inluminatus uocatur;
Quia qui accipit uerba uitae dare
nobis & per haec ceteros inluminat
& ipse a spūsco quo uitalia monstra
scribere uel docere possit inluminatur.

ET CECIDIT AD PEDES IHU

ROGANS EUM UT INTRA
RET IN DOMUM EIUS.

Sicaput xpi dr: pedes consequen
ter incarnatio: quaterram
nostrae mortalitatis tetigit
accipiendum sunt; cecidit igitur
archisinagogus ad pedes ihu quia
legislator cum tota patrum
progenie xpm incarne appa
rentem longe sibi dignitatis
gloria praeferendum esse
cognouit. Illud apostoli sedula
deuotione protestans Quia
quod infirmum est di fortius est
hominib; Rogauit eum intrare
in domum eius Quia continuis
gaudiorum uotis eius uidere
desiderabat aduentu; Anima
mea
autem inquit exultauit in dno
& delectabitur super ihu eius.
Omnia ossa mea dicent dne quis
similis tabi Et hoc est ad pedes
ihu cadere eum super omnes singu
lariter magnu pia fide fateri.
QUIA FILIA UNICA ERAT
ILLI FERE ANNORU DUODE
CIM ET HAEC MORIEBATUR
Ipsa sinagoga quae sola legali
institutione composita quasi unica
mosi nata erat quasi duodecimo
aetatis anno: hoc est tempore
pubertatis ad propinquante
moriebatur; Quia nobiliter apro
phetis educata. Postqua ad in
tellegibiles annos peruenerat.
Postquam spiritales dofructus
gignere debebat. subito errorū
languore consternata spiritalis
uitae uias ingredi disperabiliter
omisit. & si non a xpo succurre
retur horrendam per omnia
corruis set in mortem
ET CONTIGIT DU IRETATUR
BA COMPRIMEBATUR
Ad puellam pergens sanandam
dns a turba conprimitur quia
gentu iudaeae salutaria monita
praebens. quib; egram uitis
eius conscientiam erigere
noxia carnalium populorū
est consuetudine grauatus.
ET MULIER QUAEDAM
ERAT IN FLUXU SANGUI
NIS ANNIS DUODECIM
Mulier sanguine fluens eccle
sia est ex gentibus congregata

Quae in genito carnalium delecta
tionum polluta fluxu atq; à coe
tu iam fuerat segregata fidelju;
sed dum uerbum dī iudaeam
saluare decerneret illa paratam iam
promissam q; alus praeripuit
spe cesta salutem; Notandūq;
quod & archisinagogi duode
nis sit filia & mulier haec abannis
duodecim sanguine fluxerit.
Hoc est eodem quo haec nata
sit tempore illa coeperat infir
mari; Una enim pene ea denq;
saeculi huius aetate & sinagoga
in patriarchis nasci & gentilium
natio per orbem coepit idolatriae
sanie fedari; Nam & gemini
fluxus sanguinis hoc est & sup
idolatriae prostitutione & super
his quae carnis ac sanguinis ob
lectatione patrantur potest
intellegi; Unde pulchrie sacra
refert historia; tempore quo da
uid adhuc puer goliath gigantē
strauit philistim in finib; dommim
id est sanguinū fuisse castrame
tatos; Quia uidelicet dns ad debel
landū mundi principē humilis
apparens; Non modo operib; in
fructuosis sed & religioni spurcissime
deditos gentilium populos inuenit.
Ergo quam diu sinagoga uigui
laborauit ecclesia defectus illius
huius est uitus quia illorū de
licto salus gentibus.

QUAE IN MEDICOS EROGA
UERAT OMNEM SUBSTAN
TIAM SUAM NEC A BULLO
POTUIT CURARI.

Medicos siue falsos intellege theologos siue
philosophos legum q; doctores
saecularium quimulta de uitiis
utriusq; supralis sime differentes
utilia seruuendi credendi instituta
mortalib; dare promittebant;
seu cesta ipsos spr immundos signi
ficat qui uelut hominib; consulen
do se iam pro dō colendos ingere
bant. Quib; uicissim audiendis
gentilitas quanto magis naturalis
industriae uires expenderat.
Tanto minus potuit a iniquitatis
suae sordes curari; Unde bene
marcus de hac muliere scribens
ait. Et fuerat multa perpessa
a complurib; medicis & erogauerat.

omnia sua. Nec quicquam pro
fecerat sed magis deterius habebat;
Sed haec ubi populum Iudaeorum
aegrotare uerumque de caelo cog
nouit ad eius se medicum coepit &
ipsa languoris sui sperare pariter
& quaerere remedium.
ACCESSIT RETRO ET TETI
GIT FIMBRIAM UESTIMEN
TI EIUS ET CONFESTIM STETIT
FLUXUS SANGUINIS EIUS
Accedit & dnm tangit ecclesia
quae ei per fidei ueritatem ad
propinquat. Accedit autem
retro siue iuxta id quod ipse ait.
Si quis mihi ministrat me sequatur.
& alibi praecipitur. Post dnm
dm tuum ambulabis; siue quia
praesentem in carne dnm non
uidens. Peractis temporarie dis
pensationis sacramentis: Eius
iam per fidem coepit uestigia
subsequi. Tangit autem fimbriam
uestimenti & undam restringit
sanguinis. Quia beatus & uere
mundandus: qui uel extremam
uerbi pustem fidei manu contigerit.
Nam rarus ualde qui eius uel
inpectore recumbere uel caput
mereatur pistica nardo perun
gere; Cum & ille magnus
fuerit quise indignum ducebat
eius calciamenta portare; mag
na & illa quae unguere pe
des eius & capillis suis tergere
promeruit.
ET AIT IHS. QUIS EST QUI
METETIGIT.
Non ut ipse quae nesciat doceat
sed ut iustus fidei quam nouerat
immo quam ipse dederat in mulie
re declaretur. Interrogat.
NEGANTIBUS AUTEM OMNIB;
DIXIT PETRUS ET QUI CUM ILLO
ERANT; PRAECEPTOR TURBE TE CONPRIMUNT ET ADFLI
GUNT TE. DICIS QUIS ME TETIGIT.
Quem turbae passim comitantes
conprimunt. Una credula mul
ier dnm tangit. quia qui diuer
sis inordinate glomerantur
heresib; adfligitur. Solo catho
licae ecclesiae fideliter corde
quaeritatur; Nam sicut quidam ui
dentes non uident. & audientes non
audiunt. Ita & iam tangentes

7 de incarnatio
nis eius

non tangunt quia non fideliter
xpm tangunt; Unde cui dam
amanti quidem sed non duple
ne credenti dicat; Noli me tan
gere nondum enim ascendi ad
patrem meum; A peste docens quid
sit eum ueraciter tangere
patri scilicet aequalem credere;
ET DIXIT IHS TETIGIT ME
ALIQUIS NAM EGO NOUI UIR
TUTEM DE ME EXISSE ET CET

Dicat pelagius si plac et se suo
conamine saluari; Dicamus
autem nos quia uana salus hom
nis in do faciemus uirtutem.
Nam ipse uirtutem quae pro
pitetur omnib; iniquitatib;
nostris et sanat omne languores
nostros non ex nobis ipsis sed de
se nouit exire Non ergo lat et
eum qui fimbriam tetigerit id
est incarnationis mysteria donec
ad maiora capienda perueniat
per secto animando crediderit
AT IPSE DIXIT ILLA; FILIA
FIDES TUA TE SALUAM
FECIT . UA DE IN PACE;
Ideo filia quia fides tua te
saluam fecit Nec dixit fides
tua te saluam facta est
sed saluam fecit. Ideo enim
quod credidisti iam salua
facta es.
ADHUC ILLO LOQUENTE
UENIT AD PRINCIPEM
SYNAGOGE DICENS EI
QUIA MORTUA EST FILIA TUA
NOLI UEXARE ILLUM

Saluata a profluuio sangui
nis muliere mox filia principis
mortua nuntiatur.
Quidum ecclesia a uitiorum labe
mundata et ob fidei meritum
filia est cognominata continuo
synagoga perfidiae simul
inuidiaeq; loco soluta est.
Perfidiae quidem quia in xpo
credere noluit Inuidiae uero
quia ecclesiam credidisse doluit;
Scriptum est enim in actib; apos
tolorum sequenti autem sabbato
pene uniuersa ciuitas conuenit
audire uerbum dni Uidentes
autem turbas iudaei repleti sunt
zelo et contradicebant his quae
a paulo dicebantur maledicentes

uiam coram multitudine;
Noli uexare illū per eos hodieq;
dicitur qui a deo destitutum
sinagogae statim uident.
Ut restaurari posse non credant;
Ideoq; pro resuscitatione illius
supplicandum esse non aestiment.
Sed quae inpossibilia sunt apud ho
mines. possibilia sunt apud dōm.
Unde sequitur.

IHS AUTEM AUDITO HOC
UERBO RESPONDIT
PATRI PUELLAE NOLI TIME
RE CREDE TANTUM ET SAL
UA ERIT.

Pater puellae coetus doctorū
legis accipitur. De quo dnr ait:
Super cathedrā moysi sederunt
scribae & pharisaei Quisi credere
ipse uoluerit. & iam subiecta
ei synagoga saluaerit.

ET CUM UENISSET DOMŪ
NON PERMISIT INTRARE
SECUM QUEMQUAM NISI
PETRUM IACOBUM ET IOHAN
NEM ET PATREM ET MATREM
PUELLAE.

Supra publice uidua filius
suscitatur. Hic remouentur
plures arbitri Puto ergo quod
ineo quoq; pietas ibi dōi declarat
quia uidua mater unici non patie
batur mortuū & ideo ne amplius
afficeretur maturitas; additur
est etiam forma sapientiae. Inui
dua filio eius ecclesiam credituram.
In archisinagoga filia credituro
rosquidem iudaeos sed expluri
b; pauciores.

FLEBANT AUTEM OMNES
ET PLANGEBANT ILLAM

Num quit possunt inquit
filii sponsi lugere quam diu
cū illis est sponsus. Uenient
autem dies cum auferetur
abeis sponsus. Et tunc ieunabunt
igitur synagoga quia sponsi
laetitiam qua uiuere posset
amisit. Quasi plangentes inter
mortua iacent. nec hoc quidem
ipsū quare plangatur intellegit.

AT ILLE DIXIT NOLITE FLERE
NON EST MORTUA SED DORMIT

Hominib; mortua quiescere
tare nequierant. dō dormiebat
in cuius dicione & anima recepta

uiuebat & caro resuscitanda
quiescebat. Unde mos xpianus
obtenuit ut mortui quiresur
recturi esse nondubitantur
dormientes uocentur.

Sicut apostolus Nolumus
inquit uos ignorare fratres
de dormientib; ut non contristemi
ni sicut & ceteri quispem non
habent; sed & in parte allegorie
cum anima quae peccauerit
ipsa moriatur. Tamen ea quae
resuscitari a xpo meruerit:
nobis quidem mortua fuisse.
sed ei obdormisse dici potest.

ET DERIDEBANT EUM
SCIENTES QUIA MORTUA
ESSET

Quia uerbum resuscitantis
deridere quam credere
malebant merito foras
excluduntur: surgentis uidere nolunt.
IPSE AUTEM TENENS MA
NUM EIUS CLAMAUIT DI
CENS PUELLA SURGE

In marco scriptum est ait illi.
talitha cumi. quod est inter
pretatum puella tibi dico surge
& confestim surrexit.

Ubi diligens lector inquirat quare
uerax euangelista dictum sal
uatoris exponens interposuerit
de suo tibi dico. Cum in sero ser
mone quem posuit non plus sit
dictum quam puella surge.

Tenens ergo manum puellae
ihs sanauit eam.

Quia nisi prius mundatae fue
rint manus iudaeorum quae
sanguine plenae sunt synagoga
eorum mortua non consurgit.

ET REUERSUS EST SPS EIUS
ET SURREXIT CONTINUO

Marcus ita dicit. & confestim
surrexit puella & ambulauit
spiritaliter insinuans: quia quis
quis a morte animae xpo sibi
manum confortante resipiscit
non modo a sordib; ex surgere
uitiorũ. sed & in bonis continuo
proficere debet & operibus.

ET IUSSIT ILLI DARI MANDUCARE;

Ad testimoniũ quidem uitae
resuscitatam manducare prae
cipit ut non phantasma seductus
credere tur; sed & si quis a spiritaly.

moste resurrexit. caelesti neces
se est mox pane sati & ut & diuini
scilicet uerbi & sacrosancti alta
ris participes effecti sunt. Nam
iuxta moralem intellectum tres
illi mortui quos saluator incorpo
rib; suscitauit. Tria genera re
surrectionis animarum significant;
siquidem non nulli consensum
malae delectationi praebendo
latente tantum cogitatione
peccati sibi mortem
conscisciunt sed tales se uiuificare
significans; saluator suscitauit
filiam archisinagogi nondum
foras elatam sed in domo mortua
quasi uitium secreto incorde tegen
tem. Alii non solum noxiae de
lectationi conscienti do sed & ipsum
malum quod delectantur agen
do mortuum suum quasi extra
portas efferunt & hos se paeni
tent resuscitare demonstrans
Suscitauit iuuenem filium uiduae
extra portas ciuitatis ciuitatis
elatum. & reddidit matri suae;
Quia resipiscentem a peccati
tenebris animam unitati resti
tuit ecclesiae sicut & supra
docuimus. Quidam uero non
solum cogitando uel faciendo
inlicita sed & ipsa peccandi con
suetudine se quasi sepeliendo
corrumpunt. Verum ne adhor
origendos minor fit uirtus &
gratia saluatoris; si tamen
adsint cogitationes sollicitae
quae super eorum salute uelint
deuotae xpo sorores inuigilent
Nec adhoc intimandum resus
citauit lazarum quatuor
dies iam in monumento habentem
& sorore adtestante ia fetente.
Quia pessima noxior accusso
l & fama comitari.
Notandum autem quod quanto
grauior anime mors ingrue
rit. tanto acrior necesse est
ut resurgere mereatur
paenitentis feruor insistat;
Quod occultae uolens ostendere
dns iacentem in conclaui
mortuam modesta leuiq; uoce
resuscitat dicens;
Puella surge. quam & ob
facilitatem resuscitandi iam
mortuam fuisse negauerit;

Delatum autem foras iuuenem
plurib; ut reuiuiscere debeat
dicit corroborat Cum ait:
Iuuenis tibi dico surge; Quatri
duanus uero mortuus ut longa
prementis sepulchri claustra
deponere posset. Fremuit
spu ihs turbauit seipsum
lacrimas fudit rursum fre
muit: Ac magna uoce
clamauit, lazare uenи foras
&sic tandem quiescat de
peratur discusso tenebrarū
pondere uitae luciq; redd
tur; sed & hoc notandum
quod quia publica noxa
publico eg& remedio leuia
autem peccata leuiori &
secreta queunt paenitentia
deleri; Puella in domo licet
paucis arbitris exsurgit ais de
ne miraculum uulgarent
Indicitur:

ET STUPUERUNT INQUID
PARENTES EIUS QUIBUS
PRAECEPIT NE ALICUI
DICERENT QUOD FACTUERAT
Iuuenis exitu postam turba
multa comitante atq; intuente
suscitatur. Lazarus de monumento
uocatus in tantū populis innotuit
ut ob eorum qui uidere testimo
nium plurimae dño turbae cum
palmis occurrerent. & multi
propter illū abirent ex iudaeis
& crederent in ihm; Quantum
uero mortuum dns nuntiante
discipulo agnoscit sed quia qui
pro eius ereptione dnm precaren
tur unu defuerant. Dimitte
inquit mortui sepelyant mortuos
suos. id est mali malos noxius
laudib; grauent. & quia non ad
est iustus qui corripiat in misericordia
Oleū peccatoris in pingu & caput eorū

CONUOCATIS AUTEM
DUODECIM APOSTOLIS
DEDIT ILLIS UIRTUTEM ET
POTESTATEM SUPER OMNIA
DAEMONIA & UT LANGUORES CURARENT,
ET MISIT ILLOS PRAEDICARE
REGNUM DI ET SANARE
INFIRMOS,

Concessa primum potestate
signorum misit praedicare
regnum di ut promissorum

magnitudini adtestar & ur & ia
magnitudo factorū fidemq;
uerbis dar & uirtus ostensa. & noua
fecerent. quinoua praedicarent;
Unde nunc quoq; cū fidelium
numerositas excreuit intra scam
ecclesiam. multi sunt quuitam
uirtutū tenent. & signa uirtutū
non habent. quia frustra mira
culum foras ostenditur. sed
est quod intus operatur.
Nam iuxta magistri gentium
uocem. linguae in signum sunt
non fidelibus sed in fidelibus.
LXXXVII ET AIT AD ILLOS, NIHIL TU
LERITIS IN UIA NEQUE UIR
GAM. NEQUE PERAM. NEQUE
PANEM. NEQUE PECUNIAM.
NEQUE DUAS TUNICAS
HABEATIS,
Sol & quaeri. quomodo matheus
& lucas commemorauerint
dixisse dnm discipulis ut nec
uirgam ferrent. Cum dicat
marcus, & praecepit eis ne quid
tollerent in uia. nisi uirgam
tantum. quod ita soluitur.
ut intellegamus. subalia
significatione dictam uirgam,
quae secundum marcum ferenda
est. & subalia illam quae secun
dum matheum. & lucam non
est ferenda. sicut subalia sig
nificatione intellegitur tempta
tio de qua dictum est, dis nem
nem temptat. & subalia de
qua dictum est. Temptat
uos dnus deus uester. ut sciat si
diligitis eum. illa seductionis
est. illa haec probationis, Utrūq;
ergo accipiendum est a dno
apostolis dictum. & ut nec
uirgam ferrent. & ut non
nisi uirgam ferrent, Cum
enim secundum matheum
dicer & eis, Nolite possidere
aurum neq; argentum. & cetera
continuo subiecit. dignus est
enim operarius cibo suo,
Unde satis ostendit. cur eos
haec possidere ac ferre noluerit,
Non quo necessaria non sint
sustentatione huius uitae. sed
quia sic eos mittebat. ut eis
haec deberi monstrar & a illis
quib; euangelium credentib;

adnuntiarent; Clarè autem
haec nonita praecepisse dnm·
tam quā euangelistae uiuere
aliunde non debeant· quam
eis praebentib; quib; adnuntiant
euangelium, Alioquin contra
hoc preceptū fecit apostolus·
qui victum de manuum suarū
laboribus transigebat· Nec cu
quā gravis esse· sed potes
tatem dedisse· in qua scirent
sibi ista deberi, Cum autem
a dno· aliquid imperatur· nisi fiat· in
oboedientiae culpa est;
Cum autem potestas datur·
licè cuiq; non uti· & tam quā
de suo iure cedere, hoc ergo
ordinans dns· quod eum
ordinasse dicit apostolus·
his qui euangelium adnuntiant
de euangelio uiuere· Illa
apostolis loquebatur· ut
securi non possiderent· neque
postarent huic uitae necessa
ria· nec magna· nec minima
deposuit· Nec uirgam osten
dens a fidelib; suis· omnia
deberi ministris suis· nulla
super flua requirentib; ac per
hoc addendo· Dignus est enim
operarius cibo suo· Prossus
aperuit & inlustrauit unde
haec omnia loquerètur,
Hanc ergo potestatem uirgae
nomine significauit· Cum dicit·
nequid tollerent in uia nisi uirgā
tantum· ut intellegatur quia
per potestatem a dno accepta·
quae uirgae nomine significata
est· & iam quae non postantur
non deerunt, Hoc & de duob;
tunicis intellegendū est!
Nequisquam eorum preter
eam quam esse induitur aliā
postandam putare· sollicitus
ne opus esse cum ex illa potestate
posse accipere,
Quod uero secundum marcū
non postari· uel haberi duas tuni
cas· sed expressius in dui prohib&
dicens· & ne induerentur duab;
tunicis· quid eos mon&· nisi non
duplicitèr sed simplicitèr ambu
lare· Aliter in duab; tunicis
uid&ur mihi duplex ostendere
uestimentum· non quo in locis

ſerthiae. & glacialy niue rigen
tib; una quiſ tunica debeat
eſſe contentus: ſed quo in tunica
uestimentū intellegamus/
R. Ne alio uestiti. aliud nobis
futurorum timore seruemus.
ET IN QUAM CUMQ: DOMUM
INTRAUERITIS IBI MANETE
ET INDE NE EXEATIS.
A. Dat constantiae generale
mandatū. ut hospitalis necessi
tudinis iura custodiant;
Alienum a praedicatore regni
caelestis adseruens cursitare
per domos. & in uiolabilis hospitii
iura mutare. Nec ociosae secun
dum matthaeum damasquam
ingrediantur apostoli legenda
decernitur. ut mutandi hospitii
necessitudinisq; uiolandae
causa non suppeat.
Luc. xcix. ET QUICUMQUE NON RECE
M. PERIN TUOS. EXEUNTES
DE CIUITATE ILLA. ETIAM
puluerem PEDUM UESTRORUM EX
CUTITE IN TESTIMONIUM
SUPRA ILLOS.
H. Pulus excutitur de pedibus
in testimonium laboris sui. quod
ingressi sint inciuitatem.
Et praedicatio apostolica ad illos
usque peruenerit; siue excutitur
pulus ut nihil abeis accipiant
ne aduictum quidem necessariū
qui euangelium spraeuerint;
R. Allegorice autem qui uerbo R.
humiliter intendunt. siquib;
ut homines terrenae leuitatis
neuis obscurantur/ per ea
mox quae recipiunt euange
licae praedicationis uestigia
purgantur, Qui uero per fi
dia uel neglegentia uel & iā
studio contemnunt.
Horum uitanda communio
fugienda synagoga cens & ex
excutiendus pedum pulus
ne gestis in anib; & puluerī
comparandis mentis castae
uestigium polluantur.
Luc. xcx. EGRESSI AUTEM CIRCUM
IBANT PER CASTELLA
EUANGELIZANTES ET
CURANTES UBIQUE
Quid euangelizarent uel
quomodo curarent apostoli

Marcus exponit plenius: prae
dicabat inquit ut paenitentiā
agerent & unguebant oleo
multos aegrotos & sanabant.
Dicit & Iacobus Infirmatur
quis in uobis inducat praesbite
ros ecclesiae & orent super ipsū.
Unguentes eum oleo in nomine
dni. & si in peccatis sit dimittentur
ei Unde patet & ab ipsis apostolis
hunc scae ecclesiae morem
esse contraditum ut ponti
ficali benedictione consecrato
oleo per unguantur aegroti
Praedicabant autem ut paen
tentiā agerent Et supra
misit illos inquit euangelizare
regnum di Quia uidelicet
utrumq; iuxta iohannis
baptistae uel ipsius saluatoris
exemplū praedicabant.
Paenitentiā agite adpropin
quabit enim regnū caelorū
Regni enim caelorum tanuis
propin quare est debis quemq;
quibus ab eo discesserat
ac paenitere.

XXXIIII. Audiuit autē herodes
tetrarcha omnia
quae fiebant a eo
et hesitat eo quod
diceretur a quibusda
quia iohannes surrexit
a mortuis

Quanta iudaeorum in
uidia, qui contra dnm
malitia e furor extiterit, ex
omnib; pene locis euangeliū
docemur. Ecce enim iohanne
de quo dictū est quia signū fecit
nullum. a mortuis surgere
potuisse nullo adtestante
credebant. Ihm autem uirum
adprobatum a dō uirtutib; & signis
Cuius mortem elementa
tremuerunt. resurrectionē
uero. atq; ascensionē angeli.
apostoli. uiri. ac femine. cestatim
praedicabant. Non resurrexisse
sed furtim furisse ablatū credere
maluerat. Nec repugnare putan
dum est quod lucas perhibet herodem
hesitasse eo quod diceretur
a quibusdam. quia iohannes
surrexit a mortuis. Cum mattheus
marcusq; referant ipsū herodem

audita fama ihū dixisse
pueris suis hic est iohannes.
hic est iohannes baptista ipse
surrexit a mortuis & ideo
uirtutes operantur in eo;
sed intellegendū post hanc
hesitationem eū confirmasse
in animo suo quod a aliis
dicebatur
ET AIT HERODES IOHANNĒ
EGO DECOLLAUI. QUIS AUTĒ
IS TE DE QUO AUDIO EGO
TALIA. ET QUAEREBAT
UIDERE EUM
Haec uerba sunt hesitantis
herodis de quib; supra
memorat. Qui eum quem
fama magnū comperit & iā
uidere desiderat. si forte an
ipse sit iohannes agnoscere
possit. Cuius ordinem causamq;
decollationis qm̄ alii euange
listae plenissime describunt.
lucas more suo commemorare
potius obstatum temporis intu
mandum quae abunde dicta
uiderat quam replicare curauit;
Uerum quia decollationis iohannis
mentio est. Notandum quod
idem iohannes & dn̄s suum
quisq; statum & tempore
natiuitatis & passionis ordine
declarant Nam iohannes
capite minutus. dn̄s est in cruce
sublimatus. Iohannes cum minui
inciperent dies. dn̄s cum cres
cere natus. Ut & iam per haec
apparet & quid sit illū oportet
crescere. me autem minui
hoc est illū qui prophēta puta
batur xp̄m oportet agnosci agnosci;
Et me qui xp̄s aestimabar quod
eius sim praecursor intellegi
ET REUERSI APOSTOLI
NARRAUERUNT ILLI QUAE
CUMQUE FECERUNT
Non solum quae ipsi fecerunt
& docuerunt apostoli dn̄o
narrant.
Sed & iam quae iohannes eis
in docendo occupatissit passus uel
sui uel eius de iohannis et dis
cipuli renuntiant sicut matheus insinuat
Unde quod sequitur
ET ASSUMPTIS ILLIS
SECESSIT SEORSUM

IN LOCUM DESERTUM
QUI EST BETHSAIDA

Non tamore motus egit ut
quidam arbitrantur. sed
parcens inimicis suis ne homi
cidio homicidium iungeret
simul & opportunum suae pas
sionis tempus expectans.
Nam plus quam anni spatio
iohannis & dni passiones dis
tare qui diligenter euangelia
legerit. siquidem miraculu
panum dns trib; consentientib;
euangelistis. post decollatione
iohannis impleuit. scripturis
praemisit esse proximum
pascha diem festum iudaeorū.
& post haec ad diem festum
eorum scenopegiae ibm dicit
ascendisse. Ubi docentem
in templo quarebant eum
inquit eum adprehendere
& nemo misit in illum manus
quia non dū uenerat hora eius.
Ac deinde proximi paschae
tempore crucis consummasse
tropaeum. quod occiso io
hanne tempus expectans secessit

seorsum in locum desertum
qui est bethsaida. Mystice
docens quia derelicta iudaea
quae prophetiae sibi non credendo
caput abstulerat. in deserto
ecclesiae quae iurum non ha
bebat uerbi esse pabula
largiturus.
Unde pulchrae bethsaida domus
fructuum interpretatur.
Ipsa est enim de qua isaias ait.
Laetabitur deserta & inuia
& exultabit solitudo & florebit
quasi lilium. & paulo post
ipsi uidebunt gloriam dni
& decorem di nostri.
Est autem bethsaida in galilaea
ciuitas andreae & petri & philippi
apostolorū prope stagnum
genneseth ut in locorū bris
inuenimus.
QUOD CUM COGNOUISSENT
TURBAE SECUTAE SUNT ILLUM
ET EXCEPIT ILLOS ET LOQUE
BATUR ILLIS DE REGNO DEI ET
EOS QUI CURA INDIGEBANT
SANABAT
Temptat dns fidem turbarum

&probatam digno premio
re conpensat. P&endo enim
so li tudinem an sequi curent
explorat. Illae sequendo &non
in iumentis uehiculisue diuersis
sedut alii produnt euangelistae
proprio labore pedum iter
arripiendo desesti quantam
salutis suae curam gerant
ostendunt. Rursum ipse ut
potens piusq; saluator ac medicus
excipiendo fatigatos. docendo
inscios. sanando aegrotos. refici
endo ieiunos. quatum deuotione
credentium delect&ur insinuat

Iuxta uero lege allegoriae H
p&entem desiderat gentiũ xp̃m.
multae fideliũ caterue relictis
moenib; priscae conuersationis
neglectoq; uariorum dogmatũ R
munimine sequuntur. &qui C
prius notus in iudea ad. postquã
denter iudaeorũ arma &sagitte
&lingua eorum machera acuta
contra illũ facta est.

Exaltare inquit super caelos d̃.
Sxciij. &super omnem terrã gloria tua
Xxxv. Dies autem coeperat

declinare et accedentes duodecim dixerunt
illi dimitte turbas ut
euntes in castella uillas
que quae circa sunt di
uertantes inueniant
escas

Die declinata turbas salua
tor reficit quia uel fine siecu
lorum propinquante uel cum
sol iustitiae pro nobis accubuit.
A diuina spiritalis in aeduae
sumus tabe saluati.

Ait autem ad illos. uos
date illis manducare

Prouocat apostolos ad frac
tionem panis ut illis se non
habere cestantib; magnitudo
signi notior fiat

Simul insinuans quia per eos
cotidie ieuna nostra sunt
corda pascenda; Quid enim
ait p&rus. cum per epistolas
loquitur Nisi ut uerbi pabulo
corda nostra male ieuna
satientur; Quid paulus. quid
iohannes per epistulas loquen
tes operantur nisi ut mentes

nostrae caelestia alimenta
percipiant. & in aediae suae
fastidium quo moriebantur
uincant.

ATILLI DIXERUNT NON
SUNT NOBIS PLUS QUAM
QUINQUE PANES ET DUO
PISCES

Non dum erant apostolis
plus quam quinque panes
mosaicae legis & duo pisces
utriusq; testamenta. quae
diutius abdito misteriorũ
latentium quasi undis abrissi
tegebantur atq; alebantur
occulta. bene autem iuxta
euangelium iohannis panes
qui legem designant ordiacii
fuisse referuntur;

Qui iumentorũ maxime
rusticorumq; est cibus seruo
rum. quia incipientibus
nec dum q; perfectis auditoribus
asperiora & quasi grossiora
sunt committenda praecepta
Animalis enim homo non
percipit ea quae sunt spiritũ
Atq; ideo dnis pro suis cuiq; uirib;
donatribuens semperque
ad perfectiora prouocans.

Primo quinq; panib; quinque
milia. secundo septem panibus
quattuor hominum milia reficit
Tertio discipulis suae carnis &
sanguinis misterium credit.
Ad ultimum magno munere
dat electis ut aedant & bibant
super mensam suã in regno

ERANT AUTEM FERE UIRI
QUINQUE MILIA

Quia quinq; sunt exteriores
hominis sensus; quinq; milia
uiri dnm secuti designant
eos qui in saeculari adhuc
habitu positi exteriobus quae
possident bene uti nouerũt:
Qui recte quinque panib; alun
tur Quia tales necesse est legali
b; adhuc praeceptis institui;
Nam qui mundo ad integrum
renuntiant & quattuor sunt
milia & septem panib; refecti.
hoc est & euangelica refectione
sublimes & spiritali sunt gratia docti;
Cuius significandae distantiae
causa misstice reor huiusmodi

quidem tabernaculi quinq:
columnas deauratas.
Ante oraculũ uero idest sẉ
scorum quattuor fieri iussas
Quia uidelicet incipientes per
legem castigantur ne peccent
Perfecti autem per gratiam ut
deuotius dõ uiuant admonentur
AIT AUTEM AD DISCIPU
LOS SUOS FACITE ILLOS
DISCUMBERE PER CON
UIUIA QUINQUAGENOS
ET ITA FECERUNT
Diuersi conuiuantium
discubitus diuersos per orbem
conuentus ecclesiarum.
Quae unam catholicam faciunt
designant; quibene non solum
quinqua gen. sed adtestante
marco ꝓ cencen discubuerunt.
Nam quia quinquagesimus
paenitentiae psalmus est.
Centenarius autem numerus
deleua transit in dexteram.
Quinquagen ad conuiuium
dñi discumbunt. quia ad huc
In paenitentia commissorum
positi uerbi auditũ percipiunt.
Centen autem qui iam
praesumpta ueniae spẽ de solo
uitae aeternae desiderio suspirant.
ACCEPTIS AUTEM QUINQUE
PANIBUS ET DUOBUS PISCIBUS.
RESPEXIT IN CELUM ET BE
NEDIXIT ILLIS ET FREGIT.
ET DISTRIBUIT DISCIPULIS
SUIS UT PONERENT ANTE
TURBAS.
Turbis esurientib; saluator
non noua creat cibaria
sed acceptis his quae habuerunt
discipuli benedicit. quia uenien
s in carne non alia quam
praedicta sunt praedicat.
sed prophetiae dicta misteris
gratiae grauida demonstrat.
Respicit in caelum. ut illuc
dirigendam mentis aciem ibi
lucem scientiae doceat esse
quaerendam; frangit et ante
turbas ponenda distribuit
discipulis. quia clausa legis
et prophetiae sacramenta
eis qui per mundum praedi
cent patefacit.
ET SUBLATU EST QUOD SU

PERFLUIT ILLIS FRAGMENTORUM COPHINI DUODECIM

Quod turbis super est
a discipulis sustollitur.
quia sacratiora mysteria
quae a rudib; capi nequeunt
non neglegenter omittenda
sed sunt inquirenda perfectis
Nam per cophinos duodecim
apostoli & per apostolos omnes
sequentium doctorum chori
figurantur. foris quidem
hominib; dispecti sed intus
salutaris cibi reliquias adalen
da humilium corda comulari;
Constat enim cophinis opera
seruilia geri solere. sed ipse
cophinos panum fragmentis
impleuit qui infirma huius
mundi. ut fortia confunderet
elegit.

xxxvi. ET FACTUM EST CUM SOLUS ESSET ORANS ORANT CUM ILLO ET DISCIPULI

Adherant discipuli dno. seque
bantur illum in via. ut marcus
indicat. sed ipse patrem solus
orauit. quia possunt sci dno
fidei amoris q; sociate coniungi
Discretum eum a cetteris mortalib;
diuinae gloria maiestatis
intueri. Uiam quoq; quam
uersatus in carne docuit pusib;
humilitatis insequi. sed in con
prae hensibilia paternae dispo
sitionis arcana solus nouit filius
penetrare
Nusquam enim nisi fallor cum
discipulis orasse reperitur
ubiq; solus obsecrat quia di
consilium humana uota non
capiunt. Nec quisquam potest
interiorum particeps esse cum xpo.

ET INTERROGAUIT ILLOS DICENS QUEM DICUNT ESSE TURBAE AT ILLI RESPONDERUNT ET DIXERUNT IOHANNEM BAPTISTAM ALII AUTEM HELIAM ALII QUI A PROPHETA UNUS DE PRIORIBUS SURREXIT

Pulchra dni fidem discipu
lorum exploratus. prius turba
rum sententiam interrogat.
ne illorum iudicio confessio
non ueritatis agnitioni probata

sed uulgi uidetur opinione
firmata. Nec compesta crede
re sed instar herodis de audita
haesitare putentur. Unde &
petro se xpm confitenti secundū
matthaeum dicit quia caro &
sanguis non reuelauit tibi.
Hoc est doctrina humana fidei
te ueritatē non docuit; Pulchre
etiam qui diuersam de dno
sententiam ferunt Turbarū
nomine notantur quarum
semper dubius instabilis uagusq;
sensus & sermo est a quib; uteos
distinguat protinus infest.

UOS AUTEM QUEM ME
ESSE DICITIS

Non sunt enim discipuli xpi
de turba Non sunt de turba
quicum dno grae soli gradiuntur.
qui eum secretius orantem uidere
merentur sed et si quis de turba
xpm crediderit iam mox
desinet esse de turba.

RESPONDENS SIMON PE
TRUS DIXIT XPM DI

Licet ceteri apostoli sciant.
petrus tamen respondit praeteris.

Complexus est itaq; omnia
qui et naturam et nomen ex
praessit inquo summa uisurai
est. etiam nenos de generatione di
serimus quaestiones. Cum paulus
iudicauerit nihil se scire nisi xpm
ihm et hunc crucifixum.
Petrus nihil amplius quam di
filium putauerit confitendum.
Nos et quando et quomodo natus
sit et quantus sit humanae in
firmitatis contemplatio nerimur.
Finis ergo fidei meae xps est.
finis fidei meae di filius est.
Non licet mihi scire generatio
nis seriem Non licet tamen
nescire generationis fidem.

Ver. AT ILLE INCREPANS
ILLOS PRAECEPIT NE CUI
DICERENT HOC DICENS
QUIA OPORTET FILIUM
HOMINIS MULTA PATI
ET CET.

Idcirco se ante passionem
et resurrectionē noluit
praedicari. Ut complet o
postea sanguinis sacramento
opostunius apostolis dicere

Euntes doc&te omnes gentes
baptizantes eos in nomine patris
&filii &spiritus sancti.
Quia non prodesset eum publice
praedicari &eius uulgari in po
pulis maiestatem quem post paulu
lum flagellatum uiuiri sint &
crucifixum. multa pati a senio
ribus &scribis &principibus
sacerdotum.
Et notandum quod eum qui
multa pati &occidi &resur
gere debeat filium hominis appellat.
Quia passio incarnationis xpi diuini
tas inpassibilis mansit.
Notandum &iam quod ipse se
filium hominis Petrus autem
xpm dei filium confit&tur
ut ex hoc utroq; uerus dr
atque homo prob&tur.
xcvj. xxxvii. Dicebat autem ad omnes si quis uult post
me uenire abneget
seipsum.
Pulchre posuit ad omnes
quia superiora quae ad fide
dominicae natiuitatis uel
passionis pertinent cum solus
seorsum discipulis egit
Tunc autem nos m&ipsos abnega
mus cum uitamus quod per
u&ustatem fuimus & ad hoc
nitimur quod per nouitatem
uocamur. dicat ergo ueritas
dicat si quis uult post me uenire
abneg& se ipsum. Quia nisi
quis a sem&ipso deficiat ad eum
qui super ipsum est non ad pro
pinquabit Nec ual& ad praebon
dere quod ultra ipsum est si
nesciet mactare quod est.
sed iam qui se autem abnegat
Exquirendae eius uiscera sunt
in quib; crescat. Nam protinus
adiungitur
ET TOLLAT CRUCEM SUAM
COTIDIE ET SEQUATUR ME.
Duobus &enim modis crux
tollitur. cum aut per
abstinentiam afficitur corpus
aut per conpassionem proximi
adfligitur animus Pensemus
qualiter utroq; modo paulus
crucem suam tulerit qui dicebat
Castigo corpus meum &in seruitu
tem redigo. Ne forte alius pdicans

ipse reprobus efficiar.
Ecce in afflictione corporis au
diuimus crucem carnis.
Nunc in conpassione proximi
audiamus crucem mentis ait.
Quis infirmatur & ego non infir
mor. quis scandalizatur & ego
non uror. Sed in utraq; crucis
baiulatione notandum quod
hanc & cotidie tollere & ea
sumpta dnm sequi iubemur:
QUI ENIM UOLUERIT ANI
MAM SUAM SALUA FACERE
PERDET ILLAM. NAM QUI
PERDIDERIT ANIMAM SUA
PROPTER ME SALUAM
FACIET ILLAM
Sic dicitur fideli qui uoluerit
animam sua saluam facere
perd & eam. & qui perdiderit
animam suam propter me
saluam faci & eam. Ac si
agricolae dicatur frumentu
si seruas perdis si seminas re
nouas. Quis enim nesciat quod
frumentu cum in semine mitti
tur pertit a oculis in terra defiat
sed unde putrescit inpuluere
inde uiri descit in renouatione
Quia uero sca ecclesia aliud tem
pus hab & persecutionis atq; aliud
pacis. Redemptor noster ipsa
eius tempora designauit in praecep
tis. Nam persecutionis tempore
ponenda est anima.
Pacis autē tempore ea quae
amplius dominari possunt fran
genda sunt desideria terrena.
Unde & nunc dicitur
QUID ENIM PROFICIT HOMO
SI LUCRETUR UNIUERSUM
MUNDUM SE AUTEM IPSUM
PERDAT ET DETRIMENTUM
SUI FACIAT.
Cum persecutio aduersa
riis de est ualde uigilantiis
cor custodiendu est. Nam pacis
tempore quia lic & uiuere
lib & & iam ambire. Plerumq;
autem labentia cuncta despi
cimus sed tamen ad huc humane
uerecundiae usu prae pedimur
Ut rectitudinem quam seruamus
in mente. nondum exprimere
ualeamus in uoce. Sed huic
quoque uulneri congruum

subiungitur medicamentum
cum dnsdicat
NAM QUI ME ERUBUERIT
ET MEOS SERMONES HUNC
FILIUS HOMINIS ERUBESCET
CUM UENERIT IN MAIESTA
TE SUA ET PATRIS ET SCORUM
ANGELORUM.
Sed ecce nunc apud se homi
nes dicunt Nos iam dnm & ser
mones eius non erubescimus.
quia apesta eum uoce confi
temur. Quib; ego respondeo
quod in hac plebe xpiana sunt
nonnulli qui xpm ide confi
tentur quia cunctos xpianos esse
conspiciunt. Non ergo ad
probationem fidei uox suffi
cit professionis quā defendit
a uerecundia professio gene
ralitatis Est tamen ubi se quisq;
interrog& ut in confessione xpi
se ueraciter prob&. Ceste enim
persecutionis tempore eruber
cere poterant fideles substan
tiis nudari. de dignitatib; deici.
uerberibus adfligi.
Pacis autem tempore quia haec
a nostris persecutionib; desunt.
Est aliud ubi ostendamur nobis
Ueremur saepe a proximis despici.
Dedignamur iniurias uerbi
tolerare. si contingat iurgiū
fostas se cum proximo. eruber
cimus priores satisfacere.
Cor quippe carnale dum huius
uitae gloriam quaerit humi
litatem respuit
xcvij DICO AUTEM UOBIS UERE
SUNT ALIQUI HIC STANTES
QUI NON GUSTABUNT MOR
TEM DONEC UIDEANT
REGNUM DI.
Regnum di hoc loco praesens
ecclesia uocatur. &
quia nonnulli ex discipulis
usque adeo incorpore uiuuri
erant ut ecclesiam dī constructā
conspicerent. & contra mun
di huius gloriam erectam.
consolatoria promissione
nunc dicitur. sunt quidam de
hic stantib; qui non gustabunt
mortem donec uideant regnū di.
Sed cum tanta dns subeunde
mortis praecepta ederet quid

necessarium fuit ut ad hanc
subito promissionem uenire
nisi quia discipulis rudibus
&iam de praesenti uita aliquid
promittendum fuit ut possent
robustius in futura solidari
quibus uidendum regnum di
promittit in terra. Ut hoc
ab eis fidelius in caelo praesu
matur. Quod si regnum di
in hac sententia futuram in
caelis beatitudinem uelimus
accipere. & hoc quidam de
adstantib; non post multos
dies in monte uiderunt. scili
c& ut manentis gaudii con
templatione tam &si raptim
delibata modestius instantia
saeculi transeuntis aduersa
tolerarent decentissimo sane
uerbo scos mortem gustare
testatur.

A quibus nimirum mors cor
poris libando gustatur uita
animae possidendo tenetur.

FACTUM EST AUTEM POST
HAEC UERBA FERE DIES OCTO
ET ADSUMPSIT PETRUM
ET IACOBUM ET IOHANNEM

Octaua die dni promissam
futurae beatitudinis gloriam
discipulis manifestat. Ut &
ostensa caelestis uitae dulce
dine cunctorum qui haec audi
re possint corda refoueat.
& octonario dierum numero
uerum tempore resurrectio
nis gaudium doceat esse uentu
rum. Nam & ipse octaua die
id est post sextam sabbati
qua crucem ascendit & septi
mam sabbati qua in sepulchro
quieuit a mortuis resurrexit.
& nos post sex huius saeculi
aetates in quib; pro dno patri
& laborare gaudemus
& septimam qui & is animarum
quae interim in alia uita
geritur. Quasi octaua aetate
resurgemus. Nam quod
matheus dnm marcusq; post
sex dies transfiguratum dicunt.
Nec temporis ordine nec mis
terii ratione resultat.
Quia & illi medios tantum ponunt
dies. Unde & absolute post

sexdies factum dicunt
Hic primum adiungit & ulti
mum ideoq; temperatius fere
dies octo commemorat. & illi
post sex mundi aetates scis
a labore quiescendum hic uero
tempore octauo designat
esse resurgendũ. Unde &
pulchre sextus psalmus pro
octaua scribitur. Cuius initiũ
est Dñe ne in ira tua arguas
me. Quia nimirum per sex
aetates quib; operari licet
praecib; est instandum. ne
in octauo retributionis tempo
re a iudice corripiamur irato.
Quod & ipse dñs hoc loco
uoluit nos ostenso suae
orationis exemplo docere
de quo subditur

ET ASCENDIT IN MONTEM
UT ORARET.

In montem namq; orature
& sic transfigurandus
ascendit. Ut ostendat eos
qui fructum resurrectionis
expectant qui regem in deco
re suo uidere desiderant
Mente in excelsis habitare.
& continuis praecibus incum
bere debere. Tres solum modo
secum discipulos ducit.
Quia multi sunt uocati pauci
uero electi. & qui hic fidem
quia inbuti sunt scae trinitatis
incorrupta mente seruauerint
illic eius aeterna merentur
uisione laetari.

ET FACTUM EST DUM ORA
RET SPECIES UULTUS EIUS
ALTERA ET UESTITUS EIUS
ALBUS REFULGENS

Transfiguratus saluator
non substantiam uerae carnis
amisit. sed gloriam futurae
uel suae uel nostrae resur
rectionis ostendit. Qui qualis
tunc apostolis apparuit. talis
post iudicium cunctis apparebit
electis. Nam in ipso tempore
iudicandi & bonis simul &
malis informatus uidebitur
Ut uide lic& impii quem spre
uere iudaei quem negauere.
Milites quem crucifixere.
Pilatus herodesque quem iudicauere.

queant agnoscere iudicem
Uestitus autem dni scorum
illius chorus accipitur.
Quem glorificant apostolus ait.
Quot quot in xpo baptizati estis
xpm induistis Quod uidelic&
habitus dno interris consisten
te dispectus aliorumq; similis
uidebatur. sed illo montem
p&ente nouo candore refulg&.
Quia nunc filii dei sumus &
non dum apparuit quod erimus.
scimus quia cum apparuerit
similes ei erimus. Uidebimus
enim eum sicuti est.
Unde bene marcus haec uesti
menta describens ait: Qualia
fullo super terram non potest
candida facere Nam quia
ille hoc loco intellegendus
est fullo. quem paenitens
Psalmista precatur amplius
lauame ab iniustitia mea & a
delicto meo munda me.
Non potest suis fidelib; in terra
dare claritatem quae eos con
seruata manet in caelis
ETECE DUO UIRI LOQUEBAN
TUR CUM EO. ERANT AUTE
MOYSES ET HELIAS UISI
IN MAIESTATE
Moyses & helias quorum
unum mostrum alterum in
caelis raptum legimus uisi
in maiestate cum dno. futura
omnium scorum gloriam
significant qui uidelic&
tempore iudicii uel uiui
in carne reperiendi uel ab
olim gustata morte resusci
tandi pariter sunt cum illo
regnaturi. Teste enim apos
tolo mortui qui in xpo sunt
resurgent primi deinde
nos qui uiuimus qui relinqui
mur simul rapiemur cum
illis in nubibus obuiam dno
in aera & sic semper cum dno
erimus.
Aliter moyses & helias id est
legislator & prophetarum
maximus apparent & loquun
tur cum dno. Ut ostendant
ipsum esse quem cuncta legis
& prophetae scripta promis
serunt Apparent autem

non in infimis sed in monte cum illo.
quia soli quum mente superna
peuerint maiestatem scae
scripturae quae in dño est ad
impleta perspicient.
Denique & iudaei uidere moysen
sed ad dm in montana subeundem
sequi non merentur. ad sequoque
reuersum non sine uelamine
uident. Heliam nouere sed solus
triumphum ascendentis cum
filiis prophetarum contempla
tur helisaeus quia multi passim
scripturae uerba legimus sed
quam celsa in xpi mysterius
splendeat per pauci intellegimus
ET DICEBANT EXCESSUM
EIUS QUEM COMPLETURUS
ERAT IN HIERUSALEM
Et usque hodie lex & prophetae
quoscumque inuenae fidei
cacumine reppererint dis
pensationis dominicae myste
rium mutuis uocibus docent.
PETRUS UERO ET QUI
CUM ILLO GRAUATI ERANT
SONO ET UIGILANTES UIDE
RUNT MAJESTATEM EIUS
ET DUOS UIROS QUI STA
BANT CUM ILLO.
Non fortuito casu sed mysterii
ratione grauati erant somno
discipuli scilicet ut resurrectio
nis speciem post corporis quietem
uiderent. Cuius excitati ad
gloriam sei. eo uerius maiesta
tem dni uidebunt. quo et in
suae carnis in qua mortem uin
cerant in mortalitate gaudebunt
Tunc moysen & heliam specula
buntur in gloria. quia melius in
tellegent quomodo iota unum
aut unus apex non praeterierit
a lege. nec dni soluere legem
uel prophetas sed adimplere
aduenerit.
ET FACTUM EST DUM DIS
CEDERENT A BILLO AIT PE
TRUS AD IHM PRAECEPTOR
BONUM EST NOS HIC ESSE
ET FACIAMUS TRIA TABER
NACULA UNUM TIBI ET UNU
MOYSI ET UNUM HELIAE
NESCIENS QUID DICERET.
O quanta felicitas uisioni deita
tis interangelorum choros adesse

per p&uio·stantum transforma
ta xpi humanitas duorũq; soci
&as scorum·adpunctum uisa
delectat·ut eos nediscedant.
&iam obsequio p&ctus sistere
uelit·qui&si prohumana con
dicione nesciat quid dicat·in
sititamen sibi dat ardoris indicũ;
Nesciebat enim quid dicer&·qui
oblitus est regnum scis ad ño
non in aliquo terrarum loco.
sed in caelis esse promissum·
se suosq; coapostolos mostali
adhuc carne grauatos·in mor
talis uitae statum subire non
posse·& in illo saeculo domũ
manufactam non esse neces
sarium·sed &usque nunc im
peritiae notatur quisq;·legi·
prophecis·& euangelio·tria
tabernacula facere cupit;
Cum haec nequaquam uelent
ab inuicem separari·Unum
habentia tabernaculũ·hoc est
ecclesiam dī·
HAEC AUTEM ILLO LOQUEN
TE ET FACTA EST NUBES ET
OBUMBRAUIT EOS

Quia materiale tabernaculum
quaesuit·nubis accipit umbra
culũ·ut discat in resurrectione
non regmine domorũ sed spis sci
gloria scos esse protegendos
De qua psalmista Filii autem
hominũ in protectione alarũ
tuarum sperabunt·Et in apo
calipsi sua iohannes·&templũ
inquit non uidi in ea; dns enim
omnipotens templũ illius est
&agnus
ET TIMUERUNT INTRAN
TIBUS ILLIS IN NUBEM
ET UOX FACTA EST DE
NUBE DICENS HIC EST
FILIUS MEUS DILECTUS
IPSUM AUDITE
Humana fragilitas conspectũ
maioris gloriae fere non sus
tin&·Accuo animo &corpore
contremescens ad terrã cadit;
quanto quis am pliora quaesi
erit tanto magis ad inferiora
conlabitur ~~signo~~ signo suae
rit mensuram suam; Uox sane
de caelo patris loquentis audi
tur quae testimoniũ perhibeat

filio. & p&rum errore sublato
doceat ueritatem immo inp&ro
c&ceros apostolos. hic est. ait
filius meus dilectus; huic facien
dum est tabernaculum. huic
obtemperandum; hic est filius.
illi serui sunt moises & helias.
debent & ipsi nobiscum in pen&ra
lib; cordis sui dno tabernaculū
praeparare; & nota sicut dno
in iordane baptizato. sic & in
monte clarificato totius tri
nitatis mysterium declarari.
quia gloriā illius quam in bap
tismate confitemur: in resurrec
tione uidebimus; Nec frustra
sps ac sc̄s hic in lucida nube.
illic appar& in columba;
Quia quinunc simplici corde.
fidem quam percipit seruat
Tunc luce apertae uisionis
quod crediderat contemplabitur
Ipsaq; qua inlustrabitur in perp&tū
gratia protegitur.
ET DUM FIERET UOX INUEN
TUS EST IHS SOLUS.
Vbi coepit filius designari.
mox serui discesserunt ne ad illos
paterna uox emissa putar&tur;
Alter cum fier& uox super filiū
inuentus est ipse solus. Quia cū
manifestauerit seipsum electis.
erit dis omnia in omnib; immo
ipse cum suis unus per omnia xps.
id est caput cum corpore splen
debit; Propterquam unitatem.
alibi dicebat; & nemo ascendit
in caelum. nisi qui de caelo discendit
filius hominis qui est in caelo
ET IPSI TACUERUNT ET NE
MINI DIXERUNT IN ILLIS
DIEBUS QUICQUAM EX HIS
QUAE UIDERANT
Futuri regni praeeditatio
& gloriam triumphantis
ostensa fuerat in monte;
Tacent ergo discipuli. & im
perante dno nemini dicunt
uisionem. donec filius hominis
a mortuis resurgat.
Ne & incredibile sit pro rei
magnitudine. & post tantam
gloriam apud rudes animos
sequens crux scandalū faciat
xcviij. FACTUM EST AUTEM ET
xxx. viii. IN SEQUENTI DIE DESCEN

TIBUS ILLIS DE MONTE OC
CURRIT ILLI TURBA MULTA;
ET ECCE VIR DE TURBA EX
CLAMAVIT DICENS MA
GISTER OBSECRO TE RES
PICE IN FILIUM MEUM
QUIA UNICUS EST MIHI

Locarebus congruunt; In mon
te dnr orat. transformatur;
discipulis arcana suae maiestatis
aperit; in inferiora descendens
turbae occursi excipitur: mise
rorum fletu pulsatur; Sursum
discipulis mysteria regni rese
rat. deorsum turbis peccata
infidelitatis exprobrat; sursum
patris uocem his qui sequi se
poterant pandit. Deorsum
spm malos ab his qui uexabantur
expellit; Qui etiam nunc
pro qualitate meritorum alius
ascendere. alius descendere non
desinit; Nam terrae nos ad
huc et incipientes quasi ima
pcens confortat. doce castigat;
perfectos autem quorum con
uersatio in caelis est sublimius
extollendo glorificat. liberius
de aeternis instruit et saepe
ea quae a turbis audiri
quidem ualent doce
ET ECCE SPS ADPRAEHENDIT
ILLUM ET SUBITO CLAMAT ET
ELIDIT ET DISSIPAT EUM
CUM SPUMA ET VIX DISCE
DIT DILANIANS EUM

Daemoniacum hunc quem
discendens de monte dnr
sanauit. matheus lunaticum.
marcus surdum. mutumque
describit; significat autem eos
de quib; scriptum est; stultus sicut lu
na mutatur; qui nun quam in
eodem statu permanentes. nunc
ad haec. nunc ad illa uarian
tur mutati crescunt atque iterum
decrescunt; muti non confitendo
fidem. surdi nec ipsum aliquatinus
fidei audiendo sermonem.
ET ROGAVI DISCIPULOS
TUOS UT EICERENT ILLUM
ET NON POTUERUNT.

Latenter hoc dicto accusat
apostolos. Cum impossibilitas curandi
interdum non ad imbecillita
tem curantium sed ad eorum

qui curandi sunt fidem referatur;
dicente dño fiat tibi secundum
fidem tuam
RESPONDENS AUTEM
ihs DIXIT O GENERATIO
INFIDELIS ET PERVERSA.
USQUE QUO ERO APUD VOS
ET PATIAR VOS
Non quo taedio superatus sit
mansuetus admitis.
Qui non aperit sicut agnus
coram tondente os suum.
Nec in verba furoris erupit
sed quo in similitudine medici
si aegrotum videat contra sua
praecepta se gerere. dicatusq;
quo accedam ad domu tuā.
quousque astas perdam industri
am; Me aliud iubente &
te aliud perpetrante; In tanti
autem non est iratus homini
seductio. & per unum hominem
iudaeos arguit infidelitatis.
ut statim miserit.
ADDUC HUC FILIUM TUUM
ET CUM ACCEDERET ELISIT
ILLUM DAEMONIUM
ET DISSIPAVIT.

Ad propinquante ihu. pue
rum elisit daemon & dissipat.
Quia saepe conversi ad dm
post peccata maioribus nouisq;
antiqui hostis pulsamur insidiis;
A gentis iudeis & ut uel
odium uisitatis incutiat uel
expulsionis suae iudicis & iniuriā;
Unde est ut de specie transea
mus ad genus. quod ecclesiae
primordiis tot gravissima in
tulit certamina. quot suo
regno doluit subito inlata
dispendia.
ET INCREPAVIT ihs spm
IMMUNDUM. ET SANAVIT
PUERUM ET REDDIDIT
ILLUM PATRI EIUS.
Non puerum qui iniu
riabatur. sed daemonium
qui inferebat increpat;
Quia qui peccantem emenda
re desiderat. uitium utiq;
arguendo. & odiendo depellere
sed hominem deb & amando
refouere. donec sanatum
spiritalibus ecclesiae possit
reddere fratribus.

omnibusque mirantib;
in omnibus quae faciebat.
CI
XXX VIIII
Dixit ad discipulos suos;
Ponite uos in cordibus
uestris sermones istos;
Filius enim hominis
futurum est ut tradatur in manus
hominis.
Inter magnalia diuinae
potentiae crebrius inculcat
& replicat humanae passio
nis abiecta.
Ne repente ueniens terreat
sed praemeditata mente fera
tur: sane quodait; Ponite
uos: expressius & ui incen
tiore legendum; Uos quimeo
discipulatui familiarius
adherebis. Quibus incesta
& occulta sapientiae meae
manifestius aperui;
Ceteris diuina tantum facta
mirantib; sanguinis quoque
pretiosi quo mundus est
redimendus euentum mente
recondite.
Ati illi ignorabant
uerbum istud.
Haec ignoratio discipulorum
non tam diffidentia quam
de amore pronascitur. qui
carnales adhuc & mysterii
crucis ignari. quem dm
uerum cognouerunt. mori
turum credere nequiuerunt;
& quia perfigurat eum saepe
loquentem audire solebant
etiam quae de sua traditione
loquebatur figurate aliud
significare putabant.
Intrauit autem cogi
tatio in eos quis eorum
maior esset
Quia uiderant petrum
iacobum & iohannem
seorsum ductos in montem
secretumque eis ibi aliquod
esse creditum. sed & petro
superius claues regni caelo
rum promissas ecclesiamq;
super eum aedificandam
rati sunt uel ipsos tres ceteris
uel omnib; apostolis petrum
esse praelatum;

sunt qui putant hanc cogita
tionem discipulis exeo motã
quod dñs iuxta mattheum
stateren deore piscis sumptum
his quitributa exsebant pro
se & pro quasi cæteris eminen
tiore dederit; Ut pōte qui
ipsi dño sit intributi redditio
ne comparatus.
sed diligens lector hanc inter
eos quaestionem & ante didrag
ma redditum inueni & fuisse
uersatam; Deniq; mattheus
hoc in capharnaum memorat
esse gestum.
Dicit autem marcus: & uene
runt capharnaum. Quicum
domi essent interrogabat
eos quid inuia tractabatis.
At illi tacebant
Siquidem inter se inuia dispu
tauerunt quis esset illorum
maior. uerum siue hac siue
illa siue utraque fuerint
occasione commoti.
Videns ihs cogitationes eorũ
& causas errorum intellegens.
uulti desiderium gloriae
humilitatis contentione sanare
ADPRAEHENDENS IN
QUIT PUERUM STATUIT eũ
SECUS SE ET AIT ILLIS QUICUM
QUE SUSCEPERINT PUERU
ISTUM IN NOMINE MEO
ME RECIPIT
Vel simpliciter pauperes
xpi abhis qui uellint esse
maiores. pro eius doc & honore
suscipiendos: Uel ceste maliqa
paruulos ipsos esse suad &:
Ut instar innocentiae puer
ilis simplicitatem sine adro
gantia: caritatem sine inuidia
deuotionem sine iracundia
conseruent; Unde bene cũ
dicer &. Quicumq; susceperit
puerum istum. addidit inno
mine meo. Ut uidelic & formã
uirtutis quam natura duce
puer obseruat. ipsi pronomi
ne xpi iuuante rationis in
dustria sequantur. sed quia
se in puero suscipi docebat.
uidelic & quia & ipse puer
natus est nobis. ne putar & ur
hoc esse solum quod uidebatur

adiunxit atque ait.
ET QUICUMQUE MERE
CIPIT EUM QUI ME
MISIT
recipit

Talem se utiq; ac tantum
credi uolens. qualis & quan
tus est pater; usque adeo enim
nihil distat inquit inter eum
& me. Ut qui me recipit reci
piat eum qui me misit.

Sem. RESPONDENS AUTEM
IOHANNES DIXIT PRAE
CEPTORU TOI MUS QUEN
DAM IN NOMINE TUO
EJICIENTEM DAEMONIA
ET PROHIBUIMUS EUM
QUIA NON SEQUITUR
NOBISCUM

Iohannes praecipua deuotio
ne dnm amans ideoq; reda
mari dignus excludendum
beneficio putauit eum qui
non utatur obsequio sed
doceatur neminem a bono quod
expaste habeat arcendum sed
adhoc potius quod non dum
habet esse prouocandum
ET AIT INQUIT AD ILLUM
IHS NOLITE PROHIBERE
QUI ENIM NON EST AD
UERSUM UOS PRO UOBIS
EST

Hac doctus sententia dicit
apostolus. Sed siue occasione
siue ueritate xpi adnuntiatur
& in hoc gaudeo sed & gaudebo.
Sed hic & ille gaudeat & iam de
his qui xpm adnuntiant non
sincere. & tales aliquando
in nomine xpi signa facientes
Ob aliorum salutem censeantur
non esse prohibendi.
Non tamen ipsis per alia signa
secura sua conscientia redditur
Quin potius in illa die cum dixerint
Dne dne non ne in nomine tuo
prophetauimus & in tuo nomine
daemonia eiecimus & in tuo
nomine uirtutes multas feci
mus. Responsum accipient
Quia nunquam nouui uos. disce
dite a me qui operamini iniqui
tatem. Itaq; in hereticis &
malis catholicis non sacramen
ta communia in quib; nobis eum
sunt & aduersum nos non sunt

sed diuisionem pacis ueritatis q:
contrariam qua aduersum
nos sunt & dnm non sequuntur
nobiscum detestari & prohibere
debemus

cuj. xl factum est autem
cum complerentur
dies assumptionis
eius et ipse faciem
suam firmauit ut
ire hierusalem

Dies assumptionis tempus
passionis dicit quo in mente
pedetentim hierosolimis aduc
bitur Cessent ergo pagani
quasi hominem irridere
crucifixum quem & tempus suae
crucifixionis constat quasi
dm praeuidisse & quasi
crucifigendu locu quo:
sponte: crucifigendus erat
firmata facie id est obsti
nata atq; in perterrita men
te pessise

Et non receperunt
eum quia facies eius
erat euntis hieru
salem

Quia hierusalem ire
conspicuunt samaritae
dnm non recipiunt Non enim
conuenitur iudaei samarita
nis ut euangelista iohannes
ostendit

Cum uidissent autem
discipuli eius iacobus
et iohannes dixerunt
domine uis dicimus ut ig
nis descendat de cae
lo et consummat illos
et conuersus increpauit illos et dixit
nescitis cuius spiritis estis

Magni & sci uiri quia iam
optime scirent mortem istam
quae animam dissoluit
a corpore non esse formidan
dam secundum eorum tamen
animum qui illam timerent
nonnulla peccata morte
punierunt

Quo & inuentab; utilis metus
incutiebatur & illis qui morte
puniebantur non ipsa mors
nocere sed peccatum quod
augeri posset si uiuerent non
tenere illi iudicabant

Quibus tale iudicium donauerat
dñs. Inde est quod helias
multos morte affecit. Et
propria manu & igne diuini
tus imperato. Incuius exem
plum cum uoluissent apostoli
petere de celo ignem ad con
sumendum eos qui sibi hospi
tium non praeberent.
Reprehendit in eis dñs non
exemplum prophetae sci
sed ignorantiam uindicandi
quae adhuc erat in rudib;
animad uertens eos non amo
re correptionem sed odio
desiderare uindictam.
Itaque postea quam eos doci
it quid esset diligere proxi
mum tamquam se ipsum.
Infuso etiam spuscō. Non
defuerunt tales uindictae
quamuis multo rarius
quam in uetere testamento.
Ibi enim ex maiore paste
seruientes timore preme
bantur. Hic autem maxime
dilectione liberi nutriebantur
Nam & uerbis apostoli peri
annamas & uxor eius ex
animes ceciderunt.
Nec resuscitati sunt sed sepulti.
Et paulus dicit de quodam peccatore
Quem tradidi satanae in inte
ritum carnis ut anima saluaretur.
FILIUS HOMINIS NON UENIT
ANIMAS PERDERE SED
SALUARE
Et uos ergo inquit cuius
spū signati estis
eius & acta
sectamini. Nunc pie
consulentes sed in futuro
iuste iudicantes.
FACTUM EST AUTEM
AMBULANTIBUS IN UIA
DIXIT QUIDAM AD ILLU
SEQUAR TE QUOCUMQUE
IERIS ET CETERA
Miranda simul & tremenda
iusti dispensatio secreti
iudicii Samaritae dñm
recepere petuntur nolentesq;
feriri prohibentur iste sequi
respondet & remouetur
Alter primo patrem
sepelire desiderat ~~et tuam~~

& ad euangelizandū cogitur.
Aliis dnm secutis hoc ipsum
dom renuntiare cupit nec
permittitur.
Quidam xpm non sequens
in xpi nomine uisuter
operatur & non prohiberi
iubetur. sed in his singulis
illu dnobis apostoli dicendū
O altitudo diuitiarum
sapientiae & scientiae di.
quam inconprehensibilia
sunt iudicia eius & inuesti
gabiles uiae eius. Et cum
simulabile homo uidet ea quae
parent dnis autem intuetur cor.
ET AIT ILLI IHS UULPES
FOUEAS HABENT ET
UOLUCRES CAELI NIDOS,
FILIUS AUTEM HOMINIS
NON HABET UBI CAPUT
RECLINET
Ex dni uerbis ostenditur
hunc qui obsequium pro
mittit ob hoc repudiatum
quod signorum uidens
magnitudinem sequi
uoluerit saluatorem ut lucra
ex operum miraculis quaereret
hoc idem desiderans quod & simon
magus apostolo emere uoluerat
Talis ergo fides iuste sententia
dni condemnatur. & dicitur
ei quid me propter diuitias
& saeculi lucra cupis sequi.
Cum tantae sim paupertatis
ut ne hospitiolum quidem
habeam & non meo utar tecto.
Aliter intellegitur mirabilis
dni commotus propter in
anem iactantiam eum sequi
uoluisse. Quam significant
aues finxisse autem discipuli
obsequium quae fictio
uulpium nomine significata
est Reclinatione uero capi
tis humilitatem suam signi
ficauit quae in illo simula
tore ac superbo non
habebat locum.
AIT AUTEM AD ALTERUM
SEQUERE ME ILLE AUTE
DIXIT DNE PERMITTE
MIHI PRIMUM IRE ET
SEPELIRE PATREM MEUM
Non discipulatum respuit

sed explicita primum
paterni funeris pietate
liberior hunc adsequi deside
rat. Dignus per omnia In quo
filius hominis caput reclinet.
Hoc est in cuius humili pectore
diuinitas familiari quadā
mansione quiescat.
DIXIT Q; EIS IHS SINE UT
MORTUI SEPELIANT
MORTUOS SUOS TU AU
TEM UADE ADNUNTIA
REGNUM DI
Notandum in hac sententia
quia aliquando in actionib;
nostris minora bona praeter
mittenda sunt pro utilitate
maiorum. Nam quis ignoret
esse boni operis meritum
mortuum sepelire. Et tamen
ei qui ad sepeliendum patrem
se dimitti poposcerat dictum est
Sine ut mortui sepeliant mor
tuos suos. Tu autem uade
adnuntia regnum di.
Post ponendum nam q; erat
obsequium huius ministerii
officio praedicationis.
Quia illo carne mortuos in
terram condere. Isto autem
mortuos a culpae sordibus resuscitare
anima. Quomodo autem
mortui mortuos sepelire
queunt. nisi geminam intel
legas mortem unam naturae
alteram culpae.
Unam qua anima a carne
alteram qua ds separatur
ab anima. Siue mortuos non
credentes dicit mortuos suos
autem qui nihilominus sine
fide de corpore exierunt
ET AIT ALTER SEQUAR
TE DNE SED PRIMUM
PERMITTE MIHI RE
NUNTIARE HIS QUI
DOMI SUNT
Si secutus dnm discipulus
quia uel hoc domi renunti
are uelit arguitur. Quid fie
illis qui nulla utilitatis nulla
fidei aedificandę gratia
saepius suorum quos in
mundo reliquere domus
reuisere non timent.
ET AIT AD ILLUM IHS
NEMO MITTENS MANU

SUAM IN ARATRUM
ET ASPICIENS RETRO
APTUS EST REGNO DI.

Manum cui lib& in aratru
mittere est.
Quasi quodam conpunctionis
instrumento ligno & ferro
dominicae passionis durtiem
sui cordis adterere atque
ad proferendos operum
bonorū fructus aperire
Quam siquis excolere incipi
ens cum uxore loth ad ea
quae reliquerat uita res
picere delectatur. futuri
lam regni munere priuatur.

cvij. xlj. POST HAEC AUTEM
DESIGNAUIT DNS ET
ALIOS SEPTUAGINTA
DUOS

Sicut duo decim apostolos
formam episcoporum ex
hibere simul & praemonstrare
nemo qui dubit&. sic & hos
septuaginta duos figuram
praesbyterorum. Id est
secundi ordinis sacerdotum
gessisse sciendum est.

Tam&si primis ecclesiae
temporib; ut apostolica
scriptura testis est.
Utrique praesbyteri utriq;
uocabantur episcopi.
Quorum unum sapientiae
maturitatem. aliud indus
triam curae pastoralis
significat Bene autem
septuaginta duo mittuntur
siue quia totidem mundi
gentibus euangelium prae
dicandum erat. ut quomodo
duodecim primo propter
duo decim tribus israhel. ita
&hi propter exteras gentes
destinarentur imbuendas.
Seu quod ipso praedicantium
numero totus orbis per euan
gelium sumine & in diuiduae
trinitatis inlustrandus intima
batur. sicut solem hunc const
tat triduanum suae lucis
ambitum mundo per septua
ginta duas horas adflare
solitum Nam & dns ipse se
diem. suos uero apostolos
horas appellat dicens.

Nonne duo decim horae sunt die.
Si quis ambulauerit in die
non offendit. & in psalmis
praecipitur. Bene adnunti
ate diem de die salutare eius
hoc est lumen de lumine. dn̄
uerum de dō uero. sed & mul
tis scae scripturae locis per
tres dies misterium trinita
tis ostenditur.
Praecipuae quia dn̄s tertia
die resurrexit a mortuis. sed
& in ueteri testamento popu
lus ad montem sinai peruenis
ens die tertia legem accepit.
Idem fluuium iordanen
quo baptismi gratia commen
data est tertia quā adierat
die transiuit.
ET MISIT ILLOS BINOS
ANTE FACIEM SUAM
IN OMNEM CIUITATEM
ET LOCUM QUO ERAT
IPSE UENTURUS.
Quia duo sunt praecepta
caritatis di uidelic & amor
& proximi. & minus quam
inter duos haberi caritas
non potest Nemo enim pro
prie ad seipsum habere
caritatem dicitur sed dilec
tione se in alterum tendit.
ut et se caritas possit.
Binos ad praedicandum dis
cipulos dn̄s mittit quatenus
hoc nobis tacitus insinuat.
quia qui caritatem erga
alterum non habet
praedicationis officium
suscipere nullatinus debet
Bene autem dicitur. Quia
misit eos ante faciem suam
in omnem ciuitatem & locū
quo erat ipse uenturus.
Praedicatores enim suos dn̄s
sequitur quia praedicatio
praeuenit. & tunc ad mentis
nostrae habitaculū dn̄s uenit.
Uerba exortationis prae
currunt atque per haec
uerbis in mente suscipitur
ET DICEBAT ILLIS. MES
SIS QUIDEM MULTA
OPERARI AUTEM PAUCI.
ROGATE ERGO DNM
MESSIS UT MITTAT

OPERARIOS IN MESSEM SUAM

Messis multa populorum significat multitudinem. operarii pauci penuriam magistrorum; Isti sunt operarii de quibus psalmista loquitur.
Qui seminant in lacrimis in gaudio metent. Euntes ibant & flebant portantes semina sua.
Venientes autem venient in exultatione portantes manipulos suos.
Et ut apertius loquar. messis multa omnis turba credentium est. operarii pauci apostoli & imitatores eorum qui mittuntur ad messem

cvnij. ITE ECCE EGO MITTO VOS SICUT AGNOS INTER LUPOS

Lupos scribas & pharisaeos uocat qui sunt clerici Iudaeorum.

ex NOLITE PORTARE SACCULUM NEQUE PERAM NEQUE CALCIAMENTA ET NEMINEM PER VIAM SALUTAVERITIS.

Tanta praedicatori debet inde esse fiducia. ut praesentis vitae sumptus quam uis non praeuideat tamen sibi hos non deesse certissime sciat.
Nedum mens eius occupatur ad temporalia. minus alius praeuideat aeterna. Cui etiam peruiam neminem saluare conceditur. Ut sub quanta festinatione ser praedicationis pergere debeat ostendatur;
Quae siquis uerba etiam per allegoriam uelit intellegi in sacculo pecunia clausa est.
pecuniam ero clausce.
sapientia occulta; Qui igitur sapientiae uerbum habet. sed hoc erogare proximo neglegit quasi pecuniam in sacculo ligatam tenet. & scriptum est sapientia abscondita & thesaurus absconditus quae utilitas inutilisque?
Quid uero per peram nisi opera saeculi. & quid hoc loco per calciamenta nisi mortuorum operum exempla significantur
Qui ergo officium praedicationis suscepit dignum non est.

ut onus saecularium nego
tiorum posset. Nedum hoc
eius colla deprimit ad prae
dicanda caelestia non ad
surgat; Nec debet stultorū
operum exempla conspice
re ne sua opera quasi ex
mostuis pellib; credat munire;
Omnis uero qui salutat in uia.
ex occasione salutat itineris
non ex studio obtinendae
eiusdem salutis; Qui igitur
non amore aeternae patriae
sed praemiorum ambitu
salutem audientib; praedicat.
quasi in itinere salutat quia
ex occasione & non ex
intentione salutem audien
tib; exoptat;

IN QUACUMQUE DO
MUM INTRAUERITIS
PRIMUM DICITE
PAX HUIC DOMUI ET SI
IBI FUERIT FILIUS PACIS
REQUIESCET SUPER ILLA
PAX UESTRA SIN AUTE
AD UOS REUERTITUR.

Pax quae ab ore praedicatoris
offertur. aut requiescit in
domo. si in ea fuerit filius pacis
aut ad eundem praedicatorem
reuertitur. quia aut erit
quisq; praedisti natus ad uitā
& caeleste uerbum sequitur
quod audit aut si nullus
audire uoluerit ipse prae
dicator sine fructu non erit
quia ad eum pax reuertitur.
Qnm ei a dño pro labore sui
operis reconpensatur.

Ecce autem qui peram &
sacculum portari prohibet
sumtus & alimenta ex eadem
praedicatione concedit
Nam sequitur
IN EADEM AUTEM DOMO
MANETE EDENTES ET
BIBENTES QUAE AP
ILLOS SUNT

Si pax nostra recipitur dig
num est ut in eadem domo
edentes & bibentes quae
apud illos sunt. Ut abeis
terrena stipendia conse
quamur quibus praemia
patriae caelestis offerimus.

Unde &iam paulus haec ipsa
prominimo suscipiens dicit;
Si nos uobis spiritalia seminau
mus magnum est si uestra
carnalia metamus. &notan
dum quod subditur
DIGNUS EST ENIM
OPERARIUS MERCE
DE SUA.

Quia iam de mercede sunt
operis ipsa alimenta
sustentationis. Ut hic merces
de labore praedicationis
incho&tur quae illic deuen
tatis uisione perficitur;
Qua in re considerandum est
quod uni nostro operi duae
merceder debentur. una in uia altera
in patria una quae nos in
la[illegible] sustentat alia quae
nos in resurrectione remu
nerat;

cxiij. ET IN QUACUMQUE
CIUITATEM INTRAUE
RITIS ET SUSCEPERINT
UOS MANDUCATE
QUAE APONUNTUR
UOBIS ETCETERA.

Descripto diuersae domus
hospitio quid&iam in ciui
tatibus agere debeant doc&ptis
uidelic& in omnibus commu
nicare ab impiorum uero
per omnia soci&ate secerni
IN QUA CUMQ; CIUITATE
INTRAUERITIS ET NON
RECIPERINT UOS EX
EUNTES IN PLATEAS EIUS
DICITE ETIAM PULUERE
QUI ADHESIT NOBIS DE
CIUITATE UESTRA EX
TERGIMUS IN UOS

Aut ad contestationem
laboris terreni quem pro
illis inaniter suscepissent. aut
ut ostenderent usque adeo
se ab ipsis nihil terrenum
quaerere. Ut &iam puluere
d&cerra eorum non sibi pate
rentur adherere. Aliter pedes
discipulorum ipsum opus in cer
tum q; praedicationis significant;
Puluis uero quo aspergunt
terrenae leuitas est cogitatio
nis. Aqua ipsi &iam summi
doctores in mune esse nequeunt.

Cum pro auditoribus sollicitq
salubribus curis incessanter
intendunt. & quasi per tinea
mundi imo uix calcaneo
terrae puluerem legunt.
Qui ergo receperint uerbum
ipsi adflictiones curas q;
doctorum quas pro se
tolerabant in argumentū sibi
uestunt humilitatis. qui uero
spreuerint doctrinā docen
tium, sibi labores & pericula
tediumq; sollicitudinum
ad testimonium damnationis
inflectunt. et ipse est puluis
qui in euangelii contemto
res extergi & a quo per bonos
auditores euangelistarum
iubentur pedes abluī. immo
per ipsum saluatorem nar
rantur abluti.
DICO AUTEM UOBIS QUIA
SODOMIS IN DIE ILLA
REMISSIUS ERIT QUAM
ILLI CIUITATI.
Sodomitae quidem inter tot
carnis animaeque flagitia
in quibus insatiabiliter ardebant.
In hospitales quoq; hiezechiel
adtestante fuerint. sed nulli
apud eos tales hospites quales
apud iudaeos prophetae. quales
apostoli re pesti sunt & loth
quidem aspectu & auditu iustus
erat. non aliquid tamen
docuisse nulla ibi fecisse
signa perhibetur. atq; ideo
cui multum datum est multū
quaeretur a eo potentesq;
potenter tormenta patientur.
UAE TIBI CORAZAIN
UAE TIBI BETHSAIDA.
Corazain bethsaida & ca
pharnaum. tiberias quoq;
quam iohannes nominat.
ciuitates sunt galilaeae sitae
in litore lacu gennesareth.
qui iordane fluente efficitur
& ab euangelistis & iam
mare galilaeae uel mare
tiberiadis appellatur.
Plangit ergo dnus ciuitates
quae post tanta miracula
atq; uirtutes non paenitue
rint. Peioresq; gentilib;
qui naturale solum modo

ius dissipabant. Post des
criptae legis contemptum
filium quoque di conculcare
gratiamq; ingratis spernere
nontimuerunt.

QUIA SI IN TYRO ET SIDO
NE FACTAE FUISSENT
UIRTUTES QUAE IN UOBIS
FACTAE SUNT OLIM IN
CILIO ET CINERE SEDEN
TES PAENITERENT

Impletum uidemus hodie
dictum saluatoris: quia
scilicet corazain & bethsaida
praesente dno credere nolu
erunt. Tyrus autem ac sidon
et quondam dauid ac salomo
ni amicae fuere. et post
euangelizantib; xpi credide
re discipulis: tantaque fide
deuotione susceperunt.
Ut paulum apostolum tyro
abeuntem cuncti ciues
cum uxoribus et filiis usq;
foras ciuitatem prosequ
erentur. Pulcherrimoq;
spectaculo tanta hominum
multitudo paucissimos hospites

sed proxpi fide carissimos
ad naues usque uale facturo
deducere &; sed quare non
olim his qui credere potue
runt. Uerum iudaeis qui
credere noluerunt sit euan
gelizatum ipsius est scire
cuius uniuersae uiae mise
ricordia & ueritas; sane quod
dns ait. In cilicio & cinere
sedentes paenitterent; In cilicio
quod de pilis caprarum contexi
tur: asperam peccati pungen
tis memoriam. Qua in de
iudicii sinistra pars est indu
enda significat; In cinere autem
mostis consideration em. Per
quam tota humani generis
massa inpuluerem est redi
genda demonstrat;
Porro in sessione humiliatione.
propriae conscientiae designat.
Oequa psalmista Surgite
postquam sederitis. Quod est
dicere humiliamini subpo
tenti manu di ut uos exalt&
in tempore uisitationis.

ET TU CAPHARNAUM

USQUE IN CAELUM EXAL
TATA USQUE AD INFERNUM
DEMERGERIS

Duplex in hac sententia
sensus est. Uel ideo ad
infernum demergeris quia
contra praedicationem meam
superbissime restitisti.
Uel ideo quia exaltata es usq:
ad caelum me hospitio ex
meis signis atq; uirtutibus
tantum habens priuilegium;
Maioribus plecteris supplicis
quod his quoq; credere nolu
isti; Et nequis putat hanc
increpationem illis tantummodo
ciuitatib: uel personis quae
dnm in carne uidentes sperne
bant. & non omnibus quae
hodieque euangelii uerba
despiciunt conuenire. con
sequenter adiunxit dicens.

QUI UOS AUDIT ME AU
DIT ET QUI UOS SPERNIT
ME SPERNIT.

Vt in audiendo quisque uel
spernendo euangelii prae
dicatore. non uiles quasque
personas sed dnm saluatorem
immo ipsum patrem
spernere se uel audire
discere. Nam sequitur.

QUI AUTEM ME SPERNIT
SPERNIT EUM QUI ME MISIT

Quia proculdubio indisci
pulo magister auditur
& in filio pater honoratur;
Potest & ita intellegi quiuos
spernit me spernit. qui non
facit misericordiam uni de
fratribus meis minimis nec
mihi facit; Quia & ipse pro
his formam serui & pauperis
habitum suscepi; Qui autem
me spernit nolens credere
dm & filium di conculcans
spernit eum qui me misit.
Quia ego & pater unum sumus

Lcxvij. REUERSI SUNT AUTEM
SEPTUAGINTA DUO CUM
GAUDIO DICENTES DNE
ETIAM DAEMONIA SUBICI
UNTUR NOBIS IN NOMI
NE TUO

Bene quidem confessi sunt
deferentes honore nomini xpi

Sed quia infirma adhuc fide gaudebant · in uirtutibus uide quid audiunt.

ET AIT ILLIS UIDEBAM SATANAN SICUT FULGUR DE CAELO CADENTEM

Non modo uideo · sed prius uidebam quando corruit.

Quod autem ait · sicut fulgur uel praecipitem de supernis ad ima lapsum significat.

Uel quia deiectus adhuc transfigurat se in angelum lucis.

Quia ergo discipulos de signorum operatione uidit elatos

Exemplo eos terret atque ad humilitatem reuocat eius qui primus superbiendo cecidit. Ut qui hunc ob superbiam caelo recordarentur eiectum.

Multo magis sed et terra editos si superbierint humiliandos agnoscant.

ECCE DEDI UOBIS POTESTATEM CALCANDI SUPRA SERPENTES ET SCORPIONES ET SUPRA OMNEM UIRTUTEM INIMICI ET NIL UOBIS NOCEBIT.

Hoc est omne genus immundorum spiritum de obsessis corporibus eiciendi.

Quamuis et ad litteram rectissime possit accipi;

Denique et paulus a uipera in uasis nil aduersi patitur.

Et iohannes ut historia tradit hausto ueneno non lediturus.

Hoc sane inter serpentes qui dente et scorpiones qui cauda nocent distare arbitror.

quod serpentes apestae saeuientes · scorpiones clanculo insidiantes · uel homines uel daemones significent · serpentes qui inchoandis uirtutibus uenena prauae persuasionis obiciunt · scorpiones qui consummatas uirtutes ad finem uitiare contendunt.

UERUM TAMEN IN HOC NOLITE GAUDERE QUIA SPS UOBIS SUBICIUNTUR

De subiectione spirituum cum caro sint gaudere prohibentur · quia sps eicere

sicut & uisuiter aliis facere.
Interdum non eius est meri
ti qui operatur sed inuocatio
nominis xpi hoc agit ad
condemnationem eorum
qui inuocant. Uel ob utilita
tem eorum qui uident &
audiunt conceditur. utlic&
homines despiciant signa
facientes tamen dm honorent.
Ad cuius inuocationē fiant
tanta miracula;
Nam & in actibus apostolorū
filii sceuae uidebantur eice
re daemones. & iudas
apostolus cum animo pro
ditoris multa signa inter
cæteros apostolos fecisse
narra tur.

GAUDETE AUTEM QUOD
NOMINA UESTRA SCRIP
TA SUNT IN CAELIS

Si satanas inquit per superbia
caeli sedem cum socius amisit.
Non opo&t uos de illorum
humiliatione. sed de uestra
sublimatione gaudere. qua
tenus unde illi ruere sublenati
uos humiles ascendatis
Non autem puerilitter sapien
dum quasi ds adremedium
obliuionis bonos in caelis ma
los scribat interris. Dicente
hieremia. Uniuersi qui dere
linquunt te confundantur.
recedentes. in terra scribantur.
sed salubriter intellegendum
quod siue caelestia sui terres
tria quis opera gesserit per
haec quasi litteris adnotatur
apud dī memoriam sit aeter
naliter adfixus

CXVIII
A II IN IPSA HORA EXULTAUIT
SPUSCO ET DIXIT; CON
FITEOR TIBI PATER ONE
CAELI ET TERRAE;

Confessio non sem per
paenitentiam. sed & grati
arum actionem significat.
Ut in psalmis saepissime
legimus; audiant qui salua
torem non natum sed crea
tum calummantur. quod
patrem suum uoc& caeli
autem & terrae dnm; si
enim & ipse creatura est.

& creatura conditorem suum
patrem appellare potest. stultū
fuit. non & sui & caeli aeternae
dnm. uel patrem similiter
appellare;

QUOD ABSCONDISTI
HAEC A SAPIENTIBUS ET
PRUDENTIBUS ET REUE
LASTI EA PARUULIS

Gratias agit & exultat in
patre. quod apostolis ad
uentus sui aperuerit sacra
menta. quae ignorauerint
scribae & pharisaei. qui sibi
sapientes uidentur. & incons
pectu suo prudentes. iusti
ficata sapientia a filiis suis;
Ubi pulchre sapientibus & pru
dentib;. non insipientes &
heb & es. sed parunlos. id est
humiles obposuit. ut proba
re & se tumorem damnasse
non acumen; Quia haec est
clauis. de qua alibi dicit;
Tulistis clauem scientiae. hoc
est humilitatem fidei xpi.
qua ad diuinitatis eius agni
tionem peruenire poteratis.
spernentes. abicere maluistis.

ETIAM PATER QUIA SIC
PLACUIT ANTE TE.

His dni uerbis exempla humi
litatis accipimus. ne temere
discutere superna consilia
de aliorum uocatione. aliorū
uero repulsione praesumamus;
Cum enim intulisset utrumq;
non mox rationē reddidit.
sed sic dō placitum dixit; hoc
uidelicet ostendens. quia in
iustum esse non potest. quod
placuit iusto; Unde & in uinea
mercedem laborantibus reddens.
cum quosdam operarios inae
quales in opere aequat. & in
praemio. & plus in mercede
quaerentes. qui labori amplius
insudasserant; Non ne
ex denario conuenistis mecum.
Uolo autem & huic nouissimo
dare sicut & tibi. aut non licet
mihi quod uolo facere; in
cunctis ergo quae exterius
disponuntur. a pesta causa
rationis est occultae iustitia
uoluntatis;

cxviij. OMNIA MIHI TRADITA SUNT A PATRE MEO.

Cum omnia legis omnipotentem agnoscis: non de colorem non degenerem patris.

Cum tradita legis filium confiteris: cui per naturam omnia unius substantiae iure sunt propria: non dono conlata per gratiam.

Omnia autem quae sibi tradita dicat non mundi elementa, quae ipse creauit intellegenda sunt. sed hi quibus parvulis spu sacramenta filii pater reuelauit. & de quorum salute idem filius cum haec loquerétur. spu sco exultauit. De quib; omnibus alias dicit. Omne quod dat mihi pater ad me uenit.

ET NEMO SCIT QUI SIT FILIUS NISI PATER. ET QUIS SIT PATER NISI FILIUS. ET CUI UOLUERIT FILIUS REUELARE.

Non ita intellegendum est. quasi filius a nullo possit sciri nisi a patre solo. Pater autem non solum a filio sed ab eis & iam quibus reuelauerit filius. sed ad utrum q; referendum est quo dait, & cui uoluerit filius reuelare. Ut & patre intellegamus. & ipsum filium per filium reuelari.

cxx. ET CONUERSUS AD DISCIPULOS SUOS DIXIT; BEATI OCULI QUI UIDENT QUAE UOS UIDETIS.

Non oculi scribarum & pharisaeorum. qui corpus tantum dni uidere sed illi beati oculi qui eis possunt cognoscere sacramenta. De quibus dicitur; & reuelasti ea parvulis; beati oculi parvulorum. quibus & se & patrem filius reuelare dignatur;

DICO ENIM UOBIS QUOD MULTI PROPHETAE ET REGES UOLUERUNT UIDERE QUAE UOS UIDETIS ET NON UIDERUNT. ET AUDIRE QUAE AUDITIS. ET NON AUDIERUNT.

Abraham exultauit ut uideret diem xpi. & uidit & gauisus

est Isaias quoque & micha
& multi alii prophetae uiderunt
gloriam dni. Qui & propte
rea uidentes sunt appellati.
sed hi omnes á longe aspicien
tes & salutantes per speculum
et aenigmate uiderunt.
Apostoli autem in praesentiarum
habentes dnm. conuescentesq;
ei & quaeque uoluissent
interrogando discentes.
Nequaquam per angelos.
aut uarias uisionum species
opus habebant doceri
Quos uero lucas multas pro
phetas & reges dicit.
Matheus apestius prophetas
& iustos appellat. ipsi sunt
enim reges magni quia
temptationum suarum
motib: non sentiendo succum
bere. sed regendo praeesse
nouerunt.
exl. ET ECCE QUIDAM LEGIS
xlii. PERITUS SURREXIT TEM
TANS EUM ET DICENS, MA
GISTER. QUID FACIENDO UI
TAE ETERNAM POSSIDEBO.

LEGIS peritus. qui de uita
aeterna dnm temptans
interrogat. occasionem
ut reor temptandi. de ipsis
dni sermonibus sumpsit.
ubi ait; gaudete autem
quod nomina uestra scripta
sunt in caelis; sed ipsa sua
temptatione declarat. quae
uera sit illa dni confessio.
qua patri loquitur. quod
abscondisti haec á sapientib;
& prudentibus. & reuelasti
ea paruulis
AT ILLE DIXIT AD EUM;
IN LEGE QUID SCRIPTUM
EST. QUOMODO LEGIS. ILLE
RESPONDENS DIXIT,
DILIGES DNM DM TUUM.
EX TOTO COR DE TUO.
ET EX TOTA ANIMA TUA.
ET EX OMNIBUS UIRIB;
TUIS. ET EX OMNI MENTE
TUA ET PROXIMUM TUU
SICUT TE IPSUM.
DIum legis perito respondet.
per fectum nobis saluator
ter uitae caelestis ostendit.

cui primo dedi lectione
di & proximi. legis scripta
proponenti dicit:
RECTE RESPONDISTI.
HOC FAC ET VIVES.
Deinde post inductam pa
rabolam respondenti illu
fuisse proximum uulnerato.
qui fecit misericordiam in
illu adicit; uade & tu fac
similiter id est tali miseri
cordiae studio proximum
tuum necesse habentem
diligere. & sustentare me
mento. Apertissime declarans.
solam esse dilectionem. &
ipsam non uerbo tenus osten
tatam. sed operis exsecutione
probatam. quae per p&uam
ducat ad uitam
ILLE AUTEM VOLENS
IUSTIFICARE SEIPSUM
DIXIT AD IHM; ET QUIS EST
MEUS PROXIMUS.
Quanta inanis gloriae de
mentia legis peritus ob uulgi
fauorem captandum quo
sapienter respondisse
iactar & ur. Primum se legis
fat & ur ignorare mandatum.
Vere iuxta saluatoris sententia
sapiens & prudens in lege.
sed quia non humiliari cum
paruulis xpi. sed se ipsum
iustificare desiderat. Beatos
oculos columbarum inno
centiae lacte lotarum. quib;
xpi arcana uidere poss &
accipere recusans. Cui profec
to dns ita responsu temperauit
suum. Ut & omnem qui misé
ricordiam facere &. cui libet
proximum docer &. & tamen
haec eadem parabola specia
liter ipsi. di filium. qui nobis per
humanitatem proximus
fieri dignatus est designar &
Neque enim ita proximum.
quem sicut nos diligere iu
bemur. super xpo interpre
tari debemur. Ut moralia
mutuae fraternitatis ins
tituta sub allegoriae regulis
extenuare & auferre conemur
SUSPICIENS AUTEM IHS
DIXIT, HOMO QUIDAM

DESCENDEBAT ABHIERU
SALEM INHIERICHO

Homo iste adam intellegitur in genere humano. Hierusalem ciuitas pacis illa caelestis a cuius beatitudine lapsus in hanc mortalem miseramq; uitam deuenit. Quam bene hiericho quae luna interpretatur significat. Uaris uidelicet defectuum laboribus erroribusq; semper incestam.

ET INCIDIT INLATRONES

Latrones diabolum & angelos eius intellege in quos quia descendebat incidit. Nam nisi prius intus intumescere. foris temptatus tam facile non caedere. Uera est enim satis sententia quae dicit. Ante ruinam enim exaltatur cor.

QUIETIAM DESPOLIAUERUNT EUM

Gloria uidelicet immortalitatis & innocentiae uestem priuarunt. Haec est enim prima stola qua iuxta aliam parabolam luxoriosus filius per paenitentiam redeuns ornatur. & qui a protoplasti amissa cognouerunt esse senudos. Tunicasq; pelliceas naturae mortalis induti sunt.

ET PLAGIS IMPOSITIS ABIERUNT SEMIUIUO RELICTO

Plagae peccata sunt quibus naturae humanae integritatem uiolando seminarium quoddam uitia dicam augendae mortis fersis indidere uisceribus. Abierunt autem non abinsidiis aliquatinus cessando sed earundem insidiarum fraudes occultando semiuiuum reliquerunt quia beatitudinem uitae inmortalis exuere sed non sensum rationis abolere ualuerunt.

Ex qua enim parte sapere & cognoscere dm potest uiuus est homo ex qua uero peccatis contabescit & miseria deficit mortuus idem lociferoq;

est uulnere foedatus.
ACCIDIT AUTEM UT SACER
DOS QUIDAM DESCENDE
RET EADEM UIA ET UISO
ILLO PRAETERIUIT.
SIMILITER ET LEUITA CU
ESSET SECUS LOCUM ET
UIDERET EUM TRANSIIT
Sacerdos & leuita qui uiso
saucio transierunt sacerdo-
tium & ministerium u&eris
testamoria est. Ubi per legis
decr&a mundi languentis
uulnera monstrari tantum
non autem curari poterant:
quia inpossibile erat. Ut
apostolus ait. Sanguine
uitulorum & agnorum &
hirtorum auferri peccata.
SAMARITANUS AUTEM
QUIDAM ITER TRANSI
ENS UENIT SECUS EUM
ET UIDENS EUM MISERI
CORDIA MOTUS EST
Samaritanus qui interpra&a
tur custos dn̄i significat:
Cui rectissime proph&a ne
hos latrones possit incurrere
supplicat, Custodime inqui
ens a laqueo quem statuerunt
mihi & abscandalis operan
tibus iniquitatem, Qui prop
ter nos homines & propter
nostram salutem descendens
de caelo. uitae praesentis iter
arripuit. & uenit secus eum
qui uulneribus tabescebat
inflictis. Id est in similitudi
nem hominum factus & ha
bitu inuentus ut homo. con
passionis nostrae susceptione
finitimus. & misericordiae
factus est conlatione uicinus.
ET APPROPIANS ALLIGAUIT
UULNERA EIUS INFUNDENS
OLEUM ET UINUM
Peccata quae in hominib;
inuenit redarguendo cohibuit.
spem uenae paenitententi
bus terrorem poene peccan
tibus incutiens, Alligat
enim uulnera dum praeci
pit paenitentiam agite.
Infundit oleum dum addit.
ad propinquauit enim regnū
caelorum, infundit & uinum

dum dicit. Omnis arbor quae
non facit fructum bonum
excidetur & in ignem
mittetur;
ET IMPONENS ILLUM
IN IUMENTUM SUUM
DUXIT IN STABULUM ET
CURAM EIUS EGIT
Iumentum eius caro in qua
ad nos uenire dignatus est.
In quo saucium inposuit. quia
peccata nostra postauit in
corpore suo super lignum;
Et iuxta aliam parabolam
inuentam quae erraueratt
ouem humeris suis inpositam
repostauit ad gregem; Itaq;
inponi iumento est in ipsam
incarnationem xpi credere;
Cuiusq; mysterius initiari simul
& abhostis incursione tutari;
Stabulum autem ecclesia
praesens. ubi reficiuntur
uiatores de peregrinatione
hac in aeternam patriam
redeuntes; & bene iumento
inpositum duxit in stabulū
quia nemo nisi baptizatus
nisi corpori xpi adunatus
ecclesiam intrabit;
ET ALTERA DIE PROTULIT
DUOS DENARIOS ET DEDIT
STABULARIO ET AIT CU
RAM ILLIUS HABE
Altera dies est post dni
resurrectionem; Nam
& ante quidem per euangelii
sui gratiam inluminauerat
his qui in tenebris & in umbra
mortis sedebant sed potior
resurrectione celebrata
per p&cuae lucis splendor
effulsit; Duo denarii sunt
duo testamenta in quibus
aeterni regis nomen & imago
continetur; Finis enim legis
xpis qui altera die prolati
dantur stabulario. Quia
tunc aperuit illis sensum
ut intellegerent scripturas;
Altera die stabularius dena
rios quorum praetio uulnera
tui curaret accepit quia spis sc̄is
aduenient docuit apostolos
omnem ueritatem. quo gentes; erudi
endis instare atq; euangelium

praedicare sufficerent.
ET QUODCUMQUE SUPER
EROGAUERIS EGO CUM
REDIERO REDDAM TIBI
Super erogat stabularius
quod in duob; denarius non
accepit. Cum dicit apos
tolus; De uirginib; autem
praeceptum dni non habeo
consilium autem do; ite q;
& dns ordinauit his qui
euangelium adnuntiant
de euangelio uiuere sed
non usi sumus hac potestate
nequem uestru grauaremus;
Cui redienti quod promiserat
debitor redde. Quia ue
nienti in iudicio dns dicit;
Quia super pauca
fuisti fidelis super multa
te constituam intra in gaudiu
dni tui.
QUIS HORUM TRIUM
UIDETUR TIBI PROXIMUS
FUISSE ILLI QUI INCIDIT
IN LATRONES A TILLE
DIXIT QUI FECIT MISE
RICORDIAM IN ILLUM

Iuxta litteram manifesta
est dni sententia. nullum
nobis amplius quam qui mise
reatur esse proximum;
Si hiero solr mitae cui non
sacerdos non leuita ex eadem
gente immo in eadem urbe
nati & nutriti sed externae
gentis accola. Quia magis
misestus est factus est proxi
mus; sacratiore autem intel
lectu. qm nemo magis proxi
mus quam qui uulnera nos
tra curauit; Diligamus
eum quasi dnm dm nostrum
diligamus quasi proximu.
nihil enim tam proximum
quam caput membris;
Diligamus & iam eum qui
imitator est xpi hoc est
enim quod sequitur
ET AIT ILLI IBS UADE ET
TU FAC SIMILITER
Id est ut uere te proximum
sicut te ipsum diligere mani
festes. Quicquid uales in eius uel
corporali uel spiritali necessita
te sublenanda deuotus operare

XL IIII. FACTUM ESTAUTEM
DUM IRENT ET IPSE IN
TRAUIT IN QUODDAM
CASTELLUM ET MULIER
QUAEDAM MARTHA
NOMINE EXCEPIT ILLU
IN DOMUM SUAM ET HUIC
ERAT SOROR NOMINE
MARIA

Haec lectio superiori pulcherrima ratione conectitur. Quia uidelicet illa dilectionem dī & proximi uerbis & parabolis. Haec autem ipsis rebus & ueritate designat; Duo quippe istae dño dilectae sorores. Duas uitas spiritales quibus inpraesenti sca exercetur ecclesia demonstrant; Marta quidem actualem qua proximo in caritate sociamur. Maria uero contemplatiuam qua in dī amore suspiramus.

Actiua enim uita est panē esurienti tribuere. Uerbo sapientiae nescientem docere. Errantem corrigere. ad humilitatis uiam superbientē proximum reuocare. infirmantis curam gerere; Quae singulis quibusq; expediant dispensare. & commissis nobis qualiter subsistere. ualeant praeuidere; Contemplatiua uero uita est caritatem quidem dī & proximi tota mente retinere. sed ab exteriori actione quiescere. soli desiderio conditoris inhaerere. Ut nil iam libeat sed calcatis curis omnibus aduidendam faciem sui creatoris animus inardescat; Iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum merore portare. Totisq: desideris appetere illis hymni dicis angelorū choris inter esse. admisceri caelestibus ciuibus. de aeterna inconspectu dī in corruptione gaudere;

QUAE ETIAM SEDENS

SECUS PEDES DNI AUDI
EBAT UERBUM ILLIUS.
MARTHA AUTEM
SATAGEBAT CIRCA FRE
QUENS MINISTERIUM

Haec utriq; uitae congrue
re nemo qui dubit&: & con
templatiuae quidem uni
formis perfectio ex utam
mentem a cunctis habere
terrenis eamq; quantum
humana inbecillitas sinit
unire cum xpo; Actiue
uero quam frequens sit
ministerium gentium
magistere edoc&: qui cre
berrimis epistolarum dicis:
suos pro xpo terra marique
labores sua pericula com
memorat. In quib: &iam
uisiones & reuelationes dni
commendans. non minus
se in speculatiua uistute
quod per paucis est imitabile
consummatum fuisse signi
ficat; Unde dicit siue enim
mente excedimus do siue
sobriusumus uobis;

QUAE STETIT ET AIT DNE
NON EST TIBI CURAE
QUOD SOROR MEA RELI
QUIT ME SOLAM MINIS
TRARE DICE ERGO ILLI
UT ADIUUET ME.

Ex illorum persona loqui
tur qui adhuc diuinae
contemplationis ignari
solum quod didicere frater
nae dilectionis opus do
placitum ducunt; Ideoq;
cunctos qui xpo deuoti
esse uelint huic mancipan
dos autumant. & bene mar
tha fecisse maria secus
pedes dni sedisse describitur.
Quia uita actiua laboriose
desudat incestamine.
Contemplatiua uero pacatis
uitiorum tumultibus optata
lam in xpo mentis quiete
perfruitur.

ET RESPONDENS DIXIT ILLI
DNS MARTHA MARTHA
SOLLICITA ES ET TURBARIS
CIRCA PLURIMA. PORRO
UNUM EST NECESSARIUM

Et beatus dauid solum hoc necessarium homini esse definiens dō iugiter inherere desiderat dicens.
Mihi autem adherere dō bonum est. ponere in dnō dō spem meam. & alibi.
Unam petii a dnō hanc requiram. ut inhabitem in domo dni omnib: dieb: uitae meae.
Ut uideam uoluntatem dni & uisitem tem plū scm eius.
Una ergo & sola est theoria. Idest contemplatio di cui merito omnia iustificationū merita uniuersa uisitum studia post ponuntur.

MARIA OPTIMA PARTE ELEGIT QUAE NON AUFERETUR A BEA.

Ecce pars masthae non repraehenditur. sed mariae laudatur. Neq: enim bona elegit se mariam dicit sed optimam. Ut & iam pars masthae indicatur bona quare autem pars mariae sit optima sub infertur.

cum dicitur. quae non auferetur a bea. Actiua enim uita cū corpore deficit. Quis enim in aeterna patria panem esurienti porrigat. ubi nemo esurit. quis potum tribuat sitienti. ubi nemo sitit. Quis mortuum sepeliat ubi nemo moritur.
Cum praesenti ergo saeculo uita auferetur actiua. Contemplatiua autem hic incipitur. ut in caelesti patria perficiatur. Quia amoris ignis qui hic ardere inchoat. cum ipsū quem amat uiderit in amore amplius ignescit.
Contemplatiua ergo uita minime auferetur. Quia subtracta praesentis saeculi luce perficitur.

CXXIII ET FACTUM EST CUM ESSET IN LOCO QUODAM ORANS UT CESSAUIT DIXIT UNUS EX DISCIPULIS EIUS AD EUM DNE DOCE NOS ORARE

SICUT ET IOHANNES
DOCUIT DISCIPULOS SUOS.

Post historiam sororum
quae duas ecclesiae
uitas signauerunt. Non
frustra dnis & ipse orasse
& discipulos orare docuisse
describitur. Quia & oratio
quam docuit utriusq; in se
uitae contin& & mysteriū.
& ipsarum perfectio uita
rum nostris non uiribus; est
optinenda sed precib;. &
quia crebro lucas saluato
rem descripserat orantem
Quid orando egerit qui utiq;
non pro se. sed pro nobis
supplicabat in sinuat. Cum
finita oratione discipulos
refert qualiter orare de
beant suscitari

ET AIT ILLIS CUM ORA
TIS DICITE. PATER
SCIFICETUR NOMEN
TUUM ADUENIAT
REGNUM TUUM. PANE
NOSTRUM COTIDIANU
DA NOBIS HODIE ET
DIMITTE NOBIS PECCATA
NOSTRA SIQUIDEET IPSI
DIMITTIMUS OMNI
DEBENTI NOBIS ET NE
NOS INDUCAS IN TEMPTA
TIONEM

Apud euangelistam
mattheum septem petitiones
continere dominica uid&ur
oratio; Quarum in tribus
a&erna pascuntur. Reli
quis quattuor temporalia.
quae tamen propter a&erna
consequenda sunt necessaria.
Nam quod dicimus sanctificetur
nomen tuum aduenat
regnum tuum. fiat uo
luntas tua sicut in caelo
& in terra. Quod non ab
surde quid intellexerunt
in spū & corpore omnino
sine fine r&inenda sunt.
& hic inchoantur. Quantū
cumq; proficimus augentur
in nobis. Perfecta uero
quod in alia uita sperandū
est semper possidebuntur.
Quod uero dicimus panem

nostrum cotidianum danobis
hodie & dimitte nobis debi
ta nostra sicut & nos dimit
timus debitoribus nostris
& ne nos inducas intempta
tionem sed libera nos a malo
Quis non uideat ad praesentis
uitae indigentiā pertinere;
In illa itaque uita aeterna
ubi nos semper speramus
futuros & nominis di
sānctificatio & regnum eius
& uoluntas eius in nostro
spū & corpore perfecte atq;
immortaliter permanebunt;
Panis uero cotidianus ideo
dictus est quia hic est
necessarius quantus animae
carniq; tribuendus est
siue spiritaliter siue cor
poraliter siue utroque
intellegatur modo; hic est
etiam quam poscimus
remissio ubi est omnis com
missio peccatorum hic
temptationes quae nos
ad peccandum uel allicium
uel impellunt; hic denq;
malum unde cupimus
liberari illic autem nihil
istorum est; Euangelista
uero lucas in oratione domi
nica petitiones non septem
sed quinque complexus est
nec a isto utique discrepant
Sed quomodo ista septem sint
intellegenda ipsa sua breuitate
commoniit; Nomen quippe
di sānctificatur in spū di autem
regnum in carnis resurrec
tione uenturum est; Osten
dens ergo lucas testiam
petitionem duarum supe
riorum esse quodam
modo repetitionem. Magis
eam praetermittendo fecit
intellegi; deinde tres illas
adiungit De pane cotidiano
de remisione peccatorum
de temptatione uitanda;
At uero quod ille in ultimo
posuit sed libera nos a malo
Iste non posuit. ut intellege
remus ad illud superius quod
de temptatione dictum est
pertinere; Ideo quippe ait

sed libera · non ait · & libera
tam quam unam petitionē
esse demonstrans · Noli hoc
sed hoc ut sciat unus quisq;
ineo se liberari a malo ·
quod non infestat intempta
cxxiii tionem

XLVI ET AIT AD ILLOS; QUIS
UESTRUM HABEBIT
AMICUM · ET IBIT AD ILLU
MEDIA NOCTE · ET DICET
ILLI; AMICE · COMMODA
MIHI TRES PANES ·
QUONIAM AMICUS ME
USUENIT DE UIA AD ME ·
ET NON HABEO QUOD
PONAM ANTE ILLUM ·

Rogatur a discipulo
saluator · non modo
formam orationis ·
sed & instantiam frequentiaq;
tradidit orandi; Amicus
ergo ad quem media nocte
uenitur · ipse dñs intellegitur ·
cui in media tribulatione
supplicare · & tres panes ·
id est intellegentiam trini
tatis · qua praesentis uitae
consolentēr laborer efflagi
tare debemus; Amicus qui
uenit de uia · ipse noster est
animus · quotiens nobis recedit ·
quotiens ad appetenda terrena
& temporalia foris uagatur;
Redit uero · caelestiq; alimo
nia refici desiderat ·
Cum in se reuersus superna
coeperit ac spiritalia medi
tari; De quo pulchre qui
petierat · adiungit non se
habere quod ponat ante illū;
Qm animae post saeculi tene
bras dm suspiranti · nil
praeter eum cogitare · nil
loqui · nil lib& intueri ·
solum quod recognouit
summae trinitatis gaudium
contemplari · atq; ad hoc plen
ius intuendū peruenire satagit ·
ET ILLE DE INTUS DICAT;
NOLI MIHI MOLESTUS
ESSE · IAM OSTIUM
CLAUSUM EST · ET PUERI
MEI MECUM SUNT IN CU
BILI · NON POSSUM SUR
GERE ET DARE TIBI ·

Ostium amici diuini est
intellegentia sermonis.
Quod sibi apostolus orat
aperire adloquendum mis
terium xpi clausum est
tempore famis uerbi cum
intellegentia non datur,
& illi qui euangelicam
sapientiam tamquam panē
erogantes per orbem terrae
praedicauerunt pueri
patris familias. Iam sunt in
secreta quiete cum dno.
& tamen orando efficitur.
ut accipiat desiderant intel
lectum abipso dō. & ita si homo
desit. p quē sapientia predicatur,
ET ILLE SI PERSEVERAVE
RIT PULSANS DICO VOBIS ET
SI NON DABIT ILLI SURGENS
EO QUOD AMICUS EIUS SIT.
PROPTER IN PROBITATE TAMEN
EIUS SURGET ET DABIT ILLI quot
QUOT HABET NECESSARIOS,
cxxv ET EGO VOBIS DICO, PETITE ET
DABITUR VOBIS. QUAERITE
ET INVENIETIS. PULSATE ET
APERIETUR VOBIS,

Comparatio est a minore.
si enim amicus homo
surgit de lecto. & dat
non amicitia sed taedio
compulsus. quanto magis
dat ds. qui sine taedio
largissime donat quod
petitur, sed ad hoc se preci
uult. ut capaces donorum
eius fiant qui petunt,
Ne itaque deuia ueniens
amicus inedia disperet.
hoc est ne animus nuper
ab erroris sui uanitate
resipiscens. desiderii spiritalis
diutius inopia tabescat.
petamus epulas uerbi quibus
alatur. Quaeramus amicū
quid. & pulsemus ostium.
quo seruantur absconsae,
Magnam enim spem dedit.
& dat ille. qui promittendo
non decipit,
OMNIS ENIM INQUIT
QUI PETIT ACCIPIT. ET QUI
QUAERIT INVENIT. ET PUL
SANTI APERIETUR,
Ergo iuxta praemissam

postulantur amici parabolā
perseuerantia opus est.
ut accipiamus quod petimus.
& inueniamus quod quae
rimus. & quod pulsamus
aperiatur. Nam si petenti
datur. & quaerens inuenit.
& pulsanti aperietur.
Ergo cui non datur & qui
non inuenit. & cui non
aperitur. appare quod
non bene petierit. quae sie
rit. pulsauerit.
QUIS AUTEM EX UOBIS
PATREM PETIT PANEM.
NUMQUID LAPIDEM
DABIT ILLI.
Panis intellegitur caritas.
propter maiorem appe
tum. & tam necessarium.
ut sine illa cetera nihil
sint. sicut sine pane men
sa inops. Cui contraria
est cordis duricia. quam
lapidi comparauit.
AUT SI PISCEM. NUM
QUID PRO PISCE SERPEN
TEM DABIT ILLI.
Piscis est fides in uisibilū.
uel propter aquam baptis
mi. uel quia de inuisibilib;
locus capitur. quod etiam
fides huius mundi fluctib;
circumlatrata non fran
gitur. Recte pisci compa
ratur. cui contrarium
posuit serpentem propter
uenena fallaciae. quae
etiam primo homini.
male suadendo praeseminauit.
AUT SI PETIERIT OUUM.
NUMQUID PORRIGIT
ILLI SCORPIONEM.
In ouo indicatur spes. ouum
enim nondum est fetus
perfectus. sed fouendo
speratur. Cui contrarium
posuit scorpionem.
Cuius aculeus uenenatus
retro timendus est. sicut
spei contrarium est retro
respicere. Cum spes
futurorum. in ea quae
ante sunt extendat.
SI ERGO UOS CUM SITIS

MALI·NOSTIS BONA DATA
DARE FILIIS VESTRIS QUAN
TO MAGIS PATER VESTER
DE CAELO DABIT SPM BO
NUM PETENTIBUS SE.

Quomodo mali dant
bona sed malos
appellauit dilectores
adhuc saeculi huius &
peccatores. bona uero
quae dant. secundum
eorum sensum bona dicen
da sunt. Quia haec pro
bonis habent. quam quā
in rerum natura ista bona
sint. sed temporalia. & ad
istam uitam infirmam
pertinentia. & quisquis
ea malus dat. non de suo
dat; Dñi est terra. & ple
nitudo eius. Qui fecit cae
lum & terram. & mare.
& omnia quae in eis sunt;
Quantum ergo sperandū
est daturum dñm nobis bona
petentibus. Nec nos posse
decipi. ut accipiamus aliud
pro alio. cum a ipso petimus.
quando nos etiam cum sumus
mali nouimus nou
mus id dare quod petimus;
Non enim decipimus filios
nostros. & qualiacumq;
bona damus. non de
nostro sed de ipsius damus
Aliter apostoli qui elec
tionis merito bonitatem
generis humani multis
excesserant modis. super
nae bonitatis intuitu.
mali esse dicuntur.
Quia nihil est per semet
ipsum stabile. nihil inmu
tabile. nihil bonum nisi
deitas sola; Omnes uero
creaturae ut beatitudi
nem aeternitatis uel in
mutabilitatis obtineant;
Non hoc per suam naturā
sed per creatoris sui par
ticipationē & gratiam
consequuntur; Quod uero dicit
Quanto magis pater uester
de caelo dabit spm bonum
petentibus; Pro quo
matheus posuit dabit bona

plentibus se. Ostendit
spm scm plentudinem plentibus
esse bonorum di. & ea
quae diuinitus administrantur non alia absque
ea subsistere Quia
omnes utilitates quae
ex donorum di gratia
suscipiuntur existo fonte
demanant.

Explicit libr. iii.

Incipit lib
quartus.

Exultans spu sco
dn sut supra lectu
est. confiteor tibi
pater dne cae li et
terrae quod abscon
disti haec a sapienti
bus et prudentibus.
et reuelasti ea
paruulis

Quae sententia secreti
conscia iudicii semper
effectum suae uirtutis
iterare non desistit Nam
& generaliter in deiectione
iudaeorum gentium
uero erectione & in singu
lis quibusq; iuxta alter nam
mentium qualitatem spe
cialiter non cessat exhiberi
Denique ut proxima parum
per adtingam. legis peritus
uolens se ipsum iustificare
dnm temptaturus adiit
sed confusus abscessit at ma
ria pedibus eius humiliter
acclinis optimam partem
philosophiae caelestis elegit.
item paruuli xpi qui non

de sua iustitia sed de re
demptoris gratia praesu
mere didicerant quibus
orationum modis eandem
gratiam aduocare adebe
ant Inquirunt audiunt que
confestim & quibus uerbis
orare & qua instantia
perseuerare & pro quibus
maxime rebus supplicare
oportebat fide scilicet & spe
& caritate Quodque per
fecte petentes earundem
largitorem a patre spm
bonum percipiant
Contra sapienter & pruden
tes quia spm gratiae non
modo non petere quaerere
pulsare sed & blasphemare
satagunt. In remissibiles
& hic in futuro suae perui
catie poenas luunt. & usq;
ad finem euangelii qui
legerit Immo usq; ad fine
saeculi qui prudenter inspe
xerit intelleg & quia
dñs superbis resistit humi
lib; autem dat gratiam.

Qua propter ipse quaestum
expositionis euangelicae
librum incipiens a lectione
in qua superbiae spis indigi
to di eicitur. tuam xpe
clementiam supplicitem
imploro. ut spis tuus bonus
deducat me in uiam rectam
& eum qui ab aquilone
est longe faciat a me.
Quatinus eiectis a me ma
lignis scruter mandata
dimei reuelatisq; mentis
oculis ad considerandam tuae
sacroscae legis mirabilia
deuotus lector ingrediar

cxxvi. xlvii.

ET ERAT IHS EICIENS
DAEMONIUM ET ILLUD
ERAT MUTUM ET CUM
EIECISSET DAEMONIUM
LOCUTUS EST MUTUS. ET
AMMIRATAE SUN TURBAE.

Daemonia cur iste apud
mattheum non solum mutus
sed & caecus fuisse narratur
Curatusq; dicitur a dño
ita ut loquerétur & uideret
Tria autem signa simul in uno

homine perpetrata sunt.
Caecus uidet. mutus loquitur.
possessus daemone liberatur.
Quod et tunc quidem carnali
ter factum est. sed et cotidie
completur in conuersatione
credentium. Ut expulso
primum daemone fidei
lumen aspiciant. deinde
ad laudes tacentia prius
hora laxentur.
QUIDAM AUTEM EX EIS
DIXERUNT IN BELZE
BUB PRINCIPEM DAE
MONIORUM EICIT DAEMO
NIA.

Non haec aliqui de turba
sed pharisaei calumniabantur
et scribae. sicut alii euange
listae testantur. Turbis
quippe quae minus erudite
uidebantur. dum semper
facta mirantibus. Illi contra
uel negare haec uel qui
negare nequiuerant. sinis
tra interpretatione per
uertere laborant. Quasi
non haec diuinitatis
sed inmundi spiritus opera fuis
sent. Id est belzebub qui deus
erat accaron. nam bel quidem
ipse est. balzebub autem
musca uocatur. nec iuxta
quaedam mendosa exempla
ria L. littera uel D. in fine
est nominis legenda. sed B.
belzebub ergo babal mus
carum id est uir muscas
siue habens muscas
interpretatur. obsordes
uidelicet immolaticii cruoris
excutiuntur spurcissimo ritu uel
nomine. principem daemo
niorum cognominabant.
ET ALII TEMPTANTES.
SIGNUM DE CAELO QUAE
REBANT A EO.

Vel in morem heliae ignem
de sublimi uenire cupiebant
uel in similitudinem samuhelis
tempore aestiuo mugire
contra eo rutilare fulgori
bus imbres ruere. quasi non
possint et illa calumniari
et dicere. ex occultis et uanis
aeris passionibus accidisse.
A tui qui calumniaris ea

quae oculis uides manu
tenes utilitate sentis Quid
facis debis. quae de caelo
uenerint. utiq; respondebis. & magos in aegypto
multa signa fecisse de caelo.
cxxxvi IPSE AUTEM UT UIDIT
COGITATIONES EORUM
DIXIT EIS. OMNE REGNU
IN SEIPSO DIUISUM DESO
LATUR ET DOMUS SUPRA
DOMUM CADIT
Non addita sed cogitata
respondit ut uel sic compel
lerentur credere potentiae
eius qui corde uidebat oc
culta. Si autem omne reg
num in se ipsum diuisum
desolatur ergo patris &
filii & spi sci regnum non
est diuisum Quod sine ulla
contra dictione non aliquo
impulsu desolandum. sed
aeterna est stabilitate
mansurum. siuere scae &
individuae trinitatis. in
diuiduum immo quia in
diuiduum manet regnum

desistant arriani minorem
patre filium. minorem
filio sem dicere spm.
quia quorum unu est regnu
borum est & una maiestas
SI AUTEM ET SATANAS
IN SEIPSUM
DIUISUS EST. QUOMODO
STABIT REGNUM IPSIUS
QUIA DICITIS IN BELZEBUB
EICERE ME DAEMONIA
Hoc dicens ex ipsorum con
fessione uolebat intellegi
quod ineum non credendo in
regno diaboli esse elegissent.
Quod utique aduersum se diui
sum stare non posset. Eligant
ergo pharisaei quod uoluerint.
Si satanas satanan non potest
eicere. nihil contra dnm
quod dicerent inuenire
potuerunt. Si autem potest.
multo magis sibi prospiciant
& recedant de regno eius
quod aduersum se diuisum
stare non potest. in quo aute
dns xps eiciat daemones. Ne
daemoniorum principe existimen

attendant quo dsequitur.
SI AUTEM EGO IN BEL
ZEBUB EICIO DAEMONIA
FILII UESTRI IN QUO EICI
INT? IDEO IUDICES UES
TRI ERUNT

Dixit hoc utique de dis
cipulis suis: illius populi
filius, qui ceste discipuli dni
nostri ibu xpi bene sibi
conscii fuerant nihil se
malorum astium a bono
magistro didicisse: ut in
principe daemoniorum
eiterent daemones; ideo
inquit ipsi iudices erunt
uestri; Ipsi inquit: ipsi igno
bolia & contemtibilia huius
mundi. Inquib; non astificiosa
malignitas sed sca simplicitas
meae uirtutis appar& ipsi
testes mei. iudices erunt uestri.
Aliter; filios iudaeorum exor
castas gentis illius ex more
significat qui ad inuocationem di
eiciebant daemones. Et
coastat eos interrogatione
prudenti. ut confiteantur
sps sci esse opus. Quod si
expulsio inquit daemonu
in filius uestris dō non daemo
nibus deputatur. quare in me
idem opus non eandem habet
causam. ergo ipsi uestri
iudices erunt; Non potestue.
sed conparatione. Dum illi
expulsione daemonum dō
adsignant. uos belzebub
principi daemoniorum
PORRO SI IN DIGITO DI
EICIO DAEMONIA PRO
FECTO PRAEUENIT IN
UOS REGNUM DI

Iste est digitus quem confi
tentur & magi: qui contra
mosen & aaron signa
faciebant dicenter; Digitus
di est iste: quo & tabulae
lapideae scriptae sunt in
monte sina; Igitur manus
& brachium di filius est. &
digitus eius sps scs patris
& filii & sps sci una subs
tantia est. Nonne scanda
liz & membrorū inaequalitas
cū aedific& unitas corporis;

A liter; dicitur diuocatur
xpr ser propter partitionē
donorum quae ineo dantur
unicuiq; propria siue homi
num siue angelorum; In
nullis enim membris nostris
magis appar& partitio quā
in digitis; Quod autem dixit
praeuenit inuos regnum dī;
Regnum dī nunc dicit quo
damnantur impii & fidelib;
de peccatis suis paenitentia
nunc agentibus secernuntur.
CUM FORTIS ARMATUS
CUSTODIT ATRIUM SUU
IN PACE SUNT EA QUAE
POSSIDET
Fortem diabolum, atrium
uero illius mundum qui
in maligno positus est
appellat; inquo usq; ad sal
uatoris aduentum male
pacato potiebatur imperio.
Quia incordibus infidelium
sine ulla contradictione
quiescebat; Unde & alibi
princeps mundi uocatur.
Dicente dno, Uenit enim
princeps mundi. & in me
nihil inuenit&; Et iterum,
Nunc princeps huius mundi
eiciet&ur foras: De qua &
hic eiectione subiungitur
SI AUTEM FORTIOR
ILLO SUPERUENIENS
UICERIT EUM UNIUERSA
ARMA EIUS AUFERET
IN QUIBUS CONFIDEBAT
ET SPOLIA EIUS DISTRI
BUET.
De se ipsa quippe loquitur
quod non concordi fallaciq;
operatione quem admodū
calumniabantur sed fortiori
potentia uictor homines a
daemonio liberat&, arma
inquibus male fortis ille con
fidebat, astutiae doli quae
sunt nequitiae spiritalis.
Spolia uero eius ipsi homines
sunt a eo decepti Quae uic
tor xpr distribuit quo dest
insigne triumphantis. Quia
captiuam ducens captiuitatē
dedit dona hominib; Quorda
quidem apostolos alios

euangelistas hos prophetas
illos pastores ordinans & doc
tores

QUI NON EST MECUM
ADUERSUS ME EST ET
QUI NON COLLIGIT MECU
DISPERGIT.

Non putet quisquam hoc de
hereticis dictum & schisma
ticis quanquam & ita ex
super fluo possit intelligi
sed ex consequentib; textuq;
sermonis ad diabolu refertur
& quod non possint opera
saluatoris belzebub operib;
comparari. Ille cupit ani
mas hominum tenere
captiuas. dns liberare. Ille
praedicat idola. hic unius
di notitiam. Ille trahit ad
uitia. hic a uitiis reuocat.

Quomodo ergo possunt habe
re concordiam inter se quo
rū opera diuisa sunt.

cxxx. CUM IMMUNDUS SPS
EXIERIT DE HOMINE
PER AMBULAT PER LOCA
IN AQUOSA

Quamuis simpliciter
intelligi possit dnm
haec a distinctionem suorū
& satanae operum adiun
xisse quod reliquit ipse semp
polluta mundare Satanas
uero mundata grauioribus
festinat contaminare sordib;
Tamen & de hereticis quo
lib& uel schismatico uel etiā
quolib& malo catholico
potest non inconuenienter
accipi de quo tempore bap
tismatis sps immundus
qui meo prius habitauerat
ad confessionem catholicae
fidei abrenuntiationemq;
mundanae conuersationis
eiciatur. Loca q; in aquosa
peragrat idest corda fidelium
quae a mollitie fluxae
cogitationis expurgata sint
callidi insidiator explorat
si quos ibi forte suae nequi
tiae gressus figere possit.
Sed bene dicitur.

QUAERENS REQUIEM
ET NON INUENIENS

Quia castas mentes effugiens solo diabolus corde prauorum gratam sibi posset inuenire quiescendo.
Unde de illo dns. Subumbra inquit dormit in secreto calami. & locis umentib; In umbra uidelicet tenebrosas conscientias. in calamo qui foris nitidus intus est uacuus simulatrices in locis umentib; lascuas molles que mentes insinuans.
DICIT REUERTAR IN DOMUM MEAM UNDE EXIUI
Timendus est iste uersiculus non exponendus Nec culpa quam in nobis extinctam credebamus per incuriam nos uocantes obprimat
ET CUM UENERIT INUENIT SCOPIS MUNDATAM
Hoc est gratia baptismatis a peccatorum labe castigatam sed nulla boni operis industria cumulatam
Unde bene matheus hanc domum uacantem scopis atq; ornatam dicit inuenisse. Mundatam mundatam uidelicet a uitiis pristinis per baptismum uacantem a bonis actibus per neglegentiam ornatam simulatis uirtutib; per hypocrisin.
ET TUNC UADIT ET ASSUMIT SEPTEM ALIOS SPIRITUS NEQUIORES SE ET INGRESSI HABITANT IBI
Per septem malos spiritus uniuersa uitia designat Quecumque enim post baptisma siue prauitas hereticae seu mundana cupiditas arripuerit mox omnium prosternet in ima uitiorum unde recte nequiores tunc eum spiritus dicuntur ingressi Quia non solum habebit illa septem uitia quae septem spiritalib; sunt contraria uirtutib; sed & per hypocrisin ipsas se uirtutes habere simulabit
ET SUNT NOUISSIMA HOMINIS ILLIUS PEIORA PRIORIBUS

Melius quippe erat ei uiam
ueritatis non cognoscere
quam post agnitionem
retrorsum conuersi. Quod
in iudaeis tradit ore uel simo
ne mago ceterisq; talib;
specialiter legimus impletum.
Quod autem generaliter
haec parabola tendat
Ipse secundum matthaeum
saluator exposuit. ubi ea
terminata mox subdidit
dicens: Sic erit et generatio
ni huic pessime idest
quod de uno quolibet spe
cialiter geri solere narrauit
hoc in tota generaliter
huius populi gente geri
non desinit Inmundus quip
pe spiritus exiuit a iudaeis
quando acceperunt legem.
Et ambulauit per loca arida
quaerens sibi requiem Ex
pulsus uidelicet a iudaeis:
ambulauit per gentium
solitudines quae cum postea
dno credidissent ille non inuento
loco in nationib; dixit. Reuertar
addomum meam pristinam
unde exiui. Habeo iudaeos
quos ante demiseram. et ue
niens inuenit uacantem sco
pis mundata. Vacabat enim
templum iudaeorum et xpm
hospitem non habebat dicente.
Demittetur uobis domus uestra
deserta. Quia igitur di et
angelorum praesidia non
habebant. et ornati erant su
perfluis observationib; phari
saeorum reuestitur ad eos
diabolus et septenario
sibi numero daemonum addito
habitat pristinam domum
et fiunt posteriora illius
populi peiora prioribus.
Multo enim nunc maiore
daemonum numero possideri
tur. blasphemantes iii synago
gis suis xpm ihm quam in
aegipto possessi fuerant
ante legis notitiam. Quia
aliud est uenturum non
credere aliud eum non suis
cepisse quiuenerit. Septe
narium autem numerum.

adiunctum diabolo uel
propter sabbatum intellege
uel propter numerū spī sci
Ut quomodo ysaia super
uirgam de radice iesse. &
florem qui de radice cons
cendit. septem spī uirtutum
descendisse narrantur. Ita
econtrario uitiorum nume
rus in diabolo consecratus sit.

Dominica XL

FACTUM EST AUTE CU
HAEC DICERET EXTOL
LENS VOCEM QUAEDA
MULIER DE TURBA DIXIT
ILLI BEATUS UENTER QUI
TE PORTAUIT ET UBERA
QUAE SUXISTI

Magnae deuotionis & fidei
haec mulier ostenditur quae
scribis & pharisaeis dnm
temptantib; simul & blasphe
mantib; tanta eius incarna
tionem prae omnibus sinceritate cognoscit tanta fidu
cia confitetur ut & prae
sentium procerum calum
niam & futurorum con
fundat hereticorum perfidiā.

Nam sicut tunc iudaei sci spī
opera blasphemando uerū
con. substantialem q; patri
di filium negabant. Sic here
ci postea negando mariam
semper uirginem sci spī
operante uirtute nascituro
ex humanis membris uni
genito dō carnis suae mate
riam ministrasse. Uerum
con substantialem qui e
matri filium hominis filiū
hominis fateri non debere
dixerunt. Sed si caro uerbi dī
secundum carnem nascentis
a carne uirginis matris pro
nuntiatur extranea sine
causa uenter quiam portas
s & ubera quae lactasset
beatificantur Quae enim
consequentia eius lacte
credatur nutritus cuius
semine negatur esse concep
tus; cum ex uniuis eiusdem q;
fontis origine secundum fisicos
uterq; liquor emanere probetur.
Nisi forte putanda est uirgo
sementiuam suae carnis materiā

nutriendo · in carne ~~incarne~~
di filio suggere potuisse.

Incarnando autem quasi
maiori & inusitato miraculo
minime potuisse · sed huic
opinioni obstat apostolus
dicens quia misit me dī filiū
suum · factum ex muliere
factum sub lege. Neque enī
audiendi sunt qui legendū
putant natum ex muliere
factum sub lege sed factū
ex muliere · quia conceptus
in utero uirginali carnem
non de nihilo non aliunde
sed materna traxit ex carne
Alioquin nec uere filius
hominis dicer&tur quo origi
nem non haber& ex homine
Et nos igitur his contra eutyr
cen dictis exclamamus uocē
cum ecclesia catholica cuius
haec mulier typum gessit.
Exclamamus & mentem deme
dio turbarum · dicamusq; salua
tori · Beatus uenter qui te
portauit & ubera quae suxis
ti · Uere enim beata parens
quae sicut quidam ait · enca
est puerpera regem qui
caelum terram q; ten& per
saecula cuius nomen & a& ter
no · complectens omnia gyro
imperium sine fine man& ·
Quae uenter e beato · gaudia
matris habens cum uirgini
tatis honore · nec prima simi
lem uisa est · nec habere sequen te
AT ILLE DIXIT QUIN IMMO
BEATI QUI AUDIUNT UER
BUM DI ET CUSTODIUNT
Pulchre saluator adtesta
tionem mulieris annuit non
eam tantummodo quae
uerbum di corporaliter
generare meruerat · sed &
omnes qui idem uerbum spiritali
auditu fidei concipere &
boni operis custodia · uel in
suo uel in proximorum cor
deparere & quasi alere
studuerint · asseuerans esse
beatos · Quia & eandem di
genetrix & inde quidem
beata · quia uerbi incarnan
di ministra est facta

temporalis sed inde multo
beatior quia eiusdem semp
amandi custos manebat
aeterna qua sententia sapi
entes iudaeorū clam percutit
qui uerbum dī non audire
& custodire sed negare & blas
phemare quaerebant
f. cxxxij TURBIS AUTEM CONCUR
RENTIBUS COEPIT DICE
RE GENERATIO HAEC
GENERATIONE QUAM EST
SIGNUM QUAERITET
SIGNUM NON DABITUR ILLI
NISI SIGNUM IONAE

Duplici fuerant quaestio
ne pulsatus quidam enim
calumniabantur eum in
belzebub eiecisse daemonia
quibus hactenus est respon
sum & alii temptantes
signum de caelo quaere
bant a eo quib; ab hinc
respondere incipit non eis
signum de caelo quoniam
digni erant uidere uerum
de profundo inferni tribuens
quale ionas prophēta
naufragus coeloque sorbente
uoratus sed de abrisso ac
mostris fauce liberatus &
accepit & dedit signū uide
licet incarnationis non diui
nitatis passionis non glori
ficationis discipulis autem
suis signum de caelo dedit
quibus aeternae beatitudinis
gloriam & prius figuraliter
in monte transformatus
& post ueraciter in caelū sub
leuatus ostendit
NAM SICUT IONAS FUIT
SIGNUM NINIUETIS ITA
ERIT ET FILIUS HOMINIS
GENERATIONI ISTI

Ostendit iudaeos instar
ninitarum peccatis gra
uibus inuolutos & subuersio
ni sinon paenitauerint esse
proximos Uerum sicut nine
uitis denuntiatur supplicii
& remedium demonstratur
Ita & iam iudaei non debent
disperare indulgentiā si
uelint agere paenitentiā
sed uide quod sequitur

REGINA AUSTRI SUR
GET IN IUDICIO CUM
UIRIS GENERATIONIS
HUIUS ET CONDEMNABIT
ILLOS

Condemnabit utique non
potestate iudicii sed con
paratione facti melioris
si autem regina austri quae
electa esse non dubitatur
surgit in iudicio cum repro
bis ostenditur una cunctorum
bonorum scilicet malorum
que resurrectio mortalium
& haec non iuxta fabulas
iudaeorum mille annis ante
iudicium sed in pro esse
futura iudicio
QUIA UENIT A FINIBUS
TERRAE AUDIRE SAPIEN
TIAM SALOMONIS ET
ECCE PLUS SALOMONE
HIC

Hic in hoc loco non pronomen
sed aduerbium loci significa
t Idest in praesentiarum
inter uos conuersatur qui
incomparabiliter est salomone
praestantior refert autem
scriptura quomodo regina
saba per tantas difficulta
tes gente sua & imperio
derelictis uenerit in iudaeam
sapientiam audire salomo
nis & ei multa munera de
ferens ab eo plura perceperit
quae ideo iudaeos in iudicio
condemnabit quum ipsa ab
ultimis terrae finibus eum
quaesiuit quem percepto
dono sapientiae cognouerat
esse famosum illi uero secum
habentes eum qui non ali
unde sapiens sed ipse di
sapientia & iustus est
non modo non audire sed &
blasphemare atque insidias
agitare malebant
UIRI NINEUITAE SURGENT
IN IUDICIO CUM GENERA
TIONE HAC ET CONDEM
NABUNT ILLAM · QUIA
PAENITENTIAM EGE
RUNT AD PRAEDICATIO
NEM IONAE ET ECCE
PLUS IONA HIC

Ionas paucis diebus praedi
cauit · Ego tanto tempore
Ille assiruis genti incredule
ego iudaeis populo dī · ille
peregrinus · ego ciuibus · ille
uoce locutus simplici nilq;
signorum faciens acceptus
est · Ego tanta signa faciens
belzebub calumniam susti
neo · plus ergo est iona hic
hoc est inmedio uestrum prae
dicans · & propterea eodem
modo qua regina austri
uri quoq; ninuitae genera
tionem condemnabunt iudae
orum · hoc est infidelitātis
arguent · Alter in ninuitis
& regina austri fides eccle
siae praefertur israheli ·
Quae non minus per paeniten
tiam peractae insipientiae
quam per sapientiae discen
dae industriam dno conciliat
excluab; quippe pastib; unitas
ecclesiae congregatur eorū
uidelicet quipeccare nesciunt
& eorū quipeccare desistunt · puen
tentia enim delictū abolet sapientia cauet ·

Sexagesima

Nemo lucernam accen
Xl viii
ditet in abscondito ponit
neque sub modio

De seipso dnus haec loquitur
ostendens & si supradixerit
nullum generationi nequā
nisi signū ionae dandum
nequaquam tamen lucis suae
claritatem fidelibus occul
tandam ipse quippe lucer
nam accendit qui testam
humanae naturae flamma
suae diuinitatis impleuit
quam profecto lucernam
nec credentib; abscondere
nec modio subponere · hoc est
submensura legis includere
uel intra unius iudaeae gentis
terminos uoluit cohibere
Sed super candela
brum inquit ut qui
ingrediuntur lumen
uideant

Candelabrum ecclesiam dicit
cui lucernam superposuit
quia nostris infrontibus fidē
suae incarnationis adfixit ·
ut qui ecclesiam fideliter

ingredi uoluerint lumen
ueritatis palam queant
intueri qua sententia iudaeo
rum quoq; proceres condem
nat qui signa quaerentes
exterius apesta lucis ianuā
noluerint intrare credendo
Denique praecipit ne opera
tantummodo sed &cogitatio
nes &ipsas &iam cordis in
tentiones mundare &casti
gare meminerint Nam
sequitur

cxxxiiij. LUCERNA CORPORIS
TUI EST OCULUS TUUS
Corpus quippe dicit opera
quae palam cunctis apparet
oculum uero ipsam men
tis intentionē qua operatur
&decuius merito eadem
opera lucis an tenebrarū
sint opera discernuntur
sicut ipse consequenter
exposuit dicens
SI OCULUS TUUS FUERIT
SIMPLEX TOTUM CORPUS
TUUM LUCIDUM ERIT SI
AUTEM NEQUAM FUERIT
ETIAM CORPUS TUUM
TENEBROSUM ERIT
Si inquit pura recta que in
tentione quae potes agere
bona studueris lucis profec
to sunt opera quae facis
&iam sicoram hominib; in
perfectionis aliquid habere
uideantur Qm̄ diligentibus
dm̄ omnia cooperantur in
bonum his qui secundum pro
positū uocati sunt sci. si autē
peruersa est intentio quae
praecedit pratum est omne
opus quod sequitur quam uis
rectum esse uideatur
UIDEE ERGO NE LUMEN QUOD
IN TE EST TENEBRAE SINT
Hoc est ne ipsa cordis inten
tio quae lumen est animae
uitiorum caligine fuscetur
sedula discretione perpende
iuxta quod alibi praecipitur
omni custodia serua tuum
cor qm̄ ex ipso uita procedit
SI ERGO CORPUS TUUM
TOTUM LUCIDUM FUERIT
NON HABENS ALIQUAM

PARTEM TENEBRARUM
ERIT LUCIDUM TOTUM
ET SICUT LUCERNA FULGO
RIS INLUMINABIT TE

Totum corpus nostrum
omnia nostra opera dicit
quia a postolus membra nos
tra nuncupat quaedam opera
quae improbat & mortifican
da praecipit dicens: Morti
ficate ergo membra uestra
quae sunt super terram
fornicationem immunditiam
libidinem &c & cetera talia
sugitur ipse bonu bona
intentione patia ueris non
habens intua conscientia
aliquam partem tenebrosae
cogitationis & iam si contu
gerit aliquem proximoru
tua bona actione nocere
uerbi gratia aut de pecunia
quam a te indigens & petens
acceperat facere uel pati
aliquid mali aut de uerbo
exhortationis quo erran
tem corrigere uolebas
forte perniciosius errare

tu tamen pro tua simplici
& lucido corde & hic &
in futuro lucis gratia
donaberis haec contra
hypocrisin pharisaeorum
subdole signa quaerentiu
specialiter dicta nos iuxta
sensum moralem generaliter
instituant

Et cum loqueretur
rogauit illum quida
pharisaeus ut prandere
ret apud se et ingres
sus recubuit

Consulte lucas non ait
& cum haec loqueretur
sed cum loqueretur ut ostendat
eum non statim finitis
quae posuerat uerbis sed
aliquot interpositis apud
pharisaeum prandere rogatu
quae autem sint illa matthe
us explicat qui hoc dni ter
minato sermone quem tamen
pastum breuius luca pastum
prolixius commemorat con
tinuo subiunxit; adhuc eo
loquente ad turbas ecce mater eius

& fratres stabant foris
quaerentes loqui ei adhuc
inquit eo loquente ut in
tellegeres eo loquente quae
superius indicabat sed &
marcus post illud quod
de blasphemia spi sci quid
dni dixerit retulerat &
uenium inquit mater eius
& fratres: lucas autem non
huius rei gestae ordinem
tenuit sed prae occupauit
hoc & recordatum ante
narrauit; denique hoc sic
interposuit ut solutum
apparet antequ & superiorum
& posteriorum; itaq; postqua
nunciatus sibi foris matre
& fratribus ait; Qui enim
fecerit uoluntatem di hic
frater meus & soror mea &
mater est Datur intellegi
rogatus pharisaei intra se
conuiuium

PHARISAEUS AUTEM
COEPIT INTRA SE REPU
TANS DICERE QUARE
NON BAPTIZATUS ESSET

ANTE PRANDIUM

Causam pharisaeae cogita
tionis euangelista marcus
aperuit dicens Pharisaei
enim & omnes iudaei nisi
crebro lauent manus non
manducant tenentes tradi
tionem seniorum & a foro
nisi baptizentur non come
dunt

ET AIT DNS AD ILLUM NUNC
UOS PHARISAEI QUOD DE
FORIS EST CALICIS ET TAE
NI MUNDATIS QUOD AUTE
INTUS EST UESTRUM
PLENUM EST RAPINAE ET
INIQUITATE

Et marcus quidem refert
eos baptismata calicum
& urceorum lectorumque
& aeramentorum obseruare
solitos; sed magis sub nomi
ne uasorum ipsi mendacii
& simulationis arguuntur
quod aliud ostentent homi
nib; foris: aliud domi agant.
Formam pietatis habentes
extrinsecus sed intus uitiorum

sorde deformes; multa enim
omis explicare latius quae
supra breuiter de mundando
cordis oculo protulerat.
STULTI NONNE QUI FECIT
QUOD DE FORIS EST ETIAM
IO QUOD DE INTUS EST
FECIT
Qui inquit utramq; hominis
naturam fecit utraq;
mundari desiderat; hoc
contra manicheos qui ani
mam tantum á dō carnem
uero putant á diabulo
creatam. hoc contra illos
qui corporalia peccata.
fornicationem. uidelicet
inmunditiā libidinem.
furtum. rapinam. & cetera
talia quasi grauissima
detestantur; spiritalia ue
ro quae non minus damnat
apostolus; hoc est amaritu
dinem. iram. indignationē.
clamorem. blasphemiam.
superbiam. & auaritiā
quae est idolorum seruitus
ut leuia contemnunt;
QUERUNT TAMEN QUOD
SUPEREST DATE ELYMO
NAM ET ECCE OMNIA
MUNDA SUNT UOBIS.
Quod necessario uictui
& uestimento super est
date pauperib; iuxta quod
& iohannes praecipit. qui
habet duas tunicas det non
habenti; neque enim ita faci
endā iubetur elimosinā
ut te ipsum consumas inopia
redituri cura corporis ex
plēta inopem quantum uales
sustentes; uel ita intellegen
dum est superest quod tam
multo scelere praeoccupatis
solū remedium restat; Date
elimosinā; qui sermo ad om
nia quae uitii miserationem
fiunt ual & non solum enim
qui dat esurienti cibum
sitienti potum nudo uesti
mentū peregrinanti hospicium
& cetera huiusmodi. uerū
etiam qui dat ueniam peccati
elimosinam dat & qui emendat
uerbere inquiem potestas dat

uel coherc& aliqua discipli
na · &tamen peccatum eius
quo a illo laesus aut offen
sus est dimittit excorde;
uel orat ut ei dimittatur
non solum ineo quod dimittit
atque orat · uerum &iam
ineo quod corripit &aliqua
emendatoria poena plectit;
elrmosinam dat quia
misericordiam praestat;
multa itaq; genera sunt
elrmosinarum Qaecū
facimus adiuuamur ut
dimittantur nobis nostra
peccata; sed ea nihil est
maius qua excorde dimit
timus quod innos quisq; pec
cauit; anuero quod ait
date elrmosinam &ecce
omnia munda sunt uobis tc.
Intellecturi sumus ut phari
saeis non habentibus fidem
xpi &iam si non inetum
crediderint nec renati fue
rint excaqua &spū sco.
munda sint omnia tantum
si elrmosinas dederint;
sicut quidam eas dandas
putant cum sint in mundi
omnes quos non mundat
fides xpi dequa scriptum
est; mundans fide corda
eorum; &tamen uerum
est quod audierant · date
elrmosinam &ecce omnia
munda sunt uobis qui enim mundi
ordinatae dare elrmosinā
a seipso debe incipere &ea
sibi praemium dare; est enim
elrmosina opus misericor
diae; uerissimeq; dicetur est
miserere animae tuae
placens dō · propter hoc
renascimur ut dō placeamus
cui merito displicē quod
nascendo contraximus:
haec est prima elrmosina
quam nobis dedimus qm
nos ipsos miseros per mise
rantis dī misericordiam
requisiuimus; Propter
quem dilectionis ordinē
dictum est Diliges pro
ximū tuum taquam te
ipsum Cum ergo increpasse

eos quod foris secus se laua
rent intus autem rapina &
iniquitate pleni essent
admonens quandam elr
mosinam quam sibi homo
deb& primitus dare & inte
riora mundari. Ueruum
tamen inquit quod super
est date elrmosinam & ecce
omnia munda sunt. Deinde
ait ostendere quid admo
nuisse & quid ipsi facere
non curarent ne illum
putarent eorum elrmo
sinas ignorare

CXX CXXVI SED UAE UOBIS IN
QUIT PHARISAEI
Tam quam dicer& ego
quidem commonui uos
elrmosinam dandam per
quam uobis munda sint
omnia sed uae uobis
QUIA DECIMATIS MEN
TEM ET RUTAM ET
OMNE HOLUS
Has enim noui elrmosinas
uestras nec de illis menunc
uos admonuisse arbitremini

ET PRAETERITIS IUDI
CIUM ET CARITATEM DI
Qua elrmosina possit
ab omni inquinamento
interiore mundari ut uo
bis munda essent & corpora
quae lauatis hoc est enim.
omnia & interiora salic& &
exteriora. sicut & alibi legit
Mundate quae intus sunt.
& quae foris sunt munda
erunt; sed ne istas elrmo
sinas quae fiunt de fructib:
terrae respuisse uideatur
HAEC AUTEM INQUIT
OPORTUIT FACERE
Idest iudicium & caritatē
di ut & nos ueraciter de
nostra miseria iudicantes
& di caritatem quam dona
uit ipse diligentes pie rec
teq; uiuamus iustum iudi
cium eius confitentes quo
miseri effecti sumus: De quo
dicit apostolus iudicium
quidem ex uno in condem
nationem: & magnae cari
tati eius gratias agentes

de qua idem ipse dicit gra
tiae praedicator commen
dat autem suam caritatem
dr̄ in nobis qm̄ cum adhuc
peccatores essemus xp̄s
pro nobis mortuus est.
HAEC AUTEM OPORTU
IT FACERE ET ILLA
NON OMITTERE
| d est elr̄mosinas fructuum
terrenorum; non ergo
se fallant qui per elr̄mo
sinas quas lib& largissimas
fructuum suorum uel
cuiuscumq; pecuniae in
punitatem se emere existi
mant. in facinorū immani
tate ac flagitiorum nequi
tia permanendo
cxxxviij UAE UOBIS PHARISAEIS
QUI DILITIS PRIMAS
CATHEDRAS IN SYNAGO
GIS ET SALUTATIONES
IN FORO.
Vae nobis miseris ad quos
pharisaeorum uitia transi
erunt qui breue & incestū
uitae nostrae curriculū.
quo peccata humiliter
plangere debueramus. pro
prio r̄atu in uicem superbe
cestando. peccatis ampliuS
onerare non metuimus
UAE UOBIS QUIA ESTIS
UT MONUMENTA QUAE
NON PARENT ET HOMINES
AMBULANTES SUPRA
NESCIUNT.
Et haec superstitionem
pharisaeorum sententia
redarguit qui foris speciem
rectae doctrinae praeten
dant. intus uero qui fedi
tatis gerant occultent.
instar monumentorū
quae tum super faciem
terrae communis ostentent
intus uermercentium sunt
cadauerum plena fetore.
De quibus psalmista cum
dicere&. Sepulchrum pa
tens est guttur eorum.
Mox quid dixisse& aperuit
adiungens linguis suis dolo
sae agebant.
cxxxviij RESPONDENS AUTEM

QUID ET LEGISPERITIS
AIT ILLI MAGISTER HAEC
DICENS ETIAM NOBIS CON
TUMELIAM FACIS.

Quam misera conscientia
quae audito di uerbo
sibi contumeliam fieri
putat & commemorata
poena perfidorum se sem
per intellegit esse dam
nandum; Unde mihi meis
que similibus unicum super
est suffugium dno cum
prophea supplicare;
Utinam dirigantur uiae
meae ad custodiendas iusti
ficationes tuas Tunc non
confundar dum respicio
in omnia mandata tua
AT ILLE AIT ET UOBIS
LEGISPERITIS UAE QUIA
ONERATIS HOMINES
ONERIBUS QUAE PORTARI
NON POSSUNT ET IPSI UNO
DIGITO UESTRO NON TAN
GITIS SARCINAS.

Non possunt onera legis
portare eo modo quo isti

legisperiti haec inponebant
hominib; unde recte audi
unt quod sarcinas eius uno
digito non tangerent. hoc
est ne in minimis quidem
eam perficerent. Quam
se contra morem patrum
sine fide & gratia ihu xpi
& seruare & seruandum
tradere praesumebant, atq;
ideo iugum xpi suaue &
sarcinam eius leuem. ubi
requies est animarum pro
cul abicere & exterminare
temptabant cu scriptum sit.
Iustus autem ex fide uiuit.
Et apostolus petrus his qui
credentes ex gentib; circu
cidi docebant. protestetur
& dicat. Et nunc quid temp
tatis dm inponere iugum
super ceruicem discipuloru.
quod neq; patres nostri neq;
nos potuimus portare. sed
per gratia ihu xpi credimus
saluari quemadmodu & illi.
UAE UOBIS QUIA AEDI
FICATIS MONUMENTA

PROPHETARUM PA
TRES AUTEM UESTRI
OCCIDERUNT ILLOS

Non monumenta pphārū
ornare sed interfectores
prophārum imitari scele
ris iudaei ergo prophārū
monumenta aedificando.
patrum suorum facta
quibus occiderunt argue
bant sed paterna facinora
aemulando dum xpm apos
tolosque illius insequuntur
in se ipsos sententiam rēcor-
quebant. eadem uidelicē
ipsi quae in parentibus
damnabant agentes
PROFECTO TESTIFICAN
MINI QUOD CONSENTI
TIS OPERIBUS PATRUM
UESTRORUM QUONIA
QUIDEM IPSI EOS OCCI
DERUNT. UOS AUTEM
AEDIFICATIS EORU
SEPULCHRA

Simulabant quidem se
obsauorem uulgi captandū.
patrum suorum horrere
perfidiam memorias pro
phārum qui abeis occisi
sunt magnifice ornando.
sed ipso opere testificantur
quantum paternae nequi
tiae consentiant; dnm
qui ab eisdem prophārs
est praenuntiatus iniuriis
agendo. ubi se pariter &
filios homicidarum ad
suae damnationis augmentū
scienter peccare declarant;
underecte subiungitur
PROPTEREA ET SAPI
ENTIA DI DIXIT MITTA
AD ILLOS PROPHETAS
ET APOSTOLOS ET EXIL
LIS OCCIDENT ET PER
SEQUENTUR

Sapientiam di seipsum dicit
ipse est enim di uirtus &
di sapientia sicut apostō
lus doce. Denique in mat
theo ita habes Ideo ecce
ego mitto ad uos prophārs
& sapientes & scribas
si autem eadem sapientia
di prophārs quae apostolos

misit cessent hereici xpo ex
ex uirgine principium dare
omittant alium legis & pro
phearum aliu nouitesta
menti dm praedicare quam
uis saepe & iam apostolica
scriptura prophear non
eos solum qui futuram xpi
incarnationem sed & eos
qui uentura caelestis regni
gaudia praedicent appel
lat prophear inquit duo
, aut tres dicant & cetera
, diiudicent sed nequaquam
hos crediderim apostolis
in catalogi ordine prae
ferendos

UT INQUIRATUR SAN
GUIS OMNIUM PROPHE
TARUM QUI EFFUSUS
EST A CONSTITUTIONE
MUNDI A GENERATIO
NE ISTA

Quaeritur quomodo
sanguis omnium
prophearum atque iusto
rum abuna iudaeorum
generatione requiratur
cum & multi seorum siue
ante incarnatione seu post
mortem resurrectionemq;
saluatoris a balis sint natio
nibus interempti
& ipse dns iudaeis lic & ad
clamantib; a romano tamen
praeside romanisq; sit mili
tib; crucifixus sed moris
est scripturarum duas saepe
generationes hominum
bonorum scilic & malorumq;
, conputare hoc est eorum
, qui nō ex sanguinibus neq;
, ex uoluntate carnis neque
, ex uoluntate uiri sed ex
, dō nati sunt
Et eorum quibus dicitur
, Uos ex patre diabolo estis
& alibi serpentes generatio
uiperarum
A SANGUINE ABEL usq;
AD SANGUINE ZACCHA
RIAE QUI PERIIT INTER
ALTARE & EDEM

Quare a sanguine abel
qui primus martirum
passus est mirum non est

sed quare ad sanguinem
zachariae quaerendū est
cum & multi posteum usq;
ad natiuitatem xpi & ipso
mox nato innocentes in bethl
lem pueri sint ab hac genera
tione peremptī nisi forte
quia abel pastor ouium
zacharias sacerdos fuit
& hic in campo ille in atrio
templi necatus est utriusq;
gradus martyres & laici
scilicet & altaris officio
mancipati sub eorum uoluit
intimare uocabulo.

cxlii UAE UOBIS LEGISPERITIS
QUIA TULISTIS CLAUEM
SCIENTIAE IPSI NON IN
TROISTIS ET EOS QUI
INTROIEBANT PROHI
BUISTIS

Clauis scientiae humilitas
xpi est quam legisperiti
nec ipsi in lege & prophetis
intellegere nec aliis intel
legi uolebant intrare est enī
non esse contentū superficie
litterae sed usq; ad intellegentiae
sacratioris arcana penetrare
aliter omnis doctor qui au
ditores quos uerbo aedificat
exemplo scandalizat nec
ipse regnum dei intrat nec
eos qui poterant intrare
permittit.

cxliii CUM HAECAD ILLOS
DICERET COEPERUNT
PHARISAEI ET LEGISPE
RITI GRAUITER INSIS
TERE ET CET

Quam uera perfidiae
simulationis & impietatis
suae crimina audierint
ipsi cestantur. qui tanto in
conantur turbine non ipsi
respicere sed doctorem
ueritatis insidiis moliuntur
adgredi

calv ADTENDITE A FERMENTO
PHARISAEORUM QUOD
EST HYPOCRISIS

Ad hoc fermentum per
tinent omnia quae recum
bens apud pharisaeum su
perius disputauerat. De quo
& apostolus praecipit

Itaque epulemur non in
fermento ueteri neque in
fermento malitiae & nequi
tiae sed in azimis sincerita
tis & ueritatis. Nam sicut
modicum fermenti totam
farinae cui inciditur massam
corrumpit uniuersamque
mox conspersionem suo sa
pore commaculat sic nimi
rum simulatio cuius semel
animum imbuerit tota
uiuendum sincerritate & ue
ritate fraudabit.

cxlv NIHIL AUTEM OPERTU
EST QUOD NON REUELE
TUR NEQUE ABSCONDI
TUM QUOD NON SCIATUR

Et quomodo in praesenti sae
culo multorum diu latet
hypocrisis ergo de futuro
tempore intellegendum
quando iudicabit dominus occulta
hominum. Nam sicut uinus
amicorum beati iob uerissi
me dixit. Laus impiorum
breuis est & gaudium hy
pocritae adinstar puncti
si ascenderit usque ad caelum
superbia eius & caput eius
nubes tetigerit. quasi sterqui
linium in fine perdetur.
In fine inquit perdetur qui
in principio florere uidebat.
est ergo sensus. adtendite ne
aemulemini simulatores
quia ueniet profecto tem
pus inquo & uestra uiuendus
omnibus & eorum reuelentur
hypocrisis. Verum quod
sequitur

cxlvi QUONIAM QUAE IN TE
NEBRIS DIXISTIS IN LU
MINE DICENTUR ET QUOD
IN AUREM LOCUTI ESTIS
IN CUBICULIS PRAEDI
CABITUR IN TECTIS.

Non solum in futuro quan
do cuncta cordium absconditá
proferentur ad lucem
sed & in praesenti tempore
potest congruenter accipi
quae in tenebras quondam
pressurarum carcerum que
umbras uel locuti uel passi sunt
apostoli nunc clarificata per orbe

ecclesia lectis eorũ acribus
publicae praedicantur.
Sane quod ait: praedicabitur
in tectis: iuxta morem pro
uinciae palestinae loquitur
ubi solent in tectis residere
non enim tecta nostro more
culminibus sublimata sed
plano schematae faciunt
aequalia Unde lex prae
cipit ut qui nouam domũ
aedificat & murum tecti
ponet & ingrro. ne funde
r & cur ibi sanguis in noxius
labante aliquo & in praeceps
ruente & in templi construc
tione legimus. Texit quo
que domum laquearib;
cedrinis & aedificauit ta
bulatum super omnem do
mum quinque cubitis
altitudinis ergo praedica
bitur in tectis cunctis audi
entibus palam dic & ur
DICO AUTEM UOBIS
AMICIS MEIS NE TERRE
AMINI AB HIS QUI OCCI
DUNT CORPUS ET POST

POST HAEC NON HABENT
AMPLIUS QUID FACIANT.
Si persecutores sanctorum
occisis corporibus non habent
amplius quid contra illos
agant ergo superuacua
furiunt insania. qui mortua
martyrum membra ferris
auibusq; discerpenda proi
ciunt uel in auras extenua
ri uel in undas solui uel
per flammas incinerem
faciunt redigi cum nequaquã
omnipotentiae dĩ quin ea
resuscitando uiuificare ob
sistere possint
TIMETE EUM QUI POST
QUAM OCCIDERIT HA
BET POTESTATEM MIT
TERE IN GEHENNAM.
Quia duo sunt genera
persecutorum
unam palam saeuientũ
alterum ficte fraudu
lenterque blandientium
contra utrumque nos
munire atque instituere
uolens saluator & supra

ab hypocrisi pharisaeorum
adtendere & hic a carnificū
caede praecipit non tamere
quia uidelic& post mortem
nec horum credelitas nec
illorum simulatio durare
dno potius qui semper uide
at placendum dnm qui
semper punire uel liberare
queat esse tamendum
NON NE QUINQUE PAS
SERES UENIUNT DI PON
DIO ET UNUS EX ILLIS NON
EST IN OBLIUIONE CO
RAM DO

Si minutissima inquit ani
malia & quae quolib& per
aera feruntur uolatilia
dr obliuisci non potest.
uos qui ad imaginem facti
est creatoris non deb&ir
terreri ab his qui occidunt
corpus quia qui irrationa
bilia gubernat rationabilia
curare non desinit. Di pon
dius quoquinque passeres
uenium. Idest uenduntur
genus est ponderis leuissimi
ex duobus assibus composita.
Quaerit fortasse aliquis
quomodo dicat apostolus.
Num quid de bubus cura est
do. cum utique bos passere
praetiosior existat. sed
aliud cura aliud uero scien
tia. Denique numerus ca
pillorum de quo consequen
ter ait.
SED ET CAPILLI CAPITIS
UESTRI OMNES NUMERA
TI SUNT

Non in actu computationis
sed in facultate cognitionis
accipitur. non enim sollici
tam dr curae numerantur
intendit excubiam. sed cui
cognita sunt omnia quasi
numerata sunt omnia. bene
tamen numerata dicuntur.
quia quae uolumus seruare
numeramus. ubi inmensam
di erga homines ostendit
prouidentiam & ineffabi
lem signat affectum. quod
nil nostrum dm lateat &
parua & iam otiosaq; dicta

eius scientiam nonfugiant;
Deridant intellegentiam
ecclesiasticam in hoc loco
qui carnis resurrectionem
negant. Quasi nos ipsam
terrenam materiem quae
discendente anima fit
cadauer: ita resurrectione
reparandam dicamus.
Ut ea quae dilabuntur &
in alias atque alias aliarum
rerum species formasq;
uertuntur. quamuis ad cor-
pus redeant unde dilapsa
sunt. ad easdem quoque
corporis partes ubi fuerunt
redire necesse sit; alioquin
si capillis capitis redit quod
tam crebra tonsura de
traxit. si unguibus quod
toties demsit exsectio im
moderata. & indecens cogi
tantibus & ideo resurrec
tionem carnis non credentibus
occurrit informositas; sed
quemadmodum si statua
cuius lib& solubilis m&alli
aut igne liquefiet& aut
conter&ur in pulueremaut
confuder&ur in massam &
eam uell& artifex rursus
ex illius materiae quantita
te reparare nihil interest&
ad eius integritatem quae
particula materiae cui men
bro statuae redder&ur.
dum tamen totum ex quo
constituta fuerit resume
r& ita dis mirabiliter atque
ineffabiliter artifex d&loco
quo caro nostra constiterat.
eam mirabili & in effabili
celeritate restitui&; nec
aliquid attinebit ad eius
redintegrationem. utrum
capilli ad capillos redeant
& unguis ad unguis. an
quicquid eorum perierat
mut&ur in carnem. &
in partes aliae corporis re
uoc&ur. curante artificis
prouidentia ne quid in
decens fiat.
NOLITE ERGO TIMERE
MULTIS PASERIBUS
PLURIS ESTIS.

Nonplurer estir legendum.
quod ad conparationem
numeri pestin& sed plurir
estir. hoc est maioris apud
dm meriti dignitatis &
aestimationis quam in
numera passerum uel
corpora uel genera
conputamini
DICO AUTEM UOBIS.
OMNIS QUICUMQUE
CONFESSUS FUERIT IN
ME CORAM HOMINIBUS
ET FILIUS HOMINIS CON
FITEBITUR IN ILLO CORA
ANGELIS DI.
cxlvi QUI AUTEM NEGAUE
RIT ME CORAM HOMI
NIBUS DENEGABITUR
CORAM ANGELIS DI
Respicit ad superiora
ubi dictum est opesta
quae lib& &abscondita
esse reuelanda conclu
dens hanc reuelationem
non inuili quo lib& con
cili abulo. sed inconspectu
supernae ciuitatis a&erniq;
regis ac iudicis agendam.
& ne exeo quod ait eos qui
se negauerint esse denegandos
una cunctorum. hoc est eorū
qui studio & eorum qui in
firmitate uel ignorantia
negant. con dicio putar&ur.
continuo subiecit.
cxlvii ET OMNIS QUI DICIT UER
BUM IN FILIUM HOMINIS
REMITTETUR ILLI. EI
AUTEM QUI IN SPM SCM
BLASPHEMAUERIT NON
REMITTETUR
Qui scandalizatur car
nem ea me homine
tantum arbitrans: quod
filius sim fabri. & fratres
habeam. iacobum & ioseph
& iudam. & homo uorator ac
uini potator sim. talis
opinio atque blasphemia
quanquam culpa non careat
erroris tamen habet
ueniam propter corporis
uilitatem; qui autem mani
feste intellegens opera di
cum de uirtute negare

non possit. eadem stimula
tur Inuidia calumniatur
& xpm diq; uerbum & opera
spi sci dicit esse belzebub.
istu non demittetur neque
In praesenti saeculo neque
In futuro. Non quod negemus
& ei paenitentiam agere
posit posse dimitti. abeo
qui uult omnes homines
saluos fieri & ad agnitionem
ueritatis uenire. sed quod
ipsi iudici & largitori
uenie credentes qui & se
paenitentiam semper
acceptaturum & hanc blas
phemiam nusquam dicit
esse remittendam creda
mus. hunc blasphemum
exigentibus meritis sicut
num quam ad remissione.
ita nec ad ipsos dignae paen
tentiae fructus esse
peruenturum Iuxta
quod Iohannes euangelista De qu
bus dam blasphemiae suae
merito excaecatis uerissi
me scripsit. Propterea

non poterant credere quia
iterum dixit esaias Ex
caecauit oculos eorum
& indurauit eorum cor.
ut non uideant oculis &
intellegant corde & con
uertantur & sanem illos.
quidam sane uolunt illu
dicere uerbum. uel blas
phemare in spm scm qui
unitati ecclesiae ubi in sco
spu fit remissio peccatorum
corde in paenitentia resistit,
dicentes unum esse suffu
gium. ne sit in remissibilis
blasphemia con in paenitens.
caueatur quorum multis
sententia nequaquam
firma uidetur. quia uide
licet quisquis unitati ec
clesiae corde in paenitenti
resistit siue ille iudaeus
seu gentilis siue etiam
hereticus sit potest
utique remissione habere
peccatorum in spu sco. si
ad unitatem ecclesiae
corde paenitenti refugerit.

sed dicunt quamdiu corde
inpaenitenti quis spiritui
gratiae resistit tamdiu
non habet remissionem,
at illi obiciunt hanc con
dicionē incunctis constare
criminibus. quomodo enim
quamdiu quis fornicatio
nem idolatriā, adulteriū
masculorum concubitū.
fustum cæteraq; flagitia
gesserit. non habet here
ditatem in regno xpi et dī,
his uero criminibus abdica
tis potest ablui. sciificari
iustificari in nomine dni
nostri ihu xpi et in spū di
nostri. ita inquiunt et ia
in paenitens quamdiu
cor in paenitens habuerit
non potest habere uenia;
mox uero ut paenituerit
consequitur et ueniam.
nulloq; discriminā in
paenitentia ceteris obli
gatior aut in remissibi
lior inuenitur esse
peccatis. quae in similitudine,

sceleruṁ ceterorum.
usque ad paenitentiam
manens. mox acta paeni
tentia delebitur; sola
autem blasphemia in spm
scm. qua quis in similitudi
nem diaboli et angelorū
eius contra conscientiā
suam maiestatem deitatis
obpugnare non trepidat.
non habet remissionem
in aeternum. sed reus erit
aeterni delicti. sicut euan
gelista marcus euiden
ter exponit. qui posito
hoc dni testimonio subiun
xit atque ait. Qm dicebant
spm inmundum habet.
Nam neque hi qui spm scm
non esse neque qui hunc
esse quidem sed dm non
esse. neque qui hunc dm
quidem esse sed patre
filioque minorem credunt
et confitentur quia non
inuidentia diaboli, sed
humana ignorantia ducti
faciunt hoc in remissibilis

blasphemiae crimine
tenentur. qua propriae
principes iudaeorũ & quiq;
similis inuidiae peste co
rupti maiestatem blasphe
mant sine fine peribunt.
lege beati augustini librũ
primum de sermone dni
in monte.

CUM AUTEM INDUCENT
UOS IN SYNAGOGAS ET AD
MAGISTRATUS ET PO
TESTATES

Supra enim dixerat
Mittam ad illos prophe
tas & apostolos & ex
illis occident & persé
quentur

NOLITE SOLLICITI ESSE
QUALITER AUT QUID
RESPONDEATIS AUT
QUID DICATIS SPS ENI
SCS DOCEBIT UOS IN
IPSA HORA QUAE
OPORTEAT DICERE

Cum ergo propter xpm
ducimur ad iudices uo
luntatem tantũ nostram
pro xpo debemus offerre
ceterum ipse xpis qui in
nobis habitat loquitur
pro se & spis sci in respondendo
gratia ministrabitur

Lcxl.vnus

AIT AUTEM QUIDAM EI
DE TURBA; MAGISTER
DIC FRATRI MEO UT DIUI
DAT MECUM HEREDITA
TEM; AT ILLE DIXIT EI;
HOMO QUIS ME CONSTI
TUIT IUDICEM AUT
DIUISOREM SUPRA UOS

Merito refutatur hic
frater. qui magistro superne
pacis unitatisq; gaudia
commendanti terrenae
diuisionis uultingerere
molestiam, merito hominis
uocabulo notatur; cum enim
sit inter uos inquit zelus
& contentio nonne carna
les estis. nonne homines
estis. & secundum hominẽ
ambulatis. Negat que se
dns hominũ esse diuisorẽ.
ad quos & secum & cum
angelis pacificandos uenerat;

non enim est dr̄ dissensionis
sed pacis. & multitudinis
credentium erat cor & &
anima una. nec quisquam
eorum quae possidebant.
aliquid suum esse dicebat.
sed erant illis omnia com
munia. solus autem frater
nitatis diuisor & auctor
dissensionis est. ille de quo
supra dicitur.

Et qui non colligit mecū
dispergit. & de membris
illius. omne regnum in
se ipsō diuisum desolatur.
& domus super domum
cadit.

DIXIT QUE AD ILLOS;
UIDETE ET CAUETE
A BOMNI AUARITIA.
QUIA NON IN ABUN DAN TIA
CUIUS QUAM UITA EIUS
EST. EX HIS QUAE POS
SIDET.

Sicut supra dnis aduersū
blasphemos & hypocritas
multa dixerat. sic & hinc
ex occasione huius stulti
p&itoris aduersus auari
tiae pestem. qua plerique
mortalium satis superque
laborant. & turbas & disci
pulos. praeceptis pariter
& exemplis munire satagit.
& notandum quod non ait.
Cauete a auaritia. sed
ad uitat. a omni. quia non
nulla simpliciter hominib;
geri uidentur. sed internus
arbiter. qua intentione fiant.
quia cernit iudicat. Quis
enim cum fratre hereditate
diuidi. adultos in agro
proprio fructus. in hor
rea recondi pro crimine deputat &.
Sed ipse est testis & iudex.
ut scriptum est.

HOMINIS CUIUSDAM
DIUITIS UBERES FRUCTUS
AGERAT TULIT. ET COGI
TABAT INTRA SE DICENS;
QUID FACIAM. QUOD NON
HABEO QUO CONGREGEM
FRUCTUS MEOS. ET DIXIT.
HOC FACIAM. DESTRUA
HORREA MEA. ET MAIORA

FACIAM ET ILLUC CON
GREGABO OMNIA QUAE
NATA SUNT MIHI ET
BONA MEA

Non in eo reprehenditur
iste diues quod terrā
coluerit natosue ex ea
fructus in horrea college
rit sed quod omnem uitae
suae fiduciam in ipsa
abundantia rerum posu
erit fructusq; quos ube
riores solito terra pro
tulit suos fructus & sua
bona computans non pau
peribus erogare iuxta
imperium dni dicentis
quod super est date
elemosinam sed factus re
ceptaculis maioribus suae
in futurum luxoriae re
seruare studuerit.
ANIMA INQUIENS HA
BES MULTA POSITA IN
ANNOS PLURIMOS
REQUIESCE COMEDE
BIBE EPULARE.
Cui simile qui in ecclesiastico
legitur. Est qui locuple&
tur parce agendo & est
pars mercedis illius in eo
quod dicit. Inueni requiem
mihi & nunc manducabo
de bonis meis solus. & nescit
quod tempus praeceret
& relinquat omnia alis.
DIXIT AUTEM ILLI DS.
STULTE HAC NOCTE ANI
MAM TUAM REPETUNT
A TE. QUAE AUTEM PA
RASTI CUIUS ERUNT.
Quum multa tibi deliciarū
tempora stultus in uita
promittebas. proxima hac
nocte moste praeripiuntur.
alis congregata relinquis;
haec dō ad hominem dicere
est. prauas eius machinatio
nes. subita animaduersio
ne compescere; aliter in
nocte ablata est anima quae
considerationis lucem habere
noluit ut quod poterat pari praeui
dere; unde bene discipulis futura
cogitantibus. Paulus apostolus dicit
Vos autem fratres non estis
in obscuritate cordis sed in lucis

in tenebris. ut uos dies illa
tam quam fur conprehendat,
omnes enim uos filii lucis estis.
& filii diei, non sumus noctis neq;
tenebrarum. dies enim exitus.
tamquam fur in nocte con
preben dit quando stultorum
animas. futura non praeme
ditantes eicit.

SIC EST QUI SIBI THESAU
RIZAT ET NON EST IN
DEUM DIUES.

Sic qui sibi thesaurizat. & non
est in dm diues. stultus est.
& in nocte rapiendus. ergo
qui uult esse in dm diues. non
sibi thesaurizat. sed pauperibus
possessa distribuat. sicenim
sapiens. & filius lucis esse mere
bitur. Unde bene psalmista
cum de auaro quo lib & diuite
praemisisset. sed & frustra
conturbatur. thesaurizat
& ignorat cui congregabit
ea. mox ubi cordis sui the
saurum locus. & aperuit di
cens. & nunc quae est expectio
mea. non ne dns. & substantia
mea apud te est.

DIXIT QUE AD DISCIPULOS SUOS.
IDEO DICO UOBIS. NOLITE
SOLLICITI ESSE ANIMAE
QUOD MANDUCETIS.
NEQUE CORPORI QUID
UESTIAMINI.

Quod ait ideo dico. ad superi
ora respicit. hoc est ideo
temporalium sollicitudinem
uacone cum diuitibus saeculi
uobis thesaurizare conuinca
mini, ergo quod omnibus
natura tribuit & iumentis
ad pestus hominibus quoque
commune est. huius cura pae
nitus liberamur. sed praecipi
tur nobis. ne sollicti simus
quid comedamus. & quia in
sudore multus praeparamus
nobis panem. labor exercen
dus est. sollicitudo tollenda.

ANIMA PLUS EST QUAM
ESCA. ET CORPUS PLUS
QUAM UESTIMENTUM.

Ammon & ut meminerimus
multo amplius nobis
dm dedisse quod nos fecit.

& conposuit ex anima & cor
pore. quam est alimentum
atque tegimentum. ut intel
legas eum qui dedit animā.
multo facilius escam esse da
turum. similiter eum qui cor
pus dedit. multo facilius escam
esse uestimentum; quo loco
quaeri sol & utrum ad anima
cibus iste peruenat. cum ani
ma incorporea sit. iste autem
cibus corporeus; sed animam
hoc loco pro ista uita positam
nouerimus. cuius receptaculum
est alimentum istud corporeū;
secundum hanc significationē
dictum est etiam illud. qui
amat animam suam. perdet
illam; quod nisi de hac uita
acceperimus. quam opostet
pro regno dī perdere. quod
potuisse mastrres clarius
contrarium hoc praeceptum
erit illi sententiae qua dictum
est. quid prodest homini si totū
mundum lucretur. animae
autem suae detrimentum
faciat.

CONSIDERATE CORVOS.
QVIA NON SEMINANT NEQ;
METVNT. QVIBVS NON EST
CELLARIVM NEQVE HOR
REVM. ET DS PASCIT
ILLOS.

Quod si uolatilia absque
cura & erumnis di
aluntur prouidentia.
quae hodie sunt & cras non e
runt. quorū anima mortalis.
& cum esse cessauerint
semper non erunt. quanto ma
gis homines. quibus aeternitas
promittitur. promittitur di
reguntur imperio.
QVANTO MAGIS PLVRES
ESTIS ILLIS.
Id est cariis uos ualetis.
quia utiq; rationale animal
sicuti est homo. sublimius ordi
natum est inrerum natura.
quam inrationalia. sicuti
sunt aues.
QVIS AVTEM VESTRVM
COGITANDO POTEST ADI
CERE AD STATVRAM
SVAM CVBITVM VNVM.

SI ERGO NEQUE QUOD
MINIMUM EST POTES
TIS QUID DE CETERIS SOL
LICITI ESTIS.

Id est cuius potestate atq; do
minatu factum est ut ad hanc
staturam corpus uestrum
perducer&tur eius prouiden
cia &iam uestri potest;
non autem uestra cura factũ
esse ut ad hanc staturam
uenir& corpus uestrum. ex
hoc intellegi potest quod si
cur&ir & uelitis adicere unũ
cubitum huic statu rae non
potestis; illi ergo &iam egen
di corporis curam relinqui
te. cuius uid&is cura factum
esse ut tantae staturae cor
pus habeatis; Si ergo inquit
neque quod minimum est po
testis minimum enim est hoc.
sed dõ corpora operari; dano ũ
autem erat &iam documentũ
propter uestitum sicut datũ
est propter alimentum; itaq;
sequitur &dicit;

CONSIDERATE LILIA.
QUOMODO CRESCUNT.
NON LABORANT NEQUE
NENT.

Sed ista documenta non sicut
allegorica discutienda sunt.
ut quaeramus quid significent corui aut lilia, posita
sunt enim ut de rebus minoribus maiora persuaderentur;

DICO AUTEM UOBIS NEC
SALOMON IN OMNI GLO
RIA SUA UESTIEBATUR.
SICUT UNUM EX ISTIS.

Et reuera quod seri cum quae
regum purpura quae picta
ra texi cum potest flori;
comparari. quid ita rub&ur
rosa. quid ita cand&ur lilium.
uiolae uero purpuram nullo
superari murice. oculorum
magis quam sermonũ iudicium est.

SI AUTEM FAENUM QUOD
HODIE IN AGRO EST. ET
CRAS IN CLIBANUM MIT
TITUR. DS SIC UESTIT QUAN
TO MAGIS UOS PUSILLAE
FIDEI.

Cras inscripturis futurum

tempus intellegitur dicente
, iacob; Exaudi&c me cras ius
, titia mea; &c in samuhelis
fantasmate pithonisa loqui
tur adsaulem cras eris mecu.
ET VOS NOLITE QUAE
RERE QUID MANDUCE
TIS AUT QUID BIBATIS.
Notandum quod non ait.
nolite quaerere. uel solli
citi esse de cibo aut potu.
, aut indumento. sed ex
, pressius. quid inquio man
, duc&is aut quid bibatis. &
, supra. neque corpori quid
, uestiamini; ubi mihi uiden
tur argui. qui spreto uictu
uel uestitu communi. laetio
ra sibi uel austeriora. prae
his cum quibus uitam ducunt.
alimenta uel indumenta
requirunt.
ET NOLITE IN SUBLIME
TOLLI.
Prohibita sollicitudine de
alimentis. consequenter
ne extollantur ammonuit;
primo enim haec ad necessitatem
implendam homo quaerit.
cum autem haec abundaue
rint incipit &superbire de
talibus; Tale est hoc. ac si se
uulneratus quis iacet&. quia
hab&c multa emplastra in do
mo. cum hoc illi bonum esset&.
ut uulnera non haber&. &ne
uno quidem indigere&. emplastro.
HAEC ENIM OMNIA
GENTES MUNDI QUAE
RUNT; PATER AUTEM
UESTER SCIT QUONIAM
HIS INDIGETIS; UERUM
TAMEN QUAERITE
REGNUM DEI HAEC OM
NIA ADICIENTUR UOBIS.
Hic manifestissime ostendit.
non haec esse appetenda
tam quam talia bona nostra.
ut propter ipsa debeamus
bene facere. siquid facimus.
sed tamen esse necessaria;
quid enim. sic inter bonum
quod appetendum est. &neces
sarium quod sumendum est.
hac sententia declarat. uel cum ait
Verum tamen quaerite regnum di

& haec omnia adicientur uobis;
regnum ergo di. bonum
nostrum est & hoc appetendum
& ibi finis constituendus. propter
quod omnia faciamus quaecuq;
facimus; sed qua in hac uita
militamus. ut ad illud regnum
peruenire possimus. quae
uita sine his necessariis agi
non potest. adicientur haec
uobis inquit. sed uos regnum di
quaerite; Qui enim non ait
dabuntur sed adicientur.
profecto indicat aliud esse
quod principaliter datur.
aliud super additur; quia
nobis in intentione aeternu
tas. in usu uero temporalitas
esse debet. & illud datur. &
hoc nimirum exabundanti
superadditur.

dn. NOLITE TIMERE PUSIL
LUS GREX QUIA CONPLA
CUIT PATRI UESTRO DA
RE UOBIS REGNUM.

Pusillum gregem electorum.
uel ob comparationem
maioris numeri reproborum.
uel potius ob humilitatis
deuotionem nominat. qua
uidelicet ecclesiam suam.
quanta lib& numerositate
iam dilatatam. tamen usque
ad finem mundi humilitate
uult crescere. & ad promissum
regnum humilitate peruenire.
ideoque eius laborem blande
consolatus. quam regnum di
tantum quaerere praecipit.
eidem regnum a patre dandum
conplacita benignitate
promittit.

dn. UENDITE QUAE POSSIDE
TIS ET DATE ELEMOSINAM.

Nolite inquit timere. ne
propter regnum di mutan
tur. huius uitae necessaria
desint. quin etiam possessa
propter elemosinam uendite;
quod tunc dignefit. quando
quisque semel pro dno suis omnib;
spretis. nihil omnino post haec
labore manuum. unde &
uictum transigere. uel elemosi
nam dare queat operatur;
Unde gloriatur apostolus dicens;

Argentū aut aurum aut
uestem nullius concupiui.
ipsi scitis. qm ad ea quae mihi
opus erant. & his quimecum
sunt ministrauerunt manus
istę omnia ostendi uobis qm
sic laborantes oportet & suscipe
re infirmos.

FACITE UOBIS SACCULOS.
QUI NON UETERESCUNT.

Elemosinas uidelicet operando.
quarum mercedem in aeternū
maneat. ubi non hoc praecep
tum esse putandum est. ut
nil pecuniae reseruetur ascis.
uel suis scilicet uel pauperum
usibus suggerendae cum & ip
se dns cui ministrabant ange
li. tamen ad informandam
ecclesiam suam loculos habu
isse legatur. & a fidelibus
oblata conseruans. & suorum
necessitatibus alusque indigentibus
tribuens. sed ne dō propter ista
seruiatur. & ob inopiae timorē
iustitia deseratur.

THESAURUM NON DEFICI
ENTEM IN CAELIS QUO
FUR NON ADPROPIAT.
NEQUE TINEA CORRUMPIT.

Siue simpliciter accipiendum.
quod pecunia seruata deficiat
uel uidelicet a fure thesaurus
erepta. uel in thesaurus ipsa
sui fragilitate fedata. data
autem pro xpō perennem
misericordiae fructum
conferat in caelis seu ceste
sta intellegendum. quod
thesaurus boni operis. sicom
modi terrestris occasione
condatur. facile corrupitur
intereat. at si caelesti solum
intentione congeratur. non
exterius hominum fauore
non intus inanis gloriae
ualeat labe maculari. fur
enim de foris rapit. tinea scin
dit interius. fur abstulit
diuitias eorum. De quibus
dns ait. Receperunt merce
dem suam. tinea corrupit
uestes eorum. Quos psalmista
redarguens ait. Qm dis dissipat
ossa hominum sibi placentium.
Ossa enim uirtutū robur appellat

UBI ENIM THESAURUS
UESTER EST IBI ET COR
UESTRUM ERIT.

Hoc non solum de pecunia.
sed de cunctis passionibus
seruiendum est; gulosi dr
uenter est ibi ergo hab& cor.
ubi & thesaurum; luxariosi
thesauri epulae sunt. lasciua
ludicra amatoris libido. huic
seruit unusquisq; a quo uincitur.

SINT LUMBI UESTRI PRE
CINCTI ET LUCERNAE
ARDENTES.

Quia multos ostenderat
quod in totum saeculo sub
ditos. uel saecularis intuitu
commodi dno seruientes.
pulchrae breuiter q; suos doc&
& lumbos praecingere propt
continentiam. a amore rerum
saecularium. & lucernas ar
denter habere. ut hoc ipsum
uero fine. & recta intentione
faciant; Aliter lumbos prae
cingimus: cum carnis luxuriam.
per continentiam coartamus;
lucernas autem ardenter
in manibus tenemus: cum per
bona opera proximis nostris lucis
exempla monstramus redempto
ri &enim nostro. unum sine
altero placere nequaquam
potest. si aut is qui bona agit
adhuc luxoriae inquinamen
ta non deserit. aut is qui
castitate praemin& nec dum
se per bona opera exerc&;
sed & si utrumq; agitur. res
tat ut quisquis ille est. spe ad
superna patriam tendat. nequa
quam se a uitis pro mundi
huius honestate contineat.
sed tota m spem in redemptoris
sui aduentu constituat;
Unde & protinus subdit;

ET UOS SIMILES HOMINIB;
EXPECTANTIBUS DNM
SUUM QUANDO REUER
TATUR A NUPTIIS.

Ad nuptias quippe dnr abiit
quia resurgens a mortuis
ascendens in caelum. supernam
sibi angelorum multitudinem.
nouus homo copulauit; qui
tunc reuertitur. cum nobis

iam per iudicium manifestat;
Bene autem deseruis subditur.
UT CUM UENERIT ET PUL
SAUERIT CONFESTIM
APERIANT EI.
Venit quippe cum ad iudi
cium pro perat pulsat
uero cum iam peregrituti
nis molestias esse mortem
uicinam designat; cui confes
tim aperimus si hunc cum
amore suscipimus aperire
enim iudici pulsanti non uult
qui exire de corpore trepidat.
& uidere eum quem contemp
sis se meminit. Iudicem formi
dat qui autem de sua spe
& operatione securus est.
pulsanti confestim aperit
quia iustus iudicem sustinet
& cum tempus propinquae
mortis agnouerit de gloria
retributionis hilarescit;
Unde & protinus subditur;
BEATI SERUI ILLI QUOS
CUM UENERIT DNS INUE
NERIT UIGILANTES;
Vigilat qui ad aspectum
ueri luminis mentis oculos
apertos tenet; uigilat qui seruit
operando quod credidit; uigi
lat qui a se torporis & negle
gentiae tenebras repellit;
hinc enim paulus dicit; eui
gilate iuste & nolite peccare;
hinc eurus suscitat; hora est iam
nos de somno surgere; sed ue
niens dns quid uigilantibus
seruis exhibeat audiamus;
AMEN DICO UOBIS QUOD
PRAECINGET SE ET FACIET
ILLOS DISCUMBERE ET
TRANSIENS MINISTRA
BIT ILLIS.
Praecingit se. id est ad re
tributionem praeparat.
facit illos discumbere.
id est in aeterna quiete refoue
ri; Discumbere quippe nos
trum in regno quiescere est;
Unde rursum dns dicit;
Venient & recumbent cum
abraham. isaac & iacob;
transiens autem dns minis
trat quia lucis suae in lus
tratione nos satiat; transitiuo

dictum est de iudicio
ad regnum redit; uel ceste
dns nobis post iudicium
transit. quia abhumanita
tis forma in diuinitatis suae
contemplatione nos eleuat;
& transire eius est in darita
tis suae speculationem nos
ducere. cum eum quem in
humanitate in iudicio cerni
mus. & iam in diuinitate
post iudicium uidemus;
ET SI UENERIT IN SE
CUNDA UIGILIA. ET SI
IN TERTIA UIGILIA UE
NERIT. ET ITA INUENE
RIT. BEATI SUNT SERUI
ILLI.

Prima uigilia. prime iuuen
tempus est pueritia. secun
da adulescentia uel iuuen
tus. quae auctoritate sacri
eloquii unum sunt dicentur;
Laetare iuuenis in adulescen
tia tua; senectus autem senec
tus accipitur; qui ergo uigi
lare in prima uigilia noluit.
custodiat uel secundam.
ut qui con uesti a praui tatib;
suis in puertia neglexit. ad
uias uitae. saltem in tempore
iuuentutis uigil&; & qui uigi
lare in secunda uigilia noluit.
testae uigiliae remedia non
amittat. ut qui & in iuuentu
te a diuias uitae non euigilat.
saltem in senectute resipiscat;
ad excutiendam uero mentis
nostrae desidiam. & iam exte
riora damna per similitudi
nem deducuntur. ut per haec
animus ad suam custodiam
suscit&tur; nam dicitur;

hoc autem scitote.
quoniam si sciret pa
ter familias qua hora
furuenire tuigilaret
utique. et non sineret
perfodiri domum sua

Ex qua praemissa similitudine.
& iam exhortatio subinfertur
cum dicitur;
ET UOS ESTOTE PARATI.
QUIA QUA HORA NON PU
TATIS. FILIUS HOMINIS
UENIT.

Nesciente enim patre familias fur domum perfodit. quia dum a suicustodia spiritus dormit. inprouisa mors ueniens carnis nostrae habitaculũ intrumpit. & eum quem dominum domus inuenerit dormientem necat. quia cum uentura damna spiritus minime praeuid&: hunc mors ad supplicium nesciente rapit fur autem resister& siuigilar&: quia aduentum iudicis qui occulte animam rapit. praecauens ei paenitendo occurrer& ne inpaenitens perir&, horam uero ultimam dnus noster id circo nobis uoluit esse incognitam. ut semper possit esse suspecta. ut dum illam praeuidere nonpossimus. ad illã sine intermissione praeparemur.,

d.vii. AIT AUTEM EI PETRUS, DONE AD NOS DICIS HANC PARABOLAM AN ETIAM OMNES.

Duo quidem dnus praemissa parabola monuerat. & se uidelic& subito uenturũ. & illos eum paratos expectare debere; sed de quo horum an de utroq; p&rius interrogauerit. quos sue sibi socius q; suis conparauerit. Cum ait. ad nos dicis an ad omnes. non facile pat& & quidem in eo ait nos & omnes. non alios quam uel apostolos apostolorum q; similes. & c&eros fideles uel xpianos & infideles uel eos qui uiritim morientes cotidie sui iudicis aduentum uolentes nolentes q; suscipiunt & eos qui ueniente uniuersali iudicio. unui sunt in carne repperiendi significare putandus est sed mirum si beatus p&rius dubitauit. uel omnib; quiuel int sobrie & iuste & pieuiuendum expectantib; beatam spem. & aduentum gloriae magni dĩ quiuult omnes hominem saluos fieri uel inopinatum & singulorum & omnium. & magnorum & pusillorum & fidelium & infidelium.

futurum esse iudicium; un
de restat intellegi his iam
bene cognitis. ea magis quae
nescire fortasse poterat. quaesitu
digna duxisse. uidelicet si
sublimia illa uitae caelestis
instituta. quibus possessa
uendere. sacculos quinon
uetescerent facere. thesau
rum caelo condere. lumbis
praecinctis lucernisq; arden
tibus uigilare. et dnm expec
tare praeceperat. ad apostolos
solum similerq; illorum. an et
adomnes quisaluandi sint
pertineant. Qui sensus esse
quaerentur. excipsa ni fallor
dni responsione declaratur.
DIXIT AUTEM DNS;
QUIS PUTAS EST FIDE
LIS DISPENSATOR ET PRU
DENS QUEM CONSTITUIT
DNS SUPER FAMILIAM
SUAM.

Respondens ad interrogata
saluator. primum docet
iudicium cunctis ad futurum
singulosq; iuxta meritum operis.
ac sensus sui capacitatem
praemia uel tormenta nac
turos; Deinde quod maxime
quaesierat. gratiam uisturum
quam mundo adtulerat. a sin
gulis quantum possint. osten
dit esse sectandam. ignem
inquit Veni mittere in terra
et quid uolo nisi accendatur.
Sane quod ait. quis putas est.
difficultatem non impossibili
tatem perficiendae uisturis in
sinuat. Quomodo psalmista.
Quis sapiens et custodiet haec.
Non nemine sed rarum significat
Nam alibi idem uerbum non
pro difficili. sed pro impossibili
posuit; Et quis similis erit tibi
Idest nullus; tu enim solus altis
simus super omnem terram.
UT DET ILLIS IN TEMPORE
TRITICI MENSURAM.

Per mensuram tritici expri
mitur modus uerbi; alta et
enim quaeque debent multis
audientibus contegi et uix pau
cis aperiri. nec cum angusto
cordi incapabile aliquid

tribuitur, extra fundatur.
hinc mors est secretio di
ex iens, coruscantem faciem
populo uelat. quia nimirum
turbis claritatis intimae
arcana non indicat; pro qua
litate igitur audientium
formari debet sermo doctorum. ut et sua singulis
congruat. et tamen a com
munis aedificationis aste
num quam recedat.

Sdlvij. BEATUS ILLE SERUUS
QUEM CUM UENERIT
DNS INUENERIT ITA
FACIENTEM; UERE DICO
UOBIS QUIA SUPRA OM
NIA QUAE POSSIDET
CONSTITUET EUM.

Quanta inter bonos audi
tores et bonos doctores
meritorum tanta distantia
tanta est et praemiorum;
hos enim aduenientes cum ui
gilantes inuenerit. faciet
discumbere et transiens mi
nistrabit eis; illos autem uerbi
annonam familiae sibi
creditae fideliter prudenter
que dispensantes inuenerit
supra omnia quae possidet
constituet. id est supra omnia
caelestis regni gaudia non
utique ut horum soli domi
nium teneant. sed ut eorum
abundantius. ceteris scilicet aeter
na possessione fruantur;
Qui enim docti fuerint fulge
bunt quasi splendor firma
menti. et qui ad iustitiam eru
diunt multos. Quasi stellae
in perpetuas aeternitates;
et apostolus ait; Qui bene
praesunt presbiteri du
plici honore digni habeantur
maxime qui laborant in
uerbo et in doctrina;

Sdlviii. QUOD SI DIXERIT SER
UUS ILLE IN CORDE SUO
MORAM FACIT DNS
MEUS UENIRE ET COE
PERIT PERCUTERE PU
EROS ET ANCILLAS ET
EDERE ET BIBERE ET
INEBRIARI.

Sicut in uno fideli dispensatore

totius bonorum rectorum
quomodo uel uiuat uel re
muneretur ordo doceatur.
sic & inhoc nequissimo seruo.
cunctorum praesulum ma
lorum. damnandum pariter
opus. & damnatio narratur
aeterna. qui neglecto dñici
more. non modo ipsi luxoriae
uacant. sed & subditos iniuris
stimulant. Quamuis & ter pice
possit intelligi. pueros & an
cillas percutere. corda infir
morum. nec adhuc fide. spe
& caritate solidatorum. osten
so praua operationis aut lo
cutionis exemplo uitiare;
edere autem. bibere & inebri
ari cunctis facinoribus & sae
culi inlecebris. quae mentem
dementent & errare faciant
occupari; Nota sane inter
uitia seruum mali adscriptum.
quod tardum dñi sui reditū
putauerit. Non autem inter
boni uisuter adnumeratum.
quod hunc citum speraueritt
sed tantū quod adiussionē dñi.
quando cumque uenturi
conseruis intempore tritici
mensuram dederit. hoc est
uel sermonis diuini. uel ex
emplisiu regulam monstra
uerit; quin & iam quosdam
bonos seruos legimus ab apos
tolo castigatos. quod tremen
tes atq: anxii crederent insta
re diem dñi. quem ipse inopina
tum promiserit esse uenturū;
unde optimum esse probatur.
quanquam magnopere silicet
cupiamus scire. quando uenat
desideratus cunctis gentibus.
aequanimiter tamen nos nesci
re quae scire non liceat tantū
in exemplum boni serui. siue
prope. siue procul sit paratos
expectare. & diligere aduen
tum eius.

UENIET ONS SERUUILLI
US INDIE QUA NON SPERAT.
ET HORA QUA NESCIT ET
DIUIDET EUM PARTEMQUE
EIUS CUM INFIDELIBUS PONET;

Diuid & eum. non gladio des
secando. sed a fideliū consortio

segregando & eis quinumquā
uel adfidem pertinuerant
sociando. Quia quisuorum
& maxime domesticorum
curam non hab& fidem nega
uit. & est infideli d&eterior.
Ut apostolus ait;
Cl. VIII. ILLE AUTEM SERUUS
QUI COGNOUIT UOLUN
TATEM DOMINI SUI ET NON
PRAEPARAUIT ET NON
FECIT SECUNDUM UO
LUNTATEM EIUS UAPU
LABIT MULTIS.
Multi hanc sententiam male
intellegentes noluntscire
quid faciant. & quasi minus
se uapulaturos existimant.
sine sciant qui operari debue
rant; sed aliud est nescire se ali
ud est scire noluisse; nesciit
nam q; qui adprahendere
uol& & non ual&. qui autem
ut nesciat. Aurem auoce uen
tatis auertit. iste non nesciens.
sed contemptor addicitur.
QUI AUTEM NON COGNO
UIT ET FECIT DIGNA PLAGIS
UAPULABIT PAUCIS; OM
NI AUTEM CUI MULTU
DATUM EST. MULTUM
QUAERETUR A EO.
ET CUI COMMENDA
UERUNT MULTUM PLUS
PETUNT A EO.
Quare post quam dixit.
cui multum datum est
adiecit. & cui commendauerunt
multum. subaudit diuina iudi
cia nisi forte per hoc utrumq;
fidelium ordinem & rectorū
uidelic& & subditorum uoluit
intimare. quia multū
saepe datur. & iam quibusq;
priuatis. quibus & cognitio
dominicae uoluntatis & ex se
quendi quae cognoscunt fa
cultas impenditur. multum
autem commendatur eis cui
cum sua salute dominici quo
que gregis pascendi cura
committitur; taq; potenter
potenter tormenta patiuntur.
& fortioribus fortior instat
cruciatio. hoc est maiori
gratia donatos si deliquerint

maior uindicta sequ&tur.
Mitissima autem omnium
poena erit eorum. qui pra&ter
peccatum quodoriginale tra
xerunt. nullum insuper addi
derunt. tanto quisque ibi tole
rabilior em habebit damnatio
nem. quanto hic minorem
habuerit iniquitatem.

IGNEM UENI MITTERE
IN TERRAM ET QUID
UOLO NISI ACCENDA
TUR

Haec est ad interrogationem
beati p&tri scisitantis an ar
tior sit uitae status sit a om
nibus exp&tendus. specialiter
sententia respond&t; Ignem
quippe dicit spi sci feruorem
qui sec r&a cordis inluminans
continuis motib; ad superna
prouocat. uitia concupiscen
tiae carnalis quasi spinas
tribulosq; comburit aurea
dominicae domus uasa pro
bando meliorat & ligna
faenum stipulam q; consumit
qui mox in terram missus
illas centum uiginti quas
in arce sion repperit lucer
nas intima sui luminis asper
sione f&auit. De quibus supra
Cum dicer&t sint lumbi uestri
praecincti addidit & lucernae
ardentes. quaeris ergo in quit
utrum omnes moneam lum
bis accinctis & lucernis ar
dentib; dni aduentum praes
tolari sed qui ob hoc solum
desinu patris &tui &uenit in
mundum ut homines a terre
nis cupiditatib; in caelestia
desideria succendam. quid
putas uolo aliud quam ut
huius incendii iubar cunctas
mundi plagas inlustr&t huius
flamma deuotionis usque ad
finem saecuti fidelium semper
augescat. in corde neque ullo
infidelium uel fluctuum
extinguatur incursu uel flatum

BAPTISMA AUTEM
HABEO BAPTIZARI

Sanguinis inquit proprii tinctio
ne. prius habeo perfundi &
sic corda credentium spi igne

quoterrena omnia simul
& animam suam dispicere:
Immo odire queant inflam
mare Non enim erat spis
datus quia ihs nondum
fuerat glorificatus hoc est
victoria passionis. De qua
alibi Potestis inquit bibere
calicem quem ego bibo aut
baptismum quo ego baptizor
baptizari

ET QUOMODO COARTOR
USQUEDUM PERFICIA
TUR

A Quidam codices habent
& quomodo angor. tanta
taque dni dignatio est ut
infundendae nobis devo
tionis & consummendae
perfectionis in nobis. & ma
turandae pro nobis studium
passionis sibi inesse testatur
quicum in se nihil habuerit
quod doleret & nostris tamen
angebatur siue coastabatur
erumnis & subtempore pas
sionis mestitiam praetende
bat quam non exmetuimostis
suae sedex mora nostrae
redemptionis adsumpserat.
Juxta quod ait. & quomodo
angor usque dum perficiatur
utique quiusque ad perfec
tionem angitur de perfectione
M securus est.

PUTATIS QUIA PACEM
VENIDARE IN TERRAM.
NON DICO VOBIS SED
SEPARATIONEM

H Quomodo post baptisma
suae passionis post
ignis spiritalis aduentum
terra sit arsura declarat
siquidem ad fidem xpi totus
orbis contrare diuisus est
una quaeque domus & infi
deles habuit & credentes &
propter ea bellum missum
est bonum ut rumpatur
pax mala Quod & esaias
subtrpo aegrpti pro... phe
ce praecinuit dicens Ecce
dns ascendit super nubem
leuem & ingreditur aegrp
tum & mouebuntur simula
cra aegrpti a facie eus

&cor aegrpti tabere & inmedio
eius & concurrere faciam aegrpti
os aduersus aegrptios hisuide
lic & contra fidem illis profide
dimicantib;

ERUNTENIM EX HOC
QUINQUE IN DOMO UNA
DIUISI TRES IN DUO ET DUO
IN TRES DIUIDENTUR

Induo & intres contra duo
& contra tres significat &
notandum quomodo quinque
diuisos dicat cum uideatur
sex personarum subiecisse
uocabula patris scilicet &
filii matris & filiae socrus
& nurus intellegendum que
eandem socrus quam matris
nomine designatam quia
quae mater est filii ipsa & so
crus est uxoris eius ideo quia ipsa
& filiam suam & nurum dicit
esse diuisa quasi qui diuisiones
& iam allegorice quaerat in
terpretari Tres in duo & duo
in tres diuiduntur quia boni
malis & mali boni sentiunt
atque agunt aduersa, tri
namq; adeos qui fidem summe
trinitatis seruant pestinere
nemo qui dubit & Duo quoq;
illis congruere quia fidei unita
te dissentiunt & multis scriptu
rarum locis & ibi maxime pro
batur quod & inmunda in arca
animalia sub hoc numero re
nentur & sola in genesi secundi
diei opera uisa adeo quia bona
sit non dicitur

PATER IN FILIUM ET FILI
US IN PATREM SUUM

Pater hic diabolus est cuius
aliquando filii non illo creante
sed nobis imitantib; eramus
dicente dño: uos ex patre diabolo
estis sed postquam uocem mo
nentis audiuimus obliuiscere
populum tuum & domum pa
tris tui Uenit ignis ille id est
gratia spiritalis separauit nos
ab inuicem ostendit alterum
patrem cui dicetis pater
noster qui es in caelis

MATER IN FILIAM ET

FILIA IN MATREM

Mater sinagoga filia est ecclesia primitiua quae eam de qua genus duxit sinagogam fidei persecutricem sustenuit & ipsa eidem sinagogae fidei ueritate contradixit

SOCRUS IN NURUM SUAM ET NURUS IN SOCRUM SUA

Socrus sinagoga nurus est ecclesia degentib; quia sponsus ecclesiae xpi filius est sinagogae

Dicente apostolo Quorum patres & ex quibus xpi secundum carne socrus igitur id est mater sponsi & in nurum sicut praediximus suam & in filiam diuisa est quia sinagoga carnalis siue de circumcisione seu de praeputio credentis persequi non cessat sed & ipse in socrum matremq; sunt diuisae nolentes circumcisionem recipere carnalem Ut astus apostolorum docent

sdxi DICEBAT AUTEM ET AD TURBAS CUM UIDERITIS NUBEM ORIENTEM AB OCCASU STATIM DICITIS IMBUS UENIT ET ITA FIT ET CUM AUSTRUM FLANTEM DICITIS QUIA AESTUS ERIT ET FIT

Nubem orientem ab occasu carnem suam a morte resurgentem significat ex illo enim omnibus terris imber euangelicae praedicationis infusus est Austrum flantem ante aestus tribulationes lenioresque ante iudicium

HYPOCRITAE FACIEM TERRAE ET CAELI NOSTIS PROBARE HOC AUTEM TEMPUS QUOMODO NON PROBATIS

Quid nube & austro mistice designetur praeoccupando persuasimus sed ad litteram manifestus est sensus quia qui ex elementorum in mutatione statum aurarum quia uoluerunt facillime praenoscere potuerunt possent & si uellent hoc tempus hoc est uel primi uel secundi dominici

aduentus nam deutroque non
nulla praemiserat exdictis in
tellegere prophetarum qui
hoc utrumq: manifestissimis
uel indiciis rerum uel annorũ
praesignauere curriculis & ne
qui detur ba sibi forte deimperi
tia blandirentur & se idiotas
ac prophetice lectionis ignaros
temporum cursum probare
non posse causarentur uigilan
ter adiungit.

QUID AUTEM ET AUOBIS
IPSIS NON IUDICATIS
QUOD IUSTUM EST.

Ostendens eos ut poterat ratio
nalem creaturam & si litte
ras nesciant naturali tamen
ingenio posse dinoscere uel
eum qui opera in se quae nemo
alius fecisse & supra hominem
intellegendum & ideo dm
esse credendum uel post tot
saeculi huius iniustitias iustum
creatoris iudicium esse uentu
rum. nemo igitur ex eo quod
supradictum est seruum
nescientem dni uoluntatem
uapulare paucis inter peccand
de remedio nesciendi praesumatur sacrificia
qui ut alia taceam ex eo ipso
quod homo est nec mala quae
caueat nec bona potest ignora
re quae appetit

CXLXII. CUM AUTEM UADIS CUM
ADUERSARIO TUO AD
PRINCIPEM IN UIA DA
OPERAM LIBERARI AB
ILLO NE FORTE TRAHAT
TE APUD IUDICEM ET IU
DEX TRADAT TE EXACTO
RI ET EXACTOR MITTAT
TE IN CARCEREM

Et haec sicut & superiora saeculi
calcandas illecebras aduentu
que tremendi iudicis continua
docent expectatione praestau
landum. aduersarius quippe
noster inuia est sermo di con
trarius nostris carnalibus
desideriis in praesenti uita
a quo ipse liberatur qui praecep
tis eius humiliter subditur alio
quin aduersarius iudici & iudex

Tradet exactori quia ex ser
mone dni contempto reus pec
cator tenebitur in examine
iudicis quem iudex exactori
trad& quia hunc maligno
spiritui adultionem trahere
permitt& ut conpulsam am
mam. ipse ad poenam de cor
pore exigat quae ei ad culpam
sponte consensit: exactor mit
tit in carcerem quia per ma
lignum spiritu in inferno
r&uditur. quousq; dies iudi
cii ueniat ex quo iam in infer
ni ignibus simul & ipse
cruci&ur.

DICO TIBI NON EXIES INDE
DONEC ET IAM NOUISSIMU
MINUTUM REDDAS

Idest donec &iam minima pec
cata persoluas quae quia sem
per soluere poenas patiendo
sed numquam persoluere ue
niam consequendo poteris.
neque enim ubi ueniae locus
erit numquā exies inde ubi
perpeciuas operū poenas luis.

ADERANT AUTEM
(dlxvi) QUIDAM IPSO IN TEM
LV PORE NUNTIANTES
ILLI DE GALILEIS QUORŪ
SANGUINEM PILATUS
MISCUIT CUM SACRI
FICIIS EORUM

Hi galilaei ab impio praesi
de sunt inter sua sacrifi
cia necati suorum quidem
scelerum poenas impia scele
rataque morte soluunt quib;
tamen non ipsa mors nam
& bonos quoque sic potuisse
mori beatorum martirum
gloria declarat sed ita im
proba pro qua in secundam
mortem mitterentur obfuit
Uerum ad correctionem ui
uentium ut pestilente flagella
to stultus sapientior fier&
uel ceste ad exemplum corri
gi nolentium ideoque peri
me peritaurorum tali sunt
morte multati Denique
sequitur

ET RESPONDENS DIXIT

illis putatis quod hi
galilaei praeomnib;
galilaeis peccatores
fuerunt quia talia
passi sunt. non dico
uobis sed nisi paeni
tentiam habueritis
omnes similiter
peribitis

Reuera enim qui non pae
nitentiam habuerunt
similiter perierunt quia qua
dragesimo dominicae passio
nis anno uenientes romani
quos designabat pilatus ut
pote ad eorum gentem regnum que
pertinent & incipientes a gali
laea unde & dominica prae
dicatio coeperat ad eo radi
citus impiam gentem dele
uerunt ut non solum atria
templi qua sacrificia defer
ri consuerant sed & interiora
domus qua galilaeorum
accessus nonerat humano
sanguine foedarent. Quia
uero tripice pilatus qui
interpretatur os malleatoris
diabolum significat semper
cedere paratum sanguis peccatū sacrificia
bonas actiones exprimunt pila
tus sanguinem galilaeorum
cum sacrificiis eorum mise&
quando diabolus elemosinam
preces ieunium ceteraq; bona
gesta fidelium uel mortifera
carnis & sanguinis delectatione
uel odii meditatione uel inui
diae furore uel humanae laudis
ambitione uel alia qualib&
nefaria peste commaculat.
ut quasi uis oblata dño uideantur
nihil tamen offerentibus pro
de se callidus insidiator efficit
quod nobis cum agi cotidie uti
nescimus

Sicut illi decem et octo
super quos cecidit turris in siloam et occidit.
eos putatis quia et ipsi
debitores fuerunt praeter
omnes homines habi
tantes in hierusalem
non dico uobis sed si non

PAENITENTIAM EGERITIS OMNES SIMILITER PERIBITIS.

Et si ihierosolymitae quemadmodum & illi galilaei non soli fuere peccatores sed inter ceteros sunt reliquorum puniti qui ruina turris oppressi praenuntiant omnes qui paenitere noluerint iudaeos cum ipsis suis moenibus esse perituros non frustra decem & octo qui numerat apud grecos ex i & h hoc est isdem quibus nomen ihu incipit litteris exprimitur indicant eos hinc maxime meruisse damnari quia nomen saluatoris auditum spernere potius quam suscipere maluerint

Mystice autem turris siloae illa est cui psalmista decantat Deduxisti me quia factus es spes mea turris fortitudinis a facie inimici Nam & ipsum siloe nomen quod interpretatur missus & ubi caecus a natiuitate lumen accipit eum nimirum significat qui ait Ego lux in mundum uenit & iterum & qui misit me mecum est decuius casu submersa fora lapidis alibi dicitur Omnis qui ceciderit supra illum lapidem conquassabitur supra quem autem ceciderit comminuet illum

Aliter unusquisque nostrum turrem debet aedificare uisdum prius sumptibus computatis necum sufficere nequuerit a praeteuntib; rideatur haec turris bene constructa persistit sin autem erecta in superbiam firma non habuerit fundamenta cadet super eum a quo aedificata est

DICEBAT AUTEM HANC SIMILITUDINEM ARBOREM FICI HABEBAT QUIDAM PLANTATAM IN UINEA SUA

Potest quidem haec arbor fici generis humani designare naturam quae bene plantata hoc est ad auctoris sui similitudinem creata est sed dō

quaerente per triennii fructu
dare negauit quia ante legē
sub lege subgratia obedire
dispexit. Uerum si ad superiora
respexeris animadueftes eum
& si generaliter omnium specialiter
tamen synagogae tirpum posta
re. Nam cum praemissa illi
terribili tremendaq; sententia
Sinon paenitentiam egeritis
omnes similiter peribitis. Mox
de infecunda atq; eradicanda
arbore parabolam subiungit
a pestissime doc& eos quibus
loquebatur instar infructuose
fici. sinon paenituerint esse
succidendos. Uinea ergo dni
sabaoth domus israhel est
ut isaiae cantico docemur. syna
goga autem in eadem doma
condita fici est arbor in uinea
sed qui uineam suam permisit
a uinatoribus deripi. hic & iam
ficum iussit excidi.

ET UENIT QUAERENS
FRUCTUM IN ILLA ET
NON INUENIT.

Ipse qui synagogam per moysen
instituit. dns incarne natus
apparuit. & crebrius in synago
ga docens fructum fidei quaesi
uit. sed in pharisaeorum mente
non inuenit.

DIXIT AUTEM AD CULTORE
UINEAE; ECCE ANNI TRES
SUNT EX QUO UENIO QUAE
RENS FRUCTUM IN FICUL
NEA HAC ET NON INUENIO

Per cultorem uineae apos
tolorum doctorumq; ordo
exprimitur. quorum precibus
ac monitis assidua plebi di
cura suggeritur. his enim
dns saepissime de infructuosa
iudaeorum gente quaerebatur.
quod per tres annos suae uisi
tationis. hoc est in legalibus
edictis. in prophaticis contesta
tionib; & in ipsa corruscantis
euangelii gratia neglegens
extiterit.

SUCCIDE ERGO ILLAM UT
QUID ETIAM TERRAM
OCCUPAT.

Non ab apostolis sed a romanis gens iudaea succisa &
a terra repromissionis eiecta est
sed succide inquit illam succi
sionis ei uentura e cladem paeni
tentiam suadendo propone
quae iusto iudicio terram cum
regno edidit procuius amore caeli
ciues persequi ipsumque caeli
& terrae regem occidere non
metuit Dicens per suos pontifi
ces & pharisaeos si dimittamus eum
sic omnes credent in eum & uenie
ent romani & tollent nostrum
& locum & gentem Potest
etiam per terram sterili fici
occupatam iudaicae plebis
turba figurari quae noxia
praepositorum umbrane ue
ritatis lumen recipere possit
pressa & ne supernae dilectionis
solo cale fiere & exemplo est eorum
prauitatis impedita iuxta quod
eisdem alibi saluator Uae in
quit uobis scribae & pharisaei
hipocritae qui claudetis regnum
caelorum ante homines uos enim
non intratis nec intro euntes
sinitis intrare

ATILLE RESPONDENS DIX
ILLI DNE DIMITTE ILLAM
ET HOC ANNO USQUE DUM
FODIAM CIRCA ILLAM

Vox apostolorum est qui
post passionem dni pro iu
daeis summopere precaban
tur ne ab impaenitentibus
dominicae crucis ultio pateret
usque dum fodiam inquit circa
illam id est radicem infructu
osae mentis ligone bis acutae
inuectionis humilem & prae
sentium uidelicet praesuraru
& horrorem perpetuae dam
nationis incutiens omnis quip
pe fossa imo est & immiru
increpatio dum mentem sibi de
monstrat humiliat

ET MITTAM STERCORA

Id est malorum quae fecit
abominationem ad animum
reducam & conpunctionis
gratiam quasi de putredine
stercoris exsuscitem

ET SIQUIDEM FECERIT
FRUCTUM SIN AUTEM
IN FUTURUM SUCCIDES
EAM

Cum dicer& &siquidem
fecerit fructum non
subiunxerit aliquid sed suspen
dit sententiam; cum uero ad
der& sin autem continuo
iudicium uenturae damna
tionis adnexit dicens; Infitu
rum succider eam quia uidelic&
multo procliuiorem ad
negandum quam ad confiten
dum dm sinagogam uidebat;
unde &alibi rebus eandem
figuram quambic uerbis
agens: Infecundam ficum
a&ernae sterilitatis maledic
tione damnauit ostendens
uidelic& eam &si fodiant apos
toli corripiendo &stercus ad
uehant peccata improperando
nullatamen paenitentiae fru
ge cumulandam sed districte
bipennis seueritate tollendam;
ERAT AUTEM DOCENS

IN SYNAGOGA EORUM
SABBATIS, ET ECCE MU
LIER QUAE HABEBAT SPM
INFIRMITATIS ANNIS
DECEM ET OCTO

Dicta de ficu parabola dns
in sinagoga docuisse narratur
ut uidelic& intim&ur: non alio
parabolam tendere sed hoc
esse fructum in ficulnea quae
rere &non inuenire uerbum
sinagoge commodare nec
recipi quam tamen ne totam
funditus obculpam sterilitatis
exstirpandam putares sed reli
quias per electionem gratiae
scires esse saluandas mox ibide
ecclesiae primitiue sanatio sub
incuruae mulieris specie subse
quitur; quae bene decem &octo
annis fuit curuata qui nume
rus ternario sexies ducto per
ficitur quia uidelic& eam quae
in testimonio legis in uaticinio
proph&iae & reuelatione gra
tiae per infirma opera langue
r& ostendit; senarius enim numer us:

inquo mundi est creatura
perfecta operum perfectionem
significat; tria uero sunt ut dixi
tempora dominicae uisitati
onis: inquibus iudaea quia a ter-
rena magis quam caelestia
nouerat operari quasi decem
& octo annis: a sua e mentis
erat rectitudine curuata
ET ERAT INCLINATA NEC
OMNINO POTERAT SUR
SUM RESPICERE.

Quia terrena sapiens: infir- clxiiij
ma requirens: caelestia
cogitare nondum sciebat;
Audiens per prophetam: si uo
lueritis & audieritis me: bona
terrae manducabitis; Cui con
tra membris ecclesiae dicit
apostolus; Quae sursum sunt
sapite non quae super terram;
QUAM CUM UIDISSET
IHS UOCAUIT AD SE ET AIT
ILLI: MULIER DIMISSA
ES AB INFIRMITATE TUA;
ET IN POSUIT ILLI MANUS
ET CONFESTIM ERECTA
EST ET GLORIFICABAT DM.

Vidit praedestinando per
gratiam: uocauit inlustran
do per doctrinam: inposuit
manus spiritalibus donis ad
iuuando: erexit ad glorifican
dum dm in operibus bonis: usq;
in finem firmam prouehendo; quos
inquit praedestinauit hos &
uocauit: & quos uocauit: hos &
iustificauit: quos autem iustifi
cauit: illos & magnificauit.

RESPONDENS AUTEM
ARCHISYNAGOGUS INDIG
NANS QUIA SABBATO CURAS
SET IHS DICEBAT TURBAE;
SEX DIES SUNT IN QUIBUS
OPORTET OPERARI: IN
HIS ERGO UENITE ET CURA
MINI ET NON IN DIE
SABBATI.

Sabbato curauit ihs: ostendens
iam esse tempus: ut secundu
prophetiam cantici canticoru.
aspirare & dies: & remouerent
umbrae: sed nesciebat archi
synagogus: uel hoc uel illud

multo excellentius sacramentū
quod sabbato curando dnus inti
mabat quia scilicet post sex saecu
li huius aetates perpetua uitae
immortalis erat gaudia daturus.
Incuius figuram mor ser sabbato
non abona sed aseruili hoc est
noxia praecepit actione feri
andum illud utique tempus
praefigurans quo saecularia
nostra opera non autem reli
giosa hoc est dm laudandi acta
cessarent. Fallitur ergo et
fallit archesynagogus quia
lex in sabbato non hominē cura
re sed onera ferre hoc est pec
catis grauari prohibuit
RESPONDENS AUTEM
AD ILLUM DIXIT dnus HYPO
CRITAE UNUSQUISQUE
UESTRUM SABBATO NON
SOLUIT BOUEM SUUM
AUT ASINUM A PRAESEPI
O ET DUCIT AD AQUARE
Infidelitatis quidem arguit
principes synagogae et merito
hypocritarū id est simulatorū
nomine notat quos cum ma
gistri plebium uideri appe
rent hominis sanationem peco
ris curae post ponere non pude
re sed altiori sensu bouis et asini
uocabulo Iudaeum grecumque
significat. De quorum uocatione
scriptum est Bos cognouit
possessorem suum et asinus prae
sepe dni sui. Qui uterque peccati
uinculis absoluitur sitim aestumq;
mundi huius dominicae fontis
haustu deposuit.
HANC AUTEM FILIAM
ABRAHAE QUAM ALLIGA
UIT SATANAS ECCE DECEM
ET OCTO ANNIS NON OPOR
TUIT SOLUI A UINCULO IS
TO DIE SABBATI
Filia abrahae est anima quaeq;
fidelis filia abrahae ecclesia
de utroque populo ad fidei
unitatem collecta quae tem
pore legis et dominicae resur
rectionis impletio per gratiam
spi sci septiformem uincula
longae captiuitatis erupit.

Nam & hoc modo fortasse mysterium sabbati decemque & octo annorum annorum potest non inconuenienter intellegi; idem est ergo mysterii bouem uel asinum solutos a praesepio potum agi quod est filiam abrahae auiculo noxie inclinationis erigi ecclesiam uidelicet ex iudaeis gentibusque congregatam laqueis peccatorum per aquam baptismatis absolui atque ad caelestia speranda sublimari.

Notandum sane quod infandissima haeresis ex eo quod dns ait mulierem alligatam satana conatur astruere corporum humanorum uitia non addm auctorem sed potius ad diabolum pertinere quasi diabolus cum habeat semper cupiditatem nocendi nocere cuiquam possit nisi a omnipotente acceperit potestatem. Nam quid aliud non solum in libro beati iob quem memorata heresis cum ceteris uideris instrumenti libris & cum ipso dō qui dedit quasi maligno mundi principe uaesanus exsufflat sed etiam in euangelio declaratur ubi daemonia nec in porcos irent nisi hoc illis ipse conceder & sicut & supra docuimus.

dxv ET CUM HAEC DICERET ERUBESCEBANT OMNES ADUERSARII EIUS ET OMNIS POPULUS GAUDEBAT IN UNIUERSIS QUAE GLORIOSAE FIEBANT A EO

Qui dedicat saluatoris erubescunt ficulneae sterili se iure comparandos ostendunt quique gaudent de miraculis eius ad filiam abrahae dm desiu erectione glorificantem hoc est ad ecclesiam fidei piacate se pertinere declarant.

dxvi h ESTRE GNUM ET CUI SIMILE

dxvii DICEBAT ERGO CUI SIMILE ESSE EXISTIMABO ILLUD SIMILE EST GRANO SINAPIS

Regnum dī praedicatio euangelii est & notitia scripturarum quae ducit ad uitam & de qua dicitur ad iudaeos; auferetur a uobis regnū dī & dabitur genti facienti fructus eius; simile est ergo huiuscemodi regnum grano sinapis: obseruorem utique fidei. uel quod dicatur uenena expellere; Unde & alibi legimus: fidem perfectam grano sinapis comparatam. quia uidelicet omnia dogmata praui tatis: sua simplicitate & humilitate deuincat;

QUOD ACCEPTUM HOMO MISIT IN HORTUM SUUM

Homo xpī: hostus est ecclesia; semper eius & disciplinis excolenda. & donanda muneribus: quibene dicitur idem quod seuerit granum accepisse. quia uidelicet dona quae nobiscum patre tribuit ex diuinitate. nobiscum accipit ex humanitate; Unde dicitur; Accepit dona in hominibus; & alibi perhibet. Et promissione spī sancti accepta a patre. effudit hunc quem uos uidetis & audistis

ET CREUIT ET FACTUM EST IN ARBOREM;

Creuit euangelii praedicatio cuncta dissemina per orbem. crescit & in mente cuiusq; credentis: quia nemo repente fit perfectus;

Sed ascensus inquit in corde eius: disposuit in conuallem lacrimarum; & infra ambulabunt de uirtute in uirtutem. uidebitur dī deorum in sion;

Gradatim quippe de conuallem lacrimarum ascenditur. ut in monte caelestium gaudiorū dī deorum uideatur; Crescendo autem sinapis granum non herbarum quae uelociter arescunt. sed arboris instar exsurgit. longo scilicet annositate. & opima festiuitate gaudentis. & nota. quod dū in uinea

uberi. ficus infecunda redar-
guitur. noua mox in hosto
euangelii. sinapis arbor pro
creatur.

ET VOLVCRES CAELI
REQVIEVERVNT IN RA
MIS EIVS.

Rami huius arboris. dogma
tum sunt diuersitates. in
quib; animae caste. quae iusti
tum pinnis. ad superna tende
re sciunt nidificare. & requies
cere gaudent. Quis dabit
mihi inquit pennas sicut co
lumbae & uolabo & requiescam
Potest in grano sinapis. ipsa
dominicae incarnationis humi
litas intelligi. quod acceptum
homo misit in hostum suum.
Quia corpus crucifixi saluatoris.
accipiens ioseph in hosto sepeli
uit. Creuit autem & factum
est in arborem. quia resurrexit
& ascendit in caelum. expandit
ramos. in quib; uolucres caeli
requiescerent. quia praedicato
res dispersit in mundū. in quorum
dictis atque consolationib;
ab huius uitae fatigatione.
fideles quiq; respirarent.

ET ITERVM DIXIT. CVI
SIMILE AESTIMABO REG
NVM DEI ET CVI SIMILE EST
FERMENTO QVOD ACCEPTV
MVLIER ABSCONDIT IN
FARINAE SATA TRIA DONEC
FERMENTARETVR TOTV

Satum genus est mensurae. iux
ta morem prouinciae palesti
nae. unum & dimidium modiū
capiens. fermentum ergo dilec
tionem dicit. quae ferue facit.
excitat mentem. mulierem
uero illam filiam abrahae.
cui supra manus imposuit &
confestim erecta glorificabat
dm. hoc est ecclesiam significat. cuius farina nos sumus.
quot quot timoris & spei exer
citio. quasi mola superiore
& inferiore conterimur.
Vt iuxta apostolum. Unus panis.
unum corpus multi sumus in xpo;
abscondit ergo mulier fermentū.

dilectionis in farinae satatria.
quia praecipit ecclesia ut
diligamus dnm ex toto corde.
tota anima tota uirtute. cui
sub trpo sariae per abraham
dicitur, accelera. tria sata simi
lae commisce. & fac subcineri
cios panes; possunt in farinae
satis tribus. & iam tres dominici
seminis fructus tricesimus
scilic & sexagesimus & centesi
mus intellegi id est conuiuatorum.
continentium uirginum, & pul
chrae dicit. latenus abscondita
in farina fermentum donec
fermentatur totum. quia
carnis in nostra mente recon
dita eo usq; crescere debet donec
totam mentem in sui perfectio
nem commutet. ut nihil uideli
cet praeter ipsam conditoris
sui dilectionem diligere.
agere recolere. anima possit.
quod hic quidem inchoari sed
ibi habet perfici. ubi cum sit di
omnia in omnib; omnes uno eodeq;
suae dilectionis igne calefacit.

AIT AUTEM ILLI QUIDAM
DNE SI PAUCI SUNT QUI
SALUANTUR IPSE AUTE
DIXIT AD ILLOS CONTENDITE
INTRARE PER ANGUSTA
PORTAM

Per angustam postam aula
salutis intratur. quia per
labores necesse est & ieunia
saeculi fallentis in lecebra
uincatur. & benedixit con
tendite intrare. quia nisi men
tis contentio ferueat. unda
mundi non uincitur. per quam
anima semper a dima reuo
catur.

QUIA MULTI DICO UOBIS
QUAERUNT INTRARE ET
NON POTUERUNT

Quaerunt intrare salutis
amore prouocati & &
non potuerunt itineris aspe
ritate deterriti; quaerunt
hoc ambitione praemiorum.
a quo mox laborum timore
refugiunt. non quia iugum dni
asperum. aut onus est graue.

sed quia nolunt discere abeo
quo mitis est & humilis corde
ut inueniant requiem animab;
eoq; fit angusta posita qua in
tratur aduitam

dxviij CUM AUTEM INTRA
UERIT PATER FAMILIAS
ET CLUSERIT OSTIUM
ET INCIPIENTES FORIS
STARE ET PULSARE OSTI
UM DICENTES DNE APE
RI NOBIS

Pater familias uidelicet xpc
qui ubique totus est ex diui
nitate. intus quidem est eis
quos in celesti patria praesenti
sua uisione laetificat, sed quasi
foris est adhuc eis quos in hac
peregrinatione cestantes occul
tus consolator adiuuat. iuxta
quod ipse promisit, Ecce ego uo
biscum sum omnibi dieb; usque
ad consummationem saeculi.
Intrabit autem & clud & ostium
quando totum corpus suum quod
est ecclesia resurrectionis gloria
clarificatum ad suae contemplationis
gaudium perducens. reprobis
locum paenitentiae tollet quem
nunc cunctis pie pulsantib;
aperit. Nam foris stantes ostium pul
sare cā beatorum soste secretos misse
ricordiam quam neglexerant
ado frustra flagitare
ET RESPONDENS DICET
UOBIS, NESCIO UOS UNDE
SITIS

Quomodo nescit unde sint
Cum psalmus dicat
Dns nouit cogitationes ho
minum. qm uane sunt &
alibi scrip tu sit ipse nouit
decipientem & eum qui decipitur
nisi quia scire di aliquando cog
noscere dicitur aliquando ad
probare. qm nouit dns uiam
iustorum. qui autem ignorat
ignorabitur; & scit ergo re
probos. quos cognoscendo iudi
cat; neque enim iudicaret quos
minime cognosceret. & tamen
quodam modo nescit eos unde
sint apud quos fidei & dilectionis
suae caracterem non adprobat.

TUNC INCIPIETIS DICERE;
MANDUCAUIMUS CORA
TE ET BIBIMUS ET IN PLA
TEIS NOSTRIS DOCUISTI;

Vel simpliter intellegendum. quod fidei mysteria spernentes iudaei eo se dño notos arbitrentur. si solum uictimas ad templum deferant coram dño epulentur. prophetarum lectioni auscultent nesciente illud apostoli; non est regnum di esca et potus sed iustitia et pax et gaudium in spuscto. et alibi. quorum deus uenter est. et gloria in confusione ipsorum. id est in circumcisione carnali; uel mystice sentiendum. manducare eos et bibere coram dño qui uerbi pabulum. digna auditate suscipiunt. unde ipsi quibus haec dicunt. uelut exponendo subiungunt. et in plateis nostris docuisti; scriptura enim sacra. aliquando nobis cibus est. aliquando potus; in locis obscurioribus cibus est. quia quasi exponendo frangitur. et manendo glutitur; potus uero est in locis apertioribus. quia ita sorbet. sicut inuenitur; et occulta ergo mandata sacri eloquii et aperta se intellexisse testantur. qui reprobanti se iudici. quia manducauerint coram illo et biberint conqueruntur. sed timendum est ualde quod additur

ET DICET UOBIS NESCIO
UOS UNDE SITIS DISCEDITE A ME OMNES QUI OPERAMINI INIQUITATEM

Non inquit legalium festiuitatum epulatio iuuat. quem fidei pietas non commendat. non scientia scripturarum dño notum facit. quem operum iniquitas obturatus eius ostendit indignum.

IBI ERIT FLETUS ET STRIDOR DENTIUM

Fletus dec cordore. stridor dentium sol et excitari de frigore. ubi duplex ostenditur gehenna. id est nimium frigoris et intolerabilis

esse feruoris; Cui beati Iob
sententia consentit dicentis:
Ad calorem nimium transibunt
a aquis niuium; uel cestre sor
dor dentium prodit indignatis
affectum eo quod sero unum
quemque paeniteat sero inge
mescat sero trascatur sibi quid
tam peruicaci inprobitate
deliquerit

ab aliquid dam

clxxxiij ET ECCE SUNT NOUISSI
MI QUI ERUNT PRIMI
ET SUNT PRIMI QUI ERUNT
NOUISSIMI

Principalis quidem huius ce
sententiae sensus ex superioribus
patet quia populi gentium diu
sine fide uuenter essent ad fidem
uocandi et iudaei caput fidei
et iustitiae per tot saecula tenen
tes futuri essent in caudam,
Potest autem et ita intellegi quia
nonnulli ad saeculum despecti
magnam in futuro sint gloriam
habituri et alii apud homines
gloriosi a districto sint iudice
damnandi; potest et ita quia
multi sero addi seruitium uenien
tes magnis uitae meritis excellant
alii uero a prima aetate spiritali
studio feruentes ad extremum
otio torpente lassescant,

clxxxiiij IN IPSA DIE ACCESSERUNT
QUIDAM PHARISAEORUM
DICENTES ILLI, EXI ET TRA
DEHINC QUIA HERODES
UULT TE OCCIDERE, ET
AIT ILLIS: ITE DICITE
UULPI ILLI.

Propter dolos et insidias.
Herodem uulpem appellat
quod plenum fraudis est animal
et in foueis semper desiderans
odore et iam tetro putens et
numquam rectis itineribus
sed tortuosis anfractibus; currens;
quae cuncta hereticis quorum
herodes trpum tenet congruunt
qui xpm occidere id est
humilitatem fidei xpiane credentibus eripere
moliuntur,

ECCE EICIO DAEMONIA
ET SANITATES PERFICIO.
HODIE ET CRAS ET TERTIA
CONSUMMOR;

Mystice haec adno & figurate
dicta intelleguntur; neque enim
eo die parsus est quie stabhoc
die testus cum continuo dicat;
UERUM TAMEN OPOR
TET ME HODIE ET CRAS
ET SEQUENTIA AMBULARE
QUIA NON CAPIT PROPHE
TAM PERIRE EXTRA
HIERUSALEM;

Ergo quod ait Eicio daemo
nia & sanitates perficio hodie
& cras & tertia consummor
Referatur ad corpus eius
quod est ecclesia; expelluntur
enim daemonia cum relicis
paternis superstitionib; credunt
in eum gentes & perficiuntur
sanitates cum secundum eius
praecepta uiuitur. postea quā
fuerit diabolo & huic saeculo
renuntiatum. usque in finem
resurrectionis qua tam quam
testia consummabitur hoc est
ad plenitudinem angelicam
per corporis & iam in
mortalitatem perficiuntur ecclesia;

HIERUSALEM HIERUSA
LEM QUAE OCCIDIS PRO
PHETAS ET LAPIDAS EOS
QUI MITTUNTUR AD TE
QUOTIES SUOLUI CONGRE
GARE FILIOS TUOS QUEM
ADMODUM AUIS NIDUM
SUUM SUB PINNIS ET
NOLUISTI

Hierusalem non saxea edificia
ciuitatis sed habitatores uocat
quam patris plangit affectu
sicut & in alio loco legimus quod
uidens eam fleuerit; in eo autem
quod dicit Quoties uolui con
gregare filios tuos omnes & ro
proph & as a se missos esse testatur
Auis quoq; similitudinem congre
gantis subpinnis nidum suum in
cantico deuteronomii legimus;
Sicut aquila protegere nidū suū

& super pullos suos desiderabit
Expandens alas suas suscepit eos.
& tulit super pinnas suas; &
pulchre qui herodem de sua nece
tractantem uulpem uocauit.
seipsum aui comparat; fraudu
lenta enim uulpis semper in
sidias auibus tendere non cessat,
ECCE RELINQUITUR UO
BIS DOMUS UESTRA;
Ipsam ciuitatem quam nidum
suum uocauerat. nunc domū
iudaeorum appellat; quae non
immerito dni auxilio nudata
suae diciom relinquitur.
Quia non solum auis illius om
nipotentis. quam mattheus
gallinam nuncupat alis protegi
dispexit. sed & eandem auem se
protegere uolentem. uulpibus
deuorandam. id est herodi &
pilato crucifigendum tradidit
xpm, nec mora uulpium earum
dem. hoc est regum terrae. &
ipsa rapina donatur; occisio enī
dni. uenerunt romani. & quasi
nidum uacuum deripientes:
tulerunt eorum locum. gentem
& regnum;
DICO AUTEM UOBIS QUIA
NON UIDEBITIS ME DONEC
UENIAT CUM DICETIS;
BENEDICTUS QUI UENIT
IN NOMINE DNI;
Haec quidem turbae dixerunt.
dno ueniente ad hierusalem;
sed quia lucas non dicit quo
hinc abcesserit dns. ut non
uenit & nisi eo tempore. quo
iam illud dicere & iur; perseuerat
quippe in itinere suo donec
ueniat hierusalem. cogit pro
fecto hoc mistice intellegi.
hoc est de illo eius aduentu.
quo in claritate uenturus est;
Maxime cum mattheus haec
dnm post decantatas ei a tur
ba laudes dixisse testatur,
aliter quod dicit. hoc est nisi
paenitentiam egeritis. & con
fessi fueritis ipsum esse me
de quo prophetae cecinerunt.

filium omnipotentis patris-
meam faciem non uidebitis; habet
iudaei datum sibi tempus pae
nitentiae confiteantur bene
dictum quiuenit innomine
dxxv. dni & xpi ora conspicient.
L ET FACTUM EST CUM
VIII INTRARET IN DOMUM
CUIUSDAM PRINCIPIS
PHARISAEORUM SABBA
TO MANDUCARE PANEM;
ET IPSI OBSERUABANT
EUM; ET ECCE HOMO QUI
DAM HYDROPICUS ERAT
ANTE ILLUM
Hydrópis morbus a aquoso
umore uocabulum trahit,
Grece enim ydor aqua uocatur;
est autem umor sub cutaneus
deuitio uesicae natus cum
inflatione turgente & anelitu
fœtido. proprium q; est
hydropici quanto magis abun
dat umore inordinato tanto
tempius sitire. & ideo rec
te comparatur ei quem fluxus
carnalium uoluptatum exu
berans ad grauat; comparatur
diuiti auaro qui quanto est
copiosior diuitiis quibus bene
utitur tanto ardentius talia
concupiscit.
ET RESPONDENS IHS DIXIT
AD LEGIS PERITOS ET PHARI
SAEOS; LICET SABBATO
CURARE AT ILLI TACU
ERUNT;
Quod dicitur respondisse
ihs ad hoc respicit quod
praemissum est & ipsi obseruabant eum. Dns enim nouit cogitationes hominum sed merito interrogati tacent. qui contra se dictum quiquid dixerint uident. nam si licet sabbato curare. quare saluatorem an cur & obseruant. si non licet quare ipsi sabbato pecora curant
IPSE UERO AD PREHEN
SUM SANAUIT AC DIMISIT
Prouida dispensatione dni sanat
legis peritos & pharisaeos hydropicum

curat. & mox contra auaritiam
disputat. ut uidelicet per huius
aegritudinem corporis. in illis
exprimere & ut egritudo cordis;
Deinq: post multa disputationis
eius hostamenta subiunctum
est; Audiebant autem omnia
haec pharisaei qui erant auari.
& deridebant illum; hydropicus
quippe quo amplius biberit
amplius sitit. & omnis auarus
sitim multiplicat. Quicum
ea quae appetit adeptus fuerit.
ad appetenda alia amplius anhe
lat;

ET RESPONDENS AD IL
LOS DIXIT; CUIUS UEST RU
ASINUS AUT BOS IN PUTE
UM CADIT ET NON CON
TINUO EXTRAHET ILLU
DIE SABBATI.

Sic obseruatores sui pharisaeos
conuincit. ut eosdem etiam
auaritiae condemnet. suos
inquit asinum aut bouem aut
aliud quodlibet animal in puteu
decidens eripere festinatis non
animali. seduestrae auaritiae con
sulentes quanto magis ego hominem
qui multo melior est peco
re. debeo liberare. Congruenter q:
hydropicum animali quod ceci
dit in puteum comparauit. umore
enim laborabat sicut illa mulie
rem quam decem & octo annis
alligatam dixerat. & ab eadem
alligatione soluebat comparauit
iumento quod soluitur. ut ad
aquam ducatur. & bene utroq:
loco bouem posuit & asinum.
quia siue sapientes quosque
& bestiales siue ut supra dictum
est utrumq: populum eos signi
ficare sentiamus. eum uidelicet
cuius ceruicem iugum legis
adtriuit. atque eum quem qui
libet seductor repperit. quasi
brutum animal. & nulla ratio
ne paenitens quo uoluit errore
subtraxit; Omnes saluator
aduenientes. satanae uinculis
adstrictos omnes in imo con
cupiscentiae puteo demersos

inuenit; Non est enim distinc
tio; Omnes enim peccauerunt
& egent gloriam di · iustificati
gratis per gratiam ~~per gratiā~~
ipsius: per redemptionem quae
est in xpo ihu,

DICEBAT AUTEM ET AD
INUITATOS PARABOLAM
INTENDENS QUOMO
DO PRIMOS RECUBITUS
ELEGERENT DICENS AD
ILLOS; CUM INUITATUS
FUERIS AD NUPTIAS ·
NON DISCUMBAS IN
PRIMO LOCO;

A pesta quidem · ad litterā
est haec admonitio salua
toris · docens humilitatem non
solum apud dm · sed & iam
apud homines esse laudabilē ;
sed qm hanc euangelista non
frustra parabolam uocat ·
breuiter intuendum · quid
& iam mystice signet; nuptias
appellari · xpi · ecclesiae con
iunctionem multis locis appar &

equibus unum est · Numquid
possunt filii nuptiarum · quam
diu sponsus cum illis est ieunare ?
aliut · simile factum est regnū
caelorum · homini regi · qui
fecit nuptias filio suo · & misit
seruos suos uocare inuitatos
ad nuptias · has ergo nuptias
quisquis inuitatus ad · erit · id
est ecclesiae se membris fidei
gratia coniunxerit ; Non dis
cumbat in primo loco · hoc est
non se demeritis gloriando · quasi
caeteris sublimior extollat ;
equidem studeat iuxta alterius
loci parabolam · ueste nuptiali
~~nuptiali~~ uestitus · hoc est iustitiū
fulgore coruscus apparere · sed
ipsarum habitum iustitiae
loco deuotae humilitatis adorn &

NE FORTE HONORATIOR
TE SIT INUITATUS A BEO
ET UENIENS IS QUI TE ET
ILLUM UOCAUIT DICAT
TIBI · DA HUIC LOCUM · ET
TUNC INCIPIAS CUM RUBORE

NOUISSIMUM LOCUM
TENERE

Honorationi post inuitato locum dat illequi delongae suae conuersationis confidentia securior factus. cita illorum qui se in xpo secuti sunt agilitate praeitur & cum rubore nouissimũ locum ten&. quando dealiis meliora cognoscens. quicquid desua operatione celsum sentiebat humiliat. dicens cum proph&.
Egens sum ego & in laboribus
a iuuentute mea exaltatus
autem humiliatus sum & confusus.

SED CUM UOCATUS FUERIS UADE RECUMBE IN NOUISSIMO LOCO

Quanto magnus es inquit humiliate in omnibus.
Et psalmista gloriatur.
humiliatus sum usquequaq;
dne uiuifica me secundum
uerbum tuum. Manifesta
significans ita se ad dno posse
uiuificari sicdesiis ipse uiuiftu
tib; humilia sentir&.

UT CUM UENERIT QUI TE INUITAUIT DICAT TIBI AMICE ASCENDE SUPERIUS

Veniens dns quem humilem inuenerit amici nomine beatificans superius ascendere praecipit&. Quicũq; humiliauerit se sicut paruulus. hic est maior in regno caelorum

TUNC ERIT TIBI GLORIA CORAM SIMUL DISCUMBENTIBUS

Pulchre dicitur. Tunc erit gloria ne nunc quaerere incipias. quod tibi seruatur in fine qua sicut salomon ait hereditas adquam festinatur
in principio in nouissimo benedictione carebit. Potest autẽ & in hac uita intelligi. qui in nouissimo loco recumbens inuenitur. dno ueniente.

sublimatur. quia cotidie dñs
suas nuptias intrat cotidie
morer seder habitur conuiuan
tum diiudicat. & superbos
despiciens. humilibus saepe
tanta sui sps munera praestat
ut eos merito simul discumbentiū
hoc est in fide quiescentium cos &
unanima admiratione glorifica-
Stupensq; in auctoris sui laude
tionem prosiliat dicens. Mihi
autem nimis honorificati sunt amici
tui ds. nimis confortatus est
principatus eorum.

QUIA OMNIS QUI SE EX
ALTAT HUMILIABITUR
ET QUI SE HUMILIAT EX
ALTABITUR

Et ex hac conclusione mani
feste clar & praecedentē
dñi sermonem tripice intelle
gendum. Neque enim mox
omnis qui se coram hominib;
exalta humiliabitur aut
qui se in conspectu hominū
humiliat exaltabitur abeis

Sed econtrario non num quā
qui se uel in apice dignitatis
uel in alia qualib & adquirenda
gloria sublevat usque in finem
exaltari non cessat. Similiter
& humilis qui lib & ac uerecundus
in sua qua contentus est usq; ad
uitae terminum medio caritate
perseuerat. Et ideo quia iuxta
ueritatis sententiam. omnis qui
se incaute demeritis adleuat
humiliabitur a dño. & qui prou
de sebenefactis humiliat exal
tabitur abeo. In eundem procul
dubio sensum praemissus sermo
redemptoris. quo primos in
nuptiis accubitus quaeri uel at
congruit.

DICEBAT AUTEM ET EI
QUI SE INUITAUERAT; CUM
FACIS PRANDIUM AUT
CENAM. NOLI UOCARE
AMICOS TUOS. NEQUE
FRATRES TUOS. NEQUE
COGNATOS. NEQUE UICINOS
DIUITES.

Fratres · amicos & diuites · alter
utrum conuiuia celebrare ·
non quasi scelus interdicit · sed
sicut cetera necessitatis humana
e commercia · Ubi & peccatores
peccatoribus feneratur · ut
recipiant aequalia · ad promeren
da uitae caelestis praemia nil
ualere ostendit · Dequi; sub
iungit ·

NE FORTE ET IPSI TERE
INUITENT ET FIAT TIBI
RETRIBUTIO ·

Non ait · & fiat tibi peccatū
sed & fiat inquit tibi retributio ;
Cui simile est quod alibi dicit ;
Et si bene feceritis his qui uobis
benefaciunt · quae uobis est
gratia · neque hic dicit peccatū
est uobis · sed quae uobis est gra
tia · siquidem & peccatores hoc
faciunt · quamuis sint quaedā
mutua fratrum amicorum cōg
natorum uicinorumque diuitū
conuiuia quae non solum in
praesenti retributionem ·
sed & dam damnationē perci
piunt in futuro ; Denique ab
apostolo inter opera tenebrarū
annumerantur · sicut in die
inquit ambulemus honeste ·
Non in commessationib; & ebri
etatib; ; Commessationes quippe
sunt luxoriosa conuiuia quae
aut conlatione omnium cele
brantur · aut uicib; solenta con
tubernalibus exhiberi · ut ne
minem pudeat inhoneste aliquid
dicere aut facere · quia ad hoc
conuenitur · ut feda illic ge
rantur copia uini · & incitetur
libidinis diuersa uoluptas ;

SED CUM FACIS CONUI
UIUM UOCA PAUPERES
DEBILES CLAUDOS CAECOS
ET BEATUS ERIS QUIA NON
HABENT RETRIBUERE
TIBI ; RETRIBUETUR E
NIM TIBI IN RESURREC
TIONE IUSTORUM ·

Resurrectionem istorum
dicit qui & si omnes resurgant ·

eorum tamen non immerito
quasi propria cognominatur.
qui in hac se beatos non dubitant
esse futuros; ergo qui pauperes ad conuiuium uocat. in futuro praemium percipiet; Qui
amicos fratres & diuites uocat.
se recipit mercedem suam; sed &
si hoc propter dm̃ facit in exemplum filiorum beati iob.
sicut cetera fraternae dilectionis officia. ipse quibus sit remunerat. Qui gulosos ad luxorios
os propter lasciuiam inuitat.
poena in futuro plectetur
aeterna;

HAEC CUM AUDISSET
QUIDAM DE SIMUL DIS
CUMBENTIBUS DIXIT EI;
BEATUS QUI MANDU
CAUIT PANEM IN REG
NO DI;

Panis qui manducatur in
regno dei. non iuxta carnali
corporalis intellegendus est
cibus sed ille utique qui ait

Ego sum panis uiuus qui de
caelo discendi. si quis manducauerit ex hoc pane. uiuet in aeternum. Id est si quis meae incarnationis sacramento perfecte
incorporatus. meae diuinae
maiestatis uisione frui meruerit
hic per praesentis uitae immortalis
beatitudine gaudebit; sed quia
nonnulli hunc panem fide tenus
quasi odorando percipiunt Dul
cedinem uero eius adtingere
ueraciter gustando fastidiunt.
Subiecta parabola dni talium
corporem caelestib; epulis dig
num non esse relarguit;
sequitur enim.

AT IPSE DIXIT EI; HOMO
QUIDAM FECIT CENAM
MAGNAM ET UOCAUIT
MULTOS.

Quis iste est homo nisi ille.
de quo per prophetam dicitur.
Et homo est & quis cognoscet eum
qui fecit cenam magnam. quia
satietatem nobis internae

dulcedinis praeparauit. qui
uocat multos sed pauci uenimus.
quia nonnum quam ipsi qui ei
per fidem subiecti sunt. ad eterno ei
conuiuio male uiuendo contra
dicunt.

ET MISIT SERUUM SU
UM HORA CENAE DICE
RE INUITATIS UT UENI
RENT QUIA IAM PARATA
SUNT OMNIA.

Quid hora cenae nisi finis est
mundi. In quo nimirum nos
sumus. Sicut iam dudum paulus
testatur dicens. Nos in quos fines
saeculorum deuenerunt. Si ergo
iam hora cenae est cum uocamur.
tanto minus debemus excusare
conuiuio dī. quanto propinquas
se iam cernimus finem saeculi.
Idcirco autem hoc conuiuium dī
non prandium sed cena (cenam dicunt) quia post
prandium cena restat. post cenam
uero conuiuium nullum restat.
ad quia aeternum dī conuiuium
nobis in extremo praeparabitur.
rectum fuit. ut hoc non prandium
sed cena uocaretur. sed quis per
hunc seruum. qui a patrefamilias
ad inuitandum mittitur nisi prae
dicatorum ordo signatur. Ad
repellendum autem fastidium
nostrum. iam parata sunt om
nia. quia abstergendum men
tis nostrae teporem in cena dī.
Ille nobis singularis agnus
occisus est. qui tulit peccata
mundi.

ET COEPERUNT SIMUL
OMNES EXCUSARE.

Offert dī quod rogari debuit.
non rogatus dare uult. quod
uix sperari poterat. Quia dig
nare aut larguri postulatur
contemnitur uero paratus
deliciae refectionis aeternae
denuntiat. Et tamen simul
omnes excusant. Sed dicunt
aliqui excusare nolumus.
Ad illud enim supernae re
fectionis conuiuium. et uocari
et peruenire gratulamur.

Quiuerum profecto dicunt.
sinon plus terrena quam caelestia diligunt. sinon amplius rebus corporalibus quam spiritalibus occupantur; unde hic quoque ipsa excusantium causa subiungitur cum protinus subinfertur.

PRIMUS DIXIT EMI VILLAM ET NECESSE HABEO EXIRE ET UIDERE ILLAM; ROGO TE HABE ME EXCUSATUM.

Quid per uillam nisi terrena substantia designatur? Exit ergo uidere uillam qui sola exteriora cogit propter substantiam.

ET ALTER DIXIT IUGA BOUM EMI QUINQUE ET EO PROBARE ILLA. ROGO TE HABE ME EXCUSATUM;

Quid in quinque iugis boum. nisi quinq; corporis sensus accipimus. qui recte quoque iuga uocati sunt.

quia in utroque sexu geminantur, qui uidelicet corporales sensus. quia comprehendere nesciunt interna. sed sola exteriora cognoscunt. & deserentes intima ea. quae extra sunt tangunt. recte per eos curiositas designatur;

Graue namque curiositas est uitium. quaedum cuius libet mentem ad inuestigandam uitam proximi exterius ducit semper ei sua intima abscondit. Propter hoc namque & de eisdem quinque iugis boum dicitur. eo probare illa quia uidelicet aliquando pestinere probatio a curiositatem solet sed notandum quod & is qui propter uilla & is qui propter probanda iuga boum a cena sui inuitatoris excusat uerba humilitatis permisce dicens:

ROGO TE HABE ME EXCUSATUM.

Dum enim dicit rogo, et tamen uenire contemnit.

humilitas sonat in uoce superbia in actione. Et ecce hoc de iudicat praauus quisque cum audit. Nec tamen ea quae de iudicat agere desistit. Nam dum cui libet peruersae agenti dicimus conuestere dicimus conuestere dm̃ sequere mundū relinque. Ubi hunc nisi addominicam cenam uocamus. sed cum respondet. ora prome quia peccator sum. humilitatem insinuat subiungens autem conuesti non possum superbiam demonstrat.

hoc facere ñ possū quid aliud agit nisi rogat & ipse cultat dicens nūq; peccauī sū

ET ALIUS DIXIT. UXOREM DUXI. ET IDEO NON POSSUM UENIRE.

Quid per uxorem. nisi uoluptas carnis accipitur. nam quamuis bonum sit coniugium. atque ad propagandā subolem prouidentia diuina constitutum. Nonnulli tamen non per hoc fecunditatem prolis sed desideria explent uoluptatis. & ideo per rem iustam significari potest. non incongrue res iniusta. ad cenam nos ergo aeterni conuiuii sumus paterfamilias inuitat sed dum hunc terrena cura occupat. illum alienis actus sagax cogitatio deuasta. alterius etiam mentem uoluptas carnalis inquinat. fastidiosus quisque ad aeternae uitae epulas non festinat.

ET REUERSUS SERUUS NUNTIAUIT HAEC DOMINO SUO. TUNC IRATUS PATERFAMILIAS DIXIT SERUO SUO. EXI CITO IN PLATEAS ET UICOS CIUITATIS. ET PAUPERES. AC DEBILES ET CAECOS ET CLAUDOS INTRODUC.

Ecce qui terrenae substantiae plus iusto incubat. uenire ad dominicam cenam recusat. qui labori curiositatis insudat. praeparata uitae alimenta fastidit. Qui carnalibus desideriis inhaerens spiritalis conuiuii epulas respuit.

Quia ergo uenire superbi renuunt pauperes pauperes eliguntur; Cur hoc quia iuxta pauli uocem infirma mundi eligit dñs ut confundat fortia. pauperes autē & debiles dicuntur qui iudicio suo apud semetipsos infirmi sunt. Nam pauperes & quasi fortes sunt qui & positi in paupertate superbiunt caeci uero sunt. qui nullū ingenii lumen habent. Claudi quoque qui rectos gressus in operatione non habent. sed dum morum uitia in membrorum debilitate significantur; Profecto liquet quia sicut illi peccatores fuerunt. qui uocati uenire noluerunt. ita hi quoque peccatores sunt. qui inuitantur & uenunt. sed peccatores superbi respuuntur. & peccatores humiles eliguntur; Hos itaq; eligit quos despicit mundus. quia plerumque ipsa despectio hominem reuocat ad semetipsum pauperes & debiles. caeci & claudi uocantur & uenunt; Quia infirmi quique atque in hoc mundo despecti plerumque tanto (celerius) uocem dñi audiunt. quanto & in hoc mundo non habent ubi delectentur. sed ductis ad cenam pauperib;.

Quid puer subiungat audiamus:

ONE FACTUM EST UT IMPERASTI ET ADHUC LOCUS EST.

Multi tales ad dominicam caenam ex iudaea collecti sunt. sed multitudo quae ex israhelitico populo credidit. locum superni conuiuii non impleuit; Intra uit iam frequentia iudaeorum. sed adhuc locus uacat in regno; ubi suspici debeat numerositas gentium; Unde & eidem seruo dicitur;

EXI IN UIAS ET SEPES ET CONPELLE INTRARE UT IMPLEATUR DOMUS MEA;

Cum denuo (ci) & plateis ad cenā

dñs inuitat illum uidelicet
populum designat · qui tene
re legem sub urbana conuer
satione nouerat, cum uero
conuiuas suos colligi excuis &
sæpibus praecipit nimirum
agrestem populum colligere.
idest gentilem quaerit, notan
dum uero · quod in hac inuitati
one festia non dicitur inuita
sed compelle intrare; nam sunt
nonnulli · quibona facienda
intelleguntur · sed haec facere
desistunt · his ut superius dixi
mus plerumque contingit ut
eos in carnalibus desideriis suis ·
mundi huius aduersitas feriat ·
sepe namque aut longa egri
tudine tabescunt aut afflicti
iniuriis concidunt · Aut percussi
grauioribus damnis affliguntur:
seque ipsos in suis desideriis
reprehendentes ad dñm corda
conuertunt · qui ergo huius
mundi aduersitatibus fracti ·
ad dñ amorem redeunt atque
a praesentis uitae desideriis co·
riguntur · quid isti nisi compel
luntur ut intrent · sed ualde est
tremenda sententia quae pro
tinus subinfertur; Ait enim ·

DICO AUTEM UOBIS QUOD
NEMO UIRORUM ILLORU
QUI UOCATI SUNT GUSTA
BIT CENAM MEAM

Ecce per se uocat per angelos
uocat per patres uocat · per
prophetas uocat · per apostolos
uocat · per pastores uocat · ple
rumque per miracula uocat ·
plerumque per flagella uocat
aliquando per mundi huius
prospera uocat · aliquando per
aduersa · Nemo contemnat
nedum uocatus excusat cum
uoluerit intrare non ualeat

d. nr. II. LX.

IBANT AUTEM TURBAE
MULTAE CUM EO · ET CON
UERSUS DIXIT AD ILLOS ·
SI QUIS UENIT AD ME ET
NON ODIT PATREM SU
UM ET MATREM ET UXORE

ET FILIOS ET FRATRES
ET SORORES ADHUC
AUTEM ET ANIMAM
SUAM NON POTEST
MEUS ESSE DISCIPU
LUS

Per contrari lib& quomodo parenter & carnaliter propinquos praecipimur odisse qui iubemur & inimicos diligere & ceste de uxore ueritas dicit quod ds iunxit homo non separ& Et paulus ait Uiri diligite uxores uestras sicut & xps ecclesiā Ecce discipulus uxorem diligendam praecipit Cum magister dicit Qui uxorē non odit non potest meus esse discipulus, numquid aliud uide ex nuntiat aliud preco clamat an simul & odisse possumus & diligere. sed si uim precepti perpendimus utrumque agere per discr&ionem ualemus.

ut eos qui nobis carnis cognatione coniuncti sunt & quos proximos nouimus diligamus & quos aduersarios inuita dī patimur. odiendo & fugiendo nesciamus; ut autem dns demonstrar& hoc ergo proximos odium non de in affectione procedere sed de caritate. addit protinus dicens. Adhuc autem. & animam suam, tunc & enim bene animam nostram odimus. Cum eius carnalibus desideriis non adquiescimus. Cum eius app&itum frangimus. eius uoluntatibus reluctamur. quae ego contempta admeus ducitur quasi per odium amatur. sic sic nimirum exhibere proximis nostris odii discr&ionem debemus. ut in eis diligamus quod sunt, & habeamus odio quod in dī nobis tenere obsistunt, hoc ipsū uero animae odium qualiter exhiberi debeat subdendo ueritas manifestat dicens

ET QUI NON BAJULAT
CRUCEM SUAM ET VE
NIT POST ME NON PO
TEST MEUS ESSE DISCI
PULUS

Crux quippe á cruciatu
dicitur. & duobus modis
crucem dñi baiulamus. cum
aut per abstinentiam carnem
afficimus. aut per compassionem
proximi necestatem illius
nostram putamus; qui enim
dolorem exhibet in aliena neces
sitate, crucem portat inmente.
sciendum uero est. quod sunt
non nulli qui carnis abstinen
tiam non pro dō. sed pro inani
gloria exhibent & sunt plerique
qui compassionem proximo
non spiritaliter sed carnaliter
inpendunt. ut ei non adiuste.
sed quasi miserando adculpas
faueant; hi itaque crucem qui
dem uidentur ferre sed dñm
non sequuntur; Unde recte
haec eadem uerias dicit

Quinon baiulat crucem suā
& uenit post me non potest
meus esse discipulus Baiulare
& enim crucem & post dñm
ire est. uel carnis abstinentiā,
uel compassionem proximo
studio aeternae intentionis
exhibere; Nam quisquis
haec pro temporali intentione
exhibet. Crucem quidem
baiulat. sed ire post dñm recu
sat; quia uero sublimia prae
cepta data sunt. protinus con
paratio aedificandae subli
mitatis adiungitur Cum
dicitur

lxxxiiii QUIS ENIM EX UOBIS
UOLENS TURREM AE
DIFICARE NON NE PRI
US SEDENS COMPUTAT
SUMPTUS QUI NECESSARII
SUNT SI HABET AD
PERFICIENDAM

Omne quod agimus prae
uenire per studium consi
derationis debemus; Ecce

enim iuxta ueritatis
uocem. qui turrem aedificat.
prius aedificii sumptus parat,
si igitur humilitatis turrem
construere cupimus. prius
nos praeparare adaduersi
huius saeculi debemus; hoc
enim inter terrenum & cae
leste aedificium distat. quod
terrenum aedificium ex
pensas colligendo construi
tur caelestae autem aedi
ficium expensas dispergen
do adillud sumptus facimus.
si non habéa colligamus.
adistud sumptus facimus.
si & habéa relinquamus;
considerandum uero quod
dicitur

NE POSTEAQUAM
POSUERIT FUNDAMEN
TUM ET NON POTERIT
PERFICERE OMNES
QUI UIDERINT INCIPI
ANT INLUDERE EI DI
CENTES QUIA HIC HOMO

COEPIT AEDIFICARE ET
NON POTUIT CONSUM
MARE.

Quia iuxta pauli uocem
spectaculum facti sumus
mundo angelis & hominibus.
& in omne quod agimus con
siderare occultos aduersarios
nostros debemus. qui semper
nostris operibus intendunt.
semper ex nostro defectu gratu
lantur. Quos prophéa intuensait.
Dsmeus inte confido non erubes
cam. Neque inridean me in
mici mei; In bonis enim operib;
intenti. nisi contra malignos
sps. sollicite uigilemus. ipsos
inrisores patimur. quos admalu
persuasores habemus. sed quia
de construendo aedificio com
paratio data est. Nunc ex mi
nori admaius similitudo subdi
tur. ut ex rebus minimis ma
iora pensentur. Nam sequitur.

AUT QUIS REX ITURUS COM
MITERE BELLUM ADUERSUM

ALIUM REGEM· NON
SEDENS PRIUS COGITAT
SI POSSIT CUM DECEM
MILIBUS OCCURRERE
EI QUI CUM UIGINTI MI
LIBUS UENIT AD SE· ALIO
QUIN· ADHUC ILLO LON
GE A GENTE LEGATIONE
MITTENS ROGAT EA
QUAE PACIS SUNT.

Rex contra regem ex
aequo uenit ad proelium
&tamen si se perpendit non
posse sufficere· legationem
mittit· & ea quae pacis sunt postu
lat, quibus ergo nos lacrimis
sperare ueniam debemus·
qui in illo tremendo examine·
cum rege nostro ex aequo
ad iudicium non uenimus·
quos nimirum condicio· infir
mitas & causa inferiores exhi
bet· sed fostasse iam mali ope
ris culpas abscidimus· iam
prauaque quaeque exterius de
clinamus· nunquid ad eo denda

rationem cogitationis nos
tae sufficimus· cum duplo
ergo exercitu contra simplu
uenit· qui nos uix in solo
opere praeparatos· simul
de opere & cogitatione dis
cutit· & ideo dum adhuc
longe est legationem mit
tamus· rogemus ea quae
pacis sunt; longo enim esse
dicitur quia adhuc praesens
per iudicium nondum & cum
mittamus legationem la
crimas nostras· mittamus
misericordiae opera· mace
mus in ara eius hostias pla
cationis· haec est nostra lega
tio· quae regem uenientem
placat·

SIC ERGO OMNIS EX VO
BIS· QUI NON RENUNTI
AT OMNIBUS QUAE POS
SIDET· NON POTEST
MEUS ESSE DISCIPULUS·

Manifestissime dns hac
conclusione docet· quid sit

aedificare turrem. uel cum
rege fortiore facere pacē
suum uidelicet esse discipulū
praeparare autem sumptus
adperficiendam turrem. et
mittere legationem ad in
petrandam pacem. non esse
aliud quam renuntiare
omnibus quae possidemus:
inter quae omnia et amor
proximorū. De quo praedic
tum est. et ipsa anima nostra
quam quidam pro temporali
hac uita dictam putant in
tellegatur necesse est. quā
sic possidere ad tempus oportet.
ut non nos impediat a aeter
na: siquis eam fuerit auferre
minatus; distat sane inter
renuntiare omnibus et relin
quere omnia. paucorum
enim perfectorum qui est
relinquere omnia. curas
mundi post ponere. solis de
sideris aeternis inhiare.
cunctorum autem fidelium est.
renuntiare omnibus quae possi
dent. hoc est sic tenere quae
mundi sunt. ut tamen per ea
non teneantur in mundo. habere
rem temporalem in usu. aeternā
in desiderio. sic terrena gerere.
ut tamen tota mente ad caelestia
tendant

Bonum est sal. si autē
sal quoque euanuerit.
in quo condietur.

Ad superiora respicit. ubi tur
rem uiri iustum non solū in
choandam sed etiam praeceperat
esse consummandam; bonum
quippe est dei uerbum audire
frequentius. sale sapientiae spi
ritalis cordis arcana condiri.
immo ipsum cum apostolis sal
terre fieri. id est eorum quoq;
qui adhuc terrena sapiunt imbu
endis mentibus sufficere; at siquis
semel condimento ueritatis inlu
minatus ad apostasiam redierit.
quo alio doctore corrigatur.
qui eam quam ipse gustauit.

sapientiae dulcedinem uel ad-
uersis saeculi pesterritus uel
inlecebris allectus abiecit iuxta
hoc quod quidam sapiens ait.
Quis medebitur incantatori a
serpente percusso. Qua sententia
iudae scariothis socios ipsum q:
designari non immerito creda
tur. qui filargiria uictus & gra
dum apostolatus prodere & dnm
tradere non dubitauit

NEQUE IN TERRAM NEQ:
IN STERCOLINUM UTILE
EST SED FORAS MITTETUR

Sicut sal infatuatum cum ad
condiendos cibos carnesque siccan
das ualere desierit nullo iam
usui aptum erit; neque enim
in terram utile est cuius in mestu
germinare prohibetur neque
in sterculinum agriculturae pro
futurum. quod uiua cibus lic&
glebis inmixtum non f&are
semina frugum sed extinguere
sol& sic omnis qui post agnitionem
ueritatis r&ro redit neque ipse
fructum bonis operis ferre neq:
alios excolere ual& sed foras
mittendus hoc est ab ecclesiae
est unitate secernendus ut
iuxta praemissam parabolam
irridentes eum inimici dicant.
Quia hic homo coepit aedificare
& non potuit consummare &
ideo multum utilis exhostatio
sub infestur. Cum dicitur

QUI HABET AURES AU
DIENDI AUDIAT

Idest qui hab& aures intelle
gentiae quibus di uerbum
percipere possit non contem
nat sed audiat. Oboediendo
uidelic& & faciendo quae didicit.
Non enim auditor obliuiosus
sed factor operis hic beatus in
facto suo erit

d xxxvi
l xi

ERANT AUTEM AD
PROPINQUANTES EI
PUBLICANI ET PECCATORES
UT AUDIRENT ILLUM
ET MURMURABANT
PHARISAEI ET SCRIBAE

DICENTES QUIA HIC
PECCATORES RECIPIT
ET MANDUCAT CUM
ILLIS

Quia non solum iustus
peccare per inestiam,
sed & peccator resipiscere
per solestiam potest, Postqua
sal infatuatum foras mitti
debere narratum est, mox
paenitentum cohorsinturs ad
missa describitur, qui ad au
diendum di uerbum ad pro
pinquantes non solum ad con
loquendum, sed & iam ad con
uersendum receptisunt, quod
uidentes pharisaei dedigna
tisunt. Quia uera iustitia
conpassionem hab&, falsa
iustitia dedignationem
quam uis & iusti soleant
recte peccatoribus indignari, sed aliud
est quod agitur tripho super
biae, aliud quod zelo discipli
nae, sed qui egri erant ita
ut egros se esse nescirent
quatinus quo derant agnoscerent.
caelestis eos medicus blandis fo
mentis curat. benignum para
digma obicit, & in eorum cor
de uulneris tumorem praemit,
ait namque

(d.xxxvij) QUIS EX UOBIS HOMO
QUI HABET CENTUM
OUES ET SI PERDIDERIT
UNAM EX ILLIS NONNE
DIMITTIT NONAGINTA
NOUEM IN DESERTO ET
UADIT AD ILLAM QUAE
PERIERAT DONEC INUENIT
ILLAM

Ecce mira dispensatione pietatis
similitudinem ueritas dedit,
quam & in se ipse homo recog
noscer&, & tamen haec speciali
ter ad ipsum auctorem hominũ
pertiner&, quia enim centena
rius numerus est perfectus, ipse
centum oues habuit, cum ange
lorum substantiam & hominũ
creauit, sed una ouis tunc perit,
quando peccando homo pascua uitae

dereliquit; Dimisit autem
nonaginta nouem oues inde
sesto. quia illos summos ange
lorum choros reliquit incaelo.
Cur autem caelum desestum
uocatur nisi quod desestum
dicitur derelictum? tunc autē
caelum homo deseruit cum pec
cauit. In desesto autem nonagin
ta nouem oues remanserant
quando inter ram dns unam
quaerebat; quia rationabilis
creaturae numerus angelorum uidelicet
& hominum quae aduidendū
dn condita fuerat pereunte
homine erat imminutus & ut
perfecta summa omnium inte
gra esset incaelo homo perdi
tus quaerebatur interra;
ET CUM INUENERIT
ILLAM IN PONIT IN U
MEROS SUOS GAUDENS.
Quem in numeris suis inpo
suit quia humanam naturā
suscipiens peccata nostra
ipse portauit

ET UENIENS IN DOMU
CONUOCAT AMICOS ET
UICINOS DICENS ILLIS
CONGRATULAMINI MI
HI QUIA INUENI OUEM
MEAM QUAE PERIERAT.
Inuenta oue ad domum redit
quia pastor noster reparā
to homine ad regnum cae
lestie redit ibi amicos & ui
cinos inuenit illos uidelicet
angelorum choros quia am
ici eius sunt quia uoluntatem eius
continue in sua stabilitate
custodiunt; uicini quoque eius
sunt quia claritate uisionis
illius sua assiduitate perfruun
tur; & notandum quod non
dicat congratulami oue in
uentae sed mihi quia uidelicet
eius est gaudium uita
nostra. & cum nos ad caelū
reducimur solemnitatem
laetitiae illius implemus
DICO UOBIS QUOD ITA
GAUDIUM ERIT IN CAELO

SUPER UNO PECCATORE
PAENITENTIAM HA
BENTE QUAM SUPER
NONAGINTA NOUEM
IUSTIS QUI NON INDIGENT
PAENITENTIA

Plus de conuersis peccatoribus
quam de stantibus iustis gau
dium erit in caelo quia ple
rumque hi qui nullis se ob
praessos peccatorum molibus
sciunt. Stant quidem in via
iustitiae nulla inlicita per
petrant sed tamen ad caelestē
patriam anxie non anhe
lant tantoque sibi in rebus
licitis usum praebent quanto
se perpetrasse inlicita nulla
meminerunt & plerumque
pigri remanent ad exercen
da bona praecipua quia
ualde securi sunt ad nulla
commiserint mala grau
ora. At contra nonnumquā
hi qui se aliqua inlicita egis
se meminerunt exipsosuo
dolore compuncti in arder
cunt ad amorem dī. se seque
in magnis iustitibus exercen
maius ergo de peccatore con
uerso quam de stante iusto
gaudium fit in caelo quia &
dux in proelio plus eum militē
dilegit qui post fugam reuer
sus hostem fortiter premit
quam illum qui nunquam non terga prebuit & nunquā
aliquid fortiter fecit sed inter
haec sciendum est quia sunt pleriq;
iusti in quorum uita tantū
est gaudium. ut eis quaelibet
peccatorum paenitentia prae
poni nullatenus possit. Nam
multi & nullorum sibi malorū
sunt conscii & tamen in tanti
ardoris afflictione se exe
runt ac si peccatis omnibus
angustentur cuncta etiam licita
respuunt ad dispectum mundi
sublimiter accinguntur lamen
tis gaudent in cunctis semetip
sos humiliant. & sicut non nulli
peccata operum sicipsi peccata

cogitationum deplorant hinc
ergo colligendum est quantū
dō gaudium faciat quando
humiliter plangit iustus si facit
in caelo gaudium quando hoc
quod male gessit per paenitentiā
damnat iniustus

sclxxxviij. AUT QUAE MULIER HA
BENS DRAGMAS DECEM
SI PERDIDERIT DRAGMĀ
UNAM NONNE ACCEN
DIT LUCERNAME TEUER
TIT DOMUM ET QUAERIT
DILIGENTER DONEC INUE
NIAT

Quis signatur per pastorem
ipse & per mulierem ipse
enim dī ipse & dī sapientia &
qua imago exprimitur in drag
ma mulier dragmam perdidit
Quando homo qui conditus ad
imaginem dī fuerat peccando
a similitudine sui conditoris re
cessit, sed accendit mulier lucer
nam quia sapientia dī apparuit
in humanitate, lucerna quippe
lumen intesta est · lumen
uero intesta est diuinitas in
carne · Accensa autem lucerna
euertit domum quia mox ut
eius diuinitas per carnem claruit
omnis se nostra conscientia con cus
sit · Domus namq; euertitur cum
consideratione reatus sui humana
conscientia perturbat · euersa uero
domu inuenit dragma quia dū per
turbat conscientia hominis reparat
in homine similitudo conditoris ·

ET CUM INUENERIT CON
UOCAT AMICAS ET UICINAS
DICENS CONGRATULAMI
NI MIHI QUIA INUENI
DRAGMAM QUAM PER
DIDERAM

Quae amicae uel uicinae
nisi illae potestates sunt
caelestes tum super iustis dictae
quae supernae sapientiae iux
tatis sunt quanto ei per gratiā
continue uisionis ad propinquan
sed intuendū cur ista mulier
decem dragmas habuit se-

perhibetur Angelorum quip
pe et hominum naturam
a dcognoscendum se dns condi
dit quamdum
consistere ad aeternitatem
uoluit eam proculdubio ad
suam similitudinem
creauit Decem uero dragmas
habuit mulier quia nouem
sunt ordines angelorum sed
ut compleretur electorum
numerus Homo decimus crea
tus est qui a conditore suo nec
post culpam periit quia hunc
aeterna sapientia per carnem
miraculis coruscans e lumine
teste reparauit

xxxviii ITA DICO UOBIS GAUDIUM
ERIT CORAM ANGELIS DI
SUPER UNO PECCATORE
PAENITENTIAM AGENTE

Paenitentiam agere est et
perpetrata mala plangere
et plangenda non perpetrare
Nam qui sic alia deplorat
ut tamen alia committat
adhuc paenitentiam agere
aut ignorat aut dissimulat
Quidenim prodest si peccata qui
luxoriae defleat et tamen ad
huc auaritiae aestibus anhelet
aut quid prodest si irae culpas
lam lugeat et tamen adhuc in
uidiae facibus tabescat sed
minus est ualde quod dicimus
ut qui peccata deplorat ploran
da minime committat Nam
cogitandum summopere est
ut qui se inlicita meminit com
misisse a quibusdam etiam
licitis studeat abstinere qua
tenus per hoc conditori suo satis
faciat ut qui commisit prohibita
sibimetipsi abscidere debeat
etiam commissa

Lxii AIT AUTEM homo quidam
HABUIT DUOS FILIOS ET DIXIT
ADULESCENTIOR EX ILLIS
PATRI DA MIHI PORTIONEM
SUBSTANTIAE QUAE CONTIN
GIT ET DIUISIT ILLIS SUBSTAN
TIAM

Murmurantib; depeccatorum
susceptione scribis & pharisaeis.
tres ex ordine parabolas salua
tor posuit duabus primis de
quibus disputatum est. Quan
tum ipse cum angelis de paeni
tentiam salute gaudeat insinu
ans. Tertia uero quae sequitur
non suum tantum modo suorũq;
gaudium demonstrans sed &
inuidentium murmur repre
hendens. Homo itaque qui duos
filios habuisse dicitur dñs pater
intellegitur. duorum uidelicet
genitor populorum & quasi
duarum generis humani stirpi
um auctor atque creator.
Maior enim filius eos qui in unius
dei permansere cultura. minor
eos qui usque ad colenda idola
dmn deseruere significat. pars
substantiae quae minorem fili
um contigit ipse sensus in homi
ne rationalis est. Uuere enim
intellegere meminisse ingenio
alacri excellere diuini substantia
muneris est quam minor filius
ex petit a patre cum homo
sua potestate delectatus per libe
rum se se arbitrium regere
atq; a domino quaesiuit ex uere
conditoris. diuisitque illis substan
tiam fidelib; scilicet suae gratiae
protectionem quam desiderabat
inpertiendo infidelib; uero natu
ralis solũ ingenii quo contenti
erant beneficium incedendo

ET NON POST MULTOS DIES
CONGREGATIS OMNIBUS
ADULESCENTIOR FILIUS
PEREGRE PROFECTUS IN
REGIONEM LONGINQUAM ET
IBI DISSIPAUIT SUBSTANTIA
SUA UIUENDO LUXURIOSE.

Longe profectus est non locũ mu
tando sed animum, quanto & eni
quisque plus in praauo opere de
linquit tanto adi gratia longius
recedit, quod non post multos dies
dixit factum ut congregatis
omnibus peregre proficiscerentur
in regionem longinquam. quia

quia nonnulto post institutionē
humani generis placuit animae
per liberum arbitriū ferre secū
quandam uelut potentiā naturae
suae & deserere eum a quo con
dita est praesidens uiribus suis,
quas uires tanto consumit citius
quanto eum deserit a quo datae
sunt, Itaque hanc uitam prodig ā
uocat amantem fundere atque
spatiari pompis exteriorib us intus
inanescentē cum ea quisq: sequit
quae abilla procedunt & relin
quit eum qui sibi est interior,
ET POST QUAM OMNIA DISSI
PASSET FACTA EST FAMES
VALIDA IN REGIONE ILLA,
Omnia quae dissipauit ōrna
menta naturae quae consump
sit significat, fames in regione
longinqua indigentia uerbi
ueritatis inobliuione creatoris,
De qua dictum est in proph&is,
Qua mitt& dns famen in terra
non famem panis neque sitim aquae
sed audiendi uerbum dī,

ET IPSE COEPIT EGERE ET
ABIIT ET ADHESIT UNI CIVI
UM REGIONIS ILLIUS,
Merito egere coepit qui the
sauros sapientiae di diuitiarūq:
caelestium altitudinem dereliquit,
Unus autē ciuium regionis illius
cui egens adhesit ille est utiq:
qui concupiscentiis terrenis merito
suae peruersitatis praepositus prin
ceps huius mundi a dnō uocatur,
Et de quo apostolus, Dī inquit
huius saeculi excaecauit mentes infidelū,
ET MISIT ILLUM IN UILLAM
SUAM UT PASCERET PORCOS,
Inuillam mitti est substantiae
mundalis cupiditate subiugari,
De qua in alia parabola quidam
spiritales epulas ad quas inuitabu
tur fastidiens dixit, uillā emi &
necesse habeo exire & uidere illam,
Porcos uero pascere est ea quibus
immundi spūs gaudeant operari,
ET CUPIEBAT IMPLERE UEN
TREM SUUM DE SILIQUIS QUAS
PORCI MANDUCABANT,

Silice quibus porcos pasceba-
t/ sunt doctrinae saeculares/ sterili
suauitate resonantes; De quibus
lauder idolorum/ fabularumq;
adeos gentium uario sermone/
atq; carminib; percrepant/ quib;
daemona delectantur; Unde
cum iste saturari cupiebat/ ali
quid solidum & rectum/ quod ad
beatam uitam pertinere & inuenire
uolebat in talibus/ & non poterat/
hoc est enim quod ait/

ET NEMO ILLI DABAT IN
SE AUTEM REUERSUS·

Iam scilicet & abeis/ quae foris secus
frustra inlicium & seducunt/ incons
cientiae interiora reducem faci
ens intentionem suam/

DIXIT QUANTI MERCENA
RII PATRIS MEI ABUNDANT
PANIBUS/ EGO AUTEM HIC
FAME PEREO/

Vnde hoc scire poterat/ in quo tanta
erat obliuio di/ sicut in omnib; Idolatris
fuit/ nisi quia ista recogitatio/
iam resipientis est/ cum euangeliū·
praedicar & cur mercenarii ergo
patris abundant panibus/ quia
qui futurae mercedis intuitu/ digna
operari satagunt/ cotidianis su
pernae gratiae reficiuntur ali
mentis; At uero fame pereunt/
qui extra patris aedes positi uen
trem cupiunt implere desiliquis/
Idest qui sine fide uiuentes/ uitā
beatam inanis philosophiae studiis
inquirunt/ sicut enim panis qui
cor hominis confirmat/ Uerbo
di quo mentem reficiat assimi
latur/ Ita silica/ quae & ipsa intus
inanis/ foris mollis est/ & corpus
non reficit/ sed impleat/ ut sit magis
oneri quam usui/ saeculari sapi
entiae/ non inmerito comparatur·
Cuius sermo secundae plausu sonoris/
seduisture utilitatis est uacuus;

SURGAM ET IBO AD PATRE
MEUM ET DICAM ILLI PATER/
PECCAUI IN CAELUM ET CORAM TE·

Quam misericordem pumq;
nouerat patrem/ qui nec offensus
a filio patris dedignatur audire·

uocabulū; surgam ergo inquit
quia me iacere cognoui. & ibo
quia longe recessi ad patrem
meū quia sub principe porcorū
miserabili egestate tabesco; Pec
cauī autem in caelum coram
spiritibus angelicis seū que animab;
inquib; sedis est dī significat; Coram
te uero in ipso conscientiae inte
rioris conclaui qua dī solius oculi
penetrare ualebant;

ET IAM NON SUM DIGNUS
UOCARI FILIUS TUUS; FAC ME
SICUT UNUM DE MERCENARI
IS TUIS;

Ad filii quidem affectū qui
omnia quae patris sunt sua esse
non ambigit adspirare nequaquā
praesumit. sed mercennarii statū
iam pro mercede seruiturus de
siderat; Uerū ne hunc quidē nisi
paterna dignatione se mereri
posse testatur. Ubi sunt ergo pela
gianistae qui sua seu iustitie sal
uari posse confidunt contra
apertissimā ueritatis sententiā.
quae ait. sine me nihil potestis facere

ET SURGENS UENIT AD PATREM SUUM.

Venire ad patrem est. in ecclesia
constitui per fidem. ubi iam possit
esse peccatorum legitima & fruc
tuosa confessio;

CUM AUTEM ADHUC LONGE ESSET.

Et antequam intellegere dīm sed
tamen cum iam pie quaerere.

UIDIT ILLUM PATER IPSIUS.

Impios enim & superbos conuenienter
non uidere dicitur tamquā ante
oculos non habere ante oculos enim
haberi nonnisi qui diliguntur dici solent.

ET MISERICORDIA MOTUS EST.
ET OCCURRENS CECIDIT SU
PER COLLUM EIUS;

Non enim pater unigenitū filiū
deseruit. In quousque ad nostram lon
ginquam & iam peregrinationē cu
currit atq; discendit. quia dī erat in
xpō mundum reconcilians sibi; & ipse
dns ait. Pater in me manens. ipse facit
opera sua; Quid est autem cadere su
per colum eius. nisi inclinare & humi
liare in amplexum eius brachium suum.

Et brachium dñi cui revelatum est:
quod est utique dñs noster ihs xps;
ET OSCULATUS EST EUM:

Consolari uerbo gratiae di ad spem
indulgentiae peccatorum. hoc est
post longa itinera remeantem a
patre mereri osculum caritatis;
DIXIT QUE EI FILIUS, PATER.
PECCAUI IN CAELUM ET CO
RAM TE. IAM NON SUM DIG
NUS UOCARI FILIUS TUUS;

Incipit iam peccata constituitur
in ecclesia confiteri. nec dicit om
nia quae dicturum se esse pro
miserat. sed usque ad illud Non sum
dignus uocari filius tuus. hoc enim
uult fieri per gratiam. quod se in
dignum esse per merita fatetur.
non addidit quod in illa meditatio
ne dixerat. fac me sicut unum de
mercenarius tuis; Cum enim panem
non haberet uel mercenarius esse
cupiebat. quod post oculum patris gene
rosissime iam dedignat. Intellegit
namq: inter filium mercenarium et ser
uum non minimam esse distantiam!
seruum uidelicet esse tum qui ad
huc metu gehennae siue praesen
tium legum. Auitus temperat me
cenarium. quispe atque deside
rio regni caelorum. filium affec
tu boni ipsius. atque amore uisu
tum, Inquarum uisitutum triun
consummatione. beatus apostolus
omnem salutis summam concludens.
Nunc inquit manet fides. spes. cari
tas. tria haec. maior autem his
caritas. fides namque est quae
futuri iudicii ac supplitiorum
metu uitiorum facit contagia
declinare. spes quae mentem nos
tra de praesentib: auocans uniue
sis corporis uoluptates caelestium
praemiorum expectatione con
temnit. Caritas quae nos ad
Amorem
mostem xpi et spiritalium uisitum
fructum mentis ardore succendens.
quicquid illis contrarium est toto
facit odio detestari; Unde pro
dig- us iste. postquam in semetipsum
reuersus dirae famis supplicia
formidabat. uelut iam seruus.

effectus. etiam mercennarii
statum demercede iam cogitans
concupiscit. sed eum pater occur-
rens: non contentus minora con
cedere. utroque gradu sine
dilatione transcurso pristinae
filiorum restituit dignitatem. nec
iam demercede conductoris: sed
de hereditate fecit cogitare pa
rentis.

DIXIT AUTEM PATER AD
SERUOS SUOS. CITO PRO
FERTE STOLAM PRIMAM.
ET INDUITE ILLUM.

Stola prima est uestis innocentiae.
quam homo bene conditus accepit.
sed male persuasus amisit. quando
post culpam praeuaricationis cog
nouit esse se nudum. gloriaq;
immortalitatis perdita. pelliceum
hoc est mortale sumpsit indumentum.
Seruii qui eam proferunt. recon-
ciliationis praedicatores sunt. profe
runt enim stolam primam. quan
do mortales terrenosque homines
ita sublimandos asseuerant.

ut non solum eues angelorum. sed
& heredes dei & coheredes sint xpi futuri.

ET DATE ANULUM IN MANU
EIUS. ET CALCIAMENTA IN
PEDES EIUS.

Anulus est uel sincerae fidei
signaculum. qua cuncta promissa
incredentium cordibus cesta impres
sione signantur. uel nuptiarum
pignus illarum quibus ecclesia sponsat.
& bene anulus in manu datur. ut
per opera fides clareat. & per fidem
opera firmentur. calciamenta
autem in pedes officium euangeli
zandi denuntiant. ut cursus mentis
ad caelestia tendens a terrenarum
contagio rerum inuiolata seruet
& munda. priorumq; muniti
exemplis super serpentes & scorpi
ones securus incedat. manus igit
& pedes. id est opus ornat & cursus. opus est ut ea
cursus ad aeterna gaudia properemus.
Nonenim habemus hic manentem
ciuitatem. sed futuram inquirimus.

ET ADDUCITE UITULUM
SAGINATUM ET OCCIDITE.

Vitulus saginatus ipse item dns
est sed secundum carnem; & bene
saginatus quia caro eius adeo spiri
tali est opima uiuente, ut pro totius
mundi salute sufficiat in odorem
suauitatis. nidorem uidelic & immo
lationis addm̃ mittere & pro omni
bus exorare, adducere autem
uitulũ & occidere est praedicare
xpm & mortem eius insinuare.
Tunc enim cuiq; nostrũ quasi re
cens occiditur cum credit oc
cisum. tunc caro eius comeditur
cum eius passionis sacramentum
& ore ad emundationem percipit
& corde admirationem cogitatur;
ET MANDUCEMUS ET EPU
LEMUR QUIA HIC FILIUS
MEUS MORTUUS ERAT ET
REUIXIT PERIERAT ET IN
UENTUS EST.

filius.

Non solũ filium quireuixit &
inuentus est uerum pater & seru
illius sacrosct uituli quipropter
filium occisus erat carne refecti
epulantur. quia patris cibus salus
est nostra & patris gauidium nos
trorum est remissio peccatorũ.
Nec tantum patris sed & filii
& sps sci quia sicut una in diuinita
te uoluntas & operatio ita & una
est delectatio scae & indiuiduae
trinitatis. Unde beatus abrahã
tres angelos hospitio recipiens
uitulum tenerrimum & optimũ
occidisse eisque cum lacte pane
& butyrã epulandum legitur ob
tulisse. Quia qui beatam trinitatẽ
recte deuotionis officiis reficere
idest lactificare desiderat. mortem
quoq; deb & unigeniti filii dei incar
ne quae est una in eadem trinitate
personarum confessionis sinceritate
celebrare, & notandũ quod ante
stola prima. ante anulus. ante cal
ciamenta praestantur. & sic deinde
uitulus immolat. quia nisi spem
quisq; primae immortalitatis indue
rit nisi anulo fidei opera praemunierit.
nisi ipsam fidem pie confitendo prae
dicauerit. Non potest sacramentis
inter esse caelestibus;

ET COEPERUNT EPULARI.

Istae epulae atq; festiuitas nunc celebrantur per orbem terrarū ecclesia dilatata atq; diffusa ditatus enim ille incorpore & sanguine dominico & offertur patri & pascit totam domum

ERAT AUTEM FILIUS EIUS SENIOR IN AGRO

Filius senior populus israhel est qui licet in longinqua non abierit non tamen domi sed in agro dicitur esse moratus quia populus isdem neque usque ad colenda idola creatorē deseruit neque legis quam acceperat interiora penetrauit sed litterae solum custodia contentus exteriora magis & terrena operari simul & sperare solebat. Audiens per prophetam suoluerunt & audierunt me bona terrae comedetis.

ET CUM UENIRET ET AD PROPINQUARET DOMUI AUDIUIT SYMPHONIAM ET CHORUM

Ad propinquat filius domui cum populus ille in quibuscumq; israhelitis considerationib; Nam multi tales inuenti sunt in eis & saepe inueniunt labore seruilis operis improbato ex hisdem scripturis ecclesiae libertatem considerat audit simphoniam & chorū scilicet & spū plenos uocib; consonis euangelium praedicare. Quibus dictū est.

Obsecro uos fratres ut idipsum dicatis omnes & concordes inter uos ut sint animā & cor unum in laudes dī.

ET UOCAUIT UNUM DE SERUIS ET INTERROGAUIT QUAE HAEC ESSENT ISQUE DIXIT ILLI

Vocat unum de seruis cum sumit ad legendū aliquem prophetarū & ineo quaerens quodāmodo interrogat unde ista festa in ecclesia celebrantur in quibus se esse non uidet respondeat ei seruus patris prophetā

FRATER TUUS UENIT ET OCCIDIT PATER TUUS UITULUM SAGINATUM QUIA SALUUM ILLUM RECEPIT

In extremis enim terrae fuit

frater tuus. sed in de maior exultatio cantantium dño canticum nouum quia laus eius ab extremis terrae & propter eum qui absens erat.
Occisus est ille cui dictum est. & holocaustum tuum pinguе fiat
INDIGNATUS EST AUTEM ET NOLEBAT INTROIRE PATER ERGO ILLIUS EGRESSUS COEPIT ROGARE ILLUM
Indignatur & iam nunc & adhuc nonuult introire cum ergo plenitudo gentium intrauerit. egredietur opportuno tempore pater eius ut etiam omnis israhel saluus fiat. Ex cuius parte caecitas facta est uelut absentia in agro
Donec plenitudo filii minoris longe in idolatria gentium constituti redux ad mandū uitulū intrare
ducan
eritenim quandoque apesta uocatio iudaeorū in salute euangelii. quam manifestationem uocationis tanquā egressum patris appellat adrogandum maiorem filium
AT ILLE RESPONDENS DIXIT PATRI SUO ECCE TOT ANNIS SERUIO TIBI ET NUMQUAM MANDATUM TUUM PRAETERII
Quaeritur quomodo ille populus numquā mandatū dei praeterisse dicatur. sed facile illud occurrit neque de omni mandato dictum esse. sed de uno maxime necessario quo nullum alium dñm colere iussus est neque iste filius in omnib; israheltis sed in his intellegitur habere personam. quinum quā a bono dō ad simulacra conuersi sunt, quamuis enim tamquā in agro positus iste filius terrena desiderare. A bono tamen dō ista desiderabat bona. quod etiā patris ipsius testimoni comprobat. Cum dicit Tu mecum es semper. Nonenim quasi mentientem redarguit. sed secum perseuerantiā eius adprobans. ad perfectionem potioris atque iocundioris exultationis inuitat.
ET NUMQUAM DEDISTI MIHI HEDUM UT CUM AMI

CIS MEIS EPULARER

Peccator profecto hedi nomi
ne significari sol& sed absit ut
anti xpm intellegam multum
enim absurdum est eum cui dica
tur. Tu mecum es semper. hoc a
patre optasse. ut antichristo
credere& neque omnino in eis iu
daeorum qui antichristo credituri
sunt. istum filium fas est intel
legi; quomodo autem epulare&ur
ex illo hedo. sipse est antichristus
qui non ei credere& aut si hoc est
epulari ex hedi occisione. quod
est de antichristi perditione la&ari
quomodo dicit filius quem recipit.
Pater. hoc sibi non fuisse concessum.
Cum omnes filii di de illius aduersa
rii damnatione la&aturi sint; in
mirum ergo ipsum dnm sibi
negandum adepulandum con
quaerit. Dum eum peccatorem pu
tat. cum enim hedus est illi genti.
Idest cum eum sabbati violatorem.
&profanatorem legis existimat.
locundari epulis eius non meruit.

Ut quod ait. Num quam dedisti
mihi hedum ut cum amicis meis epularer.
Tale sit ac si dicere&. eum qui mihi
hedus videbatur. nam quam mihi
dedisti ad epulandum. eo ipso mihi
illum ipsum non concedens. quo
mihi hedus videbatur. quod autem
dicit cum amicis meis. aut ex per
sona principum cum plebe intel
legitur. aut per sona populi hie
rosolimitani cum ceteris popu
lis iuda.

SED POSTQUAM FILIUS
TUUS HIC QUI DEVORAVIT
SUBSTANTIAM SUAM
CUM MERETRICIBUS VE
NIT. OCCIDISTI ILLI VITULU
SAGINATUM.

Meretrices sunt genalium
superstitiones. cum quibus subs
tantiam dissipare est. relicto
uno conubio uer i di. cum turba
daemonum cupiditate turpis
sima fornicari.

AT IPSE DIXIT ILLI. FILI.
TU SEMPER MECUM ES.

ET OMNIA MEA TUA SUNT.
EPULARI AUTEM ET GAUDE
RE OPORTEBAT QUIA FRA
TER TUUS HIC MORTUUS ERAT
ET REVIXIT. PERIERAT.
ET INVENTUS EST.

Quod dicit. & omnia mea tua
sunt. non putandum est ita
dictum. quasi non sint &
fratris. ut tam quam interte
na hereditate patris angus
tias. quomodo possint esse
omnia maioris. si hab&
ibi&iam iunior partem suam.
sic enim apestis & pej purgatis
ariam in mostalibus filiis ha
bentur omnia. ut sint & omni
um singula. & omnia singulo
rum. ut enim cupiditas nihil
sine angustia. ita nihil cum
angustia caritas ten&. Cum
ergo beatitatem illam obtinue
rimus. nostra erunt adinuendu
superiora. nostra erunt adcon
uuendu aequalia. nostra erunt
addominandu inferiora. si

quem autem mou& quomodo
patri supplicans veritas dicat.
Et mea omnia tua sunt. & tua
mea. cui simillimum uid&ur sonare
quod huic filio dicitur. & omnia
mea tua sunt. scilicet unigenito filio
esse omnia quae patris sunt per
hoc quod&iam ipse dis est. & de pa
tre natus patri est aequalis. nam
& illud quod de spiritu loquens ait.
Omnia quae hab& pater mea sunt.
Propterea dixi quia de meo ac
cipi& & adnuntiabit uobis.
De his dicit quae ad ipsam patris
pertinent diuinitatem. in quib
ille est aequalis. omnia quae
hab& pater. habendo. neque enim
spis scis decreatura quae patri est
subiecta & filio erit acceptarius.
Quod autem de meo accipi& . sed utiq;
de patre. de quo procedit spis. de quo
natus est & filius. sive utique duos
filios. hos a utrumque populu.
sive ut quibusdam plac& ad duos
quoslib& homines. paenitentiae
uidelic& & iustum. uel quisibi

lustus uideatur referre uoluerit congaudent maior frater quia frater iunior mortuus erat & reuixit perierat & inuentus est.

EXPOSITIONIS IN EUANGELIUM LUCAE XPI ADIUUANTE GRATIA LIB QUARTUS EXPL

INCIPIT LIBER QUINTUS LEGE FELICITER

POSTQUAM MURMURANTES DE PECCATORUM UEL POTIUS PAENITENTIUM RECEPTIONE EOS QUI SIBI IUSTI UIDEBANTUR TRIBUS CONTINUIS PARABOLIS DE QUIBUS SUPRA disputatum est saluator redarguit docens salutem resipiscentium dō quidem & angelis gratissimum sed inuidis hominib; esse grauissimam quartam mox quintam que. de elēmosina danda. & parsimonia sequenda subiungens pia iustaque discretione manifestat eos quibona terrena dispersérint dederinque pauperib; abhis in aeterna tabernacula recipiendos illos autem qui in his solis luxoriam desiderent In inferno sepeliendos: & nec stillam aquae per modicam. qua perennes tormentorum ardores. uel ad momentum refrigerare queant esse nasturos, quia uidelicet & ordo praedicandi

aptissimus est. ut post paenitentiā
elemosina. idest opus misericor
diae suggeratur. Ille enim iuste
ad̄o paenitens. ut sui misereatur
inpetrat. qui proximi indigen
tis quantū ual et ipse misereri
nontardat. Atqui auestit aurē
suam ne audiat pauperem. oratio
eius erit execrabilis. Unde et
iohannes baptista cum turbis
suadere et nemerito suae sterē
litatis ignem mitterentur.
dignos paenitentiae fructus esse
faciendos. mox consilium salutis
suae quaerentib; adiunxit atq;
ait. Qui habet duas tunicas det non
habenti. et qui habet escas similit̄
facit. et idem pharisaei ac scribe
non minus auaritiae quā super
biae peste languentes. sicut pae
nitentib; uenā. sic et egentib;
pecuniam dare negabant. Uerū
ille qui uult omnes homines
saluos fieri ad agnitionē ueri
tatis uenire. Nunc adeos nunc
eis audientib; ad discipulos suos

uerba faciendo consulere pie
tas dona benignus inpendere
non cessat. sed ueniamus ad textū

LXII DICEBAT AUTEM ET AD
DISCIPULOS SUOS. HOMO
QUIDAM ERAT DIUES
QUI HABEBAT UILICUM
ET HIC DIFFAMATUS
EST APUD ILLUM QUASI
DISSIPASSET BONA IPSI
US. ET UOCAUIT ILLUM
ET AIT ILLI. QUID HOC
AUDIO DE TE. REDDE
RATIONEM UILICATIO
NIS TUAE. IAMENIM
NON POTERIS UILICARE.
AIT AUTEM UILICUS IN
TRA SE. QUID FACIAM
QUIA DOMINUS MEUS
AUFERET A ME UILICATIO
NEM. FODERE NON UALEO.
MENDICARE ERUBESCO
SCIO QUID FACIAM. UT CUM
A MOTUS FUERO A UILICA
TIONE RECIPIANT ME
IN DOMOS SUAS.

Inuilico hoc quem dominus
eiciebat de uilicatu & laudauit
eum quod in futurū sibi prospe-
xerit. Non omnia debemus
ad imitandum sumere; non enī
aut dño nostro facienda est in
aliquo fraus: ut de ipsa fraude
elēmosinas faciamus: aut eos
a quib: recipi uolumus in taber-
nacula aēterna: tam quam
debitores dī & dñi nostri fas
est intellegi. Cum iusti & sēi
significentur hoc loco: qui eos
introducant in tabernacula
aēterna qui necessitatib: suis
terrena bona communicauerint.
De quib: & iam dicit Quod siquis
alicui eorū calicem aquę frigide
dederit tantum in nomine
discipuli non perdet mercedem
suā: sed & iam e contrario di-
cuntur iste similitudines: ut
intellegamus si laudari potuit
ille a domino tui fraudem facie-
bat quanto amplius placeant
dño quo quisecundum eius
praecepta illa opera faciunt.
sicut & ia de iudice iniquitatis
qui interpellabatur aui dua
comparationem duxit ad iudi-
cem dm cui nulla ex parte iu-
dex iniquus conferendus est.
Uilici sane uocabulo discimus
eos qui pecunias habent non
iam dominos suae sed alienae
potius rei dispensatores esse
putandos: quasi iuxta huius
serui exemplum sedulo
finiendae uilicationis ac ratio-
nis reddendae tempus praeui-
derint. Facile terrenorum
omnium delectatione simul
& dilectione mutati plus sibi
de amicis conquirendis in futu-
ro quam diutius in praesenti
colligendis prospicere cura
bunt, qui multa secum anxiis
pestrahtando. Quid faciam
inquit. fodere non ualeo mendi-
care erubesco; ablata quippe
uilicatione fodere non uale-
mus. quia finita hac curta

In qua tantum licet operari.
Nequaquam ultra bonae conuer-
sationis fructum ligone deuo
tae conpunctionis licet inqui
rere, mendicare confusionis est.
illo scilicet pessimo genere men
dicandi. quo uirgines illae fatue
mendicasse referuntur. quae
ingruente tempore nuptiarum.
oleo iustitiae deficiente. sapien
tibus dixerunt Date nobis
de oleo uestro. quia lampades
nostrae extinguuntur Et de
quo salomon ait. Propter fri
gus piger arare noluit, men
dicabit ergo aestate. et non dabitur ei
CONUOCATIS ITAQUE
SINGULIS DEBITORIBUS
DOMINI SUI DICEBAT PRI
MO QUANTUM DEBES
DOMINO MEO AT ILLE
DIXIT, CENTUM CHADOS
OLEI, DIXITQUE ILLI, AC
CIPE CAUTIONE TUAM.
ET SEDE CITO SCRIBE
QUINQUAGINTA, DEINDE

ALIO DIXIT, TU UERO
QUANTUM DEBES QUI
AIT, CENTUM CHOROS
TRITICI, AIT ILLI, ACCI
PE LITTERAS TUAS ET
SCRIBE OCTOCINTA
Chadus greca amphora est.
continens urnas tres. chorus
uero modios triginta complec
Quod autem de centum chadis
olei quinquaginta scribi fecit a debitore. et de centum
choros tritici octoginta
A dnihil aliud ualere arbitror.
nisi ut ea quae similiter in sa
cerdotes atque iudaei inleuitas quis
que operatur. In xpi ecclesia
abundet iustitia eius super
scribarum et pharisaeorum.
ut cum illi decimas darent.
isti dimidias dent. sicut non
de fructib; sed de ipsis bonis
suis fecit Zaccheus aut ceste
duplicet decimas. ut duas deci
mas dando super et impendia
iudaeorum. Nisi forte quis sim
pliciter accipiendum putet.

quo dominis qui indigentiam
cuius lib& pauperis scorũ uel
ex dimidia uel ceste ex quinta
parte quantum uiginti uel
quinquaginta ad centum sunt
ad leuauerit. cesta suae miseri
cordiae sit mercede donandus
ET LAUDAUIT DOMINUS
UILICUM INIQUITATIS
QUIA PRUDENTER FECIS
SET QUIA FILII HUIUS
SAECULI PRUDENTIO
RES FILIIS LUCIS IN GENE
RATIONE SUA SUNT
Audiant sapientes huius
saeculi. ut stultam sapientiam
deserere & sapientem di stultitiã
discere queant. Quantis eorũ sa
pientiam diuina aequitas aesti
mauerit quos nouuere prudentes
sed in generatione sua prudentes
esse commemorat iuxta hoc
quod alibi dicitur. Uae qui sapi
entes estis in oculis uestris & co
ram uobis metipsis prudentes
nec non & amatores aeternae
uitae filios lucis appellando.
non aliud eos qui sapientes sunt
ut faciant mala bene autem
facere nescierunt quam filios
arguit esse tenebrarum. filii
autem lucis & filii huius saeculi
uocantur. quomodo filii regni
& filii perditionis. cuius enim quisq;
agit opera eius cognominat & filius
ET EGO UOBIS DICO FACITE
UOBIS AMICOS DE MA
MONA INIQUITATIS UT
CUM DEFECERITIS RECIPI
ANT UOS IN AETERNA
TABERNACULA
Mãmonam iniquitatis ob
hoc appellat istam pecuniam
quam possidemus ad tempus.
qua mãmona diuitiae interpre
tantur. Nec sunt istae diuitiae
nisi iniquis qui meis constituunt
spem atq; copiam beatitudinis sui
ae. a iustis uero cum haec possiden
tur est quidem ista pecunia. sed
non sunt illis diuitiae nisi caelestes
& spirituales. quib: indigentiã suã

spiritaliter supplenter exclusa
egestate miseriae beatitudinis
copia ditabuntur; si autem hi
qui praebent elimosinam de
iniquo mamone faciunt sibi
amicos a quibus aeterna taber
nacula recipiantur. quanto
magis hi qui spiritaler largiun
tur epulas quidant conseruis
cibaria in tempore suo. Cestis
sime debent spe summae retri
butionis erigi.

QUI FIDELIS EST IN MINI
MO ET IN MAIORE FIDE
LIS EST ET QUI IN MODICO
INIQUUS EST ET IN MAIO
RE INIQUUS EST

Sunt qui uiscera pietatis et opera
misericordiae quae proximis
debentur ignoranter merito
se tamen castitatis uigiliarum
longe orationis plenae fidei
testimonium celebrumq; iustitiae
quaedam dilectio gigniere
sola ueraciter fideles existi
mant sed ipso iudice attestante
qui fidelis est in minimo id est in
pecunia cum paupere participi
panda et in maiore fidelis est.
Illo uidelicet actu quo specialiter
adherere creatori et unus cum
eo spiritus efficiam desiderat
at qui temporalia quae possi
det recte dispensare dissimulat
aeternorum sibi gloriam
de qua tumet euacuat. Qui enim
non diligit fratrem suum
quem uidet dum quem non uidet
quomodo potest diligere. et
sicut idem dicit. qui habuerit
substantiam mundi et uiderit
fratrem suum necesse habere
et concluserit uiscera sua a eo
quomodo caritas dei manet in eo.

SI ERGO IN INIQUO MA
MONA FIDELES NON
FUISTIS QUOD UERUM
EST QUIS CREDIT UOBIS

De quo mamonae quoddiui
tias malorum significet supra
explanatum est. Quarum men
tionem saluator faciens alibi

dicit · Quia fallacia deuitiarū
suffocat uerbum Uerasautē
diuitias uel ipsa aeternae
uitae gaudia · Dequib: scrip
tum est · quae diuitiae heredi
tatis eius inscis uel iustitiae
spiritalium quib: aduitam
puenitur copiam significat
Dequib: dicit isaias · Diuitiae
salutis sapientia & scientia ·
timor dni ipse thesaurus eius

ET SI IN ALIENO FIDELES
NON FUISTIS QUOD UES
TRUM EST QUIS DABIT
UOBIS ·

Alienae sunt a nobis huius seculi
facultates · id est extra
naturam sitae · Nihil enim
intulimus in hunc mundum
haud dubium quia nec auferre
quid possumus nostra autem
possessio regnum caelorum
nostra uita xpi est nostrae
opes sunt spiritalium operū
fructus · Dequib: salomon ait
Redemptio animae uiri propri e

diuitiae eius arguit ergo
pharisaeos fraudis & auaritiae
quiquoniam in facultatibus
suis fideles non fuerint com
munia conditoris bona pri
uatim habere malentes
nec xpm accipere meruerunt
quem publicanus ille cuius
paulo ante meminimus zaccheus
ut adquirere possit dimidiam
partem bonorum suorum obtulit

excer. Lxiiii.

NEMO SERUUS POTEST
DUOBUS DOMINIS SERUIRE

Quia non ual & simul transi
toria & aeterna dili
gere · si enim aeternitatem
diligimus cuncta temporalia
in usu non in affectu possidemus

AUT ENIM UNUM ODI
ET ET ALTERUM DILIGET
AUT UNI ADHEREBIT
ET ALTERUM CONTEM
NET ·

Haec uerba diligenter consi
derandasunt Nam qui sint duo
domini consequenter exponit dicens ·

NON POTEST IS DO SER
UIRE ET MAMONAE.
Audiat hoc auarus audiat
quicens & ur uocabulo xpiano
non posse simul mamonae hoc
est diuitiis xpo q; seruire
& tamen non dixit qui hab&
diuitias sed qui seruit diuitiis.
Qui enim diuitiarū seruus est
diuitias custodit ut seruus.
Qui autē seruitutis excussit iugū
distribuit eas ut dominus.
Sed qui seruit mamonae illi
utique seruit qui rebus istis
terrenis merito suae peruersi
tatis praepositus princeps huius
saeculi a dño dicitur. Ergo
aut unum odi& & alterū dilig&
ut fieri deb& Odi& scilic&
diabolū dilig& dm. aut um
adherebit & alterū contemn&.
Adherebit scilic& diabolo cum
quasi eius praemia temporalia
sectatur. Contemn& autē dm.
non dixit odi& sed sicut solem
mina seuis post ponere cupidita
tib; suis qui de bonitate eius
ad impunitatem sibi blandiunt.
Quibus per salomonem dicitur.
Fili ne adicias peccatum super
peccatum & dicas miseratio
dī magna est.
exci. AUDIEBANT AUTEM OM
NIA HAEC PHARISAEI
QUI ERANT AUARI ET
DIRIDEBANT ILLUM.
Monebat quidem dns scribas
& pharisaeos non superbe sapere.
non desua iustitia praesumere
sed & peccatores publicanosque
recipere. paenitentes & sua
quae forte inciderent elemosi
nis peccata redimere; sed illi
praeceptorem misericordiae
humilitatis & parsimoniae quas
maxime deridebant ob causas
Quia scilic& uel minus utilia
neque unquam facienda quasi
noxius imperar& uel ceste
utilia sed ase iam facta super
fluus ingerer&.
ET AIT ILLIS, UOS ESTIS

QUI IUSTIFICATIS UOS CO
RAM HOMINIBUS DS
AUTEM NOUIT CORDA
UESTRA; QUIA QUOD
HOMINIBUS ALTUM
EST ABOMINATIO EST
APUD DM.

Iustificant se coram hominib;
qui peccatores quidem quasi
infirmos desperatosque contem
nunt se autem ipsos quasi per
fectos in omnibus cunctaeq; fra
gilitatis expertes elrmosinarū
remedio opus habere non credunt.
Sed haec nouit tumoris altitudo.
quam sit iuste damnanda unde
ille quin luminabit abscondi
ta tenebrarum. & manifestabit
consilia cordium.

exem. LEX ET PROPHETAE USQ.
AD IOHANNEM EX EO
REGNUM DI EUANGE
LIZATUR ET OMNIS IN
ILLUD UIM FACIT

Disputantem contra filargi
riam saluatorem pharisaei
deridebant. quasi contraria
legi prophetisque praeciperet.
Ubi multi & ditissimi fuisse.
& tamen dō placuisse legerent.
sed ipse mos ses populum que
regebat si legem sequerentur.
omnib; quae terra gignit bonis
abundaturū. sin autem negle
gerent. peste. fame. inopia. cunctisq;
malis praedicerent esse feriendū.
Quib; ille occurrens ostendit
inter legem & euangelium.
sicut promissionum ita &
praeceptorū non minimam
debere esse distantiam. & ma
iora quidem propter regnū
caelorum. minora uero propter
regnum terrarum imperari
a eodem uno dō. qui caelū fecit
& terram. Ibi namq; dictū est
Si uolueritis & audieritis me.
bona terrae comedetis. hic
uero beati pauperes spū. qm
ipsorum est regnum caelorū.
Ideoque recte cum dicere
regnum dī euangelizari addidit.

&omnis in illud uim facit; magna enim uis & uiolentia grandis est. nos terra genitos caelorũ sedem quaerere. possedere uelle per uirtutem quod nonpotuimus tenere pernaturam. Nec solum terrena contemnere. sed & linguas deridentium nostra contemnere. hoc enim subdidit. Cum de sperendis diuitiis loquitur a pharisaeis esset derisus.

Secundum FACILIUS EST AUTEM CAELUM ET TERRAM PRAETERIRE QUAM DE LEGE UNUM APICEM CADERE.

Ne putarent in eo quod dixit lex & prophetae usque ad iohannem. legis uel prophetarum abeo destructionẽ praedicari. manifeste protestatur. facilius maxima mundi elementa quã minima legis dicta transire.

Et reuera. praeiit enim figura huius mundi; & alibi, caelos autem nouos & terram nouam & promissa ipsius expectamus in quibus iustitia habitat. De lege ne unius quidem litterae summitas. hoc est nec minima quaeq; & quae leuia uel superfluora uidentur a sacramentis spiritalibus uacant. quin omnia recapitulentur in euangelio. & tamen lex & prophetae usque ad iohannem quia nonpotuit ultra uenturũ prophetari quod iohannis praeconio iam uenisse clarebat.

OMNIS QUI DIMITTIT UXOREM SUAM ET DUCIT ALTERAM MOECHATUR ET QUI DIMISSAM A UIRO DUCIT MOECHATUR

Quod de lege in perpetuum non uiolanda praedixerat. uni exempli gratia de illa sumpto testimonio confirmat. ut ex hoc uno discerent. & iam in ceteris eum non ad soluenda. sed ad implenda legis decreta uenisse. cuius expositionem testimonii siqui plenius uidere desiderat.

non nostra sed maiorum monu
menta seruentur; beatissimi
enim patres augustinus
in libro de sermone dni in monte
primo hieronimus ambrosi
us in commentarius euangelista
rum matthei et lucae sed et ali
quam plurimi in suis quisque
opusculis de illo satis superque
dixerunt

Homo quidam erat
diues et induebatur
purpura et byisso et
epulabatur cotidie
splendide

Purpuram re habitus
esse colorem marinis e concu
lis tinctam nemo fere qui dubi
tet. Nam concilia ferro cir
cumcisa lacrimas purpurei
coloris. quibus lana tinguatur
emittunt. byssum uero genus
est quoddam lini nimium can
didi et mollissimi quod greci
papaten uocant. Ammonuerat
ergo dns supra facere amicos
de mamona iniquitatis. quicum
ab hac uita defecerimus recipi
ant nos in aeterna tabernacula
quod audientes pharisaei deride
bant. Uerum ille quae proposue
rat exemplis astruens ostendit
ideo diuitem purpuratum in
remediabiliter apud inferos torqui
quia pauperem lazarum a quo
inuitae tabernaculae recipi pos
set amicum sibi facere neglexe
rat. Nonnulli autem putant.
praecepta ueteris testamenti
districtiora esse quam noui;
sed hi nimirum inprouida con
sideratione falluntur. in illo
enim non tenacia sed rapina
multatur. ibi res iniuste subla
ta restitutione quadrupli punit
hic autem diuersis non abstu
lisse aliena reprehenditur sed
sed propria non dedisse. nec
dicitur quia unum quem piam
oppressit sed quia in acceptis
rebus se extulit hinc ergo
hinc summopere colligendum est

qua poena multandus sit
qui aliena diripit sinferni
damnatione concutitur qui
propria non largitur. Et sunt
nonnulli qui cultum subtiliū
pr&ciosarum que uestium
non putant esse peccatum.
quod si uidelic& culpa non es&
nequaquam sermo dī tam uigi
lanter exprimer& quod di
ues qui torqu&itur apud infe
ros bisso & purpura induti
fuiss&; nemo quippe uestimen
ta praecipua nisi adinanem
gloriam quaerit. uidelic&
ut honorabilior c&ceris esse
uideatur; quam culpam pos
sumus melius & iam ex diuer
so colligere quasi abiectio
uilis indumenti iustus non
es& euangelista uigilanter
de iohanne non dicer&
Erat indutus pilis camelorū;
sed notandū nobis magnopere
est in ore. ueritatis de superbo
diuite & de humili paupere
quantus sit ordo narrationis.
Ecce enim dicitur homo quidā
erat diues. & protinus subiungit.
ETERAT QUIDAM MEN
DICUS NOMINE LAZARUS
Cesde in populo plus solent
nomina diuitum quam
pauperum scīri. Quid est ergo
quod dns de pauper& diuite
uerbum facient. nomen pauperis
dicit & nomen diuitis non dicit
Nisi quod dis humiles nouit atq;
adprobat & superbos ignorat
Unde & quibusdam demiracu
lorum uirtute superbientib;
in fine dicturus est. Nescio uos
unde sitis. discedite a me omnes
qui operamini iniquitatis At con
tra mors dicitur. Noui te ex
nomine tuo. Ait ergo de diuite
homo quidam. Ait de pauper
egenus nomine Lazarus ac si
ape&te dicat pauperem humilē
scio. superbū diuitem nescio illū
cognitū per adprobationē habeo
hunc p iudicū reprobationis ignoro.

QUI IACEBAT AD IANUA
EIUS ULCERIBUS PLENUS
CUPIENS SATURARI DE
MICIS QUAE CADEBANT
DE MENSA DIUITIS SED
ET CANES UENIEBANT
ET LINGUEBANT ULCERA
EIUS

Plenus ulceribus mendicus lazarus ante ianuas diuitis iacet quadere una dñi duo iudicia expleuit: habuisset enim fortasse aliquam excusationem diues si lazarus pauper et ulcerosus ante eius ianuam non iacuisset si remotus fuisset sicut inopia non esset oculis inpositum rursus si longe esset diues a oculis ulcerosi pauperis minorem tolerasset temptationem pauper in animo sed dum egenum et ulcerati ante ianuam diuitis et delicias affluentis posuit una eademque re et excusione pauperis nonnullis erenti diuiti cumulum damnationis intulit et rursus excusione diuitis temptatum cotidie pauperem probauit. Cui ceste poterit ad poenam sufficere paupertas etiam si sanus fuisset et rursum sufficisset egritudo etiam si subsidium adesset sed ut probaret ut amplius pauper simul hunc et paupertas et egritudo tabefecit. Atque insuper uidebat procedentem diuitem obsequentibus caneis fulciri et se in infirmitate et inopia a nullo uisitari. Nam quia nemo ei ad uisitandum aderat testantur canes qui licenter uulnera lingebant. Ecce ergo re omnipotens dñi duo iudicia exhibuit dum lazarum pauperem ante ianuam diuitis iacere permisit ut et diues impius damnationis sibi augeret ultionem. et temptatus pauper crescere ad remunerationem

FACTUM EST AUTEM
UT MORIRETUR MEN
DICUS ET PORTARETUR
A ANGELIS IN SINUM

ABRAHAE MORTUUS
EST AUTEM ET DIVES
ET SEPULTUS EST IN INFER
NO.

Sinus abraham. requies est beato
rum pauperum. quorum est
regnum caelorum quo post
hanc uitam recipiuntur; sepul
tura inferni. poenarum profun
ditas. quae superbos & inmiseri
cordes post hanc uitam uorat
ELEVANS AUTEM OCU
LOS SUOS CUM ESSET IN
TORMENTIS VIDEBAT
ABRAHAM A LONGE
ET LAZARUM IN SINU
EJUS. ET IPSE CLAMANS
DIXIT. PATER ABRAHAM
MISERERE MEI. ET MIT
TE LAZARUM UT INTIN
GAT EXTREMUM DI
GITI SUI IN AQUAM. ET
REFRIGERET LINGUAM
MEAM QUIA CRUCI
OR IN HAC FLAM
MA

O quanta est subtilitas iudiciorum
dei. o quam districte agitur bono
rum actuum malorum q; rationibus.
Ceste superius dictum est quia
in hac uita lazarus cadentes
micas de mensa diuitis quaerebat
& nemo illi dabat. Nunc de suppli
cio diuitis dicitur quia de ex
tremo digito lazari destillari
aquam in ore suo concupiscit
Quia ergo mensae suae uel minima
dare noluit in inferno positus
usque ad minima quaerenda
peruenit. Sed notandum ualde
est quid sit quod diues in igne
positus linguam suam refrige
rari petit: mos quippe est sacri
eloquii ut aliquando aliud dicat
sed ex eodem dicto aliud inuitat.
Superius autem hunc superbum
diuitem dns non loquacitati
uacantem dixerat sed superflue
conuiuantem. neq; hunc de lo
quacitate narrauit sed cum
elatione & tenacia de edacitate
peccasse. sed quia abundare

inconuiuiis loquacitas solet.
si qui hic male conuiuatus
dicitur apud inferos a
grauius in lingua ardere per
hibetur. sed cum grauius de
pauore pensandum est hoc
quod sequitur.

ET DIXIT ILLI ABRAHA
FILII RECORDARE QUIA
RECEPISTI BONA IN VI
TA TUA ET LAZARUS
SIMILITER MALA
NUNC AUTEM HIC CON
SOLATUR TU VERO
CRUCIARIS

Ecce enim dicitur recepisti bona
in uita tua indicatur et diues
iste bonae aliquid habuisse
ex quo in hac uita bona recipere
rursumque dum de lazaro
dicitur quia recepit mala
profecto monstratur et lazari
habuisse malum aliquod quod
purgaretur sed mala lazari
purgauit ignis inopie et bona
diuitis remuneraui felicitas
transeuntis uitae.

ET IN HIS OMNIBUS INTER
UOS ET NOS CHA OS MAG
NUM FIRMATUM EST UT
HI QUI VOLUNT HINC TRAN
SIRE AD VOS NON POSSINT
NEQUE INDE HUC TRANS
MEARE.

Qua in re ualde quaerendum
est quomodo dicatur hi
qui uolunt a uos transire non
possint quia enim hi qui in infer-
no sunt ad beatorum sortem transi
re cupiunt dubium non est.
Quiuero iam in beatitudinis sorte
suscepti sunt quo pacto dicitur
quia transire ad eos qui in infer
no cruciantur uolunt sed sicut
transire reprobi ad electos cupiunt
id est a suppliciorum suorum
afflictione migrare ita ad
afflictos atque in tormentis
positos transire iustorum est
mente ire per misericordiam
eosque uelle liberare sed qui
uolunt de beatorum sede

ad afflictos atque intormentis
positos transire non possunt
quia iustorum animae
quamuis in suae naturae bon
tate misericordiam habeant
iam tunc auctoris sui iustitiae
coniunctae tanta rectitudine
constringuntur ut nulla ad
reprobos compassione moueantur.
sed post quam ardenti diuiti
de se spes tollitur eius animus
ad propinquos quos relinquerat
recurrit. quia reproborum men
tem poena sua quandoque in
utiliter erudit ad caritatem ut
iam tunc &iam suos spiritaliter
diligant qui hic dum peccata
diligerent nec se amabant.
unde nunc sequitur
ET AIT ROGO TE ERGO
PATER UT MITTAS EUM
IN DOMUM PATRIS MEI.
HABEO ENIM QUINQUE
FRATRES UT TESTETUR
ILLIS NE ET IPSI UENIANT
IN LOCUM HUNC TORMENTORUM

Quia inre notandum est
ardenti diuiti quanta ad
sup plicium cumulantur ad
poenam namq; suam ei &cog
nitio seruatur & memoria
cognoscit enim Lazarum quē
dispexit fratrum quoq; suorū
meminit quos reliquit perfec
ta quippe eiusdio de pauperē
noneſt & si hunc in retributio
ne non cognoscere & perfecta
poena inigne non est & si non
hoc quod ipse patitur &iam suos
timere & utergo peccatores
amplius in supplicio puniantur.
& eorum uident gloriam quos
contempserunt & de illorum &iā
poena torquentur quos inutili
ter amauerunt. credendum
uero est quod ante retributio
nem extremi iudicii iniusti
in requiem quosdam iustos cons
piciunt ut eos uidentes in gaudio
non solum de suo supplicio sed
&iam de illorū bono crucientur
iusti uero in tormentis semper

intu[illegible]entur iniustos ut hinc
eorum gaudium crescat quia
malum conspiciunt quod mise
ricorditer euaserunt tantoq;
maiores ereptori suo gratias
referant quanto uident malus
quid ipsi perpeti fuerent neglec
ti potuerunt quia qui creatoris
sui claritatem uident nihil in
creatura agitur quod uideri
non possint

ET AIT ILLI ABRAHAM
HABENT MOYSEN ET
PROPHETAS AUDIANT
ILLOS

Sed qui uerba di despexerat
haec audire non posse suos
sequaces aestimabat · Unde &
respondit diues

NON PATER ABRAHAM
SED SI QUIS EX MORTUIS
IERIT AD EOS PAENITEN
TIAM AGENT

Cui mox ueracis sententia
dicitur

SI MOYSEN ET PROPHETAS.

NON AUDIUNT NEQUE
SI QUIS EX MORTUIS SUR
REXERIT CREDENT

Quia nimirum qui uerba
legis despiciunt redempto
ris praecepta qui ex mortuis
surrexit quanto subtiliora sunt
tanto haec difficilius implebunt
& nimirum constat quia cum
implere dicta renuunt ei
procul dubio credere recu
sant.

QUEMUERO IUXTA
ALLEGORIAM

Diues iste qui induebatur
purpura & bisso & epulabat
cotidie splendide nisi iudaicu
populum significat qui celtu
uitae exterius habuit qui ac
ceptae legis delicus ad nitore
usus est non ad utilitatem

Quem autem lazarus ulceribus
plenus nisi gentilem populum
figuraliter exprimit quidu
con[illegible]ersus addm peccata sua
confitere non erubuit huic uul nus

incute fuit incutis quippe uulne
re aurus a uisceribus trahitur foras
foras erumpit quid est ergo
peccatorum confessio nisi quae
dam uulnerum raptio quia
peccati aurus salubriter aperit
in confessione quod pestifere
latebat in mente sed lazarus
uulneratus cupiebat saturari
de mieis quae cadebant de mensa
diuitis & nemo illi dabat quia
gentilem quemque ad cogni
tionem legis admittere
superbus ille populus despiciebat
qui dum doctrinam legis non
ad caritatem habuit sed ad ela
tionem quasi de acceptis opib;
tumuit & quia ei uerba de
fluebant de scientia quasi
mice cadebant de mensa At
contra iacentis pauperis uul
nera lingebant canes nonnum
quam solent in sacro eloquio
per canes praedicatores intelle
gi canum enim lingua uulnus
dum lingit curat quia & doctores
sed dum in confessione peccati
nostri nos instruunt quasi uul
nus mentis per linguam tangunt
& quia nos loquendo a peccatis
eripiunt quasi tangendo uulne
ra ad salutem reducunt Unde
& bene lazarus adiutus interpre
tat Quia ipsi hunc ad ereptionem
iuuant quia eius uulnera per lin
guae correptionem curant
Contigit uero ut uterq; mori
retur diues qui induebatur purpu
ra & bisso sepultus in inferno
In sinu uero abrahae lazarus ab
angelis ductus est Quid abrahae
sinus nisi secretam requiem signi
ficat patris De qua uerius
Multi inquit uenient ab oriente
& occidente & recumbent cum
abraham & isaac & iacob in reg
no caelorum filii autem regni
huius eicientur in tenebras exte
riores qui enim purpura indu
tus dicitur recte filius regni
uocatur Qui de longinquo ad
uidendum lazarum oculos leuat

quia dum perdamnationis suae
supplicia infideles inimo sunt
fideles quosque ante diem extre
mi iudicii super se in requiem ad
tendunt quorum post gaudia
contemplari nullatinus possunt
longe uero est quod conspiciunt
quia illuc per meritum non at
tingunt. In lingua autem ampli
us ardere ostenditur. Cum dicit
Mitte lazarum ut intinguat
extremum digiti sui in aquam
& refrigerat linguam meam
quia crucior in hac flamma.
Infidelis populus uerba legis in
ore tenuit quae opere seruare
contempsit. ibi ergo amplius ar
debit ubi se ostendit scire quod
facere noluit. Ab extremo digiti
se tangi desiderat quia aeternis
supplicis datus optat operatione
iustorum uel ultima participari
Cui respondetur quod in hac uita
bona receperit. quia omne suum
gaudium felicitatem transitoriam
putauit. habere hic enim possunt

& iusti bona nec tamen haec
in recompensatione recipere quia
dum meliora id est aeterna appetunt
eorum iudicio quaelibet bona adfue
rint cum seis desideriis aestuant
bona minime uidentur. Inter
haec uero notandum est quod
ei dicitur memento fili. Ecce
enim abraham filium uocat. quem
tamen a tormento non liberat.
quo huius infidelis populi
praecedentes patres fideles
quia multos a sua fide deuiasse
considerant eos nulla compassione
a tormentis eripiunt. quos tamen
per carnem filios recognoscunt.
In tormentis autem diuersitas
quinque fratres habere se perhi
bet quia superbus idem iudaicus
populus qui ex magna iam parte
damnatus est. sequaces suos quos
super terram reliquit quinque
sensibus corporis deditos nouit.
Quinario ergo numero fratres
quos reliquerat exprimit. quia
eos ad spiritalem intellegentiam

non adsurgere in inferno positus
gemit. Petit ut ad eos Lazarus
mittatur. cui quia moysen &
prophetas habeant dicitur. sed ut
quia non credunt nisi quis ex
mortuis resurrexerit. cui pro
tinus respondetur. Si moysen
& prophetas non audiunt nec
siquis a mortuis surrexerit cre
dent ei. Ecce de moysen veri
tas dicit. si crederetis moysi
crederetis utique & mihi de
me enim ille scripsit. Impletur
ergo quod per abrahae respon
sionem dicitur. Ex mortuis enim
dns resurrexit. sed iudaicus
populus quia moysi credere
noluit ei dum qui resurrexit
ex mortuis credere contempsit.
Cumque moysi verba spiritalit
intellegere renuit ad eum
de quo moyses locutus fuerat
non peruenit.

Secundum Luc. LXVI

ET AD DISCIPULOS
SUOS AIT IN POSSIBILE
EST UT NON UENIANT
SCANDALA UAE AUTEM
ILLI PER QUEM UENIUNT.

Dicit & apostolus opostet
autem & heresses esse ut qui
probati sunt manifesti fiant
in uobis. Impossibile est ergo
in hoc mundo erroribus erumnisque
plenissimo scandala sepissime
non uenire sed uae illi qui quod
impossibile non uenire suo uitio
facit ut per se ueniat. Ubique iam
uis generali sententia uel aliquis
falsus frater uel ipse iudas qui
proditioni animum praeparabat
intellegi queat. Tamen iuxta
consequentiam sermonis hic lo
cus ad superiora respicit. Ubi
dns de elemosina danda locutus
a pharisaeis irridetur; qui enim
recta loquentem iniuriabat
scandalum profecto id est offen
diculum & ruinam auditoribus
praebet infirmis; maxime si &
ipse cum pharisaeis legis uideat
habere scientiam. Quem increpans
apostolus ait. & peribit infirmus.

intua scientia frater propter
quem xps mortuus est
UTILIUS EST ILLI SI LAPIS
MOLARIS IN PONATUR
CIRCA COLLUM EIUS ET
PROJICIATUR IN MARE
QUAM UT SCANDALIZET
UNUM DE PUSILLIS ISTIS
Secundum morem prouinciae
loquitur quo maiorum crimi
num ista apud ubcerer iudaeos
poena fuerit ut in profundum
ligato saxo demergerentur
& reuera utilius est innocium
poena quamuis atrocissima tem
porania tamen uitam finire
corpoream quam fratri nocente
mortem animae mereri perpetua
Recte autem qui scandalizari
potest pusillus appellatur qui
enim magnus est quodcumque
uiderit quodcumque passus
fuerit non declinat a fide qui
autem pusillus est animo & par
uus occasiones quaerit quomodo
scandalizetur propterea denq;

opo ste & nos maxime his consulere
qui parui sunt in fide ne occasione
nostri offendantur & recedant
a fide ac decidant a salute
Notandum sane quia in nostro
bono opere aliquando cauendum
est scandalum proximi aliquan
do uero pro nihilo contemnendum
in quantum enim sine peccato
possumus uitare proximorum
scandalum debemus si autem
de ueritate scandalum sumitur
utilius permittitur scandalum
nasci quam ueritas reliquatur
excum ADTENDITE UOBIS SI
PECCAUERIT FRATER
TUUS INCREPA ILLUM
ET SI PAENITENTIAM
EGERIT DEMITTE ILLI
Tale quid & in deuteronomio
legimus ne oderis fratrem
tuum in corde tuo sed publice
argue eum ne habeas super
illo peccatum Quo igitur
ordine scandala declinare
& uae perpetuum uitare

possimus insinuat sinos uidelicet
ipsos nequem ledamus adtendimus 7
si peccantem zelo iustitiae corri
pimus si ex corde paenitentiae mi
sericordiae pietatisque uiscera
pandimus ubi caute intuendum
est quia non passim peccati
demittere sed paenitentiam
agenti demittere iubemur 7
& primo quidem peccantem
misericorditer increpare
ut sit cui post modum habeamus
iuste dimittere 7 Quiergo fra
trem iudens peccare tacuerit
non minus dominici praecepti
transgressor est quam is qui
eidem paenitenti ueniam dare
noluerit 7 quia qui dixit si pae
nituerit dimitte praemisit
si peccauerit increpa 7 Itaq;
uenia fratri post increpatio
nem largienda est sed illi
utiq; qui se paenitendo aber
rore conuestit ne uel diffici
lis uenia uel remissa sit
indulgentia 7

ET SI SEPTIES IN DIE PEC
CAUERIT IN TE ET SEPTI
ES IN DIE CONUERSUS
FUERIT AD TE DICENS
PAENITET ME DEMIT
TE ILLI

Septenario numero non ueniae
dandae terminus ponitur sed
uel omnia peccata dimittenda
uel semper paenitenti dimitten
dum praecipitur; solet enim saepe
per septem cuiuscumque rei aut
temporis uniuersitas indicari.
Unde quod in psalmo cantatur
Septies in die laudem dixi tibi. Nil
est aliud quam semper laus eius
in ore meo; Nam et alibi petro in
terroganti quoties peccanti in se
fratri dimittat ariusque septies.
Respondit dns; Non dico tibi usq;
septies sed usque septuagies septies
id est quadringentis nonaginta
uicibus; ut toties peccanti fratri
dimittere et in die quoties ille
peccare non posset; Peccanti
igitur in te fratri si paenitentiam

egerit dimittendi habes potestatem. Immo necessitatem ut
& tibi paenitenti ac veniam fla
gitanti pater quiest in caelis
ignoscat; At si increpatus con
uesti & paenitentiam agere
neglexerit quid super hoc
ueritatis sententia decernat
intuere; Si peccauerit inte
frater tuus uade & corripe
eum & cetera usque quo ait;
Si autem & ecclesiam non audie
rit sit tibi sicut & hnicus & publi
canus; & merito quia sub nomine
fidelis egit opera infidelium;
Aliter sane veniam fratri paenti
aliter inimico persequenti dare
praecipimur. huic uidelicet ut
accepta remissione peccati
quo nos insontes nocuit socia
nobis caritate communicet;
Illi uero ut cum nobis malum
uult & si potest facit nos semper
bonum uelimus faciamusque
quod possimus; Neque enim David
eundem uenit in modum persecutorib;
suis paenitentiae remedio priuatis.
quamuis misericorditer eos lugens
praestare potuit quem fratrib;
salubri compunctione castigatis
Ioseph benuolae cognoscendus
exhibuit.

Sc. ET DIXERUNT APOSTOLI
Lxvii DNO; AD AUGE NOBIS FIDEM.

Dixerat supra dns. qui fidelis
est in minimo & in maiore
fidelis est; & si in alieno fideles
non fuistis quod uestrum est quis
dabit uobis? & ideo apostoli
qui in alieno ac minimo hoc est
in terrenorum contemptu iam
fuere fideles. In suo sibi ac maio
re fidem postulant augeri;
Nemo enim repente fit summus.
sed in bona conuersatione a mini
mis quisque inchoat ut ad magna
peruenat; Alia namque sunt
uisturis exordia. aliud profectus
aliud perfectio; quam magnopere
quaerentes aiunt. dno; ad auge
nobis fidem

DIXIT AUTEM DNS

SI HABERETIS FIDEM
SICUT GRANUM SINAPIS.
DICERETIS HUIC ARBORI
MORO ERADICARE ET
TRANSPLANTARE IN
MARE ET OBOEDIRET
UOBIS

Fidem perfectam grano sinapis
comparat quae sit uidelicet & ad
faciem humilis & in pectore fer
uens uilis quidem passim con
tuentib; nullarum q; uirium
apparens sed presuris adtrita
quid perfectionis intus gerat
ostendens sed & hoc notandum
quia granum sinapis ad purga
tionem capitis saluberrime
prodest. Nam si optime tritum
& cribellatum tepidae pingui
mulsae admisceas & hoc ieunus
contra solem calidum uel in bal
neo gargarizes. Omnem humo
rem noxium & iam si crassior
fuerit de capite purgat & in
minentium quoq; in becillitatū
facit pericula uitari. sic profecto
fides temptationum pistillo pro
bata ab omni leuium cogitationū
superficie cribro discretionis casti
gata & perfectae dilectionis
melle dulcorata omnes decorde
quod est interioris nostri hominis
caput uitiorum sentinas non solū
ad praesens exhaurit sed & in futu
rum ne recolligi ualeant praecauet.
Arbor autem moris eradicanda
& in mare transplantanda uel
simpliciter posita potest intelligi
quia uidelicet consummata e fidei
indicium sit uerbo elementis im
perare ut quod de uno specialiter
dictum est hoc generaliter de om
nib; sentiendum credatur. Denq;
alibi dñs arefacta uerbo ficulnea
discipulis mirantibus ait. si habue
ritis fidem & non hesitaueritis
non solum de ficulnea facietis sed
& si monti huic dixeritis tolle &
iacta te in mare fiet. Uel ceste po
morum cuius colore sanguineo
fructus & uirgulta rubent. Unde
& alatinis rubus appellatur

euangelium crucis exprimitur
quae per fidem apostolorum
degente iudaeorum in qua uelut
instirpe generis tenebatur uer
bis praedicationis eradicata & in
mare gentium translata est atq;
plantata cui sententiae subiunctae
quoque parabolae quae de uerbi
ministris agit aut sensus astipulatur
iuuat & illud quod folia mori
serpenti superiecta necem inferunt.
quia uerbum crucis ut cuncta
salutaria confert cuncta noxia
tollit

Cc. QUIS AUTEM UESTRUM
HABENS SERUUM ARAN
TEM AUT PASCENTEM.

Haec parabola doc& ut fides
quo uiscutib; fortis excellentior
eo in ipsa conscientia fiat intus
humilior seruus quippe arans aut
pascens quilib& ecclesiae doctor
intellegitur. De quo dns ait
Nemo mittens manum suam in
aratrum & aspiciens retro aptus est
regno di. & alteri sese amare
testanti testio respondit pasce
oues meas.

QUI REGRESSO DE AGRO
DICET ILLI STATIM TRAN
SI RECUMBE ET NON DI
CET EI PARA QUOD CENEM

Seruus de agro regreditur; cum
intermisso ad tempus opere prae
dicandi ad conscientiam doctor
recurrit. atque a publico locutio
nis ad curiam cordis redit. sua
secum secr& ius acta uel dicta re
tractat; cui non statim dns transi
recumbe dicit. id est transi de hac
uita mortali & in abcerne ute
beata sede refouere. haec enim
postea dicturus. interim post
pastum atque agri culturam.
domi sibi iub& parare quod cen&
hoc est post laborem a peste
locutionis. humilitatem quoque
propriae considerationis exhibere.
talis namque conscientiae tem
plum dns dignanter ingredi. tali
cena libentissime pasci desiderat.
Ecce enim ego inquit sto ad ianua

& pulso · si quis surrexerit & aperu
erit mihi · intrabo ad illum & cenabo
cum illo & ipse mecum

ET PRAECINGE TE ET MI
NISTRA MIHI DONEC
MANDUCEM ET BIBAM ·

Praecingere est mentem humilia
tam ab omnib; fluitantium cogi
tationum sinib; quibus operum
gressus inpediri sol & constrin
gere · Namque uestimenta praec
cingit hoc ait utique ne incedens
inuoluatur ad lapsum ministrare
uero dō est minimum se per om
ma & absque gratiae eius auxi
lio nihil uirium habentem
profiteri minister enim a minor
i statu id est subiectione sicut
& magister a maiori uocabulū
sumpsit ministrat ergo conditor
i qui eius naturam considerans
eius iudicia pertimescens de
suis se uirtutib; humiliat

ET POST HAEC TU MAN
DUCABIS ET BIBES ·

Postquam inquit ipse tuae
praedicationis opere delectatus
tuaeque compunctionis epulis
fuero refectus tunc demum tu
uero transies & recumbes & ermisq;
meae sapientiae dapib; In ab & ertū
reficieris

NUMQUID GRATIAM
HABET SERUO ILLI QUIA
FECIT QUAE SIBI IMPERA
UERAT NON PUTO SIC ET
UOS CUM FECERITIS OM
NIA QUAE PRAECEPTA
SUNT UOBIS DICITE SERUI
INUTILES SUMUS

Si homo inquit ab homine seruo
non uni formae sed multiplex
ministerū exigit · Nec tamen ei
gratiam habet · Quanto magis
uos qui sine me nihil potestis fa
cere non temporū longitudine
laborū merita pensare debetis
sed amore & famulatu spontaneo · nouis
semper studiis augere priora
, itaque dicite serui inutiles sumus
Serui quidem e quidem qui pretio
empti estis inutiles uero quia dns

bonorum uestrorum non indigeo
si autem inutilis est qui fecit
omnia quid de illo dicendum est
qui explere quae praecepta
sunt uel infirmitate non potuit
uel quod peius est superbia despexit.
Aliter seruu inutiles sumus
quia non sunt condignae passio
nes huius temporis ad super
ueniturā gloriam quae reuela
bitur in nobis. & alibi qui coro
nat te in miser atione & miseri
cordia. Non ait in meritis & ope
ribus tuis quia cuius misericordia
praeuenimur ut humiliter dō
seruiamus eius munere coronā
mur ut sublimiter cū illo regnemus.

QUOD DEBUIMUS FA
CERE FECIMUS.

Reuera debuimus. quia qui
non uenit ministrare sed minis
trare debitor est sibi nos fecit. Ne
nostris uidelicet operibus confi
denter sed deius semper examine
pauenter cum prophēta dicamus.
Quid retribuamus dno pro omnib;
quae retribuit nobis. qui ut fidē
se grano sinapis similandam humi
lem scilicet & feruentem habuisse
monstrare & praemisit dicens.
Credidi propter quod locutus sum
ego autem humiliatus sum nimis.
Ut quam suis se uiribus minime
credidisse & ostendere in extasi
locutus adiunxit. Omnis homo
mendax. ut inutilem se seruum
etiam calice pretiosae mortis accepto
significare & exclamauit.
Ō dne ego seruus tuus ego seruus
tuus & filius ancillae tuae. Dis
rupisti uincula mea. Non ait ipse
disrupi ipse mihi saluando sufficio
sed tu disrupisti uincula mea tibi
sacrificabo hostiam laudis. haec est
igitur in hominib; sola fide perfectio
sio omnib; quae praecepta sunt impleuis
imperfectos esse se nouerint
Et quamdiu peregrinantur ad ne
semper in esse sibi mala quedefleant
semp meminerint de esse bona
ad quae gratia eius iuuante
proficiant.

LXVIII. ET FACTUM EST DUM
IRET IN HIERUSALEM/
TRANSIEBAT PER MEDIA
SAMARIAM ET GALILAE
AM; ET CUM INGREDE
RETUR QUODDAM CAS
TELLUM OCCURRUNT
EI DECEM UIRI LEPROSI.

Leprosi non absurde intellegi
possunt/ qui scientiam uerae fidei
non habentes uarias doctrinas pro
fitentur errores non enim uel abs
conduntur in peritiam suam/ sed pro
summa peritia/ proferunt in lucem/
& iactantia sermonis ostentant;
Nulla porro falsa doctrina est
quae non aliqua uera intermisce
at; uera ergo falsis inordinate per
mixta in una disputatione/ uel
narratione hominis/ tam quam inuni
us corporis colore apparentia signi
ficant lepram/ tamquam ueris falsisque
colorum locis/ humana corpora ua
riante atq; maculante hiante tam
uitandi sunt ecclesiae/ ut fieri potest
longius remoti/ magno clamore xpm.
interpellent/ unde & apte subiungitur.

QUI STETERUNT A LONGE/
ET LEUAUERUNT UOCEM
DICENTES; IHU PRAECEP
TOR MISERERE NOSTRI.

Et bene ut saluentur ihm praecep
torem nominant/ quia enim in
eius uerbis se errasse significant.
hunc saluandi humiliter praecepto
rem uocant; cumque ad cognitio
nem praeceptoris uoredeunt/ mox
ad formam salutis recurrunt;
Nam sequitur

QUOS UT UIDIT DIXIT; ITE
OSTENDITE UOS SACERDO
TIBUS; ET FACTUM EST
DUM IRENT MUNDATI SUNT.

Nullum dns eorum quib; haec
corporalia beneficia praestitit/
inuenitur ministrasse ad sacerdotes
nisi leprosos/ Quia uidelicet sacer
dotium Iudaeorum figura erat futu
ri sacerdotii regalis/ quod est in ec
clesia/ quo consecrantur omnes
pertinentes ad corpus xpi summi & ueri
principis sacerdotum/ & quisquis uel

her&ica prauitate uel superstitione
gentili uel iudaica perfidia uel
&iam schismate fraterno quasi
uario colore per dni gratiam
caruerit necesse est ad ecclesiam
ueniat colorem que fidei uerum
quem acceperit ostendat, &ita uero
utja tamquā ualitudinis & quasi
membrorum animae atque sensiū
per seipsum interius inconscientja
& intellectu dns sanat & corrigit,
Denique & paulus uocem dni audita
quid me persequeris. & ego sum ihs
quem tu persequeris. Ad ananiam
tamen missus est ut illo sacerdotio
quod in ecclesia constitutū est sacra
mentū doctrinae fidei perciperet
& uerus eius adprobaretur color. non
quia non potest per seipsū dns omnia
facere. Namquis alius haec facit
&iam in ecclesia. sed ut ipsa sociatis
congregatorū fidelium approbando
in inuicem atq; communicando,
uerae fidei doctrinam in omnib;
quae dicuntur uerbis uel signant
sacramentis tamquam unam speciem
ueri coloris obducat. Cornelius &ia
cum elemosinae eius acceptae &
preces eius auditae illi ab angelo
nuntientur. propter doctrinae ta
men sacramentorū q; unitatem ad
petrum iubetur mittere, tamquā
illi & suis diceretur, Ite ostendite
uos sacerdotib;. Nam & cū irent
mundati sunt. Iam enim ad eos uene
rat petrus. sed tamen ipsi nondū ac
cepto baptismatis sacramento. non
dum spiritaliter ad sacerdotes per
uenerant. & tamen infusione spi
sci & admiratione linguarum
eorum mundatio declarata est.

UNUS AUTEM EX ILLIS
UT UIDIT QUIA MUNDA
TUS EST REGRESSUS EST
CUM MAGNA UOCE MAG
NIFICANS DM ET CECIDIT
IN FACIEM ANTE PEDES
EIUS GRATIAS AGENS

Unus iste qui magnificans dm
regressus est unius ecclesiae deuo
tam xpo humilitate significat, qui
bene cadens ante pedes dni gratias egit

qui repressis praesumptionis suae
cogitationib; quam in semetipso in
firmus sit humiliter uidet quinihil
sibi iustitiae tribuit qui bona quae
agit esse de misericordia conditoris
agnoscit; Unde et recte subiungit;

ETHICE RATSAMARITANUS;

Samaritanus quippe interpretatur
custos; quo nomine ille populus ap
tissime significatur qui gratias agen
do ei a quo accepit tribuit omne
quod accepit; quod dam modo
cantans illud de psalmo; fortitudo
mea ad te custodiam; quia tu es suscep
tor meus es; deus meus misericordia
eius praeueniet me; Cadit autem in
faciem; quia ex malis quae se perpe
trasse meminit erubescit; Ibi enim
cadit homo ubi confunditur; Unde
et paulus; Quasi quibusdam in facie
tacentib; dicebat; Quem ergo fructum
habuistis tunc in illis; In quib; nunc eru
bescitis; At contra de ascensore equi id
est de eo qui huius mundi gloria ele
uatus est dicit; Ut cadat ascensor eius retro;
rursumq; de persecutoribus dni scriptum est;

abierunt retrorsum et ceciderunt in
terram; Quid est hoc quod electi in faciem
et reprobi retrorsum cadunt; Nisi quod
omnis qui post se cadit ibi procul dubio
cadit ubi non uidet; Qui uero ante se
ceciderit sibi cecidit ubi uidet; Inqui
ergo quia in uisibilib; cadunt post
se cadere dicuntur; quia ibi corruunt
ubi qui eos tunc sequitur modo uidere
non possunt; Iusti uero; quia istis
uisibilib; semetipsos sponte deiciunt
ut in uisibilib; erigantur; quasi in faciem
cadunt; quia timore compuncti uidentes
se humiliantur;

RESPONDENS AUTEM IHS
DIXIT; NONNE DECEM MUNDATI
SUNT; ET NOUEM UBI SUNT;

Vnum si addatur ad nouem; quae dam
effigies unitatis implebitur; quo fit
tanta complexio ut ultra non progre
diat numerus; nisi reuersus ad unum
redeat; et haec per infinitatem nume
ri regula custodiat; Nouem itaq;
indigent uno utquadam unitatis
forma coaculentur et decem sint;
Unum autem non eis indig et ut custodiat

unitatē; quamobrem ut unus ille
qui gratias egit unice ecclesiae
significatione approbatus atq; lauda
tus est. Ita illi nouem qui gratias
non egerunt reprobi effecti a
consortio unitatis exclusi sunt;
Ideoq; tales in nouenario numero
tamquam inperfecti remanebunt;
& merito eos saluator quasi igno
tos ubi sunt inquirit. Scire enim
dilligere. Nescire reprobare est.

NONESTINUENTUS
QUIREDIRETETDARET
GLORIAMDŌNISIHIC
ALIENIGENA.

Secundum corpus quidem facile
est uidere posse hominē non habe
re lepram. & tamen animi esse
non boni; secundū significationē au
tē huius miraculi conturbat conside
rantem. quomodo mundus dici possit
ingratus. sed iam facile est & iam
illud uidere fieri posse. utquisque
in ecclesiae societate doctrinam
integram ueramque assequatur.
& omnia secundū catholicae regulā
disserat. distinguat a creatore
creaturam. Eo q; manifestatur uari
ate mendaciorū tam quā lepra
caruisse. & tamen ingratus sit dō
& dno mundatori suo. quia elatus
superbia. gratiarū agendarum
pia humilitate non sternitur. similisq;
efficitur eis. De quib; dicit apostolus.
Quicum cognouissent dm non ut dm
magnificauerunt aut gratias egerunt;
Quod enim dicit eos dm cog
nouisse. ostendit quidem a lepra
fuisse mundatos. sed tamen statim
accusat ingratos.

ETAITILLI SURGEUADE
QUIAFIDESTUATESAL
UUMFECIT

Qui deuotus ante dnm cecidit
surgere & ire praecipitur
quia qui infirmitatē suā subtiliter
cognoscens humiliter iacens. Per
diuini uerbi consolationē surgere
ad fortia opera. & crescentib; cotidie
meritis ad perfectiora passim pro
ficere iubetur; si autem fides
saluum fecit eum quem ad agendas

saluatori & emundatori suo grat
as inclinauit ergo perfidia per
didit eos qui de acceptis beneficis
dō gloriam dare neglexerunt,
quapropter & haec lectio superiori
ea ratione coniungitur · quo dibi
fidem per humilitatem augeri
debere parabola data decernitur,
hic autem manifestius ipsis rebus
ostenditur. Non fidei tantum agni
tam rationem sed exsecutam fidei
operationem esse quae salutem faciat
credentem de qua gloriam patris
quest in caelis.

Secis. LXVIIII.

INTERROGATUS AUTE
A PHARISAEIS QUANDO
UENIT REGNUM DI
RESPONDIT EIS ET DIXIT
NON UENIT REGNUM DI
CUM OBSERUATIONE;

Interrogant de tempore regni di
quia sicut infra lucas aperuit ex
istimabant quod uenente hierosolim
mam dno confestim regnum di
manifestaretur. Haut et ipsi apos
tolis hac opinione ducti post resurrec
tionem eius interrogantes eum ait
rent, Dne si in tempore hoc restituis
regnum israhel. & alibi cleophas,
Nos autem sperabamus quia ipse
esset redempturus israhel, Non
uenit autem regnum di cum obseruatione
NEQUE DICENT ECCE HIC
Quia quando uenit neq; ab angelis
neque ab hominib; potest obseruari.
sicut tempus dominicae incarnationis
cestissimis & prophetarum uaticinis
praefixum & angelorum manifestatum
praeconis adeo ut conceptus natus.
et baptizatus. praedicans etiam
moriens et resurgens atque ad
caelos redeuns comitantib; indefinen
ter uel angelorum uel hominum
uel ceste miraculorum sit de
clarator Iudicis,
ECCE ENIM REGNUM DI
INTRA UOS EST,
Regnum di seipsum dicit intra
illos utique positum hoc est
in cordib; eorum ubi credidere reg
nantem, Unde scriptum est,
Prope est uerbum in ore tuo

& incordeuo, hoc est autē uerbum
fidei, quod praedicamus,

ccxiij. ET AIT AD DISCIPULOS, UE
NIENT DIES QUANDO DESI
DERETIS UIDERE UNUM
DIEM FILII HOMINIS ET
NON UIDEBITIS.

Hoc est regnum dī quod uenturū
speramus diem uidelicet xpi uide
re, & bene unum diem quia in illa
beatitudinis gloria. De qua prophe-
ta suspirans aiebat. Quia melior est
dies una in atriis tuis super milia.
Tenebrarum interruptio nulla est
nulla saltem memoria miseriae uel
doloris quae prima abierunt lucem
perpetuae pacis obnubilat, huius ergo
diei bonū est desiderare praesentiā
Nec tamen magnitudine desiderij
nobis somnia fingere quasi iste dies
dni. Unde et apte dns uentura prae
nuntiando subiunxit,

ET DICENT UOBIS ECCE HIC
ECCE ILLIC NOLITE IRE NEQ;
SECTEMINI

Quamuis haec sententia non solū
ad tempus sed etiam ad personā possit
intelligi et ad tempus quidem quia
exstitere nonnulli qui curricula
computantes ab ortu cesti sē con
summationis saeculi annum diem
& horam dicerent inuenisse. Contra
auctoritatem dni dicentis. Non est
uestrum nosse tempora uel momenta.
Ad personam uero quia multi contra
ecclesiam uenire multi uenturi sunt
heretici qui se xpos assuerent quorū
primus simon magus extremus autē
ille maior cateris est antichristus;
si qui ergo dixerint ecce hic ecce illic
id est in hac uel illa persona uel hora
uenire uel uenturum esse regnū dī
Non sunt sequendi qui alciora se quae
rere & infinita dicere non tament.

ccv. NAM SICUT FULGOR CORUS
CANS DE SUB CAELO IN EA
QUAE SUB CAELO SUNT
FULGET ITA ERIT FILIUS
HOMINIS IN DIE SUA,

Hoc est quod psalmus ait. Dns manifes
tus ueniet dns noster et non silebit,
Quia uidelicet secundus saluatoris

aduentur non in humilitate ut prius
sed in gloria sit & maiestate futurus;
Et pulchre ait coruscans de sub caelo.
quia iudicii discrimen sub caelo hoc
est in aeris medio geritur. Teste
apostolo qui ait; simul rapiemur
cum illis in nubibus obuiam dno in
aera; sic autem dns in iudicio
sicut fulgor apparebit. nullus
tunc in sua mente latere permittit
quia ipso iudicis fulgore penetrat.
Noneius ergo uenturi tempus aut
locus potest a mortalibus obseruari
qui fulgoris instar omnib; coruscus
uidelicet & repentinus aduenit.
Potest autem haec dni responsio
de illo eius aduentu quo cotidie
uenit in ecclesia non incongruent
accipi. sicut enim quippe dn intra nos
est quia qui quandoq; iudex uentu
rus est omnium nunc etiam prae
sens in corde fidelium regnat, in
tantum uero saepe turbauerunt
ecclesiam hereici dicendo in suo sin
gulis dogmate manere fidem xpi
ut fideles quiq; temporum illorum
desiderarent dnm uel uno die si fieri
posset redire ad terras. & semetip
sum quomodo se habeat fideli uerius
intimare; & non iudebitis inquit.
quia non opus est hoc corporali u
sione dnm redibere; quod semel
dispersio per uniuersum mundum
euangelii sui fulgore spiritaliter
exhibuit. & contra omnes apocrifo
rum nenias indiuisibili caritatis suae
luce firmauit.

Sec. vi. PRIMUM AUTEM OPORTET
ILLUM MULTA PATI ET
REPROBARI A GENERA
TIONE HAC.

Loquens multa dns de aduentus sui
gloria terrorem quoq; passionis
paucis inserere curauit ut eum
morientem cernerent quem glori
ficandum audierant dolorem passi
onis spe promissae clarificationis
mitigarent simulq; se ipsi pararent
si gloriam regni diligerent mortis
non horrere periculum; generatione
autem non tantum iudaeorum uerum
omnium reproborum appellat.

a quibus & iam nunc filius hominis
incorpore suo hoc est in ecclesia
multa patitur & reprobatur. Na
quam uis caput huius corporis
quod uidelicet nos sumus iam
se se super omnia liberum exserit.
reproborũ tamen uulnera adhuc
quod suum quod deorsum reliquit
corpus sentit.

ECVII ET SICUT FACTUM EST
IN DIEBUS NOE ITA ERIT
ET IN DIE FILII HOMINIS,

Subitum aduentus sui diem plurimis
adfirmat exemplis; Nam quem
fulgori cito omnia transuolanti
comparauerat. eundem diebus noe
uel loth quando repentinus mortali
bus superuenit interitus aequiperat.

EDEBANT ET BIBEBANT.
UXORES DUCEBANT ET DA
BANTUR AD NUPTIAS,

Non hic iuxta uaesanũ marcionis
& manichei & tatiani principis
encratitarum dogma coniugia
uel alimenta damnantur. Cum
in his successiones in illis natura sint
posita subsidia; sed iuxta quod apostolus ait
Omnia mihi licent sed non omnia ex
pediunt. Immoderatus potius licitorũ
usus arguitur. Neque enim quia
haec agebant sed quia his se totos
dedendo diuitia contemnebant.
aqua uel igne perierunt.

USQUE IN DIEM QUA INTRA
UIT NOE IN ARCAM. ET
UENIT DILUUIUM ET
PERDIDIT OMNES.

Noe arcam aedificat cum dns ec
clesiam deuitis fidelibus quasi
lignis leuigatis adunando construit
quam perfectae consummatam
ingreditur. cum hanc in die iudicii
praesentia suae uisionis aeternus
habitator inlustrat, sed cum arca
aedificatur. iniqui luxoriantur,
cum uero intratur intereunt.
quia quisquis hic cessantibus insultant.
eis illic coronatis aeterna damna
tione plectentur.

SICUT
SIMILITER FACTUM EST
IN DIEBUS LOTH. EDEBANT
ET BIBEBANT. EMEBANT

ET VENDEBANT·PLANTA
BANT ET AEDIFICABANT·

Praeter misso dñs illo maximo &
infando sodomorum scelere sola
ea quae leuia uel nulla putari
poterant delicta commemorat·
ut intellegas inlicita qualy poena
feriantur· silicita & ea sine quib;
haec uita non ducitur· Inmodera
tus alta igne & sulphure puniunt·
Merito ergo beatus Augustinus
uisis noxie consuetudinis inlece
bris· ac iusto dolore commotus ex
clamat; Uae peccatis hominum·
quae sola inusitata inhorrescimus·
usitata uero proquib; abluendus
filii dei sanguis effusus est· quamuis
tam magna sint ut omnino claudi
contra se faciant regnum dei· saepe
uidendo omnia tolerare· saepe
tolerando non nulla etiam facere
cogimur· atque utinam ô dne
non omnia quae non potuerimus
prohibere faciamus

QUA DIE AUTEM EXIIT
LOTH A SODOMIS· PLUIT

IGNEM ET SULPHUR DE
CAELO ET OMNES PERDIDIT

Hactenus loth in sodomis· Idest
electorum populus inter reprobos
ut aduena moratur· & ipse aspectu
& auditu iustus· & iuxta interpre
tationem nominis· loth eorum fla
gitia quantum uitat declinans·
Exeunte autem loth sodoma peribit·
Quia in consummatione saeculy exi
bunt angelj & separabunt malos
de medio iustorum· & mittent eos
in caminum ignis; Ubi notandum
quod ignis & sulphur quae de cae
lo pluisse commemorat non ipsam
perennis supplicii flammam sed
subitaneum diei illius significat
aduentum; Neque enim ignis ille
per p&ciuis superueniens impios
puniet· sed ipsi potius a conspectu
iudicis erectj· in ignem mittentur· ãnũ
Quamuis & eidem igni sulphur
non dubitemus inesse· testante
iohanne· qui utrumq; ignem & su
bitę scilicet correptionis & sempi
ternae concremationis describens ait;

Et descendit ignis a deo de caelo &
devoravit eos & diabolus qui seduce-
bat eos missus est in stagnum ignis
& sulphuris. ubi & bestia & pseudo
propheta & cruciabuntur die ac
nocte in saecula saeculorum.

SECUNDUM HAEC ERIT
QUA DIE FILIUS HOMINIS
REVELABITUR

Pulchre revelabitur quia qui
interim non apparens omnia iudicat
tunc apparens omnia iudicabit;
apparebit autem iudicaturus
eo maxime tempore quo cunctos
iudiciorum eius obliitos huic saeculo
conspexerit esse mancipatos.
Quia licet mundi terminus olim
praefinito sit venturus in tempore
frigente tamen circa finem cari-
tate multorum tanta crebrescit
humani generis iniquitas ut me-
rito debeat cum ipso quem inhabitat
orbe deleri. Nam & nunc quidem
innumeros adeo comessationibus & ebri-
etatibus emptionibus & venditionibus ceterisque
mundi rebus inherere videmus
ut palam districti iudicis iram eos
provocare non lateat; sed tamen
quod sine gravi merore sapiens
quisque saltem cogitare non valet
peiora iam iamque superventura
formidamus; quodenim de una
quondam peccatrice gente delenda
dictum est, Nec dum completa sunt
peccata amorreorum: dicitur pro
culdubio pravorum massa damnan-
da constat esse sentiendum.

CCVIIII IN ILLA HORA QUI FUERIT
IN TECTO ET VASA EIUS
IN DOMO NE DESCEN-
DAT TOLLERE ILLA,

Hactenus de eo quod regnum di-
id est xpi nondum observatione
sed inspectatus adveniat. Nunc aqua-
lib: idem adventus expectari debeat
ostenditur. Intecto ergo est qui exce-
dens carnalia et molli tamquam
in aura libera alium spiritaliter
vivit vasa eius in domo concupiscen-
tiae sunt carnales quas inimis ama-
verat, sed superna petens in hoc mundo
reliquerat. quasi imminente iudicio

necesse est nullatenus repugnat; illam
enim horam noneam qua iudex uenit
sed qua uenturus est dicit; Non qua
ignis sodomam descendit sed qua
loth exire cogitur. uel potius ipse
dissimulans a angelis adprehensus
extrahitur; neque enim uenente
& apparente iam iudice quisquam
in hunc mundum ut aliquid inde
rapiat poterit descendere uelle
sed haec hora hodieq; agitur cum
uenturum iudicem sollicitis praestu
lamur excubis quando ueniat in
cesti; De qua iohannes ait
filioli nouissima hora est;

ET QUI IN AGRO SIMILITER
NON REDEAT RETRO

Qui operatur in ecclesia &
sicut paulus & apollo plantat
& rigat non respiciat spem saecu
larem cui non nulli renuntiauit.

CCX. ME atque MORE SESTO
TE UXORIS LOTH;

Vxor loth significat eos quinon
bulatione rerum respiciunt & se
a b spe diuinae promissionis auertunt.
& ideo statua salis facta est ut
ammonendo homines ne hoc faci
ant tamquam condiat cor eorum
ne sint fatui;

CCXI. QUICUMQUE QUAESIERIT
ANIMAM SUAM SALUAM
FACERE PERDET ILLAM

Duobus modis haec sententia
recte potest intellegi sed ad unum
omnino finem uterq; intellectus re
ferunt ut iudeis & aduersa pro xpo
pati immo ipsam mortem non time
amus obire; qui enim minante morte
persecutore sinon negauerit xpm
magis eligit ad tempus saluare animam
suam negando a & ernae hanc pro
cul dubio perditionem praeparat; tem
qui salutem animae suae quaerit
a & ernam temporaliter eam inter
persecutorum manus perdere
hoc est in mortem dare non dubitat;
utrique autem sensui congruit
apte quod sequitur.

ET QUICUMQUE PERDIDERIT
ILLAM UIUIFICABIT EAM;

Id est quibic perdiderit illic uiuificabit

qui propter xpm mos tradiderit.
tota die aestimans eam utrouem
occisionis exsurgente. tunc & adiu
uante xpo liberam eam inueni &
propter nomen xpi.

Lcc 17 DICO UOBIS ILLA NOCTE
ERUNT DUO IN LECTO UNO.

Dixerat supra dns eum qui in
agro sit retro redire non debere
quod ne dehis tantum qui a peste
de agro redituri. hoc est palam dnm
negaturi sunt. dictum putares.
pergit ostendere nonnullos quicu
faciem in anteriora tenere uideant?
animo tamen ac mente retro respi
ciant. In illa ergo nocte dixit in illa
tribulatione tam tenebrosa ut in
errorem inducantur si fieri potest.
Duo erunt in lecto illi uidelicet qui otiu
& quietem eligunt neq; negotiis saecu
laribus neq; negotiis ecclesiasticis occu
pati. quae illorum quies lectio nomi
ne significata est.

UNUS ASSUMETUR ET
ALTER RELINQUETUR.

Non quasi de duobus hominibus dictum est.
sed de duobus generibus affectionum.
qui enim propter dnm continentiae
studuerit ut sine sollicitudine uiuens.
cogitet quae dei sunt. assumetur a dno.
qui uero uel humanae laudis amore.
uel alia qualibet uitiorum corruptione.
statum monasticae uitae quo im
butus est laeserit. hic ubi relinque
dus sit. hieremiae lamentationes
insinuant. qui otiosae cuius libet &
peccatricis animae. sub iudaea specie
laprium describens ait. uiderunt eam
hostes. & deriserunt sabbata eius.

DUAE ERUNT MOLENTES
IN UNUM.

Molentes appellat eos qui in plebibus
constituti reguntur a doctioribus.
agentes ea quae sunt huius saeculi.
quos & feminarum nomine significa
uit. qui a consiliis ut dixi peritorum
regi eis expedit. & molentes dixit
propter temporalium negotiorum
orbem atque circuitum. quas tamen
in uno in molendo dixit in quantum
de ipsis rebus & negotiis suis praebent
usibus ecclesiae. Unaquaeq; enim

huius mundi adhomo laest quae
dum multas curas cogerit huma
nas mentes quasi per girum uestit
atque exse uelut farinas proicit
quia in quibus cordis semper minu
tissimas cogitationes signit,

UNA ASSUMETUR ET
ALTERA RELINQUETUR,

Assumitur ea pars quae conubia
propter amorem tantum generis
exercuerit terrenamque substan
tiam ob adquirenda caelestia dis
pensauerit; relinquitur autem
quae coniugis ob inlecebras carnis
seruuerit terrena uero siqua eccle
siae uel pauperib; obtulerit idcofecerit ut quasi
redempto dño his amplius abundet;

DUO IN AGRO UNUS ASSU
METUR ET ALTER RE
LINQUETUR:

Sicut supra in lecto uno et molentes
in unum posuit sic et hic in agro
uno reor intellegendum significa
cat autem eos qui operantur in
ecclesiae ministerio tamquam
in agro dī; Cui suus agricola dicebat,
Dī agricultura estis; Assumitur autem ille qui non adulterans uerbū
dī sed sicut ex dō coram dō in xpō
locutus fuerit; qui uero xpm ad
nuntiauerit non caste sed ex occasio
ne relinquitur abeo; Nec puto
alia genera esse hominum quib;
constat ecclesia quam ista tria ha
bentia binas differentias propter
assumptionem et relictionem quā
uis in singulis multae studiorū
uoluntatumq; diuersitates ad con
cordiam tamen unitatemq; concur
rentes possint inuenirī. Unde et
hezechiel prophetia tresuros libera
tos uidit; Noe danihel et iob; In quib;
uidelicet trib; praedicatores conti
nentes atq; coniugati signati sunt;
Nam noe arcam in undis regit atq;
ideo figuram rectorum tenuit;
Danihel et in aula regia abstinentiae
deditus fuit et id circo uitam conti
nentium signauit; Iob uero in con
iugio positus et curam domus proprie
exercens placuit per quē digne bonorū
coniugum ordo figuratur;

RESPONDENTES DICUNT
ILLI, UBI DNE QUI DIXITIS,
UBICUMQUE FUERIT COR
PUS ILLUC CONGREGA
BUNTUR AQUILAE,

Duo saluator interrogatus ubi
scilicet boni assumendi et ubi sint
mali relinquendi, unum dixit.
aliud subintellegendum reliquit,
scos enim secum futuros asseuerando
reprobos nimirum a sua uisione
secernendos. et ideo non alibi quam
cum diabolo damnandos insinuat;
Ubicumq; ergo fuerit dnus corpore
illo congregabuntur eleti quieius
passionem humilitatemq; imitan
do tamquam deeius carne saturan
tur. Quorum per resurrectionem
renouabitur ut aquilae iuuentus;
Concinit etiam studius eorum qui
gloriam supernae maiestatis tota
mente contemplari sitiunt; quod
aquila celeras auesuolatu trans
gredient in ipsum solis radium
oculos gaudet infigere. congruit
et illud quod aliten lapide uenenis

resistentem suis nidis solet adferre
ne forte serpens accedere. uel pul
los aut ouа sua tangere praesumat;
Quia uidelicet omnis sapiens ut altus
cognatusque suos ab anti qui ser
pentis ualeat inruptione defendere;
illum necesse est lapidem qui prae
cisus de monte sine manib; diabolі
regnum strauit. hoc est fidem
dilectionemq; xpi suo semper in
pectore seruet;

ccxiiij. lxx. DICEBAT AUTEM ET PARA
BOLAM AD ILLOS QM OPOR
TET SEMPER ORARE ET
NON DEFICERE.

Dicit et apostolus: semper gaudete
sine intermissione orate; Quis autem
potest ita semp orare et sine defectu
uel intermissione precib; insistere
ut nec alimentum sumendi aut dormiendi
tempus habeat; Aut ergo dicendum est
eum semper orare et non deficere. qui
canonicis horis cotidie iuxta ritum
ecclesiasticae traditionis psalmodiis precib; q;
consuetis dnm laudare et rogare
non desistit. et hoc esse quod psalmista

dicebat. Benedicam dnm in om
ni tempore semp laus eius in ore meo.
Aut cesta omnia quae iustus secun
dum dm gerit & dicit adoratio
nem esse reputanda. quia enim
iustus sine intermissione quae
iusta sunt agit. per hoc sine inter
missione iustus orabit. necum quam
aboratione cessabit nisi iustus esse desistat.
IUDEX QUIDAM ERAT
IN QUADAM CIUITATE
QUI DM NON TIMEBAT
ET HOMINEM NON REUERE
BATUR. UIDUA AUTEM QUE
DAM ERAT IN CIUITATE ILLA
ET UENIEBAT AD EUM DI
CENS. UINDICA ME DE AD
UERSARIO MEO. ET NOLE
BAT PER MULTU TEMPUS.
POST HAEC AUTEM DIXIT IN
TRA SE. ET SI DM NON TIMEO
NEC HOMINEM REUEREOR
TAMEN QUIA MOLESTAE
MIHI HAEC UIDUA UINDI
CABO ILLAM NE IN NOUISSI
MOUENIENS SUGGILLET ME.

Parabolas dns aut secundum
similitudinem aliqua ponit.
sicut de homine qui habebat
duos filios maiorem in agro
sibi propinquantem minorem
autem in longinquo luxuriantem
aut ex ipsa dissimilitudine
aliquid probat. ueluti est
illud quod si faenum agri quod
hodie est & cras in clibanum
mittitur ds sic uestit quanto
magis uos modicae fidei. itaq;
illud superiorem genus his uerbis
adiungi potest. sicut illud ita
& illud hoc autem posterius
his uerbis. si illud quanto magis
illud aut si illud quanto minus
illud. sed alicubi obscure alicubi
apeste ista ponuntur. hic ergo
iniquus iudex non ex similitudine
sed ex dissimilitudine adhibitus
est. non enim illo modo ille in
iustus iudex personam di allego
rice sustinet. sed tamen quantum
dr qui bonus & iustus est cum &
deprecantes se hinc conuicdns

uoluit quodnec iniustus homo
eos qui illū assiduis precib;
tundunt uel propter taedium
deuitandum potest contemnere;
Nam hoc est quod ait Neueniens
suggill& me ipsa uero uidua po
test habere similitudinē ecclesiae
quod desolata uid&tur donec ueni
at dns quatamen insecr&o &iam
nunc curam eius gerit.

AJTA UTEM DNS AUDI
TE QUID JUDEX INJQUITA
TIS DICIT, DS AUTEM NON
FACIET UINDICTA MELEC
TORUM SUORUM CLAMAN
TJUM AD SE DIE AC NOCTE
ET PATIENTIA M HABE
BIT IN ILLIS; DICO UOBIS
QUIA CITO FACIET UIN
DICTAM ILLORUM;

Si quem mouē cur electi dī se uindicari
deprecentur. Quod &iam in apoca
lipsi iohannis demartyrib;
dicitur. Cum a pestis sime moneamur.
ut pro nostris inimicis & persecutorib;
oremus. Intellegendum est eam
uindictam esse iustorū ut omnes
maly pereant; pereant autem duob;
modis: aut conuersione ad iustitiam
aut amissa per supplicium potestate.
Qua nunc aduersus bonos quam
diu hoc ipsum bonis expedit uel tem
poraliter aliquid ualent quem finē
iusti cum uenire desiderant quam
uis pro inimicis suis orent. Tamen
non absurde uindictā desiderare dicunt.

UERUMTAMEN FILIUS
HOMINIS UENI ENS PUTAS
INUENIET FIDEM IN TERRA.

Quamuis omnipotens conditor
semper electos suos ad se cla
mantes sit uindicare paratus. Indie
tamen iudicii quod crementi est
cordet&inendum. Cum idem conditor
in forma filii hominis apparuerit.
tanta erit raritas electorum. ut
non tam obclamorem fidelium in
iuste damnatorum quam ob eorū
corporem iuste damnandorum
totius lammundi sit ad celeranda
ruina; quod autem dns quasi dubi
tatiue dicit. Putas inueniet fidem.

Non dubitat sed arguit uerbo quip
pe dubitationis increpatur infidelitas;
non opinatur diuinitas; Nam & nos
aliquando de reb; quas certas habemus.
increpatiue uerbum dubitationis
ponimus cum corde non dubitemus.
uelut si indigeris seruo tuo & dicas
Contemnis me considera forsitan do
minus tuus sum. & apostolus ad
quosdam contemptores suos. Puto
autem inquit. & ego spm dei habeo,
Quidicit puto dubitare uid & ur sed
ille increpabat. Non dubitabat. Ita
ergo & dns scit quidem omnia per
quem facta sunt omnia. & tamen
dubitando increpat infidelium corda;

Lxxi. DIXIT AUTEM ET AD QUOS
DAM QUI IN SE CONFIDEBANT
TAMQUAM IUSTI ET ASPER
NABANTUR CETEROS.
PARABOLAM ISTAM

Quia parabolam dns quasi semper
orare & non deficere docebat.
Ita conclusit ut dicer & uenente
iudice difficile fidem in terra reppe
riendam. Nequis sibi forte de
superua fidei cognitione uel
etiam confessione blandire & ur.
Mox altera iuncta parabola dili
gentius ostendit ad o fidei non
uerba examinanda sed opera.
Inter quae nimirum opera maxime
regnat humilitas, Unde & supra
cum fidem grano sinapis minuto
quidem sed ex contritione fla
grantis comparat & quasi exponendo
subiunxit. Cum feceritis omnia
quae praecepta sunt uobis. Dicite
serui inutiles sumus, Cui contra
superbi cum nequaquam omnia
sed modicum quid eorum quae
praecepta sunt faciant. Non solum
mox desuae iustitiae praesumunt
sed & infirmos quosque despici
unt. Atque ideo quasi fide
uacui. cum orauerint non exaudi
untur.

DUO HOMINES ASCEN
DERUNT IN TEMPLUM
UT ORARENT. UNUS PHA
RISAEUS ET ALTER PU
BLICANUS.

Publicanus humiliter orans:
Ad illa praefatę uiduae. hoc est
ecclesiae membra pertinet.
De quibus supra dicitur.
Si autem non faciet uindictam
electorum suorum clamantium
ad se. Pharisaeus autem merita
iactans: ad ea de quib: terribilis in
conclusione sententia subditur;
Uerum tamen filius hominis ueni
ens putas inueniet fidem in terra.
PHARISAEUS STANS HAEC
APUD SE ORABAT. DS GRA
TIAS AGO TIBI QUIA NON
SUM SICUT CETERI HO
MINUM RAPTORES IN
IUSTI ADULTERI UEL UT
ETIAM HIC PUBLICANUS.
Quattuor sunt species quibus
omnis tumor arrogantiae
demonstratur. cum bonum aut
a semetipsis habere se aestimant.
aut si sibi datum desuper credunt.
prosunt se hoc accepisse meritis
putant. aut cesta cum iactant
se habere quod non habent.
aut despectis ceteris: singulariter
uideri appetunt habere quod ha
bent; Qua pharisaeus iste iactantię
peste laborasse deprehenditur;
qui idcirco templo absque iusti
ficatione descendit. Quia bonorum
operum merita sibi quasi singula
riter tribuens: orantem publicano
se praeferebat;
IEIUNO BIS IN SABBATO.
DECIMAS DO OMNIUM
QUAE POSSIDEO;
Hie zechiel prophęta de ostensis
sibi caelestibus animalibus: scribit; & totum
corpus plenum oculis in circuitu
ipsorum quattuor; corpora quip
pe animalium idcirco plena oculis
describuntur. quia sanctorum actio
ab omni parte circumspecta est.
Bona desiderabiliter prouidens:
mala solerter cauens. sed nos saepe
dum aliis rebus intendimus: fit
ut alia neglegamus. & ubi neglegi
mus ibi pro culdubio oculum
non habemus; Nam ecce pharisae
us ad exhibendam abstinentiam

ad inpendendam misericordiam.
a dreferendas dō gratias oculū
habuerat sed ad humilitatis custo
diam non habebat; Et quid prodest.
quod contra hostium insidias pene
tota ciuitas caute custoditur: si
unum fortamen apestum relinqu
atur. unde ab hostib; Intrat ur

ET PUBLICANUS A LONGE
STANS NOLEBAT NEC OCU
LOS AD CAELUM LEUARE.
SED PERCUTIEBAT PECTUS
SUUM DICENS. DS PRO
PITIUS ESTO MIHI PECCA
TORI. DICO QUOBIS DES
CENDIT HIC IUSTIFICA
TUS IN DOMUM SUAM
AB ILLO

Quantam uenias fiduciam
digne paenitentibus praebet
quod publicanus qui reatum suae
nequitiae perfectae cognouit;
fleuit confessus est. & si iniustus
ad templum uenit iustificatus
a templo reduit. Tripice autem
pharisaeus. Iudaeorum est populus.

qui ex iustificationib; legis ex tollit
merita sua. Publicanus uero gen
tilis est. qui longe a dō positus con
fitetur peccata sua; Quorum unus
superbiendo recessit humiliatus.
Alter lamentando ad propinquare
meruit exaltatus

ccxv QUIA OMNIS QUI SE EXAL
TAT HUMILIABITUR ET QUI
SE HUMILIAT EXALTABITUR

Et de utroque populo praefato. &
de omni superbo uel humili re ste
potest intellegi. sicut & illud
quod alibi legimus. Ante ruinā
exaltatur cor. & ante gloriam
humiliatur. atque a propter &
de uerbis elati pharisaei quibus
humiliari meruit. possumus ex
diuersō formam humilitatis qua
sublimemur adsumere. Ut sicut
ille consideratis & peiorum uitiis.
& suis uirtutib; est elatus ad ru
nam. ita nos non nostra solum
pigritia sed & meliorum uirtutib;
inspectis humiliemur ad gloriā.
Quatinus unusquisque nostrum

haec apud se supplex ac summisse
obsecrat. Dr omnipotens miserere
supplici tuo. quia non sum sicut in
numeri seruitui! Contemtu saeculi
sublime. Iustitiae merito gloriosi.
Castitatis laude angelici uelut &iam
multi illorum qui post flagitia
publica paenitendo tibi meruerunt
esse deuoti; Qui &iam siquid boni
tua gratia largiente fecerant. quo
fine haec faciam. quaue arte dis
trictione pensentur Ignoro

xxvi. AFFEREBANT AUTEM
xxii. AD ILLUM ET INFANTES.
UT EOS TANGERET. QUOD
CUM UIDERENT DISCIPULI
INCREPABANT ILLOS.

Et haec humilitatis magisterio
lectio plena micat. quae uidelicet
innocentes ac simplices ad dni
gratiam pertingere posse demons
trat; Increpabant autem offeren
tes discipuli. Non quo nollent
infantibus salutaris &manu &
uoce benedici. sed quo necdum ha
bentes plenissimam fidem putarent
eum in similitudinem hominum
offerentium in postulitate lassari.

IHS AUTEM CONUOCANS
ILLOS DIXIT SINITE PUEROS
UENIRE AD ME ET NOLITE
EOS UETARE. TALIUM EST
ENIM REGNUM DI.

Significanter dixit talium non
istorum ut ostenderet non aetate
regnare sed mores. & his qui simi
lem haberent innocentiam & sim
plicitatem praemium repromitti!
apostolo quoque in eandem senten
tiam congruente; fratres noli
tepueri fieri sensib; sed malitia
paruuli estote. sensu autem ut
perfecti sitis.

AMEN DICO UOBIS QUI
CUMQ; NON ACCEPERIT
REGNUM DI SICUT PUER
NON INTRABIT IN ILLUD

Sicut puer non perseuerat in ira
cundia. non laesus meminit. non
uidens pulchram mulierem de
lectatur. non aliud cogitat aliud
loquitur. sic &uos nisi talem

habueritis innocentiam & animi
puritatem · regnum caelorum
non poteritis intrare; Aliter regnũ
dī idest doctrinam euangelii sicut
puer accipere lubemur. quia puer
in discendo neque contradicit docto
rib; neque rationes & uerba con
ponit aduersum eos resistens sed
fideliter suscipit quod doceatur. &
cum mdu obtemperat & quiescit;

Lxxiii.

ET INTERROGAUIT EUM
QUID AM PRINCEPS DI
CENS MAGISTER
QUID FACIENDO UITAM
AETERNAM POSSIDEBO.

Audierat credo iste princeps
a dño tantum eos qui puerorum
uelint esse similes regnum dī in
trature. atq; ideo tractatur
cestior. ut sollicitus poscit sibi non
parabolarum sed palam quibus
operum meritis uitam aeternam
consequatur exponi

DIXIT AUTEM EI IHS QUID
ME DICIS BONUM NEMO
BONUS NISI SOLUS DS

QUIA MAGISTRUM UOCAUERAT BONUM
& nondum ueldī filium confessus
erat discit quam uis sem hominem.
comparatione dī non esse bonum
de quo dicitur. confitemini dno
qm bonus. solus autem ds bonus.
non pater solus intellegendus est.
sed & filius qui dicit ego sum pastor
bonus sed & sps sc. quia pater
de caelo dabit spm bonum p & enab;
se id ē ipsa una & indiuidua
trinitas. pater & filius & sps sc
solus & unus ds bonus ē. Non igitur
dns se bonum negat sed esse dm
significat. non se magistrum bonũ
non esse sed magistrum absq; dō.
nullum bonum esse testatur;

MANDATA NOSTI NON OCCI
DES NON MOECHABERIS.
NON FURTUM FACIES
NON FALSUM TESTIMONIUM
DICES. HONORA PATREM
TUUM ET MATREM

Haec est puerilis innocentiae
castitas. quae nobis imitan
da proponitur. si regnũ dī

uolumus ingredi; Notandum
sane quia iustitia legis suo tempore
custodita non solũ bona terrae sed
&iuitam confestaẽ & ernam.

QUIA IT HAEC OMNIA
CUSTODIUI A IUUENTUTE
secundum MEA QUO AUDITO IHS
AIT EI ADHUC UNUM
TIBI DEEST

Non est putandus hic princeps
cum legis semandata custodisse
dicebat esse mentitus sed simpli
citer ut uixerit esse confessus.
quasi mendacii noxia reus tene
ri&ur. nequaquam marcus euan
gelista de illo scribens adicer&;
Ihs autem intuitus eum dilexit
eum. & dixit illi unum tibi deest.
Vade quaecumq; habes uende &c&.
Diligit enim dns eos qui legis man
data quamuis minora custodiunt
sed nihilominus quod in lege emi
nus fuerat his qui perfecti esse
desiderant ostendit:

OMNIA QUAECUMQUE
HABES UENDE ET DA
PAUPERIBUS ET HABEBIS
THESAURUM IN CAELO
ET UENI SEQUERE ME

Quicumq; perfectus esse uolue
rit deb& uendere quae ha
b& & non ex parte uendere sicut
ananias fecit & saphira sed totũ
uendere & cum uenditerit dare
omne pauperib; & sic sibi prepa
rar& thesaurum in regnũ cae
lorum; Nec hoc ad perfectionẽ
sufficit nisi post contemtas diui
tias saluatorem sequatur. Idest
relictis malis faciat bona. faci
lius enim saeculus contemnitur.
quam uoluntas; multi diuitias relin
quentes dnm non sequuntur; sequi
tur autem dnm qui imitator eius
est & per uestigia illius gradiitur;
Qui enim dicit se in xpo credere
deb& quomodo ille ambulauit
& ipse ambulare.

ccxx HIS ILLE AUDITIS CON
TRISTATUS EST QUIA DI
UES ERAT ALDE

Haec est saeculi tristitia quae

mostem operatur hae diuitae
fallaces. quae spinarum instar
sementem suffocauere
dominicam.

UIDENS AUTEM ILLU
IHS TRISTEM FACTUM
DIXIT QUAM DIFFICILE
QUI PECUNIAS HABENT
IN REGNUM DEI INTRABUNT

Clare quidem. quia qui hic
multiplicandis diuitiis incum
bunt alterius uitae gaudia quae
rere contemnunt; sed inter pecu
nias habere & pecunias amare.
nonnulla distantia est. multi
enim habentes non amant. multi
non habentes amant. Item alibi
& habent & amant. alii nec habere
nec amare sed diuitias saeculi gau
dent. Quorum tutior status est.
Cum apostolo dicentium. Nobis
mundus crucifixus est & nos
mundo. Unde & salomon non
ait. Qui habet. sed qui amat diui
tias. Cui fructus non capiet ex
eis. & ipse dicit secundum marcum.
obstupescentibus inuerbis huiusce
sententiae discipulis exponendo
subiunxit. Filioli quam difficile
est confitentes in pecunias regnum
dei introire. & notandum quod
non ait. Inpossibile sed difficile.
hoc est maximi laboris esse pecu
nias habentes uel in pecuniis con
fidentes. ex suis filagriae re&
naculis aulam regni caelestis
intrare.

FACILIUS EST ENIM CAME
LUM PER FORAMEN ACUS
TRANSIRE QUAM DIUITE
INTRARE IN REGNUM DEI.

Si facilius est camelum ingentibus
membris enormem. angustum
foramen acus penetrare. quam
diuitem intrare in regnum dei.
Nullus ergo diues intrabit in reg
num dei. & quomodo uel in euan
gelio mattheus Zaccheus & ioseph
uel in ueteri testamento quam
plurimi diuites dei intrauerunt
in regnum. Nisi forte quia diuitias
uel pro nihilo habere uel ex toto

relinquere dño inspirante didi
cerunt; Numquid enim dauid
in regni diuitiis confidebat; qui &
de se ipso canit. cm unicus &
pauper sum ego; & alios hostatur;
Diuitiae si afluant nolite cor
adponere; Credo non ausus dicere.
nolite suscipere; Numquid abra
ham dño substantiam pre culis
se credibile est pro quo unicum
ferire non dubitauit heredem;
altiori autem sensu facilius est
xpm pati pro dilectoribus saeculi.
quam dilectores saeculi ad xpm
posse conuerti; cameli enim nomine
se intellegi uoluit quia sponte
humiliatus infirmitatis nostrae
onera sustulit; In quo enim ma
nifestius intellegitur quam in
ipso quod scriptum est Quanto
magnus es humiliate in omnibus;
pera cum autem punctiones
dolores in passione susceptos; fora
men acus dicit angustias passio
nis. quia scissa nostrae quasi uesti
menta naturae quodam modo
resarcire. Idest recuperare
dignatus est. quatinus post lapsum
melius reformati gaudeamus
ad testimonium apostoli dicentis.
Quicumque enim in xpo baptizati
estis xpm induistis.

ET DIXERUNT AP QUIS PUTAT
ET QUIS POTEST SALUUS
FIERI

Quo pestinet istare responsio.
cum incomparabiliter maior
sit turba pauperum quae diuitibus
perditis potuerit saluari. nisi
quia intellexerunt omnes qui
diuitias amant. & iam si adipisci
nequeant. indiuitum numero
deputari.

AIT ILLIS QUAE IN POSSI
BILIA SUNT APUD HO
MINES POSSIBILIA SUNT
APUD DM.

Nonita accipiendum est quod
cupidi & superbi qui nomine
illius diuitis significati sunt.
in regnum caelorum sint intra
turi cum suis cupiditatibus & superbia

sed possibile est dō ut per uerbum
sicut & iam factum esse & cotidie
fieri uidemus. a cupiditate tempo
ralium ad caritatem aeternorū &
a perniciosa superbia ad humili
tatem saluberrimam conuertantur.

AIT AUTEM PETRUS EC
CE NOS DIMISIMUS OM
NIA ET SECUTI SUMUS TE

Grandis fiducia. petrus piscator
erat. Diues nō fuerat cibos
manu & haste quaerebat & tamen
loquitur confidenter. Dimisimus
omnia. & quia non sufficit tan
tum dimittere. iungit quod
perfectum est. & secuti sumus te.
fecimus quod iussisti. quid igitur
nobis dabis praemii?

cccxxi QUI DIXIT EIS. AMEN DICO
UOBIS. NEMO EST QUI RELI
QUIT DOMUM AUT PAREN
TES AUT FRATRES AUT
UXOREM AUT FILIOS
PROPTER REGNUM DI.
ET NON RECIPIAT MULTO
PLURA IN HOC TEMPORE.
ET IN SAECULO UENTURO
UITAM AETERNAM.

Quidam ex occasione huius se
sententiae iudaicam mille
annorū fabulam post resurrectio
nem iustorum aedificant. quando
omnia quae propter dn̄ dimisimus
multiplici nobis sint fenore red
denda. insuper & uita aeterna do
nanda. nec uident inepti quod
& si incertis digna sit repromissio
ipsuxoribus tamen iuxta alios euan
gelistas centenis apparea.tur
pitudo praesertim cum dn̄s & in
resurrectione nubendum non esse
testetur. & iuxta euangelistam
marcum. ea quae dimissa fuerint
in hoc tempore cum persecutionib;
accipienda confirmet. quas utique
persecutiones illi chiliastae sicut
& cetera contraria mille annis
fuisse omnimodis abesse dogma
tizant. sensus igitur iste est. qui
propter regnum dī adquirendū
omnes affectus contempserit.
omnes saeculi delicias. luxus que

calcauerit. multo plura inpraesen
ti recipiet: quia a fratrib; atque
consortib; propositi sui quiei spiritali
glutino conligantur: multo gra
tiorem etiam inhac uita recipiet
caritatem; hanc siquidem quam
inter parentes ac filios atque ger
manos coniuges: uel propinquos: siue
societas conpulae. seu consanguinita
tis necessitudo coniungit. satis bre
uem esse constat ac fragilem;
Denique interdum etiam honesta
causa interueniente diuellitur.
soli perpetuae conuersationis retinent
unitatem atque indiscrete possi
dent uniuersa. qui omnia sua
esse quae fratrum. omnia fratrū
credunt esse quae sua sunt; lege
actus apostolorum. Quia multitu
dinis credentium erat cor et ani
ma una. et erat illis omnia. nullus
que egens erat inter eos. quisua
pro dno relinquerunt. Dequib;
et paulus ait. Tamquam nihil
habentes et omnia possidentes;
recipietur sane etiam decommenta

coniugali. multo maior suauitas
abilla quae eis inuicem percommix
tionem sexuum praebebatur. uxo
rem ante inlasciua passione deside
rii possidebam. hanc eandem inho
nore scificationis et uera xpi dilec
tione possideo una est mulier sed cen
tuplum creuit meritum castitatis;
Nam quod secundum marcum
dicitur. Accipiet centies tantum.
hunc intempore hoc domos et fra
tres: et sorores et matres et filios
et agros cum persecutionib; Potest
altius accipi centenarius quippe
numerus desinistre translatus ad
dexteram. Lice eandem inflexu
digitorum uideatur tenere figu
ram. nimirum tamen quantitatis
magnitudine super crescit quia
uidelicet uniuersi. quipropter reg
num di temporalia spernunt. etiam
inhac uita persecutionib; plenissima
eiusdem regni gaudia fide cesta
degustant; Atque inexpectatione
patriae caelestis omnium pariter
electorum sincerissima dilectione

fruuntur.

cccxcv ADSUMPSIT AUTEM IHS
LXXIIII DUODECIM ET AIT ILLIS
ECCE ASCENDIMUS HIE
ROSOLYMAM ET CON
SUMMABUNTUR OM
NIA QUAE SCRIPTA SUNT
PER PROPHETAS DE FILIO
HOMINIS TRADETUR
ENIM GENTIBUS ET IN
LUDETUR ET FLAGELLA
BITUR ET CONSPUETUR
ET POST QUAM FLAGEL
LAERIN TOCCIDENTEUM
ET DIE TERTIA RESURGET

Praeuidens saluator ex passio
ne sua discipulorum animos
pesturbandos eis longe ante &
eiusdem passionis poenam & resur
rectionis suae gloriam praedicit.
Ut cum morientem sicut praedictum
esset & cernerent & iam resurrec
turum non dubitarent, praeui
dens & iam quosdam hereticos
in ecclesia futuros qui xpm dice
rent legi prophetisque docuisse
contraria. aliumque ueteris testa
menti atque alium nouum esse
credendum ostendit prophetarum
praesagia non alio magis quam
ad suae dispensationis quam pro
nobis temporaria suscepit intem
dis se misterium adeo consumma
tio sit prophetiae suae passionis
& posterioris gloriae celebrata
perfectio. Necnon & iaganorum
dementiam qua eius crucem deri
dent apertissime confutat quan
do proxime suae passionis
& tempus quasi futurorum praesci
ius ostendit. & locum quasi mostis
intrepidus adiit.

cccxcvi ET IPSI NIHIL HORUM
INTELLEXERUNT ET E
RAT UERBUM ISTUD ABS
CONDITUM AB EIS ET NON
INTELLEGEBANT QUAE
DIEBANTUR.

Legimus in euangelio secundum
iohannem dicente dno.
Si exaltatus fuero a terra omnia
traham ad meipsum. respondit se

turbam atq; dixisse, Nos audi
uimus ex lege quia xpi manet in
aeternum. & quomodo tu dicis
oportet exaltari filium hominis;
Quid est ergo quod discipuli toties
replicatum dominicae passionis
arcanum intellegere nequeunt.
& Iudaei adunum uerbum. & tam
obscurae positum ut hoc expositione
dignum euangelista ducat. Hoc
autem dicebat inquit significans
qua morte esset moriturus. mox
quia crucis exaltatio significatur
intelleguntur nisi quia discipuli
cuius uitam maxime uidere desi
derabant. eius mortem audire non
poterant. Quem non solum hominem
innocentem. sed & dm uerum sciebant.
hunc nullatenus mori uel posse puta
bant. & quia per parabolas eum
saepe loquentem audire consueuerant.
Quoties aliquid de sua passione dicebat
hoc nomita ut sonabat intellegen
dum. sed amore distante ad aliud
quid allegorice referendum esse
credebant. Iudaei uero quia in eius
necem conspiraueranT quicquid de
sua passione uel cruce loquebatur
intellegebant. hoc enim loquebatur
quod ipsi iam mopere & fieri opta
bant & perficere satagebant sicque
miro & inusitato modo. Idem sub eun
de crucis sacramentum quod fide
lib; amor abscondit. Infidelib; in
uidia pandit.

Factum est autem cum
ad propinquare Hierichuntem caecus quidam
sedebat secus uiam mendicans et cum audiret
turbam praeterientem interrogabat quid hoc esset. dixe
runt autem ei quod Ihs Nazarenus transi
ret.

Caecus iste per alligoriam ge
nus humanum significat quod
in parente primo a paradisi gau
dis expulsum claritatem superne
lucis ignorant. damnationis
suae tenebras patitur. sed eum

hiericho. Ad propinquare ihs
dicitur: caecus inluminatur; hie
richo quippe In prædicatur luna.
luna autem in sacro eloquio pro
defectu ponitur carnis. quia dum
menstruis momentis decrescit. de
fectum nostræ mortalitatis desig
nat; Dum igitur conditor noster
ad propinquat hiericho caecus ad
lumen redit. quia dum diuinitas
defectum nostræ carnis suscipit
humanum genus lumen quod amisi
rat recipit. Quid ergo delicet caecus recte
& iuxta uiam sedere & mendicans
esse describitur; Ipsa enim ueritas
dixit. Ego sum uia. ergo quia æter
nae lucis claritatem nescit caecus est;
sed si iam in redemptorem credit iuxta
uiam sedet. si autem iam credit. sed ut
æternam lucem recipiat rogare
dissimulat atque a precibus cessat.
Caecus quidem iuxta uiam sedet.
sed minime mendicat; si uero & cre
dit & exorat. & iuxta uiam sedet
caecus & mendicat.

ET CLAMAUIT DICENS.

IHU FILI DAUID MISERERE
MEI. ET QUI PRAEIBANT
INCREPABANT EUM UT
TACERET IPSE UERO
MULTO MAGIS CLAMA
BAT FILI DAUID MISERE
RE MEI.

Quid isti designant quilibet uenientem praecedunt nisi desideri
orum carnalium turbas tumultusque
uitiorum. qui priusquam ihs ad cor
nostrum ueniat temptationib; suis cogita
tionem nostram dissipant. & uoces
cordis in oratione perturbant. saepe
namq; dum conuersi addm. perpetra
ta uitia uolumus. dum contra haec
eadem exorare uitia quae perpetra
uimus conamur. occurrunt cordi
fantasmata peccatorum. quae feci
mus. mentis nostræ aciem reuerbe
rant. confundunt animum & uocem
nostræ deprecationis praemunt. sed
quem turba increpat ut taceat magis
ac magis clamat. quia quanto gra
uiori tumultu cogitationum carna
lium premimur. tanto orationi insistere

ardentius debemus.

STANS AUTEM IHS IUSSIT
ILLUM ADDUCI AD SE.

Ecce stat qui ante transiebat. quia
cum adhuc turbas fantasmatum
in oratione patimur. Ihm aliquate
nus transeuntem sentimus; Cum uero
orationi uehementer insistimus. stat
ihs & lucem restituit. quia dr incorde
figitur. & lux amissa reparatur.

ET CUM AD PROPINQUAS
SET INTERROGAUIT ILLU
DICENS QUID TIBI UIS FA
CIAM AT ILLE DIXIT DNE
UT UIDEAM

Numquid qui lumen reddere pote
rat quid uelle caecus ignorabat.
sed pci multi hoc quod & nos pcere
& se concedere praenoscit. In postu
ne namque adorationem nos ammo
ne. & tamen dicit. scit namque
pater uester quid opus sit uobis ante
quam pcatis eum. Ad hoc ergo
requirit. ut pcatur. ad hoc requirit.
ut cor adorationem excite; Unde
& caecus protinus adiungit dne ut
uideam; Ecce caecus a dno non au
rum sed lucem quaerit. paruipendit
extra lucem aliquid quaerere.
quia & si habere caecus quod lib&
potest sine luce. non potest uidere
quod hab&; Imitemur ergo eum
quem & corpore audiuimus. & mens
te saluatum; non falsas diuitias.
non terrena dona. non fugitiuos
honores a dno. sed lucem quaeramus.
illam uidelic& lucem quam uidere
cum solis angelis possumus. quam
nec initium inchoat nec finis angustat.
Ad quam profecto lucem uia fides
est; Unde recte & inluminando
caeco protinus subiungitur.

ET IHS DIXIT ILLI RESPICE
FIDES TUA TE SALUUM
FECIT ET CONFESTIM
UIDIT ET SEQUEBATUR
ILLUM MAGNIFICANS DM

Vid& sequitur. qui bonum quod
intellegit operatur; uid& autē
sed non sequitur. qui bonum quidē
intellegit sed bona opera contem
nit; Ihm enim sequitur qui imitatur.

hinc namque dicit · siquis mihi minis
trat me sequatur · Consideremus ergo
qua graditur. ut sequi mereamur.
sicque fit ut non solum nostra uita
indm proficiat · sed haec ipsa nostra
conuersio ad laudem di & alios accen
dat · Unde illud subditur

ET OMNIS PLEBS UT UIDIT
DEDIT LAUDEM DI

Dedit enim plebs laudem dō.
non solū pro impetrato munere
lucis · sed & pro merito fidei Impetran
tis; Dedit laudem dō quia & illm ui
dit misericorditer. ac potenter lucē
restituisse roganti · & obstinatae
fidei clamorem quae iuste quaesie
rit mox consequi posse cognouit ·
Unde notandum quia dns incarne
apparens omnia quae uerbis docuit
exemplis firmauit; Qui enim nobis;
praecepit sic luceat lux uēra coram homi
nib; ut uideant opera uestra bona &
glorificent patrē uēm qui in caelis est ·
& ipse in uniuersis quae coepit facere
& docere. non suam ab hominib; sed
patris gloriam quaerebat ·

ET INGRESSUS PERAM
BULABAT HIERICHO ET
ECCE UIR NOMINE ZAC
CHEUS · ET HIC ERAT PRIN
CEPS PUBLICANORUM
ET IPSE DIUES · ET QUAE
REBAT UIDERE IHM QUIS
ESSET ET NON POTERAT
PRAE TURBA QUIA STA
TURA PUSILLUS ERAT
ET PRAECURRENS AS
CENDIT IN ARBOREM
SYCOMORUM UT UIDE
RET ILLUM QUIA INDE
ERAT TRANSITURUS

Quae impossibilia sunt apud
homines possibilia sunt apud
dm ecce enim camelus deposita
gibbi sarcina per foramen acus
transit · hoc est diues & publicanus
relicto onere diuitiarū contemp
to censu fraudium · Angustam posti
astamque uiam quae ad uitam
ducit ascendit · Qui mira deuo
tione fidei ad uidendū saluatorē ·
quod natura minus habuerat ·

ascensu supplet arboris; atque ideo
iuste quamuis ipse rogare non
audeat · benedictionē dominicę
susceptionis quam desiderabat
accipit; Mystice autem zacche
us qui interpretatur iustificatus:
credentem exgentib; populum
significat · qui quanto curis sae
cularib; occupatior · tanto fla
gitis deprimentib; erat factus
humilior · sed ablutus est sed scili
cet: sed iustificatus: In nomine dni nostri ihu
xpi · & in spu di nostri; Qui in
trantē hiericho saluatorem
uidere quaerebat sed prae turba
non poterat · quia gratiae fidei
quam mundo saluator adtulit
participare cupiebat · sed in olita
uitiorum consuetudo ne aduentū
peruenire obstiterat · Eadem nam
que turba noxie consuetudinisque
supra caecum clamantem ne
lumen peteret increpabat · etiam
suspicientem publicanum ne
ihm uideat tardat; sed sicut caecus
turbarum uocem magis ac magis
clamando deuicit · ita pusillus
necesse est tur be nocentis obstacu
lum altiora petendo transcendat.
terrena relinquat arborē crucis
ascendat; sycomorus namque
quae est arbor foliis moro simi
lis sed altitudine praestans:
Unde et a latinis celsa nuncupatur:
ficus satua dicitur; et eadem do
minica crux credentes alit ut ficus
ab incredulis inridetur ut satua ·
Nos enim praedicamus xpm
crucifixum · iudaeis quidem scan
dalum · gentib; autem stultitiā ·
ipsis uero uocatis iudaeis atq;
gentib; xpm di uirtutem et di
sapientiam; quam uidelicet ar
borem pusillus statura zaccheus:
quo exaltari possit ascendit ·
Dum quilibet humilis et proprię
conscius infirmitatis confidens
in dno proclamat · Mihi autē
absit gloriari nisi in cruce dni
nostri ihu xpi; Ascensa autem
sycomoro transeuntē prope
dnm cernit · quia per hanc laudabilē

fatuitatem & si nec dum ut est solide iam tamen raptim & quasi intransitu luci sapientiae caelestis intendit.

ET CUM UENISSET AD LOCUM SUSPICIENS IHS UIDIT ILLUM

Perambulans hiericho saluator uenit ad locum ubi praecurrens zaccheus sycomorum conscenderat. quia missus per mundum suu verbi praeconib; inquib; ipse nimirum & loquebatur & ibat uenit ad populum nationum qui passionis eius fide iam sublimis exsistens & iam diuinitatis eius ardebat agnita faciebeari; suspiciens uidit illum. quia per gratiam fidei a terrenis cupiditatib; eleuatum turbisque infidelib; pre eminentem elegit; uidere enim dī elygere. uel amare est. Unde est illud. Oculy dni super iustos. Nam & nos quae amamus uidere. abhis quae exsecramur. Inauium festinamus auertere. uidit ergo ihs uidentē se quia elegit eligentem se & amauit amantem. hunc sane ordinem proficiendi. hoc est per fidem dominice incarnationis. ad cognitionē diuinitatis peruenienti quasi sycomorum ihū faciem speculandi doctor egregius ostendit cum ait. Non enim iudicaui scire me aliquid inter uos. nisi xpm ihm & hunc crucifixum. Item que alius exprobrans. facti estis inquit quib; lacte opus sit non solido cibo. Lac infirma temporariae dispensationis. solydum cibum ardua perpetuae maiestatis appellans.

ET DIXIT AD EUM. ZACCHEE festinans descende quia hodie in domo tua oportet me manere et festinans descendit et excepit illum gaudens.

Manebat aliquando dns in domo principis pharisaeorum. hoc est in iudaeorū synagoga docebat;

sed quia nonbapti zatum ante pran
dium. sabbato curantem publicanos
& peccatores recipientem contra
auaritiam dispu tantem & ceterа
digna dō gerentem. lingua uenenata
carpebant per taesus eorum facino
ra discessit & aufugit dicens
Relinquetur uobis domus uīra
desesta hodie autem indomo
pusilly zacchei opostet illum mane
re hoc est noua lucis gratiam
coruscante inhumily credentiū
nationum corde quiescere.
Quod autem descendere dess como
ro zaccheus & sic indomo sua xpo
mansionem preparare lubetur
hoc est quod apostolus ait Qua
& si cognouimus secundum carnē
xpm sed iam nunc non nouimus
& si enim mostuus est ex infirmi
tate seduuit ex uirtute dī.

ET CUM UIDERENT
OMNES MURMURA
BANT DICENTES QUOD
AD HOMINE PECCATORE
DIUERTISSET.

Manifestum est iudaeos sem per
gentium odisse salutem scriptum
est enim sequenti uero sabbato pene
uniuersa ciuitas conuenit audire
uerbum dñi uidentes autem turbas
iudaei repletas sunt zelo & contra dice
bant his quae a paulo dicebantur.
& alibi fideles & iam fratres ad
uersus apostolorum principem
disceptabant dicentes. Quare in
troisti aduiros praeputium haben
tes & manducasti cum illis.

STANS AUTEM ZACCHE
US DIXIT AD DNM ECCE
DIMIDIU BONORUM MEO
RUM DNE DO PAUPERIBUS.
ET SI QUID DE LIQUE DE FRA
UDAUI REDDO QUADRUPLU

Aliis calumniantib; hominem
peccatorem ipse zaccheus stans
Idest in ea quam coeperat fidei
uertate persistens. non solum
se ex peccatore conuersum sed
& iam inter perfectos probat
esse conuersatum; Dicente enim dno
Si uis perfectus esse uade uende

omnia quae habet & da pauperib;
Quisquis ante conuersionem innocen
ter uixit. omnia conuertere potest
dare pauperib; atqui aliqua fraude
fustulit primo haec iuxta legem
reddere deinde quod sibi remanse
rit debet dare pauperib; Ac sic & ipse
qua sibi nil retinet. Omnia sua dis
pergit dat pauperib; iustitia eius
manet in saeculum saeculi. & haec
est sapiens illa stultitia quam de
sycomoro publicanus quasi fructu
uitae legerat rapta indelicet red
dere propria relinquere uisibilia
contemnere pro inuisibilib; & iam
mori desiderare seipsum abnega
re. & eius qui nec dum uidetur.
domini uestigia sequi concupiscere.

AMEN. IHS AD EUM QUIA HO
DIE SALUS DOMUI HUIC
FACTA EST EO QUOD ET
IPSE FILIUS SIT ABRAHAE;

Filius abrahae dicitur zaccheus:
non quia de eius stirpe generatus:
sed quia eius est fidem imitatus:
ut sicut abraham terra cognatione
domumque paternam ob spem
futurae hereditatis domino iubente
deseruit. ita & ille quo thesauru
in caelis adquireret. bona sua pau
peribus pastienda relinquere &
pulchra dicit. & ipse ut non so
lum eos qui iusti perseuerant.
sed & eos qui ab iniustitia resipis
cunt ad filios promissionis pesti
nere declaret, Aliter salus quae
olim iudaeorum domum implebat.
hodie populo nationum inluxit.
eo quod & ipse populus filius sit
abrahae credendo in eum. De quo
dicit apostolus. Si autem uos chri
ergo abrahae semen estis; & si
cut alibi dicit. Ipse abraham sit
pater circumcisionis. non his
tantum qui sunt ex circumcis
one; sed & his qui sectantur ues
tigia. quae est in praeputio
fidei patris nostri abrahae.

Secundum Lucam. VENIT ENIM FILIUS
HOMINIS QUAERERE
ET SALUARE QUOD
PERIERAT.

Hoc est quod alibi dicit. Non
ueni uocare iustos sed peccatores.
Pius sane magister qui murmu
rantibus turbis sua mysteria non
dedignatur exponere. adeos scilicet
peccatorum paenitentiam non esse
respuendam. Ut ipse dei filius ob
hanc maxime quaerendam sit
destinatus ad terras. Qui ut pie
tis suae nobis dispensationem
inculcet. sepissime se filium ho
minis appellat. Commendans
sollicite nobis. quod factum est
benigne pro nobis.

CCXXVII. HAEC ILLIS AUDIENTI
BUS ADICIENS DIXIT PARA
BOLAM. EO QUO DESSET
PROPE HIERUSALEM ET
QUIA EXISTIMARENT.
QUOD CONFESTIM REG
NUM DEI MANIFESTA
RETUR.

Moris est domino praemissum
sermonem parabolis ad firmare
subiectis. susceptam igitur et
commendata paenitentia publicani
diuitis. adiciens parabolam doce
sibi paenitentiam magis peccatorum
quam iustitiam placere superborum.
Latius quae se ingentibus deignoranda
legis humilibus quam in iudaeis
de iustitia quae ex lege est elatis
esse regnaturum. et quia disci
pulis supra audita dni passione
uel resurrectione hierosolymis
implenda non intellegebant
quae dicebantur. Existiman
tes continuo regnum dei esse
uenturum. hanc eorum igno
rantiam inluminans ostendit
se primo sui regni fidem toto
orbe dispersurum. ac si in fine
mundi iudicem omnium saeculo
rum regemque uenturum.

CCXXVIII. DIXIT ERGO HOMO
QUIDAM NOBILIS ABIIT
IN REGIONEM LONGINQUA
ACCIPERE SIBI REGNU
ET REUERTI.

Homo nobilis ille est cui cae
cus supra clamabat. fili dauid
miserere mei. et uenienti hierosolyma

concinebant. Osanna filio dauid
benedictus qui uenit in nomine dni
rex israhel; longinqua regio ec
clesia est exgentib; De qua ede
homini nobilj qui loquitur. Ego
autem constituatus sum rex a deo.
Dicitur a patre; Postula a me &
dabo tibi gentes hereditate tua
& possessionem tuam terminos
terrae. Quae uidelicet & heredi
ac possessio: bifaria ratione regio
longinqua uocatur; uel qua
a finib; terrae clamat ad dnm.
uel quia longe est a peccatorib;
salus. & cum dr ubique sit praesens:
longe tamen ab eorum sensu qui
idola colunt. Dr uerum abest; sed
qui erant longe. facti sunt pro
pe in sanguine xpi.

ccxxxviij UOCATIS AUTEM DE
CEM SERUIS SUIS DEDIT
ILLIS DECEM MNAS.

Denarius numerus ad legem
pertinet propter decalogum; Uo
cat itaque pater familias decem
seruos: quia eligit discipulos
per litteram legis imbutos. Dat
illis decem minas. quia legis dic
ta spiritaliter intellegenda re
uelat; Post passionem quippe
resurrectionemque suam ape
ruit illis sensum. ut intellege
rent scripturas; Mina nam que
quam graeci minam uocant. centu
dragmis appenditur. & omnis
scripturae sermo quia uitae cae
lestis perfectionem suggerit qua
si numeri centenarii pondere
fulgescit.

ET AIT ILLIS NEGOTIA
MINI DUM UENIO

Verba inquit legis ac prophe
arum mistica inter praedicatione
discursa: populis offerte atque
ab eis fidei confessionem moriq;
probitatem recipite. Iuxta quod
psalmista suis auditoribus prae
cipit dicens: Sumite psalmum &
date tympanum. hoc est laude
praedicationis incordis intentione
percipite. & deuotionem operis
in carnis castigatione redhibite.

Trmpanum quippe est pellis in
ligno extenta · Pellis uero in ligno
extenta caro est nostra adexem
plum dominicae crucis afflicta,
CIUES AUTEM EIUS ODE
RANT ILLUM ET MISE
RUNT LEGATIONEM
POST ILLUM DICENTES
NOLUMUS HUNC REGNA
RE SUPER NOS ·

Ciues impios Iudaeos dicit · De quib;
alibi protestatur · Nunc autem
& uiderunt & oderunt & me &
patrem meum · Qui non solũ prae
sentem usq; ad mortem cruces ode
rant · sed & iam post resurrectionẽ
eius miserunt persecutionẽ apostolis
& praedicationẽ regni caelestis
spreuerunt ·

ET FACTUM EST UT RE
DIRET ACCEPTO REGNO;

Significat tempus quando in mani
festissima & eminentissima clari
tate uenturus est · qui eis humilis
apparuit · Cum dicere &; Regnũ
meum non est de hoc mundo ·

ET IUSSIT UOCARI SERUOS
QUIBUS DEDIT PECUNIAM
UT SCIRET QUANTUM QUISQ;
NEGOTIATUS ESSET;

Vt scire & inquit · non quo eum
quid lateat · Cui uerissime
dictum est · Onne tuom nia scis;
sed scire dicit · scire omnes facere &.
tunc enim omnium opera & cogi
tationes palam omnib; ostendun
tur · quomodo in deutero nomio ·
Temptat inquit uos dnus d uester
ut sciat si diligis eum · hoc est scire
facit · Nemo sane arbitretur eos
solum modo quib; gratia praedican
di data est; non autem & eos quib;
praedicatum est ad iudicium tunc
esse uocandos ipsi sunt enim pecu
nia · quam boni seruii adquisiere
mercando · quin & iam sciat eos quo
que · quib; numquam est praedi
catum ibidem adesse damnandos ·
De quibus infra dicemus ·

UENIT AUTEM PRIMUS
DICENS · DNE MNA TUA
DECEM MNAS ADQUISIUIT

Primus seruus ordo doctorũ est
in circumcisionem missorum qui
unam mnam negotiaturus accepit.
Quia unum dnm unam fidem unũ
baptisma unũ dm praedicare iu-
sus est. sed haec eadem mna decem
mnas adquisiuit. quia populum
sub lege constitutum sibimet
docendo sociauit.

ET AIT ILLI EUGE BONE
SERUE QUIA IN MODICO
FIDELIS FUISTI ERIS PO
TESTATEM HABENS SU
PRA DECEM CIUITATES

In modico seruus est fidelis qui
non adulterat uerbum dī sed sicut
ex dō coram dō in xpo loquitur.
Quicquid enim in praesenti perci-
pimus donorũ in conparatione
futurorũ per paucum est & modicũ.
Quia ex parte cognoscimus & ex
parte prophetamus. Cum autem
uenerit quod perfectum est
euacuabitur quod ex parte est.
Ciuitates autem decem sunt
animae per legis uerbum ad
gratiam euangelii uenientes
quibus tunc iure glorificandis
ille praeponitur. Qui eis pecuniã
uerbi digne dō commodauerit.
Unde quidam negociator egregi-
us ciuitates quib; praeerat hoc
est animas quas regendas
acceperat alloquens. Quae est aut
nostra spes aut gaudium aut
corona gloriae nonne uos ante
dnm ihm

ET ALTER UENIT DICENS
DNE MNA TUA FECIT
QUINQUE MNAS

Seruus iste coccus est eorum
qui praeputio euangelizare
missi sunt. Cui dns ad praedican-
dum eunti unam mnam hoc
est unam eandemque fidem.
quae & circumcisioni credita
est praestiterat. sed haec quinq;
mnas fecit. quia gentes corpo-
ris sensib; antea mancipatas
ad fidei euangelicae gratiam
conuertit.

ET HUIC AIT ET TU ESTO

SUPRA QUINQUE
CIUITATES

Hoc est exercitum quasi imbu
tas animarū fide & conuer
sione magnas sublimisq; ful
gore. De quib: mistice dicit isaias:
In die illa erunt quinq; ciuitates
in terra aegypti loquentes lingua
chanaan. Quinq; enim ciuitates
in terra aegypti quinq; sunt cor
poris sensus: quib; in hoc mundo
utimur uidelicet uisus auditus
gustus olfactus & tactus. & qui
uiderit mulierem ad concupiscendā
eam. qui auertit aures suas ne audi
at pauperem. qui inebriatur uino
in quo est luxoria. Qui coronare
se gaudet rosis. antequam mar
cescant. cuius sanguine plenae
manus. & dextera est replta
numerib; huius quinq; ciuitates
loquuntur lingua aegypti. id
est uniuersi sensus faciunt opera
tenebrarū. aegyptus enim tene
bras sonat. Atqui obturat au
res suas. ne audiat sanguinē
& claudit oculos suos ne uideat malū.
Qui gustat. & uid & quam suauis est
dns. qui castigat corpus suum & seruitu
ti subicit. Qui potest dicere cum aposto
lo. Xpi bonus odor sumus deo. Huius
ciuitates loquuntur lingua mutata
quod interpretatur chanaan
& quies a tenebris docendo com
munitauerit. Recte quinq;
ciuitatib; praefici memoratur.
quia non de suis tantum sed &
de auditorum suorum quos ad
lucem uocauit profectib; honoratur

ET ALTER UENIT DICENS
DNE ECCE MNA TUA QUA
HABUI REPOSITA M IN
SUDARIO TIMUI ENIM
QUIA HOMO AUSTERUS
ES TOLLIS QUOD NON PO
SUISTI ET METIS QUOD
NON SEMINASTI

Seruus qui negotiari iussus accepta
dni pecuniam in sudario reposu
it ostendit eos qui ad praedicandū
idonei praedicationis officium
iubente dno per ecclesiam uel saltim

suscipere uel susceptam digne gerere
detractant; Pecuniam quippe in sudario
ligare: percepta dona: subtio lentitor
poris abscondere; sunt enim homines
hac sibi peruersitate blandientes: ut di
cant sufficit ut de se unusquisq; rationem
reddat; Quid opus est alius predicare:
ut etiam de ipsis rationem reddere
quisque cogatur. cum apud dnm
etiam illi sint inexcusabiles: quib;
lex data non est neq; audito euan
gelio dormierunt quia per crea
turam poterant creatorem cognos
cere. Hoc est enim quasi metere
ubi non seminauit. Idest etiam eos
impietatis reos tenere quib; uerbum
legis aut euangelii non ministratum
est. Hoc autem uelut periculum
iudicii deuitantes: pigro languore
a uerbi ministratione conquiescunt.
& hoc est quasi in sudario ligare
quod acceperunt.

DICITE IDEO RETUOTE
IUDICO SERUE NEQUAM.

Seruus nequam uocatur quia et pi
ger ac desidiosus est a dexercendum

negotium & procax ac superbus ad
accusandum dni iudicium.

SCIEBAS QUOD EGO AUSTE
RUS HOMO SUM TOLLENS
QUOD NON POSUI ET ME
TENS QUOD NON SEMINAUI
ET QUA RE NON DEDISTI
PECUNIAM MEAM AD MENSAM

Quod putauerat se pro excusa
tione dixisse inculpam propri
am uestitur. Sinquit durum & crude
lem esse me nouerat & aliena sella
ri ubiq; metere ubi non seuerim.
quare non tibi istius modi cogitatio
incussit timorem. ut scirem me mea
diligentius quaesiturum & pecuniam
meam siue argentum admensam
utrumque enim. ΑΡΓΥΡΙΟ
Grecus sermo significat. Eloquia
dni inquit eloquia casta argentum
igne examinatum. Pecunia ergo &
argentum praedicatio euangelii
est & sermo diuinus qui dari debu
it admensam. hoc est promptus
paratisque fidelium cordib; inti
mari ad quam uidelicet mensam

idest mentem auditorũ non alia
quam dominica est deferenda pe
cunia ut omnis sermo docentis
scripturae sensum sequatur Nam
qo hic dns non quam lib& pecuniã
sed suam dicit nummularius esse fe
renda Exponit apostolus dicens
Siquis loquitur quasi sermones dĩ
ETEGOUENIENS CUMUSU
RISUTIQUE EXIGISSEMILLUD
Qui uerbi pecuniam a doctore
percipit emit q; credendo ne
cesse est eam cum usuris soluat
operando ut quod auditu didicit
exsequatur &actu Inusura quip
pe pecunia &iam non data recipi
tur uel cesse de accepto uerbi fenore
usuras soluit qui ex eo quod audit
&iam alia stud& intellere quae
nec dum ex praedicatoris ore didicit
ETADSTANTIBUS DIXIT
AUFERTE ABILLOMNAM
ETDATE ILLI QUIDECEM
MNAS HABET ET DIXERUNT
EI DNE HABET DECEM MNAS
Recte amittit conlatam gratiam

quam praedicando aliis communicare
neglexit ut ei augeatur qui inde labo
rauit iuxta quod angelo ephesi ecclesiae
dicitur Et mouebo candelabrum tuũ
de loco suo nisi paenitentiam egeris.
& cum regium chrisma quod super
bien do saul amisit David obo ediendo
promeruit sps inquit dni discessit
a saul & directus est in david a die illa
& deinceps quod uero ablata a nequã
seruo mna ei qui decem mnas habe
bat dari iussa est. mystice ut
reor indicat intrante plenitudine
gentium omnem israhel saluum fiu
rum & tunc abundantiam gratiae
spiritalis quam modo nos tepenter
exercemus illius populi doctorib;
esse conferendam.
DICO AUTEM UOBIS QUIA
OMNI HABENTI DABITUR
A BEO AUTEM QUI NON HA
BET ET QUOD HABET AUFE
RETUR A BEO.
Haec ad superiora sententia respicit
docens & illũ posse amittere munus
dĩ qui habens non hab& idest non utitur

hanc quoq; oleo
exultationis.

&ineo augeri quihabenshab& hoc
est bene utitur quae gratiarũ mu
tatio quõ inhac uita geri sol& ꝓtan
dum quod illud dñi redeuntis examen
&iam nunc expaste celebratum sed
tunc est uniuersaliter implendũ coti
die namq; accepto à patre regno
redit quia peregrinantis interra
ecclesiae semper statũ conspicit.
Cotidie intanto fidelium seruorũ
numero huic pecuniã negociaturo
commodat. In altero modum consum
mati operis examinat hunc fideliter
prudenterq; laborantem ampliores
gratiae munere donat. illũ desidias
moller &marcida luxu otia sectantẽ
&eo quod dederat priuat. Uerum
uniuersali manifestato iudicio quod
dictu quoque terribile ẽ. multi
qui addocendum uidebantur idonei
ob neglegentiae suae noxam inter
indoctos reputabuntur atalii sim
pliciores fratres &elementorum
penitus ignari ob conuersationis ta
men eximiae deuotionẽ inter apostolicos
doctores praemia summa percipient

Quiemim recipit prophẽam innomi
ne prophẽae mercedẽ pphẽae accipi&.
Ps. lxxxxi. UERUMTAMEN INIMICOS
MEOS ILLOS QUI NOLUERUNT
ME REGNARE SUPER SE AD
DUCITE HUC ET INTERFICI
TE ANTE ME.
Impiẽatem iudaeorum uel omniũ
reproborum ad xpm conuersi no
lentiũ significat In die iudicii puni
endam ut per duos seruos fideles utri
usq; populi doctores. per decem &
quinq; minas idem credentes populi.
per seruum nequam mali catholici
per inimicos quieum super se regnare
noluerunt impiẽas eorum quiuerbũ
fidei aut numquam audire aut malũ
interpreẽando corrumpere maluerunt.
Per messionem ruris non seminati
eorũ &iam quos uerbum dei nec audire
contigit discussio signẽat quibus
quinque personis omne genus hu
manũ quo dinc iudicii futurum
est exprimitur.
Ps. lxxxxii. ETHIS DICTIS PRAECEDE
BAT ASCENDENS HIEROLYMA

Finita parabola ascendit hierosoli-
ma ut ostendat de eiusdem maxime
ciuitatis euentu parabolam fuisse
praemissam quae non longo post
tempore et ipsum occisura et obodum
regni eius hostilis sit clade peritura.
Lc.xviii. ET FACTUM EST CUM
Lc.xviii. ADPROPINQUASSET AD
BETHPHAGE ET BETHANIA
AD MONTEM QUI UOCA
TUR OLIUETI MISIT
DUOS DISCIPULOS SUOS DI
CENS ITE IN CASTELLUM
QUOD CONTRA EST.
Bethphage erat uiculus sacerdotum
in monte oliueti. Bethania quoq; uil
lula siue ciuitas in latere montis
eiusdem quasi stadius quindecim ab hie
rusalem sicut Iohannes euangelista
manifestat. ubi lazarus est suscitatus
a mortuis. cuius et monumentum eccle
sia nunc ibidem constructa demonstrat. Bethpha
ge autem domus buccae. bethania
domus obaedientiae dicitur. Quas hie
rosolima uenturus saluator praesen
tiae suae dignatione sublimauit
quia multos ante passionem suam do
cendo donis piae confessionis et obae
dientiae spiritalis impleuit. Quae
pulchre ciuitates in monte oliueti
positae referuntur; hoc est in ipso
domino qui nos unctione spiritalium
charismatum et scientiae piscatrisq;
luce refouet. Unde alibi cum dicere et
non potest ciuitas abscondi supra
montem posita continuo subiecit
neq; accendunt lucernam et po
nent eam sub modio. Quia idem
mons oliueti. id est summus spirita
lium distributor gratiarum qui ciuita
tem suam ut eminet et exaltat ut lucere
possit inflammat et quia idem
lumen sub modio poni noluit misit
discipulos in castellum quod contra
eos erat. id est doctores qui in docta
ac barbara totius orbis litora quasi
contra positi castelli moenia
euangelizando penetrare et destina
re curauit, recte autem duo mittun
tur siue propter scientiam ueritatis
et munditiam operis seu propter
gemine dilectionis diuidelice

hanc quoq; oleo exultationis.

& proximis sacramentum toto orbe prae
dicandum.

IN QUO DIN TROEUNTES IN
UENIETIS PULLUM ASINAE
ALLIGATUM CUI NEMO
UMQUAM HOMINUM SEDIT
SOLUITE ILLUM ET ADDUCITE
ET SI QUIS UOS INTERROGA
UERIT QUARE SOLUITIS SIC
DICETIS EI QUIA DNS OPERA
EIUS DESIDERAT

Introeunte mundu praedicatore
inuenerun populu nationu perfidie
uinculis inretitu funiculis enim pec
catoru suoru unusquisq; constrictus
erat. Nec solu nationu sed & iudaeo
ru. Omnes enim peccauerunt &
egent gloria di. Unde bene apud
mattheum asina quoq; cu pullo
alligata repperitur asina quippe
quae subiugalis fuit & edomita iu
gu legis traxerat. synagoga sig
nificat. Pullus asinae lasciuus & liber
populu nationu demonstrat.
Cui nemo umquam hominu sedit. Id
est nemo rationabiliu doctoru
frenu correptionis quo uel lingua
a malo cohibere uel in asta uitae
uia ire coge & ur. nemo indu
menta salutis quib; spiritaliter cale
fiere & utilia suadendo contulerat.
sedere & namq; illi homo. si qui ratio
ne utens eius stulta deprimendo
corrigere & Unde non immerito
possunt duo discipuli ad exhibenda
dno animalia destinati. iuxta para
bolae superioris exemplu duo prae
dicatoru ordines unus ingentes al
ter incircumcisione directus intellegi
& notandu quod tres euangelistae qui
greco sermone scripsere pullu tan
tummodo commemorant. Matthe
us uero solus qui hebreis hebreoq; suu
euangelium descripsit eloquio asinu
quoq; solutu & dno refert adductam
ut eiusdem & iam gentis hebreae
si paenituerit non desperandu monstre &
esse salute. Soluite inquit & ad
ducite. Quaecumq; enim solueritis
super terram erunt soluta & in
caelis.

xxxiii. ABIERUNT AUTEM QUI

MISSI FUERANT ET INUENERUNT
SICUT DIXIT ILLIS STANTEM
PULLUM

Marcus scribit pullu ante ianua
foris in biuio iuuentum. Ego sum
ianua ouium. per me si quis introie
rit saluabitur. & ingredietur &
egredietur & pascua inuenie.
Quib; uitae pascuis iste pullus id est
populus gentium carebat. quando
adhuc extra hanc ianuam in biuio
ligatus stabat. & recte in biuio.
quia non unam cestus uitae fideique
uiam tenebat. sed plures dubiosque
sectarum cales sequebatur erroneus
de quib; apte subiungitur.

SOLUENTIBUS AUTEM ILLIS
PULLUM DIXERUNT DOMI
NI EIUS AD ILLOS QUID SOLUI
TIS PULLUM

Multos quippe habebat dominos qui
non uno dogmati & superstitioni
deditus sed pro libitu inmundorum
spirituum ad uarios diuersosq; miser
raptabatur errores ad simulacra
muta prout ducebatur incedens.

Ianua autem ipse est. qui ait.

Denique uernacula quadam scriptu
rae consuetudine commune esse
dicitur quod inmundum est. sicut &
ad petrum uox de caelo dicit.
Quod deus mundauit tu commune ne dixeris.
Quia quisque est solus deus est & cum
nulla ei communis est. Qui autem
peccator est & inmundus multorum est.
multi enim daemones possidentem
& ideo communis appellatur.

AT ILLI DIXERUNT QUIA
DOMINUM EUM NECESSARIUM
HABET ET DUXERUNT
ILLUM AD IHM

Qui soluendo pullo contradixerant.
audito domini nomine quiescunt
quia magistri errorum qui uenien
tib; ad salutem gentium doctorib;
obsistebant. eatenus suas tenebras
defendere. Donec miraculis adtes
tantib; uerum posset foris ac domini iustus
emicuit. At postquam fidei domi
nicae potestas apparuit cedentib;
passim aduersariorum querelis
liber credentium cobetus qui dom
corde poste & adducitur.

ET IACTANTES UESTIMENTA SUA SUPRA PULLUM IN POSUERUNT IHM.

Uestimenta apostolorum uel doctrina uel edissestio scripturarū uel ceste ecclesiasticorū dogmatum uariae ates intellegi possunt quib; illi corda hominū ante nuda & frigida quo xpo sessore digna fiant operiunt

EUNTE AUTEM ILLO SUB STERNEBANT UESTIMENTA SUA IN UIA.

Postante dnm asino discipuli uestimenta in uia sternunt quia proprii se corporis exuentes amictu uiam simpliciorib; di famulis suo sanguine parant ut uidelicet in offenso gressumentis hierosolima quo ihs ducit incedant. Ihs enim asellum sedens hierusalem tendit quando uel unius cuiusque fidelis animam regens uidelicet lumen tum suū ad pacis intimae uisionē ducit uel etiam cum scae ecclesiae uniuersaliter praesidet eamque in supernae pacis desiderium accendit quia uero iuxta alios euangelistas non discipuli tantum sed et plurimi de turba sternebant uestimenta sua in uia possunt per eos etiam hi designari qui exempla magistrorū secuti corpora sua per abstinentiam edomant ut dno inter admentem parent uel exempla bona sequentib; praebeant

ET CUM AD PROPINQUARET IAM AD DESCENSUM MONTIS OLIUETI COEPERUNT OMNES TURBAE DISCENDENTIUM GAUDENTES LAUDARE DM UOCE MAGNA

Descendente de monte oliuarū dno gaudenter laudantesq; turba simul et ipse descendunt quia humiliato sua sponte misericordiae auctore necesse est eos qui misericordia plurimū indigent humilitatis eius uestigia quantū praeualent imitari necesse est in quam nos intuentes quomodo ihs

demonte oliuet descendit id est
cum informa dei esset & humiliauit
semetipsum factus oboediens usq; ad
mortem mortem autem crucis. Hu
miliemur & ipsi subpotenti manu
eius ut exaltari mereamur In tem
pore uisitationis

SUPER OMNIBUS QUAS
UIDERANT UIRTUTIBUS
DICENTES BENEDICTUS
QUI UENIT REX IN NO
MINE DNI

Multas quidem uirtutes dni uide
rant sed maxime lazari resurrec
tionem quae nuper facta erat stu
debant testimonium perhibente
turba quae erat cum eo quando illum
uocauit de monumento & suscita
uit a mortuis Nam & propter ea
obuiam uenit ei turba quia audi
erunt eum fecisse hoc signum.
Notandum est enim non nunc
primum uenientem de galilaea
saluatorem id est ante quinq;
dies puschae hierusalem adisse
sed anno praeterito mense septi
mo illic ad diem festum scenophegie
uenisse sicut iohannes memorat.
& exinde sex mensib; continuis
hoc est usque ad diem paschae quo
passus est modo hierosolimis sig
na fecisse & docuisse modo mon
tem oliuarum ascendisse modo iudaea
expulsum transiordanem abisse.
modo in ciuitate deserti quae di
citur effrem mansisse cum discipu
lis numquam tamen id temporis
galilaeam fuisse reuersum super
omnib; ergo quas eum tanto tem
pore fecisse uiderant uirtutib;
turbae dm laudant dicentes.

BENEDICTUS QUI UENIT
REX IN NOMINE DNI.
PAX IN CAELO ET GLORIA
IN EXCELSIS.

Benedictus autem qui uenit rex
in nomine dni. sic potius acci
piendum est ut in nomine dni in
nomine di patris intellegatur.
quam uis possit intellegi & iam
in nomine suo quia & ipse dns est
Unde & alibi scriptum est. Pluit
dns a dno. sed uerba eius melius
nostrum dirigunt intellectum

Qui ait. Ego ueni in nomine patris
mei. & non suscepistis me. Alius ue
ni & in nomine suo hunc suscipietis.
Humilitatis enim magister est xps.
Qui humiliauit semetipsum factus obo
diens usq; ad mortem. Non itaq;
amittit diuinitatem quando nos
docet humilitatem. Non autem
rex israhel xps ad exigendum
tributum uel ferro exercitum
armandum hostesq; uisibiliter de
bellandos. sed rex israhel quod mer
ces regat quod in aeternum consu
lat quod in regnum caelorum
credentes sperantes amantesq;
perducat. Di ergo filius aequalis
patri uerbum per quod facta sunt
omnia. Quod rex esse uoluit isra
hel dignatio est non promotio; mi
serationis indicium est. Non potesta
tis augmentum. Qui enim appella
tus est in terra rex iudaeorum.
In caelis est dns angelorum.
Uerum quia xps in carne totius
mundi propitiatio & hominum
uidelicet & angelorum inluxit
Pulchre sibi inuicem in eius laude
dispensationis caelestia simul &
terrena concinunt. Quo enim nas
cente caelestium uisitum agmina
dm laudantia decantant. Gloria
in excelsis do & in terra pax homi
nib;. Eo demundi principe trium
phaturo moxque se caelis reditu
ro. mortales uicem laudis reponunt.
PAX IN CAELO & GLORIA IN EXCELSIS
ET QUIDAM PHARISAEO
RUM DE TURBIS DIXERUNT
AD ILLUM. MAGISTER
INCREPA DISCIPULOS
TUOS.
Mira inuidorum dementia
quem magistrum appellandum
non dubitant quia uerodocentem
nouerant huius ipsi discipulos
quasi melius edocti redarguen
dos autumant eumque corrigere
quos instituit suadent quem signis
ad probantib; dm clarescere
uident
QUIBUS IPSE AIT. DICO
UOBIS QUIA SI HI TACUE
RINT LAPIDES CLAMA
BUNT

Crucifixo dño stabant omnes
noti eius alonge · dm confiteri
timebant quem fixum ligno uide
bant sed his tacentib; lapides &
saxa regem qui uenit In nomine
dni magno clamore canebant ·
Cmisit enim spm · & ecce terra mota
est & petrae scissae sunt & monu
menta apesta sunt · Quemque ho
mines uel timore uel perfidia con
fiteri trepidant · hunc duris sima
etiam elementa dm mundi ac dnm
apesto ore praedicant · Uerū
altiori misterio gentium nationes
Incredulas aliquando aduri cor
des lapidum nomine demonstrat
quib; ablato corde lapideo dedit
cor carneum hoc est sensibile & hu
manum quo dm creatorem qi suū
credere laudare & cernere possent
& si ergo turbae tacuerint ho
minum lapides clamabunt · Qua
caecitas ex parte contigit In isra
hel donec plenitudo gentium
Intrarit & sic omnis israhel saluus
fiet &

ET TU AD PROPINQUAUIT

LXXVIIII ·

UIDENS CIUITATEM FLE
UIT SUPER ILLAM DICENS
QUIA SI COGNOUISSES
ET TU ·

Quod flente dño illa hie ℣
rosolimorū subuersio de
scribatur quae aues pasiano & tito
romanis principib; facta est nullus
qui historiam euersionis eiusdem
legit ignorat sed quaerendum
prius est · quid sit quod dicitur ·
Uidens ciuitatem fleuit super illā
dicens quia si cognouisses & tu
fleuit & enim pius redemptor
ruinam perfidae ciuitatis · quam
ipsa sibi ciuitas non cognoscebat
esse uenturam · Cui a flente
dño recte dicitur · Quia si cogno
uisses & tu subaudis fleueras
quaemodo quia nescis quod im
min & exultas Unde & subditur
ET QUID EM IN HAC DIE
TUA QUAE AD PACEM TIBI
Cum enim carnis uoluntatibus
dari & uentura mala non pros
picer & In die sua quae ad pacem
ei esse poterant habebat

Cur uero bona praesentia ad pacem habuerit manifestatur cum subditur

NUNC AUTEM ABSCONDITA SUNT A OCULIS TUIS

Si enim cordis eius oculis mala quae imminerent abscondita non essent. Laeta in praesentib; prosperis non fuisset. Cuius mox etiam poena quae de romanis sicut praedixi principibus immi nebat adiuncta est cum dicitur.

QUIA UENIENT DIES INTE ET CIRDABUNT TE INI MICI TUI UALLO ET CO ANGUSTABUNT TE UNDI QUE ET AD TERRAM PROSTERNENT TE ET FILIOS TUOS QUI IN TE SUNT

Hoc quoq; quod additur

ubi extra postam dn̄i crucifixus fuerat prior illa hierusalem fundatus est euersa Cui ex qua culpa euersionis suae poena fuerit inlata subiungitur

EO QUOD NON COGNOUERITIS TEMPUS UISITATIONIS TUAE

Creator quippe omnium per incarnationis mysterium hanc uisitare dignatus est sed ipsa timoris et amoris illius recordata non est. Unde etiam per prophetam increpatione cordis humani aues caeli ad testimonium deducuntur Dum dicitur milius in caelo cognouit tempus suum turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus aduentus sui populus autem meus non cognouit iudicium dni

Sccxxxv. ET NON RELINQUENT IN TE LAPIDEM SUPER LAPIDEM.

Etiam ipsa iam eiusdem ciuitatis transmigratio testatur quia dum nunc in eo loca constructa est

Sccxxxvi. ET INGRESSUS IN TEMPLUM COEPIT EICERE UENDENTES IN ILLO ET EMENTES DICENS ILLIS SCRIPTUM EST QUIA DOMUS MEA DOMUS

ORATIONIS EST

Qui enarrauit mala uentura & protinus templa ingressus est ut de illo uendentes & ementes eicere & profecto innotuit quia ruina populi maxime exculpa sacerdotum fuit euersionem quippe describens seduendentes & ementes in templo ferens. In ipso effectu sui operis ostendit. Unde radix prodit perditionis

UOS AUTEM FECISTIS ILLAM SPELUNCAM LATRONUM

Qui ad accipienda munera in templo residebant profecto quia quibusdam non dantib; lesiones exquirerent dubium non erat Domus ergo orationis spelunca latronum facta fuerat quia ad hoc in templo adsistere nouerant Ut aut non dantes munera studerent corporaliter persequi aut dantes spiritaliter necare quia uero redemptor noster praedicationis uerba nec indignis & ingratis subtrahit. Post quam disciplinae uigore eiciendo per uessos tenuit. Donu mox gratiae ostendit. Nam subditur

ET ERAT DOCENS QOTIDIE IN TEMPLO.

Haec iuxta historiam breuiter tractando transcurrimus. Nunc eadem morali intellectu discutienda repetamus. Uidens ciuitatem fleuit super illam dicens. Quia si cognouisses & tu. hoc semel egit cum perituram ciuitatem esse nuntiauit. hoc cotidie redemptor noster per electos suos agere nullatinus cessat. Cum quos dã ex bona uita ad mores reprobos peruenisse considerat. Plangit enim eos qui nesciunt. Cur plangantur quia iuxta siclomonis. Uerba laetant cum male fecerint & exultant in rebus pessimis. Qui si damnationem suam quae eis imminet agnouissent semetipsis cum lacrimis delictorũ plangerent. Et quidem in hac die tua quae ad pacem tibi. suam hic diem habet anima peruersa quae transitorio gaudet in tempore

Cui ea quae adsunt ad pacem sunt.
quia dum ex rebus temporalib; lætatur dum honorib; extollitur dum in carnis uoluntate resoluitur
Dum nulla uenturae poenae formidine terretur. pacem habet in die sua quae graue damnationis suae scandalum in die habebit aliena
Ibi enim affligenda est ubi iusti lætabunt? Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Peruersa anima reb; praesentib; dedita. inter renis uoluptatib; resoluta. abscondit sibi mala sequentia. quia praeuidere futura refugit quae praesentem lætitiam perturbent.
Dum q; in praesentis uitae oblectatione se deserit. Quid aliud quã clausis oculis ad ignem uadit. Quia uenient dies inte & circumdabunt te inimicitiis uallo qui umquã sunt humanae animae maiores inimici quam maligni spi qui hanc a corpore exeuntem obsident.
Quam in carnis amore positam deceptoris delectationib; fouent quam uallo circumdant qua ante mentis eius oculos reductis iniquitatib; quas perpetrauit hanc ad societatem suae damnationis trahentes coastant. & circumdabunt te & quo angustabunt te undiq;
Maligni spi undique animam coangustant. quando ei non solum operis uerum etiam locutionis atq; insuper cogitationis iniquitates replicant. Vt quae prius se per multa dilatauit in scelere. ad extremum de omnib; angustetur in retributione. & ad terram consternent te & filios tuos qui inte sunt Tunc anima per cognitionem reatus sui ad terram consternitur cum caro quam uitam suam credidit. redire ad puluerem urgueatur Tunc in morte filii illius cadunt. Cum cogitationes inlicite quae modo ex illa prodeunt in extrema uitae ultione dissipantur sicut scriptum est. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Quae scilicet durae cogitationes intelligi etiam per lapidum significationem ualent

Nam sequitur · & non relinquent
inte lapidem super lapidem Peruer
sa & enim mens cum peruersę cogi
tationi adhuc per-uersiorem adicit ·
quid aliud quam lapidem super la
pidem ponit · sed in destructa ciuitate
super lapidem lapis non relinquit ·
quia cum adultionem suam anima
deducitur · Omnis ab illa cogitatio
num suarum constructio dissipat ·
Eo quod non cognoueris tempus
uisitationis tuae peruersam quae
cumq; animam omnipotens dsmo
dis multis uisitare consueuit · Nam
assidue hanc uisitat praecepto
Aliquando autem flagello aliquan
do uero miraculo · Ut & uera quae
nesciebat audiat & tamen adhuc
superbiens atque contemnens aut
dolorem compuncta redeat · aut
beneficiis deuicta malum quod
fecit erubescat Sed malum quia
uisitationis suae tempus minime
cognoscit · Illis in extremo uitae
inimicis traditur · Cum quibus
in aeterno iudicio damnationis
suae sociatate colligatur

& Ingressus in templum
coepit eicere uendentes in illo &
ementes · sicut templum dei In ciuitate
est ita in plebe fideli uita reli
giosorum & sępe nonnulli reli
gionis habitum sumunt sed dum
sacrorum ordinum locum percipi
unt scae religionis officium in com
mercium terrenae negotiationis
tribuunt Vendentes quippe
in templo sunt qui hoc quod quibusda
iure conpetit ad praemium largi
untur · Iustitiam enim uendere est
hanc pro premii acceptione serua
re · Ementes uero in templo sunt
qui dum hoc persoluere proximo
quod iustum est nolunt · Dum que
rem iure debitam facere contem
nunt · Dato patronis praemio emunt
peccatum quib; benedicitur · Do
mus mea domus orationis est
Uos autem fecistis eam speluncam
latronum · Quia dum non numquam
peruersi homines locum religio
nis tenent · ibi malitiae suae gladiis
occidunt ubi uiuificare proxi
mos orationis suae intercessione

debuerunt. Templum quoque
& domus dī est ipsa mens atque
conscientia fidelium quae siquando
in lesione proximi peruersas cogi
tationes profert quasi in spelun
ca latrones resident & simpliciter
gradientes interficiunt quan
do in eos qui in nullo rei sunt
lesionis gladios defigunt mens
enim fidelium non iam domus
orationis sed spelunca latronis est.
Quando relicta innocentia &
simplicitate scī tatis illud conatur
agere unde ualeat proximis no
cere sed quia contra peruersa
haec omnia uerbis redemptoris
nostri per sacras paginas indesi
nenter instruimur. Nunc usque
hoc agitur quod factum fuisse
perhibetur. Cum dicitur

ET ERAT DOCENS COTI
DIE IN TEMPLO

Cum enim mentem fidelium
ad cauenda mala subtiliter
erudit cotidie ueritas in tem
plo docet

PRINCIPES AUTEM
SACERDOTUM ET SCRIBE
ET PRINCIPES PLEBIS
QUAEREBANT ILLUM
PERDERE ET NON INUE
NIEBANT QUID FACE
RENT ILLI

R Vel quia cotidie docebat in tem
plo uel quia latrones eiecerat
de templo uel quia uenient rex
illo quasi rex & dnis a tanta
credentium turba laudem hīm
ni caelestis accepit. In uidi prin
cipes eum perdere quaerebant

OMNIS ENIM POPULUS
SUSPENSUS ERAT AUDI
ENS ILLUM

Duobus modis potest intelligi
quia uel timentes populi tu
multum non inueniebant quid
facerent ihū quem perdere
disposuerunt uel ideo ihūm per
dere quaerebant quia suo ma
gesterio neglecto plures ad eum
audiendum confluere cernebant
libet interea paucis intueri quā
pulchre legalis umbra paschae
nostro uero pasche in quo immola

tus est xpſ Non tantum mrſterii
ſed & temporis ratione concord&
Decima inquit die menſis primi
tollat unuſquiſque agnum per
familias domus ſuae · iuxta quem
ritum toll&iſ & ſeruabitis eum
uſq; ad quartum decimum die
diem eiuſdem menſis Decima enim
die menſis primi Id eſt ante quinq;
dies paſchae ſicut iohannes euange
liſta teſtatur Egrediens omnis po
pulus in montem oliuarum tulit
inde dnm qui agnus eſt quia uenit
ut peccata tollere & peccatum In
eo non eſt hedus quia peccati inſi
mulatus eſt agnum domi intule
runt · qui gaudentes canebant ·
Benedictus qui uenit rex in no
mine dni hedum qui contra ze
lantes aiebant · Magiſter increpa
diſcipulos tuos: Agnum popu
lus omnis ſuſpenſus erat Audient
illum · hedum principes qui eum
perdere cupiebant · Quinque
autem dies ante paſcha Id eſt
a decima luna uſque ad quartam
decimam agnum ſiue hedum
immolaturi ſeruabant
Quia licet & iam tunc eius
ſanguinem ſitirent · nemo
tamen in eum miſit manus
quia nec dum uenerat hora
eius Agnum ſeruabant qui
libenter eius dictis auſcultabant ·
hedum qui inſidiantes quaere
bant capere aliquid ex ore eius
ut accuſarent eum At uero
quarta decima die compl&a
Id eſt declinata in uesperam
poſt quam corporis & ſanqui
nis ſui celebranda diſcipulis
ſacramenta contra didit
Uenientib; qui eum conprehenſum
uincerent coepit impleri qd
ſequitur · & immolabit eum
omnis multitudo filiorum iſrahel
ad uesperam · ſtabant enim iux
ta crucem ihu non ſolum impii
qui moſtem eius deriderent
ſed etiam ſci qui lugerent haec
paucis perſtrinxiſſe libuit quo
moneremur leſtorem
omnia quae de incepr ad paſſionem
uſque dni ſequuntur · Ad agni

indomo recenti & adoccisio
nem parati pestinere figuſtr

ſccxl. lxxx. ET FACTUM EST
IN UNA DIERUM DOCEN
TE ILLO POPULUM IN TEM
PLO ET EUANGELIZANTE
CONUENERUNT PRIN
CIPES SACERDOTUM ET
SCRIBAE CUM SENIORI
BUS ET AIUNT DICEN
TES AD ILLUM DIC NOBIS
IN QUA POTESTATE HAEC
FACIS

H Diuerſis modis eadem quam
ſupra calumniam ſtruunt
quando dixerunt · In belzebub
principe daemoniorum eicit dae
monia · Quando enim dicunt in
qua poteſtate haec facis · de dī
dubitant poteſtate & ſubintelle
gi uolunt diaboli eſſe quod fac
at addentes quoque
AUT QUIS EST QUI DEDIT
TIBI HANC POTESTATEM

Manifeſtiſſime dī filium negant
quem putant non ſuis ſed alienis
uiribus ſigna facere ·

RESPONDENS AUTEM DIXIT
AD ILLOS INTERROGABO UOS
ET EGO UNUM UERBUM RES
PONDITE MIHI · BAPTISMU
IOHANNIS DE CAELO ERAT
AN EX HOMINIBUS ·

Poterat dnſ apeſta reſponſione
temptatorum calumniam con
futare ſed prudenter interrogat
ut ſuo uel ſilentio uel ſententia
condamnentur

AT ILLI COGITABANT INTER
SE DICENTES · QUIA SI DIXE
RIMUS DE CAELO · DICIT
QUARE ERGO NON CREDI
DISTIS EI ·

λ Quem confitemini de caelo ha
buiſſe prophetiam mihi teſti
monium perhibuit · & a billo au
diſtis inqua ego iſta faciam poteſ
tate
SI AUTEM DIXERIMUS EX
HOMINIBUS · PLEBS UNIUER
SA LAPIDABIT NOS; CERTI
SUNT ENIM IOHANNEM
PROPHETAM ESSE ·

Viderunt ergo quod lib & horū

respondissent in laqueum se casuros.
timentes lapidationem. sed magis
timentes uertitatis confessionem. Tccly
ET RESPONDERUNT SE Lxxxi
NESCIRE UNDE ESSET. ET
IHS AIT ILLIS. NEQUE EGO
DICO UOBIS IN QUA POTESTA
TE HAEC FACIO

Non uobis dico quod scio quia non
uultis fateri quod scitis iustissime
repulsi utique confusi abscesserunt.
& impletum est quod per prophetam
dicit dns pater. paraui lucernam
xpo meo. id est ipsum iohannem
inimicos eius induam confusione
Notandum autem quia duas obcaus
sas maxime scientia ueritas est
occultanda quaerentib; cum uide
licet is qui quaerit aut minus capax
est ad intellegendum quod quaerit
aut odio uel contemptu ipsius ueri
tatis indignus est cui debeat aperiri
quod quaerit quorum propter unum
dns ait. Adhuc multa habeo uobis
dicere sed non potestis illa portare
modo. Propter aliud uero discipulis
praecipit. Nolite dare scm canib;
neq; mittatis margaritas ues
tras ante porcos.

COEPIT AUTEM DICERE
AD PLEBEM PARABOLA
HANC; HOMO PLANTA
UIT UINEAM ET LOCAUIT
EAM COLONIS ET IPSE
PEREGRE FUIT MULTIS
TEMPORIBUS.

Docente dno populum & euan
gelizante conuenerunt
principes sacerdotum & scribe
cum seniorib; interrogauerunt
temptantes in qua potestate
signa facere. Quib; sua aste
seperatis. dns quae coeperat ex
sequitur siquidem & illis audien
tib; plebem magis quod uerba
sua libentius audiat alloquitur
parabolam scilicet inferens
qua & illos impietas arguat.
& ad gentes regnum di doceat
transferendum. Homo ergo
qui plantauit uineam ipse est
qui iuxta aliam parabolam
conduxit operarios in uineam
suam, uinea enim dni sabaoth

domus israhel est. Coloni idem
sunt operarii qui ad excolendā
uineam hora prima tertia sexta
& nona dicuntur ee conducti,
Ipse autem peregre fuit. Non
loci mutatione nam dr unde ab
esse potest qui loquitur Caelū
& terram ego impleo, & alibi
Ego dr ad propinquans & non de
longinquo dicit dnr, sed abire
dicitur a uinea ut uinitoribus
liberum operandi arbitrium
derelinquat, cui simile est
quod locata colonis uinea.
per isaiam dicit, expectaui
ut faceret uuas.

ET IN TEMPORE MISIT
AD CULTORES SERUU
UT DE FRUCTU UINEAE
DARENT ILLI, QUI CAE
SUM DIMISERUNT
EUM INANEM

Bene tempus fructum posuit
non prouentum, Nullus enim
fructus exstitit iudaeorum.
Nullus huius uineae prouen
tus tam & si crebro ac sollicite
quaereretur inuentus est. seruus
ergo qui primo missus est ipse
legifer moyses intelligitur.
qui quadraginta annos continuos
fructum aliquem legis quam de
derat a cultoribus inquirebat.
sed caesum eum dimiserunt inanē
Inritauerunt eum moysen in
castris. & aaron sēm dni. &
uexatus est moyses propter eos.
quia exacerbauerunt spm eius.
Qui & ipse seruus quid de fructu
uineae serituat palam carmine
declarat dicens, Ex uinea enim
sodomorum uitis eorum. & propa
go eorum ex gomorra, Uua
eorum uua fellis & botrus
amaritudinis ipsis, furor draco
num unum eorum. & furor
aspidum insanabilis

ET ADDIDIT ALTERUM
SERUUM MITTERE, IL
LI AUTEM HUNC QUOQUE
CAEDENTES ET AFFI
CIENTES CONTUMELIA
DIMISERUNT INANEM

Seruus alter. dauid propheta

regemque significat quipost morsen
missus est ut colonos uineae post
edicta legalia psalmodie modulati
one. & dulcedine citharae. ad exercitatum boni operis excitatur. & Nam
& ipse dauid quo cor populi adsu
perna suspender. & interitus car
nalium uiciniarum laudes dni
continuas suaui melodia decanta
ri constituit sed & hunc affectum
contumelia dimiserunt inanem.
Dicentes enim quae nobis pars in
dauid. aut quae hereditas in filio
isai regnum sibi dauid ignobili
stirpe & religionem impiae te
mutarunt, attamen ille pro hac
uinea quae de aegypto transla
ta palestine montis sua umbra
protexit. Ne funditus exterminetur exorat. Dne ds uirtutum
conuerte nunc. respice de caelo
& uide & uisita uineam istam
& dirige eam quam plantauit
dextera tua. Ubi partter ex
ponit quisit homo ille quibant
uineam plantauit dns scilicet
ds uirtutum.

ET ADDIDIT TERTIUM
MITTERE QUIETILLUM
UULNERANTES EIECE
RUNT.

Testium seruum prophetarum
chorum intellege. qui conti
nuis ad testationis populum
conuenerint. & quae huic uinea
uentura imminerent mala
praedixerint sed quem prophe ta
rum non sunt persecuti & occi
derunt eos qui non nuntiabant
de aduentu iusti; & hi autem
multa de huius uineae sterilita
te dixerunt. sed uinis hieremie
planctum ponere sufficiat.
Ego autem inquit plantaui te
uineam electam omne semen
uerum. Quomodo ergo conuer
sa es in prauum uinea aliena?
Procuuis uineae tuitione ne uide
lic & inea siue pro ea fragilis &
infirme citoq; perituraе suauitas
holus nascer & cur. Naboth iezra
helitem non modo uulneratum
uerum & iam legimus extinctum
Cuius & si nullum propheticum

dictum accipimus tamen pro
phaticum factum · quia multos
pro hac uinea futuros martires
proprio sanguine prophauit
his sane tribus seruorum gradib;
omnium sublege doctorum figu
ram posse conprehendi dns alibi
manifeste prodit dicens; qm
necesse est impleri omnia quae
scripta sunt in lege moysi & pro
phatis & psalmis de me

DIXIT AUTEM DNS UINE
AE QUID FACIAM MITTA
FILIUM MEUM DILECTU
FORSITAN CUM HAEC
UIDERINT UEREBUNTUR

Quod dns uineae dubitatiue &
deliberatiuo modo loqui di
citur non de ignorantia uenit.
H. quid enim nesciat dns uineae
qui hoc loco dr pater intellegit
sed semper ambigere dicitur dr
ut libera uoluntas hominu
reseruatur.

QUEM CUM UIDISSENT
COLONI COGITAUERUNT
INTER SE DICENTES HIC
EST HERES OCCIDAMUS ILLU
UT NOSTRA FIAT HEREDITAS

Manifestissime dns probat iudaeorũ
R principes non per ignorantiam
sed per inuidentiam crucifixisse
filium di intellexerunt enim hunc
esse cui dictum est. postula a me &
dabo tibi gentes hereditatem tuam.
& propterea quasi sibi consulentes
aiebant ecce mundus totus post
eum abiit. & si dimittimus eum
sic omnes credent in eum. heredi
tas ergo filii ecclesia est cunctis
ei data degentib; quam nonmo
riens illi pater reliquit sed ipse sua
moste mirabiliter adquisiuit.
quia resurgendo possidet. hanc
autem occiso eo mali coloni prae
ripere moliebantur cum crucifi
gentes eum iudaei fidem quae
per eum est extinguere & suam
magis quae ex lege est iustitiã
praeferre ac gentib; imbuendis
conabantur inserere.

ET EIECTUM ILLUM EX
TRA UINEAM OCCIDERUNT

Extra uineam heres uineae

trucidatur quia ihs ut sacrifica
r & per suum sanguinem populũ
extra postam passus est siue eiectus
extra uineam & occisus est quia
prius ab incredulorum corde re
pulsus ac deinde cruci addictus est
Incauus figuram mors et altare holo
causti In quo uiscimarum sanguis
funderetur non intra tabernaculũ
sed ad ostium posuit mystice do
cens quia & dominice crucis altare
extra hierosolimorũ postam ponen
dum & ipsa uera patris hostia xps
a domu iudaeorum quam scificatu
rus adierat non intimo corde reci
piendus sed foris esset & suo cruore
tinguendus. Quod uero secundum
marcum mutato ordine dicitur.
& adprehendentes eum occiderunt
& eiecerunt extra uineam. Notat
eos pertinaciae qui nec crucifixo
et resuscitato amostuus dño prae
dicantib: apostolis credere uolue
runt sed quasi cadauer uile proie
cerunt quia quantum in se erat
a suis eũ finibus excludentes
gentib; suscipiendum dederunt.

QUID ERGO FACIET ILLIS
DNS UINEAE UENIET
ET PERDET COLONOS
ISTOS ET DABIT UINE
AM ALIIS. QUO AUDITO
DIXERUNT ILLI ABSIT.
Contra dixerunt sententiae dni
quia contra suam perfidiã
dictam esse cognouerunt In
tellegebant enim parabolam
non merito scitatis ad capienda
misterii uerba lampati sed ma
li tiae flammis ad agenda
quae dicebantur accensi atque
ideo quae in mente habuerant
quamuis in parabolis dicta
quasi iam olim meditata cog
noscere parati negantib; ergo
iudaeis iustum fore sententiam
diuinae legis quam ipsi sperne
bant ad gentes transferri
quid saluator respondeat
intuere.
ILLE AUTEM ASPICIENS
EOS AIT QUID EST
ERGO HOC QUOD SCRIP
TUM EST LAPIDEM QUEM

REPROBAVERUNT AE
DIFICANTES HIC FAC
TUS EST IN CAPUT AN
GULI.

Quomodo inquit implebitur
haec prophetia quae lapidem
ab aedificantib; reprobatum
in capit anguli dicit esse po
nendum · nisi quia xpc a uobis
reprobatus et occisus credentu
ris est gentib; praedicandus
ut quasi lapis angularis duos
condens in sem et ipsum ex u
troque populo unam sibi fide
lium ciuitatem unum templū
aedificet eosdem enim synago
gae magistros quos supra colonos
dixerat · Hunc aedificantes
appellat quia qui subditam
sibi plebem adferendos uitae
fructus quasi uineam excolere
ipsi hanc dō inhabitatore dignā
quasi domum construere et
ornare iubebantur Unde et
apostolus fidelib; scribens ait ·
dī agricultura dī aedificatio
estis sed qui uineae dī fructum
negare quasi agricolae mali loem
quasi mali cementarii domui dī
lapidem pretiosum electum qui uel in
fundamentis uel in angulo ponendus
erat subtrahere · hoc est fidem xpi au
ditorib; suis conabantur eripere ·
sed illis licet nolentib; idem lapis
capit anguli firmauit quia de
utroque populo quot quot ipse uo
luit sua fide coniunxit ·

OMNIS QUI CECIDERIT
SUPRA ILLUM LAPIDEM
CONQUASSABITUR SUPRA
QUEM AUTEM CECIDERIT
COMMINUET ILLUM

Aliud est offendere xpm per
mala opera aliud negare
per impietatem qui peccator et
tamen illi credit cadit quidem
super lapidem et conquassatur
sed non omnino comminuitur reseruatur
enim per sapientiam ad salutē
supra quem uero ille ceciderit
hoc est cui lapis ipse inruerit
et qui xpm penitus negarit
comminuet eum ut ne testa
quidem remaneat in qua hauriat

λ a quae pusillum, siue debis dicit
quod cadunt super eum qui
illum modo contemnunt uel in
iuriis afficiunt ideo nondum peni
tus intereunt sed tamen con quas
santur ut non recti ambulent
supra quos autem cadit ueni&
illis desuper in iudicio cum poena
perditionis ideo dixit comminu&
ℓ eos ut sint impii tam quam pul
uis quem proici&uentus a facie
terrae

Feria ℣ LXXXII

ET QUAEREBANT PRIN
CIPES SACERDOTUM ET
SCRIBAE MITTERE IN IL
LUM MANUS ILLA HORA
ET TIMUERUNT POPULU
COGNOUERUNT ENIM
QUOD AD IPSOS DIXERIT
SIMILITUDINEM ISTAM

Principes sacerdotum & scribae
quasi mentientem contra se
dm̃ quaerebant interficere
sed hoc idem quaerendo docebat
uera esse quae dicebat ipse quip
pe est heres cuius iniustam nec-
aiebat esse uindicandam illi
nequam coloni qui a occidendo
dī filio admodicum quidem timore
humano retardari donec uenire&
hora eius nunquam uero diuino
amore potuere cohiberi

Morali sane intellectu cuique
fidelium cum mysterium bapti
mi quod exerceat operando com
mittitur quasi uinea quam ex
colat locatur mittitur seruus
unus alter & tertius qui de fruc
tu accipiunt Cum lex psalmodia
prophetia quarum mentionē
bene agendo sequatur legitur
sed missus seruus contumelis
affectus uel caesus eicitur Cum
sermo auditus uel contemnitur
uel quod peius est etiam blasphe
matur missum insuper heredem
quantum in se est occidit qui &
filium dī conculcauerit & spiritui
gratiae quo sēificatus est contu
meliam fecerit perdit o malo
cultore uinea dabitur alteri cum
dono gratiae quod superbus spreuit
humilis quisque dreabitur sed
& hoc quod principes sacerdotū & scribe

manum mittere quaerentes in hm
terrore populi retinentur. Cotidie
geritur in ecclesia cum quilibet
solo denomine frater eum quam
non diligit ecclesiasticae fidei ac
pacis unitatem propter cohabitan
tium fratrum bonorum multi
tudinem uel aerubescit uel timet
inpugnare. Qui tamen sicut desul
tissima auium struthione dns ait.
Cum tempus fuerit in altum alas
erigit quia persequendo ecclesiam
quasi dnm cruci addicere et
ostentui gaudebit habere.

Tecxliii ET OBSERUANTES MISE
RUNT INSIDIATORES QUI
SE IUSTOS SIMULARENT UT
CAPERENT EUM IN SERMO
NE ET TRADERENT ILLUM
PRINCIPATUI ET POTESTATI
PRAESIDIS.

Quaerentes dnm comprehende
re principes sacerdotum et
scribae timuerunt populum atq;
ideo quod per se non poterant
praesidis manib; efficere tempta
bant, et uelut ipsi amoste eius
uiderentur inmunes; nuper enim
sub caesare augusto Iudaea sub
iecta romanis. quando in toto or
be est celebrata descriptio stipen
diaria facta fuerat. et erat in
populo magna seditio dicentib;
aliis pro securitate et quiete qua
romani pro omnib; militarent
debere tributa persolui pharisaeis
uero quisibi adplaudebant iustitiae
et contrario nitentib; non debere
populum dei qui decimas soluere et
et primitiua dare et cetera quae
in lege scripta sunt humanis legib;
subiacere. Cuius seditionis adeo
fomes inualuit: Vt post dni pas
sionem insistentib; sibi romanis pa
triam gente et regnum nobile
illud cum sua religione templu.
Immo ipsam lucem perdere quam
tributa pendere maluerint.

ET INTERROGAUERUNT
ILLUM DICENTES MAGISTER
SCIMUS QUIA RECTE DICIS
ET DOCES ET NON ACCIPIS
PERSONAM SED IN UERITA
TE UIAM DEI DOCES. LICET

NOBIS DARE TRIBUTUM
CAESARI ANNON·

Blanda & fruduleuta interro
gatio: illuc prouocat respondeN
tem ut magis dm quam caesarem
timeat & dicat Non debere tribu
ta solui ut statim audientes minis
tri praesidis qui iuxta alios euan
gelistas adfuisse leguntur sedi
tionis contra romanos principem
teneant ·

CONSIDERANS AUTEM
DOLUM ILLORUM DIXIT
ADEOS QUID ME TEMPTA
TIS OSTENDITE MIHI DE
NARIUM CUIUS HABET
IMAGINEM ET INSCRIP
TIONEM ·

Sapientia semper sapienter agit
ut suis potissimum temptatores
sermonib; confutentur; osten
dite mihi inquit denarium · hoc
est genus nummi quod pro de
cem nummis inputabatur & ha
bebat imaginem caesaris: qui
autem putant interrogationē
saluatoris ignorantiam esse
& non dispensationē discant ex
praesenti loco · quod utiq; potu
erit scire ihs cuius imago esset
in nummo · sed interrogat ut ad
sermonem eorum competenter
respondeat ·

RESPONDENTES DIXERUNT ·
CAESARIS · ET AIT ILLIS ·
REDDITE ERGO QUAE CAE
SARIS SUNT CAESARI · ET
QUAE DI SUNT DO ·

Caesarem non putemus augustū
sed tiberium significari ·
priuignum eius qui in loco suo cesse
rat uitrici sub quo & passus est dns:
omnes autem reges romanani ·
a primo gaio caesare qui imperiū
arripuerat caesares appellati
sunt · porro quod ait · reddite
quae sunt caesaris caesari · num
mum tributum & pecuniam ·
& quae sunt di do · Decimas pri
mitias oblationes ac uictimas
sentiamus · Quomodo & ipse reddit
tributa pro se & pro · & do
reddit quae di sunt patris facienS
R uoluntatem · Aliter reddite

quae caesaris sunt caesari · & quae
λ di sunt dō · Quemadmodum caesar
a uobis exigit inpressionem ima
ginis suae · sic & dī ut quemad
modum illi redditur nummus ·
sic dō anima lumine uultus eius
inlustrata atque signata · Unde
psalmista · signatum est
inquit in nobis lumen
uultus tui dnē · Hoc quippe
lumen est totum hominis & uerū
bonum quod non oculis sed mente
conspicitur · signatum autem
dixit in nobis tamquam dena
rius signatur regis imagine ·
homo enim factus est ad imagi
nem & similitudinem dī quam
peccando corrupit; bonum ergo
eius est uerum atque aeternū
si renascendo signetur ·

ET NON POTUERUNT
UERBUM EIUS REPRE
HENDERE CORAM PLE
BE ET MIRATI IN RES
PONSIS EIUS TACUERUNT ·

H Quicredere debuerant ad tanta
sapientiam mirati sunt quod
calliditas eorum insidiandi non
inuenisset locum

LXXXIII ACCESSERUNT AUTEM
QUIDAM SADUCAEORUM
QUI NEGANT ESSE
SURRECTIONEM

Duae erant hereses in iudaeis
una pharisaeorum & altera
saducaeorū · pharisaei traditionū
& obseruationum quas illi de
uterosis uocant iustitiam praefe
rebant · Unde & diuisi uocaban
tur a populo · saducaei autem
qui interpretantur iusti &
ipsi uindicabant sibi quod non
erant · prioribus & corporis &
animae resurrectionem creden
tib; confitentibus angelos & spiri
tus · sequentes iuxta acta apostō
lorum omnia denegebant ·

ET INTERROGAUERUNT
EUM DICENTES MAGISTER
MOYSES SCRIPSIT NOBIS
SI FRATER ALICUIUS MOR
TUUS FUERIT HABENS UXOREM ET
HIC SINE FILIIS FUERIT ·
UT ACCIPIAT EAM FRATER

EIUS UXOREM ET SUSCI
TET SEMEN FRATRI SUO ·

Vide distantiam litterae & spi iuxta litteram nubere cogitur inuita ut defuncti semen excitet fratri spi autem magister est castitatis

SEPTEM ERGO FRATRES
ERANT · ET PRIMUS AC
CEPIT UXOREM ET MOR
TUUS EST SINE FILIIS ET
SEQUENS ACCEPIT ILLA ·
ET IPSE MORTUUS EST
SINE FILIO ET TERTIUS
ACCEPIT ILLAM SIMILI
TER ET OMNES SEPTEM
ET NON RELIQUERUNT
SEMEN ET MORTUI
SUNT NOUISSIME AUTEM
NIUM MORTUA EST
ET MULIER

H Qui resurrectionem corporum non credebant anima iudicantes interire cum corporib: recte istiusmodi fingunt fabulam quae deliramenti arguat eos qui resurrectione adserant mostuorũ potest autem fieri ut fere ingente eorum aliquando hoc accidere rit

IN RESURRECTIONE
ERGO CUIUS EORUM ERIT
UXOR SIQUIDEM SEPTEM
HABUERUNT EAM UXO
REM

Turpitudinem fabulae obponunt ut resurrectionis denegent ueritatem · Uerum mistice septem hi fratres sine filiis defuncti reprobis quibusq; congruunt qui per totam huius saeculi uitam quae septem dieb; uoluitur abonis operib: sterles exsistunt quibus uiritim morte misera praereptis adultimum & ipsa mundana conuersatio quam illi sine uitali opere transegerent quasi uxor infecunda transibit:

ET AIT ILLIS IHS ·
FILII SAECULI
HUIUS NUBUNT
ET TRADUNTUR
AD NUPTIAS ·

Cum dns dicat nolite dare scm
canib: neq; mittatis margaritas
uestras ante porcos: quo dipse quae
dam uel hic de gloria resurrec
tionis uel ubi de dispensationis
aut &iam diuinitatis suae mis te
rio dixisse inuenitur quae multi
qui aderant uel resistendo uel
contemnendo non acceperunt
non putandus est scm dedisse
canibus aut margaritas misisse
ante porcos. Non enim eis dedit
quia pere non poterant sed
eis qui poterant & simul aderant.
Quos propter aliorum inmundi
tiam neglegi non oportebat
& cum eum temptatores inter
rogabant respondebatq; illis
ita ut qui contradicerent non
haberent quamuis uenenis suis
contabescerent. Potius quam
illius cibo saturarentur alii ta
men qui poterant capere ex illo
rum occisione multa utiliter
adiebant.

ILLI AUTEM QUI DIGNE
HABEBUNTUR SAECULO
ILLO ET RESURRECTIONE
EX MORTUIS NEQUE NU
BUNT NEQUE DUCUNT
UXORES.

Non ita intellegendum est
quasi dignitantum uel resurrec
turi uel sine nuptiis futuri sint.
Indigni autem id est peccatores
uel minime resurrecturi uel
ad nuptias resurrecturi sint
credendi sed ita potius sentiendum
quod omnes & resurrecturi &
absque nuptiis sint in saeculo illo
mansuri. Dns autem saluator
ut ad gloriam resurrectionis
animos excitar& inquirendam
de electis solum modo uoluerit
facere sermonem. si autem in
resurrectione neq; nubunt neq;
ducunt uxores: resurgunt ergo
corpora quae possunt nubere
& ducere uxores. hoc est femina
rum & uirorum cestis discreta
membra speciebus. sed nulla con
cumbendi uoluptate uel necessitate
mancipata: nemo quippe dicit de
lapide & arbore & his rebus

quae non habent membra geni
talia quod non nubant. neque
ducant uxores sed debis quicum
R possint nubere tamen alia ratio
ne non nubunt
NEQUE ENIM ULTRA
MORI POTERUNT
Quia conubia propter filios
A filii propter successionem
successio propter mortem ubi
ergo mors non est neq; conubia
AEQUALES ENIM AN
GELIS SUNT ET FILII SUNT
DI CUM SINT FILII RE
SURRECTIONIS
Aequales angelis & filii sunt
G di qui gloria resurrectio
nis innouati sine ullo mortis
metu sine ulla labe corruptionis
sine ullo terreni status actu per
petua di uisione fruuntur ad
quam necesse est angelicae dig
nitatis aequalitatem quisque
tunc ascendere desiderat Nunc
minimis fratribus condescendat
QUIA UERO RESURGANT
MORTUI ET MOYSES
OSTENDIT SECUS RUBUM
SICUT DICIT DNM DM
ABRAHAM ET DM ISAAC
ET DS IACOB
H Ad conprobandam resurrec
tionis ueritatem multo alius
manifestioribus exemplis uti
potuit. Equibus est illud.
suscitabuntur mortui & resur
gent qui in sepulchris sunt.
Quaeritur itaque quid sibi uo
luerit. dns hoc proferre testi
monium. quod uidetur ambi
guum uel non satis ad resurrec
tionis pertinere ueritatem
sed saducaei quinque tantum li
bros mosi recipiebant prophe
rum uaticinia respuentes.
stultum ergo erat inde profer
re testimonia quorum auctori
tatem non sequebantur. Porro
ad aeternitatem animarum pro
bandam de mosi ponit exemplum.
Ego sum dns abraham & dns isaac
& dns iacob statimq; infert
DS AUTEM NON EST
MORTUORUM SED UIUORUM

Vt cum probauerit animas
permanere post mortem quod
illi inter cetera negabant neq;
enim poterat fieri ut eorum
esset dr qui nequaquam subsis
terent consequenter introducere
tur & corporum resurrectio
quaecum animab; bona malae
gesserunt
OMNES ENIM UIUUNT EI.
Omnes uidelicet illi quorum
dnr est dr uiuunt ei uita utiq;
uera qua iusti uiuunt etiam
quando corpore moriuntur.
De qua alibi dnr ait. Qui cre
dit in me etiam si mortuus
fuerit uiuet. Crede ergo et si
mortuus fueris uiues. si autem
non credis. et cum uiuis mortuus
es. Uiua enim quae in deliciis
est uiuens mortua est.
RESPONDENTES AUTEM
QUIDAM SCRIBARUM
DIXERUNT. MAGISTER
BENE DIXISTI ET AMPLI
US NON AUDEBANT EUM
QUIQUAM INTERROGARE

Principes sacerdotum saddu
caei et scribae quaerentes
occasionem calumniae et uer
bum aliquod inuenire quod pateret insidis
quia in sermonibus confutati
sunt ultra non interrogant
sed a pestissime comprehensi
romanae tradunt potesta
ti ex quo intellegimus uenena
inuidie posse quidem superare
sed difficile conquiescere.
DIXIT AUTEM AD ILLOS
QUOMODO DICUNT XPM
FILIUM DAUID ESSE. ET
IPSE DAUID DICIT IN LIBRO
PSALMORUM. DIXIT DNS
DNO MEO SEDE A DEXTRIS
MEIS. DONEC PONAM
INIMICOS TUOS SCABEL
LUM PEDUM TUORUM.
DAUID ERGO DNM ILLU
UOCAT. ET QUOMODO
FILIUS EIUS EST
Interrogatio ihu nobis profi
cit usq; hodie contra ho
ludaeos. & hi enim qui confi
tentur xpm esse uenturum

hominem simplicem & scm uirū
adserunt degenere dauid · Inter
rogemus ergo eos docti ad ño.
si simplex homo est & tantum
filius dauid; quomodo dauid ℟
uocat eum dnm suum · non autē
reprehendentur quia dauid
filium dicunt sed quia di filiū
non credunt · siquidem ipse & dns
dauid est · dr ante tempora
manendo · & filius dauid apparuit
homo in temporum fine nascendo.
quod autem a patre subiciuntur
inimici · Non infirmitatem filii
sed unitatem naturae qua in
altero alter operatur significat · Nam & filius subicit inimicos
patri · quia patrem clarificat
super terram

Secl vii. AUDIENTE AUTEM OMNI POPULO DIXIT DISCIPULIS SUIS ADTENDITE A SCRIBIS QUI UOLUNT AMBULARE IN STOLIS ET AMANT SALUTATIONES IN FORO · ET PRIMAS CATHEDRAS IN SYNAGOGIS ET PRIMOS DISCUBITUS IN CONUIUIIS ·

Ambulare in stolis cultioribus uestimentis indutos ad publicum procedere significat in quo inter cetera diues ille qui epulabatur cotidie splendide peccasse describitur notandum autem quod non salutari in foro non primos sedere uel discumbere uetat eos quibus hoc officii ordine competit sed eos nimirum qui haec siue habita seu ceste non habita indebite amant a fidelibus quibusque quasi reprobos docet esse cauendos · Animum uidelicet non gradū iusta districtione redarguens quauis & hoc culpam non carent sed in foro litibus interesse quin cathedra morsi synagogae magistri desiderant appellari · Duplici sane ratione auanae glorie cupidis adtendere iubemur · ne scilicet eorum uel simulatione seducamur aestimantes bona esse quae faciunt · uel aemulatione inflammemur frustra gaudentes in bonis laudari quae

simulant.

ccxlvii. QUI DEVORANT DOMOS VIDUARUM SIMULANTES LONGA ORATIONE HI ACCIPIENT DAMNATIONEM MAIOREM

Non tantum ait accipient damnationem sed adiunxit maiorem ut insinuet etiam illos qui in angulis stantes orant ut videantur ab hominibus damnationem mereri. sed eos qui haec prolixius quasi religiosiores agendo. non solum laudes ab hominib; sed et pecunias quaerunt prolixiori damnatione plectendos. sunt enim qui se iustos et magnos apud dm meritis simulantes ab infirmis quib; lib et et peccatorum suorum conscientia turbatis quasi patroni pro eis in iudicio futuri pecunias accipere non dubitant. et cum porrecta manus pauperi preces iuuare soleat illi ob hoc maxime in precib; ut pauperi nummum tollant per noctant quibus illa iudae maledictio non immerito congruit.

Cum iudicatur exeat condemnatus. et oratio eius fiat in peccatum. Condemnatur quippe cum iudicatur exit. et orationem suam in peccatum recipit qui magnae nunc aestimationis apud homines habitus in diuino tunc examine non solum non pro aliis se interuenire sed nec sua sibi merita sufficere posse deprehendit immo ipsarum quib; humanum iudicium fefellit precum inter crimina poenas luit.

RESPICIENS AUTEM IESUS EOS QUI MITTEBANT MUNERA SUA IN GAZOPHYLACIUM DIVITES.

Quia sermone greco phrlaxe seruare dicitur. et gaza lingua persica diuitiae uocantur. gazophrlacium locus appellari sol et. quo diuitiae seruantur erat autem archa foramen habens

desuper posita iuxta altare ad
dextram ingredientib; domum
dni inquam mittebant sacerdotes
qui custodiebant ostia Omnem
pecuniam quae deferebatur ad
templum dni atque ad instaura
tionem eiusdem templi seruatur.
lege uerba dierum; & iam nunc
autem qui orantes in domu dni
discutit ipse quoque dona feren
tes respicit & quem dignum
uiderit laudat quem reprobum
damnat.

UIDIT AUTEM ET QUANDAM
UIDUAM PAUPERCULAM
MITTENTEM AERA MINU
TA DUO ET DIXIT UERE DICO
UOBIS QUIA UIDUA HAEC
PAUPER PLUS QUAM OM
NES MISIT.

Hic nobis locus moraliter quidem
intimat quam sit acceptabile do
quicquid bono animo obtulerimus
quicor nimirum & non substantia
pensat. nec perpendit quantum
in eius sacrifici sed ex quanto pro
feratur iuxta uero legem allegorie
diuites qui in gazophylacium
munera mittebant. Iudaeos
de iustitia legis elatos: porro
uidua pauper ecclesiae sim
plicitatem designat quae
recte paupercula uocatur
quia uel superbiae spm uel
peccata tamquam mundi
diuitias abiecit. Uidua uero
quia uir eius pro ea mortem
pertulit. & nunc in caeli
penetralibus ab eius oculis
occultus quasi in parte alte
rius regionis uiuit. Haec
in gazophylacium aera minu
ta duo mittit quia in cons
pectum diuinae maiestatis
qua nostri operis oblationes
quasi certo numero conscripta
& consignata seruantur siue
dilectionem di & proximi seu
fidei orationisq; suae munera
defert quae considerata propri
fragilitatis minuta sed merito
piae deuotionis accepta. Cunctis
superborum Iudaeorum operib;
praestant.

NAMOMNESHIEXABUN
DANTI SIBIMISERUNT
INMUNERA DI HAECAU
TEM EXEOQUODDEEST
ILLIOMNEMUICTUM
SUUM QUEMHABUIT
MISIT

Ex abundantia sibi iudaeus
mittit In munera di qui de
iustia sua praesumens haec
apud se orat · Dñe gratias
ago tibi quia non sum sicut cete
ri hominum raptores iniusti
& cet

Omnem autem uictum suum
ecclesia indi munera mittit:
quae omne quod uiuit non sui
meriti sed di esse muneris in
tellegit dicens. Dñe propicius
esto mihi peccatori · &
alibi · fortitudinem meam
ad te custodiam quia
tu dñe susceptor meus dñe
meus misericordia eius
praeueniet me

EXPLIC· IN LUCAM
EXPOSITIONIS BEDA
HUMILIS PRESBYTERI
LIBER QUINTUS·

INCIPIT EIUSDEM
LIBER SEXTUS FELICITER·

XC BO HO HCONACI

CUM SAPI

ENTISSIMUS REGUM
SALOMON IN FIGURAM
XPI ECCLESIAE TEM
PLUM DNO CONDERET

Hoc quoque Inter cetera non
Indecentib; figurarum prae
monebat exemplis quod adue
niente tandem & apparente
rerum illarum quae tunc
umbratice signabantur uerita
te ad luce mox omnis illa um
bratilis ut ita dicam · & imagi
naria compositio tiporum esse
pentur auferenda Post factum

namque delapide ligno & auro
incomparandi operis domum
misit & infiguram crediturl de
gentib; populi tulit hiram de
tiro filium mulieris uiduae.
haud dubium quin illius quae
supra duos nummos ingazophy
lacium mittendo plus omnib;
mulieris se laudatur. De tribu in
quit nepthalim patre tirio
artificem aerarium & plenum
sapientia & intellegentia &
doctrina. omnia autem uasa
quae fecit hiram regi sa
lomoni In domo dni de auricl
cho erant in campestri regione
iordanis fudit ea rex in argillo
sa terra. Quienim omnia sua ua
sa non ductili sed fusili opere
fecit. Prius nimirum ad similitu
dinem cuiusque uasis figmentū
luti formabat. necessarium qui
dem donec opus uasis expleretur
Uerum postea non modo nullis
usibus aptum sed etiam ut per
fectio uasis apparet & absque
ulla dubietate frangendum

quasi ergo forma de argilla
caerimonia legales ante cedunt
Ut dona ueritatis euangelicae
quasi uasa de auricalcho succe
dant composita pro tempore testa
uilis attera tur ut fulgor orna
menti permansibilis qui latebat
ostendatur. Cinis uitulae qui
inquinatos sci ficabat tollatur.
& crux xpi quae mundum redi
mat praedicetur. Incumbente
tempore quo mare aeneum cuius
unda uiuificatrice cuncti eccle
siam intraturi baptizentur.
quo columnae legis geminae
quae lilia pro capite gestantes
xpo deuotarum lanuam hinc
inde firment ouium quo bis
qui mi luteres operum nostro
rum abluendis hostiis parati
quo innumera Deniq; uasorū
electionis milia ad montem
templi deferantur soluitur ar
gillosa terra quae in campestri
regione diutius haec occulta
tegebat hoc est Inminente prae
conio dominicae passionis. Perquā

recondita diudum littere uela
mento ecclesiae sacramenta pa
tescerent labat paulatim & des
trui iam incipit illa caelestium
occultatrix umbra secretorum.
Vnde recte post oblationem uidu
ae pauperis. Idest ecclesiae fidem
dni ore laudatam euangelista
sequitur adiunxit.

Eccl. viij. lxxxvj. ET QUIBUSDAM DICEN
TIBUS DE TEMPLO QUOD
LAPIDIBUS BONIS ET DONIS
EXORNATUM ESSET DIXIT
HAECQUAE UIDETIS UENI
ENT DIES IN QUIBUS NON
RELINQUETUR LAPIS SU
PER LAPIDEM QUI NON
DESTRUATUR

Erat namque prius hierusalem
urbs illa magna regalis ubi
templum famosissimum dō fue
rat extructum. Postea uero
quam uenit ille qui erat uerum
templum dī & caelestis hierusalē
coepit aperire mysteria. deleta
est illa terrena ubi caelestis appa
ruit & in templo illo non remansit
lapis super lapidem. Erat prius
pontifex sanguine taurorum &
hircorum purificans populum. sed
ex quo uenit uerus pontifex qui
sanguine suo purificat & creden
tes nusquam est ille pontifex pri
or nec ullus ei relictus est locus
altare fuit prius & sacrificia cele
brabantur sed ut uenit uerus agnus
qui seipsum obtulit hostiam dō
cuncta illa uelut pro tempore
posita cessauerunt propter ea sane
diuina dispensatio procurauit
ut & ciuitas ipsa & templum &
omnia illa pariter subuesterentur
Neque fortasse adhuc parululus &
lactans infide sinderit illa cons
tare. Dum sacrificiorum ritum
dum ministeriorum ordinem ad
monitus stupet ipso diuersa
rum formarum āperet cur intuitu
sed prouidens dis infirmitati nos
trae & uolens multiplicari eccles
iam suam omnia illa subuestifecit
& penitus auferri ut sine ulla
cunctatione illis cessantibus
haec esse uera pro quibus in illis

trpus praecesserit crederemus.

Lectum INTERROGAUERUNT AUTEM ILLUM DICENTES PRAECEPTOR QUANDO HAECERUNT ET QUOD SIGNUM CUM FIERI INCIPIENT

Quia laudantib; quibusdam aedificationes templi dni palam responderat haec omnia fore destruenda discipuli secreto sedentes eo super montem oliuet sicut mattheus marcus q; testant tempus & signa praedictae destructionis interrogant.

QUI DIXIT. UIDETE. NE SEDUCAMINI. MULTI ENIM UENIENT IN NOMINE MEO DICENTES QUIA EGO SUM ET TEMPUS ADPROPINQUAUIT. NOLITE ERGO IRE POST ILLOS.

Multi inminente hierosolymorum excidio principes extitere qui se esse xpos. tempusque liberatis iam iamque adpropinquare referrent. multi in ecclesia ipsis etiam temporibus apostolorum heresi archae prodiere qui inter alia plurima ueritati contraria diem dni instare praedicarent. Quos apostolus in epistola ad thesalonicenses damnat. Multi in nomine xpi uenere anti xpi. Quorum primus est simon magus. Cui sicut in actis apostolorum legimus

Auscultabant omnes qui in sam aria erant a minimo usq; ad maximum dicentes hic est uirtus di quae uocatur magna eo quod multo tempore magicis suis dementasset eos.

CUM AUDIERITIS AUTEM PROELIA ET SEDITIONES. NOLITE TERRERI. OPORTET PRIMUM HAEC FIERI SED NON STATIM FINIS.

Proelia ad hostes pertinent. seditiones ad ciues. quae utraq; a tempore dominicae passionis in populo iudaeorum qui sibi pro saluatore seditiosum latronem elegit satis superque constat abundasse sed his praecurrebat apostoli ne terreantur ne hierosolyma

ludaeamq; deserant ammonentur
qua urbe & non statim finis
quinquadragesimum potuit
differenda sit annum id est
desolatio patriae supremumque
urbis ac templi sequatur ex
cidium

TUNC DICEBAT ILLIS SUR
GET GENS CONTRA GENTEM
ET REGNUM ADVERSUS
REGNUM ET TERRAE MO
TUS MAGNI ERUNT PER
LOCA ET PESTILENTIAE
ET FAMES.

Constat haec ante finem desolatio
nis templi hoc est tempore ludaicae
seditionis ad litteram contigisse.

H Potest autem regnum contra reg
num & pestilentia eorum quorum
sermo serpit ut cancer. & fames
audiendi uerbi dei. & commotio uni
uersae terrae & auertat fide sepa
ratio & iam in hereticis intelligi
qui contra se inuicem dimicantes
R. ecclesiae uictoriam faciunt.

TERRORESQ; DE CAELO
ET SIGNA MAGNA ERUNT

Et haec tempore eodem compleri
quisque Iosephi historiam legerit
inueniet. Nam & stella gladio similis
ut perhibet per annum totum supra
hierosolima pendens infausto
trepidos ciues portento terrebat
& currus iidem equitesque armati
per aera discurrere ac morem bel
lantium imitari per ier quadra
ginta fuisse uisi. sed & uitula sacrifi
cis admota inter immolantium ma
nus enixa est agnum quo autem haec
merito contigerint protinus sub
infertur cum dicitur

sed SED ANTE HAEC OMNIA
INICIENT VOBIS MANUS
SUAS ET PERSEQUENTUR
TRADENTES IN SYNAGOGAS
ET CUSTODIAS TRADENTES
AD REGES ET PRAESIDES
PROPTER NOMEN MEUM.

Haec quippe ludaicae genti uel sola
uel maxima causa exitii fuerit
quia post dni saluatoris occi sionem
nominis quoque eius praecones si
mul & confessores impia crude
litate uexauit.

CONTINGET AUTEM UO
BIS IN TESTIMONIUM

Testimonium uidelicet quorum nisi eorum qui aut persequendo mortes inferunt aut uidendo non intrantur mors quippe iustorum bonis inadiutorium est malis in testimonium. Ut inde peruersi sine excusatione pereant unde electi exemplum capiunt uituuant sed auditis tot terroribus turbari poterant infirmorum corda atque Deo consolatio adiungitur cum protinus subinfertur

PONITE ERGO IN CORDIBUS
UESTRIS NON PRAEMEDI
TARI QUEMADMODUM RES
PONDEATIS EGO ENIM DABO UOBIS
OS ET SAPIENTIAM CUI NON
POTERUNT RESISTERE ET
CONTRADICERE OMNES AD
UERSARII UESTRI

Acri a peste membris suis infirmantibus dicat nolite terreri nolite pestumescere uos ad certamen accedit sed ego proelior uos uerba edetis sed ego sum qui loquor

TRADIMINI AUTEM A PA
RENTIBUS ET FRATRIBUS
ET COGNATIS ET AMICIS
ET MORTE AFFICIENT EX
UOBIS ET ERITIS ODIO OM
NIBUS PROPTER NOMEN
MEUM

Minorem dolorem mala ingerunt quae ab extraneis inferuntur plus uero in nobis ea tormenta saeuiunt quae a illis patimur de quorum mentibus praesumebamus. quia cum damno corporis mala nos cruciant amissae caritatis sed quia dura sunt quae praedicuntur de afflictione mortis protinus consolatio subditur de gaudio resurrectionis cum dicitur.

ET CAPILLUS DE CAPITE
UESTRO NON PERIBIT

Scimus quia caro incisa dolet capillus non dolet incisus. Aut ergo martyribus suis. Capillus de capite uestro non peribit. Uidelicet a peste dicens Cur timetis ne pereat quod incisum dolet quando et illud in uobis perire non potest.

R quod incisum non dolet aliter capil
lus de capite discipulorum dni non
peribit quia non solum fortia quoq;
gesta uel dicta scorum. De quibus
dicitur. Dns custodit omnia ossa
eorum. sed et uolatilis utita dicam
ac tenuissima cogitationum fidelium
superficies quae de occulto (cordis) radice
quasi de cerebro cesaries exit
apud iustum iudicem conseruata
digna mercede donabitur. Unde
recte prophetia ut bonorum et ea
cogitatum merita dno quamsint
accepta demonstret. Et reliquie
inquit cogitationum diem festum
agent tibi. Unde etiam nazare
ni in lege tempore consecrationis
comam nutrire iubentur et no
uacula super caput samuhel non
ascendisse perhibetur. At contra
mulier captiua ut uiro israhelite
nubere queat mundatur a lepra
ut ecclesiae communicare merea
tur. Omnes sui corporis pilos
praecipiuntur eradere qua uide
licet omnis sapientium cogitatio
quae bona placens et perfecta est
saluatur in perpetuum et apud
dnm est merces eius. Stultorum
uero prauorum que quasi di aspec
tibus indigna radix operum cogi
tatio penitendo debet excidi.

ET IN PATIENTIA UESTRA
POSSIDEBITIS ANIMAS UES
TRAS.

¶ Dicit possessio animae iustitiae
patientiae (ponti) quia radix omnium
custos q; iustitiae patientia est
per patientiam uero possidemus
animas nostras quia dum nobis
ipsis dominari discimus hoc ipsum
incipimus possidere quod sumus
sic enim conditi mirabiliter su
mus ut ratio animam et anima
possideat corpus. Ius uero animae
a corporis possessione repellitur
sinon prius anima a ratione possi
detur. Custodem igitur conditio
nis nostrae patientiam dns esse
monstrauit qui in ipsa (nos possedere) nos in et ip
sos docuit. Patientia autem uera
est aliena mala aequanimiter
perpeti. Contra eumque que
qui mala inrogat nullo dolore

mouerí namquisic proximi mala
postat ultamen tacitus doleat
& tempus digne retributionis
quaerat · patientiam non exhi
bet sed ostendit ℟

Tcl.
Tlxxxvi.
ex

CUM AUTEM UIDERITIS
CIRCUMDARI AB EXERCITU
IERUSALEM TUNC SCI
TOTE QUIA ADPROPINQUA
UIT DESOLATIO EIUS

HactenusEaque per quadra
ginta annos necdum fine
adueniente futura erant hinc
ipse finis desolationis quae a roma
no exercitu facta est dni uerbis
exponitur

Tcl.
TUNC QUI IUDAEA SUNT
FUGIANT IN MONTES

Ecclesiastica narrat historia
cunctos qui in iudaea erant xpi
anos imminente hierosolymorum
excidio cõmonitos a dno loco
decessisse & transiordanen
in ciuitate quadam pella nomi
ne donec desolatio iudaeae
con pleretur habitasse
ET QUI IN MEDIO EIUS
DISCENDANT ET QUI IN RE
GIONIBUS NON INTRENT
IN EAM QUIA DIES ULTIONIS
HI SUNT UT IMPLEANTUR
OMNIA QUAE SCRIPTA
SUNT

Videtur quidem ad congruam
pertinere admonitionem ut
qui extra sunt non in eam intrent
qui autem in medio sunt quomodo
discendent ab exercitu iam ci
uitate circumdata nisi forte quod
praemisit · tunc · deest tunc qui in iudaea
sunt fugiant non ad ipsum tempus
obsidionis sed ad proximum ante ob
sidionem tempus cum se primo miles
romanus per galilaeae uel samariae
fines coepisset diffundere pertinere
dicimus ut tunc fugere quisq; cui fugae
adhuc tempus esset accelerare
dies autem ultionis hi sunt domini
ci uidelicet sanguinis ultionem
petentes

Tcl.
UAE AUTEM PRAEGNAN
TIBUS ET NUTRIENTIBUS
IN ILLIS DIEBUS

Vae praesente captiuitate

praegnantib; & nutrientib; siue
mammantib; utquidam interpre
tantur quarum uel uterl uel
manus filiorum sarcina praegra
uate fugae necessitatem non
minimum impediuit. Lege regū
historiam ubi uxor Ionathae
malum captiuitatis prepropera
fuga uitando lapsum sine filio
um perpetuo claudum recepit

Eccl. 4. ERIT ENIM PRESSURA
MAGNA SUPRA TERRAM
ET IRA POPULO HUIC

Haec pressura & ira populo
illi usq; hodie per omnes
gentes disperso indiuidua comes
adhere & non tamen in aeternū
adhesura credenda est. nam post
quam ordinem eiusdem pres
surae uel ire dns ostendit dicens
ET CADENT IN ORE GLADII
ET CAPTIUI DUCENTUR
IN OMNES GENTES ET
HIERUSALEM CALCABI
TUR A GENTIBUS

Protinus iuxta prophetiam
quae canit in ira misericordie
memor eris sub iunxit atque ait.

DONEC IMPLEANTUR
TEMPORA NATIONUM.

Tempora quippe nationum illa
sunt quae commemorat apostolus
dicens. Quia caecitas ex parte
facta est in israhel. Donec pleni
tudo gentium introiret. & sic
omnis israhel saluus fiet.
Quicum promissa salutis fuerit
potitus patriam quoq; reditu
rus ad solum & metropolis quon
dam suae possessione atque in habi
tatione gauisurus esse forsitan
non temere speratur. quia non
in perpetuum sed donec tempora
nationum impleantur ira pre
mendus esse narratur. Quod
autem impletis nationum tem
poribus & sic omnis israhel salua
to sequatur. Dns ex ordine mi
nifestat. Nam & hoc secundum
mattheum discipuli interroga
bant non solum templi euertendi
tempus sed & signum aduentus
eius & consummationis saeculi
quaerendo

ET ERUNT SIGNA IN SOLE
ET LUNA ET STELLIS ET
IN TERRIS PRESSURA
GENTIUM PRE CONFUSI
ONE SONITUS MARIS ET
FLUCTUUM

Quia ergo sicut dnis insequen
tibus intimat apparente
uniuersali iudicio Caelum &
terra transibunt & sicut in io
hannis apocalipsi legimus mare
iam non erit meruo eodem incum
bente iudicio sonitus maris & fluc
tuum confundatur terrarum or
bis praementibus se inuicem colonis
inficitur maxima caeli lumina
ria percussis horrore nouo radis
turbatam faciem uelant & quo
modo impulsae ad casum arbores
fragoris motusque sui praemitte
re solent indicia sic termino ad
propiante quasi pauentia mutant
actrement elementa Ergo quod
ait mattheus sol obscurabitur
& luna non dabit lumen suum
& stellae cadent de caelo ipsam
iudicii praesentiam significat
quando apparente uerae gloria
lucis omnia mundi luminatenebris
umbrisq; comparantur Quod uero
dicit lucas Erunt signa in sole &
luna & stellis praecursores uicini
eiusdem iudicii quasi nuntios indi
cat equibus est & illud prophetae
Sol uertetur in tenebris & luna in
sanguinem antequam ueniat dies
dni magnus & manifestus Item
quod lucas ait & in terris pres
sura gentium Ipsum esse reor quod
antichristi tempora describens
mattheus dicit Erit enim tunc
tribulatio magna qualis non fuit
a binitio mundi usque modo neq; fiet
Quod autem lucas subiungit
praeconfusione sonitus maris &
fluctuum praeco est illius quod
inter cetera mutabilia saeculi io
hannes mare abiturum cons
pexit

ARESCENTIBUS HOMINI
BUS PRAETIMORE ET EX
PECTATIONE QUAE SUPER
UENIENT UNIUERSO ORBI;
NAM UIRTUTES CAELORUM

MOVEBUNTUR

Credo ipsum iudicis aduentum hac sententia designari quando iuxta alterius loci parabolam omnes hoc est & prudentes & fatuae uirgines insolito clamore suscitate lampadas ornant id est sua secum opera numerant proquib; maximo cum timore iam iamque instantem aeterni discriminis expectant euentum nam eatenus absque ullo timore iudicis uniuersus pene orbis acturus est apostolo adtestante quait. Cum enim dixerint pax & securitas tunc repentinus eis superuenit interitus. tunc itaque superuenente uniuerso orbi timore & expectatione districti examinis multique in hoc mundo florere uidebant cum se sine fructu conspexerint arescent tunc fides quae sine operib; uiruerat probante se iusti iudicis igne marcescent nec mirum homines hoc est uel natura uel sensu terrens tres adeius iudicium turbari cuius aspectum & ipsae caelorum uirtutes hoc est angelicae trement potestates beato quoq; iob adtestante qui ait. Columnae caeli contremescunt & pauent ad nutum eius. Quid ergo faciunt tabulae quando trement columnae quid iurgula desecti patitur cum cedrus paradisi concutitur

Tcl.viii ET TUNC UIDEBUNT FILIUM HOMINIS UENIENTEM IN NUBE CUM POTESTATE MAGNA ET MAIESTATE.

In potestate & maiestate uisuri sunt quem in humilitate positum audire noluerunt ut iustitiem eius tanto tunc districtius sentiant quanto nunc ceruicem cordis adeius patientiam non inclinant sed quia haec contra reprobos dicta sunt mox ad electorum consolationem uerba uertuntur nam subditur.

Lxxxvi. HIS AUTEM FIERI INCIPIENTIBUS RESPICITE ET LEUATE CAPITA UESTRA QUONIAM APPRO

PINQUATUR REDEMPTIO
UESTRA.

Cum plage inquit mundi cre
brescunt cum terror iudicii uir
tutib; commotis ostenditur leuate
uos capita. Idest exhilarate
corda quia dum finitur mundus
cui amici nonestis prope fit redemp
tio quam quaesistis. In scriptura &
enim sacra saepe caput pro mente
ponitur quia sicut capite regunt
membra ita cogitationes mente
disponuntur. Leuare itaque est
capita mentes nostras ad gaudia
patriae caelestis erigere quod
autem calcari mundus accedespici
debeat prouida dni comparatio
ne manifestat. Nam sequitur.

ET DIXIT ILLIS SIMILITU
DINEM. UIDETE FICULNE
AM ETOMNES ARBORES
CUM PRODUCUNT IAM
EX SE FRUCTUM. SCITIS
QUONIAM PROPE EST AES
TAS ITA ETUOS CUM UIDE
RITIS HAEC FIERI. SCITO
TE QUONIAM PROPE EST
REGNUM DI

A pente ergo docet quia sicut ex
fructu arborum uentura aestas
agnoscitur ita ex ruina mundi
prope esse cognoscitur regnum di.
Quib; profecto uerbis ostenditur.
Quia fructus mundi ruina est. ad
hoc enim crescit. ut cadat. Ad hoc
germinat ut quaeq; germinauerit
cladibus consumat. Bene autem
regnum di aestiui comparatur
quia tunc meroris nostri nubila
transeunt et uitae dies aeterni
solis claritate fulgescunt quae
omnia cum magna aestiuitudine
confirmantur cum sententia sub
R iungitur qua dicitur.

AMEN DICO UOBIS QUIA
NON PRAETERIBIT GENE
RATIO HAEC DONEC
OMNIA FIANT.

A Multum quippe commendat
dni quod ita pronuntiat
quodam modo si dici fas est
iuratio eius est. Amen dico uo
bis. Amen enim interpretatur
uerum. & tamen non est interpratu.

cum potuisset dicuerum dico uobis
nec grecus hoc interpres ausus est
facere nec latinus sic mansit non
est interpretatum ut honorem habe
ret uelamento secreti nonut esset
negatum sed ne uilescere nudatu
Igitur uerum dico uobis uertas
dicit quae utique et si non dicere et
mentiri omnino non posset. Tamen
commendat insulcat dormientes
quodam modo excitat. Intentos
facit. contemni non uult. amen in
quiens dico uobis quia non praete
ribit generatio haec donec omnia fiant.
Generationem autem aut omne ho
minum genus dicit aut specialiter
ludaeorum.

CAELUM ET TERRA
TRANSIBUNT UERBA
AUTEM MEA NON TRAN
SIENT.

Caelum quod transibit non aere
rium siue sidereum sed aerium aqro
et aer celi et nubila celi cognominant
Intellegere debemus petro at
testante qui dicit Quod caeli
erant prius et terra de aqua
et per aquam consistens uerbo di
per quae ille tunc mundus perit
caeli autem qui nunc sunt et terra
eodem uerbo reposita sunt igni re
seruati in die iudicii et perditionis
hominum impiorum. A peste do
cens quia non alii caeli sunt ig
ne perituri quam qui a qua per
diti hoc est in aria haec et nubilo
sa uentosi aeris spatia neque enim
aqua diluuii quae quindecim
tantum cubitis montium cacumi
na transcendit ultra aeris aethe
risq; confinia peruenisse creden
da est quocumq; autem peruen
re potuit eo nimirum iuxta pre
fatam beati petri sententiam et
ignis iudicii peruenit. si autem
caelum et terra transibunt. Mo
uere potest quomodo dicat eccle
siaster. Generatio praeteriit et
generatio aduenit. terra uero
in aeternum stat sed a pesta ra
tione. Caelum et terra per eam
quam nunc habent imaginem
transeunt at tamen per essentiam
sine fine subsistunt. praeterit

enim figura huius mundi. & adio
hannem angelus. Erit inquit cae
lum nouum & terra noua quae
quidem non alia condenda sunt
sed haec ipsa renouantur caelu
igitur de terra & transit & erit
quia & ab ea quam nunc hab&
specie per ignem tergitur
& tamen in sua semper natura
seruatur Unde per psalmista
dicitur. Mutabis ea & mutabun
tur quam quidem ultimam com
mutationem suam ipsis nobis nunc
uicissitudinibus nuntiant quibus
nostris usibus indesinenter alter
nant Nam terra a sua specie
hiemnali ariditate deficit ue
nali humore uiridescit Caelum
cotidie caligine noctis obducit
& diurna claritate renouatur
hinc ergo hinc fidelis quisq; colli
gat & interire haec & tamen
per innouationem refici
quae constat nunc adsidue
uelut ex defectu reparari.

Adtendite autem
uobis ne forte grauent

cor dra uestra in cra
pula et ebrietate et
curis huius uitae. et
superueniat in uos
repentina dies illa.
tamquam laqueus
enim superueniet
in omnes qui sedent
super faciem omnis
terrae

O stultam praesumptionem
cordis humani quae lamenta
bilem finem cupiditatis ebri&atis
& crapulae nec ipso iudice contestan
te praeuideat. sed edictum regis a&er
ni more seruiu nequam post quam
didicerit spernat. & ceste siqui nobis
peritus ac sapiens medicus praecipe&
Adtendite inquiens uobis ne qui ue
bi gratia de illius uel illius herbae
suco auidius sumat quod si fecerit
repentinus ei superueni&
tus quanto quisque studio praemo
nentis medici mandata seruar&
ne uidelic& u&itum gustando
peri&. At nunc animarum simul
& corporum saluator ac dns iub&

ebriꝗatur herbam & crapulae
uitandam nec non & curarum sae
cularium uelut mostiferos sucos
esse cauendos & quanti tamen nos
trum his non solum sauciari sed & iā
consumi nonnunquam nulla credo
alia causa nisi quia fidem quam
medici prebent dicitur dni prebere
contemnunt si enim credidissent
credendo utique timerent timendo
autem impendens periculum caue
rent sed illi econtra torpendo quā
iuste dictum sit probant
filius hominis ueniens putas inueniet
fidem in terra

UIGILATE ITAQUE OMNI
TEMPORE ORANTES UT
DIGNI HABEAMINI FUGE
RE ISTA OMNIA QUAE FU
TURA SUNT ET STARE ANT
E FILIUM HOMINIS.

Qui ante filium hominis stare
eiq; iuxta apocalypsin iohannis
die noctuq; in templo eius seruire
desiderat nec abeius aspectibus
in ignem aeternū male dictus
abici non solum ab inlecebris
saecularibus castigari sed & orare
& uigilare & hoc non certis quibus
dam diebus sed omni tempore face
re debet & iuxta quod psalmus ait
Benedicam dnm in omni tempore
semper laus eius in ore meo sic
namq; merebitur habitare in do
mo dni in saecula saeculi lauda
re illum

ERAT AUTEM DIEBUS DOCENS
IN TEMPLO NOCTIBUS UERO
EXIENS MORABATUR IN
MONTE QUI UOCATUR OLI
UETI ET OMNIS POPULUS
MANICABAT AD EUM IN
TEMPLO AUDIRE EUM

Quae uerbis praecipit dns
suis confirmat exemplis
nam quinos ante repentinum
iudicii uniuersalis aduentum
ante incestum singulorum nos
trum extrū deliciis simul
& curis huius uitae neglectis
ad uigilandum hortatur & oran
dum & ipse impendente suae tem
pore passionis doctrinae uigilis
& precibus instat pariter & exemplo

insinuans hoc esse digne dō uigilare
uel dicto uel facto proximis quibusque
uam ueritatis ostendere & eos pro
quibus passurus erat uel uerbo ad
fidem prouocans uel patrio ratione
commendans & nos quoque cum int
prospera sobrie & iuste & pie conuer
samur Inter aduersa uero nunquā
de diuinae misericordiae celsitudine
disperamus dieb: profecto cunctis
in templo docemur · quia fidelib: ope
ris boni formam praebemus nostib:
uero in monte oliuet moramur
quia in tenebris angustiarum gau
dii spiritalis consolatione respira
mus iuxta eum qui dixit Ego autē
sicut oliua fructifera in domu dni
speraui in misericordia dei · Idest
sicut is qui misericordiae fructum
quibus ualuit impendit mei a dno
miserendum esse non ambigo & ad
nos quoque audiendos omnis popu
lus manicat · cum uel discussis op eib:
tenebrarum uel eiectis di gratia
nebulis pressurarum · sicut in die
honeste ambulantes non in comesa
tionib: & ebrietatib: nos filii lucis
imitantur

A DO PROPINQUA BAT AUTE
DIES FESTUS AZEMORUM
QUI DICITUR PASCHA

Pascha quod hebreice dicitur phase
non a passione ut plerique arbi
trantur sed a transitu nominatur
eo quod exterminator uidens sangui
nem in foribus israhelitarum per
transierit nec percusserit eos uel ipse
dns praebens auxilium populo suo
desuper ambulauit Cuius sacramen
tum uocabuli sublimius exquirens
euangelista iohannes ait · sciens ihs
quia uenit eius hora ut transeat ex
hoc mundo ad patrem ubi manifeste
declarat · Ideo festiuitatis huius diem
per legem mystice transitum uoca
ri · quod agnus dei qui peccata mundi
tollit & in eo de hoc mundo uel ipse
est & transiturus uel nos salubri tran
situ quasi de aegypta seruitute
ducturus hoc sane iuxta uetus
instrumenti litteram inter pascha
& agnma distat · quod pascha ipse
solus dies appellatur in quo agnus
occidebatur a uesperam

H

R

quasta decima luna primi mensis
quinta decima autem luna quando
egressum est de aegypto succedebat
festuitas azymorum cuius septem
diebus idest usq; ad uicesimam primam
eiusdem mensis diem ad uesperam
est statuta sollemnitas. uerum euan
gelii scriptura indifferenter & di
em azymorum pro pascha & pro
diebus azymorum pascha ponere
solet. Dicit enim lucas. dies festus
azymorum qui dicitur pascha. Item
iohannes cum primo azymorum
die idest quinta decima luna res
agerentur ait. & ipsi non introie
runt in praetorium in praetorium
ut non contaminarentur sed man
ducarent pascha. Quia uidelicet
& paschae dies in azymis panibus
est caelebrari praeceptus & non
quasi pascha perpetuum facientes
semper ex hoc mundo transire
praecipimur una quippe die agno
immolato ad uesperam septem ex ordi
ne die sequuntur azymorum quia
xpus ihs semel pro nobis in plenitu
dine temporum passus in carne

per omne nobis huius saeculi tempus
quod septem diebus agitur. In azy
mis sinceritatis & ueritatis praecipi
esse uiuendum. totoq; semper nisu
desideria saeculi quasi aegypti ri
nacula fugere. & quasi a mundana
conuersatione secretam solitudinem
ter nos ammonet subire uiuentum

ET QUAEREBANT PRINCI
PES SACERDOTUM ET SCRI
BAE QUOMODO EUM INTER
FICERENT TIMEBANT
UERO PLEBEM

Haec ante biduum paschae con
gregatis principibus sacerdo
tum & senioribus populi ac scribis
in atrium caiphae matheus acta
testatur. Timebant uero plebem
non seditionem moueret sed
cauentes ne auxilio populi de sus
manibus tolleretur.

(dcl xiii) (lxxx viii) INTRAUIT AUTEM SATA
NAS IN IUDAM QUI UOCATUR
SCARIOTHUM UNUM DE XII

Scribit in euangelio suo iohannes.
Quia cum intinxisset dns panem
dedit iudae simonis scariothis & post

bucellam tunc introuiit in illum
satanas· sed non est contrarium luce
qui eum & ante bucellam a satana
inuasum iam esse commemorat
quia quem nunc intrauit ut decipe
re & postmodum intrauit ut sibi iam
traditum plenius possidere & nunc
intrauit ut quasi adhuc alienum
temptare & tunc ut quasi
proprium ad quaecumque uelle &
agenda noxia trahere &

ET ABIIT ET LOCUTUS EST
CUM PRINCIPIBUS SACER
DOTUM ET MAGISTRATI
BUS QUEMADMODUM ILLUM
TRADERET EIS ET GAUISI
SUNT

Quod dixit abiit & locutus
est ostendit non a principi
bus inuitatum non ulla neces
sitate constrictum· sponte propria
scelerate mentis iniisse consilium
ET PACTI SUNT PECUNIA
ILLI ORE ET SPOPONDIT
ET QUAREBAT OPORNITA
TEM UT TRADERET ILL
UM SINE TURBIS

Multi hodie iudae scelus quod
dnm ac magistrum dnm que
suum pecunia uendiderit uelut
inmane & nefarium exhorrent
nec tamen cauent namcum pro
muneribus falsum contra quem
lib& testimonium dicunt profec
to quia ueritatem pro pecunia
negant· Dnm pecunia uendunt
ipse enim dixit Ego sum ueritas
cum societatem fraternitas aliqua
discordiae peste commaculant dnm
produnt quia dr caritas est qui
& iam si nullus pecuniam d& dnm
argenteis uendunt quia principis
saeculi imaginem id est exemplo
hostis antiqui neglecta conditoris
ad quam creati sunt imagine su
munt Nam sicut iohannes baptista
qui non pro xpi confessione sed pro
defensione ueritatis occubuit ideo
tamen pro xpo quia pro ueritate
martirium suscepit Ita e contrario
qui caritatis & ueritatis iura sper
nit xpm utique qui est ueritas
& caritas prodit maxime cum
non infirmitate ue ignorantia

subripiente peccat sed insimilitudinem iudae quaerit opportunitate
utar bonis absentib; uerritatem men
dacio uiftutem crimine mutet
UENIT AUTEM DIES AZYMORUM IN QUA NECESSE ERAT OCCIDI PASCHA ET MISIT PETRUM ET IOHANNEM DICENS EUNTES PARATE NOBIS PASCHA UT MANDUCEMUS.

Diem azymorum paschae quasdam decimam primi mensis appellat quando fermento abiecto pascha id est agnus occidi consuerat ad uespe ram ut supra iam dictum est quod exponens apostolus ait. Etenim pascha nostrum immolatus est xpsc. Hoc etenim pascha tunc necesse erat occidi hoc est paterno consilio ac diffinitione sanctae quilic et die sequente hoc est quinta decima sit luna crucifixus. hac tamen nocte qua agnus immolabatur et carnis sanguinisq; sui discipulis tradidit mysteria celebranda et iudaeis tentus ac ligatus ipsius immolationis hoc est passionis suae sacrauit exordium.

AT ILLI DIXERUNT UBI UIS PAREMUS.

Non habemus domicilium non habemus tabernaculum. Audiant quibus aedificandarum domorum cura est et ambitiosarum posticuum cogitatur instructio. quos pretiosorum marmorum pompa et distincta auro laquaria delectant. Cognoscant xpm omnium dnm qui locum ubi caput inclinaret non habuit et idcirco eum discipuli interrogant Ubi uis paremus tibi manducare pascha.

ET DIXIT AD EOS ECCE INTROENTIBUS UOBIS IN CIUITATEM OCCURRET UOBIS HOMO AMPHORAM AQUAE PORTANS SEQUIMINI EUM IN DOMUM IN QUA INTRAT.

Indicium quidem praescitae diuinitatis est. quod cum discipulis loquens quid alibi futurum sit nouit pulchre autem

paraturis pascha discipulis homo
amphoram aquae postans occurrit
ut ostendatur huius paschae mis
terium pro ablutione perfecta
mundi totius esse celebrandum.
aqua quippe lauacrum gratiae
amphora mensuram perfectam
significat parant ergo pascha
ubi aquae infestur amphora.
quia tempus uidelicet adest
quo ueri paschae cultoribus tri
picus delimine criuor auferatur
et adtollenda crimina uuuifici
fontis baptisma consecretur.
ET DICET IS PATRIFAMI
LIAS DOMUS DICIT TIBI
MAGISTER UBI EST DIUER
SORIUM UBI PASCHA CUM
DISCIPULIS MEIS MAN
DUCEM.

Consulte uel aquae baiuli
uel domini domus sunt prae
termissa uocabula ut omnibus
pascha celebrare uolentibus hoc
est xpi sacramentis imbuixpm
suae mentis hospitio suscipere que
rentib: facultas danda signetur.

ET IPSE UOBIS OSTENDET
CENACULUM MAGNUM
STRATUM ET IBI PARATE.
EUNTES AUTEM INUENE
RUNT SICUT DIXIT ILLIS
ET PARAUERUNT PASCHA.

Cenaculum magnum lex spiri
talis est quae de angustis
litterae egredienis in sublimi loco
recipit saluatorem nam qui ad
huc occidentem litteram seruaue
rit qui non aliud in agno quam
pecus intellexerit. iste nimirum
inimis pascha facit quia spi maiesta
tem conprahendere necdum didi
cit atqui aquae baiulum. hoc est
gratiae praeconem in domum
ecclesiae fuerit secutus hic per spm
uuuificantem tecum litterae
transcendendo in alto mentis diuer
sorio xpo mansionem praeperat
quia cuncta uel paschae sacra
menta uel cetera legis decreta
de eo scripta intellegit.
ET CUM FACTA ESSET
HORA DISCUBUIT ET
DUODECIM APOSTOLI

CUM EO.

Horam manducandi paschae designat quae ut saepius inculcatum est quarta decima die mensis primi perducta aduesperam & quinta decima luna terris apparente iuxta edicta legis instabat.

ECLXXIIII ET AIT ILLIS DESIDERIO DESIDERAUI HOC PASCHA MANDUCARE UOBISCUM ANTEQUAM PATIAR.

Desiderat primo typicum paschia cum discipulis manducare & sic passionis suae mundo mysteria declarare quatinus & antiqui legalisque paschae probator exsistat. & hoc ad suae dispensationis figuram pertinuisse docendo carnaliter ultra uetera exhiberi immo umbra transeunte ueri iam paschae lumen aduenisse demonstrat. Quod pulchre temporibus iosue consummandi mannae tempus & ordo praefigurat. Ubi scriptum est. Et fecerunt phase quarta decima die mensis aduesperum in campestribus hiericho & comederunt de frugibus terrae die altero azymos panes & polentam eiusdem anni. defecitq; manna postquam comederunt de frugib; terrae nec usi sunt ultra cibo illo filii israhel. siquidem iosue susceptum defuncto morse populum solitis aliquandiu transiordanen manne reficit alimentis quib; & ipse quamuis agnito olim que gustato terrae repromissionis fructu reficitur. Cum in iordanem traicit cultris petrinis circumcidit. & tres semis menses usq; ad diem scilicet paschae completam consuetum manna non tollit. Morse quippe mostuo iosue dux ordinatur quia lege traditionib; pharisaeorum corrupta xpus incarnatur. iosue transiordanen manna pascit & pascitur. quia dnus usq; ad tempus sui baptismatis caerimonias legis & ipse seruat.

& a cunctis seruari desiderat trans
ductam plebem iordanem. Iosue pecte
circumcidit. quia baptismi gratia ce
lebrata saluator & iam cogitationū
quod lex nequiuerat in lacebras fidei
se ueritate praecidit. & ter semis an
nos quasi solito mamma nutriri sa
cramenta legis quamuis ad caelestia
promissa paulatim prouocans obser
uare non cessat. donec tempore
praefixo desideratum pascha
cum discipulis manducans. Ita demū
mane in lucescente mundissima sui
corporis & sanguinis mysteria in
crucis altari consecrata quasi
azyma terrae repromissionis.
Imbuendis fidelib; offerat. Deinq;
quod sequitur

sccl xv. DICO ENIM UOBIS QUIA
EX HOC NON MANDU
CABO ILLUD DONEC IM
PLEATUR IN REGNO DI

Quantum Iosue uerbis consonat
quiait. Nec usi sunt ultra cibo
illo filii israhel. sed comederunt
de frugibus terrae chanaan.
Ergo non manducabo inquit illud
donec impleatur in regno di. Id est
nequaquam ultra mosaicum pascha
celebrabo. donec in ecclesia spirita
liter intellectum compleatur. Ipsa
est enim regnum di. De quo alibi
discipulis ait. Regnum di intra
uos est. In quo regno dns hodieq;
uelut pascha implicum manducat
quando ea quae moysis rudi popu
lo carnaliter obseruanda praecepit
in membris suis. hoc est in ipsa eccle
sia spiritaliter exercet.

ET ACCEPTO CALICE GRA
TIAS EGIT ET DIXIT ACCI
PITE ET DIUIDITE INTER
UOS.

Et hic calix aduentus illud pascha
cui finem desiderabat inponere
festinet quo accepto gratias egit
ob hoc nimirum. quia uetera transi
tura & uentura fuerant. omnia
noua

DICO ENIM UOBIS QUOD
NON BIBAM DE GENERA
TIONE UITIS DONEC REG
NUM DI UENIAT

Potest quidem hic uersiculus

& simpliciter accipi quod abhac hora
cene usque ad tempus resurrectio
nis quo in regno di erat uenturus
uinum bibiturus non ess & postea
namque illum cibum potumque
sumpsisse testatur apostolus pe
trus quia it · Qui manducauimus
& bibimus cum illo postquā resur
rexit a mortuis · sed multo con
sequentius ut sicut supra tripicū
agni esum sic & iam potum pas
chae tripicum neg & se ultra gus
taturum · donec ostensa & mani
festata resurrectionis suae glo
ria regni di fides mundi adue
niat · ut per duo maxima legis
edicta · esum uidelic & potumq;
paschalem spiritaliter inmutata
discere omnia legis sacramen
ta uel iussa quae carnaliter sona
re uidebantur ad spiritalem iam
nunc obseruantiam fuisse transfe
renda

Fol. xvi. ET ACCEPTO PANE GRA
TIAS EGIT ET FREGIT ET DE
DIT EIS DICENS HOC EST
CORPUS MEUM QUOD PRO
UOBIS DATUR · HOC FACITE
IN MEAM COMMEMORA
TIONEM ·

Finitis paschae ueteris solemnis
quae in commemorationē antiquę
de aegipto liberationis agebantur
transit ad nouum quod in suae re
demptionis memoriam ecclesiā fre
quentare desiderat · ut uidelic &
pro carne agni uel sanguine suae
carnis sanguinisque · sacramentū
in panis ac uini figura substituens ·
ipsum se esse monstrar & · Cui iura
uit dnis & non paenitebit eū · tues
sacerdos in aeternum secundū ordi
nem melchisedech · frangit autē
ipse panem · quem porrigit ut
ostendat corporis sui fractionē non
sine sua sponte futurā sed sicut alibi
dicit · Potestatē se habere ponendi
animā suam & iterum sumendiē ·
& sicut deuetis terminandis
egerat · sic & de nouis incipiendis
patri gratias agit · nobis pariter
exemplum tribuens · in omni boni
operis inchoatione uel perfectio
ne · patrem qui est in caelis · esse

glorificandum · Quod autē dicit
hoc facite inmeam commemoratio
nē · Exponit apostolus paulus qui
cū uerba ipsius ponere & dicentis
hoc facite inmeā commorationē
hoc est corpus meum quod pro uobis
confringitur · & iterū hic est calix
nouum testamentum inmeū sangui
nē · hoc facite quotiēscumq; bibēris
inmeā commemorationē · subiunxit
exponendo & ait · Quotiēscumq;
enim manducatis panē hunc & calicē
bibētis mortem dni adnuntiate
donec ueniat

Tcdlxvii SIMILITER ET CALICEM
POST QUAM CENAUIT DIC
CENS · HIC EST CALIX NOUU
TESTAMENTUM IN SANGUI
NE MEO QUOD PRO UOBIS
FUNDETUR

Quod dicit similit & calicem · sub
auditur ΑΠΟΚΟΙΝΟΥ
Dedit eis ut sit plena sententia ·
similiter & calicem posquam cena
uit dedit eis · quia ergo panis confir
mat · Uinum uero sanguinem ope
ratur · In carne · hic ad corpus xpi
mystice · illud refertur ad sangui
nem · Uerum quia & nos in xpo &
in nobis xpm manere oportet & unū
dominici calicis aqua mīscetur ·
Attestante enim iohanne · aquae
populi sunt · & neque aquam solam
neque solum uinum sicut nec gra
num frumenti solum sine aquae ad
mixtione & confectione in panem
cuiquam licet offerre · ne talis uideli
cet oblatio quasi caput a membris
secernendum esse significet · & uel
xpm sine nostrae redemptionis
amore pati potuisse · uel nos sine xpi
passione saluari ac patri offerri
posse confingat · Quod siqu emmo
uet cum cenatis saluator apostolis
suum corpus ac sanguinem tradide
rit · quare nos uniuersalis ecclesie
consuetudine ieiuni doceamur ea
dem sacramenta percipere · breui
ter audiat · Ideo tunc cenatos com
municasse apostolos · quia necesse
erat pascha illud typicum antea
consummari · & sic ceduere paschae
sacramenta transiri · nunc in bono
rem tanti tamque terribilis

sacramenti placuisse magistris
ecclesiae primo nos dominicae
passionis participatione muniri
primo spiritalibus epulis interi
us exteriusq; sacrari. ac deinde
terrenis dapibus corpus & uilibus
escis reficiri. quod autem dicit:
hic est calix nouum testamentum
in sanguine meo. Ad distinctionem
ueteris testamenti respicit quod
hir corū & uitulorum est san
guine dedicatum. dicente inter
aspergendum legislatorem
hic sanguis testamenti quod manda
uit ad uos dr. necesse est enim exempla
ria quidem caelestium his mundari.
ipsa autem caelestia melioribus hos
tiis quam istis. iuxta qd apostolus
pestoram ad hebreos epistolam in
ter legem distinguens & euangeliū.
pulcherrima expositione & plenaria
ratione declarat.

Tecl xviii. UERUMTAMEN ECCE
MANUS TRADENTIS ME
MECUM EST IN MENSA.
ET QUIDEM FILIUS HOMI
NIS SECUNDUM QUOD DEFI
NITUM EST UADIT UERUM
TAMEN UAE ILLI HOMINI
PER QUEM TRADETUR

Qui de passione praedixerat
& de proditore praedicit
dans locum paenitentiae, ut cum
intellexisse & sciri cogitationes su
as occulta consilia paenitere & eū
facti sui & tamen non designat
specialiter. ne manifeste correptus
impudentior fier & mittit crimen
in numero. ut agat conscius pae
nitentiam. praedicit & poenam.
ut quem pudor non uicerat.
corrigant denuntiata supplicia.
sed & hodie quoque & in sem
piternum uae illi homini qui
admensam dni maligniis ac
cedit. qui insidis mente condi
tis. qui praecordis aliquo
scelere pollutis mysteriorum
xpi secretis participare non meruit.
& ille enim in exemplum
iudae filium hominis tradit
non quidem iudaeis peccatoribus.
sed tamen peccatoribus membris
uidelicet suis. quibus illud

inaestimabile & inuiolabile
dni corpus uiolare praesumit.
Ille dnm uendit qui eius amore
ac timore neglecto terrena & cadu
ca immo & iam criminosa plus
amare & curare conuincitur.
Uae inquam illi homini de quo
ihs qui altaribus sacrosciis inter
immolandum ut pote proposita
consecraturus adesse non dubi
tatur adstantibus sibi ministri
is. Caelestibus quaeri cogitat
ecce inquiens manus tradentis
me. mecum est inmensa

Fol. xviij. ET IPSI COEPERUNT
QUAERERE INTER SE QUIS
ESSET EX EIS QUI HOC FAC
TURUS ESSET

Et ceste nouerant undecim apos
toli quod nihil tale contra
dnm cogitarent. sed plus credunt
magistro quam sibi & timentes
fragilitatem suam triste quae
runt. De peccato. cuius conscienti
am non habebant. quaerit & iu
das inpudens sicut mattheus
marcus que commemorant

ut audaciam bonam conscientiam
mentiretur

Fol. xx. FACTA EST AUTEM ET
lxxx viij. CONTENTIO INTER EOS
QUIS EORUM UIDERETUR
ESSE MAIOR.

Sicut bonis esse moris solet inscrip
turis semper exempla patrum
praecedentium quibus ad meliora
proficiant. quibus agnitis desiui
stibus humilientur inquirere.
sic econtrario reprobi siquid for
te in electis reprehensibile rep
periunt. quasi suas ex eo nequitias
obtecturi. aut pro iusto defensu
ri libentissime solent amplecti
Ideoq; multo ardentius legunt
quod facta est contentio inter
discipulos xpi quis eorum uide
retur esse maior quam quod
multitudinis credentium erat
cor & anima una. Multo reco
lunt tenacius quo facta est dis
sensio inter barnaban & paulum.
Ita ut discederent ab inuicem.
quam quod idem paulus ait.
Cum enim sit inter uos zelus

& contentio non ne carnales estis non
ne homines estis quasi nobis in
firmitas sorum imitanda ppo
natur. & non illud potius quia
conualuerunt de infirmitate
fortes facti sunt in bello. hoc maxi
me in loco ubi & ipsa contentio
nis eorum causa est nobis incogni
ta neque enim incredibile est
quia iuxta hoc quod alibi praeci
pitur Contendite intrare per
angustam portam honore se in
uicem praeueniendo cessarint.
Uerum qualib& ex causa conten
derint nos potius non carnales
adhuc discipuli quid gesserint.
sed spiritalis magister quid iussert
uideamus

DIXIT AUTEM EIS REGES
GENTIUM DOMINANTUR
EORUM ET QUI POTESTA
TEM HABENT SUPER EOS
BENEFICI UOCANTUR: UOS
AUTEM non sic SED QUI MAIOR
EST IN UOBIS FIAT SICUT
IUNIOR ET QUI PRECESSOR
fiat ES SICUT MINISTRATOR

Cessantibus de pri oratu discipu
lis: pius magister eos non in itae
contentionis arguit sed formam
quam sequantur humilitatis mo
desta ratione describit. In qua
tamen forma obtinenda maiores
& praecessores. id est doctores
ecclesiae non minima discretio
ne opus habent ne uidelic& reg
num gentium instar dominari
subiectis. seque abeis gaudeant me
super uacuis laudib; attolli.
sed ad exemplum regis a&ern
quasi iuniores. eis quib; regendis
praesunt efficiantur ac ministri.
quia nimirum necesse ut sic bene
agentib; per humilitatem sint
socii. quatinus contra delinquen
tium uitia per zelum iustitiae
sint erecti. ut & bonis in nullo
se praeferant. & cum praauorū
culpa exigit potestatem proui
nus sui prioratus agnoscant. ne
enim praesidentis animus ad
elationem potestatis suae
delectatione rapiatur. recte
per quendam sapientem dicitur

Ducem te constituerunt · noli ex
tolli sed esto inillis quasi unus ex
illis · hinc &iam petrus ait · Non do
minantes inclero · sed forma facti
gregi · &tamen non num quam gra
uius delinquitur · si inter peruer
sos plus aequalitas quam discipli
na custoditur · quia enim falsa
pietate superatur · ferire beli de
linquentes filios noluit apud dis
tictum iudicem semetipsum cum
filius crudeli damnatione percus
sit · Unde necesse est ut rectore
subditis · & matrem pietas · & pa
trem exhibeat disciplina · atq;
Inter haec sollicita circumspec
tione prouidendum · ne aut dis
tictio rigida · aut pietas sit
remissa ·

Scl xxi NAMQUIS MAIOR EST
QUI RECUMBIT AN QUI
MINISTRAT · NONNE
QUI RECUMBIT · EGO AUTE
IN MEDIO UESTRUM SU
SICUT QUI MINISTRAT

Aduerba exhostationis suum &
adiungit exempla · quae
Iohannes euangelista plenius
commemorans inter cetera scribit ·
Si ergo laui uestros pedes dns &
magister · &uos debetis alter alte
rius lauare pedes · Quamuis
&iam uerbo ministrandi possint
omnia quae dr incarne gessit in
tellegi · Nam &ipsum sui sanguinis
sacramentum inministrandum
nobis se effundere significat
cum dicit · Sicut filius hominis
non uenit ministrari sed ministra
re · &dare animam suam redemp
tionem pro multis · & hoc quoque
maioribus ecclesiae praecipuum
ministrandi genus imitandum
ostendit · ut non solum misericor
dis · elymosinae · doctrinae salutа
ris · spiritalis exempli ministeria
fratribus Inpendamus · uerum &ia
sicut ille pro nobis animam suam
posuit · ita &nos pro inuicem ani
mas ponere discamus ·

UOS AUTEM ESTIS QUI
PERMANSISTIS MECUM
IN TEMPTATIONIBUS
MEIS ET EGO DISPONO UOBIS

SICUT DISPOSUIT PATER MEUS REGNUM.

Non inchoatio patientiae sed perseuerantia caelestis regni gloria donatur. quia nimirũ perseuerantia quae alio nomine constantia uocatur. robur quodam & firmitudo mentis cunctarumque uirtutum dixerim est columna uirtutum. quae cũ bene recta & firma consistit nihil est certius. nihil tutius bonis moribus; quod aliquo deiciatur inpulsa turbine. non sola labitur. omnia enim prorsus animi bona simul corruunt. sicut ergo pater disposuit filio regnu. Quem factum oboedientem usque ad mortem mortem autem crucis exaltauit & donauit illi nomen quod est super omne nomen. sic & filius idem permanentes secum intemptationibus a & ernum duc & ad regnum. si enim conplantati facti sumus similitudini mortis eius simul & resurrectionis erimus. A cuius sublimitate promissi iudas infelix excipitur. Nam & ante quam haec dns dicere & excisse credendus est qui non modo permanere cum illo intemptationibus spreuit. Uerum ipsos temptationum eius iuuit auctores. excipiuntur & illi qui auditis incomprehensibilis sacramentis uerbis abierunt retro. & iam non cum illo ambulabant. non enim recedentes a dno nisi quotquot paenitendo redierunt potuere saluari.

UT EDATIS ET BIBATIS SUPER MENSAM MEAM IN REGNO.

Mensa haec proposita omnibus scis ad fruendum caelestis est gloria uitae. cibus potusque ille de quo alias dicitur Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam qm ipsi saturabuntur. fruendo scilicet olim desiderato & amato gaudio ueri & incorruptibili boni.

Tract. LXXII. ET SEDEATIS SUPER THRONOS IUDICANTES

DUODECIM TRIBUS
ISRAHEL.

Haec est quam psalmus
canit Inmutatio dexte
re excelsi utquinuic humiles
gaudent ministrare conseruis.
tunc super dni mensam sublimes
uitae perpetuae dapibus alant
quihic intemptationib; iniuste
iudicati cum dno permanent
illic cum eo super temptatores
suos iusti iudices ueniant. &
quanto huic mundo magna
humilitate dispecti sunt. tanto
tunc acceptis sedibus maiore
culmine potestatis excrescant

Tcl xxm AIT AUTEM DNS SIMON
SIMON ECCE SATANAS
EXPETIUIT UOS UT CRI
BRARET sicut TRITICUM.
EGO AUTEM ROGAUI
PRO TE UT NON DEFICI
AT FIDES TUA

Ne gloriarentur undecim
apostoli suisue uiribus tribu
erent quod soli pene inter tot
milia iudaeorum dicer en tur
Intemptationibus permansis secum
dno ostendit & eos sinon iuuantis
sed ni essent opitulatione pro
tectri eadem procella cum ceteris
potuisse conteri. Uerum cum
satanas expetit eos temptare. &
uelut qui triticum purgat uen
tilando concutere. doce nullius
fidem adiabolo nisi dō permitten
te temptari. satanae quippe
adcribrandum bonos expetere
est. ad afflictionem eorum militie
aestib; anhelare. quoenim eorū
temptationē inuidens appetit.
eo illorum quasi probationem
deprecans petit. Cum uero pro
petro rogans saluator non ut non
temptetur sed ut non deficiat
fides eius obsecrat. hoc est ut
post lapsum negationis ad statū
pristinum paenitendo resugat
insinuat utile. scis esse temptatio
num flammis examinari. ut uel
temptati quia fortes fuerunt
appareant. uel cognita per tempta
tiones sua infirmitate fortiores
fieri discant. & sic cum probati

fuerint accipiant & ipsi coronā
uitae quam repromisit dñs diligen
tib; se.

Tcdxxiiij ET TU ALIQUANDO
CONUERSUS CONFIR
MA FRATRES TUOS.

Sicut ipse tuam inquit fidem
ne satana temptante deficiat.
orando protexi ita & tu infirmi
ores quosq; fratres exemplo tuae
paenitentiae ne deuenia foste
disperent erigere & confostare
memento quo didem & post resur
rectionem exhostatur cum ei
testio sese amare profitenti dice
bat enim ut tamorem terne nega
tionis terne confessionis amor
eluere & Testio nihilominus
pascendas suas oues commendat

Tcdxxv Txc QUI DIXIT EI DNE TECU
PARATUS SUM ET IN CAR
CERE ET IN MORTEM
IRE. AT ILLE DIXIT DICO
TIBI PETRE NON CAN
TABIT HODIE GALLUS
DONEC TER ABNEGES ME

Quia dixerat se dñs propari
fide rogasse conscius ille prae
sentis affectus fideique feruen
tis sed futuri casus nescius non
credit se ullatenus abeo posse
deficere Uerum quisolus nouit
quid sit in homine Nequi fideli
um suo uel de statu incaute con
fidat uel de casu incautius diffi
dat & quasi dñs modum tempus
ac numerum negationis eius
praedicit & quasi misericors
auxilium suae defensionis pro
mittat.

Tcdxxvi ET DIXIT EIS QUANDO
MISI UOS SINE SACCULO
ET PERA ET CALCIAMEN
TIS NUMQUID ALIQUID
ALIQUID DEFUIT UOBIS
AT ILLI DIXERUNT NIHIL
DIXIT ERGO EIS SED NUNC
QUI HABET SACCULUM
TOLLAT SIMILITER ET
PERAM ET QUI NON HA
BET UENDAT TUNICA
SUA ET EMAT GLADIUM

Quam iuste discretionem
matrem cunctarū nutricēq;

uistutum patrum sententia defi
niat & ex hoc dñi sermone pro
batur quinon eadem uiuendi regu
la persecutionis qua pacis tempore
discipulos informat · sunt namq;
uistutes quae semper obnoxeque
tenendae sunt quae pro tempore
locoque prouida sunt discretione
mutandae quis enim nesciat
uiscera misericordiae benigni
tatem humilitatem patientiam
modestiam castitatem fidem spem
caritatem & his similia sine ulla
temporum inter capidine fidelib;
esse seruanda · At uero famem
sitim uigilias nuditatem lectio
nem psalmodiam orationem · labo rem · ope
randi doctrinam silentium & cete
ra huiusmodi · siquis semper ex se
quenda putauerit non modo se bo
rum fructu priuabit sed & nota
indiscretae obstinationis immo
stultitiae peruicacis incurret ·
Magister itaque dñs que uistutum
ut modum discretionis insinuet mis
sis ad praedicandum discipulis
ne quid tollerent inuia praecipit

uidelicet ordinans ut qui euange
lium adnuntiant de euangelio
uiuant mostis uero instante pe
riculo & tota simul gente pastore
pariter gregemque persequente
congruam tempori regulam
decernit pecuniā scilicet uictui
necessariam donec sopita perse
cutorum insania · Tempus euange
lizandi redeat tollere permittendo
Ubi nobis quoque dat exemplum:
ista non numquam causa instan
te quaedam de nostri propositi
rigore posse sine culpa intermit
ti · Uerbi gratia cum per in hos
pitales porro regiones iter agimus
plura uiatici causa quam domi
habebamus licere postari gladiū
quoque uel habentem sumere uel
non habentem iubet emere ut sciant
legentes non facultatem resisten
di deesse discipulis sed magistro
amorem potius inesse patiendi ubi
& si nulla esset alia causa euagi
nandi gladii sufficerat illa ut
amputata seruo auricula tactu
dñi sanaretur & bene fica uistus

saluatoris &iam percussores suos
neiram percussi sustinere sed fidem
resurgentis suscipere malent ammo
ner&

Sed xxiiii. DICO ENIM VOBIS QUO
NIAM ADHUC HOC QUOD
SCRIPTUM EST OPORTET
IMPLERI IN ME ET QUOD CUM
INIUSTIS DEPUTATUS
EST. ETENIM EA QUAE
SUNT DE ME FINEM
FINEM HABENT

Ecce quare discipuli sacculum
peram & gladium tollere mo
nentur uide lic& quia dnis cum
iniustis erat deputandus quod
passionem eius describens inter
cetera ponit ISAIAS uel latrones
utiq; in quorum medio crucifigen
dus uel inferos ad quos per monte
erat descensurus insinuans. & tunc
enim deputatus est cum iustis
cum discendit ad inferos & quos
suos ibi repperit reuocauit ad
superos iuxta quod eidem alius
prophe&a decantat. Tu quoq; in
sanguine testamenti tui emisisti
uinctos tuos de lacu in quo non
est aqua

Sed xxv. AT ILLI DIXERUNT
DNE ECCE GLADII DUO HIC.
AT ILLE DIXIT EIS SAT EST

Duo gladii sufficiunt ad tes
timonium sponte passi sal
uatoris Unus qui & apostolis
audaciam pro dno cestandi &
euulsa ictu eius auricula
dno &iam moriturus pie&atem
uisturemque docer& in ense
medicandi alter quinequaquam
uagina exemptus ostender&
eos nec totum quod potuere pro
eius defensione facere permisso

Sed xxvi. ET EGRESSUS IBAT SECUN
DUM CONSUETUDINEM
IN MONTEM OLIVARUM
SECUTI SUNT AUTEM ILLUM
ET DISCIPULI.

Tradendus a discipulo dnis consu&
secessus locum quo facillime
repperiri possit adit, ubi sunt ergo
quicum mostem timuisse inuitum;
contendunt esse crucifixum. &
pulchre sui corporis & sanguinis

misterius in butos in monte oliuarū
discipulos educit ut omnes in moste
sua baptizatos altissimo sci spis
chrismate confirmandos esse de
signet qui dicere possint · Cum psal
mista · signatum est super nos lu
men uultus tui dne dedisti lætitiam
in corde meo · & de quibus
apte subiungitur · A tempore fru
menti uini & olei sui multiplicati sunt ·

Secl.xxx ET CUM PERUENISSET
AD LOCUM DIXIT ILLIS ORATE
NE INTRETIS IN TEMPTATIONE ·

Impossibile est humanā animā non
temptari · Unde & in oratione domi
H nica dicimus · Ne nos inducas in tem
ptationem; Pemtus refutantes sed
uires sustinendi in temptationib;
deprecantes · Ergo & in præsenti
arum nonait · Orate ne temptemini
sed ne intretis in temptationem · hoc
est ne temptatio uos super & ulti
ma · & intra suos casus teneat ·
Uerbi gratia martir quippe con
fessione dni sanguinem fundit
Temptatus quidem est sed temptatio
nis retib; non ligatus · Qui autem
R negat in plagas temptationis
incurrit ·

Secl.xxxi ET IPSE AUULSUS EST AB
EIS QUANTUM IACTUS EST
LAPIDIS ET POSITIS GENI
BUS ORABAT DICENS ·

Dato apostolis præcepto orandi
& ipse auulsus abeis solus orat
pro omnib; qui solus erat passurus
pro omnib; significans tantum ora
tionē suam quantum & passionē
a nostra distare · & positis genib;
orat ut humilitatem mentis habitu
A carnis ostendat · A uulsus est autē
abeis quantum iactus ē · lapidis
tamquam hoc eos tripice ammonue
rit ut in eum dirigerent lapidem
Idest usque ad ipsum perducerent
intentionem legis quæ scripta erat
in lapide usque ad illum enim potest
peruenire ille lapis qm finis legis
U est xps ad iustitiam omi credenti

Secl.xxxii PATER SI UIS TRANSFER
CALICEM IS TŪ A ME UERUM
TAMEN NON MEA UOLUNTAS
SED TUA FIAT

H Transferri a se calicem postulat

non quidem timore patiendi sed mi
sericordia prioris populi ne a illo
bibat calicem propinatum Unde &
signanter non dixit Transfer a me
calicem sed calicem istum hoc est po
puli iudaeorum qui excusationē igno
rantiae habere non potest sine oc
cidere habens legem & prophetas.
Quime cotidie uaticinantur. & tamen
reuestens in semetipsum quod ex
hominis persona trepidanter ren
nuerat ex dei filii potestate confirmat.
UERUMTAMEN NON MEA
UOLUNTAS SED TUA FIAT.

Non inquit hoc fiat qd humano
affectu loquor sed propter quod
adterras tua uoluntate discendi
si ergo inquit fieri potest ut sine ince
rtitudine iudaeorum credat gentium
multitudo. passionem recuso sinau
tem illi excaecandi sunt ut omnes
gentes uideant Non mea pater
uoluntas sed tua fiat. Aliter ad
propinquans passioni saluator
infirmitatum in se uocem sumpsit
dicens. Pater si uis transfer calicē
istum a me eorumque timorem
ut abstraheret suscepit & rursus
per oboedientiam fastidinem men
tis ostendens ait. Uerum tamen
non mea uoluntas sed tua fiat.
Ut cum hoc in mine quod fieri uo
lumus. sic per infirmitatem pe
timus ut non fiat quatinus per
fastitudinē paratis simus ut uo
luntas conditoris nostri & iam co
tra nostram uoluntatem fiat.

Sed xxxiij. APPARUIT AUTEM
ILLI ANGELUS DE CAELO
CONFORTANS EUM

Alibi legimus quia angeli ac
cesserunt & ministrabant ei.
In documento ergo utriusque
naturae & ei angeli ministrasse
& eum angelus confortasse deseri
bitur. Qm quidē ante saecula
exstitit homo factus est in fine
saeculorū. Qui & priusquam per
resurrectionis exaltaretur glori
am diuinitate super angelos fuit
sed tamen ab angelis ut scriptum
est humanitate minoratus. Ex qua
& mortis subiacuit. At post quā
mortem resurgendo calcauit

humanitatem suam & iam maiestatibus archangelorum superposuit. ceste siquid sibi heresis ex hoc blandiatur ut infirmum adfirmet & cui opus fuerit angeli consostantis auxilio meminerit creatorem angelorum creaturae suae noneguisse praesidio quippe quisi uell & duodecim milia legionum de caelis angelorum deducere & tum deinde necessario comodo eum confortatum quo & tristem esse.

Nam sino bis tristis est idest propter nos tristis est necesse est ut propter nos sit consostatus & nobis.

ET FACTUS IN AGONIA PROLIXIUS ORABAT.

Quod prose ille cum agonia peter & quinterris positus caelestia cum potestate tribuebat sed ad propinquance moste nostrae mentis in se cestamen expressit quium quandam terroris ac formidinis patimur cum per solutionem carnis aeterno iudicio propinquamus. neque enim tunc cuius lib & anima in mertto terretur quando post pusillum hoc inuenit quod in aeternum mutare non possit.

R

ET FACTUS EST SUDOR EIUS SICUT GUTTE SANGUINIS DECURRENTIS IN TERRAM.

Nemo sudorem hunc infirmitati deputet quia & contra naturam est sudare sanguinem. neque adheresim infirmitatis pestinere ullo modo poterit quod aduersus heresim phantasma mentientem proficit per sudorem sanguinis ad corporis ueritatem sed potius intellegat per inrigata sacrata eius sanguine terra non sibi qui nouerat sed nobis apeste declaratum quod effectum suae precis obtinere & ut fidelium & discipulorum quam terrena adhuc fragilitas arguebat suo sanguine purgare &

& quicquid illa scandali deeius
morte pestulisset. hoc ipse totu
moriendo delere. Immo uniuer
sum late terrarum orbem peccatis mortuum sua morte innocua
caelestem resuscitaret. Aduita

Tcl xxxiii ET CUM SURREXISSET AB ORA
TIONE ET UENISSET
AD DISCIPULOS SUOS IN
UENIT ILLOS DORMIEN
TES PRAE TRISTITIA ET
AIT ILLIS QUID DORMI
TIS SURGITE ET ORA
TE NE INTRETIS IN
TEMPTATIONEM

Id est ne in uos calix meae passi
onis incumbat. ubi liquido de
monstrat. quia & pro illis ora
uerit quos & ipsos sedulo mon&
orationum suarum uigilando &
orando existere participes.

Tcl xxxiv ADHUC EO LOQUENTE EC
CE TURBA ET QUI UOCABAT
IUDAS UNUS DE DUODECIM
ANTECEDEBAT EOS ET
ADPROPINQUAUIT IHU
UT OSCULARETUR EUM

Quare oscul&tur alii euan
gelistae manifestant hoc est
ut hoc indicio dinoscere possim
ipsum esse quē trader& suscipit
autem dns osculum traditoris
non quo simulare nos doceat sed ne
proditionem fugere uideatur
simul & illud dauiticum com
plens. Cum his quioderunt pa
cem eram pacificus

Tcl xxxv IHS AUTEM DIXIT EI
IUDA OSCULO FILIUM
HOMINIS TRADIS

Filium inquit hominis tradis
quia caro non diuinitas compre
henditur illud tamen plus con
futat ingratum quod eum tra
dideri. qui cum esset dis filius
propter nos tamen filius hom
nis esse uoluit & quasi dicat prop
ter te suscepi ingrate quod
tradis interrogatiue sane pro
nuntiandum puto quasi amantis
affectu corripiat proditorem
Iuda osculo filium hominis tradis
hoc est amoris pignore uulnus
Infligis & caritatis officio sanguis nē

furdis & pacis instrumento monstrē
interrogaes seruus dnm discipulus
cō pdis magistrum dectus auctorē.
cl xxxvj. Uidentes autē hi qui circa ipsū
erant quod futurū erat dixerunt ei
Dne si percutimus in gladio &
percussit
un ex illis seruum principis sa
cerdotū & amputauit auriculā eius
dextram. Petrus hoc fecit
ut iohannes euangelista docet.
Eodem primum mentis ardore.
quod & erat fecerat sciebat enim
quomodo fines punienda sceleri
legos merce demiustitiae &
sacerdoti pennis accepert
quod uero sequitur.
Respondens autem ihs ait.
Sinite usque huc.
A Nonita sentiendum est
quae si placuerit eius q; huc
factum sed amplius fieri
noluerit. Cum in uerbis que
matheus ponit dixis sed nm
Conuerte gladium tuum in lo
cū suū Omnes enim qui acci
perit gladiū gladio peribunt
Intellegetur potius totum factū
quo usus est gladio p & rus dno
displicuisse. Illud enim uerius est
quod cum eum interrogaes &
dicentes. Dne si percutimus in gladio.
Tunc respondit. Sinite usq; huc
id est nuos moueat quod futurum est
Permittendi sunt hucusq; progre
di hoc est ut me ad p hendant
& impleantur quae de me scripta sunt.
Sed inter mora es uerborum int
rogantium dnm. & illius res
pondentis petrus defensionis
auidiatte maiore pro dno com
mouitione percussit.
Sed non potuerunt & ictum simul dici
quae simul fieri potuerunt.
Non enim dicer & Respondens
autem ihs nisi illorum introga
tioni respondet. Nec mde fac
to petri quid iudicauerit. Matheus
solus dicit. Ubi & iam non dix
Matheus respondit ihs petro.
Conuerte gladium tuum sed dixit
Iuncat illi ihs. Conuerte gladiū
tuū quod p factum appar & dixis sed nm.

ET CUANTE TICISS &
CTURICULE EIUS SANCTOUTEUM.
Nūquā pietatis uice dñi obliuiscitur
quia etiam hostes suos nō punitur
uulnerari. illi iusto mortem
inferunt. Ille pse eorū uulne
ra sanat. mystice docens &
ipsos si conuertantur possessionem
q̄ insuesunt mortis consentiones uul
nerari. iuxta allegoriā. seruus
iste populus ē iudeorum. princi
pibus sacerdotum indebito mancipatus obsequio ceteorum illorum
sua subaudit dimittit. ihū uero
quem p oculo ante os ponentes filium dei uid regem que
deum ebeant. p ere enim crucifigi
quia dñi passione dexteram
auriculam id est spiritalē legis
intellegentiam perdidit. Sinistram
autē hoc est iudaice litterē amentus.
Qui uendelicet aurisp eri gladio dicitur
Non quod ille sensum intellegendi
audientibus ablatum
iudicio eloquentibus pandat
erum ceadē dexteram auris inhiq̄ exade

populo credere meluerunt.
diuine dignitatis epi & ceteris
pristino ē restitutus officio.
Auriculis pdñi sententiae significat
Auditum oblatae u & iustitiae reno
uatum. Ut sit in nouitate spi & pū
mu & iustitiae litterae. Quod cui pstitū
fuerit ex pō pstabitur & regnare
cū xpo. Unde bene & malchus quo
nomen seruus ille uocabitur. rex
siue regnaturus interpretatur.
Quod autem seruus inuentus ē & hoc
pertinet ad illam iustitiam quam
seruituti ingenuit. qd est ager
Sed cum accessisset sententiae figuratae
[illegible] & libertas. DIXERUNT IHS AD EOS;
QUI UENERANT AD SE PRINCI
PES SACERDOTUM & MAGISTRA
TUS TEMPLI. & SENIORES.
Quaeritur quomodo ihs principes
sacerdotum magistratus templi
& seniores q̄ ad se uenerunt ad loq̄
dicatur. Quia per ad eliosē euange
listas sibi ipsi uenisse. Uerum ad eri
caiphe & pecantes ministros
missos ipibentur. sq̄ quia pontifices

phariſei & ſenores ita dedecori nece
agebant ut uel ut ipſi a ſanguine
dei uiderentur. Innoxii ſtatuen
dentur per nos. ſi pdiſcipulū ſuū
non comphendentur. ac nob ſa tribu
no turbaq; non ab nobis pillo barra
bas ſi eligetur. ac populiſ cedex
tremū non ab nob ſiat ſi de dan & iu-
Neq; nec ſi romana emilitia manu
crucicrd figetur. Volens euange
liſta eos maxime quorū cunctet
conſilio gerebantur. ſanguinis ei
oſtendere ereos dicit. principes ſa
cerdotū & in agiſtri tu templi & ſe
niores ad phendendū uenerunt ſe ſalua
torem. Ut hinc concidat & iu-qc
ſicut illi non per ſe ipſos ſi per quos miſe
runt ad phendendum ſcpm. quid
aliud quā ipſi in ſugeuiſionis poteſta
te uenerunt. ſicut ſi crucifigendū
eū impiis uocib; clamauerunt. non
quidem ipſe ipſos eū ſi tam pillū qui
eorū clamare ad hoc nefas impulſus ē
occiderunt: QUASI AD LATRONĒ
EXISTIS CŪ GLADIIS & FUSTIBUS
CŪ CODIE UOBIS CŪ PUERI. IN TEPLO.

NON EXTENDISTIS MANUS. NONE
SED HEC EST HORA UŌRA & PO
TESTAS TENEBRARUM.

Tutū eſt inquit deū cū gladiis & R
fuſtib; q; rere qui ultro ſe uriſtin
dent manib; & in nocte quaſi lati
tantem & iuros oculos declinantem
ſ. pditorem inueſtigare qui cotidie
in templo docebat. ſed ideo aduerſum e
in tenebris congregamini quia po R
teſtas ſunt que contra lucem mundi
arinamini in tenebris. ē.

CONPREHENDENTES AUT EUM DUXE
RUNT AD OCIUM PRINCIPIS SACERDOTUM;
Erro a longe ſequebatur. quinē p
ximos eius negaturo neq; enim negare
poſſet & ſi xpo ppiū adhereſt & uerum
in hoc maxime nobis eſt admiratione
uenerandus quod dnm nomine liquid
& iam timet & quod enim & nocture. ē.
Quod ſequitur deuotionis quod negat
Obreptionis quod ponit & fidei. Alter
quod ad paſſionem eum dnm a longe
ſequitur petrus ſignificat ecclesiā
ſecutum quidem hoc eſt imitatum
paſſionem dni ſi longe differentem.

Principem ſacerdotū caiphum ſignificat
qui erat pontifex anni illius ſic iohannes
euangeliſta teſtatur.

PETRUS AUTEM SEQUEBATUR A LONGE.

Ecclesice enim psepacitur ad ille
ecclesice. Accenso autem igni
in medio atrio & circuan
sedenti bus illis erat
petrus. In medio eorum.
Est dilectionis ignis. est & cupi
dtatis. de hoc dicitur. Ignem
venimittere in terram. & quid uolo
nisi iam ardeat. de illo. Et ecce omnes
omnes accendentes ignem. ac
cinti flammis ambulate in
lumine ignis uestri & flammis quas
succendistis. Iste super ecclesiam
in ceno aculo sion de cuelo descen
dens uestris linguis dum laeu
dare docuit. Ille terrenae
tip. forus in atrio
flammis nego ma teriae coaphe. dum turbaos
di
accendit. Hoc mos est aureum
idolum caput. Illos ad ecclesiae hie
remie p phaenis scriptae
consumpsit. Quicumq; uitiorum
noxium quem se extinguitin
candum. Porro est dno acceptare
Quia fectus sum sicut uitum pru
ipse. Iustificatione estuaos. non
sum oblitus. Aqua flammae

uit tutum p didit. audit ad dno.
Quo abundauit iniquitas
refrigescit caritas multorum.
Quo frigore torpens ad hoc
apostolus petrus persecutorum
primus ad lifier ieupiebat.
qui a temporalis commodis solaciu
p fidiorum societate q; rebat
si nimore res petrus ad dno. cum
ignem eorum corpore tu in fide
liter em corde reliquit.
Quem cum uidisset ancilla
quedam sedentem ad lucem.
et tu fuisset intuita dix.
et hic cum illo erat
Quid sibi uult quod primo eum
pdit ancilla cum uirtutiq; mac
gis eum potuerint reoz noscere
nisi ut iste sexus peccatrix innoce
dni uideretur. & iste sexus in
dimeretur p dni passionem.
Et ideo mulier resurrectionis
accepit primam ministerium. & man
data custodit uitiaerem prae
uaricationis cabolerrore.
Ancilla enec eum ei dicens.

MULIER NON UIDI ILLUM.
Quid ergo apostolus
petrum cessare tulo cum hunc
tertiuer petentur quae si benedi
xerit se illum non esse posse
quem mens humana nescit
comprehendere quia nemo scit
filium nisi pater. Interumque
que inquisitus dicere. O homo
non sum. malens se negare
quam xpm. si beatus ioannes rogatus
cum ait. Homo nescio quid dicis.
Significauerit se sacrilegia illo
rum nescire. hoc est reprehen
do & execrando damnare
si haec quae friuola est expositio
& dns quis euerelicat contestatio
ne terne gandu cap & rop dixerit.
& ipse petrus insinuat quise
hae per industria. si de subrep
tione locutus subsequentibus lacri
cexcij mis manifestat. Et post
pusillum Ait. Et ecce unus de seruis
dni & iudei illis ses. petrus
uero ait. O homo non sum.
hhaec negatione beatus petrus dis

cim non solum debeo negare xpm
quid dicit eum nonnee xpm. si & illo
diem qui cum negat se ee xpi anu.
dns cant. si cerpetro. Discipulum meum
tenegrebis. sed me negabis. Negauit ergo ipsum
cum se negauit eius ee discipulum
Et in terua illo facto
quasi hora unius alius
quidam adfirmabat dicens.
uere & hic cum illo erat
na & galileus est...
Nonqd alia lingua galilei. adq;
alia loq; reputur hierusolymitae
quiq; fuer hebraei. si quod
unaquaequae prouincia et regiones
habendo propriates uernaculum domestica. hamisken. husisken.
loquendi sonum mutare non possit.
Unde in actib; apostolorum cum hiqb;
spiritus sanctus insederunt omnium gentium
linguis loquebantur. Inter alios
quidem diuersorum climatum
conuenerant. & ia qui habitabant
in iudea mirantes dixisse referuntur
Nonne ecce omnes isti qui loquun
tur galilei sunt. & quomodo
nos audiuimus unusquisq; linguam nam.

inquit natissum. Etiam Petrus
homo nescio quid dicis. & con
tinuo adhuc illo loquente
cantauit gallus.

Sol & scriptura sacra sepe mentium
causa per factum de signare tempo
rum. Unde Petrus qui media nocte
negauit ad gallicantum penituit.
Qui & iam pre surrectione diurna
sibi luce dnm que ter negauerat
tertio se amare professus est
qui enim mundum quod in tenebris
obliuionis erat. Et per ar
tem lucis renouatione
correxit. & eius denuo re
lucis ecclesiae presentiae plene
tum quicquid in tenebris erat.

Hunc opinor gallum aliquem
doctorum intelligendum qui
nos iacentes exercans & tom
lentos incitat pauidos. Eurgi
late & nolite peccare.

Sexta. Et conuersus dns
respexit Petrum & re
cordatus est Petrus uer
bi dni sicut dixerat

quia prius quam gallus
cantet ter me negabis
et tres gressus foras
Petrus fleuit amare.

Respiciente dno Petrus ad eum
reuersus maculam negationis paenitentiae lacrimis
tergit. quam solum ad agnitionem
paenitentiae uerum & iam
uia ad eum dimittendi
necessaria est. Unde
psalmista. Usque quo nequi
exaltabitur inimicus meus super
me respice & exaudi me
dne deus meus. Illuminare oculos
ne quando obdormiam in morte.
Quam nocuit
sanctae loquia per fidorum
Petrus inter iudeos uel homi
nem in morte negauit. quem
mirandum cupiens discipulum
confessurum erat. sed hec in
uocauit & tenuit poenitentiam
agere poenitentiam. Et gre
dixit fomes uiam impio
concilio sed & ipse pauide he
gratiam sordes libens flebi

Respiant quoque misericordiae est

ablue. Et uiri quitenebant illum illudebant
et cadentes et uelabant eum et percutiebant
faciem eius;

Implicata est hoc loco prophetia quae
inuriri coepit in eo illum
iudicasset. Sed quia uncorsus e
drolaphis iudeorum. Ceteri autem
hunc blasphemis falsorum prophe
tarum. Uelauerant autem eum nonnul
li eorum ille scelere non iudicat
sed uelasse ipsi sicut quondam moysi
fecerunt. Faciem eius cabi
andebant; si enim crederent
moysi crederent forsitan domino.
Quod uelamentum usque hodie manet
super mentem eorum non reuelatum.
Nobis autem in xpm credentib;
ablatum est. Neque enim frustra
comoriente uelum templi
scissum est medium. Et inter
rogauerunt eum dicentes
prophetiza quis est qui te
percussit. Et alia multa
blasphemantes dicebant
in eum. Haec quae fiunt
tunc fiebant ei qui erat po
pulus propheta uolens habere.
Sed ipsi dis pertinaces qui patientiam omnes
prophetas fiunt. Ut sic et hortatur
ut po maiorem partem. Non ex de
cognitione arrogantia. Et heretici
aut uel iudei usque hodie quibus
dam negant. Et malicatholici
quibus in epistolis actibus exacerbantes
uidentur ab illo suas cogitationes &
operationes tenebrarum in autumant
quasi in ludentes aiunt. Prophetiza
quis est qui te percussit;

Et ut factus est dies
contenerunt seniores
et principes sacerdotum
et scribe & duxerunt
illum in concilium suum
dicentes. Si tu es xps dic nob.

Non uerbum desiderabant.
Sed calumniam praeparabant.
Siquidem xpm hominem tantum modo
de stirpe David uenturum sperantes
sicut et interrogant alia ipsi res
ponderunt. Haec pro magno.

ab eo q; rebant. Ut sic dicer &
ego sum xpc. Secundū quod illi
solū sapiebant de semine dauid
calūniarentur quod sibi arro
gar & regiam potestatem.

cexxvj. ET AM ILLIS SUO BIS DI
XERO NI CREDITIS MIHI.
SI AUTEM ET INTERROGAVE
RO NI RESPONDEBITIS MIHI.
NEQ; DEMITETIS.

Sepe illis dixerat xpm se esse
uidelicet quandoa i e bat.
Ego & pater unū sum. Et uerum
Opere q; ego facio in nomine patris
mei. hec est testimonium phibent
de me se duos sic credatis. & cetera
talia. Interrogauerat eos quoq;
quomodo dicer et ex xpm filium esse
dauid. Cum ipse dauid in spu
dnm suum illum uocauerit.
Ut ali nimirū interrogatione
prouocati. Discerent eum non
solum uerum hominem quia filiū
dauid sed etiam uerum dnm quia
dnm esset dauid. Ut illi neq;
dicenti credere sequendo. neq;

interrogati respondere q;
rendo. neq; eum quinimo eius
culpabilis esset. Immunem dimittere
uolebant. Qui autem semper
dauid calumniari q; rebant
plus esse quod audiunt.

cexxvij. EX HOC AUTEM ERIT FILIUS
HOMINIS SEDENS AD DEX
TRIS UIRTUTIS DI

Sicut ergo tibi in xpo o iudaice
pagane & hereticē omnem prius
infirmitas & crux contumelia esse
Uide quia phaec filius hominis
ad dexteram dei patris sessurus
Et ex partu uirginis homo natus
in sua cū gloria iudicib; esse maiestate
uenturus. Unde & ecpostolus
cū crucis abiecta descripsisset
Ad diuinitatem dicens. Propter quod
& dis illum exaltauit. & donauit
illum nomen. quod est super omne
nomen. Ut in nomine eius
omne genu flectatur
Celestium terrestrium
& infernorum. Et omnis
lingua confitetur quia dis.

xpi in gloria patris.

ccxxxiij. Dixerunt omnes. Tu ergo es
filius dei. Qui ait. Vos dicitis
quia ego sum. Ecce responsio
non temperata sua ut veru dicat
& sermo eius alumnis non parcat.

Maluerunt se expiare filium dei pbere
quam diuare. Ut condempnandi
causa colliger & ur hi quique obici
unt hoc pri facerent. Ad illi
ccxxxiiij dixerunt quid ad hoc deside
ramus testimonium ipsi enim
audiuimus de ore eius.

Testimonium dni quod pter expiare
& filium dei credere. In eo acceperunt
quod ait. Et ut filius hominis
sedens ad dexteram uirtutis. &
interrogauerit, ut ergo filius dei
Responde. Vos dicitis quia ego sum
Sic ergo sententiam condempnan
qui eum mori uiuere dum. Que & oris
& operis sui testimonio dm esse
nosciunt. Condempnant & ueri
anos quinque beatissima maiestatis
nuncia clarissimo iapostmorte

dno nolunt intellegere. Quem
uinctum ad flagellum & in ipsi
qui crucifixum erant intellexere
ccc carnifices. Et surgens omn
nis multitudo eorum du
xerunt illum ad pilatum.

Et sermo ihu cpler & ur quem de
sua morte predixit. Tradetur
enim gentib; & in lud & ur & fla
gellabitur & conspuetur. &
postquam flagellauerint occident
eum. Genitur qui per romanis sig
nificat. Nam pilatus romanus erat.
Eumq; in iudaea romani preside
miserant. Cui crucifigendum
tradunt dnm iudei. Qui iste
modo abeunt inter factione uelut
alienos facere cupiunt. Vinum
innocentiae sed ut clementiae monstrent
ccc Coeperuntque accusare illum
dicentes hunc inuenimus
subuertentem gentem nram
& prohibentem tributa da
re caesari. & dicentem
se xpm regem esse.

Arguuntur impietatis iudei
quod accusantes saluatorem
nefas quidem aliquid uerisimile
quod eo obiecere posse inuenire.
Et ideo sicut marcus dicit. Conuen
erant eorum testimonia non erant.
Uerum ipse uenit ut prauerant per beat
exemplum. Sicut ante uerberatus.
sic et modo accusatus sit et a heretica.

ccciij. Pilatus autem interro
gauit eum dicens. Tu es rex
iudeorum. At ille respon
dens ait. Tu dicis.
Eodem uerbo prudi quo et principib;
sacerdotum respondit. ut pria sen
tentia condempnetur. Et notan
du quod duob; dno abiecti sunt delicet
et tributa cesari dare phibet et se
xpm regem dicere. Pilatus deuno
regni uerbo interrogandum putauit.
Porro uenit fieri uel illud dni iudicium
quod ait. Recte dixisti quia ego sum
rex. Et quidem recto. Et a pilato
audit se corigere. ideo quia usa hanc
quia sicut in uidorum mendacium nihil

pendens. solum hoc quod ne ciuitatem
quasi seditiosum duceret.

ccciv. Ait autem pilatus ad princi
pes sacerdotum et turbas
nihil inuenio causae in hoc
homine. Hoc est quod ipse
pridie quam pateretur in ita discipu
lis ait. Uenit enim princeps mundi
huius et in me non habet quicquam.
Sed quia princeps mundi hoc est pila
tus et ita absolut in quo nihil causae
quam damnare inuenit. Ut ideo quod
agant iudei. quin equitatis amore
uerum inuestigare sed inuidie stimulo
iustum dampnare satagunt.

ccccv. Illi autem insistebant
dicentes. Commouet populum
docens per uniuersam
iudaeam. incipiens
a galilea usque huc.
Hic accusantium sermo magis
et eum quem accusant innocen
et eorum quem accusant doctrine per
sos. Docuit enim populum
et a pristino tempore signauit

doando commouere: aliq. ceu agal-
leyus q; adiudece. Hoc tota fine-
ures q; ad finem terrarum pmissionis p
transisse. Verum mihi sed in dicu constre
ceunt ratis. Porro nec q; aliquis
amodum sicut & ice fec eundem sententi
ra iudicis loco ponere. Dicendo au
ditoribus bonis. Vos scitis quod fac
tum est uerbum pumuerunt iudea. Inci
pientem a galilea plurimum quod
pdicauerunt hanc esse tum a nozaret
& dicere. Denq; pilatus necessitate
rogandi dicit hoc ceteris ratiuorem.
se magis pro amnacto occasione cu
prebeo iudicandi liberum adhere
eum. Hanc quam. PILATUS AUTEM
AUDIENS GALILEA INTRO
GAUIT SI HOMO GALILEUS
ESSET ET CUM COGNOUISSET QUOD
DE HERODIS POTESTATE EST.
REMISIT EUM AD HERODEM
QUI & IPSE HIEROSOLYMIS
ERAT ILLIS DIEBUS. Pilatus
quidem hanc ceu quem minime
& propinquiora tradituum agnoue
rat sententiam dare ger & iu-

Herodi eum misit audiendum tempi pontius
eum quem patrice terrarum herodes esse bat
uelabroluere & quasi impii sed romani
xpm crucifixerunt. Herodes quoq
natu & religione erat iudeus cum
exercitu suo quid de illo sentire.
Et ostentare pmissus simul & impietatis
iniuriis q; punire. Iudeis scilicet &
in quanatus & galileis in quanatus
tus e & euersatus in ecclesiae compi
ratis ostendere. HERODES AUTEM
CUM SOLIM ZACHEUS EUAL DE
GRATENI CUPIENS EX MULTO
TEMPORE VIDERE ILLUM EO QUOD
AUDIRET MULTA DE ILLO &
SPERABAT SIGNUM ALIQUID
UIDERE A EO FIERI. INTRO
GABAT AUTEM ILLUM IN MULTIS SER
MONIBUS. AD IPSE NIHIL RES
PONDEBAT. Ad ea nihil fe-
quane illius crudelitas meretur au
uderet dicuma. & dum ueritatem
declinabat. & forsan non herodes
omnes impii significantur q; filii is
occiderunt & ppli eius mirabilia
xpi operere. In euangelio quoq audere qui
possunt.

hh. t punire & uerum
dicuma. pudentia
neque iudeis excusetio
remunerare.

ccc. STABANT AUTEM PRINCIPES
SACERDOTUM & SCRIBE CONS
TANTER ACCUSANTES EUM

Accusantib; se principib; sacerdotu
& scribis: Dn̄ra apud pilatu.
Pauca apud herodem. nullo res
pondit. Neu delicta & crimen
diluens dimittere & ur apsida
& crucis utilitas differre & ur
Nam & iustus pfecto erat ut pilato
quinetiam ferebat sententia
aliquo inpartere responder &:
Herodem uero & ceteros q; iudeorum
oppinatos quia camera legis sue
deos & amnos eum condempnabant
Indignos omnia sua sermone duce
re & propter illa ergo quib; re
ponder equalem. Adhoc data est
deagno similitudo uestis ostendao
pionem eius sed in mocam habere & ir.
Ubi enim tacebat quasi agnus coto p
grege immolandus patientiam
pstabat. Ubi uero respondebat
quasi pastor bonus p credentes sibi
ouibus contra lupos & latronu
q; insidiis pugnabat.

ccc. SPREUIT AUTEM ILLUM HERODES
CUM EXERCITU SUO & INLUSIT
INDUTUM VESTE ALBA & RE
MISIT AD PILATUM

Quo ueste alba induitur immaculato
die iudicia passionis.
Quia magnidi immaculatus totus munduq;
sic peccata ablaturus. Quem
in uestem alba spreuis & inlusus
ipse in casta carne e purpureus & se
pulcus; alter quod hic alba
Ut enim uero alios euangelistas
purpurea uel coccinea uestis
induitur inludatur geminum
martirigenus quo pscae eccle
siae passiones ad ornatum
exprimit. Que & innocuam
eum dendum aesponsis suis mor
temuerta. Dilectus inquidm̄
candidus & rubicundus.
Candidus scilicet & actione.
Rubicundus sanguine & ipse
uarus membrorum suorum
floribus uernans in pace
lilia gignit in bellorosas.

ET FACTI SUNT AMICI HE
RODES & PILATUS

IN IPSA DIE NĀ ANTEA
INIMICI ERANT ADINVICĒ

Hoc nefandissimū herodis &
pilati foedus quod occidendo
xpō pepigerunt. Hac ēn eorū uidet
hereditario iure succedere custo
diunt. Quando gentiles & iudei
sicut genere & religione ita & ciui
tate dissidentes. Impiani
tam pr̄ sequendis xpi queuenis fide
perimenda consentiunt.

PILATUS AUTĒ CONUOCA
TIS PRINCIPIB; SACERDOTŪ
ET MAGISTRATIBUS & PLĒBE
DIXIT AD EOS; Quamū dimit
tendi ihu studiū gerit pilatus
adeunde. Primo accusantib;
sacerdotū principib; Nihil se
in eo causse die inuenisse. Dem
de illis incepto p̄ sistentib; mit
tit ad herodem. Ut siuel ille
quid in eo sceleris inuenire posset
Vnde sorte dimittendū decernere
uelit explorā. Postrema
chuius agnita uoluntate
nec inuento initiu facinore.

Et ciā plebis cui unū dimittere
pp̄ pasca. Consueuerat sententiā
querit. Jeū quoq; accepto dimit
tere illū uolens. Interrogat. si quis
curiosius auxiliator ēdimittendi
illum quem nō reperit. querit eo crimino
sior ēt eos quos in animis eius mor tē
desiderantes reperit arguit.

OBTULISTIS MIHI HUNC HO
MINEM QUASI AUERTENTĒ
POPULŪ. ET ECCE EGO CORĀ
VOBIS INTERROGANS NULLĀ
CAUSĀ INVENIO IN HOMINE
ISTO EX HIS IN QB; EŌ ACCUSAT. 15.

Haec dicendo pilatus absolu
dem ihum quē ipse plauit insonē.
Sed ut impleremur scripturae
quē absolute iudicio crucifi
xe mysterio. SED NEQUE HERO
DES NĀ REMISIT EOS AD ILLŪ
ET ECCE NIHIL DIGNŪ MORTE
ACTUM ĒST EI. Audite iudices
iudice iudeli pagane. Pilatus
ipse fatetur. Neque ne herodē
dignū quid morte inpore reppersisse
fratrum in occidendo t inludendo.

ipsi opio celiens crudelitatis obtē
pera assedamonib; perierunt

Ergo scriptura quae tanto tempore
contra eum in posterum illu apud
pilatū me gerebat accusaverunt

Sed duo apud dnm p fidei & fidelitatis
accusandos eō demonstrant.

Et ven dcti ū ercō illuc
dimittā Lege illu & lu
dibris quan cupis iubeis dūmodo
innoxiū sanguinē nisi fratris affecis

cccxj Necesse aut habebat di
mittere eis per die festum
tinū. Nec ei rei habebat ni
impera illi le gis tantum sed annua
gentis cupiebat placere gaudebat
an suā audire deuinceus.

cccxij Exclamauit autem sicut
universa turba dicens
tollе hunc & dimitte nobis
Barraban. Erat propt
seditionē quandā facta an
in ciuitate & homicidium
sus in carcere. Dacret
ut deis urq; hodie sed apostolo quē
tanto labore impetrat. Quia enim

data sibi oportune, pihu latronem
psaluce tore in sicorem prodatorem
uex elegerunt ad eorum et tu
salutē utramq; perdiderunt.

Et latro enim sed ac sed damonib; in mani
submersi sunt. Ut paria cū regnū q;
suū quod plus ipsi amauerē p dide
runt & hac ten eam quā uendidere
uel anime uel corporis libertatem
recuperare non meruerunt. Iterum
cccxij Tempilatus locutus est
ad illos uolens dimitte
re ihū ad illis subclam
bant dicentes crucifige
crucifige eum. Quanta
perfidorum crudeli tas
quis non solum occidere nno
centem. Sed a pessimo genere
mortis occidere hoc est.

A Crucifige edisidera; pendentes
enim in ligno crucifixi clauis;
ad lignum pedib; manibusq;
confixi. Producte mortē
necebantur; & diuu debant
in cruce. Nonquia longior uita
dīgebatur sed quia mors

c ipsa protende brachia · ipse dolor
ciatus sinis & iu- uerum ipse
demorte persima occidit omne
mortem · Persima enim me ratione
non modo legentibus iudeis iam
a dño electa erat · ipsa mentis crucis
suam signum habituris erat ·
Ipsam crucem de diabolo superate
to tamquam trophyum in fron
tibus fidelium possituris · Ut dicit
r & apostolus · Mihi autem absit
gloriari nisi in cruce dñi nri ihu
xpi p quem mihi mundus
d crucifixus est & ego mundo ·

ccc Ille autem tertio dixit
ad illos · quid enim mali
fecit iste · Nulla ancau
sa mortis inuenio in eo
corripiam ergo illum
& dimittam ·

Hanc correctionem quae po
pulo iris facere nequiq; ad cru
cifigendum saluatorem sem
per sum opere querebat ·
Non modo eum obtulisse rogi
tando sed etiam adstrigendo
& flagellando nefandorum deis
deriis exhibuisse · Et uerbo
euangelistae hoc omnis & ipse testa
tur · columnae · Cur alligatur · ille
qui soluere compedes solet &
plenissime omnibus uerberibus
subdidit · Quae uidelicet columna
in ecclesia montis sion posita domi
nici cruoris usq; hodie cernentib;
uestigia certe demonstrat · Sed
haec licet agatpilatus quidem mirae
bilis sacrilegorum furor concu
piscat attende · Adhibitis
in baptiocibus magnis
postulantes ut crucifi
geretur · & inualescebant
uoces eorum ·

Quia tota accusationem quae
aduersus dñm detulerant ·
Crebre ac sollicite pilatus
interrogatione uidebat
euacuatam tandem impudic
cedolas sepe ecclesiae conuertit
Utque de crimine & quaestione
cinando nequiuerunt · Iam pos
tulando · & uociferando ·

planedi

per ficiant quem eg in deor di
nem sceuuendi & iam beatorũ
martyrum per secutores
tenuisse sacris ecclesiastica de
monstrat historia.

ccxiiij. Et pilatus ad iudi
cauit fieri petitio
nem eorum. Dimisit
autem illis seuum qui pp
ter homicidium & sedi
tionem missus fuerat
in carcerem quem petebant. Iesum uero tradi
dit uoluntati eorum.

Barabas sediosus & homicidiorũ
auctor dimissus est popu
lo iudeorum. Idest diabo
quia olim patrem lucifer bel
pam super hie depulsus & inte
nebrosum fuerat carcerem
missus. Atq; ideo iudeis
pacem habere non possunt
quia seditionum principem
quam dnm̃ eligere maluerunt.
Quia uero barabbas filius pa
tris uel filius magistri eorum
interpretatur. Potest
antichristi typum gerere.
Qui milli quibus dicitur.
Vos ex patre diabolo estis
uero di filios sunt prauaricati
Filius autem diabol antichristus.
non ab ipso nascendo. Sed sicut
cæteri peccatores illum imi
tando uocatur.

ccxv. Et cum duceretes
adprehenderunt
Simonem quendam
Cyrenensem uenien
tem de uilla. &
imposuerunt illi crucẽ
portare post iesum

Iohannes euangelista
narrat ipsum dnm̃ sibi ba
iulasse crucem. Unde
intelligitur primo ad nõ
crucem portatam. Ade
inde simon quem forte
exercites obuium habuer
in potestam congruo satis
ordinem pstery quia ipse
passus est pro nobis.

relinquens nobis exemplum
ut sequamur uestigia eius.
qui bene crucem post ihm
postasse describitur. Iuxta
quod ipse praecipit. &
tollat crucem suam &
sequatur me. Et quia
simoniste non hierosoli-
mita sed cyrineus esse
perhibetur. cyrene enim
lybiae ciuitas est.
sicut In actibus apostolorum legimus.
Reste per eum populi
gentium designantur.
Qui quondam peregrini
& hospites testamen
torum. Nunc oboedi
endo fidei ciues sunt
& domestici dī.
Et sicut alibi dicitur.
, Heredes quidem dī
, coheredes autem xpī.
Unde pulchre simon
oboediens cyrene heres
Interpretatur.

Nec praeter eundum
quod simon de uilla uenisse
refertur. Uilla enim
grece pagos uocatur. aqua
pagani nomen trahunt.
Eo quod a ciuitate di-
alieni. & quasi urbane
sint conuersationis ignari.
sed de pago simon egrediens
crucem postat post ihm.
Cum populus nationum
paganis ritibus derelictis
uestigia dominicae
passionis oboedienter
amplectitur.

Secvm SEQUEBATUR AUTEM
ILLUM MULTA TURBA
POPULI ET MULIERŪ
QUAE PLANGEBANT
ET LAMENTABAN
TUR EUM. CONUER
SUS AUTEM AD ILLAS
IHS DIXIT.

Multa simul turba
crucem dñi sed non una
eademque mente

sequebatur. Nam popu
lus quidem ut cuius
mortem imperauerat
morientem lacus
aspicere. Mulieres
uero ut quem uiuere
desiderabant moritu
rum morientem &
mortuum plorarent.
Non autem ideo solus
mulierum planctus
eum sequebatur.
Quia non in numerus
etiam credentium
uirorum cocus de eius
erat passione mestissimus
Sed quia femineus quasi
contemtibilior sexus. libe
rius poterat praesentibus
sacerdotum principibus
& magistratibus quid
contra eos senserit osten
tare. Uerum quia nouit
dns. qui sunt eius. praeter
missa iam furentis populi
turba adamantes plangen
tesque se feminas oculos & ora
conuertit dicens.
FILIAE HIERUSALEM
NOLITE FLERE SUPER
ME SED SUPER UOS IP
SAS FLETE ET SUPER FI
LIOS UESTROS
Ne me inquit moriturum
lamentemini cuius cita resur
rectio mortem soluere potest.
Cuius mors & omnem mortē
& ipsū mortis destructura est
auctorem. Uos potius ipsas uestrā
q; progeniem. Ne in meae crucis
ultionem cum perfidis aeterna
morte damnemini. Dignis lacri
marum fontibus abluite, notan
dūque cum filias hierusalem ap
pellat. Quod non solae quaecū
eo uenerant a galilaea sed & eius
dem urbis cuies et mulieres adhe
serint. & nunc quoq; quasi im
molandum ihm duplex turba
prosequitur. Cum eius passionis
historiam alii tam quam
risu dignas fabulas.

aliilacrimantib; utdec& oculis
legunt audiunt recolunt eius
carnis sanguinisq: mrsterica hi
quasiuiles cõmunesq: escas illipec
tore tantacre dignopcipiunt sed
dns ubicor contritum & humilia
tum respicit mox cadditas sidui
fente conpunctionis gratia un
de gratius dulcius uberius flere
debeat magister sedulus & blan
dus consolator inrogat.

QUIA ECCE UENIENT DIES IN
QUIBUS DICENT BEATAE STE
RILES ET UENTRES QUI NON
GENUERUNT ET UBERA QUE
NON LACTAUERUNT. TUNC
INCIPIENT DICERE MONTIB;
CADITE SUPER NOS ET COLLI
BUS OPERITE NOS.

Dies uenturae aromanis ob
sidionis & captiuitatis signi
ficat. De quib; superius in alia
discipulis ait. Tunc quiin iudaea
sunt fugiant in monte & pau
lo post. Uae autẽ pregnantib;
& nutrientib; in illis dieb; quia
& natural ceẽ. In mine pe cap
tiuitate hostili que pagros
urbesq: clade feruente cunctos
qui euadere queant alta quaeq:
tecdita quib; abscondant re
fugia conquirere & specialit
refert iosephus insistentib; sibi
romanis iudaeos cauernas
cestatim montium colliumque
p&isse spelunca sitcut sem & ip
sum test & munitiore quodam
destructę urbis iotapatae
In speleo cum quinqdraginta co
mitatib; pditum inuentum atq:
ab hostib; captum. Potest autẽ
& ex supfluo quod beatificandos
dicit stereles & non parientes
de his intellegi qui seipsos in utro
lib & sexu castrauerunt ppter
regnum celorum. Montib; q:
& collib; dici. Cadite supnos
& operite nos. Cum quilib &
succe fragilitatis memores. in
gruente temptationum aticu
lo sublimium quorumq: uel ipsa
uirginitate uel martirio uel
quacumq: alia uirtute uirorũ
quae fierint exemplis monitis
& praecibus defendi.

QUIA SI IN UIRIDI LIGNO.

Haec facit in aridoqd fiet
Viride lignum seipsum suosq; electos aridum uero impios & peccatores significat. Sic ergo ipse inquid qui peccatum non feci qui lignum uitae merito appellatur fructus gratiae duodenos per singulos menses adfero sine igne passiones amundo non exeo. Quid putas eos manere tormenti qui fructib; uitae uitae in ipsum insuper uitae lignum flammis dare ñtamen; si nunc ē tempus ut incipiat iudicium de domu dī & omnes qui uolunt pie uiuere in xpo persecutionem patiunt.
Qui finis eorq; qui non credunt euangelio dī.

Ducebantur autem et alii duo nequiam cum eo ut interficerentur.
Ut impleret & ur quod ait Et cum iniquis deputatus ē.
Sed ille cum iniquis deputatus ē in morte ut iniquos iustificar & in resurrectione quia cum ipso formam dī erat & ppt hominem homo factus ē ut in hominib; potestatē dar & filios dī fieri.

Et postquam uenerunt in locum qui uocatur Calcariae ibi crucifixerunt eum.
Extra uerbam hierusalē & porta locae erant in quib; truncabantur capita damnatorum & cultuariae. Id est decollatorum sumpserenomen. Propterea autem ibi crucifixus ē dnus ut ubi prius erat area damnatorum erigerentur uexilla martyrii. Et quomodo pnob maledictum crucis factus ē & flagellatus & crucifixus sic pomnium salute quasi noxius int noxios crucifigitur ut ubi abundauit peccatum superabund & gratia. Qualit sane dnus in cruce sit positus quid ue eadem sacratissimi corporis positio regalis in se typi contineat. Sed ipse in paschali carmine pulchre uersib; dixit. Neue quis igno r & speciē crucis ē colendam

quaedn̄ mpostecuit ouans ntcio
Quatuor inde plagus.
nepotenti, quicdnti collizit
orbis; splendidus auctoris deuer
ticefulg&eous; Occiduo sacnte
lambuntur sidere plicntice;
arcton dextnten& mediū leua
erigit axem; Cunstic quaedemē
brisiuuit natuntr eantis& cruce
Complexum xp̄s regit undiq mun
dum Mortlem quoq sacrosanc
tae crucis figurā describit Apls
ubiait Incaritcatenr dicati& fup
dati ut possitis conp̄hendere cū
omnib; scis quae sit latitudo&
longitudo altitudo& pfundū
cognoscere& iam supeminentē
scientiae caritatem xp̄i Inlati
tudine quippe bona openr sig
nificat Inlongitudine pseue
rantiam scae conuersationis sus
q: in finem Inaltitudine spem
celestium p̄miorū inpfundo
inscrutabilice iudicia dī unde
ista gnrtice in homine suenit
Et haec ita coaptantur sacre
mento crucis ut in latitudine
accipiatur trauersum lignū
quo extendunt manus ppter
operum significationē Inlongi
tudine ab ipso usq intrnm Ubi
totum corpus crucifixū stare
uid& quod significat psistere
hoc ē longanimiter pmanere
Inaltitudine ab ipso trnuersoliz
no sursum uersis quod ad capit
emin& ppter expectationem
sup̄nozum peilla operr bona
atq ineis pseuerntic ppter
beneficia dī terrenic actēpora
lia faciendic credantur sed
potius ppter illud quod desip
sempiternum spenr fiderque
pdilectionem opentur Inp
fundo autem parsillic ligni
quae intnre addita defixic
lat& sed in deconsurgit illud
omne quod emin& Sicut ex oc
cultic diuo luntate uocatur
homo ad participationē tapae
gnrtiae alius sic alius autē sic
super eminente muero scientiae
caritatem xp̄i eam pfecto ubi
pax illa est quae p̄cellit omnē
intellectum

ET LATRONES UNŪ A DEXTRIS
ET ALIUM A SINISTRIS

Latrones quicūdnōsunt hinc
indecrucifixi significant eos
qui sub fide & confessione xpi l
agonem mastrii uel qui econ
tinentiae artioris institutae
subeunt; sed quotquot haec p
&na solum caelestiq; gloria
gerunt hi profecto dexteri latronis
merito & fide designantur atqui
thumae laudis intuitu l quali
b& minus digna intentione
saeculo abrenuntiant pinme
rito blasphematoris & sinistri
latronis mentem & actus imi
tantur. De qualib; dicitapls.

Si tradidero corpus meū ut ar-
deam. si dedero omīs faculta
tes meas in cibos pauperū. si
alia multa fecero. caritatē autē
nō habeam. nihil mihi prodest.
At uero beati qui persecutionem
patiuntur ppter iustitiam.
qm ipsorū ē regnum caelorum.

Jxcv. JHS AUTĒ DICEBAT PATER
DIMIT TE ILLIS NON ENĪ
SCIUNT QUID FACIUNT.

Quia dicas puritatis pūs sacer-
dotium xpi scribere disposuit

recte apud eūdnīs & pp secutorū
b; suis iure sacerdotis intercedit
& eodēm munere latronis confitēti
paradisi ianuā pandit. nec q. eū
putandum me eum haec patre
frustra orasse. sed in eis mirū
quipostea uis passionem credi
dere quod orabat in p&ns esse.

Notandum sane quod nō peis qui
liborū ac supbiae stimulis ac
censi quem filium dum tel
lexere crucifigere quā confi
terimi uluerunt sed peisuti q;
qui zelum dī habentes sed nō
secundum scientiam pescire
quod fecerunt patri pcesob
tulerit. sed & iohannes apls
dicit. Est peccatum ad mortē.
nō pro illo dico ut rog& quis. Imita
re ergo dnm tuum. pinimicis
intercede & si nec dum potes.
saltim caue. ne contra illos ortre
pūsimas. Sic & enim cotidianis
pfectib; auctus. & ecce illud
quandoq; dnō iuuat. epuenies ut
& ipsis intercedere possis.

DIUIDENTES UESTIMENTA EIUS SORTES. ET

STABAT POPULUS SPECTANS ET DERIDEBANT ILLUM
PRINCIPES CUM EIS DICENTES ALIOS SALVOS FECIT
SE SALVUM FACIAT SI HIC EST XPS DI ELECTUS.

Haec euangelista iohannes plenius exponit quia scilicet militer cetera in quattuor partes iuxta suum numerum diuidentes. et iunica quae inconsutilis erat. desuper contexta per totum. sortem miserunt. quadripertita autem uestis per dni quadripertita eius figurauit ecclesiam toto scilicet quattuor partibus constat terrarum orbe diffusam. et omnibus eisdem partibus aequaliter. id est concorditer distributam tunica uero illa sortita omnium partium significat unitatem quae caritatis uinculo continet. si enim caritas iuxta apostolum et super eminentiorem habet uiam et super emin. scientiae et super omnia praecepta est. merito uestis qua significatur desuper contexta perhibetur in sorte autem quid nisi di gratia commendata est sic quippe in uno ad omnes peruenit cum sors omnibus placuit quia et di gratia in unitate ad omnes peruenit et cursores mittit non personae cuiusque uel meritis sed occulto di iudicio cedit

Etiam nolentes confitentur principes et populi iudaeorum quod alios saluos fecerint. itaque uestra uos condemnat sententia. qui enim alios saluos fecit. utique si uelle seipsum saluare poterat. se saluum faciat si hic est xps di electus. immo ideo se saluum facere de cruce descendendo noluit. quia ipse est xps di electus. Nam qui ideo uenit ut pro nobis crucifigeretur ideo seipsum saluare de cruce discendendo nolebat quia cum ceteris peccatoribus et illos qui crucifixere saluauere moriendo curauit

IN LUDEBANT AUTEM ET MILITES ACCEDENTES ET ACETUM OFFERENTES ILLIDICENTES SI TUES REX IUDAEORUM SALVUM TE FAC

Acū ipsi erant iudaei degeneran
tes a uno patriarcharū & prophe
tarū · quo iudelicet ac eo milites
dnm potauerunt quem eorū sug
gestione mosti tradiderunt · &
notandū est quod iudaei uocabulū
xpi & filyi di scripturae sibi aucto
ritate creditum · blasphemantes in
rident · milites uero utpote scriptu
rarū nesciī non xpo di electo sed
regi iudaeorū insultant ·

Tccccxxiiii · ERAT AUTEM ET SUPER
SCRIPTIO SCRIPTA SUPER
ILLUM · LITTERIS GRECIS
ET LATINIS ET HEBREICIS ·
HIC EST REX IUDAEORUM

Pulchre titulus qui xpm regem
testatur non infra sed supra crucē
ponitur · quia licet in cruce pro
nobis hominis infirmitate dole
bat · super crucem tamen regis
maiestatem fulgebat · qui apte
etiam quia rex simul & sacerdos
est cū eximiam patri suae car
nis hostiam in altari crucis offer
ret · Regis quoque qua praedi
catus erat titulo dignitatem
praebendit · ut cunctis legere
hoc est audire & credere uolentib;
innotescat quia suum per crucem
non perdiderit sed confirmarit
potius & corroborarit imperiū ·
Unde & apostolus cum ignomiā
crucis descripsisse adiunxit ·
, Propter quod & dr illū exaltauit
, & donauit illi nomen quod est super
, omne nomen · & cetera · nam quod
, hoc nomen hebreice grece & latine
, scriptum erat · hoc est quod idem
, apostolus subsecutus adnectit &
, omnis lingua confitetur quia ihs
, xps in gloria est di patris · Quan
tum uero ad litteram hae tres
linguae ibi praecteris eminebant
hebrea propter iudaeos in lege glo
riantes · greca propter gentium sa
pientes · latina propter romanos
multis ac pene omnib; tamtunc
gentib; imperantes · uelint nolint
ergo iudaei omne mundi regnū ·
omnis mundana sapientia omnia
diuinae legis sacramenta testan
tur quia ihs rex iudaeorum est ·
hoc est imperator credentium &
confitentium dm

Tccccxxv · UNUS AUTEM DE HIS QUI

PENDEBANT LATRONIBUS
BLASPHEMABATEUMDI
CENSSITUESXPSSALUUM
FACTEMETIPSUMETNOS

Mouet fortasse aliquos quomodo alii
euangelistae dicant latrones
qui crucifixi erant cum eo conuicia
tos ei unus eorum quidem quando
conuiciatus est secundũ lucae testi
monium alter & conpescuit eum
& indm̃ credidit sed intellegamus
eos breuiter praestringentes hunc
locũ pluralem numerũ pro singu
lari posuisse sicut in epistola ad
hebreos legimus pluraliter dictũ
Clauserunt ora leonum Cum solus
danihel significari intellegatur
& pluraliter dictum sec ti sunt
cũ de solo isaia tradatur In psalmo
etiam quod dictum est Adstete
runt reges terre & principes
conuenerunt in unũ Pluralem
numerũ pro singulari positum
In actib; apostolorũ inuenitur
Nam reges propt̃ herodẽ principes
propt̃ pilatũ intellexerunt qui
testimonium eiusdem psalmi ad
hibuerunt Quid autem usitatius

uerbi gratia quamuis dicat
aliquis & rustici mihi insultant
etiam si unus insultet

CCCXXVI RESPONDENS AUTEM
ALTER INCREPABAT ILLũ
DICENS NEQUE TU TIMES
DM̃ QUOD IN EADEM DAM
NATIONE ES ET NOS QUIDE
JUSTE NAM DIGNA FAC
TIS RECIPIAMUS HIC UE
RO NIHIL MALI GESSIT
ET DICEBAT AD IHM̃ DNE
MEMENTO MEI CUM UE
NERIS IN REGNUM TUUM

Quis huius latronis animũ non
miretur Immo iuuantis eum
dñi gratiam quis digne miretur
digna gratiarũ actione uene
retur In cruce clauis manus eius
pedesq; ligauerunt nihilq; in eo
a poenis liberum nisi cor & ligua
remanserat inspirante dõ totũ
illi obtulit quod in se liberũ inue
nit Ut iuxta hoc quod scriptũ
est Corde credetur ad iustitiã
ore confitetur ad salutem In cor
de autẽ fidelium tres summe more
manere iusticies testatur

apostolus dicens: Nunc autem man&fi
des spes caritas. Quas cunctas subita
repleuit gratia & accepit latro
& seruauit in cruce fidem namq; ha
buit quia regnaturum dnm cre
didit quem secum pariter mori
entem uidit spem habuit qui regni
eius aditum postulauit. Caritatem
quo q; in morte sua uiuacitet tenu
it qui fratrem & con latronem pro
simily scelere morientem & de ini
quitate sua arguit. & ei uitam
quam cognouerat praedicauit
ille qui talis a de cruce uenit ex
culpa. Ecce qualis a cruce recedit
ex gratia confitebatur dnm que
uidebit secum humana infirmi
tate morientem. Quando nega
bant apostoli eum quem mira
cula uiderant diuina uirtute
facientem

ET DIXIT ILLI IHS. AMEN
DICO TIBI HODIE MECUM
ERIS IN PARADISO.

Pulcherrimum affectande con
uersationis exemplum quod tam
cito latroni uenia relaxatur &
uberior est gratia quam peccatio

semper enim plus dns tribuit
quam rogatur. Ille enim rogabat
ut memor sui fuisset & dns cum uenisset
in regnum suum. Dns autem ait. Amen
dico tibi hodie mecum eris in paradiso
Vita est enim esse cum xpo. Quia ubi
xps ibi regnum. Quia duos latrones
cum dno crucifixos duobus baptiza
torum generibus coaptant. Quicumq;
enim baptizati sumus in xpo ihu
in morte ipsius baptizati sumus:
Amboram q; similes crucifi
xi. sed unus in cruce blasphemus
peior. Alter est confessione mastyr
effectus quia per baptismum quocum
peccatore esse sumus abluimur. Alii dum
dm in carne passum fide spe & ca
ritate laudant coronantur. Alii
dum aut fidem aut opera baptis
mum habere renuunt dono
quod accepere priuantur

ERAT AUTEM FERE
HORA SEXTA ET TENE
BRAE FACTAE SUNT IN UNI
UERSAM TERRAM
USQUE AD HORAM NONAM
ET OBSCURATUS EST SOL.

Clarissimum mundi lumen

r&traxit radios suos: ne aut pendente
uider & dnm aut impii blasphemantes sua luce fruerentur. & notandum quod dns sexta hora. hoc est recessuro a centro mundi sole crucifixus sit de luculo autē. hoc est oriente iam sole resurrectionis suae mysteria celebrarit statu enim temporis signauit quod effectu operis exhibuit. Quia mortuus est propt peccta nostra & resurrexit propter iustificationē nostram. Nam & adam peccante scriptum est. Quod audierit uocē dni di deambulantis in paradiso ad auram postmeridiem. Post meridiem namq; inclinata luce fidei. ad auram uero refrigescente feruore caritatis. Deambulans autem audiebatur quia ab homine peccante recesserat rationis igitur ordo pascebat ut eodem temporis articulo quo tunc adae peccati obeluserat. Nunc latroni paenitenti dns paradisi ianuam pandere &

cccxxxiiij. Et uelum templi scissum est medium.

Hoc exspirante dno factum est sicut matthaeus marcusque contestantur sed lucas praeoccupando narrauit. Uolens enim miraculū miraculo adiungere. Cum dixisset & sol obscuratus est continuo subiungendum existimauit & uelum templi scissum est medium. Scinditur autem uelum templi ut arca testamenti & omnia legis sacramenta quae prius tegebantur appareant atque ad populum transeant nationū ate & enim dictum fuerat.

Notus in iudaea ds. in israhel magnum nomen eius. Nunc autem. Exaltare super caelos ds & super omnē inquit terram gloria tua. Et in euangelio. prius dixit. In uiam gentium ne abieritis. Post passionem uero. euntes docete omnes gentes.

cccxxxiiij. Et clamans uoce magna ihs ait pater in manus tuas commendo spm meum et haec dicens exspirauit

Patrē inuocando filium dī se esse declarat. spm uero commendando non defectum suae iustitiae sed confidentiam eiusdem cum patre potestatis insinuat. Amat enim dare gloriā patri. ut nos aedific& gloriam dare creatori; commendat ita q; patri spm iuxta hoc quod delectat o corde & exultantib; spe resurgendi labiis. In alio psalmo loquitur. Qm non derelinques animam meam in inferno. nec dabis sem tuum uidere corruptionem.

Tccccxxx UIDENS AUTEM CENTURIO QUOD FACTUM FUERAT GLORIFICAUIT DM DICENS UERE HIC HOMO IUSTUS ERAT

Non solus centurio glorificauit dm sed & milites qui cum eo erant custodientes ihm. sicut matheus scribit. Uiso terre motu. & his quae fiebant timuerunt ualde dicentes. Uere dī filius erat iste. Quanta ergo caecitas iudaeorū qui tot per dnm iustitiae factis tantis in moste eius apparentib; signis credere respuerunt & insensibiliores gentib; dm glorificare uel timere contemp serunt. Unde merito per centurionē fides ecclesiae designatur quae uel omisteriorū caelestium per mostem dni reserato continuo ihm & uere iustum hominem & uere dī filium synagoga tacente confirmat. Nam & ipsa summa centenaria quae in flexu digitorum sicut & supra memoratum est de sinistra transit in dexteram ecclesiae sacramentis & fide ꝯ aptissime congruit cui prolege euangelium credit. pro terrenis diuitiis regnum est caeleste promissum

Tccccxxxi ET OMNIS TURBA EORUM QUI SIMUL ADERANT AD SPECTACULUM ISTUD ET UIDEBANT QUAE FIEBANT PERCUENTES PECTORA SUA REUERTEBANTUR

Quod percutiebant pectora quia paenitentiae est & luctus indicium potest dupliciter intelligi. siue enim eum cuius uita dilexerunt. Iniuste occisum dolebant seu cuius mostem se impetrasse meminerunt hunc in moste amplius

glorificatum tremebant sed siue
haec siue illa siue utra que causa
diuersas in turba dissidentesq; per
sonas pectus tundere coegerit.
Notandaq; distantia gentis & gentis
gentiles quippe moriente xpo dm
timentes a pectore confessionis uoce
glorificant iudaei percutientes solu
pectora silentes domu redeunt
STABANT AUTEM OMNES
NOTI EIUS A LONGE ET
MULIERES QUAE SECUTE
ERANT EUM A GALILAEA
HAEC UIDENTES.
Hoc est quod ipse dns in psalmo expli
cita suae passionis serie patri quae
ritur dicens. Elongasti a me amicu
& proximum. & notos meos ami
seria.
ET ECCE UIR NOMINE IO
SEPH QUI ERAT DE CURIO
UIR BONUS ET IUSTUS HIC
NON CONSENSERAT CON
SILIO ET ACTIBUS EORUM.
De curio uocatur quod sit de ordine
curiae & officium curiae admi
nistret qui & ia curialis a pro
curando munera ciuilia sol & appellari.

ABARIMATHIA CIUITATE
IUDAEA QUI EXPECTA
BAT ET IPSE REGNUM DI
Abarimatha ipsa est ramathaim
ciuitas helcanę & samuhelis in regio
ne thamnitica iuxta diospolim
HIC ACCESSIT AD PILATUM
ET PETIIT CORPUS IHU.
Magnae quidem ioseph iste dig
nitatis ad saeculu. sed maiores apud
dm meriti fuisse laudatur ut & per
iustitiam meritorum sepeliendo cor
pori dominico dignus fore. & per
nobilitatem potentiae saecularis
idem corpus accipere posse. Non
enim quilibet ignotus ad praesidem
accedere & crucifixi corpus poterat
impetrare
CCCXXXIIII. ET DEPOSITUM IN UOL
UITS INDONE ET POSUIT
EUM IN MONUMENTO
EXCISO IN QUO NONDUM
QUISQUAM POSITUS
FUERAT
Et ex simplici sepultura dni ambitio
diuitum condemnatur qui ne in
tumulis quidem possunt carere diui
tiis possumus autem iuxta intellegentia

spirtalem & hoc sentire quod ille
Insindone munda inuoluat ihm
qui pura eum mente susceperit. In
nouo autē ponitur momento. Nepost
resurrectionē cēteris corporib; re
manentib; resurrexisse alius finge
rētur. Quod bene momentū depēdit
excisum fuisse memoratur. ne si ex
multis lapidib; aedificatum esset
suffossis tumuli fundamentis abla
tus fusto diceretur. Aliter solus
tumulo dnis includitur ut specu
lis illius sepultura. Idest nostrae
dissimilis sicut & cētera dispen
sationis eius arcana a nostrae natu
rae fragilitate discrepauere
specialis & resurrectio de signē
nam & uerus homo apparuit. sed
ex uirgine matre conceptus & na
tus. & temptatus est per omnia
sed pro similitudine absq; peccato
mortuus est sed quomodo ipse
uoluit & sepultus est sed quamdiu
uoluit & suscitatus est sed quan
do uoluit. hoc est ergo quod ait.
singulater sū ego donec transeam.
& alibi de singulari sepultura.
In pace in idipsū. obdormiā & requi

escam. Qm tu dne singulariter
in spe constituisti me. Idest cētero
rū mortalium in fine resurrectione
seruata me singulari dono a mortuis
die festa resurgere promisisti

Ticcxxxiiij. ET DIES ERAT PARASCE
UES ET SABBATUM IN LUCES
CEBAT.

Parasceue praeparatio interpre
tatur quo nomine iudaei qui inter
grecos conuersabantur sextam
sabati quae nunc a nobis sexta
feria uocatur appellabant quod
eo uidelicet die quae in sabbatum
forent necessaria praepararent
iuxta quod de manna quandam
erat praeceptum. sexta autem die
colligētes duplum & cētera. Qui
uero inter romanos uitam ducun
iudaei usitatius eum latine cēnam
puram cognominant. Qui ergo
sexta die homo factus & tota
mundi est creatura perfecta
septima autem conditor a opere
suo requieuit. Unde & hanc sab
batum. Idest requiem uocari
praecepit. Recte dns eadem
die sexta crucifixus humane

reparationis impleuit arcanū. Unde
cum accepisset acetum dixit con
summatum est. Idest sexti diei quod
pro mundi refectione suscepi totū
est opus perfectum sabbato autē in
sepulchro requiescens resurrectionis
quae octauadie uentura erat ex
pectabat eventum ubi nostrae simul
deuotionis praeluc& exemplū
quos in hac quidem sexta mundi
aetate pro dño pati. & uelut mudo
crucifigi necesse est. in septima
uero aetate idest cum lo&i quis
debitum soluit corpora quidē
in tumulis animas autem secreta
in pace cum dño manere &
post bona opo&ta opera quiescere
donec octaua tandem ueniente
aetate &iam corpora ipsa resur
rectione glorificata. Cum anima
b; simul incorruptionē aeterne
hereditatis accipiant. Unde pul
chre septima dies in genesi uespe
ram habuisse non legitur quia
requies animarum quae illo
in saeculo nunc est. non ullo con
sumenda merore sed plenore gau
dio futura est resurrectionis

adaugenda

SUBSECTAE AUTEM MULI
ERES QUAE CUM IPSO UENE
RANT DE GALILEA UIDE
RUNT MONUMENTUM
ET QUEMADMODUM
POSITUM ERAT CORPUS
EIUS

Supra legimus quia stabant omnes
noti eius a longe. & mulieres quae
secutae erant eum. His ergo notis illu
post depositum eius cadauer ad sua
remeabant; solae mulieres quae
astus amabant funus subsecutae
quomodo poneretur inspicere cupi
ebant. ut et tempore congruo
munus possent suae deuotionis of
ferre sed & hactenus sanctae mulieres
faciunt idem die parasceues cum
animae humiles & quo maioris sibi
conscias fragilitatis eo maioris
conseruatoris dilectione feruentes
passionis eius uestigiis in hoc saeculo
quo requies est praeparanda futura
diligenter obsequuntur & si fo&te
ualeant imitari sedula curiositate
quo ordine sit eadem passio compl&a
perpendunt

Lucxxxv. ET REVERTENTES PARA
VERUNT AROMATA ET UN
GENTA ET SABBATO QUIDE
SILUERUNT SECUNDUM
MANDATUM

Mandatum erat ut sabbati silentium a uespera usque ad uesperam seruaretur. & ideo relegi osae mulieres sepulto dño quam diu licebat operari i. dest usq; ad solis occasum in mungentis praeparandis erant occupatae quod non solũ in die parasceues egerant. Verum transacto sabbato i. dest sole occidente mox ut operandi licentia remeabat emerunt aromata ut mane uenientes ungerent corpus eius sicut marcus euangelista testatur neq; enim uespere sabbati praeoccupante lam nostis articulo momentũ adire ualuerunt. Inspecta autem dñi sepultura reuestentes parant aromata & ungenta qui lecta audita recordata passione dominica mox ad peranda se opera uisurum quib; xpi delectatur conuestunt & sabbato quidem paratis aromatib; silent uenturi post sabbatum cum muneribus; addm̃ cum finita praesentis uitae parasceue beata in requie gaudenter expectant quando tempore resurrectionis apparente redolentib; xpo spiritalium actionum quasi aromatib; occurant.

Lucxxxvi. UNA AUTEM SABBATI VAL
XCII DE DILUCULO UENERUNT
AD MONUMENTUM POR
TANTES QUAE PARAUERANT
AROMATA

Una sabbati siue prima est dies a sabbato quam diem dominicam propter dñi resurrectionem mos xpianus appellat. Quod autem ualde diluculo mulieres uenerunt ad monumentũ iuxta historiam quidem magnus quaerendi & inuenendi dñm feruor caritatis ostenditur. Iuxta intellectum uero mysticum nobis datur exemplũ in luminata facie decussisq; uitiorũ tenebris ad sacrosc̃m dñi corpus accedere. Nam & sepulchrum illud uenerabile figurã dominici habebat altaris in quo carnis eius ac sanguinis solent mysteria celebrari. Unde regula

ecclesiasticaten & eadem mysteria
non inserico non inpannotincto. sed
instar sindonis quo eum ioseph in
uoluit in linteo puro debere consecra
ri. Utsicut ipse ueram terrenae
mortalisq; naturae substantiam
pronobis mortii obtulit. Ita & nos in
commemorationem eiusdem tremen
di. & uenerabilis sacramenti puri
& terrae germine candidum que
& multimodo quasi mortificationis
genere castigatum altari linum inponamus:
Aromata autem quae mulieres de
ferunt odorem uirtutum & ora
tionum quibus altari adpropin
quare debemus suauitatem significa
nt. Unde iohannes in apocalypsi
sua cum fialas in manu angelo
rum aureas idem mundas in elec
torum corde conscientias plenas
odoramentorum descripsit & sub
iunxit exponens atque ait.
quae sunt orationes sorum.

ET INUENERUNT LAPI
DEM REUOLUTUM. A MO
NUMENTO. ET INGRESSE
NON INUENERUNT COR
PUS DNI IHU.

Quomodo lapis per angelum
reuolutus sit. Matthaeus
sufficienter exposuit sed reuolutio
lapidis mystice reserationem sacramen
torum quae uelamine litterae tege
bantur insinuat lex enim in lapide
scripta est cuius ablato tegmine cor
pus dni mortuum non inuenitur sed
uiuum euangelizatur. Quia & si cog
nouimus secundum carnem xpm sed ia
nunc non nouimus.

ET FACTUM EST DUM MEN
TE CONSTERNATAE ESSENT
DE ISTO. ECCE DUO UIRI STE
TERUNT SECUS ILLAS INUES
TE FULGENTI.

Mente consternatae erant quia &
lapidem tam inmensae magnitudinis
reuolutum stupebant. & corpus
tam eximiae uenerationis non in
uentum dolebant. sicut autem tempta
to in solitudine dno mox impla&
victoria accedentes ei angeli minis
trant. Ita eodem passo in carne salua
tore post deuictae certamina mortis
uenium angeli. quin on solum uer
bo consolante sed & fulgente habi
tu gloriam triumphantis adnuntient

Quomodo autem posito in sepulchro
corpori saluatoris angeli adstare se
leguntur. Ita & nos celebrandis
eiusdem sacratissimi corporis myste
riis tempore consecrationis adsiste
re sunt. Credendi monente apos
tolo mulieres in ecclesia uelamen
habere propter angelos.

CCCXXXVII CUM TIMERENT AUTEM
ET DECLINARENT UULTUM
IN TERRAM DIXERUNT
AD ILLAS QUID QUAERITIS
UIUENTEM CUM MORTUIS
NON EST HIC SED SURRE
XIT

Nolite inquiunt cum mostuis hoc
est in monumento qui locu est
proprie mostuorum quaerere
eum qui aduitam iam resurrexit
amostuis. & nos autem exemplo
deuotarum dominarum feminarum quoties
ecclesiam intramus mysteriis
caelestibus ad propinquamus.
siue propter angelice praesentiam
uisuris seu propter reuerentiam
sacrae oblationis. Cum omni humi
litate & timore debemus ingredi.
ad conspectum quippe angelorum.
uultum declinamus. In terram
cum supernarum ciuium quae sint
gaudia aeterna contemplantes
humiliter nos cinerem esse terram
que recolimus. sicut beatus abra
ham loquar inquit ad dnm meum
cum simpulus & cinis. & notandum
quod sciae mulieres adstantib; sibi
angelis non in terram cecidisse
se duultum dicuntur in terram
declinasse, nec quempiam sororum
legimus tempore dominicae resur
rectionis uel ipso dno uel angelis
sibi uisis terrae prostratum ado
rasse. Unde mos obtenuit ecclesias
ticus ut uel in memoriam dominicae
uel in nostrae spem resurrectionis.
& omnib; domicis diebus & toto
quinquagesime tempore non fle
xis genib; sed declinatis in terram
uultib; oremus

RECORDAMINI QUALITER
LOCUTUS EST UOBIS CUM AD
HUC IN GALILEA ESSET DICENS
QUIA OPORTET FILIUM HO
MINIS TRADI IN MANUS
HOMINUM PECCATORUM
ET CRUCIFIGI ET DIE TERTIA

RESURGERE

Die tertia dnis: sicut ipse qd
ex hoc loco discimus Inter
discipulos uiros: & iam feminis
quae eum sequebant, praechyat
resurrectionis sue triumphum
celebrauit. Die namq; parasce
uer hora nona spm tradens: uer
pere sepultus: mane prima sabba
ti surrexit. sicut apeste marcus
euangelista designat Non ergo
in merito uno die in sepulchro &
duabus noctibus lacuit. quia ui
delicet lucem suae simplae mor
tis tenebris duplae nostrae mor
tis adiunxit. A dnos quippe ue
nit qui in morte spis carnisque
tenebamur unam ad nos suam
id est carnis mortem deiecit. &
duas nostras quas recepit soluit
sienim ipse utramq; suscuper &
nos a nulla liberare. sed una mise
ricorditer accepit. & iuste uam
que damnauit. simplam suam
duplae nostrae contulit. & duplam
nostram morienis subegit.
ET RECORDATAE SUNT.

UERBORUM EIUS

Mulieres quae in monumento
oni stantes uerborum quae de sua
dispensatione praefatus est recordan
tur formam nobis praebeant ut
in eiipsa dominicae passionis mirfie
ria celebranda non solum eiusdem
beatae passionis. sed & ab inferis re
surrectionis. necnon & in caelos glori
osae ascensionis digna semper uene
ratione recordemur.

CCCXXXVIII. ET EGRESSAE A MONU
MENTO NUNTIAUERUNT
HAEC OMNIA ILLIS UNDECI
ET CETERIS OMNIBUS.

Sicut in principio mulier auctor
culpae uiro fuit uir executor erroris
ita nunc quae prior mortem gustaue
rat resurrectione prior uidit. & ne
per id reatus apud uiros obpro
brium sustineret quae culpam uiro
transiderat transfundit & gratiam

CCCXXXIX. ERAT AUTEM MARIA
MAGDALENE ET IOHANNA
ET MARIA IACOBI. ET CETERAE
QUAE CUM EIS ERANT QUAE DI
CEBANT AD APOSTOLOS HAEC

Maria magdalene ipsa est soror
lazari · quae unxit dnm unguento
Iohanna uxor dicta procuratoris
herodis · De quibus supra lectum est
Maria iacobi mater est iacobi mino
ris & ioseph · Ut marcus euangelista
dicit · soror matris dni · Unde &
ipse iacobus frater dni meruit uocari
ET UISA SUNT ANTE ILLOS
SICUT DELIRAMENTUM
UERBA ISTA ET NON CRE
DEBANT ILLIS

Quod resurrectionem dominicam
discipuli tarde crediderunt ·
Non tam illorum infirmitas quam
nostra utrita dicam futura firmitas
fuit · Ipsa namque resurrectio illius
dubitantib; per multa argumenta
monstrata est · Quae dum nos legen
tes agnoscimus · quid aliud quam
de illorum dubitatione solidamur ·
PETRUS AUTE SURGENS CU
CURRIT AD MONUMENTU
ET PROCUMBENS UIDIT
LINTEAMINA SOLA POSITA
ET ABIIT SECUM MIRANS
QUOD FACTUM FUERAT

Lucas breuiter decursu petri com
memorat · sed hoc quomodo gestum
sit plenius exsequitur iohannes ·
Dicens etiam illum discipulum
quem diligebat ihs cucurrisse cum
petro se uidelicet insinuans · Unde
quaeritur · Quomodo lucas de petro
dicat · & procumbens uidit linte
amina solo posita · Cum iohannes
sepotius hoc fecisse significet petru
uero introeuntem in monumentum
uidisse non solum linteamina sed
& sudarium quod fuerat super ca
put eius · sed intellegendum est
petrum primo procumbentem uidisse
quod lucas commemorat iohannes
tacet · Post autem ingressum uidili
gentius interiora dinoscere & in
gressum tamen antequam iohannes
intraret

CCIII

ET ECCE DUO EX ILLIS IBANT
IPSA DIE IN CASTELLUM QUOD
ERAT IN SPATIO STADIORUM
SEXAGINTA AB HIERUSALEM
NOMINE EMMAUS ET IPSI LO
QUEBANTUR AD INUICEM DE HIS
OMNIBUS QUAE ACCIDERANT ·

Stadium quo greci auctore utdi
cunt hercule uiarũ spatia mensu
rant octaua est pars miliari & ideo sexaginta stadia septemmilia passuum & quingentos significant. Quod bene spatium itineris congruit eis qui de oste ac sepultura saluatoris cesti dubii de resurrectione gradiebantur; Nam resurrectionem quae post septimam sabbati facta est octauo numero concinere quis ambig&; Discipuli ergo qui de dño loquentes incedebant & sextum coepti itineris miliariũ compleuerunt; quia illum sine querela uiuentem usque ad mostẽ quam sexta sabbati subiit. Peruenisse dolebant. Compleuerunt & septimũ; Quia hunc in sepulchro quieuisse non dubitabant. Uerũ de octauo dimidium tantũ peregerunt. quia gloriã celebratę iam resurrectionis non dum perfectę credebant. Emmaus autem ipsa est nicopolis ciuitas insignis palestinę. quae post expugnationem iudaeae sub marco aurelio antonino principe restaurata cum statu mutauit & nomen

ET FACTVM EST DVM FABULARENTVR ET SECVM QVAERERENT ET IPSE IHS ADPROPINQVANS IBAT CVM ILLIS

Loquentes de se dns ad propinquans comitatur, ut & fidem suae resurrectionis eorum mentibus incendat & occulte praesentia maiestatis semper se quod promisit impleturum designet. Ubi enim sunt duo uel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum.

OCVLI AVTEM ILLORVM TENEBANTVR NE EVM AGNOSCERENT ET AIT AD ILLOS QVI SVNT HI SERMONES QVOS CONFERTIS AD INVICEM AMBVLANTES ET ESTIS TRISTES

Apparuit quidem discipulis dns. sed eis speciem quam recognoscerent non ostendit, hoc ergo egit foris dns in oculis corporis quod apud ipsos agebatur intus in oculis cordis, ipsi namq; apud semet ipsos intus & amabant & dubitabant.

eis autem dns foris & praesens
aderat · & quis esset non ostendebat,
de se ergo loquentibus praesentiā
exhibuit · sed de se dubitantibus
cognitionis suae speciem abscondit
ET RESPONDENS UNUS CUI
NOMEN CLEOPHAS DIXIT EI
TU SOLUS PEREGRINUS ES
IN HIERUSALEM ET NON
COGNOUISTI QUAE FACTA
SUNT IN ILLIS DIEBUS ·
Peregrinum putabant eum · cuius
uultum non agnoscebant, sed &
reuera peregrinus erat eis · a quo
rum natuae fragilitate per
cepta · iam resurrectionis gloria
longe distabat, peregrinus erat
eis · a quorum adhuc fide utpote
resurrectionis eius nescia · mane
bat extraneus ·
QUIBUS ILLE DIXIT QUAE
ET DIXERUNT EI DE IHU
NAZARENO QUI FUIT UIR
PROPHETA POTENS IN
OPERE ET SERMONE
CORAM DO ET OMNI
POPULO ·

Prophetam & magnum fate
tur filium dei tacent, uel scilicet
non dum perfecte credentes · uel
solliciti ne incaderent in manus
iudaeorum persequentium · quia
nesciebant quis esset cum quo
loquebantur · quod uerum credi
dere caelantes
ET QUOMODO TRADIDERUNT
EUM SUMMI SACERDOTES
ET PRINCIPES NOSTRI IN
DAMNATIONEM MORTIS ·
ET CRUCIFIXERUNT EUM
NOS AUTEM SPERABA
MUS QUI IPSE ESSET
REDEMPTURUS ISRAHEL
Merito tristes incedebant · quia
& seipsos quodam modo arguebant ·
quod illo redemptionem speraueri
quem tam mortuum uiderant, nec re
surrecturum credebant, & maxime
dolebant eum sine culpa occisum ·
quia nouerant innocentem
ET NUNC SUPER HAEC OMNIA
TERTIA DIES HODIE QUOD
HAEC FACTA SUNT SED ET
MULIERES QUAEDA EX NOSTRIS

TERRUERUNT NOS QUE ANTE LUCE FUERUNT AD MONUMENTUM ET NON INUENTO CORPORE EIUS UENERUNT DICENTES SE ETIAM UISIONE ANGELORUM UIDISSE QUI DICUNT EUM UIUERE

Terruisse dicuntur merito eos quorum mentib; plus de non inuento corpore dominico mestitiam qua dolebant addere quam de nuntiata per angelos eius resurrectione gaudium quo recrearentur Inde reposuerunt

ET ABIERUNT QUIDAM EX NOSTRIS AD MONUMENTUM ET ITA INUENERUNT SICUT MULIERES DIXERUNT IPSUM UERO NON INUENERUNT

Cum ipse lucas supra petrum dixerit cucurrisse ad monumentum et nunc cleopan dixisse ipse retulerit quod quidam eorum lerant ad monumentum intellegitur attestari quod duo lerint ad monumentum sed petrum solum primo commemorauit quia illi primitus maria nuntiauerit

ET IPSE DIXIT AD EOS O STULTI ET TARDI CORDE AD CREDENDUM IN OMNIB; QUAE LOCUTI SUNT PROPHETAE NONNE HAEC OPORTUIT PATI XPM ET ITA INTRARE IN GLORIAM SUAM ET INCIPIENS A MOSE ET OMNIB; PROPHETIS INTERPRETABATUR ILLIS IN OMNIBUS SCRIPTURIS QUE DE IPSO ERANT

Hoc nobis in loco non ulla scriptura interpretandi sed gemina nos ipsos humiliandi necesitas incumbit quin neque in scripturis quantum oportet edocti neque ad implenda quae discere poterimus quantum decet simus intenti; Nam si moses & omnes prophetae xpm locuti sunt & hunc per angustiam passionis in gloriam suam intraturum quam ratione se gloriantur esse xpianos qui iuxta uirium suarum modulum

neque scripturas qualiter ad
xpm pertineant inuestigare; neq;
ad gloriam quam cum xpo habere
cupiunt per passiones tribulationum
desiderant attingere

ET ADPROPINQUAUERUNT
CASTELLO QUO IBANT ET
IPSE SE FINXIT LONGIUS
IRE ET COEGERUNT ILLU
DICENTES MANE NOBISCU
QUONIAM ADUESPERASCIT ET
INCLINATA EST IAM DIES
ET INTRAUIT CUM ILLIS

¶ Nihil simplex ueritas per dupli
citatem fecit. sed quod dicitur fin
xit se longius ire. talem se exhibu
it discipulis in corpore qualis apud
illos in mente erat, probandi autem
erant si hi qui eum &si nedum ut
dm diligerent saltem &peregrinu
amare potuissent; sed quia esse ex
tranei a caritate non poterant hi
cum quib; ueritas gradiebatur eum
ad hospitium quasi peregrinum
uocant ¶ Cur autem dicimus uocant
cum illic scriptum sit &coegerunt
illum, ex quo nimirum exemplo
colligitur. quia peregrini non so
lum ad hospicium inuitandi sunt
sed etiam trahendi.

ET FACTUM EST DUM RE
CUMBERET CUM ILLIS
ACCEPIT PANEM ET BENE
DIXIT ACT FRECIT ET POR
RIGEBAT ILLIS ET APERTI
SUNT OCULI EORUM ET
COGNOUERUNT EUM

Quem in scripturae sacrae
expositione non cognouerunt. In
panis fractione cognoscunt; audi
endo praecepta dei inluminati non
sunt. quia scriptum est. Non audi
tores legis iusti sunt apud dm. sed
factores legis iustificabuntur
quisquis ergo uult audita intelle
gere festinet ea quae iam intelle
gere potuit opere implere.

ET IPSE EVANUIT EX OCU
LIS EORUM ET DIXERUNT
AD INUICEM. NONNE COR
NOSTRUM ARDENS ERAT
IN NOBIS DUM LOQUERE
TUR IN UIA ET APERIRET
NOBIS SCRIPTURAS.

Ignem inquit uenimittere interram
& quid uolo nisi ut ardeat · Ignem
quippe dnſ interram miſit · Cum
aflatu ſpſ ſci cor carnalium incendit
& terra ard & cum cor carnaliũ in
ſuis priuſ uoluptatib; frigidum
relinquit concupiſcentiaſ praeſentiſ
ſaeculi · & incendiatur ad amorem di
Nonne cor noſtrum inquiunt ardens
erat in nobiſ · Dum loqueretur in
uia & aperiret nobiſ ſcripturaſ ·
Ex audito quippe ſermone inardeſcit
animus · Corporiſ frigus recedit ·
fit menſ inſuperno deſiderio anxia ·
a concupiſcentiis terrenis aliena
amor uerus quibanc repleuerit · In
flatib; cruciat · ſed dum tali ardore
cruciatur ipſiſ ſuiſ cruciatib; paſcitur ·
Audire eilib & praecepta caeleſtia
& quot mandatiſ inſtruitur quaſi
tot facibuſ inflammatur ·

ET SURGENS EADEM HORA
REGRESSI SUNT IN HIERU
SALEM ET INUENERUNT
CONGREGATOS UNDECIM
ET EOS QUI CUM IPSIS ERANT ·
DICENTES QUOD SURREXIT
DNS UERE ET APPARUIT
SIMONI

Iam erat fama quod reſurrexerat
ihſ abilliſ mulieribuſ facta ·
& aſimone petro cui iam apparuerat ·
Hoc enim iſti duo inuenerunt lo
quentes ad quoſ in hieruſalem uene
runt; fieri itaq; poteſt ut amore
priuſ inuia noluerint dicere quod
eum audierant reſurrexiſſe quando
tantum modo angeloſ dixerunt
uiuoſ eſſe mulieribuſ; ignorantes
enim cum quo loquerentur merito
poſſent eſſe ſollicti · ne quid paſſim
de xpi reſurrectione iactantes in
manuſ inciderent iudaeorũ · Omni
um ergo uirorum primo dnſ appa
ruiſſe intellegitur petro ex hiſ dum
taxat omnib; quoſ euangeliſtae
quattuor · & paliuſ apoſtoluſ comme
moraueruit · Loquitur enim ad
corinthioſ de dno paulus · Quia
ſepultuſ eſt & quia reſurrexit
tertia die ſecundum ſcripturaſ &
quia apparuit cephe & poſtea undecim ·
ET IPSI NARRABANT QUAE
GESTA ERANT IN UIA ET

QUOMODO COGNOUERUNT
EUM IN FRACTIONE PANIS.

Praeter hoc quod promerito mentis
eorum adhuc ignorantis quod por
tebat xpm mori & resurgere simile
aliquid eorum oculi passi sunt; Non
ueritate fallente sed ipsis ueritate
percipere nonualentib;, & aliud
quam res est opinantibus; cesti & ma
nisterii causa factum est ut eis in
illo alia ostenderetur effigies.
& sic eum non nisi infractione panis
agnoscerent, nequisquam se xpm
agnouisse arbitretur sicut eius corpo
ris particeps non est. Id est ecclesiae.
Cuius unitatem in sacramento pa
nis commendat apostolus dicens.
Unus panis unum corpus multi su
mus; ut cum eis benedictum panem
portiget & aperirentur utique
aperiretur oculi eorum & agnoscerent eum.
adeuis cognitionem remoto scili
cet impedimento quo tenebantur
ne agnoscerent, non autem incon
gruenter accipiamus hoc impe
dimentum in oculis eorum a satana
fuisse ne agnosceretur ihs. secta
men a xpo facta est permisso.
uisque ad sacramentum panis. Ut unitate
corporis eius participata remoueri
intellegatur impedimentum inimi
ci. ut xpi possit agnosci.

Cum haec autem lo
quuntur ihs stetit in
medio eorum et dicit eis
pax uobis. ego sum noli
te timere.

Hanc ostensionem dni post resurrec
tionem intellegitur. & iohannes com
memorare sic loquens. Cum esset ergo
sero die illo una sabbatorum &
fores essent clause ubi erant discipu
li propter metum iudaeorum. Venit
ihs & stetit in medio & dicit eis.
pax uobis. & cetera quod autem
dicit iohannes. Non cum illis fuisse tunc
apostolum thomam. Cum secundum lucam
duo illi quorum erat unus cleopas
regressi hierusalem inuenerunt
congregatos undecim. & eos qui cum
ipsi erant procul dubio intellegen
dum est. Quod inde thomas exi
erit antequam eis dns
haec loquentibus apparet &
CONTURBATI UERO ET

CONTERRITI EXISTIMA
BANT SE SPM UIDERE

Quod heretici manichei de xpo suspicantur & credunt quia non erat uera caro sed spserat. haec prima cogitatio surrexit in cordib; apostolorum & illi quidem manichei numquam credunt ihm fuisse hominem. Discipuli autem nouerant hominem. Cum quanto tempore fuerant conuersati. sed postea quam mortuus est quod nouerant quando crederent hoc potuisse resuscitari quod potuit mori.

Apparuit ergo oculis ipsorum talis qualem illum nouerant. & non credentes testio die potuisse ueram carnem de sepulchro resurgere putauerunt se spm uidere. Error iste apostolorum secta est manicheorum solent autem quando illis hec obiciuntur ita respondere. Quid malicredimus. quia xpm dm credimus spm fuisse credimus. Carnem non credimus melior est spr quam caro. quod melius est credimus

+ quod deterius est credere nolumus. sinihil mali est in isto sermone dimittatis discipulos suos in isto errore quid mali crediderunt & discipuli xpm spm crediderunt non enim esse putauerunt nullum sed spm paruo morbo te putas periclitari audi sententiam medici.

ET DIXIT EIS QUID TURBATI ESTIS ET COGITATIONES ASCENDUNT IN CORDA UESTRA

Quales utique cogitationes. nisi falsae morbidae perniciosae perdidit enim xpr fructum passionis sinon et resurrectionis. Quid turbati estis & cogitationes ascendunt in corda uestra tamquam bonus agricola diceret. Quod ibi plantaui ibi inueniam non spinas quas non plantaui in corde uestrum. Descendit fides quia desuper est. Cogitationes autem istae non desuper descenderunt sed in ipso corde fiunt herba mala ascenderunt

UIDETE MANUS MEAS ET PEDES MEOS QUIA IPSE EGO SUM PALPATE ET UIDETE

QUIA SPS CARNE ET OSSA NON
HABET SICUT ME UIDETIS
HABERE

Resurrectionem suam certam & uerā multis & uariis documentis persuadere dignatus est propter aedificandam fidem & fugandam de corde perfidiam omnemque dubitationem de sua resurrectione tollendam. Parū fuit oculis se uidendum praebere sinon praebere & & iam manib; contrectandum. Quidum palpanda discipulis ossa carnemque demonstrauit. Apte statum uerae resurrectionis quae & in se facta & in nobis est futura significat. Quia non sicut eutichius constantinopolitani urbis episcopus scripsit corpus nrm in illa resurrectionis gloria erit in palpabile uentis aerique subtilius in illa enim resurrectionis gloria erit. Corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentiae sed palpabile per uertitatem naturae. Neque huic assertioni putetur apostoli sermo repugnare. Quia caro & sanguis regnum dī non possidebunt hoc enim loco apostolus carnis & sanguinis nomine non substantiam ueri corporis sed corruptionem mortalitatis significat. sicut ipse consequenter exposuit dicens. Neque corruptio incorruptelam possidebit. Aliter namq; caro in scriptura sacra iuxta naturā aliter iuxta culpam aliter iuxta corruptionem mortalitatis quae ex culpa contigit appellatur. iuxta naturam quidē cum dictum est. Hoc nunc os ex ossib; meis & caro de carne mea. & uerbum caro factum est & habitauit in nobis iuxta culpam uero cum dicitur. Caro concupiscit aduersus spm & sps aduersus carnem iuxta corruptibilitatem autem cum scriptum est & memoratus est quia caro sunt. Idest fragiles & mortibundi. hoc enim se carnis nomine designasse manifestat ipse psalmista qui protinus addit sps uadens & non redi ens. Regnum itaq; dī caro non possidebit. Idest caro iuxta culpam uel mortalitatem. & tamen caro possidebit regnum dī. Idest caro

luxta naturam quam & dñs post
resurrectionem uidendam palpan
damque discipulis exhibuit & de
quabeatus Iob cum gloriam resurrec
tionis describere ait & rursum
circum dabor pelle mea & in carne
mea uidebo dm. Lege epistulam
sci augustini ad consentium decor
pore dni post resurrectionem

ET CUM HOC DIXISSET OS
TENDIT EIS MANUS ET
PEDES

Non solum manus & pedes quibus
indita clauorum claruere uestigia
sed attestante Iohanne & iam latus
quod lancea foratum fuerat ostendit
Ut uidelicet ostensa uulnerum suorum
cicatrice dubietatis atq; infidelitatis
eorum uulnus sanare. Uerum quo
modo post resurrectionem clauorum
uel lanceae loca pandendo. Discipulo
rum dignatus est fidem spem q; roborare
ita in die iudicii & eadem suae passionis
indicia & ipsam pariter crucem mons
trando. Ueniturus est impietatem su
perborum infidelitatemque confundere
scilicet ut ipsum se esse qui ab impius

& pro impius mortuus est cunctis palam
angelis & hominib; ostendat. Uideant
q: ut scriptum est In quem pupunxerunt
& plangant se super eum omnes trib; terre
Sane notandum quod solent in hoc loco
gentiles calumniam struere. & fidem
sperate in nobis resurrectionis. stulta garru
litate deridere si enim ipse dñs uestes
inquiunt nec sibi infliata aliudaeis
uulnera curare praeualuit. sed cica
tricum uestigia caelo secum ut dicitis
inuexit qua temeritate putatis eum
uestra depuluere membra ad integrum
esse restauraturum. Quib; respondendum
quia dñs noster qui suam perpetua
lem immortalitate glorificatum de sepul
chro carnem resuscitare quando uoluit
& quomodo uoluit potuit & iam qua
lem uoluit suscitauit. Neque enim conse
quens est. Ut qui maiora fecisse probatur
minora facere nequiuerit sed ceste
dispensationis gratia. qui maius fecit
minus facere supersedit. Hoc est qui
mortis regna destruxit signa mortis
obliterare noluit. Primo uidelicet
per haec discipulis fidem suae resur
rectionis astruere. Deinde ut patri

pro nobis supplicant · quale genus mor
tis pro mortalium uita pestule
rit semper ostendat · Tertio ut sua
morte redempti quam misericorditer
sint adiuti propositis semper eiusdem
mortis innouet indicis · Ideoq; miseri
cordias dni in aeternum cantare non
cessent · sed dicant qui redempti sunt
ad hio quo bonus qm in aeternu miseri
cordia eius · Postremo ut etiam per
fidis in iudicio quam iuste damnent?
Ostensa inter alia flagitia etiam uul
nerum quae abeis suscepit cicatri
ce denuntiet · Ueluti similes aliqui
fortissimus lubente suo rege pro
totius gentis salute singulari cer
tamine desudans multis quidem uul
neribus exceptis hostem tamen inter
ficiat · spolia eius deripiat uictoriam
suae genti reponet · Interrogatus
a medico cui curandus committitur
ita ne uelit curari · ut nec uestigia
uulnerum ulla resideant · imo magis ita
ut cicatrices quidem remaneant de
formitas uero prorsus omnis et feditas
absit · si respondeat se potius ita uelle
sanari · ut toto salutis decorisque pristini
statu recuperato perpetua secum tan
ta circumferat signa trium phi · sic
profecto dns perpetis obsignum uic
toriae non excepta pro nobis uul
nera passionis sed ipsorum cicatrices
caelo inferre quam abolere maluit
nec tamen ex his quippiam fidei nostre
resurrectionis praeiudicat · De qua
ueraci promissione praedicitur ·
& capillus de capite uestro non peribit ·

Lucae xxiiii. ADHUC AUTEM ILLIS NON CRE
DENTIBUS ET MIRANTIBUS
PRAE GAUDIO DIXIT HABE
TIS HIC ALIQUID QUOD
MANDUCETUR

Ad insinuandam resurrectionis suae
ueritatem non solum tangi a discipulis
sed etiam conuesci cum illis dignatur ·
non quidem quasi post resurrectione
cibo indigens · nec quasi nos in resurrec
tione quam expectamus cibis egere
significans · sed ut eo modo naturam
corporis resurgentis astruere · ne illud
non corpus sed spm esse arbitrarentur
et sibi non solide sed imaginaliter ap
parere manducauit · pote stare non
necessitate · Aliter enim absorbet aquam

terra situens aliter solis radius ca
dens illa indigentia iste potentia
ATILLI OBTULERUNT EI PAR
TE PISCIS ASSI ET FAVUM
MELLIS ET CUM MANDU
CASSET CORAM EIS SUMENS
RELIQUIAS DEDIT EIS

Quid signare credimus piscem
assum nisi ipsum mediatorem
dei & hominem passum ipse enim
latere dignatus in aquis generis
humani capi voluit laqueo mortis
nostrae & quasi tribulatione assa
tus est tempore passionis suae sed
qui piscis & assus fieri dignatus est
in passione favus mellis nobis exsta
tit in resurrectione. Anqui in pisce
asso figurati voluit tribulationem
passionis suae in favo mellis utram
que naturam exprimere voluit
personae suae favus quippe mel
incera est mel vero incera est
divinitas in humanitate sic autem
sua redemptor indicat ut imita
tionis viam nobis sequentibus
sternat Ecce enim in cibo suo pisci
asso coniungere favum voluit
quia videlicet illos in suo corpore ad
aeternam quidem suscipit Qui cum
hic tribulationes prodo sentiunt ab
amore internae dulcedinis non rece
dunt cum assi pisce favus sumitur
quia qui hic adflictionem proveritate
suspiciunt illic dulcedine vera satiantur

Lucas 24 ET DIXIT AD ILLOS HAEC
SUNT VERBA QUAE LOCUTUS
SUM AD VOS CUM ADHUC ES
SEM VOBISCUM

Id est cum adhuc essem in carne
mortali in qua estis & vos tunc enim
in eadem carne resuscitatus erat sed
cum illis in eadem mortalitate non erat
& cum illis quidem postea quam
resurrexit fuit quadraginta dieb;
ut legitur exhibitione corporalis
praesentiae sed non cum illis fuit con
sortio infirmitatis humanae
QUONIAM NECESSE EST
IMPLERI OMNIA QUAE SCRIP
TA SUNT IN LEGE MOYSI
ET PROPHETIS ET PSALMIS
DE ME

Vide quomodo tulit omnes amba
ges visus est tactus est manducavit

ipse ceste erat tamen ne in aliquo
sensus humanos ludificasse uideretur
misit manus ad scripturas. Dicant paga
ni. Quicquid uoluit magus fuit
potuit se sic ostendere. Num quid
magus antequam natus potuit se
prophetare. Da scripturas. quia
quod uidetis ante prouisum est. quod
cernitis ante praedictum est. audi
filia et uide audi praedicta uide
completa

TUNC APERUIT ILLIS SENSUM
UT INTELLEGERENT SCRIP
TURAS ET DIXIT EIS QM SIC
SCRIPTUM EST ET SIC OPOR
TEBAT XPM PATI ET RESUR
GERE A MORTUIS DIE TERTIA

Praebet se uidendum oculis praebet
manib: contrectandum parum est
lege commemorat scripturas. et
hoc parum est aperit sensum ut
quod legit intellegat. De inde
post commendatam sui corporis
ueritatem commendat ecclesiae
unitatem

ET PRAEDICARI IN NOMINE
EIUS PAENITENTIAM ET
REMISSIONEM PECCATORUM
IN OMNES GENTES INCIPIEN
TIBUS AB HIEROSOLYMIS.

Non late rabies hereticorum
de angulo toto terrarum orbe
ecclesia diffusa omnes gentes
habent ecclesiam. Nemo nos fallat
ipsa est uera ipsa est catholica
coepit ab hierusalem peruenit
ad nos et ibi est et hic. Non enim
ut huc uenire inde discessit creuit
non migrauit et merito sic scriptum
est inter cetera dominice pietatis
sacramenta et sic oportebat ut mi
nistri sermonis qui in nomine xpi
crucifixi et resuscitati a mortuis
paenitentiam erant et remissionem
peccatorum in omnes gentes prae
dicaturi ab hierosolimis incipient.
Non solum quia credita sunt illis
eloquia di quia eorum adoptio
est filiorum et gloria et testamen
ta et legislatio et obsequium et
promissa quia eorum patres et
ex his xps secundum carnem qui
est super omnia dr benedictus in
saecula. Verum etiam ut gentes

quae uariis erant erroribus & facinoribus implicatae. hoc maxime diuinae pietatis indicium ad spem impetrandae ueniae prouocare & quod eis quoq; qui filium dei crucifixerunt non tantum ueniam reatus a patre sed & uitae aeternae gaudium uiderent esse donatum.

UOS AUTEM EST IS TESTES HORUM ET EGO MITTO PROMISSUM PATRIS MEI IN UOS

Promissum patris spiritus sancti gratiam dici & in euangelio iohannis plenius & hic quoque breuiter intimatur. Cum sequitur.

UOS AUTEM SEDETE IN CIUITATE QUOADUSQUE INDUAMINI UIRTUTE EX ALTO

De qua uirtute id est spi sco & mariae dicit angelus & uirtus altissimi obumbrabit tibi. & ipse dnus alibi. Nam & ego noui uirtutem de me exisse. sed & ipse lucas apertius in actibus apostolorum huius promissae uirtutis exalto & praeceptae inciuitate sessionis meminit. Praecepit inquit eis ab hierosolimis ne discederent sed expectarent promissionem patris quam audistis per os meum quia iohannes quidem baptizauit aqua uos autem baptizabimini spu sco. Non post multos hos dies & paulo post sed accipietis uirtutem superuenientis spi sci in uos & eritis mihi testes. Notandum sane quia sunt quos a praedicationis officio uel imperfectio uel aetas prohibet & tamen praecipitatio impellit qui ammonendi sunt ut considerent quod ipsa ueritas quae repente quos uellet roborare potuisset ut exemplum sequentibus daret ne imperfecti praedicare praesumerent. Postquam plene discipulos deuirtute praedicationis instruxit illico adiunxit. Uos autem sedete inciuitate quoadusque induamini uirtute exalto. Inciuitate quippe considemus si intra mentium nostrarum nos claustra constringimus. Nelo quendo exterius euagemur ut cum diuina uirtute perfecte induimur. Tunc quasi a nobis metipsis foras et alios instruentes exeamus

EDUXIT AUTEM EOS FORAS
IN BETHANIAM ET EVLEVATIS
MANIBUS SUIS BENEDIXIT
EIS ET FACTUM EST DUM
BENEDICERET ILLIS RECES
SIT AB EIS ET FEREBATUR
IN CAELUM

Praeter missis omnib; quae per quadraginta dies agi a bello cum discipulis potuerunt · primo diei resurrectionis eius coniungit tacite nouissimum diem quo ascendit in caelum · Pulchre autem ascensurus in caelum discipulos quib; benedicat foras in bethaniam educit · Primo quidem propter nomen ciuitatis quae domus oboedientiae dicitur · quia qui propter inoboedientiam peuersorum descendit propter oboedientiam nimirum conuersorum ascendit · Mostuus est enim sicut apostolus ait Propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram · Deinde etiam propter situm eiusdem uillae siue ciuitatulae quae in latere montis oliuarum posita esse narratur quia uidelicet oboedientis ecclesiae domus apostolico digna hospitio non alibi quam in ipsius summi montis idest xpi latere fidei spei dilectionisque suae fundamenta locauit · De quo nimirum latere lancea patefacto sacramenta sibi sanguinis et aquae quibus nascatur simul et nutriatur gaudet emanasse · De cuius uestice uberrimo idest apice diuinitatis unctionis spiritalis munera desiderat · lucisque ac pacis perpetuae promissa inhianter expectat

Testio quia sicut iohannes scribit · Erat bethania iuxta hierosolima quasi stadius quindecim · Qui profecto numerus propter septem et octo quib; constat scripturarum misterius accommodus · uel uetus quae nunc est et futura uel uetus et nouum testamentum uel sabbatum animarum in futura et carnis resurrectionem uel certe aliud aliquid caelestis semper et spiritalis continet arcam et ideo recte quib; utriusque testamenti scientia aperuit ·

quos omnem uiuendi & sperandi
regulam edocuit eos quindecim
stadiis in locum quo eis benedicere &
& praecepta docendi trader & edu
xit recte quindecim stadiis locũ
gloriosae ascensionis a loco uicto
riosissimę passionis secreuit ut
omnes prose uel uiuere uel mori
cupientes. & primo quiescenos
post mortem & in fine a mortuis
resuscitandi desiderio pariter &
amore firmar &

ET IPSI ADORANTES RE
GRESSI SUNT IN HIERUSA
LEM CUM GAUDIO MAG
NO. ET ERANT SEMPER
IN TEMPLO LAUDAN
TES ET BENEDICENTES
DŌM

Ascendente in caelum dno discipu
li adorantes in loco ubi steterunt
nouissime pedes eius. Confestim
hierosolima redeunt quia ibi
promissionē patris quam audiere
per os dni sunt expectare prae
cepti gaudia magna referunt
quia dm ad dnm suum
post trium phum resurrectionis & iam
caelos penetrasse laetantur.
manent semper in templo laudantes
& benedicentes dm ut in loco orationis
& inter laudum deuotiones promis
sum sci spis aduentum prompti per
omnia paratisque cordib: expectent
& nos autem discipulorum exemplo
post celebrata hierosolimis hoc est
inuisione pacis dominicae passionis &
resurrectionis sollemnia b & haniae
mox ariua xpo duce p & amus: Ut cum
mente quiet a & ab omni discordia
rum turbine iam peccata carnis
eius & sanguinis sacramentis imbui
mur ipsi domus oboedientiae cure
mus exsistere illius numerum uesti
gia sequentes. Qui ut nobis formam
uiuendi tribuer & factus est oboedi
ens usque ad mortem sic & enim co
ti diana illius & iam nos meremur
benedictione sublimari cotidie
triumphalis illius in caelum ascen
sionis memores. laudantes & bene
dicentes dm in hierusalem id est
in supernae pacis sperata iam iamq;
ac desiderata ui[illegible]e quiescimus

similes hominib; expeccantib:
dnm suum quando reuestatur a nup
tiis. Quia uero beatus euangelista
lucas inter quattuor celi animalia
per uitulum cuius uictimatione qui
in sacerdotium eligebantur initia
ri sunt iussi. Designatur accipitur
eo quod ipse sacerdotium xpi celeris
amplius exponendum susceperit
Pulcherrime qui euangelium su
um a ministerio templi per sacerdo
tium Zacchariae coepit. hoc in tem
pli deuotione compleuit. Cum apos
tolos in ibi ministros uidelicet
noui sacerdotii futuros non in
uictimarum sanguine sed in lau
de di & benedictione conclusit.

EXPOSICIONIS IN LUCAM
INCIPIT FELICITER

EXPOSITIONIS IN
LUCAM INCIPIT
FELICITER

DNO IESU XPO
FELICITER

AMEN

pulcherrime qui euan
gelium suu a ministerio
templi per sacerdotii

Venera Beda super
lucam evangelia.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg